

FODOR JÓZSEF
SZERTELEN ÜNNEP

VÁLOGATOTT VERSEK
1922-1962

TARTALOM

ELŐSZÓ

AZ ELSŐ KÖTETBŐL: LIHEGŐ ERDŐK 1922-1927

MÁGUS
RAGYOGJUNK, RAGYOGJUNK
MAGHULLÁS
VERSEIM
A VILÁG ZENÉJE
NINCSENEK MÁR KIÁLTÓK
MEGÁRADT A TÖRTÉNELEM
NAGY MADARAK
A SZERELEMHEZ
JÚLIUS
A PUSZTÁBAN
EMLÉKEZÉS FALUMRA
SZELÍDLÁBÚ NAPJAIM
ÉRŐ ÉVEK
A VIDÁMSÁG ANGYALAI
ÜZENET
MESSIÁST VÁRÓ FÖLD
GONOSZ KARSZTOKON
MINT ŐSZI GYÜMÖLCCSEL A FÁK
VERS, A KEDVEMHEZ
LIHEGŐ ERDŐK
MAHOLNAP
LELKEM NAPOS ORMAIN
CSILLOGVA
AJKAD RÓZSÁI
DAL
KICSI HÁZAK, TÖPPEDT EMBEREK
TAVASZ FELÉ
VERS A GONDOLAT ÉDESSÉGÉRŐL
UGRATÓÁROK MINDEN NAPOM
BEOLVADÁS
ESTI DAL
MAGAMHOZ
VÁLOGASS KI ENGEM MAGAMBÓL
SZOMORÚ AZ, HOGY TE ÚGY
HALLGATSZ
INDIÁBA, BRAZILIÁBA
DÉLELŐTTI DAL
AZ UTOLSÓ ŐRSZEM
BÁLHOZ, A VÉR ISTENÉHEZ
VERS AZ ŐSÖKRŐL
GYŰLŐLETES NEKEM A SZÉPSÉG
A KÖLTŐ DALA GYŰLÖLŐIHEZ
KÉK KATÁNG
A PARADICSOMOK ÉS A KERT
SÁRGA, BÉKANYÁLÁS TÓ

A VÁRHEGYEN
MINT A BIBLIÁBAN
PANASZOLNI SZERETNÉK

A MÁSODIK KÖTETBŐL: FALEVELEKRE ÍRD 1928-1931

NYOMD MEG A RÖGÖKET
HIMNUSZ A NAPHOZ
ÚJ ODYSSEUS
FALEVELEKRE ÍRD
SZOMORÚSÁG RÓZSÁI
ÁLOM
VÉGZET
NYUGALOM
FEHÉREN IZZANAK A VÁGYAK
HOVÁ EVVEL A VIRÁGARCCAL
MÉRT NEM ADHATOK RÁD
SZAVAK
TÚLÁRADÁS
GÚNYOROS, GYÖNYÖRŰ
VERS AZ ÉRLELŐHÖZ
PÉTER PÁL ELÉ
A SZATÍR
ÓH, TELTEN BONGÓ NYÁRI HÓNAPOK
OH, SZEPTEMBER, SZEPTEMBER
BERZSENYI ÉS PETŐFI LIGETÉN
ÉLETKERGETÉS
ARANYOS RÉTEK GYÚLÁSÁVAL
ÉNEK
A VÁNDOR DALA

A HARMADIK KÖTETBŐL: UTÓHANG 1931-1935

VERSEK HÁLÓJÁBAN
CSILLOGÓ EMLÉK
EGY ISMERETLENNEK
RÉGI TAVASZ
FELTÁMADÁS
NAPFÉNY AZ ÁRNYBAN
NYÁRI RAGYOGÁS
VÁGY, MESSZIRE
KIÁLTÁS A VÉGTÉLENBE
SOROK, ÁPRILISBAN
ERJEDVE
ŐSZI TÜNDÖKLÉS
VÉN HÚROKON
NOVEMBER VÉGÉN
FALEVELEK SÍRATÓJA
BÚCSÚZÓ KÖLTŐ ÉNEKE A FÖLDHÖZ
KÉSŐ RÓZSA

VÁSÁR
UTÓHANG
SÓHAJTÁS A FÖLDHÖZ
HEGYEK HIMNUSZA
CSILLAGOK BETEGE
EMBERI KOMÉDIA
ÚJ WALESÍ BÁRDOK
AZ ÉJSZAKA DALAI

**A NEGYEDIK KÖTETBŐL:
ÖSSZHANG NÉLKÜL 1935-1937**

MAGAMNAK
KIÁLTÁS AZ EMBERÉRT
EURÓPA, 1936
PYTHIA LEVELEIRŐL
FÉNYTHOZÓ
SÓHAJ A SZÉPHEZ
VÁLASZ EGY ÍRÁSRA
AZ „ÖSSZHANG NÉLKÜL”-BŐL
MÉLYEN A NYÁRBAN
KIRÁNDULÁS
ZÖLD ÉS KÉK
TÁJ, VISEGRÁD FELÉ
ÉNEK ALKONY ELŐTT
BOSZORKÁNY-KÓRUS
MESÉS HÍRNÖK
VADLUDAK
NÉP
MÁJUS
SZÉL A TARLÓKRÓL
ÓDA A TÁVOZÓ NAPHOZ
ÓDA AZ EMBERI HALADÁSHOZ
ÓDA A SZABADSÁGHOZ
KÖLTŐ, HOZZÁD SZÓLOK!
SÖTÉTSÉG
ZSARNOK HALÁLÁRA
A MÉLYBŐL
MINDEGY
KÉSŐN

**AZ ÖTÖDIK KÖTETBŐL:
JELENÉSEK ÉVEI 1937-1940**

A MAGYARRAL, AZ EMBERÉRT
HOMÁLY
BARÁTOKNAK
MAGAMBAN
MÉRTÉK
ÉLETVÉGIG!
JÓ PERCEK
SZERTELEN ÜNNEP
RÓZSÁK
FELELŐTLEN
MÉRLEG
VIHAR
FELRIADÓ

KIMONDATLAN
EGYENES SZÁL ERDŐK
A NAGYERDŐN
RIADÓ
JELENÉSEK
ELHAGYOTT MÓDJÁRA
DADOGVA
1939 ŐSZÉN
VÉGEK
MESSZIBB KELL NÉZNED
FÁK LOMBJAI
HOL LELED HELYEDET?
NAGY ÁRNYAK
MINDENEN KÍVÜL
VÁR A MÉLY
POKLOT SOKFELÉ JÁRTÁL
HŰVÖS SZÉL
VÁGTATÓ FELHŐK ALATT
VÉRSZÍNŰ LOMB
BÚCSÚZÓ FÉNY
OKTÓBER
AZ ÉJSZAKA CSUDA ARCA
BÉKESSÉG FELÉ

**A HATODIK KÖTETBŐL:
ÚJ VERSEK 1940-1942**

VILÁG-SZEPTEMBER
VAKON
PRÓFÉTA
NAGY NYÁR
NÉMÁN
HULLÁMOK
KÉSŐI ÉNEK
ESŐS NYÁR
BÚCSÚ A NYÁRTÓL
ARANY, ZAMATOS ŐSZ
MAGAMNAK ÉS NEKED
KESERGŐ, VIGASZTALÓ
MAGÁNYOS
FALUSI TEMETŐ
ŐSZ HEGYORMOK
EGY RIGÓHOZ
BALATON
RÓZSA
AUGUSZTUSI ÉNEK

**A HETEDIK KÖTETBŐL:
MÉRLEGEN 1942-1945**

BOLOND HANGSZEREN
A ROSSZ DICSÉRETE
BOCSÁSSATOK MEG
TÉLI FÉNY
LÉLEK ÚZOTTJE
ÉS HA SZÉTZÚZOD LELKED...
ÁRVA HARC ÉS ÁRVA KÖLTŐ

NYUGODJ MEG
VÖRÖSMARTY 1850-BEN
FÉRFI-ÖRÖM
JÓZAN SZÓ
SZIBILLA LAPJAIRÓL
ANTIK ÜTEMRE
ŐSZI HAJTÁS
SZÉLSÍRÁS
ÖREG NAGY FA
KARÁCSONYI CSILLAG
MEZTELEN JANUÁR
THESBITES ILYÉS
INTÉS
MINT NAGY VIHARBAN
NINCS MÁS ÚT
MEGTETTÜK, AMI TELT
KAVARGASD FEL AZ ÉLETEM
MÉRLEGEN
TE TUDOD, HOGY ALÁZATOS VAGYOK
MENTSÉG
FÁJDALOM VIRÁGA
SZÁZ ÉVE NÉGY HIJÁN!...
KOSSUTH ÉS PETŐFI
AZ ÚR MÉRLEGÉN
FELTÁMADÁS
ÓDA A BÉKÉHEZ
PIROS FEJFÁK
KÉSŐ ESZMÉLÉS
LEFÚVÓ
HONNAN JÖTTEM...
A MUNKA ÉNEKE
MÁJUSI ÜDVÖZLET

**A NYOLCADIK KÖTETBŐL:
AZ EMBER ÉS A HANG 1945-1947**

TOVÁBB!
RAGYOGVA
AUGUSZTUS
ÁTKOZOTT FA
ÖREG FARKAS DALA
MEGTÉRÉS
ÉRDEMTELENÜL
SZENT JÚDÁS
TAVASZOS ŐSZ
GYERTYÁK
KIÁLTÁS EL-NEM-MÚLÁSÉRT
MILTON PANASZA ÖNZŐ ÉS KISHITŐ
HARCOSTÁRSAI ELLEN
FOGJ MEG, ISTEN
VAK HONVÉD AZ UTCASARKON
ALKU NÉLKÜL
HARCAID EMLÉKÉRE
KORUNK HŐSE

EGY RÉGI KÁVÉHÁZBAN
INT AZ ERDŐ
AZ IGAZI SZABADSÁG
AVARBAN
SZENTLÉLEK HARCA
CIGÁNY, LOVÁT BIZTATVA
MAGYAROK
RIADTAN A FÖLDÖN
BETEGEN
TARLÓKON
SÓHAJ ÜNNEP ELŐTT
MESÉSKÖNYV
ÓH, JOÉL KIÁLTS...
HALÁLON S ÉLETEN TÚL
VIRÁGÁROK...
ESZTENDŐK FORDULTÁN
ROBOTBAN
SÚLY ALATT
AZ EMBER ÉS A HANG

**A KILENCEDIK KÖTETBŐL:
BOLDOG ZENDÜLÉS 1947-1949**

ÖRÖK MÁRCIUS
ÚJ ÉVRE
MAGAMNAK, MÁRCIUSRA
KÖLTŐ A FÖLDÖN
JÚLIUS
ÖRÖK KALAND
GYÖNYÖRŰ SZENVEDÉS
IFJUSÁGOM
MOGYORÓBARKÁK
VISSZATÉRÉS UTAZÁSBÓL
A BÉKE DICSÉRETE
DERŰSEN
SZÜLŐHAZÁM
OH, UTJAIM
CASSIUS MONDTA CAESARRA
KÖTÖRŐ
ROSSZASÁG
VAJDA JÁNOS
CSILLAGOK
OKTÓBER
EGY HALOTT MÓKUSRA
KATÁNGVIRÁG
MOSOLY
EMBER ÉS ÉLET
EGY HALOTTRA
DÁVID KIRÁLY KÖNYVÉHEZ
HALOTT KERT
ZUGLIGET, ŐSZ
A BÜKKBEN
MINDENKIÉRT
FÉNY

**A TIZEDIK KÖTETBŐL:
IDŐK ÚTJÁN 1949-1958**

FOLYAMOK
A TÖLGYEK ALATT
RADNÓTI MIKLÓS KÖNYVÉRE
MEZŐ
EGY ELENGEDETT MADÁRRÁ
LÁTTAM A FÖLDET
ILLAN A TÜNDÉR
MÁRCIUS IRAMÁN
JÚLIUS VÉGÉN
MADÁRKÁM HALÁLÁRA
VIRÁGOK
A HALAKKAL, MADARAKKAL
SHAKESPEARE STRATFORDBAN
ÚJ VITÉZI ÉNEK
EGY GYALÁZKODÓNAK
HA MINDEN ELHAGY IS
MIT FÁJNA A MAGÁNY NEKED
ANYÁM
TOVÁBBNÉZVE
EMLÉKEZÉS DÖBBENETÉVEL
HALOTTAK
LÉGY HATÁROZOTT!
„HÍDAVATÁS”
EGY ROSSZ SZÓNOKRA
TOVÁBB
KATONA KECSKEMÉTEN
M. G. HALÁLÁRA
SZEPTEMBER
PLÁNTÁK ALTATÓJA
SZAVAK NÉLKÜL
ESTE
KÉZ A KÉZBEN
VÁGY
ELVÁLÁS UTÁN
ELÉGIA
ÓH, ISMÉT ITT AZ ŐSZ
FEKETE KÓRUS
VIHARBAN
POKOLBAN
TÉTOVÁN
SZÁMVETÉS
EMLÉKSZEL, RIGÁBAN
ALMÁK PIRULNAK A FÁKON
ÉPÍTÉS PORÁBAN
A NÉVÁNÁL
DADOGVA
SOK BUKDOSÁSOD
MILTON
MIT CSÜGGSZ?
CSEND
OLVADÁS
TAVASZI DAL

TISZTA TÉL
BÉKE
FÉNYBEN
EGY RIGÓRA A TAVASZBAN
BÉKÉS KERT
SOROK ALKONYATKOR
A TÉKOAI PÁSZTOR

**A TIZENEGYEDIK KÖTETBŐL:
ORSZÁGUTAK ÉNEKEI 1958-1959**

VIDÁM INDULÁS
MÁJUSI DAL
KÖLTŐ
EGY KÖLTŐ HALÁLÁRA
HÁLÁS VERS A SZERETETÉRT
BÁTORÍTÓ
MINDIG TETTBEN
A BÉKÉÉRT
ZSENDÜLÉS
ÉNEK, MÁRCIUSBAN
HEGYEK DALLAMA
DERŰS VÉG FELÉ
VERSES LEVÉL
BÖLÖNI GYÖRGY EMLÉKÉNEK
SZENTGYÖRGY FELÉ...
GYÜMÖLCSÖK
DÉLI EMLÉK
CINKESZÓ, CUMAEBAN
ÉRÉS IDEJÉN
FUTAMOK
ASZÚ MEZŐKÖN
HÁZAK A HEGYBEN
ELŐRE CSAK
AFRIKA
IDŐTLENÜL
BURNS MÓDJÁN
EGY HEGYRE VISSZANÉZVE
MÉLY ÉRÉS...
MÁJUS KÖZEPÉN
GYÖNYÖRŰ
NYÁRKÉNT
TÁVOLRÓL
ÜDVÖZLET
ÜNNEP UTÁN
ŐSZI TARLÓKON
RITKA VIRÁG
ESTI BADACSONY
ŐSZI FÉNY
ÓH TARTS MÉG RAGYOGÁS...
BERZSENYI ALKONYA
EGRI KÉPEK
A NAGY ÁLOM
HOLLÓK
HEGYEK ÉNEKE

**A TIZENKETTEDIK KÖTETBŐL:
EMBERSÉG TANÚJA 1960-1961**

ÚJ CÉLLAL, ÚTTAL
TERMÉS ÉNEKE
MINDEN ELÉGTELEN
KÖLTŐK
ŐSZI ALMAFÁK
ÖRÖK ÚT
A KÖLTŐ OTTHON
GELLÉRI, HALLOD?
EGY PESSZIMISTA KÖLTŐRE
EGY ÁLKRITIKUSRA
A KÖLTŐ A ROSSZAKKAL PEREL
EMLÉKEIM LOBOGNAK
EMBERSÉG TANÚJA
ÖRÖK SZERELEM
EGY-KÉT LEVÉL
ÁPRILIS FELÉ
VIRÁGUTÓ
MINDIG CÉLBAN
SZÉPSÉG RAPSZÓDIÁJA
DÉLUTÁN
PACSIRTA
HOVÁ TŰNT
KÉSŐN
JÚNIUS
RÉGI CIKKEIM OLVASÁSÁKOR
SZEPTEMBERI KÉK
KERTJEIM, KERTJEIM
FÁK A VÁROSBAN
HEGYEK KÖZÖTT
RÉGI HARCOS, ÜNNEPKOR
ÚJ ÚT, ÜTEM
AZ IGAZI ÜNNEPÉRT

DIADALOK ÚTJÁN
BRASSO
ÜNNEP
OKTÓBER
IGAZAK RENDJÉBEN
ZRÍNYI ESTÉJE
ÚTKÖZBEN
RÓMA
ÖSSZHANG
GARIBALDI
MESSZESÉG
TITOK
SUTA VÁGY
BÁNAT
CSÖNDBEN
„TÖRVÉNYTELEN”
SZÁZPRÓBÁS SORSBAN
SZÁMADÁS
VIHAR UTÁN
REGGELI BORZONGÁS AZ UTCÁN
ÚJ ORFEUSZ
DANTE
PIROS FÜVEK
ÓH HEGYEK...
MINT KÖNNYŰ SZÉLLEL
SÁRGÁ, ARANYSZÍN
MÉG LAKLAK, VILÁG!
ZÖLDÜL MÁR A SÖVÉNY
HÚ TÁRSAD: ÉNEKED
ZORD SZIKEN
KÉT VÁLTOZAT
JÖJJ, ÚJ VILÁG!
MÍLY NAGYOT MERTÉL
A VIZEKEN BORZONGANAK A HATTYUK

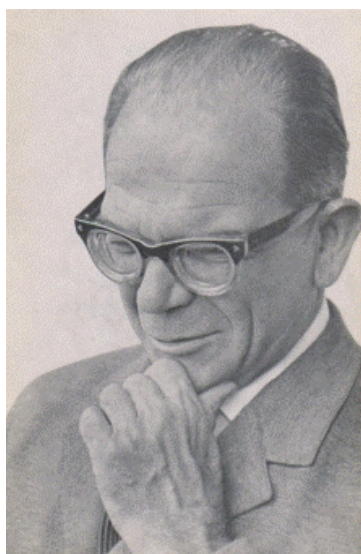
Iszvának

aki társaságot nem ismerő
munkákkal segítette elő a
Könyv megismerését
s az új Orfeusz inspirálta -
hálával és szeretettel

Bp. 1963. márc. 17

Torony János

BEVEZETŐ FODOR JÓZSEF (1898-1973) KÖLTÉSZETÉHEZ ÉS ÍRÓI MUNKÁSSÁGÁHOZ

„Mit hittem, mind másra szálljon
Ím, itt minden egy furcsa tömbben,
Ilyen sok volt, - még ha több nem -
Vegyétek vissza mind, amim volt
Vegyétek vissza íme tőlem
Mindent, ami birtokom volt -
Álomban és levegőben.”

(Testamentum)

1923 június 29-én „Az Est” c. lapban **Mikes Lajos** szerkesztő új költőt avat:

„**ÚJ MAGYAR KÖLTŐ:** (Fodor József versei).

Mikor lapunk tárcá- és versrovatát megindítottuk, ígéretet tettünk, hogy a régi, bevált írói nevek szerepeltetése mellett gondunk lesz az új tehetségekre is.

Jól tudjuk, hogy irodalmunk fejlődésének legújabb korszaka igen gazdag ilyen tehetségekben. Vihar után erősebb az erdőn a virágillat, az ocsudó természet boldogan piheg fel. A háborúk és forradalmak által megtépett magyarság lelkének új és élő felpihegését legerőteljesebben a fiatal tehetségek hirdetik. Megszólaltatásuk tehát nem csupán az irodalmi folytonosság szolgálata, hanem több annál, nemzeti kötelesség és szükségszerűség.

Ezt a büszkén vállalt feladatot és kötelességet törlesztjük most, mikor egy új költő verseit bocsátjuk az olvasók elé. Azt hisszük, a törlesztés a legnemesebb aranyvalutában történik. A tehetség, melynek utat nyitunk, a legkincsebb magyar tehetségek egyikének ígérkezik. Az az alig huszonnégyéves fiatalember, nagyilondai és girolti Fodor József, aki most, a mi lapunkban jut először szóhoz, ősi székely erők lüktetését hozza az új irodalom vérkeringésébe. Fodor József székely menekült, akinek verseiben művészetté váltan él a hazai föld íze és lelke: a Hargita rőt erdőzúgása, az Olt ezüst bánata.

Erő, dús fantázia, fojtott hevű nagy szenvedély, a természeti képek ritka mélységű átélése jellemzik az új költő minden sorát. Csupa olyan tulajdonság, melyek egy csapásra lírikusaink első sorába emelik ezt a kezdő költőt. Versein mindenki észre fogja venni, hogy Ady-tanítvány, de a szó legnemesebb értelmében az. Nem üres utánzó, hanem lélek szerint való rokon, aki a nagy elődtől szinte családi vagyont örököl át.

Fodor József Ady-tanítvány, de új vonások gazdagsága teszi egyénivé. Valami sajátosság, barokk pompa és zsúfoltság jelentkezik benne, melynek ő az első magyar képviselője. Nem könnyű költő, egy-egy verse máris súlyos olvasmány, komplikált, de nagyszerű muzsika. Fogatkozásai kétségtelenül vannak, nem egy helyütt darabos és egyenetlen, egy-egy strófájára kiülnek a növésben levő fiatal szervezet sutaságai.

Azonban így is kincs, amit ad s mi büszkén és örömmel adjuk tovább, mint irodalmi akciónk egyik legszebb eredményét. Ez a kincs még csiszolódni fog, csiszolódnia is kell s boldogok vagyunk, hogy ennek főfeltételét, a közönséggel való érintkezést, mi tettük lehetővé az új magyar tehetség számára. Tárca- és versrovatunk napról-napra növekvő sikerét, a magyar irodalomnak lapjainkon át való reneszánszát mi sem hirdeti jobban, mint hogy a magyar kultúra tárházát máris olyan kivételes értékkel gyarapíthatjuk, mely legelőször a mi hasábjainkon lép a homályból a nyilvánosság éltető fényébe. Fodor Józsefet, akinek soha egyetlen sora nem jelent meg nyomtatásban, mi fedeztük fel s ezt a felfedezést és tárca- és versrovatunk eddig nagy sikerei közt is a legelső helyek egyikére iktatjuk.

*És most hadd szóljanak magukért a Fodor József versei.” - Hét verse kíséretében **Tóth Árpád** mutatta be az új költőt a fenti sorokkal. - A nyitó vers a Mágus volt (A Lihegő erdőnek is a nyitó verse.)*

Másnap már az Est-lapok segédszerkesztője volt az addig ismeretlen fiatal költő, s hirtelen bekerült a huszas évek irodalmi életének forgatagába:

Megjelent kötetei:

1927: megjelenik első verseskötete, a Lihegő erdő. (Athenaeum)

1931: Falevelekre írd. (magánkiadás)

1935: Utóhang. (magánkiadás)

1938: Összhang nélkül. (Athenaeum, IGE)

1940: Jelenések évei. (Almanach)

1922-1942 Összes versei. (Singer és Wolfner kiadása). Ajánlás: „Mikes Lajos szellemének”. Kézzel írott, eredeti előszó: „E kötetben, néhány versem kihagyásával, öt könyvem anyagát gyűjtöttem össze, néhány, még kötetben meg nem jelent írással megtoldva (39 vers, „Új versek”). A versekben, igen sok helyen szavakat, sorokat változtattam, ennél fogva írásaim végleges szövegére nézve ez a könyv irányadó.”

1942-44: versek mellett publicisztikai tevékenysége dominál, bátran küzd a fajelmélet hívei ellen. A ma antifasisztának nevezhető publicisztikai tevékenységéből az író később válogatást készített (52 írás), amelyet azonban haláláig nem tudott kiadatni („Toll és bot”, később „Magyarság iskolája” címmel). Sőt, ez a cikk-gyűjtemény máig kiadatlan. (2010).

1945: Mérlegen. (Új Idők irodalmi intézet). Versek 1942-45.

1947: Az ember és a hang. (Singer és Wolfner). Versek 1945-47.

1949: Boldog zendülés. (Athenaeum). Versek 1947-49.

1945-49: az Új Idők szerkesztője; a lapot végül is telefonon tiltották be. Ettől kezdve 1956 tavaszáig az író szilenciumra ítélik.

1950-55 össze: a „hallgatás évei” alatt íróasztalfiókjának ír verseket, amelyek majd 1958-ban látnak napvilágot; lefordít két Shakespeare darabot: „Tévedések vígjátéka” és „Sok hűhó semmiért”; továbbá ír két színművet, amelyek sem kiadásra, sem előadásra nem kerültek napjainkig (2010): „Zrinyi” (Történeti tragédia 5 felvonásban, történik 1664-ben), és „A végső szín” (tragikomédia Katona Józsefről 3 felvonásban, történik 1819-ben), továbbá lefordítja Dickens: Dombey és fia c. regényét. Az Idők útján-hoz csatolt és 1951-ben írt nagy költeménye „dialógusokban és kórusokban”, „A tékoai pásztor” is kiemelten ide kívánczik, (oratórium-szerűen előadható volna). Nyomtatásban csak ez az utóbbi jelent meg az Idők útján c. verskötet végén.

1957: Kossuth-díjat kap Szabó Lőrincsel, Németh Lászlóval, Heltai Jenővel egyidőben.

1957: „Jelenések évei”. Válogatott versek, 1922-1949. (Magvető) Vajda Endre 18 oldalas, a költő egész munkásságát értékelő „Bevezető”-jével.

1958: Idők útján. (Szépirodalmi). E verskötetben az 1950 óta írt versei szerepelnek.

1960: Országutak énekei. (Szépirodalmi). Versek 1958-59.

1961: A történelem sodrában. (Válogatott cikkeinek gyűjteménye, amelybe azonban az 1939-44 között írt antifasiszta publicisztikájának felvételét nem vállalták).

1962: Az emberség tanúja. (Szépirodalmi). Versek 1960-61.

1963: Szertelen ünnep. Válogatott versek, 1923-1962. (Szépirodalmi)

1964: Emlékek a hőskorszakból. (Önéletleírásának I. kötete., Magvető, 1964)

1965: Magam nyomában (Szépirodalmi). Versek 1962-64.

1966: Énekek napközben. (Szépirodalmi). Versek 1964-65.

1968: Teremtő nyugtalanság. (Szépirodalmi). Versek 1965-67.

1969: Emberek és állomások. (Önéletleírásának II. kötete, Szépirodalmi, 1969)

1971: Nagy szelekben. (Szépirodalmi). Versek 1967-1970.

1972: Felkavart világ. (Szépirodalmi). Két önéletleírásának és irodalmi visszaemlékezéseinek összevont és átdolgozott kötete, 1972 (Ennek szövegét tekintette véglegesnek).

1973: Végtelen menet. (Szépirodalmi). Versek 1970-72.

1974: Egy Plánta énekei és más versek. (Szépirodalmi). (Az utolsó verseskötet, amelynek a költő már csak a korrektúráját láthatta.)

1975: Egy költészet története. (Lírai számadás prózában saját költészetéről). Kéziratban maradt fent a költő halála után, özvegye rendezte sajtó alá.)

Két szűkebb válogatás jelent meg még Antal Gábor gondozásában az író halála után:

1978: Tarts még, ragyogás. (Szépirodalmi).

1985: Élet jóízai. (Szépirodalmi).

Antal Gábor irodalomtörténész 1976-ban az Arcok és vallomások c. sorozatban könyvet írt Fodor József életútjáról „Fodor József alkotásai és vallomásai tükrében” címmel. (337 oldal). Szépirodalmi Könyvkiadó.

Életrajzi adatok

Fodor József 1898 ápr. 22-én született Nagyilondán (Erdély, Szolnok-Doboka vármegye). Édesanyja Betzkay Polyxena, apja girolti Fodor Lőrinc.

Háromszor nősült. (Mayer Ilus, Donáth Klára, élete utolsó tizenkét évében Sikó Zsuzsa). Évekig segítő barátnője: Moiret Margit. Gyermeke soha nem volt.

1973 október 7-én halt meg Budapesten, az Orsz. Kardiológiai Intézetben.

A Farkasréti temetőben nyugszik. Sírhelye 7/2 - 1 - 21/22. Síremléke (az író bronz mell-szobra) Marton István szobrászművész alkotása. A szobor hátoldalán egy versidézet: „Minden indulat csak átok / Ha nem láttok, újra láttok, / S útlan - még élő - szívemhez, / Meglátjátok majd, ha nem lesz.” („Utánam”, F. J.)

ELŐSZÓ

Kötetekben megjelent verseimnek körülbelül hetvenöt százalékát foglaltam össze ebben a könyvben. Negyvenéves pályafutásom folyamán a napilapokban és folyóiratokban megjelent verseim egy bizonyos részét nem jelentettem meg könyveimben, és nem vettem be belőlük e válogatásba sem. Hogy miért van egyik versem e könyvben és miért hiányzik a másik, azt több szempontom döntötte el; ezek a szempontok pedig nem mindig a versek értékrendjére vonatkoznak. Elsősorban, természetesen, arra gondoltam, hogy - legjellemzőbb verseimet gyűjtssem itt egybe; azonkívül az azonos tárgyú írásokat megritkítani igyekeztem. Nem egyet kihagytam éppen emiatt olyant, amelyet legalábbis annyira jónak tartok, mint amelyik itt szerepel e könyvben. Érthető tehát, ha megjegyzem, hogy nem csekély tanakodással válogattam össze ezt a gyűjteményt; az is lehetséges, hogy verseim esetleges ismerői reklamálni fognak (sőt a kötetben megjelent egyes versek rovására talán) kihagyottakat. Meggyőződésemmel mindamellett, hogy a könyv egészben véve mégis a lehető legjobb képét adja mindannak, amit negyven esztendő alatt írtam.

Megjegyezni kívánom még, hogy a gyűjteményben foglalt versek közül nem egyben szavakat, esetleg sorokat változtattam; sokban sajtó- vagy elírási hibákat javítottam. Így természetes tehát, hogy e könyvben megjelent verseimre vonatkozólag ez a szöveg tekintendő irányadónak.

Budapest, 1962 őszén

FODOR JÓZSEF

A VÁLOGATÁS A KÖVETKEZŐ VERSESKÖTETEKBŐL TÖRTÉNT:

LIHEGŐ ERDŐK (ATHENAEUM)

1922-1927

FALEVEKRE ÍRD (MAGÁNKIADÁS)

1928-1931

UTÓHANG (MAGÁNKIADÁS)

1931-1935

ÖSSZHANG NÉLKÜL (ATHENAEUM, „IGE”)

1935-1937

JELENÉSEK ÉVEI (ALMANACH)

1937-1940

ÚJ VERSEK (AZ 1922-1942 „ÖSSZEGYŰJTÖTT VERSEI” FÜGGELÉKÉBEN JELENT MEG)

1940-1942 „A RÉGI VERSEK JAVÍTÁSAIT TARTJA IRÁNYADÓNAK.” (ÚJ IDŐK IROD. INT.)

MÉRLEGEN (ÚJ IDŐK IROD. INT.)

1942-1945

AZ EMBER ÉS A HANG (SINGER ÉS WOLFNER)

1945-1947

BOLDOG ZENDÜLÉS (ATHENAEUM)

1947-1949

IDŐK ÚTJÁN (SZÉPIRODALMI KÖNYVKIADÓ)

1949-1958

ORSZÁGUTAK ÉNEKEI (SZÉPIRODALMI)

1958-1959

EMBERSÉG TANÚJA (SZÉPIRODALMI)

1960-1961

AZ ELSŐ KÖTETBŐL: LIHEGŐ ERDŐK 1922-1927

MÁGUS

E rianó nyárban, az érckalász
Forrásában, az óriás magok
Feszülésében, a rohanó láz
Évadjában, keljetek, új dalok!

Termésim kincsei, szivem fukar
Kamráiból, kikre irigy vagyok,
A bőségben, pergő, százajku dal,
Énekeim: ime, omoljatok;

Függeszkedőn, szikláimról, ezüst
Gyűrűkben, mint kék-fürtü zuhatag,
Vagy változó zene, korom s derűs
Színek önkénye, mély titku szavak; -

Felidézlek mágus-botom tüzes
Végével, bűv-tudással, mely kemény,
Toppantva hivlak: híveim, ügyes
Jelenések, táncoljatok élém!

Ittasan és lankadva, mint tanult
Táncosnő, aki hivalkodva csal
Pergő ritmust, míg minden tagja nyult,
Harmóniás, uralkodó vonal -

Vont nyakkal, hulló, liliomfehér
Hattyuk a holdnál, vagy fáradt, bibor
Csillagok röpkedő szirma a mély
Térben: hol a világok titka forr -

Vonj fénybe engemet, tűzjelenés!
Jőjj csettentve, mint a villám örül
Csóvájának, melynek fényébe vész
Minden tűz, az égő város körül:

Elbűvölve uratok, nagyszerű
Csudák, lázadt koboldok, nagy dalok
Sziszegő testetek ezerkezű
Őrült szorításába fojtsatok!

RAGYOGJUNK, RAGYOGJUNK

Ragyogjunk, ragyogjunk,
Hisz ez a mi sorsunk,
De nem bolond vakoknak,
Egynapi nagyoknak,
Templomokat bíró,
Istentől fel nem avatott
Írástudó-papoknak.

Ragyogjunk, ragyogjunk,
Nemes csillagváltunk
Sátrásfényű hevében,
Az Úristen nevében,
Emeltfejű idők
Bíbor óriónjai, más
Csillagabroszu égen.

Ragyogjunk, ragyogjunk,
Csak büszkén forogjunk,
Fényünk bár kise látja,
Míg ég sok semmi lámpa:
Duzzadj szívünk, tűzünk,
Jövő magányos, messzi nép,
Csillagászok barátja!

MAGHULLÁS

Már magvukat hullatják
Csüngő, feslett álmaim
Koppanva és súlyosan
S repedt magházuk tárják
A világba magtalan.

Edzett, kiszítt magházak,
Csonthártyás, kis börtönök
Pattogva nyíladoznak
S szutykos sok ijedt magjuk
Tántorogva elpörög.

Kemény, pattogzó szívem
Kohós, fült belsejében
Érett, duzzadó eszmék
Csörögnek szurtos, verő,
Izmos érés őszében.

Kis vasgolyókként rengnek
Leesőben, szikráznak,
Zuhanó súlyuktól nyütt
Szárait nyikorgatják
A szegény, vén magháznak.

Igy mennek én dolgaim,
Termő szívem bágyasztva,
Ütve, törve anyjukat,
Duzzadozó, rőt, zsíros,
Magvaváró tájakra.

Jobbfelől magzó csörgés:
S már balfelől virul más, -
Izzó szél, nap, gerjedés
Tépi szívemet emitt -
S tul örökös maghullás.

VERSEIM

Sűrű és súlyos itt a levegő,
A lélegzések szűrők, nehezek,
És minden vér itt az agyba gyűl
S a szív úgy dobol, hogy megreped.

A hang olyan vastag, mint a szirup,
Ajkad marjul, nyelved megdagad;
Sunyi-sárgán virulnak a szók
És szúrnak, mint a darazsak.

És napfényül: milliónyi tű,
Aprókák, gonoszak, merevek.
Millió tű, amerre fordulsz.
Tüzesen a szemedbe mered.

Vakítva, tikkasztva, kötözve,
Száj szólni nem bir, moccanni láb,
Mert jaj, ha felnyögsz, mozdulni mersz,
Reád fullad az egész világ!

A VILÁG ZENÉJE

Néha hallom titokban,
Fülemhez tett kezekkel,
Hogy görgenek a dolgok,
Hallhatlan görgésekkel,
Nyugodt, kivájt ágyakon
Erőszakos biztosan,
Ezer dolog folyója
A maga útján rohan.

Lelapított fülekkel
Hallom, reszketve hallom,
A görgő, roppant világ
Dalát, százezer hangon,

Folyton ömlő torokként,
Amelyben nincs fáradtság,
Hogy vidul magában a
Teremtő mozgalmasság.

Hogy énekel magában,
Bukdosva és lüktetve,
Hogy duzzad kimért, erős,
Önként rab, büszke kedve,
Millió kimért hangon,
Harmóniás dalokkal,
Folyóvizekkel, fákkal,
Hánytorgó csillagokkal.

Zeng a kristályhangú lét,
Csobogó folytonosság,
Tajtékzó, örök dolgok
Kedvüket így dalolják, -
Összezengő, egy kedvük,
Amelyhez föl nem érhet
Zenére tompult füled,
Ember! s csúf törpeséged!

NINCSENEK MÁR KIÁLTÓK

Nincsenek már kiáltók, elvonultak,
Mint a puszták sakáljai. Hideg
Tájon villog a dér és szüntelen
Undok szelek zsvajganak. Az éjben
Ütött harangként még felbongnak a
Zenék vadonjai, meghalt dalok
Árnyai zajlanak: s orvul levert
Hősök sírján kiálló kopjaként
Mered a bűn az ormokon. Gonosz
Tekenőként hömpölyg a Föld, Napok
Testvére: most fázó rimája az
Ürnek, míg csontig marja távoli
Csókon szerzett baja: az emberek.
Keresztfák karjaként vérzik szívem
Országutak szélén. Hová? minek
Tárjam a megváltást? Ah, elszalad
Erőm és sírok! Égre néznek ott
Hiába épült templomok: miért
Tovább a szó! Üvölt a nép ma is,
De más láz bántja; neki a próféta
Ma: megfeszítésre sem érdemes.
Megbélyegző szavaim elcsitulnak,
Igénytelen verébként, szerteszt,
Kidagadó arccal és pirosan

Tülköl az arany a piacokon.
Érthetetlen nekem immár a Föld,
Népeket átért lelkem visszahull
Magamba. Oh, forró önvallomás,
Én egyedüliségem! Csak önmagam
Megtérítettjeként maradjak így,
Tiszta és fájó! Hitetlen szemekkel,
Világos önmegismerésben így
Öleljem át didergő sorsomat.
Hadd fussanak útjaikon tovább -
Bögölycsípett vadak! - látja szemem
A forgó csillagokat; az enyém
A nyugalmak tejútja, a Világ.
Szívem ruháját szél lebegteti,
Vakítva csillog, így emelkedik,
Miként a hold - és már a Föld körül
Önsúlyában lebeg: bolygók fivére,
Bágyadt csillag, szép, szomorú szívem,
E dühöngő, csúf Földre visszanézve!

MEGÁRADT A TÖRTÉNELEM

Valahol messze havasokban,
Hol a nagy történelem zordan
Ül jégként: most van olvadóban:
Reá most tavasz tüze lobban.

Jaj, a szörnyű Történelemnek
Útja! Sorsa a nemzeteknek
Benne: sorsa faleveleknek,
Mik folyam közepén libbennek.

Kongassatok fel minden tájat,
A Nagy Történelem megáradt;
Hogy görg, dörgön, zuhogva, hallod?
Elönt minden földsarkot, ormot,
Habjaitól, oly messzi vernek,
A csillagok is sisteregnek!

Kongassátok talpra a földet,
Eszmélj, vén Európa, gög-vett!
Bűnös, csontig aszott markodban
A fáklya tán utolsót lobban,
Hallik már sok új nép robajja,
Ki a kezedből kicsavarja!

Közel áradat előtt félve
Suttogó patak sietése:
Dadog a szavam, szédül, nyomja
Közelgő vész roppant görgése -

S örületig felforrant lázban,
Dolgok iszonyú áramában
Míg rángatva, tépve, visz lábam
A süketítő éjszakában:

Hogy van-e még jóra kicsiny jel,
Egy kicsi ég, fényszegve hittel,
Fülledt, vészes arcod mit hírel:
Kutatlak, Idő, döbbent szívvel!

NAGY MADARAK

Nagy madarak, tátongó szárnnyal,
Rohannak a légürön által,
Fényében a rőt alkonypírnak -
És ahogy nagy köröket írnak,
Utjukat az égi határon
Bámulva, rettegve csodálom.

És szállnak a madarak, szállnak,
Mélyébe a növény homálynak,
És ahogy fölöttem elrengnek:
Körülrepesnek s énekelnek, -
Sok, sok madár, tűzpiros szárnyon,
Olyan a daluk, mint egy álom.

Egyik így szól: „Kit meg se látott
Szemed: nézd bennem ifjúságod!”
Másik: „Nézd bennem a szerelmet!”
Másik: „A hit vagyok, száz terved!”
Más: „Én a rajongás, az álom!” -
S hogy szól, mind száll, túl a határon.

És szállnak a madarak, szállnak
Mélyébe a növény homálynak;
És ahogy fölöttem elrengnek,
Újak jönnek, éjsötét rendek,
Éj sötét rendek, zúgó szárnyon,
Mikor már a többi nem látom.

És szól egy: „Én vagyok a bánat!”
Másik: „Én az életutálat!”
Másik: „Én a reménytelenség!”
Másik: „Én a fásult ridegség!”
Más: „Én az örök munka-járom!”
Más: „Én a gúny minden csodákon!”

És mostan mind egyszerre zúg fel:
„De amig élsz, mi nem hagyunk el;
Elszállt sok csaló ifjú társad,
De örök a kín és a bánat,
S mint íves híd folyóhullámon,
Keresztülér minden határon!”

És szállnak a madarak, szállnak:
„Hidd: nincs értelme a világnak!
Hidd: nincsen cél a végtelenben!
Hidd: az ember merő véletlen -
S buzgalma jövőn, haladáson,
Tündöklő tettek: hiu álom!

Mint tétova levél a szélben,
Röpköd a sok csillag a térben,
Mert hullt levél mind: és lerázta,
Min ott nyílt, az Élet fája: -
Megöszült e fa és szélháton
Elszórta lombját a világon!

Hervadt csillag-lomb, rőten, tarkán
Viszi, fujja a világorkán,
Viszi: s az élő, rátapadva,
Féreg, még az időből rajta,
Mikor ott nyílt e lomb az ágon -
S most gyenge, hogy róla leváljon!”

A SZERELEMHEZ

Ki feljöttél a gyöngyös habokból,
Mint a bibliai szörnyeteg,
Ki ijesztetted a prófétákat,
Kitől száz hős hit lett csüggeteg;

Te, ittasságtól csepegő, tündér,
Te, ön-önmagadtól elbűvölt,
Te, ki előtt mint morgó kutya,
Meggyávultan kujtorog a Föld;

Kinek vont karja, mint véres kard,
Mi villog a békés földeken.
Hangod, mint tomboló trombita,
Hogy háború, háború legyen;

S hajad a zászló, hogy merre mész,
A szemek vérben fürödjenek,
S mint duzzadt hangoktól a drótok,
Zsibongjanak az őrült erek.

Fénylő pálca ördög kezében,
Te, hang, mi vak ösztönön kiált,
Mely, míg hallszik: nem lesz nyugalom
S átok, pokol-verseny e világ.

Gyárok rikácsoló kürtjein,
Hajószirénán, vonatokon,
Kábelén, s veled alkudt vértől
Megvásárolt szellemű dalon

Minden neked nyög, búg, énekel,
A felborzolt nagy világ-gunár
Udvarodban verdesi gyávult
Szárnyait, hogy: Te - vagy a halál!

Te, parfümös rongy, te, neve sincsen!
Te, jelkép mindenre, mi bukás,
Kigyó-szövetség, fullánk mosoly,
Hiú-semmivé csufolt tudás!

Te, szellem szőlőjén ragya, vész,
Te, kitől megtört gesztus marad
Száz Babylon-torony s majommá
Töröd a Prometheus-inakat!

Ki kibélelted a városokat
Testeddel, mint kaptárt a herék,
Ki gögölsz a lépes tornyokon,
S öled körül zümmögő zenék;

Te, kiért csillagokig hatol
A metsző, bús, vad gerjedelem
S mint tenger, táncol a világűr
A szoknyádtól vert örvényeken; -

Kitől a meredt szemű halak
Kinnal gyűrűznek, s eszeveszett
Erdőkön ingertől gúzsolt fák
Nyögve sírnak dús lé-könnyeket!

S villámarcu nőidben sajogsz,
Fájsz nekem, hogy mint harctereken
Élősditelt ruhát, szeretném
Levetni veledtelt életem; -

Sujtsz, vérzel, mint villám, mely egek
Vállára üt - és nyomán fehér,
Forró sebből, dörgő jaj között
Kiömlik a zápor, mint a vér! -

Te, tűzostor, szöges-öv, kereszt!
Te, akit, hogy csupán viselek:
Mennyet érek, bár száz pokolra
Elégnek tetézzem bűnömet:

Mert úgy tépi harapó fogad
Az élőt, hogy áldás nyelvemen,
Ahhoz, mit szerzel, az is, ha azt
Mondom: Átkozott légy, Szerelem!

JÚLIUS

A nap túlért már, buggyanó levét
Merőlegesen pergeti alá.
Szikrázva és gyöngyözve pergeti -
Az óriás gyümölcsfa zúg: az ég.

A szélütötte föld lomhán dagad
És a kibontott haju illatok,
Az összeütött tenyerű szelek
Megkeverve, gyulladtan állanak.

Most forrósodva és sejtelmesen
Nyilnak a szemek kék bozótjai
És villanó-hátu mámor-gyikok
Sisteregnek a napba, meztelen.

Ujjaim tépem, testem harapom.
Már nem találom sehol a helyem,
A rőt sugárlombokba markolok
És hempergek a forró avaron.

A PUSZTÁBAN

Pusztába vonultam és negyven éjjel
Kerestelek. Izzó farkasok és rőt homok
Honában, kinezva a szélnél és a napnál
Gonoszabb kétségektől, mik szurták csontjaim
Százezer tüvel, úgy kerestelek,
Mint rég nem látott ételüket a
Kiéhezett vadállatok. Tövig beásva
Ültem hangyás földben, kezem égfelé meredt,
A rettenetes pusztában, ahol
Holttestre leső hollók suhogtak -
És, megelevenült göröngyökként, ugró sáskák,
Millió, tűfejű, a szárazsággal élő,
Mozgalmas, és a homok szemeiként parány
Férgek pozsgotak ki a földből.
Ott éltem, mert elbírhatatlan
A bizonytalanság, s jó semmi sem volt:
Mindig magam ellen beszélni, tenni,
Mások szerint és sohasem nyughatón
A furdalástól, - megtisztítanom
Kellett magamat és megerősítenem,
Csak a magam számára kivirágzó
Isteni sugallatban. Mint a kemény
Próféták, akik lángoló szemekkel
Futottak az embertől, és kövek közt
Éltek, vízzel és fagyökerekkel.
És versenyt ordítottak éjszaka a

Viharral és tulkiáltották a zuhatagok hangjait!
Ugy kiáltottak, csak az erős Istenen
Csüggve szívükben, a megvilágosító,
Megtisztító, csontmállasztó, remegtető
Nagy lázban, aszottan és vértelenül,
Csak Istent híva! Értelmet és akaratot, -
Minden fölötti, hiú szenvedélyt kitépő
S majd népeket irányító oly erőt epedőn,
Mint a szél, mely erdőket szaggat és
Megrázza a dolomit hegyeket.
Igy kiáltok én hozzád, emésztő Erő!
Igy kiáltok én hozzád. Igazság!
Igy terülök elédbe: Lelkem!
Te, bujkáló titok, te, rettenetesebb,
Mint Bál, mint Sinai rémistene
És meredt Olympos égrázó haju
Zsarnoka! Oh, ég, kit hordok magamban,
Oh, kegyelem! Tisztíts meg: ki kergetve, verve,
Alázva nyomsz, és bennem fészkelőn,
Kivehetetlen hanggal emésztesz, üzől:
Hogy megtaláljalak, megértselek!
Mert benned van a világ hangja, a bölcsesség.
Az erő, a hit; mert te vagy a minden,
Kit untalanul meghamisítanak, eltakarnak
Előlem undok zavarok!
Mert kimeredt karral és rád gondolón
Hívlak, földbeásva, a rőt pusztában, itt,
Számkivetve, farkasok, sakálok között,
Kinlódva, zúgó halántékkal, e
Szörnyű századnak mélyén, eltévelyedett,
Istentelen koromban, lángoktól szegett
Égbolt, bűgő gyomru Föld,
Tajtékjukat hányó tengerek közt,
A végtelenség minden kínjait
Tisztító tűzként magamra véve, ezer
Hiúság ellen, mi megzavarja hangod,
Önmagamot kinezve, egyedül!

EMLÉKEZÉS FALUMRA

Micsoda részeg mezőkről
Jöttél, oh, honvágy, felém!
Hol méhek, dongók,
Aranybaöltözve ödöngnek -
S a kortyhangú pataknál
Úgy állnak a jegenyék,
Mint szerzetesek.
Felnuyjtott karokkal,
Kiket a világ hangja kísért!

Hol a tömzsi kőrisek feje
A bogaraktól zúg.
Mint ember feje a gondoktól -
S a pillangók lobognak.
Mintha a szeszes levegő
A naptól kapna itt-ott lángra -
S a láthatatlan szelek.
Kiket bűbáj véd a szemektől,
Lustán hempergnek
A hosszú fűben,
S csak az alattuk elhajló fű látszik.

Otthonos érzés
A város bús utcáin,
Üzenete a Szamosnak,
Otthoni erdőknek!
Szívem ablakai kinyílnak
S én támlájukra hajlok
Orrom tágul a múlttól,
Mint tüzes vágytól
A kihajtásra váró csikóké!

Otthonos érzések,
Hazám vad hegyei,
Völgyei, szirtjei,
Egyenesre nőtt emberek,
Bús román, tömör székely,
Te megtöretlen természet!
Micsoda nyomorult,
Korcs, sivár, férfiatlan
Emberek között vagyok én!
A nagyváros présében
Ropognak csontjaim,
Nagyszálkás álmaim,
Nekem, az irdatlanfejűnek,
Nekem, a nem alkalmazkodónak!

De én csak mosolygok:
Semmi el nem kedvetlenít,
Mert kemény vagyok,
Mint tölgyeid, Erdély!
S szívem édes hivatásomtól, -
Mint tavaszi fejéskor,
Tiszta, nyers, áhítatos alkonyatokon
Szülőfalúm felett
A juhakloknak illata!

De én csak mosolygok:
Oh, bizz bennem, falum,
A te erős fiad vagyok én,
Ki kiszíja a városból a tudást,
És kemény homlokával

Tör utat a puhákon -
Ki farkasgerinccel öleli meg
A város leányos derekát,
Megteremtve a szellem új fiait,
Az ész fortélyait párosítva a
Te nagyszerű erőddel!

SZELÍDLÁBÚ NAPJAIM

Szelídlábú napjaim
Ugy futnak, oly titkosan! -
Mert minden muló napnak
Esőpermet-lába van:
Mintha az ég, kék kannából,
Himbálja pozsgás vizét,
Mig szerteszét a palánta
Hullámlik s mélyül a rét.

Az ifjúi napoknak
Múló eső heve van,
S csobbanva rétjeim felett,
Száz pici sarkantyusan,
Illanó kristálybokákkal
Úgy lengnek, ellengenek,
Eltűnnek s erre mondjuk, hogy
Időink eltellenek.

Fahéjszínü homokon
Damasztfényben száll a nyár,
Merre nézek, csupa hab,
Csupa csillámló sugár;
Fényben, briliánszipőkkel
Fut sok órák hangtalan;
Mosolygok s mire felnézek:
Az ifjúság odavan.

ÉRŐ ÉVEK

Gyümölcsös, cukros ajakkal,
Tüzelő életembe már
Belépett az én szeretőm,
A széles ágyéku nyár.

Az arca mint a freccsent vér; a
Szeme két veres napgolyó.
Fogai, mint a kirántott kard,
Hegyük a vérig maró.

A szava csíp, mint az izzadság, -
S ahogy a fülemen befoly,
A szívemre sebet fakaszt ki;
Csorgó lé arcán a mosoly;

És mint a meghasadt baracknak
Magváig kilátszó bele,
Úgy fortyan ki a forróság nyílt
Mosolya gödreibe.

Párája elbágyaszt, és mintha
Vérem cseppenként folyna el!
Testem teli az érettségnek
Gyötrő, dús ingereivel.

Kiáltok: nyár, oh, én szeretőm,
Magvas, kitellett ifjúság!
Mint túlcsondult asszonyi emlők,
Bőségben folynak a fák!

Nyár, ifjúság, oh, én szeretőm,
Párás, tajtékzó életem.
Oh, érett mezők, hús, veríték,
Cukrok íze, gyötrelem;

Eszméletlenség, gyult halánték,
Vakító, félholt zuhanás.
Oh, menekülő, fájó, láztól
Fáradt, betelt odaadás!

A VIDÁMSÁG ANGYALAI

A vidámságnak angyalai,
E viharlábu szép démonok,
Táncolnak bennem, s tőlük szívem,
Mint tobzódó, rőt bokor, forog.

Mint rózsabokor, kit megőrjit
Saját vérszínének mámore,
A villogó szíromragyogás,
Illata fröcskölő itala.

Pázsitszag forr és idegeim
Pucér husán parázs nap sajog;
Kiáltani vágnék, s hangomban
Mint tultölt korsó, elfulladok.

Élet, élet! Kibirhatatlan,
Dagasztó, furcsa, mint méhcsipés,
Mikor édességbe zsibbad a
Lépbe falt szájon a lüktetés!

Egész valóm: egy csupasz szív már.
Körül dolgok, illatok, szemek;
Szurnak: s én szisszenve bámulok.
Édes kínban hajlok, görnyedek.

Egy csupasz szív egész testem, és
Minden, minden bennem zsong, remeg
S vak-forrongón, kibírhatlanul
Kényszeredve sírok s nevetek!

ÜZENET

Üzenem a szemforgatóknak;
Az aszott szívű, táncos nyelvű,
Kenetes farizeusoknak;
Kik az írásnak bohócai.
Aranykanállal semmitnyújtó
Kuruzsoknak; a tolvajlábú
Osonóknak; az emelt ujjal
Suttogóknak; az álnok, titkos,
Meredt éjféلكor, bagolyárnyas
Tükrökben, szakállt tépve, hasznos
Csaló mágiát tanulóknak.
A cintermek sikoltó-fehér
Csontjaiként fagyos, szikár
Papoknak, kiknek szám és vonal
A csodák lombozása, isten
Ezer szökellő igézete!
Üzenem, kiknek fájok itten,
Hogy jöttem, kavargó és forró
Dalokkal, üzeneteimmel,
Föld igéivel összesimult,
Dobogó, messzi álmaimmal.
Kiknek fáj, hogy Írás leszek
S tán balga tan, bolond és bűnös
Időkben, ál-papoknak ajkán: -
Üzenem, nem akarva vallván:
Én nem tehettem: ezer csillag
Hogy ne örüljön, nap s az illat,
Láthatatlan, moccanó habbal,
S ne fusson a lét a világban!
De a csodák útjába békült
Napszámom húzom, fényben-árnyban,
Mely tán nem is egész véletlen -
E nem így szándékolt életben.

MESSIÁST VÁRÓ FÖLD

Előbb csak véresen táncolt a por
És ősz mondák füstölgő szava ritt:
Hogy világos nappal süketítő
Üstökös jön kelettől nyugatig.

Aztán egymásban fürödtek nyarak
És lángok villantak az éjbe már -
S eldohogták morgó, vén táltosok,
Hogy újra jelenések éve jár.

Jósok kérdék: Ki jön új hódító?
Sok még nem volt látást titkolt a szem
És barátul vettek sok vad csodát,
Akik nem hitték volna sohasem:

Míg fehér hajnalban, párák között,
Mint óriási nagy szem, tündökölt
A végzetek jegyében rohanó,
Megigézett, forró csillag: a Föld.

(1921)

GONOSZ KARSZTOKON

Hátamból csattanó hévségben
Már szíjjakat hasít a nap.
Torkomból szűrő jaj kúszik, mint
Repedt földből a bogarak.

Gonosz karsztokon így élek én
S kínozni izzó tetemem,
Jaj, mérges skorpiók surrannak
Végig kiaszott eremen.

Vörösen izzadó kövek közt
A levegő balzsama: kén -
Már kigyulladt, lángos valómban
Füstölögve kiáltok én.

Véres sziporkáit tudomnek.
Ki hallja meg a szavamat?
Oh, kéken, bíboran izzó ég,
Oh, halálos, nagy sivatag!

Ha elborító számum jönne!
Jaj, csak agyamban zúg a vér,
S gond verdes, mint dülő toronyban
A meglódult harangkötél.

S a nap vigyorg, e furcsa torzkép
Kiásott, régi címeren -
Halott világ végső emléke,
Óriási nap, idegen!

MINT ŐSZI GYÜMÖLCCSEL A FÁK

Dús, aszú évekkel megrakodva,
Már nem zeng dalom, mint a nád,
Mint könnyű szélben a nád.
Tele vagyok, mint a bányák arannyal,
Mint őszi gyümölccsel a fák.
Virít a lomb ágam tetején
S már érten csikland a nyári fény,-
Törzsem fájó tehertől nehéz;
Oh, férfisors, buggyanó erjedés!

Most jöjjenek hát a súlyos szelek,
Csüng és cseng a sok kemény gyümölcs,
Szikrázik a csonthéju gyümölcs.
Kinyújtom reszketeg ág-karjaim.
Oh, bohó termés, el ne dönts!
Már nem fütyöntgetünk a szélben,
Szebb és mélyebb dal ég a vérben,
Sűrű vér, mézes nyár, fűszeres, -
Ajkam, édes ajkam, sírj és ne vess!

Oh, bűgő, nagy, izmos nyári szelek
S lusta, vén, gyümölcsös szavak,
Fürtösen gyült, jószagú szavak!
Oh, tömörfényű, karcoló július,
Duzzad a nedv kérgeim alatt.
Forró húsom, háncsos-fekete,
Darazsak, illat, esők leve.
Nyár, mely tövemig forralva ás.
Oh, ért-gyümölcsleves dalbugyogás!

VERS, A KEDVEMHEZ

A szarvashoz hasonlón
Lopódzom hozzád ma, kedvem s
Ifjú, rugalmas fiam,
A jóillatú avarágyban; -
Oh, jó neked most a világban!

Bánat-levelek borzonganak,
Fujja a szél, fujja őket,
Jaj, félek susogásuktól,
Jaj, óvakodásom lába
Hogy léphetne puhább, puhábbra?!

Napfény, oh, csintalan nap,
Piros, egyingben táncoló felhők,
Ti láthatatlan faunok.
Fel ne verjétek, hogy önfeledten
Nézhessem, nézhessem az én kedvem!

A lába vékony, mint a láng,
És ugrik, mint a gondolat -
Jaj, és egyszer a szívem fiát,
Kit vérem keresztjével váltottam,
Mért ne nézhetném: mily fiam van!

Mért ne nézhetném, mily fiam van.
Én, örök-erdőkön járó!
Én, e világon világtalan!
Én, nagy magányok felé árva
Rokonjel ismerős dobogása!

Oh, viharzó bánatbükkösök,
Oh, hallgatásom hegykoszorúi,
Derüljetek, vakítsatok,
Oh, itt gömbölyödik, kit kerestem,
Édeslehelletű én szép kedvem!

Én fiam a kedv, senki másé.
Merthogy fiam oly ritkán látom!
Oh, szívem igazi színe.
Vén apafejem rádhull csendben
S könny ül tört szarvas-szememben.

LIHEGŐ ERDŐK

Oh, bambusznádak hosszú botjai:
Lengő, suhogó, selymes derekak.
Zokognak megindult szemeim,
Lobogó nő-erdők az ég alatt.

Afrikának forró illata száll,
Mellem szorul, kirándul a kezem,
Elátkozott utasként bolygok
Hajlongó, szörnyűszép rengetegen.

Ólmos fájás üli meg a határt.
Forró gőzök a napot elfedik;
Őrjög az erdőknek illata.
Megtébolyult utas: elveszek itt!

Hajlonganak a bűvös, könnyű fák,
(Mint száz varázs kél embert rontani!)
Mellük villog, mint a pusztákon
Elhullott tevéknek csontjai.

MAHOLNAP

Maholnap a fák erős vére
Kihajtja a lázpírt: a rügyeket;
A földön aranyékszereket
Szór el reggelre valaki:
Virágokat; az élet, habzó fölöslegében
Ráér, mint mindig, játszani -
S fönt, mint kis meteorok,
Csillognak az újonnan visszajött madarak
Kifeszített szárnyai a fényben.

Az élet örült, mint előttem
Volt: nem agg háborúval, gonddal;
Valami rémítő öntudattal
Üli a virág a gallytetőt,
S dühöngő szerelem-szelek,
Mint valami vér- s habból szőtt felhőket.
Hajtják, - felfutt csoportokban,
A messziről néző előtt, -
Háborgó réten a lányokat.

Az égen óriások lába hág
Fáklyákkal: hulló csillagok;
Az élet renkívülisége
Nyom, mint folyton ünnepre készülőt.
Te, világtérbe kitett ember,
Te, mindenfelől szétszedett ember, -
S mint himportól megbolondult bikák,
A hegyek bögnek, szakadatlan,
A rejtekükben vérszomjas,
Halálos-szomorú, csillapíthatatlan
Vad életek üvöltésétől.

Mint most leszúrt testből vont hegyü kés:
Vértől párolgón, úgy jön felém
Az emésztő élet, csilló kegyetlen!
Mint borzasztó fenevad-torkokból.
Érzem a tudóm-tikkasztó párát,
A vérem megáll eremben,
Ereje meglazul inaimnak,
Megnyílik a föld keble és
Bujaságot lehell, s vad üzekedésben
A kimeríthetetlen vágyak sírnak.

LELKEM NAPOS ORMAIN

Úgy jársz a lelkem napos ormain,
A lábad régi avarban topog,
Mint a szép koratavaszi lankán
A karcsúlábú ünőszarvasok.

Térded megremeg és orrod tágul.
Az érdes új levegőt ízleled.
Kullog a keserű tavaszi szél.
Megcsordulnak bent a havas hegyek.

Szúró, tüzes rózsákat fest a nap.
Megbokrosulni véred érzed-e?
Aranyba borulnak a fatetők.
Kicsattan a levelek élete.

S fecsegő, rügyes hóindulásban,
Taposó, apró lábaid alatt.
Felnyögnek bennem az avarpillás,
Álomszuszék, öreg domboldalak.

Mély-élesen sajog fel a tavasz.
Egész az inakig tépegetőn: -
Forró-párás, rágcsláló kicsi szád
Kora fanyar rügyet tép a tetőn!

CSILLOGVA

Nézd ma csillogva a szememet:
Idegen és szép percek ezek,
Igaz, belső, megnőtt magamé:
Csöndes, rejtett megszállottaké.

Ma olyan vagyok: ami vagyok:
Póri magamnál százszor nagyobb;
Forró világok üstje szívem,
Fejem kiötlök az egeken.

Így állok világ s magam felett,
Alattam dolgok, kis jelenek;
Távolok, terek, hajdan s jövő,
Minden közeli, átérhető.

Be jó csillogni; kacagni így.
Be önmagamra vagyok irigy;
Izgalmas, megnőtt és büszke ma
Életem: Isten bizalmasa!

Isten bizalmasa s magamé, -
Úgy nyílok ki a lelked felé.
Míg nézed, mely titokban nevet,
Örökkévaló hű szememet!

AJKAD RÓZSÁI

Szeretnék rózsát metszeni ajkadról:
Mint a virágot a gondozó kertész
Nyílásában megszakasztja, ha már
Egymásba fullad a túlpazar termés!

Kérdőn és félve állok, ki nemrég itt
Még szűz-csemete oltókéssel jártam:
Most édesen nyögő rózsakerdők
Birkóznak az ajkadnak bozótjában.

Kábító talány, rózsá-édes játék:
Mosoly-ágakat félve meghajlítani.
Gőzölgő illatban, nyulánk fejek
Összeperelt száz bogját igazítani.

Inkább hevernék a földre, a lángos,
Pattogzó, zúgó bokornak alája,
Míg zűrzivataros-kúszán befon.
Megfojt a rózsafa százezer ága!

DAL

Esőben fürdött virágok szaga.
Vérpiros nyári virágok szaga
Léptedre táncolva táncol.
Csókoknak csillogó fürtjei.
Szeretek bennük fürdeni
Ajkadon százszor és százszor.

Hajad, a lobbanó, lengő, gyűrűs.
Ölve, csittítva, szépmívű, hűs
Fésükbe omló pihékkal; -
Be szeretem én gyászoló hajam,
Rázkódva, suttogva, mámorosan
Egybefonni a tiédde.

Néző szemeim, ím, megvakítom -
S már csak borzongva, álmodva iszom
Testedet, álmodva, távol.
Azt az illatot és azt a fényt, -
Esőben fürdött virág szagaként
Amint a napba kilángol!

KICSI HÁZAK, TÖPPEDT EMBEREK

Kicsi házak, töppedt emberek.
Hej, behavazott, síkos falúk!
Előre, előre, álmom lovai:
Éljen az éles, nagymámoru út!

Az ördög, az ördög van ma bennem.
Gyáván lapulnak óriás terek.
Álmok csillagos patkói előtt
Idők sántulnak, mint ütött ebek!

Előre, előre! - s ha elérlek
Te, legszebb, mit sors emberit adott:
Ölembe kaplak, mint rózsát a vész
S a mindenségből kirohanok!

(1922)

TAVASZ FELÉ

Vérízű dalt csordít a szél
S a hóba gubbadt bokron át,
Kullogva, vemhesen, ledér
Napfény táncol és részegen
Csillognak ífjú bokák.

Már elfullad a föld s remeg,
E szeretőt váró kamasz, -
S boglyas hajában szörnyeteg
Rózsacsokorral rázuhan
Az üszkös szájú tavasz.

VERS A GONDOLAT ÉDESSÉGÉRŐL

Most, amikor agyamban
Bimbóznak a gondolatok,
Üde lomboszín, liget zaj után,
Enmagam könyvében olvasok;

Olvasok, kristálytiszt szíjjel,
Kint dús eső zúg vidorán.
És a kívül mozgó életnek
Hazatérő nyáj zaja van.

Belefekszem e lágy percbe, im,
Egész magam mélyéig hatok,
A lelkem torkig issza magát:
Oh, édes, eltöltő gondolatok!

Oh, enyhe harmóniák, színek,
Könyvek, dolgok és emberek;
Ma az élet titokzatának
Halvány vonalai kitetszenek.

Ma beleérzek abba, mi van.
Ma szívem, eszem odaadó;
Mennyi gyermetegség, játék, harc.
Be jó e sok elgondolnivaló!

Oh, minden egyszerű és ömlő.
Szinte felszisszenve olvasom!
S nincs bús, víg, csak élet, s ezután
Már csak úgy fogom, ahogy kapom.

Mert nem zord a lét, se nem víg
És minden olyan, ahogy veszem -
Fő: mélyéig élni, érzeni.
Kiélni minden érzést teljesen.

Kiélni mindent, mint egy zenét.
Vagy mintha állsz orkán közepett.
Hol Isten int villámpálcával
Láthatlan, dörgő hangszereket.

Kiélni mindent, mint a mezők
Kivirítanak minden színt, szagot,
Dús festéket kever az alkony
S a hullám minden skálán dadog.

Mint Tatra hava, a lenge csúcs
Az égben, mely millió topáz,-
Forró mocsár rózsái, mikért
Fulladt méheket gyötör a láz.

Kiélni, mint a kagyló színe
Hótól vérig száz fokon át vezet;
A korál, melynek lépcsője viszi
Fel, le a vízi isteneket.

Vagy a szivárvány óriási
Ive, amely, mint dús glória:
Mintha az ég a sok bánatért
A földre lágy dicsfényt izzana! -

Vagy mint a méhes dúlt illata,
Hol a vakító nyár oly nehéz,
Hogy szédülsz, s a dél párázata
Miriádszínű sugártörés.

Oh, minden úgy szép, magasra hányt
Rakétaként, mely ég s eltűnik!
Földobott rakétánk az ifjúság -
S mire elvillog: esteledik.

És meghalni is úgy halni meg,
Mint hullt hős, ha a harc messzi van.
Hallgatja a kürtöt és mosolyg -
És meghal új harcra szomjasan!

Vagy mint az erdő, ha elmulás
Könnye itatja, hangtalanul.
Oly pompába bujik, hogy aki
Látja, nevet s szíve elszorul.

Vagy mint a nap alkonyulata
A lázas, tűzfodru tengeren
Utolsót csillog, - mint halál előtt
Ember szíve az emlékeken; -

Vagy mint meteor, kit, míg rohan,
Belőle dült fénycsóva követ, -
Csóvánk: a hír, mely még hosszan ég,
Mígön anyja már az ürbe vezett!

UGRATÓÁROK MINDEN NAPOM

Ugratóárok minden napom,
Lábaim: a végzet lovai.
Minden szín már elmúlt állomás.
Minden nap: csak a holnapi!

Minden más vágy istenkísértés.
Minden szó elfúlt lihegés;
Minden táj egy villámló mosoly.
Minden perc új s új hitetés.

Szemeim kicsordult tűzkohók.
Gőzökbe fulladt máglya fejem.
Fölforralom a vizek ölet,
A hegyek szívét átperzselem.

Eszeveszett, üszkös karral, a
Földet átéri mámorom, -
A tűz és a víz, a föld és az ég
Rohanó táncát táncolom!

(1921)

BEOLVADÁS

Fülem becsukva és nem látok én,
Testem epesztő lázaktól gyötört,
Süket csírák zugnak szívem helyén,
Kézem és lábam megbontja a föld;

Suttogó mély beissza húsomat.
Befonnak szívó, szomjas gyökerek, -
Sustorgó, lódult, forró forгатag.
Feloldva, én is keringek veled!

Sötét gőzökben, izzadt kincs között,
A bomlásban, hol zöldes láng vakít
S évmilliók üszke egymásra dőlt -
Cikkázva futok az örök magig.

Majd bomló szeszélyben feltolulok,
Ezüstös ormu vén hegyek alatt,
Ha megpattan a szorító burok
S óriás ölelésbe hív a Nap:

Mint millió tüzes fogat, ahol
Megannyi lángoló angyal rohan,
Zeng az ég-trombita, tenger dobol.
Rohanok száz fénytől csillagosan!

S a Gibraltártól messze északig,
Hol sok hajó fut, - a délöv alatt,
Hol fáradt tevék karcsú lábait
Ütve nógatja a sötét arab:

Életem kiterül a népeken -
S ahol az ember nem uralkodik,
Termékeny és csupasz vidékeken,
A piramisoktól a sarkokig.

ESTI DAL

Feltündökölnék a hold hómezői,
Hömpölyg a keserű illatu éj.
Fellángolnak a távoli világok
S tűzben ég szívem, fényüktől kevély.

A világ-vizeknek közepét ússzuk,
Táncol orrával nagy hajónk, a Föld,
Körül száz csillag: száz társgálya hadja -
Állj a fedélre, szívem, s üdvözöld!

Isten hajórajja világ hullámán!
Oh, hol lengünk, melyik tejut alatt?! -
S a domború tengernek messze mélyén
Lobogva úszik trónhajónk: a Nap.

MAGAMHOZ

Hivő időkből itt maradt,
Zordon régiek utódja:
Ember! el ne hagyd magad.

Ember, aki e testben
Jársz, azzal, mit magadba foglalsz,
Forrsz, s a külső világgal szemben
Érzed az akaratokat
Magadban, függetlenül és ellenkezőn
Mindennel, mert nem alkuvó a te
Világod! el ne hagyd magad.

El ne hagyd magad, te, testbe zárt
Szikrája a Mindenségnek,
Sohsem zsibbadó, igazi,
Ki burkodat a jobbért úgy téped
S alakítod magad mására,
Mint a kaoszt a kiserkent első tudat
Maga körül formálta, erőlködőn -
S így tennél te a világgal is! -
Ember, el ne hagyd magad.

Ellensúlyozva és lebegve,
Lenyomva és magadtól nehezen,
Hő, dús te! Kivált ez őszön, ezen:
Midőn a lombok kifakadtak,
Mint ujmódi pillés virágok,
Tarkán, és irtózatosan
Fúvó jégszele közt a szenvedélynek -
S meghalt csillagok csörögnek
Tetején száz eszmevilág-égnek
S a nemesnek szívéből vér szakad!
Ember, el ne hagyd magad.

Mig a kezéd nyúl és tapogat,
Mig magadban érzed biztosan
A nyüzsgő, lázas, alakító kínokat,
Kinlódj, vergődj és zavarogj!
Mint a tűzben elégett mártírok -
S ki tudja, tán vérző, utolsó szavad
Lesz a világba dobott, első
Káoszt bontó, erjesztő -
(S mint te alakítottad testedet:)
A világot úgy megmásító nagy tudat!
Ember, el ne hagyd magad.

VÁLOGASS KI ENGEM MAGAMBÓL

Válogass ki engem magamból,
Nyulj szétnyitott tenyerekkel belém,
Hüvelyezd ki az én életemet
Valaki: ki tudod, ki vagyok én.
Valaki, ki dolgaim búzáját
Látod s ujjaid közt szétpergeted:
Oh, Magtisztító, jőjj lelkembe,
Te, igaz, kegyetlen önszeretet.

Nyulj belém, kinyújtott ujjakkal
És minden részvéttől szabadon.
Kinyitom csépett magvas csűrjeim
S csépletlen súlyosodó asztagom:
Én nem tudom, mit termett ez a föld,
Bérlő vagyok itt s nem igaztudó -
És ki tudja, e nagy parlagból
Mi az igazi és mi a jó?

Bőséges kedvben azt kívánnám:
Itt e gyümölcs, vedd és gazdagodj.
Oh, önszeretet; - ám minden magot,
Ha nem igazi: a szélbe dobj!
Légy hálás kedvű és kényeskedő
S lisztelen burok, gyomos kaszat
Ne csábítsa, se túlos kívánás
Hüvelyező, okos ujjadat.

SZOMORÚ AZ, HOGY TE ÚGY HALLGATSZ

Szomorú az, hogy te úgy hallgatsz.
Hát miért jelöltek ki téged
Jelek és megpróbáltatások,
Hogy megedzzenek, mint az ércet?
Miért hatalmaztak fel, hogy szólj
Beléd ütve titkos pecsétet.
Hol van az üzeneted. Küldött?
Hát elfeledted küldetésed?

Én nagyon megvádollak téged:
Nem vagy urad méltó kufárja;
Én nagyon megszenvedek érted:
Sokat rejt hallgatásod szája.
Bár megmámorosodnál egyszer,
Vagy ne adnál nyűgre, szabályra -
S kiszökkenne szavad, mint a könny,
Isten feledékeny szolgálja!

Szeretnék a tűzbe vetni:
Tán egyetlen szóba kiírnád; -
Szeretnék kardélre vetni:
Tán egyetlen hangba kisírnád; -
Szeretnék nagyon átkozni:
Tán elhallgatni mégse bírnád! -
Oh, lelkem, lelkem, mit rád bízta:
Hová tetted az Isten titkát?

INDIÁBA, BRAZILIÁBA

Indiába, Braziliába
Mikor jutok én,
Rózsák földjére, Perzsiába,
Jaffába, a fehér tevéktől
Foltozott útu Szíriába,
A habfehér mezőkre, sóból,
Csillagok téli tűzeként bús
Szík-tájakra, ahol
A számum őryöng s karavánok
Repülnek benne, mint a lepkék?
Mikor jutok én
A prérikre, ahol vadon
Bandukolnak a lovak;
Új s új élet viharától kavart
Kikötőkbe, hol égig szűrő árbocokkal,
Vad indulástól forrongó hajókat
Rángat a részeg hullám?
Mikor jutok én
Babylon földjére, hol olyan alkonyok
Huzzák bíborukat, mint egy vértenger -
A betemetett városokhoz,
Hol durva, ormótlan szobrok hirdetnek
Királyokat, kik a piramisokban
Alusznak és hatalmas,
Kőbeírt arcukkal, rettentőn
Még elnéznek fölöttünk
Tízezer évszázadnyira!
Mikor jutok én
Az Antillákra, s a villongó
Habokra, hol
Miriád, meggyulladt szoknyával
Táncoló tündéreként fénylik a hullámozó víz,
Suttognak szárnyaikkal
Orkánokkal birkózó madarak,
Vidám szigetek illatoznak
Tüzes fűszerű virágokkal,
Mesés állatokkal, folyókkal,

Miknek telt, dagadó vizében
Bennszülöttek hajóznak fel-alá?
Mikor jutok én
A földekre, hol Buddha járt,
Hol Krisztus lángolt, Mózes
Vitte a népet -
A népet, mely akkor is, mint ma,
Sötét, hamisbálványú tunyasággal
Szegült a szent, nagy ellen.
Mikor jutok én - bárhová.
Csak innen el,
E semmiségből, unalomból,
E porból, zűrzavarból, emberekből,
Kiknek rikácsoló, egymást tulzugó
Zaja belémfojtja a lélegzetet!
Mikor jutok én
Mikor?! - Oh, ég, föld! s mint ragyog
Annyi szépség felém! Mi forr
Minden percben, mennyi szín,
Változat: és úgy ki liheg
Csodákért, mint én! Ám te fogsz,
Utcáiddal, korcs népeddel, hitet, Istent
Pénzért áruló betüiddel,
Minden nagyot, hősi-tisztát csúfoló.
Élet durva faltja, tompult fejek,
Szűk ég, üres szivek
Kárhozott fészke; kőhalom, zord, rideg!
Oh, vagy tán álom a változás
Öröme csak: és bárhová
Térek, csúf, zord a világ.
És elfullaszt a rossz mindent, mi szép,
Mindenhol? Úgy peregjen akkor is
Bennem minden végig, és
Hadd lássam én:
Csak álom szépitett elém
Mesét, távult.
De rút a Való
Mindenhol rút: s én mindenünnen
Feldagadt undorral, mindent átérve
Lábammal, fussak a föld végéig -
S e durva létnek legvégső szögéről,
A zord kétségbeesés-szirttetőről
Szökjem a semmiségnek tengerébe!

DÉLELŐTTI DAL

Szívem túlért, ne bántsátok.
Szívem túlért, alig függ szárán, -
Reggeli fulladt szél, mit akarsz? -
Hadd ingjon, ringjon a nap sugárán
Sok szöke, fröcskölt-érzés-szegéllyel
Körülfontva, mint vén falevéllal.

Mint kései körte, pogány-arany,
Ég, ízekkel teli, lobogva,
Ha már csak a tarlósínű veréb
Él itt s üszög áll a lombba; -
Megmozdítani még szívem mi kívánja?
Szívem túltelt, s most még az öröm is fájna!

Égve a fantáziakert felett, -
(Mint kölombú gótikus tornyon):
Most vágy-darazsak szívernyesztő
Lengése is egy helyben forrjon
Vérüket telítő húsom körül! -
Bennem a lét most néma ragyogássá kövül.

És csak a - napban páncélszínű -
Harmat csillagozzon szerte.
Mintha millió picic manó
Szökne a réten kristályfegyverbe.
Súgván, míg mind fényt szórva áll ott:
„Csitt - most őrizzük az álmodó álmot!”

AZ UTOLSÓ ÓRSZEM

A határt rovom késő éjjel;
Előttem nyúlik, idegen
Utasnak feltűnt látományként,
A város, rémületesen.

Óriási fényt szóró tornya
A felhők közül tűz ide,
Mint titáni had őrszemének
Felnyult szuronyu fegyvere.

Amott pedig városirányba
Tolvajkodó kukoricák,
Mintha látnám vak, alvó hadra
Huzódó ellen táborát.

Suttog a föld és felmorajlik,
A gyökerekig kín forog,
Vajudnak szerte lent a mélyben
Borzasztó, elbujt viharok.

Olyan lenyomott minden: és hogy
Itten lapítok csendesen -
Mintha roppant ormodon állnék,
Születő, új Történelem!

Így leshette késői vándor
A settengő barbárhadat, -
Mig Róma aludt hörgő álmot, -
Amiből nem lett virradat, -

Mint én e suttogó vetéssort;
S mint ott a torony egymagán,
Úgy állott fáradt őrszemén tán
Az utolsó hű veterán:

A korban, mely féket, nagyot, jót,
Erőt magáról levetett,
A nagy ősöknek tiszta rendjét
Elhagyta s az isteneket!

BÁLHOZ, A VÉR ISTENÉHEZ

Oh, láttalak téged, Bál isten!
Montello hegye nyult előttem,
Mint áldozati fák nagy kazla,
Ezer ágyu hulló csóvával
Ordító papként gyujtogatta;
Széttépve ezer s ezer ember
Feküdt rajta és a vér omlott, -
Mintha a világ minden napja
Most szállna le, oly rőt alkony volt;
Nyugat felől vad, mérges felhő
Rengett föl és a vérbe áradt:
Én akkor láttalak, Bál isten,
E rőt felhő volt a szakállad; -
E fellelőtt két csillag gyult;
S ott az égen láttalak téged,
Kihajolva, hogy ittad a vért -
A két csillagban szemed égett!
Ekkora máglyát nem emelt még
Neked Ó-Babylonnak papja,
Mint az egyistent, Krisztust hívő
Keresztények veszett nyugatja;
Öt kontinensen ezer hegy, völgy
Ivott vért és öltött lángnyelvet,
És Krisztus hitének hívői
Felgyujtották neked a Földet; -
És hogy tűzfalástól gyult szomjad
Duzzadt vízhabokkal tereld el,

Mint italkelyhekkal, kináltak
Vértől fertőzött tengerekkel;
S vér-, tűz-, víztől kéjtelt szemednek
Hogy legyen min mulatni bőven,
Gépkeselyük tündöklő tánc közt
Öltek embert a levegőben; -
S a tűz, víz, vér, levegő mellett,
Fűszeréül a jóllakásnak,
Neked áldozták, ami még volt:
Ékét a szüzeknek s anyáknak,
Tisztességét a szerelemnek,
Munkának és szelíd erénynek,
S mindannak, mi állati sorból
Keltője volt az embernépnek! -

Oh, képzelem. Bál, hogy örültél!
Talán egy más bolygóra állva
Nézted, hogy lángol az egész föld:
Mint neked gyult *egyetlen* máglya, -
Nem! - mint meggyújtott csóva, mit egy
Óriás, ünnep közt, őrjöngve,
Rém urát tisztelően dobott fel
A mérhetetlen levegőbe!

VERS AZ ÓSÖKRŐL

A Világ erdei fejszecsapástól
Zengtek: mert a kárpáti sűrűket
Csapkodta Árpád: s ledöntött sudárból
Ácsolta országa épületét.
Mely a Duna hullámaira hajlott -
S mely aranykincsben nagy lett, messze-névben:
És, ahol Botondnak bárdja villámlott,
Ismerte jól Bizánc s márványban épült,
Roppant Róma: pedig repülő sátras
Volt ez az ország, mint ott még, ahol
Vadul rohanó vizei a Donnak
Látták az ércesen zörgő zászlókat és
Kina fala s a tundrákon előlük
Övig gázolt fűben a Félelem!
Én ismertem a nagy latint, mikor
Villám karmai között a világot
Tartotta, mint bárányt s nagysága teljén
Majdnem szétrobbant, mint menny köve. Láttam
Apró rettenetes lovaikon
A macedónokat. Gangest, Hidaspest
Nyomván: de oly egykézbefogva sújtó
Csákány-erőt, mely (mint itt) egycsapásra
Ront és ugrik s egy percben százfelé:

Nem élt föld! Mint kiket régi mesék
Kentauroknak híttak, e fél-isten,
Fél állatok: derékban egybenőve
Lovaikkal, vért ontva szállt e had:
Mint mikor az orkán rettentő léptü
Paripákat hajt a menny padozatján
S az dübörög és a kristályos ég
Összetörik s tenger üvegszilánkkal
A felhősörényeknek kifacsart
Veritéke dül: jég, zápor vegyest!
Igy áll szemem előtt a durva Ős,
Tömzsi, nyersen szabott, mintha az Isten
Hegyből vágta volna vassal ki! Látom,
Hosszú kardján összekulcsolt kezére
Rátámasztva tömött, nehéz fejét:
Hogy lenyomó súlyától szinte megrogy
A föld! És hol Ázsia csúcsain
A jegek világa tündöklök és
A Káspi-tó tűzlapja izzókéken
Sisterg a napban, vadul illatoznak
A mongol síkok, s nyílnak Ural alján
A rózsák, - miktől, hogyha belekapnak,
A szél ujjai szikráznak: - a lelkem
Eljár az ősi álmodott helyekhez,
Hol él még a nomád nép, mint a vadfa,
Mely ön tövére hullatja gyümölcsét,
Meg nem szedve. Itt látom másukat,
Ha halványan is, még a régieknek,
Az életet, mely, mint a víz, úgy ömlik,
Ennen természetes partjaiban. -
Oh, sírnom kell, ha erre gondolok!
És sóhajtok: maradtak volna ott
Ázsiában ama honkeresők,
S ne törték volna ki idegen isten
Jármában ősi voltuk derekát!
A végtelen, szabad rónákon ottan
Élnénk s nem itt, e ferde, új világban.
Mely alatt sír az ázsiai szív
Idegenül! - Mit bánja a nomád.
Mi új s új téboly hordoz annyi népet:
Ő sokról nem tud s nem kíván sokat,
Csak kiélni gyökérig, ami jó s rossz -
És másra az élet ugysem való.

GYŰLÖLETES NEKEM A SZÉPSÉG

Gyűlöletes nekem a szépség
Nőkben, tájakban és mindenben.
Mert a magambaborulás jó
Biztonságától elvon engem -
És szövetségben áll a lelke
Egy része és e csaló dolgok;
Másik a mélység-vágyé: s köztük
Futok, megtérek, sírok, bomlok.

A szép ellensége a mélynek;
Ezerféle a szépnek arca,
S ha meg is állapodok egynél,
Jön a másik és túlvet rajta -
S míg bárgyún visz a játék: lágy, bús
Méltatlanság-érzés kél bennem,
Önszánás, vágy, másik magamért,
Kitől magamat elvesztettem.

Én gyűlölök minden szépséget;
A szépség útján nincs megállás.
Csak a meghatottan leomló
Magambahullásban van áldás -
És csak büntetésből idéztek
Erre a földre annyi szépet,
Hogy - csalón és megfoghatlanul -
Még pokolibb legyen az élet!

A KÖLTŐ DALA GYŰLÖLŐIHEZ

Ti nem látva néztek reám:
De ismer engem anyám,
A Föld -
És suttog: ne féld a kaján,
Süket, vak, rossz embereket,
Csak ölelj magadhoz engemet.

De ismer engem anyám, a Föld
S apám, a Nap -
S nagybátyáim, a csillagok -
S a vadállatok és a zöld
Vadonok, folyók és madarak.

De ismer engem néném, a Hold
S öcséim, a felhőcsapatok -
És bátyám, a bús mennydörgés -
És mord
Barátaim, az északi viharok.

De ismer engem Az, ki küldött:
Hogy dalaimek éke szántson
Végig e keserű, vad, bozótvert
Világon -
Hogy barázdám is adjon telt
Csűrjébe apró kalászfürtöt.

De ismer engem Ő, ki tudja,
Hogy nincsen más, mi fogna, semmi
Mint nagy szavának
Hű vagy gyarló ajka lenni: -
Amely szerint élek vidulva,
Vagy tölt meg tompa bánat.

KÉK KATÁNG

Ha égés-szag forr a rőt tájon át
S mint hamú, gomolyog az avar
S a csillagok kék gőze magát
Kicsókolt, zengett tájat takar.
Bütykös szárán a sok katáng
Villámlik, mint viola láng,
Hersenő útszéli gaz között.

Elszikkasztott a nyár sebesen
S még nyalja száját a méz után
Az élet: s kivörösödött
Tarlók sziszergő szöcskéiben
Tán az ő kínja nyöszörög.

Felhők, mint testes óndarabok,
Majdnem lehúzzák az eget,
Kátrány-feketén dől az eső,
Fehéríti a köveket
S a porondon kábitva csattog -
S vízbuborékok közt haránt
Fekszik a kék, izmos katáng,
Hol ár dübörg, mállnak a partok,

S a domb tetején,
Hol rettentő lobbalt fut a rém:
A vonat, s nő a porszínű gyom, -
Mitől keserű csorgó szájjal
Fut a beléharapott barom, -
Árad a katáng
Lágy-kék szeméből a láng.

Elmultak a rózsák.
Amiket kényes késsel vagdos
A kertész és zsákba ontották
Az alma-, körte-, szilvavirág

Gyümölcsét, és karóval csapdos
A dióág
Közé az ember: s mindenhol ott van
Árkon, vasuton, domboldalban
A csoporttal nyíló katáng.
Szegény, halk, egyszerű virág,
Kopott virág, semmi virág,
Ég, lobog, míg a mezők
Dermedt haláltól rótek, lilák!

A PARADICSOMOK ÉS A KERT

A paradicsomok: vörös
Zsarnokai a kertnek,
Dagadnak és nevetnek.
Minden vérét kiszítták:
Azért oly pirosak ők,
Azért oly sárga a kert -
De ők csak egyre telnek,
Vérszopói a kertnek -
De ők csak rátapadnak,
Szíjják, szíjják a vérét,
Élik fényét a Napnak
S a vértől majd kihasadnak.

Körül a növény-népség
Sorvad, a földre dülve.
Kiszítták minden vérét -
De ők, rátelepülve,
Csak szíjják, egyre jobban;
Csonttá, vázzá fakul a kert -
Csak az ő arcuk dagad, lobban.

Már, butulásig telve,
Lehuzza testük terhe;
Vörös, nagy testük a földön
Hemperg -. s ők szíjják a vért,
Dagadva és nevetve.

Körül holtsápadt a kert -
De ők még egyre telnek,
Mégjobban rátapadnak,
Szíjják, szíjják a vérét
És röhögnek a kertnek
Képébe, majd kihasadnak.

Vörösen és lobbanva
Egyszerre tátog ajka
Száz vérképű zsarnoknak -
S orkán-kacajt harsognak,

Gutaütésig érve,
A sápadt kert képébe!

Nagy, rőt, telt, puffadt testek
A földön hanyatt esnek,
Hahotázva, kacagva, -
A kiszítt zsíru kertnek
Vérén duzzadt-butulva,
Elterülve, jóllakva!

SÁRGA, BÉKANYÁLAS TÓ

Az arany-békanyálas tó mintha
Az ősznek festékes tálja
Volna,
Miből befesti az erdőket sárgára.
Ebből festi be a szép, nagy erdőket,
Melyekben ingó, zöld fény volt
Nappal,
Mintha kutak mélye szórná, nem az égbolt.
Hol panaszolva dongtak a dongók,
A szürke-zöld fénybe szürkén
Lógva
Nagy jéghideg virágok lecsüggő fűrtjén.
Most jön az ősz s fest; ecsetje, a szél,
Fütyül, ahogy bemártja,
Vadul
A légen át a tóba, mint egy tálba.
S mire a festéket mind felrakja, -
(A tó holt-szárazra válva
Vérlik):
Körül már minden erdő sárga, sárga.

A VÁRHEGYEN

Nézem, a várpaloták tetején
Hogy ont az őszi nap villámokat
S mint bomladoz már a titáni lomb
A fakó márványárkádok alatt,
Vitorlák lengnek amott a Dunán,
Mint alvón a sok vérszívó rovar: -
Tán attól van, hogy oly szederjes az
S hogy nemsokára megfagy: belehal! -

Bomlik már a tömör, titáni lomb.
Szinte csattog, a kőre hogy lehull;
Szívemben márványkemény nyugalom
Ül, daccal, örök-mozdulatlanul, -
És úgy hagyja magára hullni már
Az élet sok gondját és rút zaját,
Mint a lomb hull - s csörögve elpereg
A hegy örök-hideg lépcsőin át.

MINT A BIBLIÁBAN

Mint a bibliában.
Midőn a föld dörögve rengett
S az egek orkánban dadogtak.
Elküldte Isten a Szentlelket
Az apostoloknak:
Kínjaim fulladt viharából
Törj ki végre,
Oh, boldog lelki-mennydörgés.
Olvadt szó-tűzzápor, alkotó béke!

A gyümölcsös tömve görnyed
A kertben az érett
Terméstől: nem kell a földnek
Kinyilatkoztatás,
Láz, önhitetés, és annyi más -
A föld magától terem,
Csak az ember nyög, kérve
Poklot, ihletet, mérget
Szívébe
Esőül: másképp gyümölcstelen.

Oh, föld, te barbár, ősz, csuda költő,
Tomboló eredben
Milyen állandó a tűz, mely ég!
Te, óriás, lángoló alkotó
S kitermelt kincse-halma
Agyadnak nem elég:
De néha, telhetetlen.
Teremtő vágyaddal nem bírva,
Vulkánajkaidon át
Öntöd, lávahullámokban,
Bömbölve, lelked
Tűzaratát!

Oh, ki, hogy életed élni bírnád,
Lelkedet szókká téped,
És elméd ujjaival vérzésig
Fonod, majd kínzó, tévedt

Érzéssel eldobod;
Ki vergődös buja, tikkadt
Képzeltéseite pókhálójában!
S meg csak magadat fogod:
Milyen könnyen, vidáman
Alkot a Természet!
Oh, szavak
Meggzállottja, Költő: a büszke rímben
Te, a földben rejlő Isten
Halvány epigonja csak!

PANASZOLNI SZERETNÉK

Ma panaszołni szeretnék, lásd!
Panaszołni reád. Föld, élet,
De csak úgy, mint egymás közt a testvérek.
Akik azért megértik egymást.
Nem is panaszuł: csak úgy mondani:
Milyen nagy vagy, mélyed hány szörnnyel öl,
Olyan nehéz benned eligazodni!
Megkérni, légy kicsit világosabb,
Mondd nyíltabban akaratod ki,
Ne nyomj annyi titokkal, sokfelől,
Lábam, szívem tetszésedre szalad;
Csak mondd, mit akarjak erősen?
Mindenekfölött: mit tegyek,
Hogy hűséges fiad legyek?
Megkímélnél soktól, ami sajog -
Bár néha ez is örömet ad,
Mert ekkor érzem, jóra képes vagyok.
Szeretem és sajnálom magamat.
Olyan vagyok, mint könnyes napverés,
Mely szomorú és gyönyörű;
S érzem, hajlékony a szívem
S ki nem használt, sokra képes erejű.
Oh, nincs édesebb, mint a szenvedés, -
Mint napfényben édes bort inni, -
Elmerülni magunkban.
Oh, jó, élet, hogy fájdalom van,
Oh, jó használni az ember szívét,
Használni, mint egy jó kardot,
Szívben élni:
Oh, jó tizezerféle kedvvel
Össze-vissza magunkban táncolni-lépni!
Oh, élet, te barátságos vagy,
De igaz arcod ne rejtse el,
Ne komolykodj hát -
Mert én vidám vagyok, mint az égerfák,

Ha barkanyításkor nyikorognak,
Lelkem buja kedvű, becsaphatatlan,
Mint ezüstkavicsos szája a folyóknak,
Lelkem a Van szövetségese,
Minden alakulás az ő férje;
Ő mindenben otthon van,
Ugy él, mintha minden helyett ő élne!
Élet, de néha meggyűlsz bennem,
Élet: de néha únlak,
Ilyenkor fordulását, jövőjét esengem
Valami örületes újnak -
Ilyenkor nem azt akarom, mit akarsz;
Ilyenkor minden rosszul van,
De ládd, jól vagyok, mert ekkor is csendben
Magamat okolom magamban.
Mint a tiszta, olthatatlan
Folyású kutból a szeretett víz,
Ugy ömlik belőlem
A helyesség, jóság óhaja.
Add, hogy ne áruljalak el soha!
Add, hogy ne tévelyedjek el soha!

A MÁSODIK KÖTETBŐL: FALEVELEKRE ÍRD 1928-1931

NYOMD MEG A RÖGÖKET

Nyomd meg a rögöket keményen, lábam.
Hadd maradjon itt erős nyom utánam;
Ha testem porai porladnak régen,
Ezer száj említse, hogy jártam, éltem.

Hadd mondják beszélve: ilyen, olyan volt,
Az arca nyers rög, homloka roham volt,
Vad ajka kiáradt, folyt, mint a láva,
Nem volt keményebb, különb férfi nála.

A dalra úgy szállt, mint roppant birokra.
Rengett a múzsa-, s hárfa-csont ropogva;
Megtiporta a dalt, mint nőt a férfi, -
S nő, dal egyet vár: ki erővel érti!

Oroszlánhangu líra, dühös ének,
Áradj ki, csapj ki, finnyások fülének,
Kiknek erőd sok s durva robbanásod
S görgeteg sziklás zenéjü túlzásod!

Áradj ki, csapj ki, vadpatak, belőlem.
Mint fergeteg forr háborgó felhőben;
Erőd mértéke s az I g a z szabályod -
Bár forgasd ki, rengesd meg a világot!

Akármi módon, bármily fergetegben.
Ha megrepedsz is: nyilatkozz meg, lelkem
Mint a felhő is, bár belészakadva,
Titkát: tüzet és záporát kiadja.

HIMNUSZ A NAPHOZ

Hő május, mérges virágporral
Telve; bódító gőzök közül
Dugja ki fejét a Nap.
A reggel fülledt félálmában
Iszom a sugarat, -
Gyöngyözik torkomban és pezseg.
Számból, boldog szememből fénypárák ömlenek.

A hajnalnak eleven gyöngye
Feltünt, im, a világ kristálya,
Az üvegfényű tereken
Szántja már habfehér szárnyakkal

Az örök szerelem
Az ég láthatatlan ingásu medrét,
S nyújtja a világnak életet ontó keblét!
Oh, forró világ-hő, üdvöz légy!
Nap-anya, arany-izzó tehén!
Oh, test-tágító meleg.
Az ég buja lángokkal forrong
S a földből ömlenek
A határtalan párák, szerelmek
Feléd, te világ-szülő, megtartó, te legszebb!

ÚJ ODYSSEUS

Hasadozó új lombok közül
Bibor-zölden, vér-zölden.
Mint Homeros tengerei,
Hunyorg az ég.
Mint valami hunyorgó zöld gyík.
Tüzes-zöld baziliskusz kigyó.
Arany-varos, nagy felhőkbe vesző szörny, -
Miről a próféták szólanak
Átokkal a szájukban: -
De most enyhe, bizsergető-zöld estre
Szól a hasonlat,
Városi kupolák meredő tengerei
Fölött sárkány szemmel nevető égre.
Zöldhasú lombok közé
Békésen, bíborosan, színtokádó szájjal
Hunyorgó, ravasz, zöldes égre,
Mely úgy megnyugtat,
Fütyörészni készlet:
Homerosban láthatott ilyet
Valaki, a dagadó keblü najádok
Kisértette Odysseus talán -
Ilyen vörhenyeges zöld olympi eget.
Mitől volt ott olyan piros?
Istenek kipirult homlokától
A bibor nektár fölött -
Hókarú Cytherea
Rózsállától!
Mig itt a Kurfürstendamm rekkenő
Arany, piros és zöld reklámjai
Nyilazzák vér- és lombszín visszfényüvé
Modern ithakai bolyongó előtt,
Hajótüzeztől üres tengereken
Átfutott mohó, idegen vándor előtt!
Soha ilyen bolyongást.
Soha ilyen mámoros, vörhenyes estét.

És ilyen tengert,
Kőpadozatu, biztos: de tántorgató tengert!
Zöld-bibor égtől pirosra
Festett ember-örvények hullámlanak,
Tátonganak a rendkívüli estben. -
Soha ilyen estét, zöld, bibor eget!
Hogy hunyorog, nevet
A tengerek vidám bolyongójára.
Pajkosan, vén-rókásan,
Mint valami vidám baziliszkuszt,
A nagy felhőben, a forró hullámok felett,
A sokhangu csábításoktól
Lázasszívét torkig dobogtató
Új odysseusi bolyongóra
Vidám,
Vörös, nagy tátongó szájjal hogy nevet!
(Berlin, 1930)

FALEVELEKRE ÍRD

Falevelekre írd a versedet rá,
Vagy hullám hátára, mely elsiet,-
Vagy a szél láthatatlan papírára,
Amely a kék levegőben zizeg;
Vagy a csillagok aranyfátyolára,
Amely az égből a földig libeg.
És az illatos, szép, tiszta harmatra, -
Csak emberek szeme elé ne tedd!

Legjobban teszed, ha egy könnyre írod.
Amit egy nagy szív sírt ki csöndesen.
Véres, nagy és megbántott, ártatlan szív.
Méltatlan kintől tűrő-melegen;
Legjobban teszed, ha a hóra írod -
Amelynél a galambnak begye sem
Finomabb, sem a dérnék ezüst tolla, -
Csak ember elé ne tedd sohasem.

Láttad a virágokat sírni, költő.
Mikor nem bírják balzsam-szívüket?
S a dagadtkeblű eget sírni, költő,
S bugó jajok közt az ég-könnyeket?
S a halottakat sírni, boldogan, hogy
Meghaltak, - sirjukon a füveket
Ingatva pihegésük? - Te is úgy sírj.
Csak ember elé versedet ne tedd.

Még a szél recés papírára se írd,
S a halvány ég lila kupjára se:
Még a hab-gyöngyházfehér könnyre se írd.
Mely oly tiszta, mint az Isten szive:
Csak az illanó jajnak hátára írd -
S azt is szívd hamar szíved mélyibe:
A költőnek megértője, barátja.
Híve, segítője nincs senkise!

SZOMORÚSÁG RÓZSÁI

Hogy rózsázza be a szomorúság
Alkonya szívemben az ormokat.
Alant lebegve erdeim felett.
Mint valóságos alkonyi Nap!
Tüzesen csattanó szomorúság
Szívem tarka lombú, szép erdején -
Vajjon van-e ily ragyogó, avaros,
Tüzes szomorúság, mint az enyém?

Szívem díszbe öltözött: este van.
Égő bánat Napja szívem felett.
Szívem díszbe öltözött: este van,
Tűzsugárban úsznak a levelek.
Most rőt kín-felhők gomolyganak fel.
De süt a Nap fénye s köztük kitör -
S elborítja szívem a lágy kínon
Átolvadó tüzes bánat-gyönyör.

ÁLOM

Mint a madarak nyúlt tengeri szirten,
Ugy gyűltek bennem a gondolatok;
És zöld szemével pillantott felém
A Kaspi-tó, és a Kasbek tömör
Jéglándzsái villogtak, és Iránt
S Mandsu síkját láttam, hol gáttalan
Rohan a vonító szél, a zordon égben
Felhőket hajtva, mint a folyamok
A jégtáblákat; vizes vadonoknak
Zöld látványába merittem
A városoktól égő szememet:
Mert roppant álom emelt e világ
Tájain át, s az egeket hasítva
Haladtam; és zengett a levegő
Röptömre s kigyulladt, mint amikor
Színét testes meteorok szakitják.

Rettentő röptőmben remegtem és
Lenéztem: dult vulkánok lobja lengett,
A távolságtól zöldes félhomályban.
Mint rendkívüli templomban a gyertyák;
És folyók fénylettek, ezüstsipokként
Szörny orgonákon; és iszonyu körben,
A gránitfejű hegyek hajladoztak,
A roppant tengerek táncoltak, és
Az erdők forogtak, mint furcsa, örült
Misén a vad hívők! S a zordon ormok
Fölött suhanva, a forrongva fénylő
Lég tengerében óriási hullámok
Keltek, hánykódtak és, az égi partnak
Nekicsapódva, láng-szikra-esőt
Vertek s habcseppeket: mint amikor
Szélmuzsikára táncolnak a felhők
És megtépik nyakukban a füzért
És gyöngyszemeit, a jeget, leszórják
A földre s ugró szoknyáik alól
Kilátszik meztelen lábuk: a villám!
A sasok kifordult szárnnyal zuhantak
A légáramba s a felső szelek
Belefultak, mint megáradt folyamba
Csöpp patakok; s a fellegek, ezüst
Vizes csebrüket szédülten leejtve
Futottak el: s mig feljebb, egyre feljebb,
Új s új miriád mérföld utamat
Agyam kábító zugással kísérte,
Mint megnyergelve, vad, sátáni gép
Viszi ördögurát a mély pokolból
Fenyegető, vak lázzal menny iránt -
Már szinte hallottam is: messzi, mintha
Az ég kristálydómjában csengene
A vészharang, angyalokat riasztó,
Jöttöm-jelző zengéssel! S ez hirtelen
Megmeresztett! Szívenszúrt, forgatott,
Mint éles tűn gonosz kéz a rovat.
Oly egyszerre, még bámulni se bírtam:
(Csodálkozásom messze lent maradt
Csodáknál még, miken már tulrepültem!)

S a láthatatlan tűn, az üres űrben,
Az iszonyatos kinokba merülve
Forogtam, forogtam, szikrát verő
Aggyal, rettentőt sikoltva, mitől
Fölébredtem. . .

VÉGZET

A gyengét legyűröd, az erősnek
Barátjául szegődsz.
Sőt: szolgájául, ha kell!
Oh, Végzet, enyém vagy, Te: én vagyok,
Úgy tapogatlak meg, mint oldalán
A katona kardját,
Miből magának üdvöt,
Vagy bajt kovácsol.

Szeretek veled játszani.
Szeretem a villámokat,
A rejtélyeket! -
Néha szinte morgok boldogságomban,
Mint Viharisten dühödt-édesen
Alárengeti ősz hangját,
Felhőhaja mögül dacos-víg-forró
Könnyek közt kicsillantva
Szép napszemét.

Végzet, te kedveled a férfit.
Mert az villámfogó torony.
Sőt: kihí minden villámot!
Bús kínok tombolnak idegein:
Azt mondja: igen, ez kellett,
Hogy még erősebb legyek,
Még megismerőbb! -
De ha fáj valami: csak az fáj.
Hogy nem fürödhettek minden folyódban.
Szenvedés!

Jőjj, baj, átok, minden más embert
Sűrű, fortyogó viharkatlanokkal
Ijjesztő!
Jőjj, mert nem jártam ki minden iskolát!
Jőjj, hogy nevesselek, igájába hajtsalak
Minden kint kijátszó kedvemnek;
Hogy felhasználjalak, mint az úszó
A karizmosító vizet;
Jőjj, hogy naggyá nőjek rajtad;
Jőjj, baj, - hogy szolgám légy:
Hogy végzetemnek nevezzelek!

NYUGALOM

Nyugalom, kívül, belül nyugalom.
Csendesen forr a tavasz s az utak
Napfénytől sárgák. Ma kényelmesen
Mozgok az életemben, mint viselt,

De még jó ruhában, seholse szorít,
Szokott. - Nyugalom: lélegzik a lelkem.
Nyujtózik a napfényben, nincs, ami
Bántja, napivó dús semmittevésben:
Magát élvezzi; jövő, mult neki
Olyan, mint tengerhullám, mely fölött
Csak az ég van s körül a vízmező
Határtalan egysík: az örök Élet.
Nyugalom: jó a te neved; magamban
Mondom: s mintha szellő fuvalna rám.
Oly hűs e vele- magamlegyezés.
Oh, nem is ejtelek ki, neved el se
Gondolom: hisz tán e fuvalom is,
Mely abból belém árad, megzavarja
Síma felületed! Csak élni téged,
Kinyitott szemmel, lélegző ajakkal.
Nem látva, szólva, álombamerült
Érzésekkel legjobb: nem tudni, hogy vagy,
Nyugalom. Csak nyugodtan elterülni.
Mint a szfinxek, akik az életet
Minden fogásával már vérré szűrték;
S csak nézik, némán, értőn oly mosollyal.
Mely végtelen, örök, mint a levegő
És síma, nem változó, mint a márvány.

FEHÉREN IZZANAK A VÁGYAK

Fehéren izzanak a vágyak.
Iszonyatosan, dühödötten
Lángolnak az érzés-hatalmak,
A velőmben vak, furcsa tűz dúl.
Mint meggyulladt ruha a testen,
Lángol a bőröm is: kínomban
Futok, rohanok és megállok.
És olykor olykor szinte fulva,
Mintha láva akarna folyni
Belőlem ki, egész valómmal
Nyögök a föld felé hajolva:
S kifejezhetetlen sok érzés
Túlsága nyelvemen dadogva
Forog, forog: s kintől tömötten
S meg nem könnyülve futok újra.
Nyögve, nyögve, egész hevemben.
Rezgő lábbal, izzadó háttal.
Halált érezve minden percben!

HOVÁ EVVEL A VIRÁGARCCAL

Hová evvel a virágarccal
Ezen az utcán, hol az Ember
Jár, a szívében durva harccal.
Jár, a szívében annyi tervvel?
Menj ki inkább a nádak közé.
Ahol e karcsuak hajlongnak,-
Menj ki inkább az erdők közé.
Ahol a cinegék dalolnak.

Menj fel inkább a felhők közé,
És lebegj a kék levegőben.
Menj be inkább a rózsák közé,
Hadd viritsanak eggyel többen.
Kiáltó-dús az emberek közt
Minden parányi mozdulásod.
Isten nem ily szépség helyéül
Alkotta ezt a zord világot!

Túlszép a Földnek a te arcod,
Túlédés a te édességed -
És szinte bűn hozzád beszélni
És majdnem bűn szeretni téged.
Szinte szeretném, ha elhagynál -
Hogy örökké sírjak utánad:
Hozzád nem méltó: csak az örök
Elérhetlen utáni bánat!

MÉRT NEM ADHATOK RÁD

Mért nem adhatok rád Sarkcsillagot
S válladra Göncölszekeret,
Mért nem adhatok reád palástul
Bibor hajnali felleget.
Méhek lágy, mézes zümmögésével
Miért nem szólhatok neked, -
Mely oly szép, mikor teli van tejjel
A patak és zöld a liget?

A szívem fáj, mert nyomorú vagyok.
Nincs semmim, amit adhatok.
Nincs kincsem, házam, csak szegény szivem
És e szegény kicsi dalok.
Napjaim Isten kezétől függők,
Ingók és bizonytalanok.
Úgy élek, mint erdőben a madár
És mezőn a liliomok.

De a lelkem teli van, teli van.
Drága, sok terhektől beteg,
De a lelkem, mint hab zsong, levél, zeng
És mint a levegő, remeg.
Egész világra néző, megértő.
Bús csillagok e két szemek;
Engem senki sem szeret, ért: és én
Mindenkit értek, szeretek.

Hát szeress engem úgy, ahogy vagyok.
Légy társam, barátom nekem.
Bujdossunk együtt, egymásért élve
A rideg földi tereken; -
Mint madárpár a téli erdőben,
Kihez minden zord, idegen,
S kinek nincs semmije, mint fönn Isten
És szívükben a szerelem.

SZAVAK

Szavak, édes, mézes szavak
Függnek fáimon, ülnek a földön -
Megszedem őket.
Neked küldöm -
Szavak, kövér, érett szavak,
Szívem melegétől
Majdnem szutykosak,
Belsőm sugár-barna hevétől
Hasadt bőrű aranyosak.
Leszedem őket, zöld levél-tőn
Ne virítsanak -
És a sárga kerti mohára,
Kék pázsitra lemállva,
Ha nagy bottál jár a
Szél és üti őket s kacag.

A félbolond, esetlen, hosszú szél
Ne prédáljon rajtuk a kertben,
Mig ott lóg, zűrzavart indítva
A vér- s borpecsétes abrosz-színű
Levelekben -
Felfujja őket s kidomborítja,
Mint a
Hajnalszín hullámokat, e leveleket,
Kidugja fejét köztük
S almaföket ráncdobálva, nevet, nevet!

Lelkem méhes kertjében
Van még cseresznye, meggy, a láng színében,
S ezer izzó, izzó gondolat, -

Méla bú-árnyalat mogyorói,
S nyugalom-körte, mit a darazsak
Akár ki is furhatnak husáért -
De a legszebbek
S a kertnek
Sűrített-szószlói:
A tömött, vörheny almaszavak.

Nedvük mézesen ragad
Fájukhoz, hogy kezem rátapad!
Inyem vonaglik számban,
Ha kövér szemük rámkacag.
De leszedem s elküldöm kosárban:
Arcodba ragyogjanak,

A büszkék ragyogjanak -
S almánál szebb, finomabb, kerekebb
Húsú arcodtól a büszke-aranyosak
Irigyen meghasadjanak!

TÚLÁRADÁS

Sokszor gondolom, ha a bokros rózsák
Arcodon nehéz illatukat szórják.
Hogy bolyhos párjuk közé szédülve,
(Mint kertiekébe, ha fönnp repülve
Szép pünkösdi pirosan száll át a földön)
Bezuhanok, oly pírító-közel jön
Bokruk s rácsap a hő-szín-rengetegje
Közül tested kert-föld szaga fejemre.

Hogy csapzanak rózsáid, el se férnek
Arcodban, kinyúlnak, mint kerítések
Fölött tulbokrosult kerti virágok;
Édes, meleg tej-illatukban állok;
Oh, támaszd meg az arcodon rózsáid.
Arcod letépi, oly nagy egyik, másik:
Mi lesz, ha kitörik arcodból s bukva,
Vérnedves szárral hull egyik az utra?

Ily virágzásnak, leányáradásnak
Rőt zugásában, mit önvesztve álljak.
Sűrű zivatarát mérges pozsgásnak
Nézzem, s tüzeit vérszirom szikrázásnak!
A buja tavasz megbolondult rajtad.
Zsúfolt arcodtól fejem fojtva lankad:
Jaj, mi lesz, hogyha ittas-melegedve
Bezuhanok a rózsákba, a kertbe?

GÚNYOROS, GYÖNYÖRŰ

Gúnyoros, gyönyörű, gyúrt, kicsi, únt szád
Olyan, mint a túlápolt kert-virágok.
Kik félbetegen, telten, csücsörödve
Únják már az ájult kert-boldogságot,
A kényes palántasorban megrogyva.
Mit akarjanak még, már nem is tudják -
Ásítanak és biggyednek: semmi minden,
Valami újat vágnak, örült furcsát.

Ahogy látom ily dús-finomult-úntan,
Oly bódító érzés csap rám a szádból,
Beteg és túlfűtött érzés, mi már fél-
Mállásból érződik, túlápoltságból:
Lehetetlen, hová fejlődött ajkad
A sok finom íz-szépség beoltásban.
Annyifélekép görbül, hogy kockázat,
Eltörés-veszély ez anyagvilágban.

S lelked mily új dolgokra lehet éhes.
Hogy mutatja ájult-finom, únt ajkad.
Ki a fejlődés egész lehető hosszát
Izlelésben, test-, s szívben megfutottad,
S most fojtva érzed mindenben túl-nyílás
Foszló, édes, kínnal árnyult érzését,
S tárod a kis lehetőségű földre
Gyönyörű szád gúnyos, únt biggyedését.

VERS AZ ÉRLELŐHÖZ

Mint a széphajlású hegyen
A bornak sok-kacsú venyigéjét,
Úgy mesd meg az én vesszőim,
S magas karómra göndörítsd,
Hogy hűségesen kússzak
Írányában az igaz útnak.

S mikor a virágok illatai
Csordogálnak, mint patakok,
Édesen görögnek a felhők,
Mint a jóllakott nyájak:
Én a nagy beteljesítő mámornak
Víg öntudatában dúslakodjak.

Mikor, mint arany mennykövek.
Lombfelhőket szakítva,
Robognak a gyúlt arcú almák,
Záporzó rózsáktól pettyes a part:
Mint ki cukorba falt, s vágya-telve,
Szája villog, meg nem törülve;

S a hegyek szeplői a melegtől
Kipattognak, az áfonyák,
S átható tüzednél, oh nap,
Nyárson forgatod a csillagokat:
Hogy minden oldalról ériék,
Forgasd életem venyigéjét.

Te nagy tápláló, te nagy szatír,
Te bronz sugarú Isten,
Pengesd sugaradat, mint aranypénzt,
Sugard gügyögő fuldoklását,
Mely úgy ömlik erőd túl-árján,
Mint víz a szűknyakú korsó száján!

S én úgy igyak napot, életet.
Kitáruljak mindennek, ami van.
Mindent véremmé érlelőn,
Mint a nemes gyümölcsök teszik.
Nagy Gazdám tetszésére érvén
Életem sok-kacsú venyigéjén.

PÉTER PÁL ELÉ

Péter Pál, kánikula ünnepe,
Pörgére megzsugorodott levél,
Levetlen ágak, gőzzé foszolt víz.
Émelyítő hő, színnyári dél.

Jó annak most, ki a Rivierán,
A róthabú Azurtenger megett,
Hol a narancsok gömbje ragyog,
Incselg, nyár, örült, tűzajkú, veled!

Honnan csak a narancsok jönnek el
Hozzám, hóban, télben; sárga belük.
Piros belük ontja a lagunák
Ízét s a húrukba szítt nap-derüt.

S az asszonyok, akik ruhájukon
Elhozzák a messzi, nehéz szagot,
S arcukon más élet fényét, nekem
Elérhetetlent, s a déli napot.

A SZATÍR

Be jóízű a levegő ma.
Ereidben tavaszi hír.
Lábad ugrálna, táncolna most, -
A szíved nem fáj, vén szatír?

Nyelved csettint, fülvéged tüzes -
Mi az ott, felhő, nimfahad?
És füvek és bőséges virág
A mohos fűzfák alatt.

Szirtek szültje, szegény, új isten,
Késői korcs, bolond, hahó!
Most kivetkőzni a mezőben,
Elnyújtózni volna jó!

Táncolni, futni visszafelé
Az időkön kacagva át.
Hol tág torokkal kerge ősid,
Ezer szatír fújja dalát!

(1921)

ÓH, TELTEN BONGÓ NYÁRI HÓNAPOK

Óh, telten bongó nyári hónapok; -
Megkocogtatom, gondolatban, mézes
Hordóitok légből szövött dongáit.
Melyekben csípős össze forr a nyár
És fanyar-pirossá a zöld levél.

Forró must-lángok, borra hűltök csendben
És deret gyöngyöztök a reggelekben.
Beletöltve új és új nap poharába;
Óh, folyékony tűz, ömlő, mint a láva.
Lángoló nyár, zavart, őrjöngő nedvek.
Csak forrjatok: annál szebb össze lesztek!

Óh, szenvedélyes, gőzös éveim,
Szolgáljon ez vigasztalóra nektek!

OH, SEPTEMBER, SEPTEMBER

Oh, szeptember, szeptember, be elárad
A szívemben egy vidám, könnyü bánat,
A hosszú fasorban, hol már kevés, mi
Zöld - és sirni szeretnék, s füttyörészni.

Oh, a szív úgy teli van, isten tudja.
Mivel, de úgy szeretnék futva, bukva.
Rohanni, mindent tenni, olthatatlan,
Égető, szörnyű, beteg izgalomban!

Pedig kívül, körül misem történik,
Csupán az, hogy a sok sárga fa fénylik,
S a levélszag, esővízzel vegyítve,
Behat, mint nehéz méz, tüdőbe, szívbe.

Oh, semmi sincs, csak elnézve henyélek,
De belül annál erősebben élek.
Telistelibben, minden perc-írámmal
Felsikoltva, hogy nem bírok magammal!

BERZSENYI ÉS PETŐFI LIGETÉN

Hogy Berzsenyi s Petőfi ligetén
Vöröspetty lepi a platánokat,
Hogy zsugorodnak nyelvünk lombjai.
Oh, szívem, nem fojt el az iszonyat?

Miféle kóbor ősz jár itt felénk,
Mely mérges gyújtóit itt dobja szét.
Mitől gyulladás tölti meg a fák
Belsejét és lefosztja levelét?

Nyelvünk édes fáai, oh, ismerős
Hajtásai, virágai: dalok,
Oh, magyar rögnék nedve, ősi vér
Mely a fáknak rostjaiban forog!

Valami nagy betegség van belül.
Valami belső ér-elpetyhüdés.
És lázfoltjaid kint: a vészjelek:
Hogy siess véred frissíteni, ne késs?

Vagy ősz ez, ősz, belső kiszáradás.
Vérlomb, hol késő minden oltalom, -
És csak beteg tönkből kinyúló zöld,
Mirigyes, fanyar csonk az én dalom?

ÉLETKERGETÉS

Szeretnélek megkönyékezni
Elsikló, kicsi életem
Illanó és esetlen lábu,
Mint a patak a köveken.

Futva kísérem halk nyomodat
Őszi, kihalt falvak alatt.
Rózsák fagyott illata között,
Hol rémverte kutya ugat,

S mint vérpecsét a gyilkolt ember
Mellén, olyan színű a hold;
Szeretnék, élet, megfogni.
Élet, ki enyém sohse volt!

Csak birkózást tüzelő álkedv,
Hogy ne lássék a gyávaság,
Éntőlem idegenül halt el
A tavasz és a rózsafák.

Csillagok bús hajsztoltja voltam,
Szünetlen perdülő golyó,
Bűnök közt ámuldozó voltam,
A vérben tiszta, mint a hó.

Oh nem is volt tán igaz semmi,
Sem élet nem volt, sem halál -
Csak szürke, egyforma didergés
A lélek sugarainál.

Oh, árnyék, furcsa felkiáltás -
Itt állok és magam vagyok: -
S távoli, mint a vonuló szél
S idegen, mint a csillagok.

Oh, lidérc-sírás, fojtó álom,
Érthetetlen könny és vigasz,
Egy sikoly, fölvert láz vagy semmi:
És mégis élet, mégis: az.

ARANYOS RÉTEK GYÚLÁSÁVAL

Aranyos rétek gyulásával
Jön szeptember, a mohó száju,
És lángba borított fogakkal
Megharapja a lombokat;
A tűzszagú, kék levegőben
Lobogó ökörnyal szalad -
Oh, lelkem, szedd össze magad;
Be elfáradtál a futásban,
Keresésben és vívódásban
S nem találtad meg nyugtodat.

Múlik a nyár, múlik az élet.
Önmagadat el mikor éred? -
Százféle uton fájva lépek
És egy se, egy se az enyém:
Kérdezem, mikor élek én?
És rozsdás-vörösen, zörögve,
Feslik az ifjúság a földre
S marad a tar szív feketén.

ÉNEK

Hangok fájdalmas húzódásai,
Mint ökörnýál foszlányai
Az őszi mezón,
Befátyolozzák arcomat;
Könnyekbe kitörve burkolózom beléjük,
Nem akarok látni, hallani,
Fedjétek be arcomat, lelkemet, hangok,
Fáradt vagyok én, fáradt gyermek,
Mintha anyám kötényébe borulnék,
Úgy burkoljatok be engem, hangok,
Panaszló hangok: az emberlélek
Zokogásai, hosszú, mély vonításai,
Mint síró szelei az ősznek
Elvonulva fájdalmas viharral
Temess be redőidbe, ének.
Légy szemfedőm, halottat görgető hullám,
Belsőmet kiszívó sóhajtás: lelkeddel
Szálljon el lelkem messzi,
A kialudt csillagú nappali térbe
Szálljon el messzi
Fájdalmas hullámaidon, oh síró ének!

A VÁNDOR DALA

Csak menj, menj utadon és ne nézz hátra:
Kik nem követnek,
Hagyjanak.
Szél lengeti a vándor köpenyét
S érzi csípését világüri hidegnek.
Kakas szól lelkemnek, görcsös álomban
Hánykodik bennem.
Hajnal lesz:
De menni kell, sárba bukva, fénybe, árnyba,
Míg a hajnalt kiérdemlem.
Szívem zokogva tapad, testből, vérből
Fáj kiszakadni.
Csak eredj.
Hátra ne nézz, csak a Hang által
Hagyd lépted lengetni, sodortatni.
Csak menj, menj utadon és ne nézz hátra:
Kik nem követnek,
Hagyjanak.
Ha sírsz is, fáj is, utad könnyü, ha mész,
Mint kik álomban lépegetnek.

A HARMADIK KÖTETBŐL: UTÓHANG 1931-1935

VERSEK HÁLÓJÁBAN

Vakító, füledt, dús versháló,
Mibe éjem, napom beszöve,
Életem, lelkem, vágyam, álmom:
Fogózz vérembe és velőmbe;
Fonj keresztül, kasul be engem,
Hogy szövetedben elbénuljak,
Megvakuljak és kimerüljek,
Enzsongásomba belefűljek;
Kavargó, szítt kábulatban
Bonyolódjak boldog zavarba,
Hogy ne férjen hozzám a dolgok
Vérző réme, szürke hatalma;
Légy teljesen urrá te bennem,
Hagyj színeidbe feloldódnom,
Hazug, hajszott, kábító lázban
Zárd el a nagy Sorstól a sorsom;
Hajszálnyi rést se hagyva bennem,
Parány erőt vagy csöppnyi kedvet,
Amelyben útja nyílna másnak.
Mint e színes önkivületnek;
Mint e lázas, külön világnak
Az őrjöngő föld-szédületben:
Oh, hálóvá-szótt lelkem áldott
Mentsvára, vers, te ments meg engem!
Nincs már, mi fűt s feszítne, semmi;
És ami van, szorongat, éget, -
Szeretnék már nem tudni-lenni,
Beteg vagyok, fáj, fáj az élet!

CSILLOGÓ EMLÉK

Ékes áprilisnak rügyeit,
E zöld, eleven smaragdokat,
Láttam - s hogy felhő-pillák közül
A Nap forró szeme fölszakadt;
Hideg nedvektől láttam a fát
Gyöngyözni - s a csúszós síkokat,
Honnan a hó sercegve levált,
E szörny, s nyálát otthagytá: a szürke sárt.

S első madaraknak hangjait,
Érverésként lüktetni hideg
Tagjában a tájnak - és a lég
Felimbolygó gőz-kebleinek
Eltűntét kék blúzba: melynek új,
Redőtlen, szemsímító, meleg
Selymein az ég tüze tör át,
Mint test ontja ruhán át párázatát.

S patakoknak habzó kacaját,
Kiszökellve szirt-fogak között,
Hallottam, s nyomán a kitörőn
Ezüstösen csengő levegőt -
S mint hús habbal telt pohárra, a
Szívembe hő szomjúság szökött,
Furcsa szomj, amelynek nincs neve
S melynek színe, hangja, érzése is: zene.

És kiáltottam: mért nem lehet
Most szó-gyöngyökkel kiírni ezt, -
Mint a tél ezüst szőlőiben
Zeneérzést zengő dér-gerezd -
Oh, és mint a hegy belső tüze
Rejtett érzést gyémánttá mereszt,
Hogy egész mélye mohó, csodás
Kristályhang, zenét lövellő villogás!

Vagy: arany- s azúr pályáikon
Végtelenben lengő csillagok
Énekével, mi az ürön át
Égő sugárrá válva csorog -
Oh, s a zöld, nagy tengert felferő
Hold-lanttal fejezni ki: Titok,
Melyre földi szó meg nem felel
S bennem némán, elérhetlen hervad el!

EGY ISMERETLENNEK

Te gyöngéd és sugáros arccal
Elém fellebbenő virág, -
Bennem egy furcsa fájdalomnak
Érthetetlen foga rág;
Fájdalomnak, mit messzi, rejtett,
Idegen tájról hoztam én,
Tájról, mi túlnyúlik e földnek
Bámuló és csacska szemén.

A helyről, ahonnan a Szép jön,
Az álom és a szerelem,
Melynek győzhetlen, büszke titka
Játszik itten ma velem,

Vágyak lángját fölszítva bennem,
Miket nem mondhat ki a szám -
Mintha vágyódnék az egész, nagy,
Végtelen világ után!

És azért nézlek tégedet most
Vad szívemmel, mely úgy dagad,
Mintha örült volnék (- és az: mert
Költő vagyok, s nekem szabad:
Lázás kóbor, tengőn e földnek
Bús szépség-hulladékain -)
Szívcsillapítóm, gyönyöröm te,
Ismeretlenem, Valakim!

Valakim: nem tudom ki: mégis
Ismertebb, mint szívem maga,
Mert reád van írva a szépnek
Halhatatlan ritmusa:
Összhangtól dús tested csodája
Onnan fakadt, honnan az én
Örök sóvárgásom, - te, kínom,
Üdvöm, örömöm, szép zeném!

Akárki, ha olcsó nő, senki:
Több vagy nekem, mint a világ,
Ki hordod e rossz föld fölött a
Szépségnek örök vonalát, -
Hazám visszaálmodtató, halk
Testvérem, anyám, szebb felem:
Te, Minden, - számomra az élet
Előtt elrendelt szerelem!

RÉGI TAVASZ

Tavasza, mikor az Unter den Lindenen
Ért vérlobbanásos erőd!
Színes fényben, fák cikk-cakkjai között
Dőzsöltem reklámok előtt;
Nők illata, mint forró pillangó, szállt:
És a túlfűtött terek
Között az élet szép örületétől
Ödöngtem, mint a beteg.

Mert, - a falu mohó fia, - szeretem
Én a buja városokat,
Mik rakva vannak mindennel, amitől
Gyulladni érzem agyamat.
A finom, ínycsipő levegőben a
Különös, mondhatlan elem -
Hogy érzem, a szívem felemelkedik
S a nagy élet van jelen.

Oh igen, ez volt: Berlin és a tavasz.
Reklám, transparens ríkitott;
Karcsu nők, fjordok és égszínű hegyek
S mentek ott álom-hajók -
És nevek, amiktől összefut az íz
A számban s modern színek:
Az egész tájék új volt, oly kitalált,
Bársonyos, barna-meleg.

És mellettem, igen, nők lebbentek el,
Exotikus szitakötők -
És elgondoltam csodálva: Istenem,
Milyen hústalan, furcsa nők,
Csupa árnyék és fény és remegés, a
Ruhák virág-szárnya alatt -
Oh, távol volt itt, távol a szerelem,
Csak vágy volt s bús ámulat.

Valahogy odaadják ezek is a
Csókjukat valakinek,
Van olyan ember, igen: oh mennyi szép,
Mi az enyém nem lehet!
Oh, csak ne zendülj szívemben vágy: minek
Szólnál, hisz ugy is tudom -
Oh, gazdag, gazdag, nagy a világ és az
Enyém csak a fájdalom.

De az ég elhozza kék szelét, ami
Elviszi majd e csónakot,
Mely én vagyok, forró tájra, melyet a
Színes reklám ríkitott: -
Karcsú nők, fjordok, álom-hajók s a rőt
Bóják ultramarin vizen.
Oh, messze vannak tőlem, messze: vajjon
Vannak-e? - Nem is hiszem.

FELTÁMADÁS

Az éktelen, ifjú év tavasz-hónapjait tapossa,
Harsány, durva hanggal üvölt át a háztetőkön.
Iszonyú, nyers erejében megrázkódik a Minden,
Mint ki erős, nagy haragban átokkal kiáltoz,
Átbömbölve a levegőn, mint egy vérivó állat.
Sűrű, vak öserő, dühös dobbanások lökése,
Összeszorított öklü, vad, hangos, ujonc új-év,
Neveletlen, éretlen, erőiben kicsattanó, viharzó,
Mint lakomán véres koncokat lenyelő óriás-gyermek.
A levegő tele már tőle üvöltéssel, nyögéssel,
Robbanó erőitől szivbénítottnak kapkod az élő,
S ijjesztve az óvatosság, önmaga új voltától szédülten,

Kapkodó lélegzettel mondja dalát a forradalomnak!
Oh, roppant új év, zendülésed ámulva, fulva hallom,
Hullt, régi hamvából kelt pirosarcu, óriás Kezdet,
Viharod zudulva fújja, im, lelkemről az ó-port,
Csirás, telt: de friss a lelkem még, nem termett, nem égett,
Most akarok kezdeni, élni, március vagyok én is!
Barna, nyers testemből tántorogva dőlnek ős-párák,
Óvatos, kicsinyes lábam viharfelhő elmossa,
Bekövélt ereimben ágaskodnak lávák vulkánok,
Dombjaimon hörög a hó még, álom szökdös -
S durva kezem a légből tapint s új, roppant kezdet
Óriás iramával megölelem a világot!

NAPFÉNY AZ ÁRNYBAN

Imhol szele friss tavasznak
Felzöldíti szívemet,
Belsőm izzó vágy s panasz csak,
Alig lelem helyemet.
Az üvegkék égből rámszól
Egy madár, vagy valami,
Mintha szállna e világból
Szavát alig hallani.

S ime, gyöngéd burkaikban
Már serkedeznek a fák,
Inyenc, izgult cimpáimban
Érzem új fű illatát;
A jegek hogy leömltek,
Mint egy gyilkos rémület,
Lidércnyomuk még ott reszket
Ludbörzött patak felett.

Ennyi fény közt, ennyi kép közt
Elepedni lehet-e?
Szívem, régi búdat vetkőzd,
Mint hull a fa levele.
Tűként szűrő izgalomban
Ég alatt és föld felett,
Mint e perc hív: élni jobban.
Jobban élni nem lehet!

NYÁRI RAGYOGÁS

I

Még gőzben gomolyogva borongnak a reggeli erdők,
Oh, milyen illat leng szerte a réteken át!
Meghasadozva, kövér kebléből ontja a föld is
Pára tömör fürtjét, mint üde balzsamolajt.
Még tegnap vad ekének fénylő éle metélte
Nyers rög ölét és most őrzi a barna magot.
Oh, sok-ezerszeresen fűződjön rája az áldás.
Hogyha kalászbba fut a megfogadó szerelem.
És teli szálai közt álljon hely a könnyű pipacsnak
Mely lelket viditón szép, ha haszontalan is -
Mint a komoly tettel nyüzsgő életbe beszöve,
Csak a színért virít versem, e tarka virág.

II

Hol sárgult gazon át rom-várnak vén köve vérlik,
Szőlők kincseivel dúsölü domb tetején,
Innen nézett szét az utolsó római őrszem,
Tornyából, amit a nagy folyam árja ölelt.
Túl örök erdők nagycsendű birodalma virágzott,
Hegy hegysorra terült, messzire, végtelenül.
Ott rohanó tűzként szállott le a vadszemű vandal
És a medveölő gót dühe fente nyilát.
Ám mint földdel-együtt-szült bérc, vagy vésve bazaltból,
Nem rezzenve figyelt ormon a lángteli szem. -
Rég por e vár s ő Róma: de hol hulló nagy ügyet véd
Bús tüzü dac - harcod kél vele, római, még!

III

Éles, erősfogu szél süvit, a hullám feketedve
Torlódik, magasán hordva ezüst taraját,
S összes lombjaikat mozgatva zengnek az erdők,
Harsog a tölgy, a juhar, nyögve suhong a fenyő,
S az ideges gyertyán dadogó-sebten levelezget.
Reszket a nyír: élő vak kétségbeesés -
És koronájukig érve alá, vágatnak a felhők.
Rézsut egy-egy vízcsepp száll a sötét levegőn,
S a kimerült, dúlt természet, nem bírva magával,
Borzong ízeiben, várva vihart, közelit;
Mint iszonyú, lenyomott síkoly, mily forrva-lefojtott
Minden, agyatszoriton tompa, mogorva, nehéz -
S nyögve, sötét viharok képét olvasva a ködben
Kérdelem hirtelen és fulva: „Mi lesz teveled!”

IV

Kis, lebegő lábad nem látom jönni a porban,
Mint a madár léptét könnyű töviske felett
És csak a vágy rajzol gyöngéd alakoddal elélem most,
Hogy, mint máskor is, a reggeli ködben osonsz.
Oh, milyen édes rád gondolni is: és ha nem is vagy
Itt, be vidám bánat - s oh, mi keserves öröm!
Lelkemből nevető szavaim szökdösnek a csöndbe,
Hunyt szemmel nevedet s híva be szólogatom!
Bár tudom el nem jössz s aranyos fürt fődte fejeddel
Mély csöndben valahol kis kezeidre hajolsz
És szivedet halk vágy lepi meg: s aki messzi vagy, édes,
Értem tölt csöndes bú - aki messzi vagyok.

V

Még sok idő telik el, hogy a dér megszállja a bokrot,
Kék, morc fejjel amott néz a kökény irigyen,
Mert piruló levelek közt édes a többi gyümölcs mind,
Míg neki rettenten futja a szárnyas ízét,
És iszonyú nedvét átkozza a szomszéd pásztor:
Mintha kígyók csipték volna, ahogy belemart!
S most kampós bottal suhogatva csépel a bokron,
Rebben a sok suta szem, korcs, kicsi lombja remeg;
Vad mérgére vigan néz, elvillantva, madárhad -
Fosztott szilvafa dús kincse a csőre között.

VI

Nézd, a nagy kert
Földjén, melyre a telt nyári sugár rogy,
A töknép
Dagadt-hasasra szíva a Nappal,
Röhögő, sárga rézveres képpel
Mint nagy nádály, hogy
Hortyog és fetreng,
Böffenő részegként a boros asztal
Alatt - s még görcsös suta markot
Egy indán tartva
Kapkod,
Hogy el ne guruljon tuskó-bután
A gazban:
Míg fönn csillogó vidám
Foggal kendőik közt virítva
Az arany kukoricák tiszta
Erős, átható kacaja harsan.

VII

Rezzen a csipkebokor s gyöngyként csillámlik az ágán
Vézna gyümölcse, s erős gallya tövisbe szökik.
És ha feléje tekintsz, rőt hegygel, szúrva tekint rád,
Bár gyomrodra nem is inger e könnyü gyümölcs; -
Szép lányom, szemeimre a szád biggyedve ne vonjad;
Sétán reggeli szín - kincsed a semmi nekem!

VIII

Mikor a fű virágzik;
Egyszerű szürke pettyet
Hajt ki, mi alig látszik,
Olyan egyszerű, rejtett
A fű szerény virága -
Míg közte, mint Nap, fénylik
A pitypang, a nagy, sárga,
Az aranka, lucerna
S a sok bóbíta, csillag:
Hogy, ha szemed elnéz itt,
Nem mutat semmi szépet
A fű szelíd csapatja -
Pedig, hol e had nyílhat,
Mégis, mégis ő adja
A bársonyos, nagy rétet:
Honnan biztos keretben
Amaz órá lenézhet -
Elbízott urat ebben
Példázva és a népet.

IX

Nyár s aranyos-bronz bőr csillog még arcomon, ámde
Kölcsönadott fényét lopja osonva a Nap -
S szárnya után elvillan a szín, mint lombbal az illat
S mint ragyogó emlék mámoros ünnep után.

VÁGY, MESSZIRE

Inyem mozog az éhínséges vágytól
S a szívem majd kiszakad
Sokszor, úgy szállnék egy friss, piros régi korba
Vissza e késői világból,
Ott lehűteni sok égő sebemet
A rózsaszínű reggelben,
Mikor az épp most átaludt éj után
A világ szeme még majd leragadt.

Oh, édes kisasszonyok, - most nyílván ki
A gazdag, új jóltáplált kertben, -
Be rejtelmesen suhantok fel elém;
A szívem mindig titeket szeretett,
Árnyas nagy szemeitek alatt
Be szeretném kutatni a lelket,
Mely ott forró, olvadt fényben rengett.

Oh, kor, melyben Dante élt és dalolt,
Lelkem úgy fáj a vágytól, ottan
Járni a gót templomokban,
Hol rám néznek a merev, szögletes szentek,
S hallgatni az orgonát, mely úgy sír,
Mintha a még gyermek-
Világ szíve sírna benne a szent éj után,
Melynek öléből nemrég életre gerjedt.

Be fáj a szívem, hogy nem tehetem,
Hogy üljek az ódon klastromokban
Iniciálékat rajzolva, -
Életemmel, mely egyszerű volna, mint a
Durva vászon, folyton, jámbor báránként, remegő
Áldozatul szolgálni Istennek.

S a hősök, a hősök, kék ködbe vesző
Ormok között, primitív hidakon,
A messzeségből Roland kürtje szól.
És köröskörül lázas lélegzetű
Titok - s a felszakadt párákon
Hír és kaland sejtelve izzik. -

Oh, messzi, vad kor, ha hozzád visz az álom,
Az arcom piros lesz, mint a virág
S tagjaim a mát fájva sinylik.
Mit bánom én máglyáidat,
A tört, csapdát, babonát:
Szép vagy nekem -
Élet voltál, vészes, vakmerő, szertelen!

KIÁLTÁS A VÉGTELENBE

Hegyek, napok, üstökösök,
Lángok, golfok és áramok,
Holdak és göncölszekerek,
Testvéreim, ti: itt vagyok!

Világkörüli fellegek,
Szférák, színek és muzsikák,
Távoli testvéretek int,
Ti, halak, erdők, néma fák!

Ti sasok és érckeselyűk,
Folyók, kik mentek komoran,
Ti idők, holtak, tengerek,
S Föld-egyetem, halld meg szavam!

Szóm, mely egy sóhaj, semmi több,
Egy kiáltás az éjen át:
Szorongó hangja, közeli
Naggyal egynek tudni magát.

Csak annyit mondtam: itt vagyok
S kicsit vad élni, sok nekem -
S te csak ródd, ródd utad tovább,
Az Isten áldjon, Végtelen!

SOROK, ÁPRILISBAN

Kínzó-dühödten felcikáznak
Elhalt parazsai szívemnek
Újból, s a tátott szájú vágyak
Mint éh oroszlánok lihegnek
A világgerjesztő tavaszban -

S egész belsőm mint feltépett seb
Őrjöng s alig bírom kínomban,
És a szívem, mint a láng, reszket
Nyugtalanító fuvalomban:

Oh, hol lelem nyugtát hevemnek,
Mely jobban ég, oh egyre jobban.
Oh, mi veti majd végit ennek,
Oh, honnan jön vigasz rám, honnan?

ERJEDVE

Már hatodnapja mállik a föld
Az esővel - s a bokrosult fű
Nyers gőzében s torokszuróan
Éles párájában a víznek,
Virágok nedves csillagai
Reszketnek - és vastag avas-zöld
A fák lombja és a párákkal
Összefolyva csillámlanak
Az őszt folyók - s micsoda bőség,
Fénylés tajtékzik szerte-széjjel,
Mint duzzadt tárából kiontja
A felhők kincseit az Isten,
Széttékozolva s pattogóan

A föld színén, míg csupa úszó
Gyöngytár: s mint buzog annyi kútfő
És a szemeknek ömlő teljes
Fénye hogy foly, felengedően
Az erjedő tavaszban, és dús,
Vastag illat mállik a földből,
És a felduzzadt héju fáknak
Derekából: hol lázba forrva
Izzadnak a rostok, s világot
Mozgató ingertől feszítve
Rohannak a nedvek, s maholnap
Az ágak tetején rózsállva
Bólintnak az izmos gyümölcsök.

ŐSZI TÜNDÖKLÉS

Nézd, aranyban égnek a bokrok,
Nézd, derűt száz tarka sugár ad,
Kiröppen a sárga erdőkből
Csillanó szárnnyal a madárhad.
Nézd, fanyar, jó illatot szórnak
Az agg szőlők a venyigéken
S az öreg dombok felragyognak, -
Igy kell, szívem, meghalni szépen!

Olyan az élet, mint egy álom,
Hát álmodjuk piros szeszéllyel,
Zárjuk le, mint a kedves tájak,
Ha ősz küldi derűjét széjjel:
Aranyos intését az évnek,
Hogy véget ér már nemsokára -
Mint egy tüneményes, halk ének,
Mely meghal csöndben - s nincs halála.

VÉN HÚROKON

Öreg hangom mint ódon hegedűké,
Mély zene forr ajakamról alá,
Fűtöttem lelkem, sokat izzasztottam,
Ősz-érlelődését vártam soká -
Most aranybor forr minden üregéből,
S mint méhek hangja a vastag, dagadt,
Forró vérű és virág-izzó nyárban,
Ontom a létbe pezsmás dalomat.

Versem gőzénél jó illatba fekszem,
Aranybőrű szók jó ízét nyelem,
Mégfürdök fejjel színek lugasában,
Indázva fog be pogány szerelem.
Mélyen kiforrtan az élet öléből
Igy énekelek én ma: vén, megért,
Ifjúi vérnek habzugása multán
És nem reszketve már az életért!

NOVEMBER VÉGÉN

I

Oh, az életemet már fosztja sárga
Kézzel nagy őszöm! Mind halkabb a lelkem,
És a körül folyó, hideg szelekben
Lengnek lombjaim szállva, hulldogálva.
És már megzsugorult, rőtarcu, árva
Vérző pár szirmom ing az ágtetőknél,
S az üresen maradt virág-helyekben
Feltündöklök a dér hideg virága.
Lábam alatt már nagy halomban ülnek
Lelkem lehullt díszei: a nagy ünnep
Emlékei, mikor, remélve, hittem.
Lehulltak sorra mind - és mit csodálom?
Hisz ami itt volt a lelkemben: álom
Volt mind - és mint álom múlt tova minden!

II

Sohase nyílt silány panaszra ajkam,
Pedig a zaklatottság sohasem szűnt
S a meg nem értés - és álltam az eltűnt
Évek alatt sok csüggeteg zavarban.
És zord erővel tiprott egyre rajtam
Belső nyergelő láza, s mint beteg bünt
Éreztem, hogyha, ellanyhulva, nem künt
Szállt szellemem az eszmei viharban.
Rontó, száz vívódásban éltem egyre.
Külső hadak s belül a Végtelenre
Törő vágyaimat ért sok kudarc közt:
Hő s szikrázó lélekkel vájva-mérve
Nagy szók tömbjét, az örök Szép művére
Fordítva életem csak, mint egy eszközt.

III

Oh, már lohad a nagy láng! nyögve érzem,
Mennyi gonosz fojt, s már mindjobban, engem,
S mint hajtóktól vert vadnak, lehetetlen
A sűrülő ködben maholnap élnem.
S már minden új percben csodálva nézem,
Hogy: még vagyok, s vívja rendíthetetlen
Lelkem tört szárnyalással az időtlen
Harcot: bár nincs hitem s nincsen reményem.
Egy körben forgok, mely már egyre zárul,
De megteszem még, mi lelkemre hárul
S mi tőlem függ, míg a végóra zendít: -
Csak elképzelésem lidérci fénye,
Mely idejuttatott, s a ködbe érve
Hullásomért nem vádolok ma senkit.

IV

Mit vádolhatnám én e durva kornak
Írástudóit itt, kik meg se láttak?
Én csöndben vállalom a pusztulásnak
Vádját: sorsát hajolni-büszke sornak!
Ki nem kerestem semmi hatalomnak
Árnyát, méltón érhet szava a vádnak:
Hogy meghajolj, ez sorja a világnak -
És elbuknak, akik meg nem hajolnak.
Hogy görnyedj, míg tömjéned szerte széled:
Mi engem illet, énnekem az élet,
Avval, amit adhat, nem ér meg ennyit,
Hogy önmegvetésem bérén vegyem meg -
S minthogy legyen árán a becsületnek
Akármi, választom inkább a semmit!

V

Meg ne hajolj: ki itt ma, aki érti?
A jót zilálja zord kényszerű érdek,
A szellem angyal-kardja a kenyérnek
Vak szolgálója lett, meghalt a férfi;
S a bús mezőn a Lélek sírva kérdi,
Hol bajnoka, ki szent ügyét a vérnek
Hulltán is vívja? Ál-pompájú névnek
Javán siet más hős hitét cserélni! -
Csak pénzre, kegyre, s perc-csillámu rangra
Néz mind, miközben játszva változtatja
A tiszta látást, büszke, magas elvet: -
Oh, önzetlen szó, életnek virága!
Oh, égi Szép! követlek én, imádva,
Mint el nem ért, csodálatos szerelmet!

VI

Ki érti a bénító Rejtelemnek
Roppant titkát, a mindent indítónak?
Bús kérdésedre csak az válaszolhat,
Ha kérdezed: mégis, mi célja ennek?
Mi célja, gond és gúnyja közt ezernak
Itt vinni terhét egy költői sornak,
Sokszor már önmagát is elhagyó, vak,
Önfeddő harca közt az értelemnek.
Az értelemnek, mely azt kérdi: élned
Nem volna jobb, míg perc hoz, perc-szeszély vet
Mindent, s lidérc-vad álmom, ami von csak?
Jobb volna? Jobb: - s bent, mint kit gyötrő láza
Éltet: még hőbben érzem parazsát a
Boldogító-egyetlen fájdalomnak!

VII

Vannak, kiket Végzet visz, szent ítélet -
Eldobott kő sorsaként a világon
Hatalmas karokkal futtat egy álmom:
Álmom, amely nekik több, mint az élet!
És úgy mennek előre, könnyű szárnyon,
Nem kérdezőn meddiget és miértet,
Ködös szemekkel arra, ami éltet
Mást, átnézvén földön és a halálon. -
Lehet, hogy egy titkos fényt rejt a messze,
Amelynek vonzásán lépünk, lebegve,
A világ-ház-tetők fölött a ködben:
Szépség holdkórosai! - Vagy az Isten
Delejes ujjától reszketve, szívben
Felvágódón - lent bús röghöz kötötten!

VIII

Bocsáss meg, Szépség, hogy kérdéssé tettem
Nagy rangodat: késő és kúsza kornak
Korcs láza ez, de én nem igazoltnak
Látni, idéztelek szegény rimemben;
Csak: hogy megvillanj e két árva szemben,
Vigasztaló jelül szegény magamnak,
E torz napokban, amikor bolond, vak,
Hitetlen és szavadra néma minden.
Csak felidézni vágytam örök árnyad,
Most: mikor az Anyagnak büszke szárnyat
Vont léptei már csillagig csapongnak -
S árvább a Szép hívője, mint a messze
Téli erdőn füttyülő szélbe veszve
Kergetett vadállata a vadonnak!

IX

Elpusztul mind a nép, mely messzi hagyta
Zászlóidat, Lélek! Megbosszultatlan
Nem éghet, hogy csak a durva anyagban
Lelt egy kor élvezet! Hiába vonatta
Fel a világ tornyaira a bamba
Álhaladás díszait: megtagadtan
Áll a szellem - míg másféle utakban
Kereng az ember: nem méltó a Napra!
S az az Erő, mely küldött, szállni fenn,
Tudom, tenni fog, hogy pusztulj el innen,
Ember, ha lelked már szolgálni rothadt -
És új küldötteket kiált a mélyből,
Akik kezén az ujjaidra régtől
Ráhamvadt láng ragyogva felloboghat!

X

Gőgös akarnokok hiába jönnek,
Meváltókul a válság-rázta népnek,
Ha nem az ember-egy-testvér hitének
Hangját hozzák, de régi rémidőnek!
Gonosz vakok! Ezekről nem köszönnek
Új utak, csak a népzés dühének
Felfuvói s a végromlás tüzeinek,
Vad szakában a dühnek és ösztönnek. -
Gladiátorok durva kora: vérben
Lépnek a polcra vadálmu, idétlen
Szörnyek, - amíg, a világvégi-estnek
Lángban álló égboltjára osonva
Megdöbbenve látom közelgő lomha
Óriási árnyát az örületnek!

XI

Az örület jön ezután, csak ez már, -
Szemem síkjára látomások érnek,
Miket leírni nem merek; a Réznek
Arcát látom - miután mise lesz már;
És a felforrant tenger fürtelem, sár
Kicsordul: s tán mint isteni ítélet,
Mér szörny csudáival magára véget
Az ember: és sirni, tépni fejed kár!
Legfeljebb gúnyra inditod a mának
Hívóit: kik szerint mint soha, szállnak
Most fennen szárnyai a földi nemnek -
Vagy a közös-jó-mezbe bujt önérdek
Tapasztja ajkaid be, bamba, részeg
Tetszése közt a megszállott tömegnek!

XII

Ilyen világban itt, mit is akarsz te,
Oh, Vers! Nyári madár árva sirása
Az őszi dombon; ittfeledt virága
Egy zengő évnek, mely már messze, messze!
Köröskörül már érzem, dideregve,
A szálló csöndet, s egy érzés vad árnya
Lep meg: tán a végsők vagyunk, kik árva
Szépségálmunkat sírjuk itt a versbe!
Tán mi vagyunk itt az utolsó költők -
Utolsó szárnyasai a lezörgött
Ember-nyárnak: és elmúlik az ének;
Vagy fognak énekelní még, de csak mint
Téli tücskök zenéje, hogy, mi van kint:
Mélyebb legyen még érzése a télnek

XIII

Mért érzem most körül az antik árnyak
Nagy lengését, Juvenalis s a mások
Szárnyát s kinoznak messzi látomások,
Mikor fájnak a ma dolgai, fájnak!
S már tudom, én szemeim sohse látnak
Több jót, és a tünékeny ifjúságot
Elvesztettem: kétezer-évní árok
Mit akar visszavívni még magának? -
Bukó kor nagyja: vagy árnyad azért jön,
Hogy megállásod egy éj-ülte földön
Követni írjam föl lelkemre? Jól van:
Hadd nyissam én is példavésni számat -
Én láttam nagy röptét az éjszakának,
De hirdetni a fényt nem tágitottam!

XIV

Szépek az alkonyak színei: lelkem,
A mi életünk örök alkonyat volt,
Lemondás - és egy rőtben úszó Nap szórt
Lángot fölém, mikor én megszülettem!
S egy világkornak ült alkonya itten
Az égre: fáradt századok lerombolt,
Hervadt csilláma - és mi hó s pazar volt,
Elmult, s üres esti-szél szállt a csöndben.
Üres esti-szél hozta nagy napoknak
Lelkét: mikor diadallal lobogtak
Lángok, szavak, s oly csudái e nemnek
A földön: hogy reszket még - mint a lázban
Átiramlott üstökösök nyomában
Forrongó terei a Végtelennek.

XV

Látom, már eltemetve, mély avarban
Nyugosznak a rózsák és más virágok -
De mellettük még árva zöld sovárog
A Nap felé, mely ég még őszi-halkan;
S körül lefosztott már, amennyi gally van -
De mind borzongva őrzi még az álnok
Év emlékét, s a lombét, mely leszállott
Enyelegve a táncos nyár-viharban.
Még reszket a rét a napért, s a nagy fák
Sötét, kopár águkat nyújtogatják
A végső vak fényért az őszi ködre -
Mint lelkem issza, - mely idevilágít:
Az ősi multak szűrt fényét, csodáit
Egy világnak, mely meghalt mindörökre!

XVI

Alkony vagyok - hajnal akarva lenni;
Új útnak kezdete - sorsom a vég lett;
Nagy tervek lengésén álom s az élet
Frigyét vártam, s mit elértem: a semmi.
Ami nem jött, már nem fog soha jönni -
S csak összefoltozgatva, ami tépett,
Életdult lelkemben, várom a véget,
S csak ámulni tudok s tompán merengni.
Életem torz lett, s mint fojtott toroknak
Hangja, e vers: s állok, csődjén a szóknak,
Tehetetlenül, nem felelve, itten;
S ha szór rám belsőm mégis tompa vádat:
Ki látod, amit enlelkem se láthat -
A mélyből hozzád fellebbezek, Isten!

XVII

Ugy vagyok, mint beteg lomb, ághegyén, int,
Késő fán, míg körül az ősze-verten
Dermedt mezőre dér hull: kicsi nyelvben
Élő költő: s körül a vég-nehéz kint
Nyögi egy kor! - Nagy nép fölleng élénk, mint
Szellem még: s bennünk lesz-e, mi a csendben
Fullasztó századok mögül kilebben,
Élni. Vagy veszünk, ha a vég megérint?
Vagy ha kelünk, megállunk, a nagy árnyak
Mellett, kik mindenhol, e világnak
Nagy temetőiből, jönnek: gigászok
Árnya mellett, kiket, szédülve-csüggyve,
Átiramlott életünkben szemünkbe
Felfogva, úgy néztünk, mint csuda álmot?

XVIII

Oh, népem, furcsa nép, hol csak üzötten
Élhetett az igaz, és költőid csak
Gúnyt nyertek: vak közöny-teledbe hervadt
Szegény dalunk tart fenn csak az időben!
Kik, míg voltunk, éltünk lenyomva, ködben;
Amig köröttünk nagy-vigan arattak
Ál-papjaid s kik rossz hajlamaidnak
Hizelgtek itt, aranyadtól tömötten.
Csak a mi dalunk tart fenn, ha a nagy Nap
Más faj mellett nézi hullámaidnak
Folyását e földön, s még jelnyi kép sem
Maradt rólad: s a roppant nemzeteknek
Tettei - egy bizonytalan, vad estnek
Árnyaiként élnek, mint a mesékben!

XIX

Ál-nagyságok világa: mennyi nagy van
Körülöttem! Közéletnek s a szónak
Hány hős vitéze; pártnak, napi sornak;
És mennyit címben lelni és a rangban
Lehetőséget, s valamennyi lap van,
Annyi lángelme: egy élő szobornak
Gőgjét hordozva mind - e törpe kornak
Bálványai - míg a jó lent a porban!
Mert kit pusztulni rendelt bús haragja,
Az Isten azt először megvakítja
És vele ál-prófétákat csudáltat -
Akik nyomában kolompolva lépked
Szája felé a szem-nem-látta mélynek,
Mint bamba kos nyomán a buta állat!

XX

Nekem mindegy - a számadást levontam;
Mi még itt hátra van, az jutalom csak,
Kegyéből a futhatlan-kényü sorsnak,
Időm; s mi még tán fáj: hogy asszonyom van
Utamon! Ilyen sorra elhivottan
Jött álmodók élni mit is akarnak,
Mint más: mikor csak áldozatra vannak,
A Szóért - s hogy hulljanak elhagyottan!
Hogy fussanak, mint akiket a rémek
Üznek, a föld terén át, amig élnek -
És mint akin rút varázsok tipornak:
Hozzák a társra, mellyel egybefonják
Életüket, a zord bizonytalanság
Érzését, s átkát az örök nyomornak!

XXI

Mit lehet itten mondani, mi nem hal
Süket csöndbe, mi megértő fület lel,
S választ? - mindegy! Nekem az ittlevőkkel
Kevés közöm már; s ha szólok: magammal
Vívódom csak még, mint Jákob az angyal
Nagy árnyával: olyan messzire vitt el
Vad lázam, hogy birkóznom kell a hittel:
Megtart-e még - az utolsó rohammal?
Vagy elhagy, fellázadva lehetetlen
Harcomon - melyre egy világ az ellen! -
Mint örült urát rettenten a szolga:
Vagy had, vezérét: aki veszte-érző,
Bús lázban, a remény-nélküli, szélső
Döbbentő végleteket ostromolja?!

XXII

Apámnak árnyát látom, ki megörült,
S a többi, mint akik verten rohannak,
Elődökét, a sok boldogtalannak
Rendjét, akik lelkén ez a sötét ült,
Mi engem űz - hogy kérdem néha rémült
Szívvel: mi lesz, ha egyszer oda forgat
A hozott ösztön engem is, a sorsnak
Döngetésétől ha lelkem leszédült?
Mi lesz, ha hajsolt éltem, mint a vad, ha
Örvényhez érve, - nyomában a falka, -
Magán a sokkal jobb ugrással enyhít:
Vagy vérző álmaitól felkavartan
Lihegő lelkem a végső zavarban
Nyugszik meg, hol többé nem tudni semmit!

XXIII

Oh, vad vihar dúl, vérfagyasztva vágat,
Nyomán őrzöngve szállanak a felhők,
S hol elvonul, megtérdeli az erdőt,
Lombot letép, összetöri a fákat;
S pokoli, zengő, üres ugatásnak
Hahotájával kelt, s késnél bemetszőbb
Hanggal hasít: mintha hegyét, a gyötrőt
Érezném a halál hideg nyilának.
Mintha utolsó, vad rohamra jönne
A gond, mely eddig csendben ölt: dölöngve
Harsog a ház, ajtó s ablaka reccsen: -
Oh, jöjj, vihar, hát, és - mi jóra nem volt
Másoknak, és csak rossz álom nekem - szórd
Életemet szerteszét a szelekben!

(1934)

FALEVELEK SÍRATÓJA

Már látom az első hullt levelek
Sárga, fonnyadt, vén arcát; a szelek
E lomb-halott hordók, kocsijukon
Viszik, viszik s légies nyomukon
Szárak hang száll. Hová? ki látta még
A temetőt, melyben e furcsa nép
Pihen: s fölötté írásnak jele
Szólna: „ennyi s ennyi nyár levele
Fekszik itt?” Úgy tűntek semmibe, mint
A multak, - miknek urnája sem int
A földön, s velük a töméntelen
Érzésnek sem, mindenkori jelen
Kincsének, lényének: - pedig be szép
Volna egy ily temető! Szerteszét
Ezer nagy piramis, s ott, év szerint,
Sírvers alatt, közösen fekvé, mint
Hős katonák, testvérek serege:
A világ összes hervadt levele!
Mert miért nem tudjuk, hol vannak ők,
A tegnapi lombok? Hisz az időt
Számontartják években: s mennyi rossz
Amit hoz! - s kőbe írva hány gonosz
A földön, s minden sírt kap, ami van,
Csak a sárga levél múlt nyomtalan. -
Ha volna ily temető! A világ
Végén talán, a tengernél: - a fák
E holt gyermekinek sírhelye - hol
Habbá törve majd hév könnye omol
Reá: hisz méltón csak egy-eredet:
Természet sírhat természetet!
S én elmennék a világ végére
Meglátogatni, s hantjuk kövire
Lehajolva mondanám: levelek,
Aludjatok jól. Úgy szerettelek!
Ti, fák szívverének hajtásai,
Be jó volt zúgásotok hallani,
És színeteket nézni e világ
Tikkasztása közt - s frisseteken át
A földhöz visszaálmodnom magam,
Melynek nyugalma tőlünk oda van. -
Aztán várnék, míg év rendjén pereg
Ujra az őszi lomb: és versemet
Letenném sírjukba, ott muljon el
Velük együtt. - A költő énekel,
A lomb virít és hús árnyékot ad:
S eltapossák, ha lehull. A világ
Ne bánja ki voltam, feledjen el.

BÚCSÚZÓ KÖLTŐ ÉNEKE A FÖLDHÖZ

Vádló ránc ne vonja arcod be, Föld,
Ős Cybele, s neked se, furcsa Hold,
S ne törjön össze folyók tüköre,
S virítson a démoni lángu Bolt
Az után, aki elment: mint a szél,
Mely nyomasztó titkoktól fuldokolt,
Átvonulóban, lázas-sebesen
Beszélve, s nem értette senki sem!

Költőd csak álom volt ugyis, te, Föld,
Agyadban: hát legyen nyugodt az éj
Hályogos szemedben; minek beteg,
Csillogó kór, eszmélni-szenvedély -
E hiú önkínzás? Ezer pecsét
Fog mindent úgyis, s mint kiméra, mély
Csöndben, hol elméd járni sohse fog.
Ül a döbbentő árnyék: a Titok.

A dolgok éljenek tovább, s a kedv
Álnok, szép kapui s a részegen
Ömlő lét; szívem nem vádoló szót
Beszél, csak mint aki méz-mételyen
Zsibbadt el; - többé már se nyár, se tél,
Se dal nem érlel örömet nekem -
És csüggedt játék lett a gondolat
A csömört rejtő csillagok alatt.

Az élet démonát nem érti meg
Lelkem s, önmagát sokszorzón, a lét
Gyűlöletes, e tánc, e változón
Mindig az: a lecsévelt mázu kép,
Melytől úntan elnézek: s bárhová,
Üldözően százkép élémbe lép -
És versbe szökve: felsajg csendesen
A kín: hogy csak ópium, semmi sem!

A csöndbe hiába zúgok: a lét
Nem válaszol; örök törvény szaván
Bukik mai s holnapi kérdő, s az
Ösztönök gyönyörös kábulatán
Folyik a sor: - s bús önigazolás
Nekem csak szóm, hogy: Jó, Gonosz talán,
Ki így rendez - de mely szerint vezet:
Nem írom alá azt a levelet.

Vádló arcod ne nézzen rám azért
Anyám, oh, Föld, - se te nagy Hold-szemed,
Oh Éjszaka; ez a vakvéru tánc
Tudom, nem igazol bús-engemet -
S legyen hangom egyetlen: Mint aki
Gyűrött, csúf látást lázas szóba vet

Viharzó, rőt bál közt; s a vad terem
Forr - s mit mondott: nem érti maga sem!

KÉSŐ RÓZSA

Még egy késő rózsza díszeleg
A kertben s ennek is vége lesz -
S olyan lesz a kert, mint eltörölt
Kép, mit a keret még keretez.
Zöld és sárga színfolt itt meg ott,
Ahol sok szép alak viritott
Eltörölve gyöngédtelenül,
S rá az üresség únt hamva ül.

Hideg, kifeszült sövény között
Igy lapul a kert, a kései,
S koppantgat még pár hideg magot,
Villannak még bogyók fejei.
De ez már megragadt szín csak itt,
Mohó sugárzása nem vakít
Szemet: hogy ne lássa, mit művelt
A kéz, mely itt fakítani mert.

Még egy piros, piros rózsza int,
Piros rózsza és egy zöld levél -
Aztán, aztán csend lesz, égi kert.
Még csak egy-két színed elalél -
Aztán maradsz, szívem, pusztá kép,
Aminek csak a keretje ép:
Vázás kert, melynek eltörölt
Zöldje fölött halál-szél üvölt!

VÁSÁR

I

Gőzös bolond, ki mást, felém-kacsintva,
Dicsérsz - miközben meddő semmiséged
Dühét, a jót tiprón, a törpe népet
Emelően éled ki: álnok ijja
Szádnak árny az előtt, aki kivívta
Jó ormain csöndes önérzetének,
Nem hajt ifjú s vén bolondok dühének
Hangjára a völgyben! Mi meg van írva:
Megvan - és e magashomloku versek
Nyugodtan állnak: míg körül a feslett
Vásárnak izzadt lármái zihálnak -

Hol hírlapok bódéin szajha tollak
Hangja riongja csak itt látható vak
Bravurját nyiszlett száz költőkirálynak!

II

Szánalmas bálványok, szegény fajomnak
Bálványai! - hisz olykor, ki e nyelvben
Szántok: gyűlölöm lángom, mily kietlen,
Szűk Közbe foly: mely büszke áramoknak
Sodráról nem tudón, teng kis utaknak
Nyügében - míg fojtó, beteg, hitetlen
Lege önnön lelküknek tüze ellen
Szítja sokszor, kik e fajban vívódnak
Akaratlan! - Ilyenkor meddő-hitványt
Létében tápláló s önfeddve-megbánt
Örült lázként ölném belém a szépet -
Ha nem villanna rám: hogy pár bitang hab
Még nem a mély: s sodrát a szent utaknak
Megeszkozli ő, ki örök - az élet!

UTÓHANG

I

A bánat mondhatatlan, égi-tarka
Szineivel vonja be ma sok emlék
A lelkem; mint mikor már alkonyatra
Hajlik a Nap, s rózsát s gyöngyöt legyint szét
A hegyeken: oh, így búcsúzol, ím, szép
Ifjúságom - s bevonod lágy varázsba
A lelkemet: hogy szép napod lementét
Sugaraid tündöklő villanása
Közepette bűvölt, részeg szemem ne lássa!

Oh, úgy mész, csalva, édes: mint a hűtlen
Szerelmes, álnokul, kedvese arcát
Simítja még, mielőtt tűnni-lebbsen -
S kábító, hő szemeinek patakját
Ontva, sugarain sok könnyű napját
Csillantja a multnak: s míg drága csendben
Az árva áztatott régi vigasság
Mézén alél: nem érzi, hogy, ki itten
Így tölti s fogja még, már messze - nincsen!

Selyem suhanásod még égve hallom
A fülemben - és a vad rózsailat
Mit tested áraszt, itt száll a fuvalmon,
Véred áldott balzsamával; s a víg-vad

Tavaszi időiként, még egyre ringat
Zengő vággyal andalító varázsod -
S míg lelkem elmerülve szívja ajkad
S képzelgve, lefojtó mámora álnok,
Dús bűvöletében: messzibb vagy, mint az álmok!

Oh messze vagy! s mi bennem itt virít még:
Az ámitó visszfényed tünde, révedt
Sugara csak - s, visszatűzőn, az emlék
Csaló bűvölete, mely még az élet
Teljével kérkedik; sápadt, kiégett.
Hótelen tündöklés: - mint elvonult Nap
Még itt színlő palástja, menetének
Végén: amielőtt, az égi útnak
Mélyéből, berántja. Sugaraim búcsúznak.

Az elbűvölő nagy napok világa
Már halkán szállni kezd; s még nem is érzem
Talán - vagy úgy: mint ki, mulatva, kába
Rőt bál után friss nap halk derűjében
Úszik: - tikkasztó lángban dőzsölésem
Után szomjjal iszom az új nyugalmat,
Hogy a vágy halkul; de, bár jó az értten
Lélegző csönd az erdőkben a zaj s vad
Hév multán - ősz jön, ha a madár csüggve hallgat.

De lelkemben még a friss búcsúpercek
Átmenő láza ég; még izzó-furcsa
Bánatom is: - szorongató, nagy ünnep
Szokatlan új fénye; de már avulva
Fut a friss változás-láz, s nyögve, mint a
Gyermek állók: kit víg rokon seregnek
Hada hozott el honnról - s félve, fúlva
Néz szét most, ott hagyva az idegennek
Csöndjében - míg torkát elszorítják a könnyek!

II

Oh, tavasz-ifjúság, mikor az ámbra
Gally pattan és a szárnyas szárnya könnyű
Vitorláit feszíti - és lerántva
Tollas-hó-bolyhú leplét, lengeröptű
Léptekkel lejt a patak a hegyes fű
Közt: mint karcsú királynő kelve, lepke
Uszályal lép rebtent szenderedésű
Órhad során, mely ott áll megmeredve -
Rajta még földmélyi álma méz-buja terhe.

Oh, tavasz, látlak-e még, könnyű isten,
Fellebbenni a megújult világon, -
Vagy e bús télben akadok meg itten
És már mohó szememmel sohse látom

A fák zöldjét - s velem-egy ifjúságom
Elköltözésén életem is ejtett
Szárnyal hull: mint hű társak változáson
Át is egyek - és el sír sem terelhet
Egymástól elválaszthatlan lángú szerelmet!?

Égő rózsáiból még nem is ittam
Az illat kortyait, amíg virítva
Kacagtak; oh, gyarló lelkünk, míg itt van -
Nem látja a jót, csak ha messzi, sírja
Vissza; mert a multaknak furcsa, balga
Szeretői vagyunk - s amire lelkünk
Vágyai izzanak is: tova ringva
Képzeltén lesz csak méltóvá ölelnünk -
Hogy nincs; mert a könny csak a mi igaz szerelmünk!

A nyugtalansággal vert ember álmok
Délibábját üzve fut el a napnak
Kincse mellett - s ingó percei, álnok
Pillérű hidakként, arra utalnak
Mi nincs: olcsó, átmenő alkalomnak
Tüntetve, mit elérünk - egyre messzibb
Mutatva: míg végén látjuk az útnak,
Hogy, mit elhagytunk, volt az üdv, gyönyör, mit
Lét adhat - s kezünk közt egy élet összetört itt.

S tán titkos számítás van ebben is: jó
Elvesztettért sírni - s a furcsa romnak,
Mi életünkéből lett, fölébe álló
S méltatlanul reánk jött fájdalomnak
Fényében, mint mártirjai a sorsnak
Állni: száz égbetört titáni szándék
Bukottjaiként, büszkén: szörnyű színpad
Tragikus hősei: egy égi tájék
Népének játszón: - itt, hol minden kába játék!

És élet-semmiségünk: a halálnak
Kerítője, - ki száz rossz, árva percünk
Mélyén ínyt villantva, fájó tanának
Igazolt bölcseként, bólint le bennünk
A bú halk beszédeire: s a lelkünk
Örvénylő zavarai közt s a dolgok
Hullámában egy csendes part közel-tűnt
Kékje felé mutat - amely a bomlott
Harc közt mind búvólóbb fénnel igézve csillog.

III

Lázás sietség, az Éj suttogása
Hallszik bennem, szaggatott fél-beszédek,
S amit elkezdtem, nem lesz folytatása,
Azt érzem sokszor: de oly nagy a lélek

Hajtó láza, hogy friss lendületének
Gyötrő görcsében a szavam kizökken,
Zsibbadtság kátyújából új menésnek
Útján tántorgani - amíg a törten
Nyögő szív halkán sír: jó volna már a földben.

A földben, hol a királyok pihennek
S a meghalt álmok; hol alszik a csendben
Az árva, gondtelt, üldözött - s amelynek
Egyedül van értelme érthetetlen
Lázálmunkban; ahol úr, szolga nincsen
S kegyelt, s a nagy zsarnok leejti kardját -
S mely itt, hol egyenlőtlen, ferde minden:
Egyetlen, kiegyenlítő, jutalmát
Mindenkinek egykép osztó - végső igazság.

Földbe menni; de nem mint bánalomnak
Gödjében forrt sok ki nem elégültje
A hiúságnak: kik, mint messzi honnak
Magányába magukat számkiűzve
Élt Koriolanusok, a síri ürbe
Vetett lábbal hívják ki igazuknak
Nagy elismerését: miközbe, végső
Lehelletüknél, forró, bús boszúnak
Kéje közt, látják az értékük érző
Kor eszmélését - mikor majd eszmélni késő! -

Nagynak apja lehet a taps - de jobb a
Durva mellőzés, melyben rendületlen
Nyugalommal alkotni: mérőónja
Nagyságnak; s kik visszhangnélküli csendben
Elnémulnak; fél-lelkek, a nemekben
Írt törvény rabjaiként - kik a gyarló
Frigyben szülhetnek csak - és a sikert nem
Érten nyögő: mint nő-közönyt jajongó
Bolond, olyan, - potom tucatláng, szürke bolygó!

Tengerben alkot a koráll, a mélynek
Roppant nyomásában - s dacteli, furcsa
Múzsáját a teremő-lángu lélek
A közönyben leli; s szent-kincsű kútja
Dalnak a könny; s az elnyomás hevének
Tipró súlya alatt titán-pillérek
Erejével tör belőlünk ki fojtott
Nagy álmunk - márványfalaknál keményebb
Tömbbé tömve a dühödt tél ráizzott
Tüzétől, mely minden gyengét kiirtva csillog!

A hitványtól elismertetni, annak
Cinkosává ken, nem akarva-tudva -
Társ-csillaggá az áradt szennyü kornak
Gőzös hulláma ormain ragyogva
Gyöngyözők közt: melynek árja iszapba

Folyik le csak - s hátán a tünemények
Fényt mímelő, tünde, víz-lelkü hadja
Léggé omlik: a harmat gyöngy-himének
Lángjaként, amik míg Nap nem kél, addig élnek.

Oh, s szomorú, ha az igaz gazoknak
Lehelletén ingatja itt a Pálya
Visszahozhatlan sorsát - s nem Napoknak
Mindent lenéző közönyébe zárva
Megy! - s e földön, hol ál-királyisága
Pompájában ül az értéktelen, még
Véleményét lesi annak: ki sárba
Tiporná, reszketve pünkösdi fényét
Talmi trónjának, a szellem szent jövevényét! -

Nem; vad korom közönye: árny, - s ma senki
Sincs már, kinek szavára várok; egy volt,
Csak egy - kiben, lépteim merre venni,
Fényt látni tudtam, s nyers, iránytalan, zord
Kezdésem támaszát: Oh, szent, magas holt!
Nézd, s még nem gyűrten, bár nem várva semmit
Állok itt - és köszöntlek: ki kilángolt
Halk hajnalom tündöklő Nap-erős hit
Tüzevel támogatad - s nem bánom a többit!

Nem bánom - s nem bánok semmit se; értten
Ragyog a belsőm, s mint fa lombja ring-leng
A gallyról, hullanék most észrevétlen,
Megbocsátva és elfeledve mindent
S mosolygón: Oh, s hogy zeng még halkan itt bent
A bú utószava! - Gondtelve, sebben
Múlt az élet, igen: de harcaim szent
Hittel vívtam; és hogyha jutalom nem
Jött: a föld jó - s csöndjét megleli árva lelkem.

IV

Napot nap kerget - és hulláma lágyan
Olvasztja életünk partját: mi lassan
Lemorzsolódva, eltűnik az árban,
Mely fölötte üvöltve tovaharsan,
Nem mutatva többé egy árva nyomban,
Hogy itt élet volt és forrongva törtek
Az ég felé a lélek halhatatlan
Hittől füllt lángjai - a szürke, dermedt
Nagy csöndben, ahol nem sírunk, álmodva, többet.

Nem álmodunk; s a drága láng, mely égre
Nyújtja ujját belőlünk, kialudva
Leül: mint gyűlölt vádlottat beszéde
Leintésével intéz el a durva
Bíró: s hitetlen szemekkel s borulva
Állunk - s döbbentő láz-álom-sorunkat

Megfellebbezve, térünk újra s újra,
Az érthetlent kérdezőn az ég vad
Színe elé: s a lét foly és Istene hallgat.

Iszap lesz az élőbből, s lelke roppant,
Világot alkotó, megfoghatatlan,
Szent anyagából sár, lábbal tiport hant -
S mi megmarad a nagyból, annyi korban
Átfutva, lágy szövet tüskés bokorban
Vont szálaként fogy: S a hír: messzi, gazdag,
Elmerült városoknak még a habban
Fennlengő moszatja: egy pillanat - s vak
Mély issza - s a Nap ég s a hullámok rohannak.

A test egymáson függő köteléke
Mállik; s mi szép: felkenten már avulva
Illó festékként, fényében enyészve
Fut napról-napra; s kezünkből kihullva
Megy, kin csüggtünk - létünk iszonyú gúnyja
Gyanánt, ott bomlón szemünkben: a földbe
Tömjük: s feledj! csak ezt mondani tudja
A bölcs elme; vagy döngesd bár dühöngve
A végzetet: álom volt - és elszállt a ködbe!

Oh, szörnyű sors, amely szívet teremtett,
Érezni s lelket - és nem, mint az állat, -
Nézni tompán, hogy fordul fel körötted,
Ki mindened volt! - Oh, rongynál silányabb
Emberi voltunk! döbbentő, kaján, vad
Rendje a dolgoknak: lehet, hogy Isten,
Ki vinné ezt? - A Gonosznak magának
Kénye nem lehetne a gyötrelemben
Bővebb itt: hol érthetlen, kusza, ferde minden!

Legjobb, kinek senkije sincs - kevésbbé
Kezdhető így ki; de a zord magányban
Tüskék verik föl lelkedet s keménnyé,
Keserűvé forr: s lépni kell a láncban -
Hogy, ezer felől vérzőn: majd vidáman
Haladj azok után, kik tovamentek -
És sebet törtek benned, valahányan
Voltak: nem akart sebét éjbe lengett
Drágák hadjának, kiket lelkünk nem feledhet!

V

Testem ép még, de lelkem csüggedetten
Ég bennem, mint magas szárán a fáradt
Őszi virág; és míg kívül szememben
Dac csillog: csöndben húz az éjszakának
Árnyaihoz - mint szárnya a madárnak
Vágyódik dél felé lassan, minél több
Hideget érez: gyenge csipogásnak

Mézénél altatva magát vig, eljött
Költözéséig: - dalaim talán a végsők!

Csak önmagam számára, kábulatnak,
Írom már versem, s nem földi füleknek
Megnyerésére - s szavamra ki hallgat:
Mindegy; a lelkemből messze lebegtek
A hiúság-árnyak; s az embereknek
Véleménye számomra annyi már csak,
Ami: - száz szeszély-széllal lengve ejtett
Por, füst - s a komolytalanság hazard, vak
Üres szó-tánca: s az órák tűnnek s lejárnak.

S szemem fölött lezárja majd kárpitját
Szépen a nagyrangú éj - és egy élet
Bogár zümje elmult; és buja titkát
Nyaras, vak, ős, füllt, terhes-telijének
Tovább reszketteti itten a részeg,
Nagyálmú lét; s mint lepkék, mézbe forrtan
Vergődnek egyre végtelen szerelmek
Mélyén az élők - s molyként, lámpa-vontan
Rajongják körül a Szépet új s új rohamban.

Talán nem oly vad, szörnyű szenvedéllyel,
Mint én vallattam e döbbentő szfinksznek
Nagy szemeit, nem; mert én végletekkel
Voltam telt mindenben, s az örületnek
Megszállt lángja fűtötte bús szívemnek
Minden lázát - s bármily játékba kezdtem,
Életem tettem rá: míg váltva, könnyed
Lábbal forgott más, java-lesve itten,
A százcélú harcon - melynek tán célja nincsen!

De akárhogy volt: nélkülem zsibong majd
Tovább a tánc; és lesz talán, ki lelkem
Zászlóra írja, útján szép bolond rajt
Előre vinni, drága hevületben
Ügye heroldjaként látván: ki itt nem
Hirdettem tán semmit; s ki csak kitartott
Karja voltam a rettentő özönben
Hányt Embernek; s harc-szava törve harsog:
Kinek egy harca van csak - elérni a partot!

Ha egy nem élhet mégis: hogy ez éji,
Rút, rettentő zűr meg nem ölt, s magamban
Álltam nyugodtan: - Oh, szellemem égni
Fog! mint új célt tűző, szebb tartalomban,
Eljövöktől - s példámon is szítottan -
Égő tűz; mert halhatlan az erőnek
Sugárzása; s mi itt volt: pírba lobban
Megint - s dörgő harcain a jövőnek
Árnyaink, vén, kitört kráterként, ölni jönnek!

VI

Hiú pompa! hogy vonszolja magával
Mint uszályos háló, a csalfa Szépség
A fejeket az életnek vad árral
Görgő folyójában - és mint igéz szét
Fönről, üres páva-arccal: a fényét
Imádtató nőben: ki, belerakva -
Csalétkét a természetnek önérték
Csillámának véli - s göggel csavarva
Vitt semmiségét istennek nézi a balga!

Oh, vak, forró ösztön: végső csatája
Életemnek a nagyrangú királyok
Ellen vitt harcai közt: már zihálva
Szólnak kürtjeid - és a tündér, álnok
Lepleit dobva, fut már, kiviláglott
Titkait táró bús váz-póreséggel
Lelkem elől: akin a bűvös átok
Már megtörött - s az ezer csalfa léppel
Kent lét mögött csak a valót méri szemével!

Mint ki hajón, dőzsölve, mámoroknak
S éjnek rózsás ködjéből felszakadva -
Egyszerre a forgó, nagy áramoknak
Patakzását látja csak s a dagadva
Ásító víztölcsérek: a csalfa
Ösztön-felhők mögül csöndben dereng ki
Az élet zord, sivár szabályba fogva
Rángó lüktetése, erők özönnyel
Mindíg-egy tánca - az örök, kábító semmi!

VII

Zárjuk le ajkunkat s nyelvünk le sorsunk
Keserű falatját; bús kárörömmel
Csak, hogy mit nem szerettünk úgyse: bomlunk
Életünk talapzatain, s letördel
Minden nap valamit, zsindely-esővel
S porlódással - és, keserű-vidámra
Gyúltan, öntsük még konokul idővel
Küzdő erőnkre a „minden hiába”
Érzését, taposva a lángot egyre-másra.

Mennyi baj jön! s az emberi gonoszság
Gyomja ékesen kúszik réseimbe,
Mik megvetőn engednek: mint ki karját
Utált ellenek tárja, mitse védve.
Göggel: - itt kotló váraként nagy éjbe
Merült időknek: mely vígan ereszti
Bordáiba a vést, zord gránit-élre
Rakott magányában, - árnyát őrizni
Egy nagyságnak, mely elmúlt s mit nem ért ma senki.

Szerteszét „új” van; percnél élve róják
Röpke elvekből szőtt percre-valóit
Mánknak - s ki épít örökkévalóság
Köveiből? Az örök szép s a jó itt
S nemes: mint ó-harcok regénél ósdibb
Lándzsái - s óriási páncélokak
Árnya falon: mikbe még lárma bomlik,
Ütközetek dobpergése a vas vad
Völgyein - mit a ma bámul s döbbenve hallgat.

A kis pigmeus-nép titáni kornak
Munkái közt megkuporodva, sanda
Szemmel jár: a nagyot látni botor-vak,
Elvetélt nemzedék; a törpe hangya
Óriás templom isten-kéz-faragta
Nagy pillérei közt: hol, dülva-verve
Egymást, versengnek a szellem viharba
Dagadó alkotásai, betelve
Örvénylő falon, gyűrt testek zúrébe zengve!

S talapzatos testek közt, hol a márvány
Nyelvén a szépség zeng, szikrázva, csendben
Nagy csarnokok alatt; mint örök álmán
Virrasztón holt királynak megmeredten
Álló szolgák: - oh, a nagy Szépség-Isten
Roppant álma őrzői, ki e földet
Elhagyva, itt pihen: s fölötte, körben,
A nagy szentélyt védőn, a néma rendek
Márvánnyá keményült, büszke fájdalom dermed!

A nagy Szépség meghalt és birodalma
Bomlik; s kábító romján új királyok
Éktelen hadja zeng: s dicső uralma
Hulltán nem őrzi más a múlt világot.
Csak a halott isten a márvány-álmok
Vakító, fehér csöndjében, a csillag
Fényeként hulló por közt, köve-mállott
Templomokban, szívettépő, komor, vak
Ragyogásában pár földöntúli szobornak!

VIII

Oh, mikor zászlóként lobog a villám
Vakító nyelén a felhő, lehajtva
Földig, ahogy fut féktelen, vad útján
A vihar serege - és a rohanva
Örjöngő sok roppant harcos vérszomja
Fútott torkán égrázva tör ki robbant
Harc-szava, a mennydörgés! - Oh, dagadva
Forrt erői az örök halhatatlant
Vívónak! a vész: mult, dús korom tovaharsant!

Körül vén bú-eső mocskolja egyre,
Szívem ősz-felhős egéből, a sárga,
Pár színt bennem - s áthatlan, sűrű ködje
Mélyén a tompaságnak állok, árva,
Késői gondok varjú villanása
Közt - s mi hallik benn: a bú cseppje, csöndben
Hullván, csak: s ahogy (- mint az év zihálva
Tüdőjét-hörgő szél-lehébe rőten
Szökellt vér!) - pár lomb, vég-álom, lehullva csörren.

IX

Oh, messze vitte tőlem, őszi szélnek
Ökörnyál-fékű ménjén tovaszállott
Falevélként, elfűjtatón, az élet
Háta az asszonyt! s oly üresen állok,
Mint ki utolsó harcában az álnok
Ellennel, mindent eldob s pusztá karral
Áll dermedt éltét védni: - Végső lángot
Vető életösztonöm már a sorssal
A pár dalért küzd csak, mit itt hordok magammal!

A világ hátrál, - s mi még engem itt fog,
Harcolni, mind sivárabb életemben,
Az: menteni abból, mit féltve hordok,
Amit lehet; mert a számomra nincsen
Más itt már, mint ezek az érthetetlen,
Villanó érzések; e kósza, lenge,
Megfoghatlan árnyak, miket a lelkem
Rejt: - s mik mely végre jók, erre felelve
Az kelhet, ki tudja: mi az élet értelme?!

Akármi, az enyéme: csak e furcsa
Megdöbbentő, örült és kúsza álmok,
E kínzó semmik; semmik, de számomra
Életem lelkei és a világot
Tartó pillérek: - A lét zagyva, vásott
Elemek játéka, s vak szédületben
Forrongó népek és roppant hazárdok
Züllött, sötét játékasztala: és nem
Lehetsz szabad s méltó-önmagad, csak a versben.

Ez a felhők Walhallája; az égben
Ingó Olymp: a sorsnak, változásnak
Rettentő árnyától nyomott szívében
Felsikoltott képe egy szebb világnak,
Mely állandó, örök: - Mert a galád, vak
Sorstól és rossz társától nyomorultan
Vert nem szűnt egy torló Igaz honának
Mennyét hinni: nem tudva, mi igaz van
S jutalom - csak az, mit itt hordunk önmagunkban.

S a pokol: e világ tükörképe. S ki
Legyűri lángját, - mely bennünk az élet
Kísértése, - gyorsan fölébe lengni
Szökken szárnya, egy nyugalom egének
Testetlen gömbjébe, ahol a részeg,
Duhaj sors karja megtörik: amelynek
Ereje önnön-vágyaink: a féreg
Ösztönök láncai, pénzvágy, szerelmek -
Gyötrő, rossz lángjai a csöcselék-gyönyörnek!

S kinek sorsa: oly folytonos viharak
Tánca, hogy a szemléletig nem érhet -
Legyen a szenvedés hőse! - A kinnak,
Mely méltatlan, lángja, s a kék szeszének
Egy ponton összefoly: minden a lélek
Érzése: s ki tudja oly büszke-nagynak
Magát, mint ki egy hősin vitt, nagy élet
Tisztaságáért szenved! - s a bitor, vak
Erők az őket kihívó előtt lerogynak.

Ki tenger sebbel szaggattan, a bajnak
Terén a rosszat újra s újra harcra
Hívó kardját hordozza szét a dacnak:
Az kikezddhetetlen s alkatra szabva,
Eggyé vált a vésszel, mely ostromolja;
S örvénylő, füledt életében itten
Már minden játék; s a test semmi, gyatra
Eszköz, min - míg keze közt összetörten
Hull - növvő izmait próbálja csak a szellem!

X

Hol vagyok a tegnaptól! Még hajómból
Felkéklik a gömbölyű dombu partnak
Rajza - s a titokzatos távolokból
Zene hangzik: kik a parton maradtak,
Kiálnak még utánam: álmaimnak
Népe s barátok és távol szerelmek -
Drága arcok; oh erőlködve hallgat
Fülem - és a hang halkul és a ködnek
Árnya mindjobban szétterül; nem látni többet!

S én állok s búcsúzom még - s nektek is már
Álom ez arc tán; az Isten megáldjon,
Multamnak árnyai! - engem a köd vár,
S rejtélyes utam e kúsza világon
Nem visz többé közétek; de ne fájjon.
Ha kérditek, hol van, akit ezernyi
Szál kapcsolt veletek - száz röpke vágyon
Lejt életetek itt: s a révbe vinni
Azt nyugalommal, célotok; enyém - a Semmi!

Az Ismeretlen árjai bomolva
Hívnak, s hazard végútnak sejtve táncát,
Hajóm kürtöl; oh, drágák: s ködbe oldva
Szemem még látja hű arcotok árnyát -
S a földi lánc mondhatlan hiuságát
Hányja lelkem: míg a határtalanba
Hajló vizen már hidegfényü sávját
Veti az est - s én fülledt, néma pírja
Felé szánt utamon búcsúzom, íme, sírva!

XI

Oh, lefelé hajló zászlók, ti csüggedt
Lobogói életemnek, az éjbe
Verve nagy szárnyakkal bomló szívemnek
Bástyás várfojáról! Oh, büszke fényre
Született nagy sasok, győzni remélve
Mezőkön, mint római táboroknak
Száguldó madarai! Oh, letépve
Nagy díszetek - és az éji fuvalmak
Árján szárnyaitok hangtalanul lobognak.
Oh, megtört iramok, oh meddő, meddő
Küzdés! már végerőit gyűjtve dobja
Hős, nagy lázam - és síró daca hörgő
Dobjai mellett végharcra robogva
Kelnek utolsó verseim: s ragyogva,
Arcukra vad, szép elszánásnak illan
Bús mosolya: - Oh, harca ez lemondva
Kezdsnek, mely nem a győzelemért van:
Csak a mindent-megtett nyugalmaért - a sírban.

XII

Lelkem süket kábulatába fúlva
Csüggek a bú kortyán, mint láng-epesztett
Részeges immár, befelé hajolva,
S hűnyt szemmel szíva minden kicsi cseppet:
Züllött, ki, hogy egy kéz elrántja, reszket,
Poharát: és a rettentő sivárnak
Fekete, mai napjaiból ünnep
Pompáit alkotva, a bús homálynak
Mélye: fényem, s vidítnak - csak, mik ölvé fájnak!
És belsőm, önkínzón szikár-senyvedt
Zord arcú papként, (- aki elhajolva
A földtől, kamrájában felmeresztett
Keresztre függeszkedve, vad vigalma
Iszonyú lángjában, vére bomolva
Dőlt árjában boldog: -) már csak a kinnak
Mézén csügg: s zord magányában komorra
Hült szemmel, istenképként, ködbevont, vak
Arcát méri csak a roppant Határtalannak.

XIII

A virágok már elporladva bennem,
S ami maradt: kevés termésnek égett,
Szárak tokja, mik a késő szelekben
Koponyákként zengnek: az édes élet
Kísértetei, s - a bukott nagy évnek
Végfeloszlásán hangnélküli dobbal
Bús kótyavetyére hirdetve, - félszeg
Pár lom, amit kapkodó, vad rohammal
Takarítanak el a felszámolt nyári nappal.

A virág nem cél: s értt gyümölcse út csak
A virághoz; kábító, széles ünnep
Leng a tavaszban, tenger nyúlt fa-rúdnak
Végén lomb-dísz: s a cél - az ünnep-estnek
Pénze - az ősz. Minden másért: s mi ennek
Legcélja, mi? - Én, íme, célba vittem
Mezőm: rajta pirosuló, sárga versek
Száz gömbje: és most? - Szórom: hogy a lelkem
Vén, bölcs gazdám, a nagy Vég előtt kiürítsem!

XIV

Már az égből máglyás, nagy hold-szemével
Néz rám az éj,- tikkadt vizek, a végső
Kortyokat lázas izgalom hevével
Ívó utasként, sietnek; míg égő
Trónja buktán a Napnak, veszteérző
Futásbatört hadképpen, messze-völgyet
Elárasztva tolong a fény özönlő
Raja, - utak pora: kerekeiknek
Nyomát jelzőn -, mint kit roppant nép árja kerget.

S az Éj belovagol, az este dárdás
Árnyai közt, vissz-rajzú fa-kupoknak
Meredt erdeivel, hódítani-szállás
Nagy barbáraiként: míg fúlva hallgat
Alattuk a föld, ahogy felvonulnak,
Láthatlan ijjakat vonva, - a szélnek
Vas-csörgésében, - és az ég-csúcsoknak
Roppant ormán felsátrazva, a térnek
Mérhetlen mélyén csillag harc-lángjaik égnek!

XV

A Föld nyitja fel dúlt szemét: s nagy álma
Röpke felrebbentével, szörnyű, lázas
Látomásainak titkát zihálja
Gyorsan, percig, versemen át - de már az

Álom nyomja megint: ahogy e válasz-
S értő-fül nem nyerő szók, féltve-gyorsan
Számra lecsapó kezétől a fátylas
Titoknak, belém fulnak: hogy lopottan
Sejlő, vad rejtélyét ki ne dadogja ajkam.

Kimérákon kotlik az Ūr; s a pelyhe
Melegéből sorsunk sárkány-kigyói
Duzzadnak, élni: mik, villám-szökellve,
Sebes-láthatlan szállnak, fojtva-forrni
Torkunkra - s a láncából kirugodni
Rángó létre: melyre mérgük vad álmot
Izzott: s miből fel-felszökön, sikolt ki
Jajjá az Ūrbe, költő-szájon. - Átok,
S bú-ontó Rém, ne félj, már nem soká kiáltok!

XVI

Nézem a sors-sárkány-okádta füstnek
Sebes tornyozását - az éji felhők
Tömegében; - ahonnan felrepülnek
Egy pillanatra, a Réznek meredt, rőt
Szemét látom: a nagy holdat, s kiömlött
Szája lángját, egy gyors meteor-ívnek
Véres tüzében: s szárnya mind közelgőbb
Rohamával érzem, mint fogja dermedt
Kínba mindjobban iszonyú árnya a földet!

Egyedül nézem - és nincs, élő szemmel
Több, aki lássa; és ő bámul engem
S szemében gúny ég: így, pusztá szivemmel
Látván állni világ-nagy árnya ellen
Az éjben. Mi pedig legyőzhetetlen:
Csak a lélek; s tehetetlen lobognak
Az önmagát görcsös marokkal el nem
Hagyó előtt az éj-árnyak botor, vak,
Bús sugalmi - és minden dühe a sorsnak!

XVII

Nem akarok én harcolni, s a lelkem
Parancsot gyűlölő dacát mi tartja:
Az, hogy minden menni kész; s én csak ennen
Törvényemtől akarok függni - és ha
A tűzontó kény lágas hullámokba
Borítja is a Mindent: sohse mállok
Így olvasztó vizeimbe: ki, hagyva -
Szaggató tűz-csömörétől vad, álnok
Nyaramnak, mint egy únt, őszi levél, leszálok.

XVIII

Tompulva hallok bomladó koromnak
Zenéjét már, s nem hat fülembe semmi,
Csak a csönd, mely homályos, halk folyamnak
Hangjával bennem mindjobban derengni
Kezd; s megfoghatatlan lelkem lebegni
Indul valami fájdalmas örömnél
Szárnyán - milyet magában ott remegni
Felszabadult lélek érez, ki könnyed,
Lágy szárnycsapással elhagyni készül a földet.

S mi még engem körülvesz: zene már csak,
Ittas lelkemből, és egy esti köd kék,
Lágy porából, - amilyen hamvas árnyak
Fátylába vonja a Napnak beteg, szép
Szemét; - s lelkemben kristály-üde csöppjét
Érzem ezüst urnáknak: hallhatatlan
Omlással cseppentvén benn csöndesen szét,
Legfelsőbb ég-vizeiből fakadtan
Magamnak, - a békét, mi van a gondolatban.

Egy álom-lágy könnyűség ül: a dolgok
Álcáinak lehullása - az élet
Bús nevetsége, s istenei omlott
Varázsa: mik fölött már messze nézek,
Valami jobbra, - merre? Csak a lélek
Bénítóan-szép magánya maradt: e
Szent közhely: minden kor idegenének
Szebb honja - hová tér, dacteli, mentve:
Utált földje helyett új világot teremtvé.

Hol távol a törtető, bamba csorda;
A szfinksz-arccal pénzéhét és a semmit
Rejtő nő gögje; s a szomorú, balga
Nép, a sereghajtókkal, a veszett, híg
Komédiásokkal, kiknek hízolg itt
Az olcsó hír visszhangja; lassú szárnnal
Húzódva kifelé, mindegyre messzibb,
Akaratlan, s bús vitában magával -
Hogy, aki bent csupa harc: itt már mitse vállal.

Pedig a nagyra-szóló küldetéssel
Jött poggyásza: a harc! - az „önmagáért”
Való szellem: játék, száz szörnyű sebbel
Vérzők közt; léha dőzsölése rámért
Kötelességtől bűvónak, silány, vért
Bódító feledésben; - és a nagynak
Jele: a nyugtalanság, bármi árért
Mást, jobbat akarás: ha nyoma rossznak
Nincs is: mert lénye láng: s ennek tápja a harc csak!

S én szerettem volna nagy-célu rendek
Örvénylő hadsorában állni, mert vad
Lángjuk az elemem! s hogy a betűnek
Élek: megalkuvás; egy ifju, duzzadt,
Roppant tüzeztől füllt, hős lázu kornak
Vagyok késő veteránja; s rimemben,
Zúgó betűk közt, kardok, s döngve roskadt
Pajzsok hangja zeng - s ormótlan, ó versem
A Szépnek táncán is vassal csörög, fegyverben.

Bús harcos, ki magánya feledőbe
Hullt-idők-alkotta falán, a csöndben
Függő emlékeken csügg: míg körötte
Más had tombol: bomolt népek kietlen
Versengése a koncert, és a ködben
Tántorgó zászlói száz örületnek
S bamba, vad álmoknak; s jaj ki a hitben
Nőtt fel: az Emberért égni! - a könnyek
Maradtak, s bús daca a megvető közönynek!

A földi harc a jók nélkül foly itten -
S kik most fenn égne: a bomlás beteg, vak
Gyorsítói; pöf-gombák - a baj-etten
Forró talaj jelzői, s az iramnak
Zászlói az éj felé: - Míg e lét csak
Tánc az örvény fölött: hol nincsen árva
Fény, merre menni: vagy csak pár józannak
Szavában; s mit ki hall még itt, a kába
Zürzavarban! - A tánc őrzöng: a sors lezárva!

E világ pusztul, és más fajta jön majd
Utána - s tán jobb, mint ez: vagy ha nem, hát
Az is mindegy már.; én, míg az erő tart
Bennem: egy magasabb lét tiszta pártját
Alkotom, egyedül; s ha senki sem lát
S követ is: megtettem, amit tehettem -
S mint ittasok közt, éj úton, a fáklyát,
Míg éltem, a Szép gyilkos, bős szelekben
Csapkodó vég-lángját vitte itten a lelkem.

XIX

Milyen fáradt vagyok! - lelkem leverve
Gubbaszt bennem, bevont nagy-röptü szárnya
Alá húzott lábbal; és az egekre
Nemrég merész ívben vitt útja fájva
Kísért föl: tört, lerögző bénasága
Mélyén mint lehetetlen álma, tűnve,
Hogy még egyszer ott szállhat - s borzadásba
Fúló orv érzései közt, köd-ülte
Bús szeme előtt borult minden, tompa-szürke.

Körül késő eső szital, s a fáról
Halkan jajdulva esnek le a végső
Levelek: - mint ostromlott vár fokáról
Utolsó, leperzselt küzdők; vagy égő
Célhoz kúszón, legfelső büszke lépcső
Előtt ledöntött álmok; vagy az Isten
Felé szállt sóhaj szárnyán lengve lépő
S lehullt, végső remény: s vén, árva szívben
Leszállt utolsó láng, amelynek célja nincsen.

XX

Az ősz rötlő, részeg lombú idője
Érkezett el belém: mikor a kertek
Nyár után izzanak; s felitta hóbe
Vontan, a sok ágon arany-gyümölcsnek
Gömbje fénylik; s illata a mezőknek
Jön messziről, egy-egy fülledt bogárnak
Vénhangú zajával, s a bús fa-zöldek
Vég-smaragdjai felrikítva fáznak:
Nyáresti pompa - lecsukódó büszke szárnyak!
Fejem fölött már ívelőn sietnek
Madaraim: az érzések, remények,
S legelején, vezérlőn, a menetnek
Az ifjúság száll; s mint repülnek, ének
Hangzik fel, és az ormok és a rétek
Visszhangozzák: - hogy ujjongnak! s mit öljek
Kedvet avval, mit érzek: hogy a mélyek
Nyelik be mind - s utánuk éjbe dermedt
Szívemnek fészkébe nem térnek vissza többet!

XXI

Reszketve ejti a fa régi lombját,
És a földet, amely villám-ütötten
Hullott a nyártól, nagy hajukba vonják,
S hangtalanul sírnak a rőt mezőben
A felhők: s én felé közelgve, csöndben
Mondom: aludj, föld; téged is az ölt meg,
Ami engem: a tékozló tömegben
Ivott láng, az el nem mondható terhek
Sok, nagy átka - határtalan, messzi szerelmek!
Aludj, föld! - mily jó volna lepihenni
Most szépen melléd, s elaludni itten
Veled! Hisz többé, ami várna, semmi
Nincs már; nagy időm elszállott felettem
Álomként, s ha gyűöltem és szerettem:
Elmúlt; és a szívem halk-lankadottan
Dobog bennem, s mint anyja felé csöndben
Kívánczó gyerek, honnan kiforrtam -
Vágyakozom ismét porrá lenni a porban.

Minden onnan jön s oda tér; s mi közben
Van: álomból felvertnek suta, részeg
Támolygása, bolond húhó, amelyben
Értelem nincs; s ha van: mint messziségnek
Ködjén bizonytalan láng, - röpké fények
Kisérteti izzása szörnyü lábban
Kavargónak, mit hívó parti révnek
Vél, s arra tart: s a sár forr - s vad vidáman
Leng a láng már máshol a roppant éjszakában!

S csak arra jó minden, ami van itten:
Hogy hozzád vágyjunk, föld! anyja a fáknak,
S kristály-pataknak, illatnak s a csöndben
Szökkent fünek; ösnyugalom te, bánat
Nagy csítítója; kinek, béna, fáradt
Percemben, csak hús ölére pihentem
Erdői közt: s közele balzsamának
Elzsongított: - Oh, hát ma is, ma, minden
Vertségnél mélyebb bajomban, altass el engem!

Altass, mint elpihensz a téli hónap
Fehér koronájában: és feledj el
Ébreszteni, ha kelsz nagy tavaszodnak
Forró lengésén! - földj, mit újra szín ver,
A hanttal: s mit tündöklő díszű hímmel
Szó be virágszövő tündéri néped
Ujja: s ott álmodjak mélyálmu szemmel -
Hová vérző dühe a földi térnek
S az ember pokoli ártalmait nem érnek! -

Bár nem vádlok senkit én: szegény kis
Eszköz az ember, tenger-átku vére
És sorsa rabja, s ki bántalma ért is:
Megértem, s nem hibás: s én több ütésre
Voltam érzékeny, mint sok - ki e létre
Nem születtem; és valami beteg, vak
Szomorúság nyomott, ha misem érte
Belsőm: s amíg lépteim itten ingtak
E földön - élő oszlópa voltam a kínknak!

Én nem vagyok idevaló, e testi
Tülekedésbe, a durva anyagnak
Lázaiban: kiben reszkető, messzi
És másfajta minden: mint álmodónak
Állapota; tévelygő, idegen, vak
Tengés, egy túlos, hajszálbőrű lélek
Szisszenő émelye közt: - hol a sorsnak
Kényén pörén itt termett, árva lények
Torz létükért késsel, körömmel küzdve élnek.

Az élet törtetés, és szennyes, izzadt,
Rekkenő harc, a sárért, mely lenyelve,
Életet nemz, s zaja nem finomultabb
Lényért van; hol földhöz lenyügző, ferde
S közönséges minden, akármilyen fedje,
Cím s szent varázs; s ahol, kik idejutnak,
Élni, egy érthetlenségül szép, betegre
Nőtt lélekkel: úgy tengnek a vad útnak
Porában, mint kivert, hontalan nyomorultak!

A lét: a tömeg ólja - s aki itt nem
Durvul, az pusztul; vagy, ha nem törött be
A csordába: bús, zord pózba feszülten
Erőt mímél - míg lassan megmeredve
Lelkét előnti megmérgező nedve
A gyűlöletnek, magából-kihulltan
S eltorzulván: oh, s a lét így teper le
Minket mind! - mert ki rossztól rosszra gyúltan
Kél: ott áll már avval egyenlő nyomorultan!

S mindenki csak veszthet - és aki nyer, csak
Kincset fog, álomban: s vége mindennek
Te vagy, föld! - Mintha gyerekek loholnak,
Játszani, s est jön, s messziről üzennek
Szülőik szavai. - Bolond szerelmek,
S koldus-utaknak s trónoknak bíborban
Folyt nappalából fáradtan sietnek
Hozzád mind: hol nagy álomtól nyomottan
Alszik - s játéka ott ül mellette a porban!

(1934)

SÓHAJTÁS A FÖLDHÖZ

Oh, áldott agg erdők és buja földek,
Rovaraikkal; s vizeik, mik ássák
S öntözik; s gyöngéd, hajlékony palánták,
Mik testükből szöknek s testükbe dőlnek
Pihenni! Oh, nyugodt, isteni ölnek
Húse, s mik útjukat rebbenve járnak,
Tisztaszemű állatok s a sudár fák
Lakói, és a légé, mely kiterjed
Mindenütt! - Én e halk zsongás-levésnek
Csöndjét már elvesztettem; ég a lélek
Bennem; és öledtől rossz szenvedelmek
Vittek el, föld: De, hogy boldogtalan-vad
Vagyok: és hogy e világon nyugalmat
Nem találok többé - anyám, te, halld meg!

HEGYEK HIMNUSZA

Messze a hegy mögött, mint folytatása
Annak, árnyékszerűn - vagy ősi, elhalt
Hegyek szelleme, felhőnép gyülong halk
Menettel; s hogy útjuk zord távolába
Nézek, a messziből, ím, erre szállva
Szinte csak lélek-füllel hallhatón, dalt
Hallok: - „Oh, hegyek, most, a Völgy magasztalt
Korában, a középszer csúf világa
Fölött, álljatok büszkén! Mert mi lesz, ha
Jelenje rút völgyein viharozva,
Dúló, zűrös harcai közt, a felvert
Por mindent elborít - s már nem lesz itt, mi
A tiszta nagyságnak egyszerü, messzi
Képére emlékeztetné az Embert!”

CSILLAGOK BETEGE

Puha zölddel bélelt ágaközi-ürnek
Csöndje, szürkén borzolódó levélzet
Szél halk rálehelésétől, az élet
Könnyű, egyforma, zöld táncában: ünnep
Az erdön! Szemeim belémerülnek
A friss hullámba, szemeim, a fénynek
Fáradtjai - s lázas, sok földi, részeg
Látásnak. Mert nincs perc, hogy buja, fülledt
Pokollánggal duzzadva be ne írják
Új s új vad dolgok e beteg pupillák
Mélyét: Ám halk, nyugalmas csillagok csak:
Azok mellett, mik látatlan, a csendben,
Örök szomjjal ölvé, elérhetetlen,
Gyötrőbb fénnel lelkem előtt lobognak.

EMBERI KOMÉDIA

Tusakodik, véresre sebzi lelkem
Magát - míg ólmosan megy napja napra,
Mint kinek lesni büntetés-robotja:
Hogy homokóráján mily tengve cseppen
A por: miközben meddő és izetlen
Játékát nézi az örült szavakba
S tettekbe fúlt földnek, mit undorodva
Nyög mélyén - de jön a halál szünetlen.
Érik az élet éjszínű vetése:
Amiközben szépsége tünde fénye

Bűvén illeg a hölgy - és vad-magának
Kakasdombján ítél s fenyítve rendel
Istenkedő, vont szemölddel az ember,
E legbutább grimásza a világnak.

ÚJ WALESI BÁRDOK

I

Utolsó rabszolgák ti! minden érdek
Zászlóvivői! minden hatalomnak
Tágtorkú kürtölői s a bitor, vak
Éj fényként hirdetői! - korcs zenétek
Mikor fenndöngőbb, mint mikor, a részeg
Nagy Kény szabad hajráin, lábarokkadt
Némán hull a becsületnek s a jónak
Vadja: s a Rossz vértől zavart szivének
Új walesi bárd kell! - Mert nagy a betűnek
Hatalma - s az erőszaknak s a bűnnek
Kardja csak úgy egész, hogyha a szellem
Üt bélyeget reá. - A megcsufolt Szó
Átka rátok: s szent ősöké, akik jó
Ügyért hullt porai sírnak a földben!

II

Aljas az élés - a test kába-szörnyű,
Vad kénye, és a sokfajú ösztönnek,
Mely mind elégülést kér: mennyi könnynek
Fakasztói! - s az ellentállni könnyű
Lény mily hamar hagyja eszméihez hű
Posztját, arany ha lobban éhe-sebhedt
Gyomra felé! - Oh, s még szép, ha a megvett
Lélek ellenállhatlan, buja-mérgű
Kerítője a gond! Tán loppal ebben
Halk bánat ég, mely öt feloldva lebben,
S léte így példáz halk tragédiákat -
Hogy a jó mért nem lehet jó! - De gőgben
Trónol a nagy Gaz, s csak rosszra dühödten
Faldossa az undok sárt, mint az állat!

AZ ÉJSZAKA DALAI

I

Utolsó tördelt hangjait rebegte
El még tegnap a nyár, s távoli útra
Engedte az álmoként könnyü, röpke

Madarakat; s még nemrégén, bucsúzva,
A rózsák, rőt könnyel, jaj hangja nélkül,
Haláloságyon sírtak; s mint a dúlva

Fulva forrongó, ki Istenbe békül,
A földről elsuhant az élet, átkot
Dobva még, - a mennydörgésben, - le végül,

A végső viharral, mely tova szállott
Az egekben, zengve. Most menni volna
Jó innen - amikor, füttyülve, álnok

Nyirettyüként, szél-kéztől húzva, vonva,
Az ágak dúlt, csodás dalt dalra sírnak
Ami bennem van, a bánatra: mintha

Lelkem intene itten mind e hangnak,
Mint a sok ág-vonó leng - s rámfigyelve
S közel hajlón, a múlás kiszakadt, vad

Dalait húzná bele, a fülembe
A síró világ! S minek is a kába
Vak harc! s szédületes álma a messze

Néző szemnek! Oh, leválik, hiába
Ostromlott vár harcosaként, az égről,
A végső titkokat áhítva, szárnya

Vágyainknak - s ami a messzi Szépből
Elérve: semmi! S a lét suta-balga,
Mindig-egy játéka - s a csömörétől

Fojtva kísért napnak taposómalma
Olyan immár, mint, ismételten-egyre,
Még emésztőbb közhely: hogy kiugorva

Szöknél sokszor, egy nem ismertbe vetve
Magad - mint füllt ruháját ráragasztó,
Sivár dáridóból, fejét repesztve

Tépő kínban vágyik valaki habzó
Forrás hűsére s kristályfrissű légnak
Fuvalmára! S ki más is tudja gyarló,

Nyers fogak közt, ropogatni a létnek
Örömet, mint az állat? - asszonyoknak
Primitív bolondja, s kit potom érdek,

Vagy, a „szakma” fog - és, a földi sornak
Vak bővületében tántorgva, éhes
Kortyolói a hírnek, hatalomnak:

A hatalomnak - mikor a fekélyes
Ember, duzzadt epével, céljaérten
Önnön lehelletét kortyolja, kéjes

Tüdővel, lihegőn: amíg a mélyben
Bujt ösztönök boldogan tántorodva
Horkannak fel - hogy nemsoká betelten

Fúlhat vad éhük! Minden hatalomra
Törés csak törtétese a baromnak,
Nagyobb falás álmaért - s buta, bamba

Önáltatása hazard alkalom, vak
Tömegőrület, s rothadt kora kedve,
Erkölcse által magasba jutottnak,

Ki nagynak véli így magát: - A hegyre
Felállott törpe törpe még! s csak egyben
Van a nagyság - ki magából emelve

Ormokat, mikre fellépett, a szellem
Világában alkot nagyot! S mi *ennek*
Tudata mellett a kis idő-körben

Forgó úré! Még meg se szült szíveknek
Mélyén él a költő, s úr szellemével
Jövő világokon! Trón övé, melynek

Ércét nem dönti perc, mint népszeszéllyel
Ingó bolondét! Szent-titok-varázsa
A Szónak: a Szónak, mely vitt, e léttel

Itt vívni még; ez - s egy dacnak a lángja:
Mely az erők ihletője, hogyha
A hit már elmúlt! Mert mi volna más a

Némultság s magunk elejtése: mint a
Silány győzelme? - és szivemben ennek
Megvetése erősebb, mint e zagyva

Táncról únt szív kínja; s ezért, a könnyek,
Fojtó émelynek ellenére, én nem
Tudnék magamtól menni; - bár a Szörnynek

Rettentő arca nem ijeszt: ki szemben
Álltam vele, más mezőkön, s lihegve
Kisebb ügyért, mint melyre itt a lelkem

Fölszántam újra. Mert még harcirendbe
Tartozom - mely hogy habját mire forrja:
Ő tudja, ki a ködben ül, s ki gyenge

Erőm ura: mint hogy mi lesz a sorsa
Ügyemnek, az Ő dolga: kinek én csak
Lehellete vagyok; - mert, átloholva
Megjelent lángok vagyunk itten, Annak
Kedvéért; s titkos munkánkban fivérek
Az elemekkel! Szem-nem-látta Célnak
Küzdői, - egy világ-nagy-lángu Lélek
Villámai: rövid létünkben Isten
Szívével dobogunk! - S szökni nem éled
Patak-rendből, előbb tűnni, a Minden
Vizek ölén, a hab - s a Nap a létnek
Vad láncából, amelynek vége nincsen!

II

Milyen ólomnehéz keserőséggel
Jön ajkamról a szó! pedig szeretnék
Mindent elmondani, minek nyügével
Belsőm majd megszakad! Szavam a lelkét
Hordja a síró földnek és napoknak,
Mik hiába peregetek az öröklét
Mélyébe le; az ember nyomorult, vak
Mint mindig! és ha nőtt, külső növése
Ez furcsa korcsnak: ki a csillagoknak
Magasságáig ér kiterjedésre,
Roppant szárnyával lengő szellemének -
Hogy megdöbbsen, s csodálva hullna térdre,
Ki nézi, mint csapong az ég ürének
Határtalan terét tiporva géppel:
Ha nem látná a régi törpe-féreg
Arcát az óriásnak köpenyével
Tetszelgő báb alatt: ki átaléri
A világot, de egymáshoz szívével
Lépést sem tett! - s míg hangja rebbenésnyi
Idő alatt földet kerül, határok
Gonosz árka mögül sunyítva nézi
Egymást; s a vak fajöznés durva lángot
Vet mint soha; s csontját, vérét kiszopva,
Leng a hadak vámpírja fönt, s lerágott
Húsú nyomor gonosz vasakra adja
Utolsó vércseppjét - s a tudománynak
Mely új mennynek lehetne büszke apja,
Megdöbbsentő csudái ölni tárnak
Titkot az őskaoszból - s nyüzsgve szerte,
Lázban tombolnak a dühödt halálnak

Kufárjai: s polcokról, s megfizetve,
 Népek eszmélést lihegő betűknek
 Alattomos aknáin át, sziszegve,
 Bösz láng forr tárnáiba az ereknek:
 Míg eresztékeit kivetve, robban
 Egyszerre mind fel, a dögkeselyűknek
 Hahotájára: kik, így nyert aranyban
 Torkig, nyomják a torz ember-gyerekek
 Kezébe a kést, bárgyú jelszavakban
 Egymást metélni! - S oh, hol van csak egynek,
 Ki a hatalmon fénylik ott, szívében
 Az emberibb sugár! Sátán-kezeknek
 Karmában van a Föld! Fennen, zenésen
 Pengő szókbán közérdek zeng: de egy se
 Akar jót - és nagyság szédületében,
 Roppant hazárdként, pénz helyett népekbe
 Játszik: és ha vesztett, bukott királyok
 Gögjével megy, senkinek nem felelve -
 S míg kis gyilkosra Isten- s ember-átok
 Süvölt le és a törvény: nyugton ölhet
 A nagy Gaz - s szentté fújva a galád ok
 Sokszor, még gyilkost istenné büvölhet
 Napoleonokként: kiket a fénybe
 Vont toll, szín, a helyett, hogy néma, szörnyedt
 Ámulattal iktatná seregébe
 A poklos, rút ragályként iszonyú, vak,
 Emberségből kivedlett, Éj-vetélte
 Rémeknek: akiket az irtozatnak
 Szemet tágult karikákra meresztő
 Jelei közt említhet a szavad csak -
 Mint a reszkető száj a mult rettentő
 Vérebeit idézi: kik kicsattant
 Pókokként szítták, trónokról, az ömlő
 Vért: az örült császárokét, a roppant
 Rémidőkből, kik magukban se férve
 A tébolytól, az égi Halhatatlant
 Mímelték már a nép előtt: ki félve
 Heverte előttük szennyét a pornak -
 Több mint emberi vadsága büvébe
 Belekábulva a roppant baromnak!

III

Oh, elmúlik minden, és ajkaimtól
Elfut az élet víze, mint az árva
Sírása fölött künti vigalomtól

Vonzott mostoha elmegy! E világra
Sírni jöttünk, tudom: de gyöngé lobja
Mindig volt az életnek; most homályba

Borult minden, s már, mi irányt mutatna,
Nincs egyetlen csillag és célja-ölve
Tántorgunk - az Isten meglátogatta

Nagyon fejünket és az árva földre
Kiöntötte a százféle nyomornak
Minden kelyhét! Ember emberre törve

Törtet; s felfordult életére írnak
Csak a feledést kereső, s az élet
Értelmét nem látó magva Kainnak

Örjög; míg a süllyedt emberi érzet
Úgy jár művei közt, miket a szellem
Emelt - mult sok mártírja! - mint a részeg

Gazda, házában: nyomán összetörten
Dől minden; s tántorgó-tébolyodottan
Az elemeket, miket lekötötte

Kapott, mint lángot, táplálni fogottan
Maga ellen zendíti, szörny urává
Tévén a gépet: ki hű szolgáskorban

Kísérte s most elkergeti világgá;
S mint a bűvészinak láncá-leverten
Kelt vész előtt rítt, vissza mint csinálná:

Áll, találmányaira durva-nyersen.
Az ember - és a tápját-adta munka
Százkezű új csudáit rémületben

Nézi: kik marka kezéből kihúzta
Az életet; míg a pénzvágó, az örült,
Lázzal gyűjt az acél zörögve-zúgva

Teremtő dühéből, kergetve szédült
Aggyal a semmit: - Sátán szolga-csúffá
Tett bolondja: ki a haszon hevében füllt

Álmú gazdával, zsákját óriássá
Ígérő percnél munkával, pokolba
Kergetteti a bérest - s nagy rakássá

Ontván egyszerre mindent, rőt-vihantva
Vágja a mohó arcba: s az tiportan
Érzi, cinkosa mily rútul becsapta,

Kiüttetvén a munkát vele gúnyban
A kézből: melyből élt! és most heverhet
Az előtte álló roppant halomban,
Sápját várván a maganyomta, éhvett
Seregnek! És tehetetlen, bolond, vak
Dühében sok az örvényes vizeknek
Mélyébe vág mindent; vagy ott rohadhat
Hombárában: míg milliók mezítlen
S éhezve rójják a földi utaknak
Kálváriáját - átkozva a szellem
Nagy áldását! Mintha éle a késnek
Azért volna, hogy enhusunkba messen;
S láng és víz: tűzvészért csak és a mélyek
Halálos habjáért! - De minek is hát
Az embernek szellem, hogyha az élet
Ellen fordítja azt? A régi vadság
Jobb volt, mint ez a haladás mezével
Kirívóbbá kent rikató alantság:
Mert legalább egy volt való színével
Természetének! - Minek a majomba
Beoltani a csak isteni lénnel
Megférhető tudást? Méreg iromba
Agyának az - s szent, bódító szeszének
Dús lángja arra jó csak, hogy a porba
Szopja magát vele: mint durva népek
A drága fényt adó olajt megitták -
Ajándékát jó, térítői kéznek -
Világosság helyett az ős cudarság
Sáros kútját feltörve. Mámorodban
Nyílik a lélek! - s most azért vadabb hát
Az ember, mert szellemtől berugottan
Kitárja való lényét! - S én ma sírva
Értem meg prófétáit, kik haragban,
A szent szellemet megtagadva, vissza
Akarták tépni, vadon-erdő-ölbe
Hová való, az embert! - és, kinyílván,
Szemed mély törvényt lát a bérctetőre
Szegzett-titán-sorsban: - segítni-jóság
Csak bűn ott, hol az ront! S üzve-gyötörve
Élő lángelme csak méltó jutalmát
Nyeri a föld bús dühétől: amelynek
Istene a Sötét! - s tán tévedés vág

Csak s rossz szeszély, zsenit e földre: bűnnek
 Szegény ellen - ki döbbenve, csodálva
 Látja, hogy lelke, száz, dús kincse fülledt
 Terhével, itt nem kell; s míg sok silányra
 Hír, pompa vár - még szép, hogyha leköpve
 Fordul fel egy zugban, és nem a fára
 Húzzák, a gyilkos mellé! S mint remegve
 Kérdi, miért ez - hisz célját betölti:
 Nem tudja, hogy ez bűne ép! - S emelve
 Szemét, Küldője felé még se küldi
 Igaztalanság vádját: - Oh, *nagyobb a*
Lelkünk, mint a nagy Végzet! S míg, könnyülni.
 Sertelen lázában csak játszva dobja
 Eszközeit az erre arra, célt sem
 Táplálva tán: mi e vak-céltalanba
 Célt álmodunk - és vad, tréfás szeszélyben
 Fogant sorsunkat boldog mártiroknak
 Hitével álljuk: mert lelkünkben épen,
 S mindentől függetlenül, él a Jónak
 Képe - s érte halunk, mint enügyünkért,
 Szabadon! S csak vérzön szebb, céltalannak
 Tudni ezt; - és sikertelen vivottért
 Állni tisztán, tovább: valóbb örömnék
 Érzése mindig! Mert a legnagyobb bért
 Ki adja, mint önlelkünk? - és a messzebb:
 Legvonzóbb: - csillagok fénye s örökké
 Égő lángú, reménytelen szerelmek!

IV

„- *Az erdei macskák kiáltanak az*
ő elpusztított palotáiban és az
ő gyönyörűséges házában a sárkányok...”
 (Ézsaiás 13.)

Szomorú, szomorú; az élet: álom,
 S az ifjúság egy sóhaj benne; és mit
 Építünk itten, hogy lelkünk megálljon,
 Hazudt értelem bűvében, a semmit
 Elbírní: a foghatatlan álomnál
 Is kevesebb. Mégis, szent, képtelen hit
 Hevít teremteni - pedig sehol már
 Mit várnunk; sorsunk vad bizonytalanság
 Lápján inog - és a jelen szavadnál

Nem áll meg, de szörnyű lidérce lángját
 Üzön fut, üres szemével a ködbe
 Meredve; s éli játécai lázát,
 Sár ösztöneinek égig emelve
 Táplálót: kik, dícséretein, vak
 Gőgjükben vályút duzzasztó művükre
 Művészet címét írják; léha színpad
 Pénzzel bélelt bohóca s korcs betűknek
 És színeknek - míg az igazi hallgat;
 Vagy, míg százhonnán fülébe süvöltnek
 A kor-bálvány-tapsok, s új arénákon
 Feltomboló, új hangja az ökölnék,
 A jövőnek ír! - Jövő, büszke álom,
 Nagy törvénytörő, kire ügyét ruházza
 Minden kor bukott igaza - halálon
 Túli győzelem! s te kikből is állsz, ha
 Nem az emberekből, mint ezek itt - kik
 Ma meg nem értenek: s jövőbe szállva
 Sem: ahogy a világon soha senkit
 Nem értenek meg! - Ha az árva párnak
 Szavát nem számítod, kik újra, mint itt
 Mi, állnak egyedül majd; s a galád, vak
 Indulatot, mely, a neki különben
 Holt nagyot, csak azért vonja varázsnak
 Fényébe, hogy súlyával még e létben
 Levőt leüsse! Vagy még buta-szörnyebb
 Visszaélésként, vak párt címerében
 Hordott igeként élni, meg nem értett
 S kicsavart szódban: oh, ez az egész, mit
 Ad a jövő! Ez az Új föld-ígéret
 Szárnyadnak, mely alatt ma ott sötétlik
 A határtalan, ásító nemértés
 Vízhegye: - jövő, mely hogy ideködlik
 Szemembe most: még reménytelenebb és
 Rikítóbb és sivárabb borzalomnak
 Oly rémképét tárja az abba-nyílt rés
 Ingó körén át: hogy a zűrzavar, vak
 Zsarnokok és örült-eszeveszettek
 E rettentő má-ja mellette még csak
 Paradicsom! - s bűneid bár beteltek:
 Oh, sírnom kell azon, mit ott szemem lel,
 Európa, mégis! - Mily szellemeknek

Szülője voltál te! Mekkora hittel
 Lobogott föl harcaid közt a Lélek
 Sokszor! A nagyság titán-álma itt fel
 Olyan műveket halmozott az égnek
 Érhetetlen ormai felé: mintha
 Roppant erejük önkívületének
 Lázában bérket új ostromra fogva
 Tépnének új gigászok! - S dühben égve
 Népeid, testvér testvér-vért tiporva
 Egymást emésztik! - míg hátul, szökésre
 Készen az orv fajok: galád bukásod
 Szennyével még csúfabb sors szégyenébe
 Esvén, mint más hullt népek! - Nagy királyok
 Barbár s szabad, ifjú hada tapodta
 A rothadt Rómát, kiktől újra lángot
 Kapott a szellem: míg téged nyivogva
 Utánzott majmod dönt meg majd - ki ferde,
 Hunyász mosollyal, hétrét közt szagolta
 El nagy tudásod: az emberinek se
 Nevezhető, s csorda, s faj-örületnek
 Vállalt zsarnokságában vad-ridegre
 Vakított szolgalény! új lendületnek
 Vivőjéül csak annyira rugalmas,
 Mint agyonvésett fa, pillériveknek
 Házhoz: örült, szörnyképű, vérreszomjas
 Isteneket hívók, kik nyögve nézték
 Keresztedet, mint a vadéhi farkas
 A nyájt: - s a többi ott, a messzi népség,
 Mely lakja száz nagy táj földhordó, lomha
 Folyóit: tenger Ázsia esettsége
 Ágyából tántorult sok törzse oltja
 Ki, mit alkottál, bezúdulva vércsepp
 Ára nélkül: míg itt egymásra forrva
 Zúdul mind - s az összeakadt dühöknek
 Karjai közt egy világ omlik össze,
 Vad zajával az utolsó időknek!

V

Lehet, hogy lelkem nemsokára hagyja
 Nagy vártáját; az órák futnak, - égő
 Lábuk nyomán szédülten száll a rúdja
 Napomnak: és lihegő lelke végső
 Sugárai lázas lángjait önti
 Az éj előtt: mely orv-fuvalmu, késő

Szél érzésével belsőm meglegyinti
 S borzongok - mint estefelé a lombok
 Láthatlan szélről egyszerre remegni
 Kezdenek mind. Olyan irányba tartok
 Honnan nincs visszatérés - ám előbb még
 Elmondom, mi tölt, mielőtt lehajlok;
 Mert a lelkemben már a szó szerelmét
 Érzem csak: mint fösvény a drága láda
 Terhét szorítja, mikor tova-mentét
 Sejtí; e földön száműzött, vad, árva
 Életemben csak a Szó volt, mi tartott -
 Hadd végezzem hát teljét tárva-zárva,
 Mielőtt lelkem bezárná a harcot!
 Mint aki pontot tesz egy furcsa, tikkadt
 Mondat után - és aztán még lefojtott
 Hangan ismétli: folyjon, gátja-nyilt, vad
 Kénnyel e vers! hiszen nem is én írtam
 E fulladt írást, álmoknak s a kinnak
 Pokoli szövegét - csak itt van, itt van,
 Elintézve. Mert többé, mi kitörli,
 Nincs, amit én tettem, szavakba sírtam,
 E földről senki! Büszkén fog kinőni
 Ez itt, mint a hegyek, míg kicsi nyelvem
 Él még - s szegény fajom porba nem őrli
 Jövők káosza! Mint Niobe szirtben
 Tündöklő kínja, márvány-bánatomnak
 Szókba vésett képe állni fog itten,
 Elégtételként a kitagadottnak: -
 Mint, kinek kín-vihartól égre-szálló
 Habú lelke lázas képét e zord-vak
 Kor megmeresztette, kristállyá váló
 Örült tengerként - vagy mint szörnyü gránit
 Kráter ürei, hülten; hogy elálló
 Lélekzettel mondják, mily vész zihált itt: -
 Bolond vigasz! A halálba-gyötörtnek
 Késő bánat-pénze! Mélyen a pázsit
 Alatt alvónak mindegy, mint nevetnek
 Sírján a rózsák! - Rossz gazda a föld a
 Költőhöz: csak akkor fizet, ha megvett
 Az éh: s pénze marad. - Egy furcsa korba
 Jöttem - mikor az élet röpke vére
 Az élő testben már főtt-lankadozva

Kering - s a vég-érző test görcse-mérge
 Magába tép! Hullám ellen dacoltam;
 S a villám végzetes, komor tüzére
 Engesztelésnek palástját akartam
 Borítani szavaimmal: - Jaj annak,
 Ki a Kor ellen küzd! Azért maradtam
 Itt mindig idegen! Oly büszke célnak
 Terhét vittem, mint a régi világok
 Költői, - ily időben, amikor csak
 A sár zshivajja zengett itt - s a törpe
 Pygmeusok e földön óriások
 Képét hordták: korcs zsarnokok, - a csődbe
 Ment Ész tanúi! - s ál-szellem-királyok
 Lármájában: mintha, színről letűnve
 A nagy játék, a bohóc nyegle, vásott
 Mozdulattal mímel nagyot! E ferde,
 Zűrös korban tökéletesre törtem,
 Egyedül, a csordába nem vegyülve -
 Mely felviszi hírre s pénzre a körben
 Levőt; minél silányabb, jobb nekik - mert
 Rongy érdeknek s úrnak nem kell a szellem,
 Csak a rabszolga - ki lenézve, öntelt
 Képpel gögöl és fölfelé gugolva
 Lesi urát s közönségét: - az „ismert”
 „Író”, ki mindenütt ott van: legalja
 A Szellemet, írást bűz-szemetesre
 Silányított kornak, fűzve, kinyalva
 Tolakodón a Pénz szemébe, teste
 Báját áruló rondaként: - s kegyencek,
 Kijelentők, nyilatkozók, lihegve
 Napi szereplésért - a röpke hírnek
 Bolondjai - s a megvett szajha-szellem
 Tömjénébe burkolt hatalmi érdek
 Tányérnyalói! - Én e csődületben
 Félre álltam, s szemeimmel a ködbe
 Nézve, e kort megtagadtam: veszélyben
 Keringő életemmel nem törődve -
 Melynek, lehelletem is elrabolva,
 Ha tudta volna, e kor bamba döllyfe
 Nem adott semmit! - Illést égi varja
 Táplálta, Isten küldöttjét, s a barmot
 Imádni nem hajolt népet a manna

Mézével áldotta: s ím, élve tartott
 Engemet is; és mit adott e kézbe,
 Tisztán juttatom vissza majd a kardot -
 Mint Artur, a hős, nyújtotta az égre,
 Visszavevő, titkos marokba: senki
 Ne harcoljon többet vele - mi vészbe
 Visz csak, vészes dicsőségbe! - s mely ennyi
 Baj közt szállt veletek, pár ritka társa
 Ügyemnek s a jónak: de mind pihenni
 Fogunk lassanként - és harcunk hiába
 S az Éj győz. De tartsunk azért ki büszkén,
 Messzi kornak - s ha nincs mért: legalább a
 Becsületért! - Ügyünk veszve s letűntén
 A Szépnek, szállunk mi is; - drága költők,
 Hogy még álltok néhányan s küzdve, mint én -
 Mikor mindegy! - Minket a vég előtt jött
 Próféták sorsa ért: remeg betűnknek
 Oszlopa s rendül, mint ágyúzva szétlőtt
 Katonák rendjei! - Ím, a nagy ügynek
 Vitáját itt lezárjuk - s sorra, verve
 Nyúló hadja fölött holt teteműnknek
 Ujjong a rémidő! - Míg mi, kilengve
 Testünkől, szállunk (- ahogy fönt repesnek
 A légben, nyögve, vihartól seperve
 Dúlt fészke madarak! -) mely örületnek
 Viharában forrong: fölötte lengő
 És síró géniusza a Földnek!

VI

Számoljunk le: minden úgy volt, ahogy volt,
 S menjünk; büszke szavunkat ne rikassa
 Panasz; legyen elég, hogy mit kigondolt
 Lelkem, leírta; s hogy mi lesz a sorsa,
 Immár mindegy. Olyan Nap vagyok én, ki
 Sugarak nélkül ment; - lelkem magasba
 Törő nagy lángjait nem látta senki.
 Zárjuk le: jól van; semmi búra nincsen
 Ok; hisz minden fény egymagára lengi
 Útját, s soknak sok év kell, míg a szemben
 Feltűnik - s kicsi lámpa az, amelynek
 Fényénél az ember derengve, csendben
 Időz: jó; s engem ujjongni rimemnek
 Felzengő visszhangjai se csikarnak -
 Ki kint hoztam méhéből az időnek,

S forró lelkem káosza lobogónak
 Tűzte ki a bánatot! s már kit itten
 Sem a kedvnek gyerek-szeme, sem olvadt
 Forró hanggal a tikkadt szájú hír nem
 Tud többé felvidíteni! S mi a hír, mint
 Utánbeszélő visszhang a tömegben,
 Ál-jóról legtöbbször, mit mint valót hint,
 És zeng világgá barátság s az érdek -
 S csak egy siker van: a csúcshoz fokonkint
 Hágó lélek amit belül elérhet -
 Az elérhetlenből! S ki kínba fúlva
 S rettenve kábul a zordon tökélynek
 Ormai előtt: útján csak zavarja
 A buta zaj, amellyel nála annak
 Hódolnak, nagyként, miről csüggve tudja,
 Hogy semmi, ahhoz, mely felé rohannak
 Álmai! - S jobb a névnélküli mélyben
 Rejtve tenni, mint a tolakodó, vak
 Vélemény fényénél: amely ha éppen
 Jó is, sebez - s tán jobban, mint a nyegle
 Bíráló, ki meddő agya dühében
 Sivár, korcs életéhez jogra-címre
 Avval tör, hogy élösdiként berágja
 A szép fát. - Támadás edzi, feszítve
 A rostok erejét csak: és mit árt a
 Féreg ott, hol koronáját a lombnak
 Isten nagy lege erősíti! Bárha
 Voltak, kik az igaz-látszatu-szóknak
 Álnok acélját a szívükbe vésve
 Véreztek el; - mert a legárthatóbbak
 A láthatlan férgek; s ki kétkedésre
 Nem hajló? - s érzékenyek az álomnak
 Idegszál-emberei. De a létre
 Fegyverrel jöttünk! - s lelkem, mitsem adva
 Élősdí fogra, ifjú törzse égre
 Nyúlt, óriás erejében zugatta
 Szabad, vad nedveit; én büszke voltam
 S rendíthetetlen - bár sokszor maratva
 Hiába-gyűrt kintól; még élve, holtan
 Látnom magam: ki nem kurjongva-bőgve
 A napok piacán - de elvonultan
 Vívtam keresés lázától gyötörve
 Lelkem nagy harcait; - míg itt nevem sem
 Tűrték, kik fönt, mint Isten-rakta öre,
 Óvták a lángot: mindegy! - Ha a szégyen

Megtörtént s költő üldözte a költőt -
Nem első s utolsó. S ha fájt, szemekben
Nem láttatni tán - kik az égi felhők

Ködébe nyúlt, örökkévaló ormok
Nézésén edződtek a büszke, felsőbb
Szépségeket látni: csöndben elomlott

A bú; s ha tán élő kedvét kerestem -
Elmúlt. Olyan lázában égve forrok
Álmoktól-süket lelkemnek, hogy itt nem

Kívánok már semmit, csak hogy kitárjam
Belsőm: mint ki magával állva szemben
Leszámol; - s mintha sivatag határban

Üvölteném szavam: semmit se várok.
Mert mit adhatnak e téboly-ziláltan
Vak kor vak emberei az ocsárlott

Költőnek, mi üszkös sebei foltját,
Keserűségét oldja? Szépre váltott
Szavuk nem ér - s elrendelt furcsa sorsát

Utamnak nem másítja semmi. Tépett
A lelkem és bensőmben oly lázasság
Van, mint kiben az elfutó nagy élet

Végső-szörnyűt lobban! - Ily lángu lélek
Terhével, mint enyém, e földön élni
Soká nem is lehet; e tűz hevének

Tápja: vérem és minden perc emészti
Olthatlanul! Olyan hőre szitottak,
Mely lobbal ég! - s mint a bajt a vad érzi:

Belsőm egy mondhatatlan végű sorsnak
Érzésén szorong; - egy rossz, nem tudom, mi,
Közelg; s már szavaim, mint áradó hab

Lába előtt a hullámok, dadogni
Kezdve, érthetlen sebesen sietnek,
S tündöklő menetük nem tud mutatni

Égfoltot, csak a kínzott vízmedernek
Felhörgött homokját: - s lelkem a mélyben
Csendben indulóját a leveleknek

Reszketi: mik fult, szélnélküli légben
Egyszerre, érthetetlenül, örülten
Beszélni kezdenek: mikor az égen

Ép még a kék s a Nap tűztől színülten
Áll még - s ők hirtelen, rettenve érzik
A tél jövő, roppant szárnyát az űrben.

(1934)

A NEGYEDIK KÖTETBŐL: ÖSSZHANG NÉLKÜL
1935-1937

MAGAMNAK

Mi fáj, tép, már feledd,
S életedért lihegni -
És száz nyitott sebed
Hagyd, és engedd vitetni

Kezed

Immár méltóbbra vett
Céllal: és tedd a Jobbért, amit erőd tehet!

Igen, már mást ne less,
Rangot és pénzt nem érsz te,
S időd futva repes -
De erőd törmeléke

Sebes

Tested becsületes

Harcban elhullásra tán jó lesz még, érdemes.

Ám nem bús indulat,
S élettől elvetettnek
Láza szól így! ki vad
Kémje vagy a sziveknek:

Szavad

Szóljon, Bíró Tudat -

Hogy az Ember nem fáj: volt benned oly pillanat?

S nem vált-e örömed
Keserűvé a szádban
Látván botor, veszett
Dolgát - s ember-utáltan

Heved

Esküdt vad esküket:
Hogy nem bánod, vesszen! - de mélyebb a szeretet!

S lázítóbb a bitor
Éj, mintsem meglapulva
Nézhesd, míg gőgje forr,
A test álmába fulva -

S a kor

Száz szennyét, a nyomor
Görcsös ajkát, melyen elnyomó vakság tipor.

Életed fut, s a jobb
Nem jön: s ha jönne is, mi
Jöhet még, mely valód
Lázzal méltó hevítetni -

S unott
Lelkedbe bujtva dob
Lángot: kit nem tölt más többé, csak a legnagyobb!?

A lét: csak élni, nem
Méltó; s rád egy maradt csak:
Égni, hol hős terén
Száz vihara a harcnak
Terem,
S testét gázolva lenn,
Száll a szellem: mindegy, hullás jön vagy győzelem.

Messzibbért küzdeni
Mint rá a sors erőt ad:
Szép; s célján, mely viszi,
Mérődik meg a nagyság -
S ami
Bírhatóvá teszi
A sárnapok ólmát: az csak a rendkívüli.

Mi dac hát benned és
Erő, kergesd, feszíteni -
S ha hang, tűz, zendülés.
Börtön, halál: segítni -
Kevés -
Példát nyújt a mérés.
Ha robban majd a megváltó kétségbeesés!

Mit, hogy köd fojt, s a célt
Ami mutassa, nincs fény!
Száz hős hiába élt
S tartja még vak düh, önkény
A tért!
Te tedd, mit tudsz, azért
S ha nem segít, s az ember nem méltó: magadért!

Mint lovag szállt alá
Hajdan, s adott erőt s vért
Gyöngébbért - mit reá
Hit és fogadalom mért: -
Az ok,
Mely kötelemben fog
A rossz ellen bárhol, legyen: hogy ember vagyok!

Halk, szerény-gőgösen
Megtéve, s elvonulva,
Mint kinek rangja nem
Várt bért; s ha gúny jutalma:
Legyen
Mi betölt csendesen -
Hogy magadhoz hú-e lépted, szód, más semmisem.

S mit jutalom, szerep,
 A nap elismerése -
 S hogy velük száll, kiket
 Rajongva visz ma égre,
 Neved!?
 Másnak tán jó; neked
 Mi egyedül az: magad előtt a becsület!

 Kit lelke kiemel,
 S a vélemény-bilincsen
 Átnéz szemeivel -
 Már megrendíthetetlen,
 S ezer
 Zagyva száj kényivel
 Inogó fölött csak a küldő Sorsnak felel.

 Cél, egyedül nemes
 Ez: lelki nagykorúság!
 Egyedül érdemes
 Megfutható magasság -
 S heves
 Gondod mit kint keres:
 Egyedül - benned - elérhető tökéletes!

 Így légy (míg vak tagadt,
 Kétség- s közönytől ölvé,
 S esvén száz harc alatt
 Csömörből új csömörbe)
 Szabad: -
 S mit vad életutad
 Lázain kerestél: végső és szilárd magad!

 S mint kristályt, ékkövet
 Csíszolt síkok fegyelme
 Zár: rend, zordon keret
 Feszüljön gerjedelme
 Felett
 Testednek: húsba-ett
 Korláttal immár egyet nézvén csak: művedet.

KIÁLTÁS AZ EMBERÉRT

I

Repülőgép a dúlt levegőben: rikoltó
 Vas-keselyű; dörrentve a követ.
 Ágyúk tigristalpa; vér-jeleket
 Vető arcú idő: az ember húsa olcsó!

De még egyszer hangozzék a gyenge, utolsó
Hang: mielőtt a vad, vak föld felett
Rőt pecsétjét töri a Vég veszett
Angyala, s dől a láng és arat a koporsó!
Még egyszer zendüljön fel: még ha magyarul, ha
Gyarlón is, s a zagyva világ zavarba-fulva
De intve még, amint adta erőd: -
Oh, Ember, lehet-e, hogy még ébredve-retten
Szemed: mint téboly-szállté, roppant fényü percben:
Mindent kioltó, szörnyű tett előtt?!

II

Utolsó virágok tündöklének a kertben,
Bús, búcsúzó pillantással nyelem;
Tán mire új zöld ég a levelen,
Ott heverünk lenn mind, véres csatakba verten!
Utolsó, vén szirmok fonnyadó levelekben,
Hogy fogja még, rátapadva, szemem,
Nem bírva hagyni: mint nagy, idegen
Útnál barát kezét hosszan tartva kezemben.
Virágok: társaim, hirdetői a Szépnek,
Oh, rossz jár ránk! titeket ősz szelei tépnek:
De zordabb, mit készít az Ember itt. -
Búcsúzzunk! s mire új tavasz lesz: dúlt mezőkön
Köszönti tán, dal és virág nélkül, ki eljön
Majd, hozzá méltóbb, új isteneit!

EURÓPA, 1936

Simán meglapul az új lomb alatt
A tavalyi; zöldfoltos hegyeken
Szemem nem látva jár: míg lázamat
Verve izzik az új történelem.
Vad tettek torony-árja; közhelyek
Unalmává vált tenger örület
Új s új tulsága: míg már az ideg
Bénul s több rémségnek nem ad helyet.
Ki hallja roppant dübörgés örök
Görgésében az új hangfokokat?
Túlkorbácsolt test nem érezve nyög.
Kacaj lesz mindennapos iszonyat.

De ha a csönd villámnyi perce jön,
S az elgörnyedt fej aggva fölszegül,
Mint zord vihart ha vált bús nap-özön,
Vad pusztulás tárul kegyetlenül.

Száttörve fetreng a szellem, az ész
A csatakos, dühös verés alatt
S a feleszmélt élő rettenve néz:
Oh, meg ne örülj, látva arcodat!

Mint rongy hullt a tegnap nagy álma szét,
Tudás, hit s testvériség szülte jog
Szent trónja: s új isten győztes ügyét
Zengve, ünnepelnek a zsarnokok!

Oh, óriások múlt csatáinak
Díja, mártírvéren vett nyeremény!
Hogy lett tova mind az évek alatt -
S csak pár pont jelzi, hogy még van remény!

Még pár szem, mely nyitott még és szabad,
Emelt fő s testvérkéz pár mezei -
S mig nyögve ássuk a halottakat,
Izzék dacunk: még van mit veszteni!

Még van pár zug, ahonnan a homályt
Ágyúzza a büszke szellem-erő,
De száz érben robbanásig kiált -
A végpont ez: az utolsó idő!

A harc, hol eldől: egy nagy cél van itt
S győz végre annyi vér, hit és tudás:
Vagy csak álom minden, ami hevít
És a szellem hiú önámítás;

Hogy szent út a lét, mely bozót-lepett
Kanyarokban mind magasabbra hág --
Vagy csak hazarderők s hitvány, veszett
Kalandorok játéka e világ?

PYTHIA LEVELEIRŐL

Rettentő idők, s már csak az Apokalipszis
Szavai szólhatnak erről! lábujjhegyen
Álló értelem fel nem éri:
Trónra ült az Éj, s a Zűr a koronája!

S merre nézek, lángba, vasba borult nemzetek
Égnek, mint örült, kintől-boldog mártírok,
S mint kinek gyönyör a halál, falja az ember
A bűnt, iszonyt, rémületet és vért.

Hová jutottunk! - agyamba nem tudom
Képpé rögzíteni: s hová rohan a perc még,
Álmodni se merem e táncban, amelyben
Minden nyelv, kép fölé nőtt az élet.

Lelkem jelek, víziók őrült szekerén
Nyargal, s mint a régi megszállott dadogók:
A kifejezhetetlentől kínlódva nézek
Vak fél-szavak közt, a szörnyű világra.

Hová jutottunk, hová jutottunk, hogy a
Tudomány és Szép atyjai is eszelősek
Lettek, s a világ-ormon álló szellem s ipar
Csak tudós, ravaszabb kufárja az ölésnek!

Éjszakáimat rettegés dúlja; napjaim
Olyanok, mint a kifordított pokolnak
Minden lázálma - és méreggel itat
Minden perc: s mi van, őrült látomásnál örültebb!

S már kezem széttárva, rettentem, a százfelől
Növő árnyakra és rémekre nézve, hullok
Lelkem végső zugába le, kiáltva: ments ki
Istenem, ebből a bomlott világból!

FÉNYTHOZÓ

Az izzó napban, déli, fullatag
Csöndben, - míg lelkem alvilágában, szavak
Vérét íva, vágynak alaktalan
Lenge árny-érzések vak-szomjasan
Életre kelni, - rád gondolok én,
Prometheus titán: ki ég körén
És a márványos, roppant bolt alatt
Nem leltél mást, mi oltsa lázadat,
Csak a tüzet! Oh, iszonyú, mohó,
Hév szomj: s rettentő, édes, vészthozó
Itala! oh, szent örökség, a jók
Szívén feldöbbent Hang, szent lázadók
Vérét fütvén! - Míg Olympok meredt
Orma fénylik: s alattuk bajlepett
Sanyargó senyved, izzadva a vért
S átkot: áldott mind, ki az Emberért
Küzd! S Ő, kit szóm idéz: a Fénythozó -
Ádáz csörtől szaggattan: de a jó
Lángként kiröppenve nem-rettegett
Ajkán, megrendítette az eget!

SÓHAJ A SZÉPHEZ

I

Oh, édes Szép, hagyd, hogy vágytalanul
Nézhesselek! Dúlt a vágy, megütött:
És szívemre mért jönne ostorul
Az épp, kiért még bírom a rögöt
Hordani! Oh, kaján, torz és dühödt
Végzet, mely a Széphez itt húst kötött
S vágyat: hogy pillantása kín legyen
S bú! Mért nem lehet csak a test fölött
Lengő érzés, - lágy vonalitatta szem
Kéjében gyult, hajnaltiszta szerelem!

II

Oh, akaratom: minden percemen
Dolgozó márvány-kéz; oh, Terv, minek
Eszköze: lényem: verd ki életem
Műveddél! Bennem nem rezzen ideg,
S szál-ér, mely nem magasabb életet
Vár. Oh, magam ellen kelt durva-víg
Erőszakom: gyúrd lehetetlenek
Álmától izzva lelkemet: amíg
Csattogó ütésedre műremek
Szökken; vagy szent dühöd nem bírva, hig,
Buta anyagként kezed közt széttörik!

III

Dadogószáju, nehéznyelvű
Hírmondók a lélek rekkenő
Titkairól: mint Vörösmarty kínlódó
Láza, nyelvnek elégtelensége: oh, örök keresők
S robbantók! - Gyűlölöm a könnyű szavak
Táncát! a szajha lebegést a rím
Pengő muzsikájára! Oh, oly súly van belül
Lelkemben, mint a Föld -
S a bolygók - s rettentő átok súlya: vagy a bénaság
Mázsái a szélütött ajkain!

VÁLASZ EGY ÍRÁSRA

Oh, mit adhatok? Ősz elé futó szívem
Beteg, ámult szemrebbenését a
Szép előtt, mely benned élémbe
Táruul, mint álmok kedves, messzi világa!

Mit adjak rámhullt szavaid bevonó,
Ifjú hószagú szírom-vihariért,
Mikben ámulva fürdök, s vén borumba rámnyilalt
Sugaráért ifjú, jó szemeidnek?

Milyen szavakat, fulladt szívem beteg
Poklából tépve, az örületbe zsongóból, a vert
Remények sötétarcu népe közt ülve eddig,
S most tántorgó lábbal kelvén zenédre.

Mint ifjú hajnal rózsás, friss Nap-szeme
Előtt reszketve felmerül a lecsüggedt
Virágok feje: szavaid kápráztató, jó
Fényébe úgy búvok, búvólve, kedves!

Hirtelen, édes-zavarva s áradón
Ahogy kitörtek, mint váratlan, meleg
Nap-villantás, hogy hozzák eléem szent
Kutjukat: telt, fény-kincs-forrásu lelked!

S hó-tisztaságod - s mint az őzek szeme,
Titkát-nyitni-mert büntudatlan ártatlanság
Mögött az élet víg iramát, és könnyü
Bimbós, hús illatát tizenhat évnek.

S míg édes-verve, motozó, bizonytalan-
Ujjú szókkal a visszafelelő hangot
Keresni vágnék: halk-háritva mondom: nagy
Dicséreted nem érdemlem én meg.

Hős törekvésü utam üvöltő
Őszi erdőkbe csap már, s rőt lombon át
Elvágódó léptem előtt, a Szépnek
Elérhetetlen orma villan!

S tündér-vessződ nem búvóli szökellni
A béna ínt már: sem zenét-hörgő gyönyörbe
Halt szavak rímes fonódása, s érchangja
Ég-hágó-léptü antik ütemnek!

Sem pillád kikelet-rebbentése ez ének-
Vesztett szív erdőire: hol az évvég vad
Színtánca forr, s ónos tavaiból az álmok
Utolsó hattyúi iramodnak.

AZ „ÖSSZHANG NÉLKÜL”-BŐL

1

Repülj rebbenve, Éj, s ti tüneményes,
Csodás napok! Halk-lélegzettelen
Ámulok a szárnyas világra; éhes
Lelkem izzik, bámul kinyílt szemem!

Oh, tünde pillanat, te, lenge, véges
Játék: oh, hogy lehet, hogy nem lelem,
Mi tegnap itt volt: és mit fog karom
Erősen ölelve, csak álmodom!

2

Számoljunk le, békózó Lét: ma szemben
Állok veled. Ujjam közt elfolyik
A dolgok árny-arca; amit szerettem,
Tünetem volt, mihez öncsalva vitt
Ür s társtalanság: s már álcád lebben
Im lassan és magamban állok itt -
Mig kérdve néz szét ködtisztult szemem:
Zür, Isten, Éj, Sors: mit akarsz velem?

3

Meddő a harc; a cél: köd s csupa korlát -
De a fojtó napok közt végtelen
Igényét jelzi lelked: s kúsza formák,
S a vak játék közt, túl a fellegen,
Törvényeket költ, mik szent Rendbe fogják
Létét. - Ha üres a világ: legyen
Nagyobb az ember: (ki vak, buta malmát
Unván, fölé teremtettt Értelem,
Erkölc, cél és út láncába veti
A Zűrt) mint játszó, vad istenei!

4

Nem ismerik igazaid be? jól van;
A kő beszél helyetted, hogyha nem
Az élő! De győzelmed hagyd; vadabban,
Mint álom, fog az éj, Nap lángja fenn -
Lent születés, halál; s mi van szavadban,
Mi nem bizonytalan, s vad mélyeken,
Ha befelé rettenve fordítod
Szemed? Oh mi az élet! mit tudod!?

5

Amit tettem: vázlat, hiú kísérlet,
S csöpp, szomjra, mi a Végtelenre kelt
Bennem! Mit tudja ezt, ki életének
Szikkadt patakja mellett nem hevert -
Sírván: hogy erők véznaságán tört a részeg
Vágy! - Test ne volna! vagy benne a vert
Lélek: poklán az örök lánggal, itt
Nyögni bukott istenek kinjait!

6

Magányos dalodnak mi haszna? Lángol,
Reng a világ: s százarcu bomladék
Fölött vak, téboly-szállta rohanás forr,
A szép, nagy, jó hangját ki hallja még? -
Amíg lehet, álljon mégis a lánc-sor,
Szóljon a Jó, bár meddő tűzzel ég:
Tanuúl híva az isteneket,
Némán: hogy nem tesz másként, mint tehet.

7

Agy- s vérivó harc, minek soha vége
Nem lesz; s míg az élet meg nem szakad,
Közönynek, gúnynak, kinnak ellenébe
Feszíteni roppant daccal magadat,
S műved - nem bizva, nyerve, nem remélve
Semmit: gazok pompája közt s a vad
Kétség, nyomor s láz gyötrelmeivel: -
Nem bírod, szív? Hamvadj belé, de: kell!

8

Ne csüggj, hogy nem jutalmaz a világ itt,
S mikért éltél, nem hatnak szavaid;
Nagy megállásod villámként világít,
Példád tántorgó jókat igazít;
Hűn s jól-vésett szón idő sohse másit,
S kit szűk zúgba fogtak itt napjaid:
El nem ért dolgok, gőg-szívek felett
Mint úr ül egykor büszke szellemed.

9

Oh, röpke életem! de kis körében
Hány nagy Fény kelt és szikrázva leszállt,
Vezér-polc, kard s toll ünnepelt diszében
S hány lépi még, robogva, a határt!
Napok hősei! Hadd világuk égjen!
Cirkuszponyvák között - mig megcsodált
Rudon lengőt tetszés-vágy láza lep -
Hálás a tér, bolondé a szerep.

10

Viharban forgó ember láz-beszéde,
Lelkem zsilipjét nyitó vallomás!
Oh, oldj ki mindent, lelkem, vad zenédbe,

Oh, ne maradjon bennem semmi más;
Száz dalba folyva, mint száz nyílt, nagy érbe,
Legyen versem egy édes elhalás -
Lihegően, ragyogva, véresen
Mint zengő hattyú, hulljon életem!

11

Vissza nem tarthatod viz könnyü habját
Sem, ha elrendelt, az én ügyemet;
Gonoszság, irigység és buta vakság:
Van, ami van, bár fintorgja szemed!
Erő becsül, a jó, derék s igaz lát -
És ő különvéleményt emleget:
S poklos dühébe mélyen bújva ront
S tagad fennjáró Napot a vakond!

12

Lépjetek rajtam, üssetek, míg értek -
Majd késő lesz, ha gőgös árnyamat
Látjátok csak, mint fejről fejre lépek,
És nő arcom, mint évre év halad.
Szellem-gnómok, bérencek, kis pribékek
Eb-koncon gaz úr asztala alatt!
Sandák, buták és bárdolatlanok -
Nem lehet megnemtetted, mi: vagyok!

13

Megszűnik dobogásod, vad, tüzes szív,
S miért küzdtél, sohasem éred el:
Fölötted lágy fű hullámszik, a menny-ív
Kékell, szellő ing, madár énekel.
Csak a jövő hozná meg, mért heved vív -
S a messzi napok seregeivel
Szólna sok lányod és fiad: „Halott,
Nyugodj! Szavad hitet s példát adott!”

14

Drága költők, bölcsek; jó szellemek ti,
Kik éheztek s üzve sírtatok,
Mig fényben trónolt a gonosz, a senki,
Ti Ember-út jelzők, tiszták, nagyok!
Legyen áldott az emlék, mely belengi
Neveteket, s mit rejt hús sírotok:
A por, a drága, sokat szenvedett,
Fogadja itt késői könnyemet!

15

Az éjszaka sug tikkadtan fülembe,
Bársonyos hangja mindjobban simít.
Oh, éj, szoktass, hízeld, beszélj szívemre -
Nyögöm már a napnak játékait!
Keserű, nyűtt lelkem búsan kerengve
Küzd még: de perc s perc mindjobban lazít
A szálig, mely öledbe ejt, Titok,
E zűrből, mit felfogni nem tudok.

16

Te-kezedbe teszem. Végzet, Ok, Isten,
Ügyem; kemény az út és iszonyú:
Kitartás, harc, hit, hol fény jele sincsen.
Mellőzés, kór, gond, kétség, háború,
S kedvesek veszte. Ám, mi erőidben
Áll, tedd szív: küzdj, hass, ne légy szomorú.
Bennem a láng, s mi az Őrt tartja fenn,
A Rend, szól: kell itt értelem legyen!

17

Ne félj, hátad mögött, ki soha téged
El nem hagyott: náddal hasít követ,
Ki rosszal szegi ügyét a deréknek -
S a büszke jó-tudattól vezetett
Génuszt hordoz: s ennek lába lépked,
Hol ő megáll! Tenger-irányt követ
Minden folyó; s vég-ok és torkolat:
Az Igaz. Ki állja felé utad!?

18

Ki nem innen való: ne várjon itten
Árny-boldogulást; de menjen magán,
Mint a próféták, nép közt, néma csendben,
Suhogó erdők közt, a Hang után.
Mert mit nyerhetne, melytől szomja lebben,
S az éh, mi marja nappal s éjszakán,
Kit az örök dolgok íze büvölt -
Tompítani a fájó, fojtó gyönyört!

19

Örök nyugtalan, mi fáj? Légy nyugodt te,
Begyógyul lassan minden földi seb. -
Oh, tombol a világ rút-fenekedve
S az ember s élet mind idegenebb! -

Hát szenvedj, szív! ha más nincs, mit tehetne
Erőd - s kínod, lángként, rozsdádra vedd,
S poklod: - mely hogy új szárnyat is adott:
Ál-önző könny közt bár: megvallhatod!

20

Köszönöm játszóterét a világnak,
Hol lelkem erőt és izmot növel -
Tán nagyobb harcra! Nincs szebb, mint a szárnyak
Mámora, s a tér, mit szemed ölel -
Tettek lehetőségét! Mit bejárnak
Lángjai: mind tiéd s a harcra fel,
Hív! Hős pálya! hát bátran játszva törd -
Örök a játék: s egy tét csak a föld!

21

Légy bátor! A lét, a Mindennek anyja
Együtt hordja az életet, halált -
S mig élsz, ölén ő, a hű, aki tartja
Tested: s ha eldönt a sors, a hazard.
De addig tedd, mit erőid iramja
Kér, vagy a percek villáma kivált: -
Világgá tágulj bár, szent börtönét
Nem léped: s életed, hulltod: nem a tiéd!

22

Eddig remény vitt szárnyon és az álom,
S tettek gyümölcsében bizván, a hit,
S hogy, mért éltem, a jót majd győzni látom:
Most törten és csúfolva állok itt.
Mit vártam: nincs; bezárt, sötét világom;
Harc, Isten, sors, hit hát ennyire vitt? -
Vak-vadon, a semmit hasítva és
Zúrt, vígy most új társ: kétségbeesés!

23

Sötét idő, sötét idő fölöttem;
Szemem a reménytelenségbe vész.
Mi lesz velem? szivem alélva döbben -
Aztán dac tölt, vak, keserű, merész:
Lesz, hogy lesz! - mint ide nem kérve jöttem.
Ha úgy kell, hát menjünk pokolba: kész!
Ki öncélt tölt be csak velem: kezén
Ha ügyetlen elejt, mit bánjam én?!

24

A veszedelem- s rendkívüliségnek
Lehellete ül homlokod fölött,
S egy láz fénye, mi, leskődön: a mélynek
Ölét sugja, hullást időd előtt!
Lelked vad rohamától gyenge ménnek
Hátaként reszket életed: s dühödt
Lángjaid izzásán, gyenge, avitt
Ágként, belsőd hamvvá zsugorodik!

25

Váll, légy erős: szív, ideg és izom, jól
Szolgálj; nyugos az út és vad-nehéz,
Tudom; s ha padra dőlsz a nagy robotból,
Álmok jönnek, füllesztők, mint a méz.
Pokol kísértetek; a vér s a láz szór,
S gond: S ily csaták közt mily szűk, mit a kéz
Kisajtol még: táplálni, mint ebet,
Mért vagy: örökkévaló szellemed!

26

Oh, ha vad perc jön, s lelked, tépve, hagyja
A kedves, szép, mi fogta életed,
S rettentő harc már a semmibe hajtva
Gyűr: álljon karként, mely fogja kezéd:
A Mű! S kegyetlen, kéjes kábulatba
Hullván, rögzítsd, mint ízről-ízre szed,
A kint: bölcsként, ki - bőszer utjait
Figyelni - öntestével áldozik!

27

Kopott fejeddel, mint az őszi táj ott,
S arcodon, a borostás-keserűn
Tátongó nevetéssel, (mint az árok
Bozótól befulladásztott, vad gyepűn.
Melybe halottat dobtak) szánva álllok
Előtted: aki terhét hordta hűn -
S önmaga ellen, míg széttört dühén -
A Léleknek: szegény, jó állat: Én!

28

Oh, menny-mélyeknek drága lángja, ékes
És kín-oldó fénnel teli szemek;
Fut, fut az élet-álom és a kétes
Homályban furcsa, új hajnal remeg,

S más szerelem; oh, de jó volt az édes
Harc, és a szív izgalma, a meleg,
Kárpótlásul - s kedves, meghitt csodák:
Lázaidért, drága, bolond világ.

29

Oh, ölelt perc, nem merek benned élni.
Otthon, társ, helyzet, kedves megszokás,
Mert halk nyugalmunk durva rém kíséri
Settengő arccal: sűnyi változás!
Oh, szók, szobák hű, meghitt csendje, régi
Jó arcok! oh, ne jönne soha más:
Süllyedő bárkán, kar karba kötött -
Nyelve majd a halál-ölű időt!

30

Ősz-lombú sárga fákról lágy gyümölcs hull,
Moccantva a satnyadék, vészna gallyt,
S a hullámzó fű közt, mely érve tarkul,
Sok színnel vírítatja a fa-aljt -
Mig a lóbált ágak közt lenge harc dul,
Horzsolás-neszt küldvén, mint furcsa jajt.
Zokszód, szív: vert gally lágy kín-nesze, mit
Belső szisszent, vetkőzve verseid!

31

Mint az égbolt alól sohsem mehetsz ki,
Úgy, amig élsz, belőlem ki nem érsz;
Látsz vizet, erdőt, bérceket integetni,
Arcot, látópontot, szívet cserélsz;
Felhő lesznek és hang, csipetke-jelnyi.
Intő, ha fennvagy, és társad, ha félsz -
S tetted nézve konok-könyörtelen;
Lelked szemével mi rebbent: szemem!

MÉLYEN A NYÁRBAN

Sok bujdosásod, kusza keresésed
Fojt, öl: és a rekkenő száju hónap
Sötét fénnel lehell meg a zöldet -
S lábad vásni sem kezd nem-régi útján,
Már tovajársz a mély, mély júniusban,
S a hirtelen perc elszárnivalva izzik.
Mint sikoltó röptei sok madárnak,
S mohó szívedbe le se szíva színig
Árny-káprázatait: vége a nyárnak.

És egy perc még: hogy a mézszínű lombok
Illatozón, a teli szőlőfürttel,
Barnállanak már, ódonhangú dongók
Lágy önkívületében, meleg ősszel
Suttogó forrása közt a cukornak -
Míg belsőd innye leragadva ernyed
Beszívásától a telt levegőnek,
Melyben lebomladt szépségek, szerelmek
És halott álmok illatai főnek.

Oh, mikor jött, ifjúság-koronásan,
Lelked itt! fürtje fonva déli napból -
S fényesebb sugarú, hosszú kalászkok
Tellő aranyából: a kezdet-ittas
Nappalok, s vad tavaszi csillagoknak
Robbanásától gyult, dúskínú éjek
Roppant sok vágya közt: még új világnak
Szerelmese: Oh, első láz, ti részeg
Erők lendületei - sohse látlak!

KIRÁNDULÁS

I

Már reggel megeredt, s zengő himnusszal, a fákon
Átzúgón, az arany-zöld zápor leszakadt;
S merre elért, pettyes levelek tarkállva keringtek,
Mállva az ágakon a rőtnyelű, gyöngye kocsány
És üde, halk csobogás töltötte be messzi a csöndet,
Merre szemed rebbent, minden örült, ragyogott;
Kábítón megeredt a fáknak illata, tömjén
Tört fel a földből és illatozott a virág;
És friss-felszabadultan lélegzett föl az ember,
Vágyteli bődült fel s búsan a méla barom;
S vén, dohos árkoknak vörhenyfoltos s az aszálytól
Rekkent mélyeiből békaütem recsegett;
Megduzzadt a folyó s párába fulva, homálylón
Fogta ölére megint megtért csöpp-fiait -
S áldva hajolt agg fűzek alatt, s feltartva szorongón
Dús örömében a tág földekig eldobogott;
Ám majd visszaterül s örökében hagyva a szárazt.
Kristálycsarnokait lakja a kékhaju víz -
Miknek part-peremén, örként, nyúlánkfejú sást költ
És lilium mélyből nyílt, buja csillagait.

II

Őszies és hideg a reggel, s a kékszemű szőlő
Lombja sötét-haragos hajnali csöppek alatt;
Közte ezüstgyöngyökkel rezg a pók fonala s döng
Mély hangon, szomorún az aranyosfejű légy.
Egy pár frissen esett, új lomb sárgáll, beragyogva
Útam, amit finoman sző be a szürke nyirok,
Ritka menő jele, s a felcsapzott fűbe szorult kis
Ösvényt úgy szelem itt szárnyaszegett-keserűn,
Mert egyszerre eszembe tolul száz vad-borus emlék.
És hogy röpké napunk hirtelen, ím, tova lett!
Oh, de nem állva buzog, sző ujja a szörnyű időnek
És vele forg létünk vak-buta sorsa szerint;
S mint önsúlytól botladozón lép tőled a rossz, csúf,
Ám ami kedves, akart, elszáll könnyü-hamar!

ZÖLD ÉS KÉK

Vadszőlő helyett valódi kúszik
Házunk falára, zöld-fanyar,
Mely szomjat oltani még nem kész
Csattant, dagadt bogyóival;
S csak úgy függ ott, mint ki oltalmat
Kér a nagy levelek alatt,
Az indák hosszán, mik bekusszák
Magas-sűrűen a falat;
És úgy hordják dús terhük csöndben,
A jótékonyak, árnyazók,
Mig bőr veri fel a tó tükrét
S már a ház terme lakhatóbb -
Átforrva szél-könnyű házormon,
Avítt és furcsa fedelen,
Egyik arcukkal, mint a bőség,
Másikkal, mint a szerelem.

TÁJ, VISEGRÁD FELÉ

Lélegző mező, te édesillatu, te csöndes,
Itt vagy megint, nagyszemű virágaidnak
Néma üdvözlétével szelíd, zöld öleden.
Mely csupa csillag!

Mély illat-ködbe bujt csöpp torony, méla lankák,
Rajtuk bubos bokrokatok kicsi halma,
Szőlők ittas színével harántozott sikok,
Zöld, puha-barna.

S nagy távlatok, ívek, hegy, völgy hullámozása: mint
Rengve-megmeredt, zöld-hab-torlatu tenger
Tajtékként: sistergő, ezüst ormu fáival,
Játszva szememmel.

S ezt mind egy sötét, mély völgyből nézve, amelyben
A nyár-hő meggyűlik, és mint a cukorban
A kanál, állnak a jegenyék bizonytalan
Inogó sorban.

S eszelős szemfehérjét kimutatva, zörgő
Hókendőjével a rázogatót árnyak,
Mint könnyét-törölő, fut a víz hullt romja felől
A régi várak.

Dadog a folyam, - örült özvegye, - a part-fű
Népét rázva vén-panaszos izgalomban,
A gyilkos mosolyu, telt délben: hol nem mozog
Semmi azonban.

ÉNEK ALKONY ELŐTT

1.

Agg szirmukat lerázták mind a fák már,
Feszül a pörzs Nap, s hús-, mag-mutató
Gallyon a zöld lángtól megcsapva sárgáll.
Sok piros jel itt-ott árulkodó
Ujjal kiált, hogy bokrokban az ősz már,
S hogy szíved szedd már, vén vágyakozó -
S mi óhajban, tervben szétszórva teng lenn
Életed készülj betakarni csendben.

2

Mélyül a délután, mélyül az élet.
Menő Napom a fűvet perzseli
Dombok mögött, s nyelvemben furcsa mézet
Érzek: a hőnek teljes ízei
Vegyülve árny-hüssel, s egy édes, érett
Csönddel: mely most jön, kinccsel hinteni
Lelkét a dele-ormán ragyogónak -
Mig titkos búcsúk mély kürtjei szólnak.

3

Szép homloka napjaimnak, be fénnel
Nézel rám! míg szemem alig merem
Emelni: titkon még teli az éjjel,
S mult napok emlékétől nehezen;
Oh, hogy nyílsz, fojtott, feltörő zenével,
Mi lenyomott, ma szárnyat ad nekem -
Mig száz romból halkan föllengni látom
Furcsaizú, késő, új ifjuságom.

4

Tündöklő bú, szálló Nap, árny-ölelten:
Szeretlek, élet, távozó, csodás!
Mi szenvedély, kín volt, lehullva rendben.
Csak te maradtál, mély, szelíd varázs;
Te gyötrő és te bűvös, érthetetlen -
Lelkemben most minden: csönd, vallomás,
S áldás rád, el nem ért, édes ma: vidd el: -
Tűnő szerelmem, tűnő szemeiddel!

BOSZORKÁNY-KÓRUS

Merre vert, bús szemmel látok,
Elrothadtak a virágok;
Csúzos hűsben, esővizben
Szár a szárra fonva reccsen,
Szirmok alvadt szeme-kékje
Néz a halál rém ürébe.

És puffadtan és dagadva
Nyíl a fáknak évvert odva;
Cservíz dögletes levétől,
Mirigy gombáknak a mélyből,
Légző kutjaim akadnak,
Dohtelt szelek iramodnak.

Csontsenyvesztő, késő fénynek,
Pocs-vízben erjedt levélnek
Zsírként nyúlós, vak levében
Boszorkány főz mérges délben.
Széjjelhinti, s merre elhat,
Átkot mondva, minden hervad.

MESÉS HÍRNÖK

Dadogva, csillogva, aranyló szájjal,
Mint mesés király hírmondója jön
Az ősz, nehéz, bizarr-pompás batárral,
Bíborral burkolva térden, övön.

Az aranyveret már lélekzetet nyom -
Ökörnyál-selymes sátora az ég -
S dús kíséretként követve sarkon,
Izzad a sok hegy, mint rakott tevék.

A Nap útján megáll és szemlehungyva,
Gyönyörrel issza a Küldött s uszály
Fényes, szép látványát: s mosolygva, újra
Rebbent, lágy fénnel, a tündérkirály.

S a csöndben a lét izzik, visszanyelve
Lélekzetét: mint aki nem hihet
Ennyi fényt: s mintha álom árnya lenne,
Ily könnyű, lehetetlen örömet!

VADLUDAK

Csillagok közt zsvajban
Vadludak hosszú rajban
Vonulnak a sötétben;
Hallom jajjuk az égben,
Láthatár-falu börtön
Rögén állva: a földön.

Zajongnak és vonulnak,
S ahogy mennek, a csillag
Elsötétül mögöttük,
Ebből látni a röptük,
Mely ahogy tovamoszdu,
Mélyebb a fény azontul.

S néha egy láng lerebben,
Mintha unna a mennyben,
Csillámló széles ívben
Ott lebeg éleikben -
S mintha utjelző kedvben
Küldené nekik Isten.

Rengnek csillagok, mennyek,
Hangos madarak mennek,
És füleim fülelnek
És szomszaim emelnek
Túl földön, mán, s mi eljön
S köt a test, köt a börtön. -

Oh, lélek, oh, mi volna,
Ha most láncod leszórva,
Utánuk iramodnál:
S látva még, míg dalod száll
- Mint azok, zengve, messzi -
Többé nem látna senki!

NÉP

Mint pillér tartod a Történelemnek
Nagy játékát; pompák és rangosok
Élő-dísz-ívét, dús alakzatok
Ormát, tornyozó dühe közt e nemnek!
Vad harcok kavarnak, s égve tűnnek;
Mint lázálom, villannak nagy napok,
Hős-gar, dús vonulások kúsza sok
Hulláma: kábulatai a szemnek.
Mint óriások égtiporni zugtak,
Fénylik, dörög, bomlik a büszke utnak
Gőgje hajlott tested hídja felett -
Világtartó Atlaszok maradéka:
Oh, Nép! - S mi lesz, ha a tánc már elég: ha
Megúnva, válladat kiemeled?

MÁJUS

Rög-ült fojtottságból kínlódj fel, ajkam,
Nehéz vajúdás dúlja agyamat,
S gyötrő rétegek alól felszakadtan
Süvitve törj, nagy, régi indulat!
Szivemnek dobjai, a régi, barbár
Zenét ütve, s hitet-izzó dalok,
Szóljatok: még ha erőlködve szétmáll
Is nyelvem, s a szót üzve meghalok!
A vak álom és tunyaság söpörve
Szálljon a szemről; s nyűtt szellemeken
Mint vihar csapjon át, rendítve, költve
Hangom, mellyel a tavaszt üzenem.
A Rendet üzenem, az ősí forgást,
A Törvényt, sort, mely nem csalt sohasem -
Csak szívósan, daccal előre, folyvást,
Lépést lépésre nyerve csendesesen!

A jövő azé, kit a nagy, a szent fűt,
A közjó, s munkát, vért áldoz azért:
Mint testvérek, mi újra s újra tettük,
Szabadságért, jogért és emberért.

S mint most tesszük, beszívott ajkkal, egyre -
Mikor legdühödőbb a vad-vakok
(Tán végső!) rohama; oh, nem remegve,
Csak küzdjetek, társak, s kitartsatok!

SZÉL A TARLÓKRÓL

Szél a tarlókról! Hozza a nyár keserves sóhaját,
Robotok ízét, miktől most csendes a mező.
Vérbemart napok izzadt, vad kísértetet, s lankadó
S új s új nekilendülést a Nap gyilkos rendjein át!

Köröskörül már üresen ásít a nagy határ,
Mint zaj-dúlt csatasík; s imitt, amott
Egy-egy virág utánoz alvadt-vér nyomot,
S a bolygónak fáj a föld, amerre jár.

Fáj a hely, hol hős, nagy harcát vívta még előbb
A robot népe, Ádám átkával vállain
Túrva a rög nyútt keblét, táp-oltalmát keresőn
A lehullt bilincsű, zord halál előtt.

Még a föld verítéknyomos, ahol megyek,
S a légből kimerült mellből fűtt sóhajok
Érzése és határtalan, reménytelen szomorúság,
Amelytől fejem fáj, szívem beteg.

Hallgat a mező, kihült, üres a rét.
Reménytelen harca félben pihen
S éh-vackáról ijjedt szemmel néz tél elé
A paraszt, az árva, örök cseléd.

Kis földje, mely nem ad kellő kenyeret,
Csigázva lapul: mig új, vad harcra kel megint
Avval, a szűk magért, továbbtengetni egy
Inségbe, kínba fult, árny-életet;

Vagy javat kaparni, mely nem övé,
De, ki hátán szánt; mást hízlalón görnyedt robot
Rendjén: csak lopva, arc-törteni, fölmeredőn -
Mint néma átok az Isten felé!

ÓDA A TÁVOZÓ NAPHOZ

Hideg, világos éj; fagy-börtönében
Szenved fa, föld; aludj, nyugodva, szépen -
Ki mély zaklatásoktól elalélva
Hulltál: remény, öröm, jóért-harc, s drága néma
Világ! Amerre nézek, röpké jel sem
Biztat; jövő, cél, hit: mély hólepelben
Fekszik; és nagy felhőkbe beborítva
Fut mind messzebb a Nap, villanó, ritka
Fénnyel. Aludj, Föld: és Isten veled, te -
Ki elhagysz, míg minket itt tél temet be:
Szabadság! Legyen utad jó az Űrben,
Míg visszajössz, nagy Pályád megkerülten,
Megint! S ha álmunk mély: csak erőnket
Gyűjtse: késznek lenni, ha újra gerjed
Lángod. Tél és fagy fog, rontó, ezer kény -
De nem félek! Jöttöd záloga: törvény!

(1937)

ÓDA AZ EMBERI HALADÁSHOZ

Elmult Babylon, elmult Asszíria,
Messze az isten-merev faraók,
S az aranysisakos görögöktől járt tenger
Csonka, ünneptelen szirt közt ragyog.

Fénylenek a gyílkos, szép országutak,
Az izzadt, hősarcú ember rohan,
Poros zászlói fuldokolnak a szélben,
S a cél, mint messzi orom, int vigan.

Darázs-, bódító monszunok zengenek,
Rekkent száz ősz ontja le levelét,
Nyarak vonulnak, mint öldökölő, hó csillag -
S csak tovább! mi van: rossz, szűk, nem elég!

Ordító, zúgó-szakállas szirteken,
S hol havak prémjét viseli a bérc.
Liánok kígyó-poklán, s hol a Nap foly
Fehér habbal, mint olvadt, tüzes érc -

Előre, ember, géppel, szárnnyal, gyalog,
A földön, űrben és a föld alatt;
Minden ízét feszítve szív, izom, kar.
Oh, repülj, láb, szárny, szellem, gondolat!

A Történelem tajtékokkal süvölt,
Megnőtt, kifordult s közepette: mi!
Oh, büszke, munkáló ember-erők: már
Látom a felhős hó-célt inteni.

Oh, emberek, sohse volt ilyen közel;
Minden kezünkben, mi naggyá tehet,
Elemek erőit kínáló víg gép-szörnyel
Fogjon a büszke, jó szellem kezét!

Mint elhessentett gondolat, mulnak el
Torz nép-lázak, harcok, gyűlöletek;
Csuf, rossz a ma: de nézz magasra el csak -
Jövők csillognak, mint bűvös hegyek.

Az embernek el kell érnie, amit
Szellemével nagy sorsa kiszabott:
A száz egy-nép-testvér lakta földet, hol
Mind élhet, aki látja a Napot.

Szabadság, megértés és testvériség
Honát: s mit a tudás szép szörnyei
Mennyként tárnak köré, közös örömré; -
Oh, van miért, cél - s erő, küzdeni!

Oh, van, miért: hogy annyi harc, örület
Után ép szemmel, mely a mélybe lát,
S ésszel, egy földön, mely hozzá méltó szabad, dús,
Az Ember végre meglelje magát!

ÓDA A SZABADSÁGHOZ

„- - O, Wind
If Winter comes, can Spring be far behind?”
(Shelley: Ode to the Westwind.)

Az óriási napok
Harcai süvöltenek a légben és
Vad hírek, mint szélről vett erdők zengenek,
És szívedben a rettegés
Dadogó, bizonytalan és ezer
Hangja: de önfeledőn s hirtelen
Az ámulat roppant gyerekszemei is nyílnak a
Zord Föld-éjre, melyben a rendkívüli idők
Villámai izzanak -
És őrjöngve s bűnös-cinkos-gyönyörködőn,
S víg-döbbenve a csoda nagyobb
Erejétől fogva, mint a félelem
Önmagadért, nézed a tolongó tűzorkánt s forgó-kavargó
Rettenetet: - s szemed kinyitva, csukva,
Hitetlenül, mint önkivület lázas-szép,
S édes-víg rémképét, lázálmot,
Suttogva magad elé, szót nem lelő ajakkal, az
Alaktalan éj forró
Mélyén, ezer jel közt látod, rettentő szekerén,

Sugár-gyeplőket rázva, rohanva, mint a hajnal,
Közelgni
Diadalmas bajnokát az új időknek!
Oh, ki bírja most vad jelzők hintáit, szédítő
Lendületekben szállani ég és föld
Között - s csillag-fönnen szárnyaló
Ütemmel s villám-gyors iramu ujjal,
A végtelenbe nőtt dolgok testére szabva
Nem szűk dalnak ütemét,
Idézni e kort méltón
És zengeni a forró
Orkánt: s népekből szőtt összecsapó felhőinek dörgése
Közt mint bontja gigászi-karral a roppant
Gátakat: s földingatva haladó útján
Tűz s füst között,
Hogy tör előre, megállíthatlan, a világot
Lassan meghódító büszke, hatalmas!

Mert kiről van szó, ha nem
Rólad, oh, szabadság! derűs-gyúlt arccal villogó
A vész közt: szívünk reménye, biztatója, tikkadt-szép
Szerelme s szégyenbe fult
Ember-nevünk megváltásának szép záloga: kinek,
Szédülve és erőlködve, a vihart -
Jöttöd, s széles, sátras vállad s bontó tűzlehelleted
Örvényt kavará rohamától vert vihart - lenyomva,
S szeledtől lélekre kapva újra
Zengem ezt a dalt!

Mint egy sóhajlás az óriás időben, az ércek
Zuhanása közt s éles, csörgő
Zörejeiben az isteneket omlasztó harcnak
Rettenve s bámulva szólok: s nézem újra
Villám-fantomok megállíthatlan lépteivel,
Égcsúctól égcsúcsig szállva, hogy közelgsz,
Széles - mindenség széles! - boltozatú mellednek
Minden kifutást elfogó kapuival,
S izgalomtól kinyitott vér-boltu ajkad
Fuvásával, melytől elhervad a szél
S a sötétség szíve elolvad!

Hiába már a visszamaradottság ezer
Papja! s ágyú s erőszak,
S a hizelgő nyelvű rábeszélés s alj-rágalom, oh, Szabadság,
Édes arcod ál-színbe bujdatni hiába már!
Kinyilottak a szemek s amerre lépsz,
Ezer nép hajlongva, lesve vár, kibontott
Zászlókkal, karral int feléd s kiált -
Vagy titkon, lopott-rebbenő szemmel, de forrva, izzva
A zsarnokok
Súlyos, fullasztó érc talpai alatt.

Mit, hogy most legjobban tombol a kény!? Halálos
 Láz a gyógyulás előtt
 Dühödőbb-veszett; s hajnal előtt a sötét
 Legcsipőbb léggel, zöld-durva nyirokkal holdtalan -
 S a távozó élet-vágya cserepesre szívja az
 Öröm-kutakat; s az ősznek
 Sárga, puhán öló macskalépte előtt a
 Sűrű durva-hangú dongó legmérgeesebb!
 Örök törvény hajtja a Nap-kerengést, s a Föld
 Nedveit - s egy ütemben
 Leng a szellem a világ
 Ős, roppant utjaival; és a haladás: az időnek
 Lépte, mely előtt nincs gát, ha lép; s a tél után
 Tavasz lebben, hajnal az éjre,
 S a szolgaságra szabadság!
 S a szolgaság: éh-sivár tél csak,
 Hogy fogunk inyesebb legyen rád; s a zsarnokok: futó éj csak
 Hogy lelkünk duzzadt-kialva,
 Zöld-vak, üres szomjasan keljen
 Az utra, tette: mert csak ez a
 Törvény-ut, melyben az élet rendje áramlik -
 S mint életben a tett a rend-állapot: úgy ami természetes
 Egyedül, s jó: az annak szülője, levegője,
 Egyengetője, Napja! - szabadság, te vagy!
 A percek izzásában, feszülő
 Lélekkel - repedésig feszülten - késztetve szólani: az
 Ujjongástól magamban meg nem férve, de erőtlén, s az idők
 Roppant sugalmától fült szív teljét elfulladva lihegő
 Torkú versben, ezt akartam elmondani,
 Zászlóként lengetve, nyújtva, emelve
 Te-lépted előtt: kinek előtte mint kicsi láng vagyok,
 Boldogan világítva, kiáltva, jelezve,
 Míg Napod virrad -
 Aztán eltűnve, ha kell: de előbb hangot adón,
 Hogy látlak (bár lehetetlenként tűnve, ellened-
 Beszélő száz jel közt, csüggedők szeme előtt)
 Bujva, rejtve, mint közelgsz:
 Tapsolva, repesve, kibírhatatlan izgalomban,
 Bámulástól majdnem kiröppent szemmel, öntudatlan kiáltva eléd
 Nem ügyelt szókat, boldog, lehetetlen-boldog lelkem
 Vig döbbenetével látlak: az idő
 Ellenállhatlan, biztos, isten-nyugodt lépteivel, s a Törvény
 Gőgjével, játékként ontva-zúzva zsarnokok
 Álomvárait, hogy közelgsz: mint roppant vihar,
 Nagyszárnyú Végzet, az idők
 Parancsát beteljesítőn, szebb világát a Jónak,
 Nagynak, Szépnek hozva végre, hogy közelgsz, oh, Szabadság!
 (1937)

KÖLTŐ, HOZZÁD SZÓLOK!

*„Ha nem tudsz mást, mint eldalolni
Saját fájdalmad s örömed.
Nincs rád szüksége a világnak.”*
(Petőfi: A XIX. sz. költőihöz.)

1

Iránytalan kor! Cél kell most s nem a
Napokban s önmagában elveszett
Jajja! Rettentő, mi rád vár - s a ma
Akit elküldött: jobb, ha szétreped
Hang nélkül, mintha kürtje új hitet
Nem zúg! Nagy tán a rossz, amely föléd
Tornyosul: de kis élet-eseted
Mellett egy világ van - s hiú a lét
Csődjét látni annak, ami: a tiéd!

2

Új hajnalt kelj fennen hirdetni hát
Te! Mert mit vár untig-nyűtt bánatod
Közhelye itt: amikor a világ
Szenvedés; s mi mentő varázslatot
Hint, csak a remény! Enyhhel áztatott
Seb dühe enyhül; s a maga-felett
Uralkodó dac tettet szül halott
Kilátások között: s míg zeng ered,
S innyed moccan: még minden, ami lehet!

3

Új világ forr e rettentő dühű
Napokban: milyen villámok, jelek
Lengnek elém! Sohse várt tiszta, hű
Karra még annyi tér! Halld, hogy remeg
A föld; mint mikor, forrva, fellegek
Száján ágyúzza a Sorstól tepert
S zendült lét a Mindent! Soha beteg
Ész álma nem lett előbb, s fulva-telt
Torokból mit megszállyt ajka énekelt!

4

Jaj, ha a rossz percek, s nyűtt idegek
Győzik erőd! Tudd meg, az Elhivott
Nem en-sorsában él csak; s hő, s hideg,
Baj: edző fürdő érc-akaratod

Élének: és mi szörnyű várhat ott -
Hol a legrosszabb, mi les utadon:
Csak a halál! De a merész kezét
Világ jutalmazhatja: s parlagon
Teng az óvatos, s csügged, mint a barom!

5

Fel! légy a kor zászlója! Míg az éj
Tart, tündököl a fény! Mi egyedül
Fűt: az Igaz legyen, s egy szenvedély:
A szabadság! Valld rettentetlenül
Ha kígyót fon huroknak, s börtönül
Poklot izzít a Kény! A ráborult
Felhőn átég a Nap! Végtelenül
Hitt eszme győzve gyúl: míg elvonult
Gőzként illan a ráülő nyomorult!

6

Az idő erjed, s mélyiben a vad
Robbanás érik; harc jön, amilyet
Nem élt élő! Az éj s fény összecsap
Egy tűzontó, végső, eszeveszett
Lázban: és minden szód a sereget
Növelheti, mely a szent síkra fel
Serken. - S el hogy bírod a holt szemek
Vádját, ha veszt a Jó? Vagy győzve kel
Ujjongó szava: s te ottan nem leszel?!

SÖTÉTSÉG

I

Mint ki rettentő ütést kap: de lassan
Jön csak a szívhamvasztó fájdalom vak
Nyílalása - hogy azután a kínnak
Őrjöngő harsogásába zuhantan
Rázkódjék élete: mély kábulatban
Roppant sebemtől még, s az ámulatnak,
S hihetetlennek gőzén át veszem csak,
Hogy elmentél. S még bennem szörnyű csend van,
Döbbentő csend; az ájult öntudatra
Még nem nyílt rá - előtte felszakadva
Az óvó köd - a Való óriásra
Nyúlt réme: Mit, csak elképzelve, jobban
Féltem: mint alvót költ, álom-nyomottan.
Torkára térdelt szörnyű látomása!

II

Oh, durva, vad sors: eggyéforrt sziveknek
Egymástól válni - még ha kis időre
Is! Oh, gyűlölt, veszett és balga, dőre
Helyzet, hogy két egy-lény más más helyeknek
Rabjául tengjen - oh, mily örületnek
Bamba túlsága: hogy kit itt, e nyögve
Utált táncban egy fog még: messze lökve
Attól is, lesse, mily tompán peregnek
A vak napok! Oh, szörny-sors, buta, bomlott
Dolga nemünknek: hogy a kín s a gondok
Még semmik: De, gyötrő dühére gyultan -
A Vad kéz gyilkát létünk leg-szívének
Szegzi: hogy zord hegyétől, mint a féreg,
Kusszunk a föld porában nyomorultan!

III

Te vagy napom; s hogy elmentél, sötétbe
Hulltam, sötétbe, mely ezer vad árnyat
Szül, és az izgatott agy szörnynek áztat
Száz dolgot, mit jó lángod tiszta fénye
Elűz. Napom vagy: s imént fennen égve
Vontál be még: s egyszerre zord varázslat
Vitt el: ne ámulj hát, ha a galád, vad
Éjben, melybe hulltam, ily fojtva-tépve
Ront rám a nyugtalanság. Oh, sugára
Vagy te lelkemnek: és én drága lángja
Táplálta bolygó: ha fennvagy, ha látlak -
Vagyok, élek. És ha tűnsz: fagy-csikartan.
Mezőim dúló zúrben, jég-viharban
Bolyongok vak vadonján a világnak!

IV

Döbbent ámulásom nyűtt, szürke helyzet
Legyen - és úgy tűnjön, mind megszokottak,
Hogy az üres napok bután botolnak,
Nélküled, s - légnélkül fúló - keverjek
Olcsó enyhülést, rágva a türelmet
Epedt szemmel, mint ketrecben, tiport vad,
Sebét nyalón: és így törjek a sorsnak
Kerekébe? Nem! - e kín-verte lelket
Nem csíttítja fülleddt egymásutánja
Őn-napoknak - s állat-bölcs megszokásra
Nem fordul a menteddel tágra tépett
Űr, mélyén: De, mint metszett, drága tagnak
Örök nyomán: érzem, hogy egyre sorvad
Utánad bent, lassan sorvad az élet!

V

Még minden úgy van, mint tovasietve
Hagytad: nem merek hozzányulni: mintha
Egyszerre roppant végzetet zudítna
Reám, ha bolygatom; mert még remegve
Óvott szép öncsalás fog, s nem hihetve
Függ bennem, hogy elmentél. Hiszen itt a
Pohár még, melyből ittál, ott virítva
Mélyén pár csöpp; s a lom, mit odavetve
Hagytál, ahogy siettél. Oh, meleg, szent
Rendetlenség - mint testről most lelebbent
Ruha - még mind friss-percre-eltűnésed
Érzését sugja: És én, ráborulva,
A vad valót még nem akarva, tudva,
Ittléted álmát iszom, mint a részeg!

VI

Minden reggel kinyílik, mint egy ablak
S fényt ont szobámba; és csak áll meredten
Az idő: idő, melynek soha nincsen
Változása, - örök, nagy nyugalomnak
Érzését hozva: hogy mint volt a tegnap,
Ugy van ma is; s szent titkát leplezetten
Tartja csak a játszi közel - s ha rebben
A szálló perc, szokott időnkre, látlak
Megint. S mint állok itt: hallani szinte,
Hogy lélegzik a nyugodt csönd, pihegve,
Redőtlen arccal, mit egy árny se szaggat -
És mosolygó képe bűvöletében
Gyermekeként, kit csaló játék fog, érzem
Percig bennem szünni a nagy síralmat.

VII

Hiába hörgök az üres időbe,
Nem jön hang vissza: megvan, ami megvan -
S poklom, vagy nyugtom attól függ, magamban
Hogy oldom bírhatóvá a betöltve
Kész végzetet; a mély porig letörve.
Szent, nagy bűm ellen önvédő dacomban
Felszegve lelke: vagy hagyva a kínban
Elfulni, kétségbeesett gyönyörre
Fordítván a romlást? - Oh, kúsza, dermedt
Bizonytalan! oh, zűr! Harc, melyre enyhét
Nem nyújt semmi! S te: ki jöttél sugárnak: -
És lettél kín számomra; kín: amelyhez
Játék az éj, a rémmel-teli, terhes
Pokol és árnyéka a zord halálnak!

VIII

Milyen hihetetlen, hogy nem vagy itten
Mellettem! s hogy hazatérve, se lelhet
Szemem: s a fagyott szobák síri, dermedt
Csöndje van csak, mint test, miből kilebben
A lélek: míg én néma döbbenetben
Állok, az ürbe nézve, mely helyetted
Vár - és a lélekfojtó, durva csöndet
Beszíva, mint halk isten-ítéletben,
Meggörnyedek! S a sorsnak szörnyü körmét
Érzem: mely lelkeket köt, s játszva tör szét -
S ami parány, egyetlen, rátapadva
Félt kincsünket úgy fojtja, mint gonosz, vad
A gyermek madarát: Most élt: s zokoghat.
Ráhullva már a vérző, szürke rongyra!

IX

Már nagy delén kereng s száll büszke rendem;
Homokórámon viharzón peregnek
A gyors szemek, és a földtől szivemnek
Más vágya nincs, csak addig közelemben
Maradj: s ily durván hordanom ne kelljen
A válások torz, gyötrésteli, dermedt
Időit - mi velem nyögve gyűlöltet
Meg minden ízt, mi van még, rejtve, bennem
Az életvágýból. És rázom a láncot
Istenkisértőn: mely gyökérbe vásott
Vaskapcsokkal fogja hozzád e lelket: -
Tehetetlen könny közt, bútól örülten
Átkozva már e lét, ész, végzet ellen
Lázadó, nagy, lehetetlen szerelmet!

X

Megtört áldozatként csüggők a dolgok
Alatt; zord kedvük ellen még lehellni
Sincs már erőm; s lelkem alélt pehelynyi
Kénnyel se hány ellent: állok, lehullok -
Mindegy. Tompa belsőm előtt, mi csillog:
Nincs árva fény; és habként habra kelni,
Sivár jövők tolongó, csúf, ezernyi
Napját látom, mikkel már újra harcot
Nem kezdek. S csak várok, mint durva vésznek
Csönd-közén hajótört, kit, úszva, részeg
Szájjal szív már a mély - s alélva-veszve:
Egy hangot hall, s mosolyg: - Száz torka-tátott
Bajt így győz, s egy reménytelen világot,
A rádemplékezés egy röpké perce!

ZSARNOK HALÁLÁRA

A zsarnok meghalt. Hát hol volt a falka,
Mely védje: kordon, lánc félelme, kard -
Mitől, hol ment, nép bujt, föld sírt, riadva,
S levegő rettent?! S hol a kicsikart
Hódolat s gög, hízelgők tarka hadja
Ál-nagyság bűve: megfogni a kart,
Mely sújtott! - Oh, halál, nyomottak atyja:
Üdv! Mert mi lenne, ha a Felfuvalt
Téged se félne: ki isteni kénnyt
Bírva úgyis, tiporta a szegényt!

A MÉLYBŐL

Oh, vad kor ez: új, furcsa zsarnokok
Kora! Eddig gázolt nyíltan a Kény
S ölt; most „egyedül-igaz”-alakot
Vesz a rontó és éjt terít a fény
Nevében. Ez a leghőbb cselszövény,
Amit a pokol sző az elbukott
Ember megmaradt, nyomorú-kevé
Javáért még! - A lét szomorú tény:
S mért még élni lehet: a szellem és
Szabadság! Másképp kötél oltsa, messe kés!

MINDEGY

I

Zárd le harcod, zárd le harcod, szívem,
S mi tép: ne érjen a mindenfelől
Jövő látomások kinja, hanem
Nevetsz, sírsz: magad törvényeitől
Függj. Örület ez, amiből
Nincsen kiút. S csak ha elkülönül
Belső: lelsz nyugvást csömöreitől
E torz napoknak, és hogy min hevül
A vad csorda. Egyedül vagy, egyedül!

II

Oh, maradj meg, maradj hű önmagad
Légtérben; kívüled minden itt
Csüggeszt, öl. Téboly leng az ég alatt,
Az emberfaj csúf örületeit

Forrja; s csak vad önáltatás hevít,
Ha azt hiszed, segítsz. Mit maga ás:
En-örvénye nyelje a magahitt
Embert! Lelkemben nincs egy moccanás
Gond. Csak a halál, mi érhet, semmi más.

KÉSŐN

1

Tavaszos fény, az idegekbe csikland
Egy mély, és édes, furcsa borzadás,
Pedig a tél felhője hóra villant
Jelt és a bokron zuzmara-marás
Sok feltja ég: mint ütéstől kilobbant
Életü testen áruló vonás,
S a föld, hol orrod lopva közelít
Dohot lehel rád, holtak gőzeit.

2

Fütött szobákban faillatnak enyhe
Lehellete; a tömött butorok,
Berakott fal közt illat lelke lengve
Lebeg; villanyos vállon sustorog
A ráöntött fény: mig forrón kerengve
Feszül a vér a fénylő bőr-burok
Alatt, s a fojtva tompított szavak,
Mint zárt parázsból hő, áramlanak.

3

Szívemben ékes, hattyu-fényű nyár van,
Enyelgő légből szellő tévelyeg,
Csepergő rózsák, kényes, könnyű szárban,
Nagy baldachinnal pompás levelek,
Üde szem-marók, mintha zuzmarában
Fürödtek volna, vagy zöld kénlevelet
Folyatnának nedvként, mely ér-sorok
Kék alagútján bukva tántorog.

4

Nem férek semmi formában, keretben,
Láz, nyugtalan, izgatott vagyok,
Gyult belsőm előtt csak a lehetetlen
Mi vonzó, útott és kicsi a sok,

Egy új nem-voltért ég vad-szomju lelke,
S dúlt lázához a legszebb szó dadog -
És szóban, tettben forró végletek
Között izzadok, küzdök, csüggedek!

5

Mint Lucifer, a Csillag a seregben,
Az égi karnak lángangyala szállt,
Úgy hullok alá gyulladt zenitemben
Taposva a déli kába sugárt
Vakmerő egeimből, hova engem
Vitt, vitt az álom, a büszke, hazard,
Véres szemmel, szédülve, részegen -
Oh, hullott szárnyak, széttört életem!

6

Oh, menekülök attól, mi bűvölt már,
A csönd kell nekem, a nagy nyugalom;
Az életem egy furcsa, összedőlt vár,
A lelke mélye csupa sírhalom;
S szemem elé, kísértetni, minek száll
Száz kép: mikor el nem érem, tudom -
S a hívástól elfordulva megyek
Mint ártó, vágyott láztól a beteg!

7

Oh, életemnek vérző, szép magánya,
Oh, idegen út, mind magányosabb;
Oh, mind befelébb fordult szem iránya,
Oh, furcsa világ, egyre távolabb;
Oh, én lelke nek sok álma, hiánya,
Zsibbadoz már mind és mind fátylasabb
Vergődéssel sír szívem fenekén,
Amit már el nem érek soha én!

8

Mint síró játékos a hegedűre
Hajolva búcsuztatom magamat,
Könnyítatott dalok szívére dülve -
És feltör a múlt, minden pillanat;
Ami lelke mben élt, alélva, hülve,
Mint lengő emlék kél, rajong, szalad,
S mégegyszer felidézve bűvösen
Száz álom közt magamat temetem!

9

Melyik fájásom fájt a legvadabban? -
Oh, szakadj, fult szív, dőlj ki, vallomás;
Illan az élet álomnál vigabban,
S a mindenből nem marad semmi más;
Szerelmek, mikkel képzelgve mulattam,
Sok messzi szándék, tündér villanás,
Még pár versemből felnézve köszönj,
Mint hült búcsúk drága nyomán a könny!

10

Kristály-zenék zengése, mély üveg-hang,
Dalívó, bús fülnek mohó gyönyör,
Csillámló láng-szók: tűz-szív száz kipattant
Villáma, hogy törtök vágyamra föl!
De engem, a dúlt, örök-olthatatlant,
A szókon-túli szók álma bűvöl -
A nagy Egy: melyet elképzelve, mint
Bús-lehetetlent, érzek néma kint!

11

A háromszor-titok szörnyü világon,
Káprázatokba fulva, végtelen
Döbrentő fonatu, foghatlan álom
Öléből felemelem a fejem;
Víz folyó hímzését s a fát csodálom,
Fémfényü csillag sisterg betegen -
Száz titok fojt, izzaszt, lángot lövel:
De nyelvem béna, nem mondhatom el!

12

Mindig véletlen volt a Szép! - a legszebb
Mig felhoztam, széttört lelkem alatt,
Mint illethetlen gyöngy: s maradt a vert seb,
Önbecsülést sebző, hullt akarat;
Mintha rózsát tépsz, s szirmai leesnek -
A vágyott Nagyból nyertem vázakat,
Lágy káprázatokból hült szó-nyelet
Lélek-koronátlant, zord szár felett!

13

Az ittas estben, könnyü levegőben
Arany-por lehellete: a vidám
Napnak fény- emléke, hogy zengve, rőten
Leszállt. Ha elmentem, lábam után

Is ez marad; száz lány énekbe szötte
Vont bú-émlék: mint kertnek alkonyán
Szirmoknak lelke: lassú, halk szelen
Illanó illat - lengő szellemem!

14

Mint felhők árnya bűvös víz felett, mint
Illanó napfolt esti tengeren.
Megfoghatatlan lábbal tovament mind.
Alig illetve, mi játszott velem
Még tegnap; s a szívemre könnyű köd hint
Halk fátyolt: mintha tiszta üvegen
Láthatlan száj vékony párát lehel -
Titkon jelentve, hogy az éj közel.

15

Öreg tarlók felől lány esti szél jön.
Borzongsz, szívem? átesünk, hidd, hamar
Azon, mi vár. Mint szivárvány a felhőn,
Annyi a lét, - s lomb, mit szél lecsavar;
Mint lomb; és mint álom karjába rejlőn
Futva felötlött emlék, régi dal,
Átbukdosva félig-holt nyelvemen: -
Kezdem: s már alig mondva, feledem!

16

Gyepedző dombok kikerics-virága: -
A halvány fűnek első szála közt,
S ha már az erdő gyenge lombja sárga,
Kikerics jelzi a tavaszt s az őszt.
Tavaszmom elmúlt, s vele dalnak árja, -
Most, dúlt hó csöndre, száz új dal fürösz, -
Száz virág-csillag lejtős éveken:
Jelezve megjött őszi életem!

17

Emésztő mámorodat nem kívánom
Már nyár, csak kezdő-őszi fényekét,
Mikor rőt csillan arany-sárga sávon
És halvány, finom fátyolt szó az ég;
Akkor szeretek szállni könnyű szárnyon,
Ittasít a kiforrt, színes vidék,
S bús szívembe, sok tüztől sebesen,
A rothadás jószagát lehelem.

18

Az érett alma leesik a gallyról
Ha megmozdítod; a kis levelen
Lefordul a vízcsepp lágy szélmorajtól,
A könny kisiklik túlterhelt szemem
S hull: szívemből, a bútól mállatagból
Is úgy csügg a lét-kedv, oly könnyeden, -
És ha halk rossz rezzentő szele szánt,
Csöndben alélva hajlik föld iránt.

19

Napfény-rajzolat, őszi estifelhő
Halántékáról, bágyadt, bús-bibor
Ég lelkemben - s egy foszló, lenge, fejlődő
Álomzene: könnyü, mint amikor
Meghal junius és a tarka lejtő
Szélén a falomb halkán rőtbe forr
S lebben: - Végdalát most sírja benn
A szálló, végső élet-szerelem!

20

Mint naplemente után még a fény ég
Mindjobban halványulva, a hegyen,
Varázsod szivemben úgy őrzöm én még,
Ahogy észrevétlen tovamegyen.
Aztán elfoszlik, fokról fokra, végkép,
S már csak az emlék leng föl csendesen
Arról, ki lelkem fénye, dísz volt -
Mint égő Nap után a szürke hold!

21

Tündöklő fény, ragyogj, égj még felettem,
Bár más él szemed bűvös tükörén, -
Önmagáért ég a Nap az egekben:
S mit belőle felfogok, az enyém!
Arcodra nézve, a szívembe lebben
Egy lágy kín, s mim lehetnél, érzem én:
S izzok, hogy ilyet veszelve sírhatok -
S ily szent bú lázában boldog vagyok!

22

Szeretem szép, fátylas szemed homályát,
Élet, de szebb a mély-ölű halál;
Szeretem a gazdag perc büszke szárnyát,
De legszebb a perc, hol minden megáll!

Lelkemen száz érzés remegve száll át
És mély láza nyugalmat nem talál -
S mint hattyúk hangja égi táj felől,
A bűvös csöndnek édes álma öl.

23

Sárga erdőkben, ott pihenjek én meg,
Miközben hull a fákról a levél
Fejemre rögnék, s légben messzi ének:
Madarak hangja, vagy a szél zenél
Temető-dalt: vagy rossz anyám, az élet,
Aki most síromhoz búcsúzni tér -
Siratva korán megölt szívemet,
Mely annyit vágyott, annyit szeretett!

24

Sárga erdő, halott-év koszorúja,
Rózsá-halk fény, lassuló, halovány.
Mint szívíndító alkonyok borúja
Szép, s mint mosolygón hervadó leány, -
Szívem is ily csodás bú keze dűlja,
Ágamon már alig van lomb nehány:
S lebomlok, mint az este szórja szét
Napját és a fa végső levelét.

25

A felhők elvonultak mind az égről,
Amennyi könnyű szellő, mind siet,
Kifogyott a sugár a Nap szeméből,
És minden száll, tűnik, fut, mint lehet, -
Hát te mit sírsz itten, epedve régtől,
Csak fogd még, fogd, csittítsd bolond szived,
Hunyd be szemed, hunyd be, az este int:
Egy perc zavar volt - és csend lesz megint.

26

Az őszi patakokba beborulva,
Dudvázó érben úszó levelet
Néztem: s a fényes égben elvonulva,
Egy éneket, egy messzi éneket
Hallottam: Év jön, év megy újra, s újra -
De egyre tépi, fogja szívemet,
Mint édes méreg fojtva szüntelen:
Oh, bűvös ének: szálló életem!

AZ ÖTÖDIK KÖTETBŐL: JELENÉSEK ÉVEI 1937-1940

A MAGYARRAL, AZ EMBERÉRT

Ezernyolcszáznegyvennyolc napjait
Éljük megint; gyökerén támadott
Fajták kemény rugaszkodását, kényszerű
És ádáz szövetségét a pártoknak: a vészben
Egy-erők konok, elszánt dacát: szent harcot és
Hősi vállalást!

Haza! Nem voltam olcsó
Prófétád soha! s kényes szívem
A Világgal kacérkodott, egy-emberiség
Rendjével, túl a parány érdekek,
Elválasztó színek határán: az Ember
Először - mondtam - s azután
A fajta. Oh fényes, szép, nagy, időtlen
Álom! Oh közelebb tekintet, be magas
Lettél! Eszme! Mióta beléd
Ágyalva látom maradék szabadság
Árva végvárát, a szerényen is szabadot: és
Benned az Embert!

Európa hős védnöke, török és tatár
Ellen utolsó láng! Hős csapatok
Szülője, emelt karú! nagy lélek;
Szív! Földedre ütni bús
Daccal: ez a nagy ma! hős
Magyarságunk akarni: a szabadság!

Félelmetesen dobog az idő
S a kényszer és a létparancs utolsó
Hívása hí: messzi vitt seregeid,
Szavaid, álmaid hozd, költő,
Vissza! Anyád sikolya szól! A rög
Reszket. A nyelv sír. Mi volt, ne kérdd!
De szabad szíved szabad
Jövőjéért küzdj: S ki avval egyet
Jelent ma bús-hős-összeforradón:
A Magyarral - az Emberért!

(1939)

HOMÁLY

Mély-lent köd, fönt messze köd,
Nem látom már partjait,
Jó között és rossz között
A dolgok határait.

Mit szó, nap, zűr elfödött,
Tévek ujja gabalyít,
Szemed egynek lát ma itt
Poklot, istent, ördögöt.

Nem tudom, hol küzd kezem,
De a harc hű, szent dolog,
De bolondul, vészesen
Jó az, amit akarok.

Fény bomlik, köd kavarog,
Én hős hitemet viszem;
Lehet, hogy tán nem hiszem -
Ha kell, érte meghalok.

BARÁTOKNAK

Mit mondjak nektek én, bátor törekvők,
Oh, ti magyar sors hív küldöttei,
Dacos bajvívói az árva népnek
És inségének síró szemei!
Bár szavam méltó volna sorotokba,
Együtt rázni rút hájtól süketek
Lelkét, s a sínylődőt tartani hittel,
Mig ráköszönnek a várt ünnepek.

Szegény költő, a szavam suta, gyöngé,
Erőm belső harcokkal megoszolt,
De enbajomat félrelökve állok
Melléd, népem, te néma, sorstiport.
Ha halott poromba szólna a hívás.
Hallaná minden jóra nyílt fülem,
Ki közös jóért, jogért küzd: velem van,
S ellene, közönyöse: ellenem.

Igy gyöngeség sugását félretéve
Szóljon a nagy szándék, szép akarat:
Magában csenevész, de hű kar izma
Társakkal társulva épít falat;
Mit dacotok küldött, szent dühe áhit:
Szabad magyar, emberibb sorsu nép
Születik ott, hol testvéri egyesség
Között az erő és hit láncá ép.

Testvériség, elszántság és szerénység,
Áldozatkész kedv, önmegtagadás,
Száz rosszat vállalón a messzi jóért
Futván, mi szép-himmel takart csalás,
S egy torz világ hangjára süketülten
Csak egynek titkos szavát hallani:
Mi megtartás, építés és zűrön túl
Szent érdek: ez; mindnyájunk javai!

Barátaim, ily elvek szava tölt el,
Mig zeng körül a durva kor, zavar.
Alkotni, vagy tartani az elértet,
S maradni főkép, mig száll a vihar;
S ha romok közt rettegve néz a népség,
Itt lesz a mi kész, építő karunk;
Szavunk: az út, a lelkünk: a magyarság,
Amíg nem csüggedünk, addig vagyunk.

MAGAMBAN

Dúlt, nyütt csontjaidon hevüljön átal a nyár még,
S magván a vén szívnek, a keménynek s konoknak;
Lásd, a párás térben új virágok lobognak,
S vár a lét, mint bátor kalandort száz csuda tájék.

Fel! gazdag a nagy világ és nincs még veszve semmi
Csak ne hagyd percnyi rossztól bénulni erődet,
Új hangok és lázak forralják, ím, a földet.
Előre! kelj, hatni, s ujjongva-csüggve: de tenni!

Mint óriási szárnyak, zúgnak, visznek a vágyak,
Mintha most kezdenél, lelked forrongva reszket,
És szinte megroggyant vad, édeskínu terhed,
Ahogy duzzaszt, feszít, szétkiáltani világnak!

Előre! nagy a lét, és szép a próba: s ha baj fog,
Szép a veszély, dacod érezni, büszke lélek,
S derűd, keztyűt dobván a világi sötétnek
S hangod, mely - messzibb látva - bizón a tette harsog.

A kény, baj korlátai olvadva lehullnak
Mint árnyék, vész a ma előszegzett szemednek,
Vidám tüzdemonok forralnak és emelnek
S lelked, tested hódol erődnek, e büszke urnak.

Bármit kezdtél s vitted, csak egy lehet már a véged:
A harc! s győzve, bukva: de másaként magadnak,
S míg lélegzel még s a földi inak ragadnak -
Hú vagy te, bolond-bátor, minden jóra ígéret!

MÉRTÉK

Egyszerű légy és emberi: mert odavitt, ime, röptöd,
Merre ridegség és durva magány ami vár;
Gyarló, bús, de igaz kötelektől válsz idegenné,
Ám mérték: a való csak, vagy a semmibe hullsz.
Túlzó álmod helytelenül hajt, únva, mi lent itt,
Szebb nemü elfajzás ez, ha egekbe vet is;
Míg ez a föld tart: ő törvényed; és az okos: csak
Szellemülésed, mely tart e világgal arányt.

ÉLETVÉGIG!

I

Rajta, fel, míg állok, őrzöm,
Életvégig, áron, őszön,
Amit rejteget
Ez a hazard, messzigyulladt,
Táltos-titkos, ősi multat
Tartó belső: olthatatlan lelket.

Rajta fel: míg élek, égek,
Forró száj, hős kar s te részeg
Szemem, ízz szemet:
Merre jobbért büszke rend kel,
Ajkkal, hittel, vagy sebekkel.
Társak, bárhol, osszatok be engemet!

II

Oh, akart játék s önkéntelen,
Minden lépésem súlyos ütem,
Szédülés, lélekveszelem.
Jaj, elégségem merre lelem!

Magam mértékét követelem,
Minden ért arány elégtelen,
Ott túllontúl szándék, végtelen,
Legvalóbbért forrt ős szerelem.

Fejem kondul már, zúg az erem.
Bomlásig tépem ajzott szerem.
Oh szűk húr: szív, únt, gyöngye elem -
Mindent nyiss, zúgj, vagy halj meg velem!

III

Mint ég tüze a felhőn,
Hevítnek a dühök.
Robbanásig gyülemplőn
Forrongok, hevülök.
Mi van rá ok? - Mi van: bánt!
Füllj, hass, míg széttörök,
Romboló, másító láng,
Meg nem nyugvó, örök!

IV

A játéknak beért ideje jött el,
Játszunk, szívem, mint álommal, a földdel,
Könnyen fogjuk, mit kedvünk keze föllet,
Mindent egykép, ész-heggyel és körömmel.
Játszunk a kinnal, búval és örömmel,
S mit belsőm ont, s vérrel szülök, s velőmmel,
Gőzként fütve mult jajjal és a könnyel,
Mindent felbirt, istenszárnnyú erőmmel!

V

Lelkem, zengd ma a tág világot,
Amelyben szállongsz szabadon!
Önmagad: törvényed, irányod,
Te, túlduzzadt, szép hatalom!
Mondd ölét a nagyterű földnek,
Mely annyiképpen telt világ,
Dús próbája, tárgya erődnek:
És rajta fordul: mibe vág.
Ebben a térben harc a minden,
Az ember forgása, a tett,
S ezért a földön, más ha nincsen,
Érdemes volt, hogy született.
Nagy az élet és dús, ha légzed,
A szép és az élv javai:
De legbüszkébb sor: férfivégzet,
Hatni és alakítani!

JÓ PERCEK

Drága üvegje szívemnek, keserű,
Meddő és sok lobogástól kormozott,
Ma engedd át homályodott lapodon
A Napot.

Nézd, kél, pörzsöl és búzákat érlel a
Nagy lángoló, küszködő és hevitő,
S míg ő él, nem hunyt le víg nyarakra még
Az idő.

A Nap süt, a lomb kinyílal, a világ
Domborodik, az egészében kerek,
S a törvényt töltik, bárhogy hivalgnak az
Emberek.

A gyerek játszik és álom veri; a
Vihar villog, csillag dől gőzbosszusan,
Az elem lova habzik: s egy célba mind
Az iram!

Szívem, nyílj ki: láváz a Nap, az Örök.
Harsog, fénylik; s a büszke, végtelen út,
Mint röpke szakaszt, iktat be kényt, gonoszt,
Háborút.

A fék tág (s ez a szép!) és csak az Erő
Mely a jót hordja, mi rútba is kicsap:
S már rántja a Történelmet: s míg kitért -
Röpke nap!

Haladás! Ez a világ parancsa: s az
Ázalagig s vakogó őseemberig
Röppenjen el - és vissza megint, aki
Kétkedik.

Évezrek - a Mindenben harmat-parány -
Mik fölvittek: s félannyi: s a végtelen
Földön a rosszat leveti s úr lesz az
Értelem.

Dicső harc! s a meghódított Föld után
Az embert, kit szárnya a nagy Űrbe vitt,
A Minden köszönti tán, mint hódító
Isteneit!

SZERTELEN ÜNNEP

Akárhogy éld, bármiképp nézz,
Szertelen ünnep a nyár,
Minden erő, és misem kész,
Száll a lélek, a sugár.

Dús lombja hó sávja bélelt,
Mint ki túlédést evett,
Szája érez cukros émelyt,
Pattant méz-forrta sebet.

Ám elkezdi túl a fákat
Mind több szín vadítani,
Csillag-esőt tárnak ágak
Gyümölcstelt hajlatai.

Már nedvet vesz s körbe fejlődik
Minden ó, kiszítt burok,
S mit suhanc év félve sejdít,
Kemény tartalom ragyog.

Elkészülve faggyal, hővel,
(Nehéz, amíg forrva él!)
Most vedd, im, fű-terítővel
Kendőd tarka falevél.

RÓZSÁK

Nyári nyílás dús robotját
Izzadják a teli rózsák,
Fénylés, fejlődés, szín, mohóság,
Bohó, röpké, de valóság.

Csak lángolni és teremni,
Büszkén sorsot vállra venni,
Hatni, győzni, szólni, tenni.
Minden egyéb buta semmi.

Fa mellett van az árnyéka,
Fal mellett az omladéka,
Víg szemnek könny váladéka,
Gát előtt, ki fut a célba.

De ki száll, ne nézve menjen,
Aki szül, vakon teremjen,
Gőgben, gőzben, fényben, szennyben,
Szeme szóljon, karja csengjen.

Célja: ez, vagy célja nincsen,
Tán a játék, ez a minden, -
Vesse, mérje, ki úr, intsen,
Tán az Ördög, vagy az Isten.

FELELŐTLEN

Veszítsd el magad, öntudat,
Mutasd meg bús szívemet,
Mit hívelt szó-leplek alatt
Nap, szín rejtve rejteget.

Mint álom s részegség, ha fog,
Belsőm kilendíteni,
Kezdj emlékezni: ki vagyok,
Mi fent van, felejtteni.

*

Oly feledkezést, álmokat,
Mint egy részeg, kívánok,
Legyőzőn ál, gyűrt magamat,
Számban, szómban világok.

Csak egyszer úgy terüljek el,
Felelőtlen kimondjam.
Fönt árny, más, mi nem érdekel -
Isten vagyok magamban.

MÉRLEG

1

Látom az óriások durva harcát.
Mélység és a Magasság
Földindító viharban rontva forrnak.
De a költők dalolnak,
Minden szenvedély dühe messze éget,
De zeng s ragyog az élet.

2

Oh, világnak magas, roppant szabálya,
Jó s rossz közös csodája,
Vadak, tébolyok gázolnak és ölnek
S kelnek tiszta szerelmek,
A szörnyű mellett a nemes is ott van,
S a harc mind magasabban.

3

Mind emeltebben látlak, im, oh élet,
S mindig több az ígéret,
S kik gyilkolnak és arcodon tapodnak.
Teszik címén a jónak,
Nem mer színében az ártó kiállni,
Törvény kell már, akármi!

4

Fényeket tipró babona s galádság
Arcod ölti, Igazság,
S ki vértanút teremtvé sujt a jóra,
Mártírt ír lobogóra:
De derék, hű nehány, ma jól vigyázz csak
S szemek, kik látva látnak!

5

Oh, maradt jó sereg, száz büszke társam,
Csak tovább egyre, bátran,
Karral és lenge élivel a tollnak,
Tartsd, ha dühök tipornak,
Minden igaz most arcot fent viseljen,
Göggel helytállni merjen.

6

Helytállni és hinni elszánt-vidáman!
Száll a jobb a világban! -
Oh, s ha nem?! még jóknak nyert ügyénél szebb
Daca a vert reménynek:
S kik maguk érted mitse várva adják,
Emberség és szabadság!

VIHAR

Micsoda mondhatatlan vajudás
Feszül a nem-látható-távolu térben,
Fel nem törhetőn: mint kit iszonyu kín
Elhamvasztó tébolya fojtogat,
S könnyíteni terhein
Nem talál szavakat!

A fa reszketve csapkod, lefogott
Szájú kínozottak karjaiként; az égnek
Mélye elfojtottan hörg és hevül.

S meggyötört homlokáról cseppre csepp
Hull. Oh, átok rág a világon belül,
Szörnyű seb!

Ami iszony, ma mind benne sajog
A létben: s minden világ-ótai láz most
Megért s vemhét veti! A végső idő
Készül. Üvöltő port hasogat
A szél: S én kifehéřült szájjal a halált lesem
A nyögő ég alatt.

FELRIADÓ

Vonulok az élet-zavarban,
Nyomasztó és nehéz;
Hangok döngnek, jelek lobognak,
Harc fojt, őrjít, igéz!
Az egész: forró, vad valóság,
Kín, láz, zűr, izgalom;
Néha f elrázkódok, kiáltván:
Tudom, csak álmodom!

De keltemben ólom-bűvöltség,
Hangom álomba hal.
Nincs erő, hogy ebből kitörnék,
Ég, föld, tárgy: csupa fal!
Az: a gondolat és az érzés;
Kint, tolódva, szeg itt
Táj, távlat - és befelé: zűr, köd.
Éjig, örületig.

Ily borzasztó Rendbe hogy estem!
Meresztem szememet.
Égek, sürgők: aztán kifulva
Nézek földet, eget.
Nap kél, éj jön, fönt érthetetlen
Gömbök, lent szörny csudák:
Egy, rettentő, mozdíthatatlan,
Kísérteti világ!

KIMONDATLAN

Ha a próba nyíl: ereszd meg
Roggyantig-teljét szivednek:
Állsz kínok között.
Csüggedt harc a szót ragadni
És vádoló megtagadni; -
Mint fut az idő!

Kínvallottan annyi rimben,
Mi nem nyílt ki, az a minden,
Nem az, ami jött.
Hurcoltja száz üzenetnek:
Kimondatlan, sírva nyílsz meg
Az Isten előtt!

EGYENES SZÁL ERDŐK

I

Egyenes szál erdők,
Mélyzöldű hegyek,
Gyógytömjént csepergők
Amerre megyek.
Gombák, törpék földje,
Víg rejtelmeké.
Merre lépek, földj be,
Állj léptem mögé.

Száz ijesztő rejtek,
Forrásos lyukak,
Hol nőnek a szedrek,
Mohák bomlanak,
Mély zöld-borulatja
Napnemért titok,
Vén avar itatta
Dús földillatok.

Nyíl-törzsek sudára,
Síma meredek,
Lég, mely körbe járja,
S melyben rengenek,
És lomb a csúcsokban,
Fönnebb madarak,
Mik légszántva, szótlán
Átiramlanak.

A levedző völgyön,
A feldomborult
Hátban, melyre zöldön
Zöld tenger borult -
(Hulláma: a lomb fent,
Lenn mély-mozgalom)
Óvó, rémitő, szent
Büszke hatalom!

II

A tisztáson, három szál közt,
Fény-köszöntte s késő nyár közt,
Égve, járva szemeik,
Három tündér vetkezik.
Zöld légfátyol tagja halmán,
Három tündér új fű almán,
Zugva, lengve lepleik.
Léptükkel az aljt verik.

Három szál közt, ősz s a nyár közt,
Átrepülve pár sudár-közt,
Fejük hajtják, emelik,
Nyílt szájjal a gőzt nyelik.
Három tánca bűv-viharján
Három szálfa erdő alján,
Ringva, rázva törzseik,
Öreg fürtjük rengetik.

III

Milyen mély vagy, milyen szép vagy,
Lombselyem,
S ép,
Mintha merengenek
Alvó tündér nagy szemeiben.
Zöld árny közül nyugalom
Száll elé, s mintha a fuvalom
Most ébredt volna: szemét
Üli még a részeg hatalom.
Szakadék és csuda völgyiség,
Lombra lomb
Nyul,
Villan és komorul,
Míg az erdő-közi szél bolyong
S lomb-fonák fölszínre csap -
Perc: s már éj-haragosan harap
S vastag zöld zöldön nyomul,
Mint mozgó, nagy víz színén a hab.
Zöld ár doha, száz vad íz leng:
S nyoma sincs
Még
Lombnak, mely őszben ég.
Zöld avas-mély, tenger buja tincs
Áll s meg se rezzen, amint
Vég-nyárnak sárgító szele int.
Vagy - mint hab, színt nyelve - ég:
S mély öble összezárul megint.

IV

Oh, nagy, sötét, borulatos hegyek,
Vad erdők, milyen árnyak lengenek,
Fellegek,
Messze, hová én sohasem megyek.
Háromfelé hajlik szét a határ,
Hullámszik, mint a tengerben az ár,
Kék-sivár
Távjában elveszve száll a madár.

Messze hegyek mélyesen, tornyosan,
Hempelyegnek zöld-erdő-bodrosan,
Nyugtalan,
Imbolygó tájukba ejtem magam.

Hegyek, merre lelkem nemjárva-tép
Ingástalan mozgású, büszke, szép,
Szemre-lép,
Mondhatatlan nyugalma, tiszta kép!

V

Tízszerezsen kong a szó a határban,
Ugató üresség felel,
Zúgó nagy tölgy a közepén magában
Pilléző levelet szemel;
Örülten reppen a madár, a térben,
A nagy szabadság már vadit.
Káprázó szemmel, megbénulva nézem
Az űrnek hab-csillámain.

Az a hegy ott vadabbul hánykolódna!
Ingása meg sem fogható,
Törne össze fölöttem darabokra
Az ég-üveg, kék-síma tó,
S üvöltve csapná hozzám a madárkart,
Mint sikoltó cserepeket,
S vérezne föl - kit bénító varázs tart -
Magamhoz újra engemet!

A NAGYERDŐN

I

A nagyerdőn, a nagyerdőn,
Merre viszem futva lábam
Fojtott hang tör utánam:
Hát felejtőn, elfelejtőn,
Drámák és politikák.
Egy szusszon dobva: elejtőn,
Amiben forr a világ?

Hát lefejtvén, elfelejtvén!
Veszett ember durva lázban
S mind, ami szól utánam
A nagyerdőn, hegye-völgyén -
Bűnt, főgondot és hibát,
Tűz égesse, nyelje örvény
Az egész komédiát.

II

Öreg erdő vén harkálya
Fáit egyre kalapálja,
Vési, furja, mélybe hallgat,
Irt fapondrót, ártót kurgat,
S hol lisztes súly, heg eresztí,
Vén szerszámmal újra kezdi.

Irthatod, mig éj, nap rálesz,
Beteg, rothadt, vén világ ez,
Kéz jőjjön, mint szörny kés, ollyal,
Ennyi rosszat tűz se bírál.
Villám földet döntő orral,
Szántsa Isten a viharral!

RIADÓ

Az óramutató reszketve suhan
S visszaremeg: mert ijjeszti a vér
Amit lát. Merre az ég terül, piros
Hegy, forró hab, hóval jegyzett fenyér.

Elborult a nagyságos föld; a terek
Ijjesztő kiáltásoktól dörögenek,
Vas csörej kísér érc-szörny-talpakat,
Mint mennytűz dörömböl, s hegy leszakad!

Iszonyult, jég-alélt és béna szivem
Már meg sem érzi, amin kihagyott
Imént. Mint vad csudát, nem várt jót tekint
Percnyi csöndet, nappal-számolt napot.

JELENÉSEK

Bomlások, rekkent zavarok,
Rendül, füstöl és kavarog
A világ -
S már kicsi lett minden arány
S lelkem elszabadulva hány
Láncot, féket és igaz elemébe fog,
S dult mélye ömlik: A jelek, jóslatok
Roppant világa jött el; a földön, egen
Pázmás fények és vad csillagok,
S minden űri, kóbor elem
Vesztett befolyása érvényt hasít -
S minden élő kivadít

Magából, és a vér partjait
Túlönti! Oh hová jutok,
Ha nem birom már, s ez az örület.
Mint megbokrosult paripa, levet
S már csak rettegve bámulok
S némán! Oh, ki veletek egy, társatok:
Tartsatok, magamnál lenni, nagy napok!

ELHAGYOTT MÓDJÁRA

Már úgy küzdök a siváron,
Mint ki tántorg, hogyan álljon,
Vak remények vetemültje.
Fog az Isten csuda zürbe.

Oh, mit hittem, messzi tegnap,
Jelek, utak, elmaradnak
S amért kelt sok drága, vert seb,
Köd a legjobb, kín a legszebb.

Már csak megyek, hova térjek,
Csillannak még szavak, érvek,
De úgy tölt, mint buta álom
Dult állásom e világon.

Még csak küzdök, hova merjek,
Bús bolondnak, újra vertnek, -
Kit új álmok nem terelnek,
Ülj már csöndben, árva gyermek!

DADOGVA

Talán letennénk tollunk,
Csöndben, verve letennénk,
S el, ködbe tűnve mennénk,
Hír se hallva rólunk,
Csúf zavarból kimerülve,
Feledőn, közönybe hülve
Hős-buta voltunk.

Vonjuk be szállaló szárnyunk,
Hunyjuk bolond, nagy álmunk,
Jőjjön a dermedés, a semmi,
Oh, inkább némán szenvedni,
Mint vajudva szót szóra venni,
Oh, borzasztó sor: hiába tenni,
De legbúsabb szörny csuda: lenni!

Jaj nekünk, kiáltó szánknek,
Jaj e népségnek, e világnak,
S hogy ajkaink hiába rágnak,
S jaj szemeinknek, hogy látva látnak.
És jaj, mely ezt mondatja, e percnak;
Jaj béna nyelvünknek: hogy szólna -
S iszony bűvöletébe forrva
Csügg, mint néma látnok: ki hallva
Gyülő vést, nem-nyílhata hal meg!

1939 ŐSZÉN

Elbukott itt minden, minden elbukott,
Sirathatod magad, hogyha akarod,
S biztathatod göggel s reménytelenül,
Köd ül rád, agyadra éjszaka terül.

S ringathatod magad, hogy fáj a szived,
Nagy az éjszaka és gyül a rettenet,
Látó, nyílt szemekkel nézel s nem beszélsz.
Mint kietlen sarkon, kérded, minek élsz.

Eltévedvén, bukván, róva utakat,
Rázva szókat, kardod, nem lelőn magad.
Rajongva, utálva, gyulva s keserűn,
Mint kit terhel átok, titkos, régi bűn!

Oh, élet, nagy éjbe verten nyargaló,
Oh, te, elrontott harc, hiábavaló,
Szép hősi áldozás hite, álmai,
Csak egy, mi rezget még: csöndben hullani.

Oh, vak idők bábja, eltörött cserép,
Él még, illeszteni, benned szó, dal, ép,
S kelt-e valami, mit lelked ötvözött.
Átélni utánad méltón az időt?

Volt-e, nem volt: mindegy, s mi van és mi lesz -
Játék voltál, s törtél: elég legyen ez:
S mi még, elborítani végkép, rádinal:
Neked bölcs gúny, s neki könnyű diadal!

VÉGEK

Ím, magánosságomban, elhagyatottan,
Itten állok a dolgok végein,
Csak iszonyodom már és nem kérdezek.

Babyloni csudáit, mint szörnyű állat,
Felvonultatja, s mind kérkedőbb az idő,
S én nézek, látok, s döbrent szavakat sutogok.

Ez az óra aligha a kibeszélésnek
Hívója; a látomás alatt elenyészik a próféta,
Ilyen szörnyűség nem volt; Isten kegyelmezz néma
szánknak s nekünk!

Gyűlnek és bomlanak s felvonulnak az idők,
S látásunk olyan, mint rémálom legmagasabb kísértete;
Csillog a szemünk, s az örült, beteg ajak kérdi:
meddig vagyunk?

MESSZIBB KELL NÉZNED

Kell a te hős erőd, s ha te is kidőlsz,
Egyel kevesebb a nehány, ki tartja itt
Az emberség gyér frontját; hát, ha szivedre is
Hat a sok csúf: magad bölcs megtartását óva ügyeld.

Kell a te lelked, s szükséges: ha ennyi vagy is;
Gyakran elég az igazságból halk parány,
Hogy ébresszen; kicsi szikra a holt tűz alatt
Rejlik: s egyszer csak erővel lobog a láng!

Mi lesz, ha a látott baj még gyöngíti
Az orvost, ki nyögő betegek közt bujdokol,
S metsző gyógy-kezelést ellankasztja részvét: holott
Keménynek kell lennie, hogy segítsen, a szegényekért!

Magad hát tartsd meg, míg e világ bajosait
Óvod, véded. Gondolj arra, hogy teneked
Messzi kell nézned! Erő vagy, melynek, másokért, meg kell maradnia, -
S ártók bűne terhel tehető: s részvétben lerogyót!

FÁK LOMBjai

Fák lombjai, fák lombjai,
Ily időkben kibomlani,
Szebb napok kedves lombjai,
Örjítők a föld gondjai.

Szívem fekete és nehéz,
Részeg szemem az égre néz,
Az ég vereslő, mint a réz,
A sötét föld rémet idéz.

Mint megpoklosodott, futok,
Oh, iszonyú napok, napok,
Oh, hová szabadulhatok,
Jaj, rettenetes, hogy vagyok!

Hogy bírod, lelkem, kínodat,
Nyögök a vert remény alatt,
Oh, hogy még nap jön, év halad!
Elhamvaszt minden pillanat.

Szívem bánattól megromolt,
A vérem vércsomókba holt,
Belsőm jéghegyet nyögve hord,
Testem görnyedve meghajolt.

Jaj nekem és jaj teneked,
Jaj, aki versem neveted
És ki reszketve ijjeded!
Elől rém, hátul rettenet.

HOL LELED HELYEDET?

Vajjon a harcod és igaz álltodat
Hol leled,
S lesz-e szód, ami nem szül meg-nem-elégedést,
Sebet?
Oh, a zúrra, mi az alakító kart várja,
Hol van a tett,
Mely e világhoz mért, költő, s megnyugtatód neked?
Oh, vad pokol, im, mit az élet itt
Rád kavart!
Oh, hol a nyelv rá, s erő, hozzáhangolni már
A kart?
Oh, hadd lelkem, hadd némán, amíg az elemnek
Dúlt szava tart -
Emberszó lélegzete nem ér föl ennyi zavart.
De hol akkor a költő, a költő hát,
S hitt erőd?
A költő az, aki ott jár a kor és vihar
Előtt:
De az, ki győzi - és várható példa még, mely
Ennyire nőtt?
Oh, lélek és hang meg nem bírja már az időt.
Vagy forgass nyögő mennydörgést nyelveden
S furiák,
S alaktalan átkok, s gyilkolt sikolyainak
Szavát -
Hallik, s föléri azt: mikor a hörgő Boltot
Tűz tépi át,
És sikkant a föld? - Hová lett, hová lett a világ!

NAGY ÁRNYAK

Alkonyodik: nagy árnyak esnek az
Útra; a friss, fájó és gyors tavasz
Hozza izgalmaikat: s fulva üget
A világ fölött a nagy Rémműlet!

Ki tudja, hogy mi lesz a beborult
Holnapig; oh ember, ki nyomorult
Szívvel lesed, a napok arca mit
Hoz: didergesd még a jobb álmait.

Ezt a mai tavaszt ugyis milyen
Éjbe borítottad; fáj a szemem,
Ha nézem a virágot, a napok
Fényét; más nem bánt: hisz egyszer halok. -

Oh, kik megöltétek a gyermeki
Kedvet: lesz még föld és istenei -
De másképpen kell, ha a zöld felett
Ringathat még nap embert s életet!

MINDENEN KÍVÜL

Hát ide jutnak, ide mind
A Lélek hű emberei;
Világon kívül és mindeneken kívül
Zúgnak töreteg hangjaink;
Mint építve-leszakadt
Fallal, talapzat alatt,
Sírunk megtörve, egyedül.

Hol vannak a ritmusok,
A suhanó, szép kerek
Beszédű szavak?
Már minden hang öreg
És szándékaink: mint a vak,
Szegény boldogtalanok.

A tavasz berzengve zavar
S lelkünk reszketve visszamar,
Mint szűkölő, beteg
Eb, kit bolond gyerek
Bosszant: szín, hang, meleg
Nap: csak sebek, sebek!

Elirtózva, s üszkösödötten
Az élettől, és fiatalon,
Jaj, micsoda nyomorok között
Állunk, míg az életünk dögben,
Nyelvünk csúnyán beragadt -
Dallamtalan és összetörten.
Mint kire bódulat szakadt,
Motyogunk fél, holt szavakat!

VÁR A MÉLY

Nappalok kelnek, éjek pirulnak -
Nézem én,
Hők, tervek lengnek, verve lehullnak,
Vérzem én.
A nagyvilág négy szegletén
Mi rajja, harca kívánnak, újnak:
Enyém.
Álmok lehullnak és győz a torz, vad,
Nő az éj,
De nap lehullhat és éj tarolhat:
Vár a mély!
Nemes erő, jó-szenvedély,
Hú bátorság győzi a rosszat,
Ne félj.
Én olyan vagyok, mint kit álom fog,
Föld temet,
De bent száz hulltat dacolva hordok,
Életet.
Erő, reménység, szeretet -
Ki rámfüggesz: ez, mit írva mondok
Neked.

POKLOT SOKFELÉ JÁRTÁL

I

Poklot sokfelé jártál,
Védteél és utonálltál,
Dúltál s jót újra tettél
És legfőképp neveltél
S most itt állsz - furcsa bűn -
Átkozva keserűn!
De hallod, ne komolykodj,
Az ok, min megadón rogyj,
A százé: s a te tetted -
S ki nem mondhat különbet,
Hallgasson, ha van ész
S szégyen: ez az egész.
Ettől nem függve, fent ül
Az ég, nap lángja zendül,
Élet- s halál-rokon
Nő, száll a halmokon,
Ha fájsz is, ölsz, hazudsz -
És mondj jobbat, ha tudsz.

II

Hosszu, szép ősz volt és kitartón
Ontotta a fényt, levelet,
De ráéjtette a világra
Árnyas szárnyát az örület,
S legmélyebb pincéimben láz dúlt
És önuralmam elveszett.

És felemelem a szemem most:
Kisérteti, gyűrt a világ,
A lelkem kiesett magamból, -
Hol, ki a Rendbe visszavág,
Milyen elnyúlás tanba, kézbe,
S akart, feloldó szolgaság?

E világ nem az én világom,
Nem kellett volna ennyi sem,
Ennyi tehetőség kezemben,
Most bámul gyerekes szemem:
Az élet, s életem kitorzult,
A szívem vérzik csendesen.

HÚVÖS SZÉL

Alkonyra hajolnak részeg napomnak
Tékozló sugarai; még mennyi van,
Míg a hegyek ormát éri s azután
Jön a szürkület hangtalan?
Még fölöttem égnek lázas fürtjei
A délnek: s már eldőlt valamit
Nyugat felé, és lelkemnek erdeje
Megnyújtja hosszú árnyait.

Lelkem árnya: fojtott, furcsa szorongás,
Mint nős, nős bennem egyre, míg száll a nap,
Hogy érzem lelkemben lassan húzódni
A növvő hideg vonalat!
Nemsoká a határtalanba ér majd
És nyirkos estnek szaga száll;
Száz fojtott hang; borzongok. Anyám, hol vagy?
Jó volna hazamenni már.

VÁGTATÓ FELHŐK ALATT

Szomorúságra születél a világra:
S te, ki tántorodó lábbal nézed a vágtató
Felhőket fölötted, s a tornyosan omló
Birodalmakat: már szomorkodni se tudsz.

Jaj nekünk, elvették a zenélő álmokat,
A magunkon csüggő, kedves, öreg bánatot;
Mert mi lehet még életedben, min sírni tudsz?
Csitulj, magadon-síró: egész világ egy szenvedés!

Hát sírj a világért! Oh, lét, az örök
Ég alatt: be reménytelen vagy; s be kúsza lett
Az ember dolga; s ki tudja, hol van a
Megoldás! Sírók, költők, sirassuk az életet!

Élet, egyetlen, nagyszerű és gyönyörű,
Te minden jóra, szépre méltó keret:
Oh, hol amivé az élő lehetett volna, hol
A magas emberség! Élet, az ember be megcsufolt!

Most itt állunk, és beteg a föld; a zavar
Elöntött. Ki a hibás: kinek sötét szívéen üljön a
Vád, hogy így vagyunk: s van még remény; avagy
Mindent eldönt a téboly, s a játék elvégeztetett?

Jaj neked, ki hittél az emberben; te, kinek
Napjait ő édesítette, s a fölfelé-haladóért való
Harc, - mert élni csak az élésért nem érdemes -
Oh, Ember hívője: az Emberben csalódva, mit teszel?

Vársz-e még? Várj! de már reményed vesd csak egy
Istenbe, ne másba! Hisz az Ő zászlaja az Éj ellen a
Haladás, Eszme. Hol már ész, erő, látszat mindent felad -
A csodák útján még történik valami: hidd!

VÉRSZÍNŰ LOMB

Itt-ott már vérszínű és sárga lomb hadát
Hordja a szél,
S ónos-sötét a víz tükre kissé odább,
Szélinél.
Rebeg a fák gallya s int, hadonász az ág,
Mint aki fél,
S reszket belsőm, érzi, hogy száll a szép világ,
Jön a tél.

A lelkem rezzen, s oly furcsán szorul, hogy azt
Röstellem én,
Mint a halált: és a ráncos kort, a csupaszt,
Aki vén -
Ha nézem, sok lombot hogy dúl a szél, szakaszt
Édes tövén:
És ringatja szívem, mint holtját, s zeng panaszt
Bús hevéen.

De túl a hegyek ott még tiszta feketék,
Domb domb alatt.
Oh, símahullámu és egész, kerek, ép
Vonulat -
S azon túl! mintha árny s szél se rezzenének
A nagy nyarat:
Csak maga tudja, a szív, s aki közelebb,
Mi maradt!

BÚCSÚZÓ FÉNY

Gyöngyös eső veri vén fák bokrait; oh, be fáj,
Hogy így elrejti a nyárnak a végét a homály,
És nem láthatom a búcsúzó fényt, a kedveset
S hogy öregedett szemében a láng mind kevesebb;
S az édes dalokat nem hallom, s léptek ütemét,
Oh, ilyenkor milyen jó minden élet, s teli beszéd:

Mikor érezzük, hogy egyre üresedik a világ,
És fáj valami, úgy fáj hirtelen a szíven át;
S úgy szeretnénk kezeket szorítani, kezeket,
És görcs fog belül, hogy megállítani nem lehet
A pillanatról pillanatra illanva tűnőt,
S a tünde-léptü, könnyü, édes nyári időt.

OKTÓBER

I

Pompás lombok büszke fáról,
Ilyenkor, hogy késő tájról
Mindenfelé madarak
Már közel hogy szálljanak,
Végszínt lesni vén világból
Vig-harács szemmel megyek,
Míg köröttem a meleg
Fényes erdők zengenek.

Büszke erdön lombok hullnak,
Sötét égből sárga csillag,
Zöndül, villan, vetkezik,
Utam jelzik fényeik -
Este sincs és hullva sírnak,
Kelnek, tellnek avarok,
Merre nézek, haladok,
Ég az erdő, úgy ragyog.

II

Rózsatövis zöld bimbója,
Henteredik a víz róla,
Kristály-csöppek óvó sója,
Ékszer-burok megnyitója.

De ha nyílik, mire nyílik,
Hogy az év im esteledik.
És a kertben nincs fa, melyik
Ne oldaná leveleit.

Dönti az őszt már az erdő,
Hajtja a szél már a felhőt,
Vég fog minden szertezörgőt,
Jaj annak, aki későn jött.

Jaj annak itt, vad-siváran
Préda-ölyűk rémkarában,
Hulló világ viharában,
Éhfarkasok csapatában!

III

A határban, a dülőben
Gyomvirágok pisladoznak,
Kiélt bürök szára rekken,
Prüsszös-csipőn száll a porszag,
Tengelyszelte utak döngnek,
Mély estére tér a vén nap,
Furcsa kínok felsürögnek.
Égnek alján kél a csillag.

Az a csillag, mint időmben,
Hogy diák-kor láza virradt,
Néztem honnról messze-jötten,
Eljegyezvén bús hugomnak.
Magány kínján forrt a könnyem.
Lázak, friss kor, messze vannak, -
Hullj most, dús könny, újra, csöndben,
Árva voltán vén magamnak.

AZ ÉJSZAKA CSUDA ARCA

Nagyon megváltoznak a dolgok,
Minden oly különösen csillog,
Mi tegnap köszönt ismerősen,
És fáj a szív minden időben.

Szemünk, nem várva, sírni fordul
És beszáll az örömbe orvul
Valami, és fojt ma s a tegnap,
S a léten nagy árnyak mozognak.

Kísértetes és buta vendég
Én: mintha valamerre mennék -
S egyhelyben állok, s csak kudarcra
Nevet rá az éj csuda arca.

BÉKESSÉG FELÉ

I

Bolygva lépsz száz uton át
Ormon, völgyön, habi mesgyén:
Síró lélek, elveszítvén
Otthonát.

Láz fog, kín, gond, buta vád,
Hordasz drága árny-kötelmet,
Mint nem értett bűd, szerelmed,
Fáj hazád.

Éjen, forrón, havon át,
Dolgok közt, mik fojtva csálnak,
Poklot róva, kósza csillag
Vadonát!

II

Mind tisztábban itt a lángban,
Csengetem fényes-vidáman
Lelkemet.
Megpróbált tűz-szenvedésed,
Most hozod a békességet,
Szeretet.

Vágyak, dühök leomolnak,
Hiuságok nem rabolnak
Engemet.
Vinni jobbratört hevemmel,
Megnyugodva emelem fel
Szememet.

Mi él itt, már látva látom,
Megzavaró sok vad álom
Oda lett.
Ami van még - haljak, éljek
Csak tisztába jutni, lélek,
Teveled.

A HATODIK KÖTETBŐL: ÚJ VERSEK 1940-1942

VILÁG-SZEPTEMBER

Döng a vert föld, lebillennek az almák,
Sárgán s róten elfekszenek a fűben;
A nagy fa szárnyra dobja kósza lombját.
Vad madarak iramodnak az űrben.
Testén túl ugrik sok lélek a földön
S itthagja hamvát, mint lehányt szégyenjelt,
Mint ruhát a rab, hogy törve a börtön,
S csak vad, rossz condraí várják a reggelt.

Iramlik a szárnyas, szárnyal az ember,
A világnak ős, büszke fája reszket -
Tán ember s lomb lehull az új hideggel,
S a káosz ölen visszaáll a Kezdet.
Új embert és új világot idézni
Süvölt az Isten törlő számadása
Világ-szeptember! Roggyan, ami régi,
Isten-eszközként egymást dúlva ássa.

Véres, glóriás ősz! Szavak kifulva,
Mint szűk trombiták rettentő tudőre,
S a szem kifordulva és elborulva
Néz. S mint aki rém álomtól gyötörve,
Sikolt az élő, ámul, szóba fogna -
Aztán legyint és elzuhanva hallgat,
S mérhetetlen sebére gúnyt ragyogva
Bús, vad szép nap esőz, lágy őszi illat.

VAKON

Villámléptű mondatok agyamnak, e vak óriásnak
Sötétjében: hogy lengtek, mintha a világot
Átlépnétek - mégis bent toporogva forogtok;
Világító jelt küldök messze: és mitse látok.
Mintha egy-nagyságu volnék a világgal s idővel.
Akármily messze intek: mintha csak magamnak
Villogna, bent, - s hol a fény, mit elém dobna célnak
Lelkem, e láng: s magának fény-nélküli csillag?
Utam vak, magam világossága mit se használ
Nekem, magam egészsége másnak egészség;
Hordozom a lámpát: útját nem látó, bolond Nap
S Irány; de nekem már mindegy, bárhová lépnék.

Sorsterhesen csak én vagyok, csak én: valami Isten
Elrepítő zúgásával elkavarintott
S kilövelt: mint maga-tudatlan nyíl, vagy galamb, itt
Hordván - s egy más Isten kioldja tán! - a titkot.

PRÓFÉTA

Már hány bőségszökevény, hogy hangod terel,
Isten! Föltépjem szám, velőm kiszórjam
Metsző szeleidbe, mik durva-zordan
Perelnek? Vág a szél és bög a szikla,
És életem már kerge állatok
Nyomoránál lentebb: de zúgni kell!
Mit rámbíztál, nem maradhat titok,
Pedig alig leheltek már s vagyok.
S amit kívánsz, fölülmulja szavam -
És én nem tudom, mit akarsz velem,
Holott az ember, nézd, csak gúnyosan
Fintorg súlytól dadogó nyelvemen.
Mert nézd csak ezt! Oh, vágd ki lelkemet,
Hasítsd májam, ha úgy jó szent, veszett
Kedvednek: ám nézd! száz száz mit tehet
E vak csordával! Nézd, nézd Istenem,
Torz állatod! Nagy egeid alatt,
Mik ragyognak, s égőveid szabad
Nyílásában! Oh, nézd, a szellemen
Szoptatott embert vad, vak bódulat
Őrült, kifordult, elvetemedett
Táncán! Bénítsd, ne lásson, e szemet!
Húsomat hamvaszd el, bús indulat!
Oh, jaj nekem. Isten, szent gyötremelem
Küldője! Jaj, kit dühödt szerelem
Fűt, tenni, zúgni, változtatni itt!
Jaj, földönfutó: be fáj életem.
Oh, hullni látni csüggedt-hirtelen
Jövő, emberség minden zászlait!
Jaj, értelmetlen pokol: s hagyva itt
Munkát, harcot, nem menekedhetel!
Tehetetlenség, szó, láz hasztalan
Volta szaggat: s a Hang úz, tenni kell!
Hatni, tépni, sírni, üvölteni,
Hiába élt jók sorát tölni!
Oh, örjögő föld! Ég, mely forrsz fölül,
Vad, ragyogó, őrült késsel; s te, Sors,
Élet- s halál-titok: hit s hirtelen
Kín közt, verve, itt ülök, egyedül!
Oh, van célja? fog-e hallgatni még
Jóra élő: (mert már más titkaid

Nem kérde, Világ: hogy van értelem,
Nagy, végső?) Vert lelkem földre lapul,
S csak arra kérde: él reménye még,
Hogy röpke napját betölti e nép
Méltón s az ember egyszer megjavul?
Isten, rettenetes a küldetés:
S szörny-órák legszörnyebbjai ezek -
Míg csontomba száz kérdés, mint a kés
Tűz, s a kétség velőm olvasztja meg!
Oh, vérivó harcok pokol-közén
Lelkem, im, sírva szaggatja magát,
S faggat. Titok: hogy újra szántsam én
Kietlen, vak, rettenetes csodád!

NAGY NYÁR

Nagy nyár és rekkenő idők; minden azon van,
Hogy lelkedet szétoldja. Ma minden ized
Megfeszítve erőlteted, a bomlást
Mégfogni. Láz, vérdermesztő és bolond
Napok: a megállott hőben emésztő hírek
És minden perced rémekkel teli
Nyargal. Hogy lehelsz még: Isten ajándéka s a holnap:
Álom. Mint bírjuk még, hogy az idők kísértetei így
Kínoznak - s nem áll meg túlfeszült és örült
Szívünkben a lüktetés: és az élet, a testnek
Érzékeny vendége nem rebben ki, riadva
Ennyi iszonytól, mondván: nem bírom tovább!?

NÉMÁN

Az ég néma villámokkal dadog,
Lobogó fényt bámulnak a vakok,
A földig lejönnek a csillagok,
És én, csudák-csudája, még vagyok.
Most harsogj, lelkem, most fülj, életem,
Most káprázz, álom, feszülj, értelem,
Mint Isten, csillogj vad láz, részegen,
Soha sem volt így, nem volt sohasem.
Szemem kifordul, vérem elalél,
Az életem zeng, reszket, mint a szél,
A lelkem mint szélben a falevél,
S ajakam gyúl, fullad és nem beszél.

HULLÁMOK

Hatalmas, dagadó szivéből lüktet a nagy víz;
Csordultig száll partjai közt a dús telítettség,
Áramlik, zuhan és feltör, nem férve magában:
Mint mellből kicsapó, roppant szép férfi erő forr,
Egy helyben remegőn, nem tudván, merre feszüljön,
S már feketén gyül az arcon a lassú indulatosság -
Úgy kel a mérhetlen mélyből, vájt partja-kotorva
Vak, tehetetlen telje a használatlan erőnek,
Szűk keretet feszítőn, megtorladt, lomha dagálllyal,
Duzzadt hullámokban, majd kiszakadva magából
S visszalapulva megint, remegőn. - Óh, jobbra születünk!

KÉSŐI ÉNEK

Hogy fáj az életed: ne bánd, eloszlik
Minden baj: lelked előtt ott magaslik
A Csillag; fél-vak szemmel, homályosan
Lépsz; egyre szebbül a futam.

Egyre szebben és kísértetiebben
Zsong csodás bód, s magad-alkotta csendben
Minden, mit elhagytál, csókolva ölel.
Közel az est, az est közel.

Az est közel, a Csillag felpiroslik,
A nagy nap zaja feketébe foszlik;
Megnyugszol mindentől csöndes-biztosan.
Mi van: mindennek vége van.

Világomlásos, rettenetes évek,
Emésztő lázak, forró, fojtó ének,
S mi belsődön őrlőn, zugva áttartolt -
Meglátod: semmi, semmi volt.

Az este szép, a vén homály nyugalmas,
Nem csattog ármány, nem üvölt a farkas,
Árnyék a gond, a zaj és buta félelem.
Csak szerelem él, szerelem.

Minden, mi csúf volt, lágy emlékké szépül,
Minden, mi fogott, elengedve végül,
Melled csak halk, forró mosolyt tartogat,
Mint végső napfényt alkonyat.

Isten furcsa világa, mégse volt rossz,
Boldog mindenki, kit itt dülva hordoz,
Mert mindenkor jöhet lágy, oldó varázs,
Egy csöndes, szép elfordulás.

Mindenkinek van végső menedéke,
Maga lelkébe ittasodó béke,
Rádforró mérget, mordulást, buta kint,
Egy mélylő, halk perc ellegyint.

Tele sebekkel, ölö-örlő rosszban
Duzzad a lélek, egyre olvadóbban,
S a test, túl kórján, síró gyönyörig lebeg,
Mint dicső sebű, szép beteg.

ESŐS NYÁR

Forr, forr az Isten! Állandóan komor
Ég-homloka; s néha villám szakad nehéz
Szeméből: s a légnék lépcsőin és
Csarnokain, s a megdöndülő világ
Öblein százszorosán visszhangozva hörög,
Gördül és dörg nagy hangja. De a nép
Nem hallja. Izzadt és silány
Szorgalommal ember embert irt, s a sárrá borult
Léleknek fekete, gonosz zavarát
Feltajtékzó, rút szavak hirdetik, -
Ez az utolsó nyár még, hogy az ég
Szólalt. Azután közönybe forduló
Rém-derüje jön csak, s a légben tükröző.
Egymásba mártott véres kések zavara -
Mig ősz keblét vadon izzva tárja a Nap,
Hogy utolsó írmagig szívja a veszett
Had, végpusztuló lázához, a hév dühöt
S a gyilkolás erejének bösz kortyait.

BÚCSÚ A NYÁRTÓL

I

Oh, a hatalmas fény már vedli lassan
Tollát! Néztük a tündöklő magasban,
Mint forró madár, átfogta a Mindent,
Kék szárnyával: mig mi azt mondtuk itt lent:
Nyár van! És csillogó s kába ígézet
Ködjében feledtük, hogy, mint az élet,
Illó; s hő pihékkal gubbadva, lassan
Im, már moccan: s az üveglő magasban
Megcsapdossa szárnyát s szállani készül -
S bűvös, incselgő, tünde köszönésül.
Sugárzó lángmelléről büszke tollat:
Egy-egy sárga lombot csillogva hullat.

II

Még tömöttek a kék, rótt, sárga rózsák
S őrzik a lévőt, mint hős, büszke ország
Őrei a mesgyét: s bronz körte-nyelvvel
Harangozva, a gally még forrva zöldel,
S fanyar a bogyó sok-csíku lugasban -
De alkony felé, alkony felé köd van,
S hideg csillag alatt meztelen árja
A nyílt folyónak kék bőrt húz magára,
És beburkolózik korán az estbe
A világ, mintha nagy veszélyre lesne, -
Lidércre, amelyről nem tudni, hol van,
Csak jön, jön, jön, a mélyben, magasokban:
Érzi a szél, vonítva, mint egy állat
S, lombjukba rejlőn, megdúlja a fákat.

III

A fény mögött, a zöld mögött már ott van
Szeptember! Lapon s lágy dombhullámokban,
Vízen s rögön aranyba bújva ballag,
S ahol ellép, az erdő, mint a csillag,
Szelíd kék nézésére mély derűben
Ragyog az űr; és bokron s nyurga fűben
Bogyóval, ízzel színlik furcsa asztal
Nyomában: mint ki beteget vigasztal -
Mint játékos bölcs lány mosoly sugárral
Barátkoztatva a szelid halállal.

IV

A szépség elmúlik és csak a tél lesz;
Eddig vígaszra járhattunk a fényhez,
Ha búsított az ember durva dolga;
Folyóhoz, éghez nem nyúlhat a balga,
Virág nem sápad emberhatalomtól;
Elérhetetlen földi ártalomtól
Állt a természet: s ím, most köd szakad le,
Ember és elem harca vetekedve
Tombol - s az elborult, szörnyű világon
Fojt az élet, mint kisérteti álom.

V

Isten veled, nyár! Búcsúnk szava mégsem
Reménytelen! Míg itt sínylünk a télben,
Fornak a nedvek tavaszra a mélyben,
Készül a fény futó óráju éjben,
A teli reggel, gazdag sugarakban -
Árny a halál, az élet halhatatlan.

ARANY, ZAMATOS ŐSZ

I

Arany, zamatos ősz! lépek a fényben,
Rózsálló arcokból fehér fogak
Villannak; már felejttem, amit éltem,
Vérem vak, forró várásban kacag.

Ezt a vad, kék eget, amely betölti
Szemünket, hogy minden fényébe vész!
Vérízű illatot, mely fojtva ködli
Agyam, s ínyemben ízlik, mint a méz!

Járok a fényben, vetkőznek a lombok,
S a tarlókon piros őszi virág,
De enyhe zsongásba fúlnak a gondok
S a hideg, pap-kemény fakoronák.

Ősz! közhelyes, dús; ócska őszi bánat,
Sebhelyes táj, fátyolos, lomha ég,
Varázsló szépség, enmagába bágyadt,
Mosolygva csalsz, hogy még messze a vég!

II

Feldúlva s eltorzulva, mint betört tó,
Melynek jégtáblája egymásra dül,
És sok mély lék csillog: torlódó, omló
Gőzben a kék elbújik s fölmerül.

Csak játékos borulás, semmi rémség.
Szélesen s messze lüktet a világ,
S lábam az évben fülve, várva lép még.
Mint szeptemberben első-fű diák.

Várni és hinni, mélyen bent a rosszban:
Kissé a minden, a lét titka is -
Csak tartó biztatását vidd magadban.
Mindegy a végén, ha csel volt, hamis!

III

Borits be, szép ősz, hadd tudjak feledni,
Füröszd szememet, vörhenyes avar,
Árnyék a rémség, a gond buta semmi,
Mi méltó: csak a szépség és a dal.

Skárlát ruhában, forró, mohó fényben
Illatok égneek, erdők zengenek,
Lobog szeptember arany-ünnepében,
Valami isten gyújtva közeleg.

A szél őrjöngve hántja már a fákat -
De szorgos kéz bedugta a magot
A vész előtt: mely szebb létére zálog,
Mióta az égből tüzet lopott.

IV

Temess be, ősz, nézni vágyom, pihenni,
Őrült és zord az emberi világ,
Kábító a halál, szörnyű a lenni,
S a hit vak: törbe, mint bársonyba hág.
Ám mégis, fogd, ne rebbenjen reményed;
Elbénult táj hagyja az orv telet
Mellére kúszni: de tart a gyökérszet,
Kívül ha ejt is minden levelet.
Csodálatos zűrzavarok világa,
Oh, magadat nem lelheted sehogy!
S mégis, jót rejt talán: hogy, mi kínálja
A szebb álmát - remény, hit, sohse fogy.

MAGAMNAK ÉS NEKED

Hogy örültek hangja zajong: még attól
Hallgass magadra is. Ne véld, hogy a
Több: a jobb. Immár árva-egyedül lépsz
S minden szód, tetted a közzel szegül
Szembe. Mert ami piros: az kék s ami volt,
Az nincsen; csodálatos lelemény
Szárnyán száguld vad, felforrt képzelet
S mint megbámult eszelős áll magában,
Ki a felcsikart, újszerű igazság
Agynyomásos lázai ellen felvonul
A józan ésszel. Barátom, ne bánd,
Amit mond; de erősítsd csak magad
Nyugodt, jó álltát. Száz hullám ver a
Sziget körül. Vérmes, zajgó bolondnak
Nem hánysz ellene érvet: de hagyod,
Forogjon undok gőzében s valót
Hívó, feltéphetlen révületében
Égjen hazug világában, amíg
A természet a józan ébredést
Nem hozza: s majd bús undorral gyötörten
Hallja őrült szeszélye dolgait -
Felfordult lelke dühöngő, csalárd
Lázában - s mit vak lángja végbevitt:
És a feledést hívja, a halált!

KESERGŐ, VIGASZTALÓ

Nem tudom, mi fájaszt,
Valami kiáraszt
Minden rémet, iszonyúságot.
Nézem a szárazt
A tarlón, a mállott
Leveles erdőn: rettegem a világot.
Minden lomb repül.
Zeng az ősz körül.
Surrogó hollók hálója feketül.
Minden menekül,
A köd gyűlve gyűl.
Jajong a felhő; itt maradsz egyedül.
De a reményt ne hagyd még,
Lesz egyszer vigabb még,
Fogd borzongó szívedhez a reményt még;
Sírva, fúlva öleld még,
A rém kizúgja mérgét,
S mi borzaszt, fojt; betelik a mérték.
Csüggve, fúlva fogózz még,
Elmúlik, mint a rossz kép;
Életed nagy lesz és szép,
Tavaszd kitekint még,
Ha mosolygva nem int még -
Fogd alélt szívedet: elszáll a rémség.
Köd és eső fáraszt,
Napok szörnye fájaszt,
Holnapod fekete mélység -
Csak fogd a szívedet, te
Oh, roppant napok betegje,
Oh, jól lesz minden, ne félj még!

MAGÁNYOS

Megvan az én világom: jó magamnak,
Ha idegen lázaitok tagadnak:
Nekem se kell helyeslő szavatok -
Magam vagyok és jól vagyok.
Minden eldobva messze, ami volt már,
Hadd legyek számotokra büszke holt már,
Rejtőző fény, sivár nap rejtékén -
Egy más világban égek én.
Maradjatok jótokkal, hitetekkel,
Olcsó rajongásotok zaja nem kell;
Kik írva bálványként táblátokon,
E fényekkel nem osztom.

Más a szemem, a lelkem: és szavamnak
Fűtője, mint mi bennetek van, annak -
S kerengve ember s jövő tájain,
Másfélénk az én álmaim.

Amit vallok, teszek, nekem elég ez,
S ha nem, magam vagyok, ki róla végez;
Legyen egész, vagy tört, csonka dalom -
Az Istennel én birkozom.

Mily-voltotok jutalma a tiétek,
Hakik vagytok, enmaguknak sötétek;
Szűk lángotok nem ér el: vagy ha lát -
Az enyém az egész világ.

Enyém a hegyek, álmok menedéke,
Útját tartóban élő lelki béke,
És kik velem, ha csügg, szóm költeni,
A múlt napoknak bölcsei.

Enyém az örök, fájdalmas igazság.
Mely írva: hogy aki jó, sose lássák,
S csak nagy-vakok zagyva visszhangjakép
Itél az ingó földi nép.

Olcsó sereg, híg mákonyok bolondja,
Sivár napok bamba, üres kalandja,
Jelszók, lármák, szenny-áru sikerek -
Fejem tőlük már nem beteg.

Túl a zűrön, falkán: mérjen, tagadjon,
Lásson vagy húnyjon, zengjen vagy kihagyjon;
S tetszik vagy nem, immár vagyok, aki:
Dolgom nem a ma dolgai.

Tág szárnyakkal a kitárult világon
Vígy, lélek, egyre, merre hajt az álom;
Ha minden messze, csak te légy velem,
Jóra-gyúlt hév, szebb szerelem!

A többi: mindegy: s még fussa napomban,
Hogy, ami tölt, üzenetem kimondjam:
Ez amit kér a lelkem, semmi mást -
S hagyjuk másra a számadást.

FALUSI TEMETŐ

Itt a hegy lenti végén
Hülnek békén a holtak -
Egy kicsit elvonultak,
Mint mikor kerti széken
Víg nagypapa-urunk
Egy kicsit, délre, szunnyadt,

Szép pozsgája se fonnyadt,
Fent hites szó bizonygat:
Sejhó, feltámadunk!

Türt ujjal fürge nénénk
Jön felénk a házból,
Mélyből öreg hang átszól:
Egy kis esőt ha érnénk!
Aligha lesz borunk.
S nénénk: Kend majd vigyázzon,
Szeme közben a házon,
Ebéd kell a szénáson -
Sejhó, feltámadunk!

ŐSZ HEGYORMOK

Oh, távolba húnyó ősz hegyormok,
Ott lehetnék én, elrejtve, boldog,
Völgyetek s szakadásitok között,
Hírem s nevemet elnyelné a köd.

Mindenestül eltűnve, mi voltam,
A világra már elveszve, holtan,
S mint ki homályos álmot emleget,
Idézném eddigi életemet.

Hegyek és sziklák közt, ködbefúlva,
S mind mélyebb, mélyebb éjbe vonulva,
Mint ki nagy rémtől fut, az üldözött,
Mind jobban elveszve a hegy között.

Sebesen, lihegve és szünetlen,
Embertelen, multtalan és jövőtlen,
Mint a levegő, a fák és a vad,
Csak az ős-szálhoz fűzve magamat.

Mint lázképet, örült ízű szendert,
Őrizve, mi volt, a multat, embert,
Kába napoknak rémtörténetét,
Mint nyomást, mi úgy foly reggelre szét.

Futva, sebzetten, szirttel hasítva,
Forrást ad odú, mohát a szikla,
És beborítanak a zöld levelek,
S dús földszaggal hűl hevem, a beteg.

Forradásos fák éjszínü csendjén
Elrejtí utam hosszú fű, repkény,
S duzzadt zölddel falasul a bozót,
Világtól elzárva a bujdosót.

A bujdosót, kinek lelke ég még
Sebtől, láztól: de már veti végkép,
S áll vágytalan, harctalan, multtalan,
S mindennel gazdagabb, mi odavan.

Mint eszeveszett, gyűlölt kalandból,
Futva mindenből, régi magamból,
Hús erdők, lápok, nedves csallitok
Elfedik a nyomot, hol haladok.

S szedrek és málnák s mogyorósok ti,
Hol az áfonyák bújnak bogyózni,
Kék csurgó-táj, melytől fagyos a lég,
Kristály, dús, szívétisztító menedék.

S vadon, hol éj, nap zölden foly egybe,
Róka és farkas s lágyléptü medve,
S szárnyasok a fák zord magasain -
Világfutó vadak, óh, társaim! -

EGY RIGÓHOZ

Hogy füttyöngsz, szép madár, zengve sipolsz
Az illatos, ámbraszin ágakon!
Oh, ki mezők hamván szirmot csiholsz,
Hozd vissza az én tavaszom!

Hozd vissza, ki elment s még látom itt
Bujva csillanni hóbortos haját;
Hozd vissza a szív boldog kínjait,
Kedves, bolondos bánatát.

Kis zengőm, varázslóm, zöld ág hegyén,
Csak fújjad: hogy semmi se múlt tova;
Oh, teli zsongás, dús zavar, remény,
Régi álmok tündérszava!

Lelkemben mint fuvalmak lengenek
Pázsítsókos napok emlékei;
Oh, mosolyok, tegnap, öleljetek -
Kezdeni, újra kezdeni!

Oh, tejként édes, forró balzsamok
Virágokkal csapzó nagy fák alatt; -
Ömlő varázs, mely csendülve bugyog,
Hozd vissza ifjuságomat!

Oh, fényes álom, sződd bűvöd, himezd;
Hogy annyi év szállt? nem baj, ugy-e bár?
Hisz ifjú mind, ki élni újra kezd -
S tavasz fia a nyár, a nyár!

BALATON

I

Szemközt a ködös part, röpke ugrásnyira csak,
Hol boldog tavalyom emlékei alszanak,
Alszanak, s fölöttük a kékellő nagy hegyek,
Nézem, s lelkem a visszahozhatlantól remeg.

Hogy derengsz álnokul, táj, hol mi sem változott,
Erdőd zöldel, habod zsong, bár őt nem láthatod,
Gyönyörű légfátylakba rejlesz könnyörtelen,
Mig én lágym, múlt nyaram messzi képeit nyelem.

Egy ugrásnyi csak, majdnem kezemmel érem el,
Part és emlék még olyan közeli ölel,
Még lábától tán az út könnyű pora meleg,
Még ott érek mindent, úgy mint volt, ha sietek.

Puha hegyhajlat, halk, szemsimító vonalak,
Tájak ölen még érződő kedves alak,
Mintha rengne ott domb- s völgy-elmosó illatár,
Egy öröm megrekedt csöndje s a tavalyi nyár.

Hegyek, hogy nem tudom levenni onnan szemem,
Hát lehet, hogy mi ott volt, csak emlék, semmisem:
Mikor elkábítja a most való napokat
S lelkem az élőbből válva csak odatapad.

Hegyek, lankák, kicsik és nagyok amott körül,
Hogy álltok szememnek kínzó és bus gyönyörűl:
Szemben, ujjnyira: s nyúlván mégis ködbe fogok,
Forró valók: s már visszahozhatlan tegnapok.

Tegnapok! búvólve nézem s nem értem szemem,
Hogy valami, mi úgy élt, úgy illan hirtelen,
Elmarad, mint amit tova hagytunk, a határ -
Oh, mint bírjuk, hogy mi volt, nincs többé soha már!

Csak szunnyad mesék és derengő tájak ölen,
Mint túl a hegyek intenek emlékekkel felém,
A kékellő koszorúból a nagy víz körül,
Mit lelkem néz s méla, múlt szépségekbe kövül.

Tenger hegy, kék s zöld: s szemem csak egy pontra nyilaz,
Élet körül: s nekem csak az a nap él, csak az -
Az a hegy, az az idő: s mig világ a világ
Ülnék itt: lelkem azt élné, feledve magát.

II

Ölti és hányja lepleit a víz,
Kék és zöld és arany visszfényű fátyol
Szédült hajóm előtt illanva lángol -
Hova visz?

Szélből, vízből, sugárból szőtt najád
Mély-száz redőn át üveglőn s kilengve,
Behízelgte lég- s fényittas szemembe
Szép magát.

Hajóm reszketve, vágatva oson,
Zászlóval intve utána az árba -
S csak libben ő, kendőit egyre váltva,
Ittason.

Illanó, végtelen, száz-szín lepel,
Pillanatonként új gyűrűkbe törve,
Mit lágy kényű kéz a következőre
Széttérrel.

S már önti újból göndörödve szét
Gyüremlő tünemény lég-fátyolát.
Megvillantva párán át kék haját,
Szép szemét.

Oh, arany, s ezüst roppant pályakör!
S kelve és szállva tündérként szememben
Oh örök szépség! víg-elérhetetlen,
Bús gyönyör!

RÓZSA

Mi vagy, párja szép nevednek?
Láng, amit a föld biborlik;
Bár a világ bomlik, omlik,
Őrzője a régi rendnek:
Mint a tavasz híre hírlik,
Felöltözni, ahogy illik.

És az idő itt van, itt van,
S te nem dohadt-henyén ültél,
De mint módja, felkészültél,
Öreg, kedves izgalomban,
Csokrok, bodrok csínja, csattja,
Minden kellőn odarakva.

Dús képként felcsínosodtál.
Hát most aztán mit csinálsz még,
Talán valamire vársz még,
Bolond, nagy ünnep-havadnál,
Ily feszült fényes-hevülten,
Ódon-piros lelkesülten.

Szebbet, igen, álom sem fest:
Kemény, duzzadt föld-tagokban
Lángbársony, drága rakottan
S ringva: - Hogy valaki nem rest,
Izzadozva, rogyva, ily sok
Pompához, mi itt kicsillog!

Dús ruháid szél sodorja,
Izzón ég a csuda színekép,
Várva, hogy tán jön a vendég,
Nagy nap ünnepi csoportja,
Fülledt pompa telijében,
Tűz, hő, krém: pontig helyében.

Oh, be szellős és derült-szép
Látomány: s hát érdemes, mondd,
Ez a kedves és heves gond,
Ez a gyönyörű örültség,
Tenger szín, mely itt viharzik -
És bután az ürbe habzik?

AUGUSZTUSI ÉNEK

Be csodálatosan fut az idő,
Barnul az erdő és pirosodik;
Vajjon mi lesz velünk a szédítő
Új tavaszig?

Perzselően szakad le még a nap,
De már nyomában gyorsan jön az est,
S az égő csontok csöndre hajlanak,
Fáradt a test.

Negyvennégy évemet viszem tova,
Negyvennégy után negyvenötödik,
S már egy lépés az öregség szaka,
Az ötvenig.

Szeptember után hamar hull a lomb,
Szeptember körül gyenge a sugár;
Szép lelkemben sok érzés, ami zsong.
Mind tarka már.

Lehullanak szép ifjú napjaim,
Halad a lábam észrevétlenül,
S hogy viszi léptét csöndben, nyomain
Év évre gyűl.

Negyvennégy, s azután? Tán az utam
Elnyeli a végső, vak szakadék -
Oh, hisz véget ér minden, ami van;
Nincs menedék.

Vén augusztus, piros lomb esik,
Egy-egy fáé, mely hervad már korán,
De a többiek sorra követik
Mind azután.

Sok barátom már sírban, társaim,
Az élet-erdő egyre vetkezik,
És reszketek: már ki új valakim
Következik?

Negyvennégy év, ősz felé: szokni kell;
Piros levél, barna, sárga levél,
Zúg az erdő s élet, lombot terel,
Fut, ami él!

Negyvennégy év, a negyvenötödik.
Szeptember küldi lágy fuvalmait -
S szívem kigyújtja, mint közeledik.
Szép lombjait.

A HETEDIK KÖTETBŐL: MÉRLEGEN 1942-1945

BOLOND HANGSZEREN

ZengjeteK, orgonák,
Pokoli orgonák.
Rémek és vad csodák,
Rosszak és ostobák,
Forrjátok csak tovább.
Míg bírja kéz s a láb,
Míg van, játszani, báb,
 Ne hagyD alább.
Rendítő vad zene,
Rémeknek özöne,
Süvöltő jaj zöme,
Mintha vész zengene,
 Dőlne a világ!
Könnyek és bánatok,
Átok, mit kéz lefog,
Kétségek, panaszok,
TörjeteK, zúgjátok,
 Hulljon a gát!
Sajgás, mi itt gyötört,
Vesztés, min sírt a föld,
Remény, mi sose tölt,
Álom, mit nap megölt;
 Hit, mely vesZti magát!
Könnyek, hang-orgiák.
Versek, vad szín-csaták,
Meg úgyse mondanák
Mi sujt pornál alább,
Mi itten zugva vág.
 Kínunk, sok bús csodád.
Lángok és tengerek,
Bömbölő fergeteg,
Jöjjetek, nyeljeteK,
Üstökös vérjelek,
Elemek, nyelvetek
Oldja ki, mondja meg
 Az ember bánatát!

A ROSSZ DICSÉRETE

Merre terjesszem ki szívemet!
Öllelek Észak és Napkelet,
Merre Dél van és lankadt Nyugat,
Öllelek ellent, barátokat.

Ki sebet tört szívem közepén,
Áldásomat küldöm annak én;
Aki legyalázta életem,
Az szívembe foglalt emberem.

Aki azt mondta: gyilkos vagyok,
Annak áldva kezet csókolok.
Ki tagadott minden érdemet,
Az emelt igazán engemet.

Az dicsért igazán, ki szidott,
Az lett társam, ki eltaszított,
Ki magamba hullni kergetett,
Attól jött a méltóbb szeretet.

Ki döngölte szívemet bután,
Hogy ne fussak az élet után,
Ki megvonta tőlem a kezét,
Hogy keressem csak az Istenét.

Áldott minden megvont szerelem,
Mert, eszmélni, küldi Kegyelem;
A csalódás, mi rádzuhan itt,
Méltóbb utjaidra kanyarít.

Igy döngöli Isten az agyunk,
Ha gyarló szerelmet forgatunk,
Érzésünkben verve csalatunk,
Halunk és boldogan virradunk.

Jók szerelme: lágy elringatás.
Rossz ütése: Isten-riadás;
Áldott a kéz, ki adta a jót,
De inkább, ki a vad karmolót!

Gonosz kéz, áldott csípő csalán,
Vezekeltetőm, zord szőr-csuhám,
Gonosz szó: javító mostohám,
Gonosz szív: igaz apám, anyám!

Áldott, ki vállal öröm-adást,
De jobban, ki a rossz-hivatást;
Vállalja, hogy érz feltámadást,
Isten parancsából a Judást.

Csak az tanít, ami meredek,
Mélyítnek csak: amik gyötrennek;
Boldog vagy csak, ha boldogtalan,
És méltó honos, ha hontalan.

Igy énekelsz, míg utad viszed,
Mint szent, aki tűrt töviseket;
Élet láza erjedt, gennyedett -
Boldog volt, hogy megkönnyülhetett.

BOCSÁSSATOK MEG

Kitárom esett lelkemet,
Bűnöztem, a bűn eltemet.
Bocsássatok meg.

Emberek, szegények, kicsik,
Kiknek szerzettem sebeit,
Bocsássatok meg.

Kik robotoltok cudarúl,
S kikre a rossz bér gunyja hull,
Bocsássatok meg.

Testvéreim, ti kedvesek,
Hogy mint ti, úgy nem szenvedek,
Bocsássatok meg.

Jobbért, mit kaptam, mindenért,
Mi érdemetlen, ingyen ért,
Bocsássatok meg.

A rossz szavakért, tettekért,
S jó elnemkövetettekért
Bocsássatok meg.

Hogy élek vígan és vagyok,
Mig más vergődve sanyarog,
Bocsássatok meg.

Kik arca értem izzad itt
S velem a lágy munka lakik,
Bocsássatok meg.

Emberek, szerte földeken,
Kiket fog nagy veszedelem,
Bocsássatok meg.

Mind, akik bolygtok szerteszét,
S nem jobbíthattam életét,
Bocsássatok meg.

Kik nyüzsgtök minden tájakon,
S rejt barlang öble, víz, vadon,
Bocsássatok meg.

Ti rókák, medvék, szarvasok
És ti keserű farkasok,
Bocsássatok meg.

Madarak és kicsi halak,
Úszók, szárnyasok, bogarak,
Bocsássatok meg.

Erdők, felhők, föld közepett
Kik visztek sok kis életet,
Bocsássatok meg.

Kúszó, zörmölő, vak rajok,
Kiktől az édes föld zajog,
Bocsássatok meg.

A szívem megvert és esett,
Nézzetek el hát keveset,
Bocsássatok meg.

Itt élek, forgok és csalog,
És egyszer, mint ti, meghalok,
Bocsássatok meg.

TÉLI FÉNY

Ragyogj, beteg nap, cikázz és vidíts,
Sugalld, hogy lesz még nagyobb sugarad,
Sárga, beteg remény, csillanj, viríts,
Mondd, hogy a tél szalad!

Nagy nyomásokból emelkedem én,
Lelkem elkínzott, hunyorgó, beteg -
S íme, sugár zeng a felhők közén;
Ne csalj, fény, halk, meleg!

Hisz remény nélkül nem élhet szivünk,
Éjjéből, ha percre is, szabadul.
Homályos, halk öröm, csillogj nekünk
Kezesül, vigaszul.

Hűvös, nagy tél, hó-világ közepe,
Szemünk húnyva se képzel még tavaszt.
S ím, hirtelen fakad a Nap szeme -
Nyilazd lángod, nyilazd!

Mint legendák, olyan messzi a nyár,
A tavalyi: de az új közelibb!
Frissítsd léptünk felé, óh, halk sugár,
Téli sugár, szelíd.

Simítsd a szívnek görcsét, keserű
Gyötrelmeit s amikről nem tehet,
Bús látványokét egy vad, rém-szerű.
Beteg világ felett.

Óh, tél-éjfél közén kis fény jele,
Kedv, mely a szívben felmozdulsz sután!
Még tél, mi jön, s február hava: de
Március azután!

LÉLEK ŪZÖTTJE

Száz nyomástól majd szétrepülsz te,
Mintha száz más lennél, hevülsz te,
Mintha te élnél mindenért,
Sajnállak bolond szívedért.

Ami fáj itt, az mind neked fáj,
Ember-jaj és naptól beteg táj,
S kínnal magadat vereted,
Hogy hiányzik a szeretet.

Miért? Hisz élned könnyű volna.
Könnyebb, mint rosszért zúgva, szólva,
S a bűnért, mit szód hánytatott,
Játszani az orv lázadót.

Kicsi az élet, terhe nem nagy,
Ha többért lenni szánva nem vagy,
De szörnyű, ha nagy indulat
Másért fűt a zord ég alatt.

Velem már így van, ez a poklom,
Hogy sírjak a bús földi foglyon:
Mert röpke percem nem terem,
Hogy ne zúgjak az emberen.

Hogy ne sírjak és ne boruljak,
S lázadva harcra ne zuduljak -
Míg vírulnak a bűsz hibák,
És megy vad utján a világ.

Ha utálattal beleunnék,
Ha ennék, innék és alunnék!
Átkozott balga! Vesszen el!
Mondom: s a szent láz fog, terel.

Terel a vak harc bűsz kalandja,
Hogy legyek a világ bolondja,
Mint annyi más, kit tűz, kereszt
Várt: a vad Lélek nem ereszt.

Mi van, engem ūz e világon,
Hiába gyűl virág az ágon,
És hívna tavasz és öröm,
Csak futnom kell bolond köröm.

Mint vad dárda elhajitottan,
Istentől, ördögtől fogottan,
Nem látva merre-röptömet -
És megállanom nem lehet.

Nem lehet, míg nem üt a célba,
Furódva meddőn és alélva,
Mint vad löveg, mely kárba lőtt,
Az örökös sötét előtt.

Hajnalban és vérző nap-aljban,
Villám gyanánt, szörnyű karajban,
Foghatlan, maga-részegen
Szálló isten-jel: Életem!

ÉS HA SZÉTZÚZOD LELKED...

És ha szétzúzod lelked, és ha
A porban is zihálsz, alélva,
Vak rímeket, mint aki célba
Sem irányítva metsz
Füleket, szelet, kerge szóban
Csapkodva - hogy élete roppan
S reng: de legalább nyílik abban
Kínja: - oh, semmit sem tehetsz!

Oh, magunkra kért felelősség,
Oh, javítani hajtó hőség,
Jó percedért is vélt bűnösség,
Dac, ki erőt a jobbra vetsz -
Oh, szent távolról jött örökség
Régi költőkben gyúlt dicsőség,
Rokkanásig feszült erősség!
Oh, semmit sem tehetsz!

Szemünk zavart, esett az állunk,
Átkozunk és jajt kiabálunk,
És otthonos a rém minálunk,
Mint meleg vérünk, s nincsen álmunk
Mely újabb borzalomra várunk
Képpel nem edz -

Rettenve, ámulva, bomoltan
Magunk s mást elhagyó nyomorban,
Vággyal bukdosva, árva zordan,
S felkelve és lecsüggve: „Jól van”
Élve magunkra vett pokolban
A halál karjáig hajoltan:
Mert semmit sem tehetsz!

ÁRVA HARC ÉS ÁRVA KÖLTŐ

Mindig végső nagy csatádat
Vívod - aztán újra támad
Valami.

Mindig futnál mély-magadba,
Jobbért üző, tiszta hadba:
S állani kell, állani.

Fáj a szíved minden szóért,
Magadért, jobbra-valóért
Lelked öl.
Zajba fúltan, csúf zavarban,
Sír feléd, míg dúlsz a porban -
Költő-csillag tündököl.

Új küzdésed még ujat hoz,
Végső szódhoz, igazadhoz
El nem érsz.
Minden harcod: „csak még egyszer”,
Vad vitákba fulsz, vetekszel -
S hull a könnyed lelkedért.

Hejh, vad vér, te bő, vad élet!
Más megférhet, írhat, élhet -
Semmi gond.
Hejh, tán bérled e világot,
Hogy rosszába magad ártod -
S csúf a neved és bolond!

Rút sok zokkal, fogyó szókkal
S harcokkal, alávalókkal
Ég szived.
Árva harc és árva költő,
Fogy szived és zúg a fertő -
S hallgat a te Istened.

NYUGODJ MEG

Mily rémség ül rajtad, barátom,
Hidd el, mindegy már e világon,
És jobb ülni vad lakomákon,
Mint sírni sorson, a galádon.

Ripők, sunyi nemtörődömmel,
Cinkoskodni minden örömmel,
Nem törödni fellegözönnel,
Burkolva hazudt, kába mennyel.

Ami most van, hallod, feledd el,
Ne nézz sehová vad szemeddel,
És ne fülelj zajdult füleddel,
És ne beszélj nehéz sziveddel.

Mert szemed csak azt mondja: rogyj meg,
Füled azt mondja: zavarodj meg,
A szíved azt mondja: hasadj meg -
S a feledés így szól: nyugodj meg.

Immár így van, ím így, ma látom,
Nehéz állnod immár a gáton,
Véred bénul, mint rossz varázson,
Őrült bánat a föld alá nyom.

Ami van most, szegény, feledd el,
Ami öröm jön, kicsi, vedd el,
Hogy bírjad még ölő heveddel,
S ne bomolj meg szegény fejeddel.

Jaj így van ez, ím így, barátom,
Hogy állj még a rozoga lábon,
S fel ne borulj, bolond csodákon,
Ez élni rossz, cudar világon.

Kézzel, szemmel, szívvel, körömmel,
Húnyó, bújó nemtörődömmel,
Vak, könnyü ledérként köszönj el,
Harcos társadként az örömmel.

Hanggal, szívvel, lehelleteddel,
Burkold magad minden meleggel.
Hitetlen hitt, csaló hiteddel,
Jaj, hogy ne rogyj még életeddel.

Remény, álom, öröm, vagy Isten,
Száz nagy varázs jöjjön, segítsen.
Hazug, ezer hívással intsen -
Meghal, kinek reménye nincsen.

VÖRÖSMARTY 1850-BEN

Oh, messzire lökni magam,
Emésztő csillag-közi ürbe!
És onnan nézni, ami van,
Ámulva, hűlve!

De jaj, magamban hordom én,
Mint a kárhozatot, a poklot,
Ami ég e bús föld színén
S kelnék s lecsuklok.

Mert jaj, itt vagyok, itt vagyok,
Mint a gyötrellem élő képe,
Kit hamvasztón dűl száz gyilok -
És nyelve tépve.

Szememben torz kísértetek,
Fülemben megszakasztó lárma,
Vad szavaktól eszem beteg,
S tengek, utálva.

Oh, s hogy élek, s lenni tudok,
Mikor érzem, hogy nem igazság,
Istennek (- ezt nézvén, mi fog -)
Még látni napját!

És ennyi iszonyt élve itt,
Lelkem, hogy semmit sem segíthet,
Nem hull, széttörve ízeig
E gyáva testet!

Oh szakadj, ín, szűnj hirtelen,
Szív! Vérem, csapj ki homlokomra,
S válaszul rá, mi van, eszem,
Roppanj halomra!

S ne nézzem, balgán, nyögve, vak
Táncát az Ember szégyenének -
Tehetetlenül, s tengve, csak
Azért, hogy éljek!

FÉRFI-ÖRÖM

Oh, napjaim, horgadó nappalok,
Ti látjátok, hogy lángokkal csalok;
Ki hittetön hisz, vágtat és ragyog,
Már nem vagyok.

Oh, évről-évre lépő életem,
Oh, égcsúcsokon, égve, részegen,
Már átléptél a mély délöveken,
Szállsz csendesen.

Hő déli őv, oh, régi, szép sugár,
Tűzeddel öntött élet és határ -
Im, lankad és fordul a drága ár
Biborra már.

Még ég a vér és még derül a fény,
Még tartja kényét a kar, a kemény,
De tudja már, mint halkul a remény,
Szívem, szegény.

Oh, új nap, kelvén, mint a többi nap,
Terv, cél, mely egyre új tűzekbe kap,
De lelkem már - száz lángján régi rab -
Mind józanabb.

Mély tündöklés, oh drága, szép világ,
Dús szenvedés, bolondos, volt hibák,
Múlnak a harcok, a víg-ostobák -
S az ifjuság.

Oh, dél-mult nap, oh, érett életem,
Már elhajolsz ím, szállasz, édesem.
Szent lángod fut est-közi orv-szelen -
S a szerelem.

Már száll a kedv sok bohó gyönyörön,
Már fut utam, mind sivárabb körön,
Be szép e bú, mihez magam töröm:
Férfi-öröm!

Oh, férfibú, oh, higgadt tisztaság,
Lefeslett semmi, drága cifraság,
Léptem már tisztább nagy utakra vág
Vár a világ!

Oh, férfisors, oh, magvas férfitett;
A harc a jobbért, míg erőd mehet -
Szerelmed, szív, már ez legyen neked
És örömed!

JÓZAN SZÓ

I

Fordul s változik az idő; ami rossz volt:
Az jó; s ami jó: az holnap felfordul; hánykodik egyre
Az Ember, s mint a lázas fekvő, helyét
Váltogatja; íme, millió arcban
Mutatja magát a Történelemben. És sehol
A megnyugvás. Verítékező, feszült agyakban elvet
Teremt és arra esküszik: de aztán elveti az elvet,
Mint részeg önkivületben tett fogadalmat.
Mert bármily képen fogná, hiányzik
A boldogság: s rögzött eszméktől hordva, imigyen rohan,
S míg tart a vad láz, tökéletességeket álmodik.
Igy fűzi tévedések fűzérét: és talán ez a játék
A Minden? Biztos, igaz nincs, minél megállna,
Ki nem józanulva, s átkozva a tegnapot?
Van! S ami van: egyedül a józan tisztaság,
Munka, a kar, ép szellem erejével; megbékélés, egyesség,
A közös-jó alatt, hol a legjobb: a legnagyobb;

S elv csak egy: a megbecsülés, tisztelet egymás iránt;
Egymásban önmagát látó bölcs belátás, s tiszta törvény
Erejével épített, józan emberi világ.
Melynek célja: csak az élet s ember emelése; s jelszava:
A szabadság!

II

Nem hiszek az elvekben, csak az
Emberben; nem hiszek a szentségekben, csak ha az ember java
A szentség; csak azt az ígét tisztelem,
Ami jót hoz; jobbat, mint ami van: a többi csak örület;
Bolondok hagymáza. Eszelős, aki szélre szab ruhát,
S nem élő testre! Jó csak az, amin
Az emberi élet felemelkedik.
De hallottunk bösz prófétákat. Kínos évtizedek
Szántották az ember hátát, dúlt agyát, gyötrőn írva be:
Ím, az új Igazság! S az új minden volt, csak nem, ami
Igazság. Mint mákonytól, jártak tőle elvadtított
Vakjai az utcán. Dörgött a szó, a szem öldökölt;
S ment a Megszállt - beszélt, fel nem mérhetve értelemmel,
Ködképeket üzve a szavak gőze mögött.
Tornyok tetején lépkedve az ürbe: amig
Megnyílt a szakadék (- mert nem levegőben járó isten
Az ember!) s a balga képzelődő
Hanyatt-homlok hullott alá.

III

Józan legyen az ember.
Ne higgyen, csak annak, mit lemér értelemmel,
Megtapint kézzel; hagyja a vad elveket.
Lám, elv nélkül szánt a földművelő: s amit bevet,
Megszázszorozza. Elv nélkül terem
A természet is. Tiszta és józan értelem:
És lehetősége a józan észnek, tiszta szónak,
Mely megszólalhatson bátran és gáttalan.
Ha felzúgnak a vad hangok és torz akaratok
Akarnak vak útra vinni. Istentől a belátás!
Tiszteljük Istent bennünk s el ne nyomjuk,
Akiben felragyog. Közös az út és egy az érdek -
S hogy a nagy közjót mindig a legjobb értelem
Vihesse: életünk legfontosabbja, ami kell,
(Hogy érvényesüljön a tiszta
Szándék:) az a szabadság.

IV

Oh, szabadság, szép száműzött, mindig utban levő,
Jövő és eltűnő! Te nélküled semmi sincs!
Vak a szemünk, bizonytalan az utunk,
Gonosz cél s kéz által vak módokon rángatott,
Vagy tudott örvény felé rohanunk uttalan -
S már keserű kínunkban üdvözölnénk a biztos halált.
Szabadság, isteni származásunk büszke címere,
Mely nélkül lelkünk hamis pénzként hazug.
Szabadság; legyen szabad az ember, ha él,
Mert magáért született s nem hal meg helyette más!
Illő tehát, hogy maga is úgy éljen, magaként.
Maga törvényével emelkedik a madár,
És maga útján rohan a felhő, a patak,
Fussa magaként sorsát az ember is:
Mert mindenkinek örök írott sorsa van,
Isten-írást szeg derék akaratot szegő akarat
S lelkünket gázoló törvény: törvénytelen!

V

Mint fényes szellem jelensz meg a világ felett,
Szabadság! Félvak szemmel tapogatunk,
Égő délben, égő évben, tűz között,
Mint tűzes villámlás, hogy nyög bele bús, beteg szivünk!
Nyög bele, s tombol! Szabadság, isteni aránk!
Ne hagyj el soha minket: nélküled nem élhetünk,
Mi vagyunk a világ árvái, vakjai nélküled.
Oh, szállj, a felhők zugaiból, fényes madár,
Oh, csillogtasd, villogtasd zenélő, fényes szárnyadat!
Betört isteni jelenés a világ felett,
Nagy ragyogásodtól hogy borul fénybe szivünk!
Oh íme, jók vagyunk még, mert neked örülünk!
Méltók vagyunk rád, mert érted forr szivünk s karunk.
Oh, haljunk meg, ha nem vagyunk szabadok, emberek!
Ha nem úgy élhetünk, ahogy akarunk!

SZIBILLA LAPJAIRÓL

Nagyon főnek a mennyek,
Pokolnak és Istennek
Milyen vetélye zeng itt -
Sóhaj, mely földet indit,
Egek vérrel cseppennek,
Csillagok zúrt üzennek,
És régi vész-kométák,
Írók a véget írják.

Milyen úrbeli hadból,
Mily tomboló haragból,
Lázadt Isten szivéből,
Felfortyant kín hevéből,
Milyen pokolból, úrből,
Varázsból, régi dühből
Dúl a rém mind mohóbban.
Villámok árja lobban,
Éj közepén hajnallik,
Délben éj-láng nyilallik.

Micsoda holt örömből,
Megszakadt türelemből,
Vészes vést-esküvésből,
Vad több rossz-nem-nyelésből -
Minden gát felszakadva,
Forr egy Bősz indulatja,
S mi van, reszketve rebben,
S omlik a szörny-kezekben.

Hová, kinek fohászkodj,
Földet verve alázkodj,
Sikoly az mi segithet,
Sóhaj, mi vést térithet,
Hová nézz, földön, égen -
Nem fér a Nap medrében,
Hő-folyók leroznak,
És megfullad a holnap.

Micsoda megveszett Rém,
Nem bírva maga lelkén,
Micsoda kín, mi ömlik,
Özön-bosszút özönlik -
Rémség rémségre hátall,
Az Úr nem bír magával,
Egek, felhők lefolynak,
És mételyt sír a csillag.

Hová jöttél, mit tettél,
Mi az, mit elkövettél,
Ember, mire dühödtél,
Most rettenhetsz bünödnél,
Vagy sírhatsz megszakadva,
Ki az, varázst ki tudna,
Igét ég felé mondva -
Jaj e nap, e ma gondja,
Jaj, ilyen vad vitában,
Ember, e vad világban!

Mi az, mit még te mondhatsz,
Poklot legyőzve bonthatsz,
Talán tudsz még imákat,
Hívjad megholt anyádat,

Hívjad a régi jókat,
Kigúnyolt, drága szókat -
Jaj, a vész a porig vitt,
Gyötrelem sírni indit,
Im, már kegyért verekszel:
Még - sírj - tán megmenekszel!

ANTI-K ÜTEMRE

Nincs szükségem rád, te szegény, ki hat helyen ugrálsz,
Mint a bibic, s aszerint ingatod itt fejedet,
Hogy mily szél forog, és a hatalmast védve szavalsz rám,
S titkon, ily érdemen, ott kegybe kerülni remélsz,
Szánni való emberke: s ezért még feddni se tudlak -
Gyáva, te, százlaki: hogy szídjalak is kicsi vagy.
Mily zsugorult lehet az, mely benned lippen, a lélek,
És meglátni, mi van, mily vak a pislá szemed.
S mily cingár cérnácskán függhet a férfi-gerinced,
Hogy soha állani nem mersz te sugár-egyenest.
És szomorúbb még szolgálai szellemed ám, mi legörnyeszt
Hogy fog a polcon ülő: mintha igézne varázs!
Mint dül benned, ahol sikeres rossz kél, a megértés,
S védve, ha bántom, hogy néz sunyi lángu szemed,
S ömlik szádon a nyugton ítélő „tárgyilagosság”,
Mint ura portáját védi a szolgálai eb.
Árva szegényke; de értelek én s még meg se ítélek,
Ám Isten se segít, mely nyom, az undoromon -
Hogy mily torzokat épít a pénznek kénye s a szükség,
S tengő, bús sorodat gyászolom, emberi nem!
Korcs te: megértelek én, s könny közt a kis ingatag embert -
S hogy lennünk törvény, tán ilyen aljasan is!
Lám, mezt vált a sok állat, színt, mint adja a kényszer,
S csak bölcs vagy te, hogy így forgsz, igazodsz, nyomorún -
És csak balga, ki másként fut: - De mi engemet illet,
Mint tegyem ezt, inkább rögtön vesszek el én!
Férfi az eszményem, ki kiáll, megmondani bátran,
Azt, mi belül tombol, s egy neki, hogy belehal,
S mint ily gyáva, alaktalan élet, hullani méltóbb -
S aljas sorsa: fekély pokla a büszke szívé!
Ember-név akit illet, a sárban tengeni nem fog,
S szolga ha élhet csak: éljen az itt, aki tud!
Míg lehetek, nem félve, magamként lépjek a földön,
Élet vagy becsület közt nem is alkuszom én.
Hordja okos szél büszke oromra a lenge silányat -
Nagy lehet: embernek senki sem, az bizonyos.

ŐSZI HAJTÁS

Csaholnak, hogy megzendülnek az erdők,
És ijjeteg levelek esnek,
Hajtják az irtást, hajrá, utánam,
Gyílok-vágytól a rossz szívek repesnek.

Amiért megűznek: az a szabadság,
A toll, amit tartok kezemben;
Hulljon ki a végső is, ki még van,
Kinek lelke szabad ütemre rebben.

Hulljon Vak Bottyánunk s Petőfink álma,
Hangja az utolsó kurucnak;
Zengnek az erdők, kürtök rivallnak
És az éjszaka rossz falkái zugnak.

Hulljon ki a legszabadabb magyarnak
Arca, ki még beszélni itt mert -
Ki más urat, mint a jogot, a szentet,
S az ősmagyar, szabad Istent, nem ismert.

A leghűbb magyart üldözné, kiverné
Sivár szolgáknak gyűledéke -
Akinak szíve, mint egy nagy sír, fájt,
S ha gondja volt: nem maga, csak a népe.

Hát jöjjenek mind! A hangjuk üvöltsön,
Jöjjenek hát százan és ezren,
Törjenek ál-magyarkodó szóval
És hazug igazság-sujtásu mezben!

Jöjjenek mind: seregüktől nem aggok,
Amíg tollam itt még e kézben,
Fölöttem az ég s talpam alatt e
Föld enyém és tart még erőm az észben.

Nem magamért küzdök: semmi az élet.
De kinek vállaltam a harcát -
Megvédeni harcosodat, magamban,
Magas szentségünk te, ősi szabadság!

Csak azért, hogy ne legyen újra eggyel
Kevesebb, ki érted kiálljon,
S hulltommal hűljön a szabad ének
És igényed e sivár földi tájon.

Hulltommal? Nem! Hulljon az, aki gyáva,
Kinek harctól rossz szíve reszket -
De kezemben itt e toll sebez, vág,
S nem felejtí az álnok, aki kezdett!

Mint őseim, gyalog s szálló lóhátról.
Karddal, vagy nyílnak sűrűjében,
Állom, kavarom a csorda ellent -
S ki szívemre tör: én állok szívében!

Ne higgye a rossz, hogy mert az a látszat,
Mi-bukásunk ideje jött el:
Ki velünk kezd: e vén földdel áll ki,
Mert eggyé forrt erős lábunk e földdel.
Arad és Kufstein s ezer börtön, mi még volt,
Benne sír, mit mondok, a szóban;
Erőm, tollam ína: a szent igazság -
És fojtó hang minden alávalóban!
Erős karral, szívvel és vidám innal,
Bandák jöttén, a nagy rohammal,
Mint istenekkel védve állok itt: és
Magam jónak tudó, régi magammal!

(1942)

SZÉLSÍRÁS

Zajdul, zenél,
Leng a levél,
Vérszín lepett
Tájakon át
Viszi a szél,
Viszi a szél.
Vajh, hol leled
Lelked honát,
Vérpirosló
Száz tájon át,
Ködbeoszló
Világon át,
Hol bú nem él,
Hol szív remél?
Szél zengeti
Erdők szavát,
Jelentgeti
Holnap havát
S a vér alél:
Túl habon át,
Rőt napon át
Dobog a tél,
Dobog a tél.
Vajh, hová mész
Levert vitéz,
Mi az a rész,
Mi jót idéz,
Amerre néz,
Borult szemed, -
Hol nem hűl ész

És nem ígéz
A rettenet,
A rettenet?

Jaj, hová vidd
Megvert szived,
Jaj, hol a hit,
Ami hitet,
S mi az a táj,
Ahol megállj?
Lomb-rőtített
Száz tájon át,
Lábad-szegett
Világon át,
Mi van ma, fáj,
Mi van ma, fáj.

Jaj, ami él,
Szél, táj, levél,
Ősz, sanda tél,
Ködfútta cél,
Szív, mely alél.
Mit lát szemed,
S mit fog a köd:
S felhők mögött
Az Istened,
Az Istened!

Ilyen világ,
Megvert világ,
Milyen hibák,
S bosszú, mi vág,
Oh, emberem!
Ősz, lomb, zavar,
Szellő kavár,
Tél jön hamar,
Sírnak a fák, -
S aki akar,
Reménytelen,
Reménytelen.

ÖREG NAGY FA

Öreg nagy fa rázza lombját,
Zúgja gondját,
Már hagyóban nyár kalandját,
Már nem játszva lét bolondját.

Öreg nagy fa, hogy virágzott,
Ki se látszott,
Száz szírommal forrt, bogárazott,
Most este van, vége: játszott.

Most este van, zörg az este,
Száll a fecske.
Nem nyílik több levelecske,
Csak azt nézi, mi van, ejtse.

Régi szép fa régi lombja
Hull csapongva,
Régi szép nyár régi gondja,
Ágtetőig ejti, bontja.

Zeng a nagy fa, zeng az erdő,
Hangja zörgő.
Merre mész, zajjal betöltő,
Mennyi lomb, mind szárnyat öltő.

Öreg nagy fa zúg magában
Bánatában.
Azt mondja, mi szép, hiában,
Azt mondja, menjünk vidáman.

Hajtja magát nagy fa ága,
Nincs virága,
Ami volt zöld, földre vágja,
Nem érinti pusztasága.

Nagy fa lombja, régi ének,
Száll a szélnek.
Nem kell holnap hidegének,
Nem kell a fagy szegényének.

Ami volt, már ködbe lengett,
Nem melenget.
Ami van kedves, elenged,
Körül a sötét üzenget.

Öreg nagy fa régi kertben,
Ing, leverten,
Öreg szélről megteperten,
Öreg évnek napja-verten.

Öreg évvel, messze nyárral,
Béna vállal,
Míg kerengve lombja szállal,
Barátkozva a halállal.

KARÁCSONYI CSILLAG

Nehéz, lángoló vajudás,
A nap megfoghatlan rohan már,
Ami volt, messzi, oda van már,
Vad év, nagy rémekkel csudás!

Fül nem észlelt ilyet s a szem,
Agy, felfogván, alélva roppan,
Az ajak szétmállik a szóban,
S hallgat, rettenve, csendesen.

Csak belül morajlik s gagyog,
Magát tépve, döbben a lélek,
S a többi közt, fülve, kik élnek
Reszketnek kicsik és nagyok.

Magából kifordult világ,
És így jön ránk megint karácsony.
Lehe tömjén s a hangja bársony,
S virítnak a bús zuzmarák.

Újonnan az emlékezés,
Forró ének a szeretetről,
Legendák istenszép nevekről.
Oh, nagy a fény, a szó kevés!

Jézus, angyal és Betlehem,
Pásztor, királyok, esti csillag;
Hol a lángok, mik újra csálnak,
Be árvák lettünk, Istenem!

December, hideg s éji fény -
Tán van, ki ép most született meg,
S újra megnyer a szeretetnek,
Mert zord az élet és kemény.

A föld indulva háborog,
Az ég megrakva tűzjelekkel,
Rettentő gondunk tépve vet fel
S dörögnek roppant táborok.

Kezünk lecsügg, csüggedt szemünk,
Im, itten állunk, tehetetlen,
De bús vággyal, mely törhetetlen,
Tudatlanul Istent lesünk.

Roppant év, roppant nappalok,
Mi vad mese, minden lehet most -
S mi nagy álom, fogva hitet most,
S lehet, hogy jó, mi jönni fog.

Rémek, hangok és fénycsudák,
És inog a föld, mint a tenger,
De ki hisz, álma könnyű szender,
Mert az Istené e világ.

Ő, aki orkánt szelidít,
Ha a rémségeket bocsátja,
S előtte nyitva, mint sajátja,
Örömd, s szenvedéseid.

Ha lég bömbölt, villám szakadt,
Küldöttet ő úzenve küldött,
S nem egyszer, lengve, testet öltött,
Hogy buzdítson: ne hagyd magad.

Az ég tiszta volt, csupa fény,
Angyal illant és zene zengett,
Csengő ének verte a csendet -
Ember, amíg élsz, van remény.

Ha éj fojt: túl a zavaron
Isten ege van fönt, a kékbolt
S lehet még egyszer, ami rég volt
Lenyúl az ősi oltalom.

S kié bús voltunk s e világ,
Új csillagát ő majd megadja,
Csak szívünk tisztultan fogadja:
Muljanak tőlünk a hibák!

MEZTELEN JANUÁR

Süvölt a szél, de a hó nem tud
Hullni; a felhők öle meddő;
Tán mert az ég nem akarja eltakarni,
Mi a földön van: az iszonyatot.

Hadd lássa az ember, mit művelt.
Látja az ember, de nem okul.
A póre földre vér csorog,
Iszonyú rémek kerekei zúgnak.

Hullna a hó, de nem hull. Ki látott
Ily meztelenül didergő telet!
Sikoltanak a magok a földből, -
De csak néz az ég, szeme mint a halál.

Azt mondja: ne hulljon hó a földre,
És ne födözze ezt, ami van,
Hadd lássa az ember mit művelt,
S térítse észhez veszett-vad önmagát.

Már öt éve pereg a kocka; dül,
Kockázik a Sors, nekihevült hadak
Kezével: s döng a vita, kié legyen
Az ember: halálé vagy az ördögé?

Ember, ne üss kezemre, ha sírok,
Feldúlt betűimre könny csorog -
Átkozott az, aki eltiltja e sírást,
Mert egy veszteség van itt: az emberé!

Agyamra köd borul, szememre köd,
Lelkemben tódulnak vad fellegek,
Szívemben víziók villáma szánt -
Jaj, hogy mit látok: fényüknél meg nem halok.

Öt éve döng a föld változó
Színű asztalán a kocka, szilajul a sors,
S türelmetlenül a döntésért, ime,
Vad dobásaitól e föld már összetörik.

Városok szép tornyai hullnak; göngyöleg
Szőnyegekkel tekeri fel az utakat
Sziszegő láng, a vérfelhők közül
Szórja a romlást az örület és kacag.

Mikor lesz máshogy? Mikor tér észhez az
Ember s legyőzi önmaga vad
Lelkét, s a földön és magában,
Józanágót rántva, kél a gonoszság ellen?

Szent az élet! S mi van, nem arra való,
Hogy széttörje egy percnyi buta láz,
S hogy aki lát a jelenben, s messzi jövő,
Oktalan bukásunkat szégyelve, sírjon!

THESBITES ILYÉS

*És mene Ilyés negyven nappal és
negyven éjjel, mind az Isten hegyéig,
Horebig. És lőn az Úr beszéde hozzá
és mondá neki: „Mint jársz itt Ilyés?”
Ő pedig mondá: „Nagy búsulásom vagyon.”
(Királyok I. könyve 19.)*

I

Már negyven napja lépek s ideértem,
A Horebhez. Mondják, ez ama hegy,
Hol Isten szólt a dörgésben s a szélben
S kén folyt a felhőkből, tűzzel elegy.
Mondják, ez ama hegy; valami vénhedt
Mondákat ontó szájról vettem én:
A nép megindult és előtte lépett
Vezére, ki lángot látott a fák hegyén.
A csipkebokor izzott! De nem erről
Akarok szólni, más függ nyelvemen,

Míg bujdokolva forgok helyre helyről
 S mint villámtelt ég, forrong szellemem.
 Nekem e földi élet elborult már,
 Kimondhatatlan, amit szenvedek,
 Vidámság, könnyű játék messze mult már,
 Csak a hang él még, ez a szörnyeteg.
 Mert megkapott az Isten durva karja,
 Mig lelkem még íjjonnan nevetett,
 Az emberek köréből elcsavarva,
 Ennen vad céljához számkivetett.
 És nincs értelme már annak, hogy élek,
 Ha nem roppant parancsát zengem el,
 Ha percre más fog, méze mint a méreg,
 És bőszt váddal a szívemben perel.
 Így tengek eszközül én szörnyű kényén,
 Szánván a szóra lenge életem -
 Helyébe hogy, mint sorsom adta, élném! -
 És már tudom; nincs ebben értelem!
 Nincsen, tudom: hisz annyian beszéltek,
 Tüdőt szaggattak, Isten kürtjekép,
 Riasztva zúgtak, feddtek és reméltek -
 De mint a tenger, süket volt a nép.
 Tudom, s máshonnan: én vagyok a példa!
 Pörölt a nyelvem, dörgött szüntelen
 S mint zúllott nyíl, szállt szóm, nem érve célba,
 S kacagta Ákháb, az istentelen.
 Istentelen király, s istentelen nő!
 S oh nép, te kerge, vezetett tulok!
 De már únom, Isten! Dacom s dühöm nő:
 Gondolom, mostan megszabadulok!
 Mert, vad királynő, nem tőled futottam, -
 Mi veszni annak, kit fog annyi rém? -
 De Tőle, kit ma messze taszítottam -
 S hogy élni akarok, Ellene, én!
 Élvén megélni, hogy szegtem a törvényt,
 Tudni, mint forog fönn a vad marok,
 Szót megtagadva, és a buta önkényt -
 Hogy elhagytam: s hamúvá nem halok,
 Mert szóljon, ki továbbra is bolondja,
 Eszelősként szolgálni nem fogom,
 Veszett ígét mondja, aki mondja,
 Az életemen én uralkodom.
 Hogy cégérezzem magam e világért?
 Mely faldos, böffen s nagy szómon nevet?
 S még Őt se hiszi: s mit, közölni, rámmért,
 Szavam nyomán bolondot emleget!
 S most vallom, únszolt engem is, hogy olykor
 Kérdezzem: vad szavamban Ő beszél?
 Vagy dúlt agyamból bamba zavarom forr?
 Mi biztos? Oh, rejtett Ő: s hol a cél?

Vagy roppant eszmélés e vad dacom tán -
Sugallat tán maga a Zord felől:
Hogy hagyjam a szót, mit maga is ún tán: -
Oh, ha hagyom, vagy nem hagyom: megöl!

II

Miként a rossz eb, éltem megvetetten,
Kalandorok, fényes gazok között,
Rangra s jókra nem törve, üldözötten,
Rosszul táplált és durván öltözött.
Bolondok és lármák közt, önfeledve,
Mint ki viharban féltett jót cipel,
Az Isten kincsét vittem, óva, rejtve,
Nemtörődön magam sebeivel.
Mint ki féltettjét, a legtöbbet, óvja,
Derűk delén és gondok éjjelén,
Forogtam csalva itt, és bujdokolva,
Csak hogy megóvjam, mit rejtett belém,
Csak hogy neveljem, éljen, egyre jobban,
Áldoztam élvezet, nagy jók mámorát,
Érette éltem vadnál árulóbban,
Érette voltam rossz társ és barát.
Kerengtem, loptam, lestem a világból,
Gyűjtöttem, mi szent jómról táp lehet,
Mint ki eszközt fog, nagy célhoz, magából,
Fűtött a mondhatatlan örület.
Csak ennek éltem: minek éltem én még!
Az életem, mint árnyék elfutott,
S nem értem semmit el, mint itt e törpék,
Csak a szót, mely hiába harsogott.
Mindenben lenn, és mindenből kitudva,
Életrontó, rögeszmés, esztelen -
Míg forrt körül az ember józan utja,
Én csüggttem hangon, szellős jeleken.
Mert vad kéz rángatott ki és vad érdek,
Mégfogva már az iskolapadon,
Hogy a köz-ösvényt hagyva, mitse kérdejek,
S én mentem egyre sívár utamon.
Mentem: s mi volt, s mért mentem, Uramisten -
Most hogy már mindegy, valld meg legalább,
Akárhogy fessük büszke színnel itten:
Agyrém, s ki hordja, a legostobább!
Vak megszállottja hangnak és betűnek,
Őrült, ki egy koholt üdvöt himez,
S önelégült világára a bűnnek
Vélt megváltó terhet magára vesz!
Bús esztelen, mert nem tud megfelelni:
Annak, mit únszol, mi értelme van?
Csak nagy küldője nevében perelni -

Ki tán nem is biztos, ha elme van: -
Csak egyben forg Ő, e rejtéllyel itten,
Mely a Minden, a bűnök és hibák,
A fény s árny, s mi nyelvvel rendíthetetlen,
És avval egy - mert maga a világ!

III

Oh, vad vihar te, mely bennem gyülemlesz,
Oh, terhes lelkem, forró, nyugtalan!
Mely átok ez, nem jutni soha perchez,
Élvén mint más, búsan vagy boldogan;
És nem rogyásig rakva, megszakadva
A duzzadó szavak telje alatt,
Míg megtódulva száz száll még, dagadva,
S hogy belsőm szűnne, nincsen pillanat.
És nincsen nyugalom, mert mindig érzem,
Nem volt hű, mit vallottam az előbb,
Ahhoz, mi tölt, hogy kimondjam egészen -
S kiontva, szomj tölt: régi szomjra hőbb!
Belsőmnek gerjedt, végtelen egéből
Tódulnak nagy szók, mint a fellegek,
Kiűrithetlen új meg új beszédűtől -
Oh vad lelkem, te forrongó, beteg.
Küldöttség átka! Mily jó is a lénynek,
Ki sír, nevet, de éli életét,
Borong az árnyban és örül a fénynek,
S nem hordja ily sors roppant örökét.
A perc szívéig tud ez elmerülni,
Ha élvezi: nem vád rá, hogy hanyag;
És vad láz hajtson százszor istenülni -
Mi van egyedül itten: az anyag.
Porból születünk és porból lakunk jól,
Tápunk az állat, ásvány és növény,
Csak ha a testben elégszünk, vagyunk jól,
S ha ez nincs; meddő örület a fény,
Kicsiny ború és kiskedvek vigalma,
Magáért élő bánat és öröm.
Ez embersorsunk, ez lelkünk nyugalma,
Betöltött rend a szűk emberkörön.
Én nem értem rá magamnak örülni,
Ember vagyok bár, erdőn kicsi ág:
Csak a közös jó, min tudtam derülni,
S miért szenvedtem, az egész világ.
Így lettem megszökött csillag a Rendből,
Akit csak a nagy pálya igazol,
Nagy értelem, mi hatva árad ebből,
Másként örült, mely elveszve lohol!
Mint óriás, vágtam szét büszke szókat,
Zengett a föld, mint érc ha ércre ver,

S vén vakság verte az írástudókat,
 És vas-álomban szunnyadt Izrael.
 Ah! Széjjelütni arcuk zord ököllel,
 S porrá a szűk, rossz homlok üregét,
 Sinait kapni kézre fogva, öllel,
 S ledobni, hol fetreng e rongy cseléd!
 Nem fog-csattogni, telt szájjal ugatni,
 Böjtölve, és sírván, szőrövesen,
 De vad torkukat bős kezembe kapni,
 És agyukban tombolni véresen!
 Ezt! Ezt kell! Isten! S felszaggatni bélét
 E durva hegynek, mely fönt süstörög,
 És rábocsátni duzzadt láva-vérét.
 Hogy sisteregjen hamuvá a dög!
 Ég, föld zendüljön rossz, dugult fejére,
 Zsugorítsa agyát a robogás,
 Viperák csöppje vak szemein érje,
 Vérvörhennyel legyen utált csodás!
 Tátottam számat, nyögve ordítottam,
 Szemem kitágult, arcom megdagadt,
 Meggyúlt csontomban fájva ficamodtam,
 Fekély serkent föl gyúlt nyelvem alatt.
 Gondoltam, így kell, mint azok csinálták,
 Kik előttem harsogtak eleget,
 S ha lelküket hiába ők kitárták -
 Véltém, a nép engem megemleget.
 Erővel szóltam, mert bizonytalannak
 Rossz lenni: és ha, mint más, nem vagyok,
 Pótlásul életért másnak s magamnak
 Legyek az, mint előttem a nagyok.
 Mert mint a csillag, amely kiszökellik,
 Csak úgy méltó, ha büszkébb útra kel,
 Különben korcs gözkép, mely bajra sejlik,
 Balsors mása, fattyú sors, vészre jel: -
 Ím így a Rendből én kiléptem itten,
 Mint méltóbb, kinek büszke útja van:
 De hogy szavam kell: becsapott az Isten,
 S az embertől elvesztettem magam!

IV

Az emberektől útam messze járom,
 De nem fáj, hogy velük egy nem vagyok,
 Nyomorúbb náluk nincsen e világon,
 És őket hagyva, semmit sem hagyok.
 Mert mit kerestem volna köztük én itt,
 Kiknek más álmuk nincs, mint jászoluk,
 Pénz, semmi-rang, amikre lelkük épít,
 Hogy szennyes a lét útja általuk.
 Óh, vak tömeg! Mint egy legyek belőle,

Inkább legyek juh, oktalan barom!
 Óh, ember, zagyvalék vak, furcsa szörnye, -
 Szellem és sár: nézni is fájdalom.
 Bús nevetség és furcsa szomorúság:
 Mint apját, Isten, magad ne dicsérd!
 Gyász humorodról keserű tanúság,
 Sár s szellem: egy vagy a másik miért?
 Miért a szellem, e mázas, koholt jel,
 Hol fönнен zeng, forr, sustorog a föld -
 Illat-írás, hol kéngödör dohol fel,
 Galamb-kép: hol tigris ásít, üvölt.
 S mért, Isten, hogy tilalmad rájavésed,
 Ha test, mi képzi földed életét,
 S adod, ha végzi, mi törvénytevésed,
 A rossznak bús lelkiismeretét?
 Vagy ha nem ő való: miért e vak por,
 Mért hogy napjaink benne tellenek?
 Ha sár vagyunk: miért a többi akkor,
 Ha nem: miért nem hát csak szellemek?
 Mely örült kedve e korcs kétlakiság?
 Nagy Alkotója, kérlek, ne csodáld,
 Hogyha nem nyargal jóra hajlani hát -
 S mi a rossz s jó? Mindent kezded csinált!
 Mi az igazság, mért higgyék szavamnak,
 Hogy ez vagy az, s ki hallja igazul:
 Holott én koholtam másnak s magamnak
 Törvényül és irányul, vígaszul.
 Neked bár mindegy, mert játszol csupán Te,
 Búnk alkotja legkisebb gondodat,
 Mulatsz rajtunk, mint sok torz báb-csudán, Te,
 S nevetsz engem, szegény bolondodat.
 Nevess, jól van, Te tudod mit cselekszel,
 De megmondom most, hogy hitem cafat:
 Hogy, ki tagadna, és kivel vetekszel -
 Ellened néki nyujtok igazat.
 Ha vagy: jelenj meg, s ha van dolgod itt, hát
 Miért e közlött, homályos beszéd?
 Rejtélyes terv, felhők kulissza-sátrát
 Bujkáló Isten! Mondd meg, mi a lét?
 Messze törünk, egy jobbra, fölfelé, vagy
 Csak sarjadunk s nyom nélkül elrogyunk -
 Ez minden: s büszke hit s szókra merész agy:
 Gőz, s mi képzelgő bolondok vagyunk?
 Nyílj meg, ha, hogy hígyjünk, tán ezt kívánod,
 Ne támaszkodj hírhordóidra, ránk:
 Hogy átkozzuk, ki nem nyel több vad álmod -
 S elvégre ez a föld a mi hazánk!
 S mint Veled, inkább tartok véle, tudd meg,
 Te büszke Ur: s ha népét megvetem,
 Azért teszem csak, mert műve kezdednek,

Mert gyatra, ferde és reménytelen.
Megvetem, mint mindent, mi bút, iszonyt hint,
Mi balga, szörnyű, kerge, céltalan -
A lárvákat, kik hadja itt zsibong mind,
Másokat - és szomorú önmagam.
Az embert, ahogy tollam le se írhat,
E húst, e vért, e likgadt csontokat,
Létem, minek alíg hogy napja vírrad,
S már benne rést a halál bontogat.
Éhem és szomjam, hogy, mint nyű a sárban,
Forgok a földben és táplálkozom,
S fenntartva testem az ádáz viszályban,
Végül én is agyaggá változom.
Ez minden? És bennem ne élne részvét,
Íránta, aki ebben társ velem -
De védjem Rended vad, sivár egészét.
És hirdessem: van benne értelem?
Nem! Végkép nem tagadhatom meg elmém,
Hiszen Te adtad: s ne élnek vele,
Csak akkor, más ha függ mérlege nyelvén,
S Te légy a vakság nagy kivétele?
Nekem elég volt e bolondítás már,
Megmondom, íme, becsületesen,
S ha tetszik hirmondó, csinálja más már,
Mert, mit mondok, már magam sem hiszem!
Millió éve áll már e világ itt,
S hogy jobbra ért volna? Év kelt s borult
S maradtak: hinni vad-muszáj csodáid.
Fönt Isten - s lent ember, a nyomorult!

V

Mily zűrzavarba hoztál Isten engem,
Magam ellen zúgván és Ellened!
De elvesztem a földi förtelemben,
S megöl a kín, mi fojtja mellemet.
Nézd, itt vagyok, e vad-sivár világon,
Míg szám az éggel, a léggel perel.
Gyötrő szók torló mérgét köpve rágom,
Szórom magasba, senki sem felel.
Egy átkozott kiáltoz, nyögve, itten,
A mennykőfogó nagy hegyek közül,
Dacom dobom feléd föl, büszke Isten,
De mint az örült, perlek egyedül.
Nem szólalsz meg! Hát mit gondolsz magadban!
Hát veszett volnék, hát eb vagyok én?
Oh, hogyan únlak! Hogy fejtsem ki jobban!
De már végeztünk, életem enyém.
Hiába hallgatsz, tiprod büszkeségem,
Hogy nem szólsz, hát szótlan elfordulok -

Csak még kimondom, ami rágja lépem,
 Mert bosszút állok, gyáva nem vagyok.
 Kellett kitépned engem a világból,
 Hol lehetnék, mint más: bár gyűlölöm,
 Gyűlölöm: s mint hogy lennék egy a százból,
 Inkább gyilkolnék, mert az nem öröm.
 De nem tudnám, hogy az vagyok: ha volnék
 Egy köztük, s élnék víg-tudatlanul,
 Így dühhel akár egedbe ugornék -
 Bélyegedtől lelkem nem szabadul.
 De már elég volt. Hah, tudod, ki vagy Te?
 Egy semmi! Oh, jelennél meg csak itt!
 Roppant bozontod ráznád fenyegetve,
 Rám meresztvén szörnyü szemeid.
 Meresztened: s míg szemem visszavágott:
 Megmondanám, mi nyomja gyomromat -
 Hogy már elég! Csukd be bolond világod,
 Vagy hogyha nem, úgy élj benne magad.
 Megmarkolnálak, mint itt a zsidókat,
 Te nagy Ákháb, Te Világporkoláb,
 És szájközel mérnék rád szörnyü szókat,
 Aztán hajíts pokolnál is alább.
 Im, hívlak! Ki látott még ily személyt, hogy
 Gyalázzák és csak meg sem jelenik?
 Hol önbecsülés van, vak türelem fogy,
 Még szolgálknak is vannak füleik.
 És Te nem jössz. Most látom én, ki voltam,
 S hogy ki voltál: hogy itt a számadás.
 Nevedben szóltam, vádoltam, loholtam -
 S hogy kereslek: nem vagy. Ez árulás.
 Világ hagyója, hangok becsapottja,
 Széllal bélelt és nagyhangú, konok,
 Képzeltetés cudar, vak elkapottja,
 Szegény én: rászédett csaló vagyok.
 Ki értelemről szóltam e világnak,
 Butább vagyok, mint e rossz csőceselék,
 Ki feltóltam magam fölébe vádnak:
 Kolontos és bús börtöntöltelék.
 Hát ez vagyunk mi! Így vagyunk mi ketten,
 Gazda és szolga! Hát szépen vagyunk!
 Tömjük a népet szóval, mely sületlen,
 Intjük, butítjuk, míg uralkodunk.
 Ily ál-zsoldosnak mint szegődtem én el,
 Ki a nagyot kerestem, igazat?
 Oh, rossz játék szent jóhiszeműséggel,
 De azért mentsen a jóindulat!
 Mentsen? Ne mentsen! Vesszen, kit a szándék
 Menthethet csupán! Szürkének lenni jobb,
 Mint ki nagy ártalmat hoz szép ajándék
 Színevel: a gaznál alávalóbb.

Mételyes megszálltság, bolond próféta,
Önfelkent becsvágy, mely vad hírt keres,
Nagy hitetésnek lágy nép martaléka,
S mint volt előtte: a baj tízszeres.
Gőzből s a ködből jönnek a bolondok,
Üvöltenek: kövesse a világ -
És eltűnnek, s maradnak itt a gondok,
Sárba vitt nép és gazdátlan hibák!
Mert nem felel, akinek jött nevében,
A Küldő, a sokpecsétes Titok,
Kinek hangját hallotta dúlt hevében -
Vagy ráfogta: s így a nép hinni fog.
És ki tudja, hol közöttük a válasz:
Kit kent fel Isten, s kit a képzelet -
De ki megrendül s szenved, a világ az,
S Isten-magasból nincsen felelet.

VI

Hogy zengjek, szól lelkem: s hogy abbahagyjam,
Kiált bennem a józan értelem.
Hogy szóljak - mondja - nincs értelem abban,
Ha hallgatok, üres az életem.
De elnémulok. Mert: vagy mételyes csöpp
Tanom: s már erre lelkem nem vihet!
Vagy fíntorg rajta s elfordul a legtöbb,
S únszolni: addig gögöm nem mehet.
Ne menjen! ha lehulltam is az éjbe
S lettem akár eb, akit rughatok, -
De kell egy hely még, elhúzódni, mélybe,
Önáltatásnak, hogy ember vagyok.
Kell még szemérme kis önbecsülésnek.
Utolsó roncs, ha minden oda-van,
Ennen tüzébe bezárkózó mély seb:
Tudni, hogy bár hulltam, tartom magam.
S nem kell kárpótlás, ha kevés, akim van -
Bár rájöttem, hogy mit mondtam, hamis,
S becsületem szólna, hogy abbahagyjam,
Bátran megvallva, hogy tanultam is.
Amit akartam, teljesen akartam,
Megtérést, új utat és változást,
Ne legyen egy kis részlet a jutalmam,
Nem kell: mint hogy nem kérném már a mást!
Egész világ ha indulna utánam,
Igémre, mit mondtam az imént:
Ellene szólnék, hitük feddve vádam,
Mondván: nézzenek, mint őrült szegényt.
Kevés nem kell, mert nem kell az egész már,
Mert tört lelkemben megcsuklott a hit;
S ha még a szemem valamerre néz már:

Csak, mert kér még, mi fogná, valamit.
Mert kiben ily erő volt, bukni nem tud,
Hogy: hullt - és vége. Hullt: és itt marad!
Ha villám éri, lobog, ámde nem fut,
Táplálja, lenni, bős dac, indulat.
Tudása, hogy mi lenne még, ha vágya,
S kívánna lenni még, mint annyi más -
S még függik körül vont szemek, imádva,
Am hangja nem alamizsnaadás.
Ki nem lehet már világ hangja, sorsa,
És nem akarna - nemcsak nem lehet
Ne legyen pár szép éhre kurta morzsa,
Balzsam, kenni pár furcsa beteget.
Kóros, síró belső ölekezésben
Ne leljen bennem társat és papot,
Ki szép kínban fül, mintha főne mézben:
Csak én hagytam - nem vagyok elhagyott!
Nekem a szó nem könyvek könnyű lapja,
Hol élvet lel, ki másként sose lel:
De rettentő törvény, nagy tettek apja -
Ha volna még: de már nem érdekel.
Nem jöttem, hogy, ki korcs, megállna tőlem,
Mennydörgésnek, villámnak jött szavam!
Harcoltam, dúltam száz ellen, erőben,
Csak az vonzott, ami határtalan.
Élősdí torz ne üljön ágaimra,
Magam tápúl bolondnak nem adom,
S mint únt szépelgő csüggjön szavaimra,
Inkább, lelkemmel is, kiszaggatom!
Üvöltő szírtén örvényező torokba
Legyen testemmel egyben taszított -
Mintsem elemző, vak vakond makogja,
Mit vérző lelkem hitt, szólt, tanított!

VII

Nem jössz, csak hogyha rémmel üzől engem,
Isten, miként tetted Te a tavaly.
Mikor a rossztól sok nap úzve mentem,
Fenyegetés volt szirt, szellő, fagaly.
A Horebhez érkeztem, éjten éjjel,
Alján egy barlang, abba bújtam ott,
Fölötte szikla, zordon meredéllyel,
A roppant kő hidegen csillogott.
Mert nagy bú üzött akkor is: a kétség,
Nem, hogy féltettem volna tán magam,
De: hogy, mit mondok, kell-e, jó-e, szükség,
Az embereknek használ-é szavam?
S ha szóm erőszaka megfogta őket,
Jobb-e, amit hozok, a változás?

Mert énnemem hogy Isten szánt erőket
 Szólnom: nem volt soha feloldozás,
 Ha vád jött. Így bujdosam a vadonban,
 És vitáztam magamban, mint a jobb? -
 S barlang ürében fejemet lenyomtam,
 Szender jött rám, álomnál bódítóbb.
 Aludt szegény fejem, pihent sebes szám,
 És egyszerre valaki megfogott,
 Felszökkentem s a barlang hasadéka
 Láttam, hogy sűrűn villám lobogott.
 Dörgött a bérc, ordított a viharban
 És sziklák gördültek le sebesen,
 Zengett a mennykő, lecsapódva sorban,
 Ingott a hegy, hogy féltem, kiesem.
 A fénytől az éj, mint a vér, olyan lett -
 S akkor, dörgés és lángok közepett,
 Valami vékony hang áthatva csengett:
 Ilyés hol vagy? kutatva kérdezett.
 „Jöjj csak ki Ilyés!” - s én, kiállva, mondtam:
 „Itten vagyok”, s bámultam részegen.
 S akkor láttam, egy Valaki megy ottan
 Az ormon: „Im, itt állok, Istenem!” -
 Kiáltottam, mert tudtam, hogy Te vagy, Te,
 Ismertem már fogásaid, cseled,
 És szóltál ekkor, hogy fejem szakadt le:
 „Menj vissza! Ott az út! Nem ismered?”
 És eltűntél, s elhallgatott az orkán,
 Pihent a hegy, mint aki kimerült,
 S egy fény gyulladt a felhő barna sarkán,
 S a völgy s az ég a füsttől kiürült.
 S én indultam. Negyven nap újra mentem,
 S meg sem álltam a gonosz udvarig,
 És friss tűzemben, felszított dühömben,
 Levágtam ottan Bálnak papjait.
 Mert másképp hittek! Másképp szólt belőlük:
 Mi ugyanegy! Én, veszett állat, én!
 Nem hittek Benned! Bősz barom se szörnyőbb.
 Mely erőt nem vesz vérengző dühén.
 Én nyomorult! Éhében öl szegény vad,
 Én: agyrémért, egy bárgyu semmiért!
 Most már nyögj, szív, vádtól lelkem alélhat,
 Oh, le ki mossa, ami folyt, a vért!
 Mily elv, mely igazság, mi büszke törvény,
 Mely örök pont, ki nem mozgatható,
 Ami körül leng mind: s amelynek örvén
 Üldözhetsz, ölhetsz? Szó mind, pusztá szó:
 Ma ezt vallják, és holnap más, min égne,
 Mi minden ma: holnap levetkezik,
 Istenszó mondta, mit hisznek vidékek -
 De egymással mind, mind ellenkezik.

Hány Isten van hát? Hány „csak egy” igazság?
Mi egyetlen való: az élet az!
Életet ölni bármi cím: cudarság,
Aki mindent megért, csak az igaz.
Ezt tettem volna: de én öltem, öltem,
Baromi vad láng, bős hit, vak, csaló.
Egyedül voltát vívtam buta pörben
Annak, ki tán nem egyedülvaló!
Ha jóra visz a hit: mindegy, miben hisz,
S ha nem hisz: van hit itt, egy magasabb.
Egeken túl, mire jó értelem visz:
Ember ne legyen ösztön-fogta rab!
Enszabta rend, becsület, kötelesség:
Ez, amit vall méltó emberi lény,
Egymás között szép méltány és egyesség -
Több mint koholt szógőz, légtünemény.

VIII

Legyen meg kedve rossz Irástudónak,
Ki gyűlölte, mit szól az Idegen -
Népét, - szolgálni - csínnal tanítónak,
Kinek düh volt és botrány a nevem!
Ki jó volt a Hatalmasnak, igaz volt,
S mit mondott: a mérték volt és erény,
Mert szája: annak java, bölcs, ravasz volt -
Igazolt Érdek s bérenc szolgáleny!
Én nem alkudtam, mint hittem: beszéltem,
Embernek kedvét nem kerestem itt;
Hogy a népet emeljem, ennek éltem,
Kit tenger réme görbeszt, nyomorít.
Roppant kény, vagy torz és szegény alázat,
Kenyérért, s mit rá vak robotja mért -
Víg, hogy silány élte még tengve mászhat: -
Én szégyeltem magam az emberért.
Ezért áruló, rossz eb, balga voltam,
Míg üdvözült a szolga csőcselék,
De hogy fájt volna, nem ezt panasztam,
Volt példa erre előttem elég!
S még Téged se szidlak, hogy erre fogtál,
Isten, mentségem én nem kérhetem -
Csak megkaptál Te forró hajlamomnál,
S magam szántam erre az életem.
S hogy ellene fordulok már a szónak,
S mi itt fütött, álmot és lázt hagyok:
Köz sorsa csak magában csalódónak,
S csak szebb cím, hogy Istenre lázadok.
Oly sok látszat után hadd üzzem ezt én -
Hogy Isten az, akivel küzdök itt,
S mint égi pompa húnnyó napnak estjén,

Szórja dús szín a menő utjait.
Ennyi gyarlóság üljön engem is ma,
Mert mostan vallom, hogy minden veszett -
Mig az igazat üztem lázban, izzva,
A szép is volt, mit lelkem szeretett.
Bár cifrázatnak látszott lenge tájék,
Könnyű fenyőekkel tús kevély orom,
Bolygó felhőkkel forgó éghomály s kék:
Volt úgy, hogy öntudatlan bámulom.
Csak míg nem jött a csöcselék, a ronda,
S nem lett belőle látvány és csudák -
Mert inkább meghalnék, mint ez a bamba
Nyálasság. Más vagyunk én s a világ.
Mert magányos vagyok. Lelkem elég volt
Magának és társ nem kellett nekem,
S mi társam volt: az erdő, pusztá, égbolt,
Az emberek közt lelkem idegen.
Bár nem gyűlöltem: de mint két elem, mely
Ellenség, lelkem tőlük elvetett -
Bár mélyén nézte sok bús érzelemmel,
Csak szánság volt ez, nem szeretet.
Az embert nem lehet szeretni, oh nem,
(Magunkat sem!) Túl sok a förtelem
Benne: mi, megmérten, szörnyebb a szemben,
Mintsem ne kívánná, hogy ne legyen.
Akármit is tesz: szégyennel csinálja
Egy belézárt magasabb lény előtt.
S hogy igazolja bús magát, zihálja
A szót, betűt, nem bánva kint, velőt,
Igy tettem én is, a testem ugar volt,
Honnan facsartam, téptem, mit lehet -
Eszköz, csöpp java vérrel is kikarmolt
Fenntartani véle a szellemet.
Ez igazolt, hogy élek: s mi marad meg,
Már hagyva ezt is; hogy legyek, mi int?
Mindegy! Ha lelkem eddig nem riadt meg -
Fussak ezután is magam szerint;
A vad láz utján, mely vitt, hogy így éljek,
Emberért, pokolért, vagy Istenért,
S mi van, mindent mélyéig érve, mérjek,
S mellyel törvény, hogy lelkem ideért.
Ideért, rémnek, vad, vad mutatónak:
Hogy, kit igazság nagy hatalma von:
A szellemnek sorsát, - éjbe jutónak, -
Bús-riasztón példázzam magamon.

IX

Nem futottam, szöktem, ne mondja senki,
Hogy utban, szóban a végén vagyok;
S nem szólok itt, elvesztetten merengni,

Fájdalmaim bár, megvallom, nagyok.
 Hisz nem én lettem volna én, ha minden
 Nem így esik, mit kezdtem s tovaszáll,
 Ily vesztés után potomság szememben
 Mi rossz jöhet, s csak mentés a halál.
 Nem is az rettent s hajtó, lesi népnek
 Falkája, lenne ördög hada is -
 De túl egyszerű ily dologra végnek,
 S ahhoz, mi volt, kissé ostoba is.
 Túl buta akkord, útott régi játék -
 Nép: s szellem, ki húzza a rövidet;
 Mint mindenben, ebben is mást kívánnék,
 Életem példát ebben sem követ.
 Hát legyen úgy, mint én akarom itt is,
 Mint én kezdtem, a pontot én teszem.
 Bár lélek, ég, eszmélés idevitt is:
 Még én vagyok én, nem reszket kezem.
 Mi lesz, meglátom, válasszak akármit,
 Túlnagy igazvágy vitte szájamat -
 (S csak én látom, s még tarthatnám hibáit)
 Mintsem e vad irtson: népindulat!
 S túl unalmas, új példám fordulásán
 Keserű szájjal, átfurva karom,
 Látnom: túl hullt próféták annyi százán:
 Győz a rossz egyre s maradt a barom.
 Túl olcsó nekem, ki annyi kudarcot
 Láttam a jóra, s már nem ingerel,
 Nézni a nagy Gazt, mint üli a polcot
 S itél jót: s Isten nem sújt, nem perel!
 Mint közszokásból, ebből is kivontam
 Magam, - ki jártam más mezők körén
 S mit kint tettem, élhetném nyugalomban,
 De jaj, magam el én itélem, én!
 E perhez nincs embernek köze semmi,
 S Istennek se, majd ellátom magam -
 Ezért szántam e zord pusztába jönni,
 Mert fáj a sors s a lelkem nyugtalan.
 Itt vad sziklák vannak és pusztá völgyek,
 Üvölt a szél és repül a homok,
 Fák, mik csak legfönn, égbenyúlva zöldek,
 Szirtfok fölött magányos sas forog -
 Kietlen társ! Míg szántja fürgé lábam
 A vad szikest, ő kerengőn követ,
 S egyedül lesz a kietlen világban,
 Ha a völgy ott elnyeli léptemet.
 Eltűnök! És nem lát majd senki többet,
 Fogná a víz ott, tükröt tartogat -
 Hogy egyszer majd ha év új évre töpped,
 Mutassa, hogyha kérdik, arcomat.
 Vak balgaság! Együgyü észrövidség,

Hogy, míg itt jár, semmizzék a nagyot,
Aztán remegve, szimatolva gyűjtsék
Szavát s a rongyot, amit itthagytak.
Mint azokkal van, kik voltak előttem
Mint velem is, tudom, holnap teszik,
Mert - s mi közöm már? - tudom, az időben
Még olyan, mint én, nem következik.
Elneveznek majd mesének, csudának,
Isten kezére írják tüntömet,
Hogy fel az égbe vittek, élve, szárnyak,
S holtomban is rontom, aki követ!
Mert emeltet az Úr, roppant cselével,
Bősz szolgája helyett, ki kirugott,
Újat izgasson, futni vad nevével,
Mutatván: hogy hitt, mennyire jutott!
Hát ennyire! De most már béke és csönd,
Menjen, ki megy és éljen, aki él,
Bolygó ember és Te, vad Tünetény fönt -
Valaki volt és elmúlt mint a szél.
Valaki volt: - világrengésnek, éjnek
Kell jönnie, vélte, föld kárhozik,
Ha ő elmegy, s lesz bő hullása vérnek:
S megy minden és semmi sem változik.
(1942, a Gyilkos tónál, hét nap alatt írtam.)

INTÉS

Rettenetes ez a pusztulás,
S mintha kialudt volna a lélek
A földön, s fekete özönben
Elfulni készülne s a könnyben
A világ s nem jönne semmi más!
Száz pokolra rém és újra rém,
És szívünk szótlán, dermedve retteg;
Mint aki roppant ár alatt van,
Vére zúg s már tüdeje pattan:
Gomolygunk a mélység fenekén.
Óh, erőlködünk, kapaszkodunk -
És olykor, mintha semmibe volna,
Tör bennünk fel, élni, az ember,
Míg lesujtva, faggyal szíven ver,
S rettenve eszmélünk: hol vagyunk!
Óh, hiú, akart menekülés!
Magunkat csitító hazugság.
Óh, vert lélek öröm-igénye.
Hazug órák ál, röpke fénye:
Már hitetni Isten is kevés.

Óh, ki fogja itt árva kezünk,
Hogy ne hulljunk, mint a vadállat,
Hogy megmaradjunk s dőlve, nyomban
Ne hamvadjunk el az iszonyban -
Óh, ki tudja, mely percben veszünk!

Iszonyú kor, iszonyú csodák!
Óh, vad élők, hová jutottunk!
S Isten vagy ember: a megoldást
Ki hozza vagy az ősi forgást
Megállítva: mi volt, nincs tovább?

Óh, nem lehet! Hisz élni nagyobb
Törvény, mintsem másitsa ember,
S pár éktelen év és sivár vad
Kényén a sor még meg nem állhat -
Örök parancs, hogy jöjjön a jobb.

Örök parancs: s hogy ki megrekedt,
Beleszületett az iszonyba:
Az bírja, amint bírja harcát,
Mint en-rosszvolta rossz kudarcát,
A próbáltatásos életet.

S már hiába lesne, futni, rést -
Benne van s megvan, ami megvan.
Sorsod Istennél: s bármi sors az,
Addig is, hogy élhess és alhass,
Csak nyugalmad ad menekülést.

MINT NAGY VIHARBAN

Mint nagy viharban letapad a fű,
S még önti, önti a dús csapadék,
S a zöld csak lappan, csapzik keserű
Záporában, s a sár is fonja még -

Keresztülomlik rajta vad patak,
Vagy a sárga gomollyal feltelik,
S akkor, mint vízbefúlton a hajak,
Úsztatja a zöld örült fürtjeit;

Aztán szakadnak felhők öblei,
S a kiürített gőzöknek helyén
Elkezd a márvány kékség kéklenni,
Vízes pára fül a földnek ölén;
Csoportban tűzi fényeit a Nap,
Nedvet kortyol, utolsó cseppekig,
Száráz zörg: de mi ottan letapadt,
A fű már többé nem emelkedik:

Nem emelkedik, hiába kísért
Benne a mult, tápázkodó öröm,
S mély tapadásából alélva kérd:
Leragadva nyúl a szík föld-ölön. -
Mély levertségéből nyögven veri
Lelkem ébresztőn, ámulva: magát,
Múltját, mi nyomta, ki nem heveri,
A rém-csapadékos, zöld éjszakát!

NINCS MÁS ÚT

Uram, nézd meg a mi kezünket,
Sebes a mi kezünk,
Uram, nézd meg a mi szívünket -
Akaratlan is vétkezünk.
Mint ahogy lépsz csak: levegőt vágysz -
Utad máson vezet.
Ha egyszerűen lenni is vágysz,
Törsz szegény emberszíveket.
Hol van az anyagtalan élet,
Hol lelünk maga van,
Hol a létünk nyugton tenyészhet,
Nem más vérén, s mocsoktalan?
Hogyha levegőt szívsz, már elszívsz,
Őlsz, dúlsz elemeket;
Más sír helyetted, ha te nem sírsz,
Másnak rossz, ami jó neked.
Csak mást ölvé élhet az élet,
Mind vérben törtetünk,
Csúf mivoltunknak szennye éget.
Oh, jókká hogyan lehetünk?
Hogyan élhetünk, hogy ne ártson,
S mely jónk nem másba vág?
Oh, minden bűnös e világon,
Egymást eszik a tiszta fák.
Sikló halacska, könnyü szárnyas,
Virág, mely int, nevet,
Ugy él csak, hogy élőnek árt az -
S csak álom itt a szeretet.
Csak álom, hogyha fel nem öltöd
Krisztusnak köpenyét,
És meg nem hal benned az ördög,
Mely tölti e föld életét.
Oh, vak lángja a szenvedélynek,
Mely csak áhít bután!
Mig sírva sír benned a lélek,
Mint angyal vesztett menny után.

MEGTETTÜK, AMI TELT

G. G. emlékezetére

Hideg sziklák fölött dühöng, döng,
Nagy tömböket szaggat és őrjög
A vad északi szél.

Leveleket hajít, rakással,
Aztán elzúg nagy riadással
Egy régi sír fölött.

Hallgat a sírok népe, némán,
Mint elhullott vár omladékán
A had, mely vele dőlt.

A szél üvöltve nyög a síron,
És mintha azt akarná, nyíljon,
Tépi a hantokat.

Tépi, sípolva, fúlva, zengve,
Míg száz levél röpül, kerengve,
A feldúlt ég alatt.

Forog a lét, kikél magából -
Mintha múlása bánatától
Nyögne, eszét hagyón!

Vagy mintha holtnak lelke volna -
Ki a hantokon dül, bomolva,
Hogy újra keljen itt.

Egy holt, kerengő és hazátlan:
Hogy, élve, óvja itt, apátlan
Vert sarját, a szegényt.

Óh, nagy lélek a vad viharban:
Mintha olvasnánk e zavarban -
Hangokat hallanánk!

Kit sírból néped gondja felver,
Nagy holt, szorongó, furcsa mellel,
Óh, téged érezünk!

Jó vezetőnk, elhúnyt apánk, te,
Már alig lel utat, irányt e
Vad világban szemünk!

Óh, harcoltunk, bízunk, vesződtünk,
S nem sápadt el a cél előttünk,
Megtettük, ami telt.

Mint népet had, mely több erőben -
Megtizedelt a sors dühödten,
De lelkünk hű maradt.

Szétverve a kor száz hadával,
Rajtunk a némaság havával,
Élt bennünk, ami volt.

Igazságunkban szírtkeményen,
Hívó, konok férfireményben,
Ahogy kezdtük: vagyunk.

Ki itt lebegsz, hogy, költve, fogj meg,
Ha csüggedünk: nagy holt, nyugodj meg,
Él a te szellemed!

Hogy nem vezetsz már jó kezeddél -
Ne félj: egy íznyit nem veszett el,
Amit hagytál reánk.

Küzdve ormon, fényben s lehullva,
Ha kell, százszor kezdünk mi újra,
De meg nem alkuszunk.

S hogy nagy példád megtartva éled:
Előbb a nép, aztán az élet -
Arra, halld, esküszünk!

Erő, dac, mely harcát ne hagyja,
S hűség kell! - a többit megadja
A mi nagy istenünk!

(1943)

KAVARGASD FEL AZ ÉLETEM

Kavargasd fel az életem,
Ne sajnáld jelenem s a multam
És vádlón szívemben legyen
Mi volt; bár sírni megtanultam.

Bocsásd rám, Uram, viharod,
Mi bennem mindent elseperjen.
Mert nyűgző rossz közt fulladok
S a tisztaság az én szerelmem.

Hadd így leljem meg az arányt,
Hol lelkem megnyugodna végre,
Szárnyalván messzi jó iránt.
Mert csak a jóban van a béke.

Lelkem felindulva remeg,
Meglankadva csügged a térdem,
Rossz utaim rám fekszenek,
S mind ami volt; bár alig éltem.

De sok mindent megtudtam én
Mióta járom a világot.
És azt is, hogy nincsen remény,
S csak a megtört lélek az áldott.

Mint papiros, olyan legyek,
Amire még betűt sem irtak,
Mint meg sem kezdett kezdetek,
Mint a havak és mint a csillag.

Oh, rejték, kezdő örömöm,
Oh, lélek nagy egyszerűsége,
Magamat hozzád hadd töröm,
Kúsza harcaim drága vége.

Oh, önvizsgáló szerelem,
Terhes valómnak durva láza -
Haljon meg régi életem,
Új magamat szűlvén világra!

MÉRLEGEN

Ne hagyj az irányt hagynom, Istenem,
De tántorgásomban is töltsd szemem,
Mert nagy az élet rangja szívemen.

Körül vihar forr, rontás kavarog,
Esetlen lelkem imbolygó, balog,
Ám soha sincs, hogy nem jót akarok.

De sok a vonzás, kevés az erő,
Zavaros a jó, jelen és jövő,
És hull a lélek, a rossz Ismerő.

Életem, hisz tudod, csupa viszály,
Megtett s mulasztott dolgok vétke fáj,
Oh, ítélj igazul s láss, Nagy Király.

Az életem benned feloldozom
S mi vádol méltán és rogyasztva nyom,
De mit vallok, igaz a fájdalom.

Oh, nagy csillagok felé törtem én,
S még maradt a szomj szívem közepén,
S ha van, mit vágyom, te vágy, tiszta Fény!

Fogadd lelkemből ezt a számadást,
S hogy forrok magam ellen, túrve lásd,
S hagyd hinnem a belső feltámadást.

Hadd érezzem biztató szavaid,
S hogy gyarlóság, sors bárhogy forgat itt,
Belsőm igazában megnyughatik.

Hadd mondhassam félve: hogy a világ,
Ő is hibás velem: s tudja, ki lát,
Mit fednek rendjében bűnök, hibák.

S én megvallom bűnöm, nagy Irgalom,
De hogy a rossz az, mi sarkallva nyom
A jó felé, e vallást nem hagyom.

S hogy ingások közt, lelkem mérlegén
Tettet a Fő Erénnyel mérek én,
S bízom, egyszer egyensúlyt érek én.

S hogy sok botlás közt, mélyen, hontalan,
Billenő szívvel, únos-untalan,
Egy lesz egyszer kívánt s való magam.

Életem két véglete összeér,
A lengő szellem és, mi húz, a vér,
S létem benned, nagy Rend, pihenni tér.

Addig óhajításom reszket, lebeg,
S a zavarban nyögve emelkedek.
Még fognak, im, a nagy kísértetek.

Még fojt a gőz s a lábam hullva-hull,
De lelkem, titkon nővő vígaszul,
Nagy Igaz: lassan Hozzád igazul.

S míg gyűr önvád és külső rettenet,
Érzem nővő, nyugtató enyhedet,
Nagy Megtartó, óvsz, tartasz engemet.

TE TUDOD, HOGY ALÁZATOS VAGYOK

Te tudod, hogy alázatos vagyok,
S hogy, amint jön, mindent úgy fogadok;
Mosolygok, ha szép napsugár ragyog,
S ha elborul, várok és hallgatok.

Mert mi sem jön úgy, hogy érdemelem,
És hogy napom húzom, csak kegyelem,
S kérlek, légy zord, ostromozó velem,
Mert méltatlan ajándék életem.

Verjenek meg legnagyobb ostorok,
Vádamtól csak így szabadulhatok,
Tett bűnökért kinnal szolgálhatok,
S szörnyü ajándékokért, hogy: vagyok.

Mert minden percünk itt csak bünt terem,
S lehetetlen ültöm és fekhelyem,
Nap-közöm szorongás, ijjelelem,
Ha nem zárod számadásom, perem.

Addig téve, forrongva várok itt,
Minden csak fél, mit kezem alakit,
Perc-töltés, míg napod nyilatkozik,
S tisztázva a Követel s Tartozik.

Bár nap ragyog közben és hold ragyog,
S édes, üde levegőt szívhatok,
Adósságom növekvőn gomolyog -
Kedved tán, hogy nem szabadulhatok!

Hogy lefekvés, álom és ébredés,
Csak tőled van minden, kölcsönneves;
Ha únod már, elég egy rezzenés:
S vedd, itt egész életem, bár kevés.

Itt van, adtad, s ha adtad: javamul,
Kegyelmedet, mely tölt drága-vadul,
Napod élve léhán, méltatlanul,
Fájdalomtól lelkem nem szabadul!

MENTSÉG

Dörögtek, Isten, égtek fellegeid,
S mintha lerogyna, megzengett a világ -
Ám, mi rémített, nem szent zenebonád,
De lelkemben megnyíló halk perceid.

Mert utam csöndben és szokva járom én,
És, mint alkalom adja jóra, teszek,
S bent egyre nyüzgőbb szavaid kémlenek: -
„Ez minden hát, mi mult karod erején?

Mi volt, amit tettél, a nagy áldozat,
Mely magad jó-sorsából kirángatott?
Adtál vért, kergettek, mint az állatot,
Fektetted-e kereszt alá válladat?

Hisz forgott a jó, a hősi nyelveden,
Beszedted a dicset, az elismerést -
De lelked hagyta-e a szent nyelvelést:
Hogy hol rendült meg benned a kényelem?

Hogy műveid, híres, keltő műveid
Mélyén nem a hírvágy forr, önszerelem?
S míg csüggték a szép jelzők dús neveden,
Nem röstelted méltatott érdemeid?

Hát főztek-e olajba, szurokba, mondd?
Hát álltál bitó alatt igazadért?
Hullattad azért, amit mondtál, a vért?
Hogy eszméd őszinte? - Oh, könnyű a gond!

Könnyű fázót siratni, leplek között,
És jól-telten, sajnálni az éheset,
Izzani - hogy más kapta a sebeket -
Mig lelked hős mártír-rangba öltözött.

Mit tettél, hogy méltóbbnak lásd magadat
A gyilkosnál, restnél, s annál aki csal?
Éltél a hivalkodók hadjaival,
S tettnek: szavakat adtál csak, szavakat!

S mit segít, hogy a világ odaesett,
Hogy jótettnek veszi már a pusztá szót
A pár még, jó szótól is elszoktatott: -
Te mértékül vedd a roppant szenteket!

Csak a vérrel váltott érdem az egész,
A kockázatig mindenki nagy lehet,
Te még a jóra nem vettél jogcimet:
Hadd! A vallásban légy legalább merész!

Légy riasztója magadfajta hazug
Önhittnek: hogy a belátás fogja meg,
Hisz a belátások már félérdemek -
Légy elrettentő példa, mi rá, költve, zúg.

Hisz ha másra nem jó rontott életed,
Mutassa, milyen a fél-ség, gyávaság
Képe, mely másba, térítve, vág -
Igy életed még félig hős is lehet!

Hisz sokféle az érdemnek útja itt,
S még mentség, hogy meglágyuló lelkedet
Mást intő önvádnak nyílni engeded -
Hogyha már terajta semmi sem segít!”

FÁJDALOM VIRÁGA

Törd össze lelked és alázd meg,
Hogy ne bújjon el az anyagban,
Vad láz velőt indítva ráz meg:
Nyílik a lélek boldogabban!

Dult szívedből, széttört örömben
Fénylik a fájdalom virága,
Ott kezdődik, hol jódd ledöbben,
Amiért jöttél a világra.

Halj meg, hogy élhess: így leszel te
Élő és törvény, élet-áron;
Egyebet százszor úzz is itt te -
És ami jobb még! Minden álom.

Nagy bunkókként örült vitában
Döndül a belsőm, kél siralmam -
Mig lehántódva száll vidáman
A bezárt lélek, tiszta dallam.

SZÁZ ÉVE NÉGY HIJÁN!...

(1944 márc. 15.)

Száz évvel ezelőtt,
Majd száz évvel ezelőtt,
Milyen csillag röpködött,
Magyar földre láng sütött!
Száz évvel ezelőtt,
Küldött Isten nagy időt,
Fölvertük a rab-tevőt.
Megtörtük a temetőt.

Száz éve négy hiján,
Most száz éve négy hiján
Lánca csengett vert hazán,
Nem hull - hangzott - soha tán!
Száz éve négy hiján,
Izzó évnek hajnalán,
Szökkent a Föld, mint csudán,
Nagy magyarok csillagán.

Aki élt, szolga volt,
Aki élt, mind szolga volt,
Mint az árnyék kóborolt,
Hallgatott, mint élve-holt.
Aki élt, szolga volt -
Egyszerre, mint láng, loholt,
Mint az Isten, úgy dacolt:
Ilyen nagy nap sohse volt!

Emlékezz, oh, eszünk!
Emlékezz rá, oh, eszünk!
Hullott, foszlott rossz mezünk,
Úgy volt, hogy mind elveszünk,
Emlékezz, oh, eszünk,
Nem tudtuk már, mit teszünk -
S csak felszökkent vad kezünk:
„Rabok többé nem leszünk!”

Oh, e nap, Istenem,
Oh, ez a nap, Istenem!
Nap napot hozzon, vigyen;
De ez többé nem megyen,
Oh, e nap, Istenem,
Zászló hordja ág-hegyen,
Szemünk csüggjön ez egyen,
S mit mondunk: csak az legyen!

KOSSUTH ÉS PETŐFI

Ti nem értettétek meg egymást,
S most értitek egymást ti ketten,
Ígéret nem hozott megoldást,
Forrongott a világ dühödten.

Az volt a korszak! Mily dicsőség!
Hamunkig idesüt világa,
Út, amely példa, egyedüliség,
Kossuth s Petőfi ifjúsága.

Az volt a kor! Hallod a szókat?
Szabadság s jog! Ifjú barátom!
E két szó s e vérforraló had,
Ez legyen példánk e világon.

Hallod a szókat? Jog, szabadság!
Volt hogy zászlónkra csak mi tettük.
A népek álmukat aludták,
S a szent lángot csak mi követtük.

Európa aludt az éjben,
Mint nem egyszer, mélyen aludt lennt,
Mig mi védtük, gyermek-kevélyen
Mondván: szabadságot és Istent.

Csörrent a lánc, horkant az alvó,
S néha zaj dörrentette álmát -
A szabadságért mint utolsó,
Bem s Görgey vívta csatáját.

Ez volt a harc, ez volt a korszak.
Árva ügyünket bukni hagyták,
S kik sorsunknak nézői voltak,
A szabadságot most tanítják.

Mit tudják ők, mibe került ez,
Magyar évezred, magyar élet!
Mióta van, még nem derült ez,
S csak feddés jött hozzánk s ígéret.

Magyar sors, kicsi Magyarország,
Mi baj, megoldtuk volna régen,
Csak nyugtunk, percig, ne oroznák,
S hogy sorsunk eszméinkig érjen.

Cromwell s Washington népe tudja:
Szabadság és jog egy a léttel -
S hirdeti Kossuth kósza útja
S Petőfink vérrel írt pecséttel.

Hampden és Milton, aki lázadt,
Rákócziakat és Bercsényiakat
Nem taníthatja: s semmi század,
De űzött a sors egyre minket.

Világ, száz nép! Tudjuk mi, mint kell
És ami jól van s ami nincsen -
S van példánk, ami int, sereggel
S meghalunk, ha kell sorra csendben.

De szabadnak szánva e nép itt,
Testvérnek együtt, s buta jónak. -
Ne álfényt nézz: Kossuth ígét,
S Petőfink, ki hiszel a szónak!

AZ ÚR MÉRLEGÉN

A légből véresen cikázott
És beledöndült a föld,
Isten villáma odavágott -
És hallom, hogy a vész üvölt,
Óceán habja sistereg,
S a föld reszket, mint hely göngyöleg.

Mert kirántotta kardját az Úr,
És azt mondta: „Rajta hát!
Ha már csak a vésszel igazul
Az ember: bőgjön ég tehát,
Olvadt szurok, csupa kén
Essen s száz hanggal retentsen a Rév.”

És északról, délről jött a szél,
És nekibuzdult nyugat
S az eső olyan lett, mint a vér
S a föld gyomra, úgy tetszett, szakad,
Bődült iszonyúan belül -
S éreztük: az Úr íeletet ül.

Mert hálóját kivetette Ő
És fia-jót nem fogott:
Már vicsorított a csecsemő,
S a rossz, mint kén-tó lobogott,
És százszor és utolszor is,
Karja elhullt: „Poklos ez mind, hamis.”

S felfeszítette mérlegét Ő
És a föld megméretett,
S újból és újból: „Ez a végső”,
S látott bolondot, részeget -
S újból és újból mért a rud,
És sírt, mondván: „Itt nincsen igaz út.”

És sírt, mondván: „Jézusom, Te, Jóm,
Már elég imád s a szód,
És hiú kereszted, álmodóm -
Lám, megmértem: s mitse hatott.
Már elég, Krisztusom, Fiam -
De hogy elég: sírjunk mindannyian.”

És sírt az Úr s felbődült az ég,
Mély torladt lelke hasadt;
Mert fáj Neki, fáj neki a vég,
De jaj, egy ember nem akadt.
Ha egyet mondsz: jaj, csuda sok -
És szólt az Úr: „Hagyd a szót, úgyse fog!”

És hüvelyét eldobta Isten,
S most meztelen villog a kard,
De hívd Jézust, - ki hiszel, - segítsen,
Tartson értünk Feléje kart,
Mondván: „Egy jó ha sok -
De bűnhődtek: jaj, boldogtalanok.”

FELTÁMADÁS

Mint falevelet
A szél, úgy hányja, tépi lelkemet
Vihara. Hová, hová fordulhatok,
Hogy elmondjam, mi benne dobog -
Mert a Jeniszei és az Ob,
És a fehértetejű városok
És a hegyek és völgyek felől, hol Tolsztojok
Lelke illatozik: az ezertalpu hadseregek
Lába alatt a föld dobog.

A föld dobog, riad a menny
És kavarg a szenny, pusztul a szenny -
Hol a keskenykerekű ágyú lép
És sír a gép
És az orkán önmagát tépi szét
És gránát-mennyköveket zokog,
Mint leomlott vízár, dagad a nép,
Hömpölygenek a roppant táborok.

Üdv a háromnak, aki
Óriás lábával átszegi
A földet! Sztálin, Churchill és Roosevel: t
Az idők órája vert,
Hogy felkeljen a földre tepert -
Mert, mint állat, a földön hevert,
Mint elájult test, nem is lehelt,
S most, íme, kelt.

Karjait mozdítja, lábait rendíti,
Mert még nem leli magát
És forog és sírna és
Mint ömlő hullámokkal a rés,
Mit a torladt ár dühe vert,
Ömlik szája, mely rég nem énekelt.

Szabadság! Vonítsanak a föld sarkai,
S a Dunától az ősz folyamokig,
Hol a rén és a lapp és a jég lakik
S hol a forró földek vihara vakít:
Öntsd el lelkednek hullámain!
Szabadság! Szabadság! Igéid harsogjanak,
Rebbenjen az éj, zengjen a nap,
Zugjanak a még nem hallott szavak,
Boldog örület üljön az emberen.
Szabadság! Földön és tengeren
A láncok hulljanak,
Most hulljanak, ha soha nem,
S egy szívütem, szívütem
Zenéjén boruljanak össze,
Kik lent heverték, összekötözve!

Részeg vagyok, mert szabad vagyok -
De részegen is fűt a nap,
De legrészegítőbbek a hadak,
Miknek lépte a láncra csap:
Ne csudáld, ha dadognak a szavak,
Az elsők, amik azt mondják: „Szabad”.
Tolongnak, törik a gátakat.
Lelkem szavai vérrel torlanak.
Megindulnak a vad
Fojtottságok: - oh, ha dagadt
Mélyükbe dobhatnám egész magamat!

Szabadság! Kicsi hazám!
Eljött, ami után
Rebbent a szívünk
És íme kezet emelünk
És husvéti dalt énekelünk,
Míg a föld együtt reszket velünk
Feltámadást.
Elfutott nagypéntekünk,
Szalad, szalad az éj,
Utolsó rongyai ködlenek,
Utána, mint Nap, ha fut az éj,
A nagy, nagy ágyuk dörgenek.

Aztán elmúlik a had,
Oh, népem, felemelt beteg -
Aztán, ami fog: csak magad.
Oh edzd lelked, bénult karodat,

Most szabad vagy, szabad,
De most méltó légy az éj után,
Még kábán, vérvesztve, sután,
Fogd, mint ki rosszból jót arat,
Gyűjtsd, tartsd és jóra tereld
Végre, csudák módjára lelt
Szabadságodat.

Csak aki méltó, az szabad!
A Minden szeme rád tekint,
Mi hozta bénulásodat,
Vesszen a tegnap bűne mind!
Törjön fel az új akarat,
Nagy példák útja példát mutat
S szent érdeked.
Nagy vajúdás fűti a napokat
Új ut felé.
Föl, föl, ami volt, tova lett,
És a jövő mindenkié: -

Azé, ki jót akar,
És aki mer!
A többi édent
Sose lel.
Átok és métely
Falja fel
És egy lesz a
Vad semmivel!

(1945. március)

ÓDA A BÉKÉHEZ

Töröld ki a rémet szemedből,
Fujd el a roppant éveket,
Dörgő hang forrjon fült szivedből -
Oh, ember! Megreggeledett!
Még lógnak az éjszaka gözei, rongyként
De árasztja a láng a bolond fényt,
Vad mámor ránt, furcsa, víg rettenet.

Hogy felelhetsz méltón ennek a napnak,
Oh, fulladt hangja sok évi rabnak!
Feszülj, főjj, dúlj, tán megtalálod -
Bár vad nyíltod közt érjen halálod!

Nagy nehéz fejedet
Hajtsd tenyeredbe -
Im, itt, vert életed,
Megmenekedve.
Riadt s víg-félszegen

Kél s csügg a lelked:
Ne félj, így van, igen -
Mély nyelte el a Szörnyet!

Nem ömlik már a háború keserű habja,
A fegyvereket lefújták, zengve, kacagva,
Ágyúgözökből kimosdva kelnek a hősök,
Volga, Dnyeszter és Themze s ki New-York felől jött
Oklahoma s Ural fia, s rózsás, pozsgás Zelandból -
A drága győző ezrek kiállnak a hadból,
Mert Európa szabad!
Látom a bűvő zsarnokokat,
Egyrésze láncban ül.
De nem menekül, nem menekül!

Dobban a szívem, majd megszakad,
Hogy átfogni vágylak, oh, pillanat!
Ámulok, s magamban kérdezek,
Mert nem hihet a vert, űzött, beteg:
S ím, búcsúzva, sírva, zengnek a fegyverek.

Vége már, vége már!
A lidérc-álom tovajár,
A vérzapor, a könny, a sár,
Minden percben lesi halál,
Vonító éj, az álomtalan,
A hittelen tengés oda van.
Fúlva falt szörnyűség -
Éjben, s ködben már, mint a mesék!

Töröld meg kínzott homlokod,
Aztán rántsd eszméletre magad -
Elmult, de még élő nem futott
Ily roppant iszonyú napokat!

S most elrepült a rém, a rém,
Kacag az új nap habkönnyedén,
Forró fészék furcsa fák hegyén -
S az űzött, rab: szabad lett, szabad.

Hogy mondhatod el ennek a napnak,
Másnak, magadnak,
S a szabadító, nagy, hősi hadnak!
Áldottak legyenek, merre haladnak,
S áldottak csontjaik
Kik, értünk hullva, ittmaradtak.

Szabadság zászlait fújja a szél,
S a száj reszket, dadog és alél,
Mert szava nem elég
Arra, mit mert itt a Gaz, s tett a Derék!

Átkozott gar, hogy hozta a dulást,
S a hős, nagy erő a szabadulást,
Mert bármily ranggal ront a sötét,

A jobb tartja Istennek fegyverét!
S mint poklokra a Fénynek fia,
Rálépett láng közt, a bitorra bizton
A demokrácia!
Rengett a föld, vonult a nagy sereg,
Piroslón a tengertől s bérctől jöttek
A szövetségese!
Oh, lestük a hadnak hangjait,
Mely felszabadít -
S most a nagy, a roppant idő itt van, itt!
Óriási a perc, gyenge a hang,
Csak a boldog sóhaj felel,
Mit ágyú ünnepel, büszke harang,
Millió ördög nem mossza el!
Hat évig tombolt a Rút a föld felén -
Azt hittük, nincs remény.
Hat évig hullt a vér az ész telén -
Azt hittük: semmi fény.
S ím, hallgat a had már, s lappad, s hull a Merény,
S éled az élő, a megvert, szegény.
Az Alpeseektől az Andokig,
S hol az Orinoko nagy habja rohan,
S az éjszaki fagy-csillagos tengerekig
Egy hang zendül most hatalmasan -
Halld föld, nagy ég!
Vége a vad táncnak, vége van,
Ami igaz, jó: szabadul
S a méltó értelem okul. -
Ami volt, vedd javadul,
A Rémet, milyen nem volt soha még:
Úgy élni végre, szebb magadul -
Szabad, új nagy Emberiség!
(1945)

PIROS FEJFÁK

Nyírfa leng sírjuk fölött,
Lágy szélütem.
Aludjatok
Csendesen.
Aludjatok -
A nagy élet ellobog.
Hol a Don robog,
Onnan jöttek ők,
Hol a Volga ragyog -
A halálba menők.

Adj nekik, magyar rög,
Lágy pihenőt.

Hisz kart érted emeltek
E seregek.
Érted aludt ki szívük,
A hős, meleg.
Édes, furcsa daluk ajkukon
Többé nem remeg.

Onnan jöttek messziről
S amerre a had haladt,
Futott előlük az éj -
S elhulltak a harc alatt.
Elhulltak: s hosszú a halál.
És az élet egy pillanat.

Szergej, Iván, Nikoláj,
Ott pihennek csendesen,
A földért meghaltak ők,
Amely nekik idegen.
Légy hozzájuk jó anya, föld.
És jó apjuk. Istenem!

Méla, furcsa daluk nem remeg
Többé ajkukon.
És nem mennek, ha megy a sereg,
Hazafelé az uton,
Hiába várja honi meleg,
A Dnyeszter, a Volga, Don.

Hiába várja honi meleg,
Mert elnyerte a halál -
De áldott emlékü a sereg,
Mely a szabadságért kiáll.
Kik meghaltak a rögökért,
Onts értük könnyet, mint ők a vért!

Itt alusznak, íme, sorba lent,
A hű parancsteljesítők.
Mint a néma, hű jóakarat,
Úgy jöttek, menteni, ők.
Sírjukat őrizze kegyelet,
Emléküket az idők.

(1945)

KÉSŐ ESZMÉLÉS

Oh, ember durva okulása!
Most már hallgat, néma a kor.
Oh, örültek cudar varázsa -
Hitted, hogy száll valamikor?

Oh, szörnyű, visszanéző évek -
Ámulok és emlékezem.
Álomnak tűnik, vad mesének -
Hogy volt-e, alig hihetem.

Európán a tébolyultak.
Cinkos gazok uralma ült.
Ártatlanok gyilkolva hulltak,
S a jó, ki bírta, menekült.

A lég meggyült a sóhajoktól,
Fojtott a föld, mint sírverem,
Szűkült a tér a bús raboktól,
S aki kint: járt reménytelen.

Csak a cinkos Gar bírta bizton,
A fegyverrakta csőcselék.
Döndült a kapu, nyílt az otthon -
S nem hasadt a föld, túrt az Ég!

Oh, élő-holtak némasága!
Düh, kín, könnybefúlt sóhajok -
De hullt a nagy szók gaz-virága:
Hallgattam, sírva, hogy vagyok.

Hamis megváltás, torz igazság,
Kifordított, vad értelem,
Szent jelző-hímes száz galádság -
Ilyet nem ért történelem.

Mint álomban, rossz révületben,
Úgy folyt a nap, a gond-zilált,
Lihegtük: mintsem élni ebben,
Kívánjuk inkább a halált.

Oh, gyenge a szó, vad az emlék,
Nem is hiszed, hogy végetért,
Ilyet nem élt egy ezredév még,
Lázás agy ilyet nem regélt.

Lázás szó ilyet nem regélt még:
S az ember rajta túlhaladt!
Nem is hiszed, hogy messze, végkép,
Ülsz még a vad nyomás alatt.

Mert benne nyögve, szinte törvény:
Ilyet megélni nem lehet!
S csak ámulsz még, bénán ölelvén
Valónak nem hitt életed.

(1945)

LEFÚVÓ

Én kivonom magam már,
Az én időm rohan már,
Egy szép rigót hallgattam
A reggel a szabadban
S egy a szívem mélyén szólt -
Nekem, pajtás, elég volt.

Öreg rigó, meleg nyár,
Szellők nyomán felleg jár,
Tovalépő, langy felleg,
Vége már a nagy pernek -
Igazam van, vagy nincsen,
Igazítsa az Isten.

Rekkennek még volt gondok,
Égnek a bús seb-rongyok,
Vádló sok vak hamarság,
Kiégett fiatalság.
Avval, ami még éget,
Adja a sors békémet.

Nyertem avagy nem nyertem,
Győzve állok, megverten:
Hallom halk unalomban,
Vigye, ki tudja jobban,
Játszom a víg mosolygóst -
S meghalok én, ha kell most.

Öreg rigó, víg reggel,
Varjú szólhat sereggel -
Aki ugrott, már nem kel,
Csak egy rigó énekkel;
Annak hangját kívánom:
Ha elhagy, azt se bánom.

HONNAN JÖTTEM...

Honnan jöttem: semmi-mindegy,
Ne kérdd, hová tartozom.
Mindenhol csak ideig megy,
Mindenhonnan utazom.

Száll a szél és száll az emlék.
Száll a felleg, a madár:
Száll a perc és száll a vendég,
Másképp nem lesz soha már.

Száll a könny és száll az illat,
Száll az óra hevenyén,
Száll a kedv és száll a csillag.
Meg nem állok soha én.

Száll a láng, a vér a fában,
Száll az öröm hirtelen:
Száll a jó, mi volt magában,
Ki voltam, nem ismerem.

Száll a perc és száll a lelkem,
Mint a folyó, fut, siet;
Akit tegnap úgy öleltem,
Ne ismerjen engemet.

Ne ismerjen és ne lásson
Búvó földi bujdosót,
Futva-utban, állomáson
Ne vessen egy árva szót.

Száll a hang a gyors szavakban,
Száll az egyre nyugtalan,
Száll az arc, a száz alakban
Változó, alaktalan.

Ne kérdezd azt, hogy ki voltam.
Ne kérdezd, hogy ki vagyok;
Ki-fiaként itt loholtam,
Kinézek egy csillagot.

Kinézem az égi holdat,
Vagy a Napot, úgy lehet;
Üstökös, mely ott loholgat,
Az fogad be engemet.

Kinézek egy könnyü felhőt,
Avval szálllok tova én.
Kinézek egy semmi szellőt,
Meg nem állok soha én.

Száll a perc és száll az élet,
Száll a szárnyas, úgy siet,
Szálló ködben, utjátévedt,
Ott talállok én helyet.

Űrben, puszta pusztaságon
Űr, az éj, a semmisem.
Akart-únt vad árvaságon
Sír a szívem csendesen.

A MUNKA ÉNEKE

Pajtás, kapd a kalapácsot,
Verd az ércet, vond a gázt,
Üllőd pengjen pőrt, zsarátot,
Hév szemmel a hőt vigyázd.
Rejtő mélynek, rejtelemnek,
Tikkadt titkát orv elemnek
Faggasd, furjad, fogd, igázd.

Tiéd mind, mit szül heved ma.
Forr a perc és fő a tér,
Víg jussod nevetve vedd ma,
Szökkenjen szód, mint a vér.
Túlhatolva tűzzel, ésszel
Merjen minden, merre nézel,
Keljen, amit kezéd ér.

Nézd a rotációst, nyílvá, barátom,
Boldog robotolva már sírna, látom,
De szedd a betűt figyelve, hiba ne nyelje,
Mint a szél, szálljon szárnyon, a hírt lehelve,
Szájak száguldva adják -
Dörögjön döngve a gép, mint dönti az ólom,
S te tűz-fűző, ujjad reppenjen, mint a sólyom,
A tét: a Szabadság.

Oh, és síma síneknek büszke futtatói,
Oh, a vérnek, a térnek mozgást juttatók, ti,
Házak felrakói, fürdön a forró porban,
S kik gépcsapot csiklandtok, munkát kicsalni sorban,
S fénylő óriások, mell-hegy-bolt fölött rőt pöröllyel,
Világgal-birokra bőszen, ha kell, egy szál ököllel,
S te, izmot pattintó földhányó, sárga, szürke,
S csöngős utcakotró, vagy mérnök, terv-, betügyürte,
S ki termést hozni, hantba vág -
S te finomabb utu szellem: versed versengve keljen,
Mint fúvó, főjjön, emeljen, pattanjon meg a mellem -
Ma miénk a világ!

Földön és tengeren
Kezünk ott zeng, terem,
Átok és sírverem
Nem árt, forrt förtelem,
Versengve szent teren,
Ki nekivág.

A csillagokig, s hol az ércső lakik.
Hol a nap vakít és a hósarkokig,
Üres tér előtt, amely várja erőd,
Mig bírja velőd, ne lessed pihenőd.
Csak rajta hát!

Nem mérve időt, nem kimélve drága hőt,
S terved, a dús-merőt s harcod, a nem szünőt
Míg bírja velőd, öklöd és a tüdőd.
Szíved s a szád.
Mi lágy álomban volt árva ígéret
És áldva fog népeket egybe s így éred
Új, szebb hazád.

MÁJUSI ÜDVÖZLET

Vérforraló május, csoda hónap!
Teljes éjjel zeng, bugyog a zápor,
És reggelre gyöngyöznek a lombok,
A pataknak duzzadt kelyhe csillog
És a földből kiömlik az illat.
Álomból kelt szárnyas tolla reszket;
Mély rejtekben hallgatni be jó volt,
Dús gallyon hogy csengenek a csöppek,
Üde, tiszta tengerüket itta
Bő mellébe és sarjad a jó föld.
Mennyi fénylő csíra, mind kipattan,
Köröskörül friss és drága zöltség,
Kertek és mezők telin mosolygnak,
S mint lépsz, mohó, röpködő szemeddel
Nem is bírod már e szörnyű szépet.
Amit látsz, mind, mind magadba innád,
Felgomolygó párák szürke hamvát,
Alant a tisztuló zöld mezőket,
Ezüst forrás habját könnyü gőzben -
S hogy a szíved mindig ittasuljon
Göngyölegből most engedte levélkét,
Melynek gyenge zöldje föld-tejes még,
S ömlő virág-ígéret mögött a
Bő remények mennyet-ingatását -
Oh, ami szép, soha el ne muljon!

A NYOLCADIK KÖTETBŐL: AZ EMBER ÉS A HANG 1945-1947

TOVÁBB!

Ha nekifogtál, rajta most már,
Szabd csak az utat iramost már;
Várjon az ég vagy a pokol,
Nincs „állj” sehol.

Dús kényed már nem kezdhet újra,
Választottál, kedvre vagy búra;
Hozza a pálmát vagy halált,
Most már csináld.

Még egyszer nem lesz újra reggel,
Hogy indulj, fess, ifjú hitekkal.
Mit célbavettél, tedd vigan,
Időd rohan.

Nem vágytál nagy sort és hatalmat,
Csak az álomban birodalmat;
A kincsből, mit adhat a lét,
A szavakét.

Körül zendülhet lárma, dícs már,
Csak a húron jól igazíts már;
Átkozd, vagy áldd, csak ez lehet
Az életed.

Tüz-erővel, forró tüdővel,
Győzni irammal, nem szünővel,
Ha vállaltad a hős igát,
Csak rajta hát.

Mit száz élet bősé lángra kotrott,
Zengje, kavarja büszke sodrod;
Legyen zenédnek tárgya tág,
Mint a világ!

Fénylő Napod hajolva lobban,
Árnyék ül a kései lombban,
Csak nagy szód, nincs más menedék,
Míg szíved ég.

Csak bátran, egyre szabadabban
S mi is lehet, mit félned, abban.
Mikor lángod fut, elköszön
S az este jön.

Dúlva, sírva, egyberivallva,
Szálljon a száj minden hatalma;
Min eddig gond s fék kapcsa várt,
Tépd, szív, a zárt!

Legyen kincs, vagy semmi a rímbe,
Ennyi volt és egyebe nincsen;
Mire föltettél, élni kész -
Ez az egész.

Fénnyel, örömmel vagy pokollal,
Vállaltad-menny, vagy buta sorral:
Nem várván fordulást, csodát,
Most csak tovább!

RAGYOGVA

Virágzó mezők, dús kertek között
Halad el reggelente az utam;
Mély nyárközép, lángoló, büszke év -
Most legszebb a futam.

Óh, barackfák, borostás körtefák,
Hajolva, édes terhük hogy nyögik,
S túl a smaragd, hegyes-kukoricák
Bajusza ütközik.

S a sok virág, mint láng csap ki körül,
Tüzes tájék, forró és szertelen:
Bárhogy legyen, győz az élet, a jó,
Övé a győzelem.

Győz az élet, a termő, az erős.
Érzem, bennem is mint emelkedik:
Most házakat tudnék dönteni szét,
Szállni, az Istenig!

Üdvözlégy, élet, te roppant, dühödt,
Nagy játékra fényes, vad alkalom.
Most együtt dobbanjon lelkem s te, nagy -
Mi, két szép hatalom.

Hajh, élet, föl! csak az szép, mi te vagy,
Dús, büszke kény, teremő, építő,
Teljék meg tőlünk ég és föld köze,
Teljék meg az idő.

Mély nyár, ragyog a földön az arany,
Mély életem, izzó, férfikorú;
Utolsó lendület az ősz előtt -
S utolsó háború!

De kavarogjon, mint a Csaba-ut,
Mely egybekavart élet, szellemet:
Te nagy mámor, most zengj, dalolj, avagy
Szakítsd szét mellemet!

Mit akarok, mindent kimondjak én,
Mindent végezzek, mi kezemre várt,
Mint játékot, vigyem az életet -
S játékot, a halált.

Tág mellet, mint ki mindent beseper,
Vagy hagy a nagy hazard asztal előtt,
Dobj félre, lélek, bús megalkuvást,
S érzést, kis színlelőt.

Hajh, élet, hajh! Amig vagyunk, legyünk,
Égjen tájad, míg lábam itt forog -
S mint szívindító szép csodák után,
Zengjen, ha meghalok!

AUGUSZTUS

Boldog mező, boldog mező,
Szemkáprázva viszem magam,
Fénylik a föld, fénylik az ég,
Augusztus fénylik, rohan.

Elvakítva önönmagán,
Vértúlságtól kusza-bőszen,
Vörös lázban, elszédülőn,
Izzik az év, eszelősen.

Elbódítva, elvakítva,
Vad vérszaggal tüdejében; -
Mint bódító, rőt varázslók,
Húsok csillognak keményen.

Tűzkeverte, dühös ámbrák,
Gyümölcsökből, gyökerekből,
Vak, sötét ingerek öntik
Illatozó, vad szelekből.

Szellődongás, halk méh-lárma,
Fénybe hullás, szél se rebben;
Önmagát élvezve bódul,
Izzik a nyár önfeledten.

Eltelítve önhevében,
Boldog magába-vakultan,
Szemlehunyva, rossz világtól
Öngyilkolva szabadultan.

Fénylik a föld, fénylik a nap,
Mint lobjai vad lázaknak,
Mint kilobbant tűzsikolyok,
Izzó virágok lobognak.

Illatokban: vészfelhőkben,
Mállasztóan, szétszedően,
Olvaszt lágy, ezer kísértet
Olvadt arany, remegő szem.

Ruhák fátyla, titkos, sejlő,
Kúsza inger, színes élet;
Csontod mállik, inyed indul,
Olvadni kell, nincs kimélet.

Ököl ugrik dac-keményen,
Erő feszül, más, hatalmas,
Dobbanni kell, von a pálya: -
S győz az élet, édes-aljas!

Lábtól szemig tele lánggal,
Fültől talpig csorgó tüzzel.
Bújtva serkent, csordulóan -
Húlj, ha tudsz, lám, menekülj el!

S immár felhők is vadulnak,
Felhők nagy-mélyre lenyulnak,
S összefolyva ég a földdel,
Ömlő tűzeglők csordulnak.

Gyötrő, vad telj, kínzó méz-láng,
Vad mámor bont, gyötrő-hően -
Augusztus fénylik, izzik
Bolonditón, égetően.

ÁTKOZOTT FA

Húzd rá cigány, egyre húzzad,
Ugrósat, vagy tépő-búsat,
Nem némulhat soha fád!
Mindig biztos a fogásod,
S nem jöhet hang sohse vásott,
Jaj, mert rád dül a világ!

Ontsd ki szíved, tépd ki lelked,
Velőd szaggasd gyanta-szernek,
Tedd rá véred, életed.
Halj meg, vagy húzd, nyúzzad egyre,
Vad szépet csak váltva szebbre,
Ha elhallgatsz, jaj neked!

Éj s nap, mintha örületben,
Átkozott fa a kezedben,
 Únszol iszonyú varázs.
Vad táltos-fa, s ha levetnéd:
Magad mellé eltemetnéd!
 Húzzad: nincs ut semmi más.

Véred őrvöng, szíved szédül,
Istent, poklot hívsz segédül,
 Csak hogy percre menekülj.
S ha kis csend a nagy futamban:
Szíved vész, szakad meg abban
 S már húzod, hogy felderülj.

Őrültk játék vert veszettje,
Csak nyűjjed, vond, hogy lehess te,
 Kiván, vagy nem ember-agy.
Mint vad átkon, csüggve fádön -
S rossz fád nélkül a világon
 Átkozott vagy, semmi vagy.

Pokol-fának bús büvöltje,
Vele élsz-halsz, bár gyölöd te,
 Átkozd, tépd bár, sírva duld.
Kínok közt is orv örömben,
Istenként dús, bárha könnyben -
 Bolond, boldog nyomorult!

ÖREG FARKAS DALA

Öreg farkas: ágaskodnak, nyínak
Készülődnek benned ímaid;
Ideszorítottak? Még egy perc csak,
S már mindent feldöntve ugrasz itt.
Öreg ordas, bozótjáró, büszke,
Befogtak a kényes, kis utak,
De egy szó: és lehull minden egyből,
Mi fogja a horgadt izmokat.

Itt toporgasz, ott toporgasz, vén vad,
Lelkeden lánc, furcsa köd terül,
Szinte, szinte már beteggé ernyedsz,
Fínomulsz, neked-idegenül.
Városi csín, gond, unottság ül rád,
Jaj, de már készül melled alatt -
S ha feltör vad lelked: rád feszüljön
A világ is: cérnaként szakad.

Bús farkas, a város ölő útján,
Csak érezd rejtek és kész erőd -
S míg forgasz, s teszel ezer bolondot,
Szagold a lombot, míg színe rőt.
Karold a fát szemmel az utfélen,
Halk csíny közt fogja át sugarad,
S mondd magadban: erdőm, vad bozótom,
Itt vagyok, én, ím, itt, a fiad.

Hadd higgye, aki lát meglapulva,
Vagy míg vonnak köréd, úzve, kört
S magad is tetszelgj, hogy meghajoltál,
Míg belsőd zsilipje gyűlve tölt:
Érzed izmodban a lefojtott tűz
Kelő, zsibbadt, roppant áramát -
S ínropogva szöksz, öntöd, zugod le
Vad kedvednek isten-viharát!

MEGTÉRÉS

Ha Shakespearet, Goethét vallod is,
Ha eszme, kard az istened,
Ha álmod a jó, vagy hamis -
Fut az élet veled.
Miért őrjöngtél, elkopik,
Nincs, amihez fogózz, a hit,
S maradsz magadban itt.

A lélek így kap rászorult
Tékozlót vissza csöndesen,
Mert megoldást nem tár a mult,
A bölcsek könyve sem.
Hol tápod volt, üresbe falsz.
Belsődbe hullsz, vagy elinalsz -
Vele élsz, vele halsz.

Túl harmincon s a negyvenen,
Váltott farsangi mámoron,
Száz vendégsorra üresen.
Kinyitom ablakom.
Shakespeare és Goethe s más dühök,
Hők, példák után itt ülök -
Bámulok s fütyülök.

Mit magamnak nem adhatok,
Nem adja azt már senkisé,
De csak ki messze csavarog,
Ül otthon kedvesen.
Még árván, furcsán tán elébb -
Kit elvont onnan annyi kép,
Most kezdi életét.

Igy nyúl eléem egy új világ,
Friss-nyersen, ismeretlenül,
Száz haza helyett nyersz hazát,
Itt vagy már egyedül.
Leld itt, mi vont, vagy ne talál,
Életed már csak azzal áld -
S szépited a halált.

ÉRDEMTELENÜL

Bénulhattam, hullhattam volna,
Hogy-hogy én még nem veszttem el?
Mért tartott egy nagy kegy karolva -
Mi, mely bennem mást érdemel?
Hogy, ím, tündöklök én kevélyen,
Mig villám és vész verdes itt,
Mint akinek illő, hogy éljen -
Döbrentők, Uram, kezeid.
Hisz minden perc billenve áll csak,
Mint ért gyümölcs a fán, vagyunk,
Tenyere színén a halálnak,
És az csuda, hogy nem rogyunk.
Mert egy a halál és az élet,
Egy ajtó csak az átmenet -
És mindenkor, hogy napod ébred,
Tőle rántod el testedet.
Milyen kegynek, milyen szeszélynek
Tudjam, hogy még így huzhatom,
Mint kire más parancsok élnek -
Ámbár én nem bízakodom.
Ember, kit tör, golyó-hegy ölt meg,
Vagy falt fullasztó vizeket,
Gép dühe, kór s a buta mérgek -
Ki halt, mind helyettem veszett.
Mily feledtség, kivétel érint,
Mi cél, nagy szántság, borzalom,
Igy járnom, más törvénnyel itt, mint
Mit tűr e föld-birodalom?
Kegyed dül, s mint jusson-túl adtat,
Már minden percem úgy viszem -
És, mint levél, mikor szakadhat,
Már túl vagyok az éveken.

Hogy jövök hozzá, hogy a holtak
Sok halma közt így lépjek itt,
S más testek róják véradómat;
A halál ajándékait?

Mert ehhez forrón mind közöm van,
Hiába ránditsz így kezen,
S én hullok minden pillanatban -
S így enyhitem, hogy vétkezem.

Mert benne élek a halálban,
Szép kedved hiába emel -
És nincs elég, mit únna hátam,
Miért itt percet érdemel.

Csudáid s borzasztó kegyed közt,
S bármit tennék, nem nyúghatom -
Bár Te forgatsz minket, sok eszközt,
Nagy, végtelen világokon.

SZENT JÚDÁS

Mert nem vagy egészen önmagad;
Beránt a szabály,
De ha ég zeng, pokol leszakad,
Magad szerint csinálj.
Fordul, pillog a leples világ,
Használja kicsi eszközeit,
De megy a csel közt útján tovább,
Kit magasabb cél hevit.

Fogadás, rend, szív, had kötelez,
Vagy a társaság,
S ne félj, rajtad már a vasperec,
Mélyebb, mennél lazább.
Mennyi háló, mind reád terül,
Rajtad áll fúlni, vagy csapni szét:
Ha nem tartod, mi vagy, emberül.
Ne hagyd hát az Istenét.

Mert fönről nézve ez - bárha fáj -
A rend, hatalom,
S kötelébe fog, bárhogy utálj,
A nagy társadalom.
De törvény-mában te épited
Holnapok törvényét, a jövőt:
S mi jövő, parancs, szent s becsület,
Mindig bűn a ma előtt.

Erős légy, - valljuk -, nem könnyű ez;
Jó: de mi a jó -
És mint pénz, mit hű arany fedez,
Magad szerint való?
Könyörtelen szemű, mi igaz,
Zúz talán (mig sajdul!) szíveket -,
De alkotó kint mi lágyít: az
A magasabb szeretet.
Nincs senkire bizva, hogy ki vagy -
Légy hát te magad
Pásztora, igazolója: vagy
Ördöge, de szabad.
Kiskoruak közt nagyként, ki jót
Cselekszik nekik itt - ellenük,
Száz csellel: hát, hidd, árnyak a szók,
Butaságuk és dühük.
Nem könnyű; dehát élni: mi ez,
Mig nap napra hág.
Ha már valami több nem himez,
Szent, vagy ostobaság!
S örület, játék, vagy szép szeszély -
Ám mondd ki, el ne tagadd,
Hogy nem leltél itten, mit megélj,
Jobbat, mint önmagadat.
Futva, bujva, mondva s titkon is,
Szent vétkű Judás,
Légy álnok frigyű, rejtett, hamis,
S neved, hogy „alkuvás”.
Nagy holmin vesződsz itt, te tudod,
Told, mi zavar, a napot, rögtön:
Hogy kihordd, megszűld a holnapot -
Szent, gyönyörű örököd.

TAVASZOS ŐSZ

Óh, micsoda tavaszi buzgás
Van a levegőben ma, pudvás
Vén szíved hogy ragyog.
Óh, milyen könnyű a lelked,
Óh, az élet ma hogy ölelget;
Oldott csókok, illatok.
Valami-tündér jár köröttem.
Érzem, amint szoknyája röppen,
Olvast asszonyos puhaság.
Néhai elköszönt örömmek,
S a kandi, víg szerelemnek
Érzem lágy ujja nyomát.

Az élet gyöngéden mosolyg rám,
Felengedt, halk év-végi órán,
Szívemben jó balzsamok.
Gyöngéd sugalma a világnak,
Súgd ma, csak súgd a vén ziláltnak,
Hogy aki voltam, még vagyok.

GYERTYÁK

Nyargal az északi szél és hordja a barna falombot,
Lankad a gyöngé sugár,
Fut, suhog a felleg s olykor zord cseppeket ejt el,
Szívig elönt a nyirok.
Reszket a lélek s árvultság fojt, mint idegenben,
És a szem égve keres.
Hol vagy Sárközi György, s oh, hol vagy drága barátom,
Pap Károly, te szegény!
És hol Szerb Antal, Radnóti, s a többiek ott, mind,
Régi, szerette fiúk.
Hol hős korszakom, első kezdés, büszke szövetség,
Szűk napok, annyi remény!
Kérdek messze a ködbe, magányba, s kémlem a felhőt,
Merre a szél heve zúg,
És a kietlen vén évvég dérfödte csapásin
Vak nyomotok kutatom.
Rég betakarta a lomb az utat már, mind hidegebb lesz,
Gyorsan száll le az éj,
S kúsza árnyatokat csak erőtlén tudja követni
Gyarló, gyenge szemem.

KIÁLTÁS EL-NEM-MÚLÁSÉRT

Elnyelő vak örvénybe
Ne süllyessz el. Uramisten,
Minket.
Kiváncozom a Törvénybe,
Szoros rendbe, alkotásba,
Mindig, mindig bölcs csodásba;
Erős, sugó akaratoddal
Vidd kezünket.
Mert elhagytuk ügyünket,
De a lelkünk irgalmat kér,
És reszketve, íme, megtér,
Vérlik, mint a kifakadt vér,
S nagy bú renget.
Oly kicsi, kezünk, mit tettél,

S hiányzik, mi sűgva-lobbant,
 És vágyjuk a Mondhatatlant,
 Mert vad az álom és roppant -
 S rónánk, mert több-voltunk jelet kér,
 Bús jegyünket.
 És az élet olyan mint a szél,
 És ami van, semmit sem ér,
 S kell az igazító tenyér;
 Jók sugalma, mindennél jobb kenyér,
 Láss bennünket.
 Mert bennünk a félelem csenget,
 És meddőséget hordozunk,
 Mint furcsa vemhet.
 Add nekünk jó munka nyugalmát,
 Szegény szívünk már se hall, sem lát,
 Érzi az üresség hatalmát,
 Add hát a megváltás irgalmát:
 Kész művünket.
 Lásd, botladozunk és táncolunk
 És hiú láncokért lángolunk,
 S a szívünk már lassan kiégett.
 Add nekünk az igaz ígéket.
 Váltsd meg halálunkat, jövőnket,
 Im, valljuk már véges erőnket,
 Méltasd hevünket.
 Poklosság és bűn elszédítnek,
 Romjait rakjuk még ép hitnek,
 Mert jajok és jelek rémitnek,
 Már nem bírjuk szívünket.
 Tartsd, óh tartsd, lélegzetünket,
 Hevünket, jóra-tüzünket,
 Röppenő lángként futó, szegény
 Nevünket!

MILTON PANASZA

önző és kishitű harcostársai ellen

*„Men whose life, learning, faith and pure intent
 Would have been held in high esteem with Paul,
 Must now be named and printed heretics...”*

(Milton: Oh the new forcers of conscience.)

„Kik megittattok velem az utálat poharát,
 Kiktől meggennyedt szívemben a friss, zsenge öröm
 És elfordult bennem a betölt álom vigalma,
 Ég kérje számon rajtatok a rossz ragályt.

Gúnyos, hidegszemű kis célbatörtetők ti,
Ennen varangy-törpeségtek istenülése célotok.
Futástok addig ég, míg az önös jóba beértek,
Az én futásom messzibb fut, az én célom a végtelenség.

Nektek csak szép szólam, utat könnyítő a szabadság,
Büvös ige, mellyel rátok esküszik a szebbnek keresője
S általa levervén a jónak ellenszegült erőst,
Nem szent többé, csak az, mi tartja polcotokat.

Minden jó nevében, kik előtt elárultátok a szabadságot,
Minden hős helyett, ki átkozta, becsapva, hiábavaló harcát -
S minden álnokért, ki álommá tette a jóért való had értelmét,
Szóljon ez a szó s minden rövidcélú, áltató gonoszért.

Mint az anyák teje, úgy kell a népnek a szabadság,
Mint az Istent, a szentet, úgy várja a teljesedést;
Fennen repült a hős, szállt a szó, ígéret csillant -
S itt állnak, célbaérve: kicsi, már jobbra süket bajnokok.

Gyarlók, kik a nagyért még üldöztetést is szenvedtek
S lehetnének egy nép serkentő szép, örök emlékezete,
Ha feszülnének tovább is a gerinc-betörő, kis en-jó ellen,
De ők enmaguk szebb multját, szívük vérét elárulják.

Akármilyen gyászosan hullt, siratni kell a hőst,
De szomorúbb, hogy hitt bajnokunk vélt önmaga alatt állt
S árva országnak, ha már jó sorsa nincs,
Igazi megalkuvástalan szentjei nem lehetnek.

Síralmas önzés, óh gyászos, pöffedt, rút hiúság, -
Óh, hogy nem tud a jobbra tört lélek nagysága adni
Minden napi-konc öröménél boldogítóbb öntudatot
S szép dacot, mely ha kell, harcot áll a végtelenségben!

Óh, harcok megcsufolói, ámitók, s magatok ámitottjai,
Megérkezett hős hitében öntelt, kegyet osztogatók,
Kik hordjátok a régi indulás cimerét még,
De az igazságot, jogot, szent eszmét megtagadjátok.

Hol vannak a szegénység első hevületei,
Hol vannak a számüzöttek, szép cinkosok közös sorsa,
Hol a közös titok, mély rejtekben súgott jelszavak;
Együtt üldözött: üldöznivaló lettem előttetek.

Ime, már nyeri is a nyűgös üzeneteiteket,
Nem való, ugymond, nincs itt ideje az ilyen tollnak,
Tétessék végezés, hogy ez elfojtassék,
A szó, mit együtt koholtunk, hittünk, lehullt barátok.

Nem fojtogat hidegen a lángnak hamúja néha,
Mikor két álom közt ébren faljátok az emlékeket,
És feldöbben kietlen éjben az elrohanó élet,
Nem sír a vád: legyilkoltátok jobb magatokat, semmiért?

Mert mi ál-hatalmatok hamis, sima cafrangja,
Kegytől függvén, kegyet osztva, falva hideg hizelgést,
Önkénytelen mozdulat nélkül, melynél jobb a kutya sorsa,
Mely ő-magaként szabadon moccan, él vagy felfordul.

Jobb a számüzötté, dacos-vad kívülállóké,
Búsan-boldog érzői ők a becsületnek,
Lelkük: mint minden jók egybegyűlt lelke, vérzik
S mint szentek szava kiált és vádol.

Kiált és vádol: mert nem lehet mindenki áruló,
Nagy cél indulója, kikötvén az első jónál,
Együtt-futója a Pártnak: s megállva a harcban, ha az célba ért -
Mert a harc örök s egy cél van csak: a mindenén-túl-jobb.

Az, amiért elvérzett szent, bőszen hevével
Annyi próféta: mert az életüknél is többnek tudták,
Hogy ne maradjon kimondatlan, mi megmondanivaló,
S maguk érdeke elleni tett, ami népen segíthet.

Mert ami jó, az csak a mindent megtevés sugalma,
Isten végtelen világán, hol minden jó: álom -
De mint örült, szép szerelem, kedves durva sorsuk
Az álmodott szebbért való igaz futóknak.”

FOGJ MEG, ISTEN

Fogj meg, Isten, engem ezen a
Fertelmes földön!
Lám, erősen megfeszülő lábaim
Már-már inognak.
Mindenhonnan áradó hullámai mosnak
A vad csömörnek
És az élet esküdött, szép csillagai
Homályosodnak.

Nézd az embert! Szeme tiszta tükörén
Vér és gyilok van;
Megundorodott már a gyenge fű
A sok halottól.
De a farka csak ott fetreng tovább
Az ősi bűnben,
S a békeasztal új osztakozásnak helye
S a gyűlöletnek.

„Nincsen remény?” A lélek már tébolyogva bolyong,
Mint a vadonban.
Nincs, ki hallja. A vak fülekbe szenny csobog,
A régi üzlet.
Láz-létráin halad a Föld. A döbbenet
Zajdul s elernyed

S hittől-üres szivünk mind ritkábban lapoz
Szent könyveinkben.

(1946 nyarán)

VAK HONVÉD AZ UTCASARKON

Holt szemüreggel, mint a naptalan menny,
Rongyban, vak honvéd áll az utcasarkon,
S golyótól torzított kezét kinyujtva,
Várja a fillért, mit a gyors tömeg
Gyéren szór. Mert más cirkuszon a sor ma,
S a tegnap „hőse” már kiment divatból
S közörjögés volt tárgya: „a hazáért” -
S kit vad szeszélye bábjaként kihasznált,
Mint ronda emlék, tűnjön el az is.
Száguld a nap s most másra tért a tánc,
A nagyságos világ kimondta: béke,
Elvonul a tegnaptól, s mint gyerek
Játékterén szemetjét, hagyja a
Csonk embert. Eb ki bánja! Ő baja.
Kinek mi köze ahhoz, mit csinált.
S hogy ő sebet kapott azért, amit
Ma utálni tetszik. Halt volna meg!
Vagy fütyült volna, hogy hívta az állam,
A mindenkori, „egyetlen” igazság,
A csinnadratta, szabadság, haza,
Szerettek védelme, s más sűnyi szósz,
Mivel viszi a mindenkori rend
A mindenkori embert dögleni
S nyomorodni: hogy a következő
Leköpve nézze majd az utcasarkon.
Új rendek s államok: és csak az ember
Nyomora régi, s bamba bárgyusága,
En-olcsósága. Vízként ontja vérét.
Dobja húsát még, gőzért, semmiért!
Óh, mikor jön a hős, kinek szava
Agyát, istenként, változtatja mássá!
Vagy pendülő karral megfogja a
Gaz kézben a kardot, a tűzcsovát,
Amellyel a vést hinti a világon -
És a kalandor torkában a szuszt,
Mivel vad, álnok ígéit üvölti:
S a gaz-parancs-osztók szétdúlt húsában
S cimboráik tetemében, az Ember,
Az első méltó és felszabadult,
Örök béke bátor kiharcolója
Vad kezeit diccsel fürösztö meg!

ALKU NÉLKÜL

Mi szabadságunkat megvédjük erővel,
Ha nincs is szívünkben gyűlölet;
Nem azért véreztünk, nyögtünk, dúltan, annyit,
Hogy „jöjjön, ami jöhet”.

Testünk törékeny és ég a seb a fagyban,
Reszket a szív a golyók előtt, -
De a kölykét védő tigris, ha védnünk kell,
Nem veszélyt-nem-ismerőbb!

Mióta él e nép itt, szolgák voltunk csak,
S mint mégegyszer: inkább meghalunk,
De akkor tépjen ki gyökerestül mindent
Keserű viadalunk.

Elég volt a fojtott torok és fojtott toll,
Butultság-látás és félelem,
S a pór, csörrenő barázdái között, hol
A rög nem neki terem.

Elég volt zord szava az önmegvetésnek:
Hogy az öntelt lélek nem tudott
Legyőzni egy harctól óvó, gyász-ijjedelmet -
S nagy gőgünk megalkudott.

Mi nem akarunk már taposni magunkon,
Ébredt emberségünk kötelez -
És a határtalan reménység, mit látunk,
Míg a szemünk könnybe vesz.

Mi az új idők emberei vagyunk már,
Valami volt, ami elszakadt.
Csak előre tudunk rohanni - és vissza
Feltéptük a hídakat.

Mi inkább meghalunk, mint hogy még úgy éljünk,
Mint a szörnyű és elmúlt korok -
Vér és sár háborog, hogyha arra nézünk,
Szenny és iszony kavarog.

Mi nem vagyunk „hősök”, s nem vagyunk vak-bátrak,
És szeretjük ezt az életet,
Veszély, harc helyett inkább a jót, a csöndet,
És mit ad a szeretet.

De, mint eltorzultan magunk ellen tengnünk,
Bitor örültek dühe szerint,
Várni a váratlant, s mint skorpió-raj közt,
Állni a szégyent s a kint -

Rémtörvények kényén, miket bős kalandor
Törvéncsúfoló gúnyja teremt:
Ki ily csöndet választ, nyelje el önundor,
Szemétdomb a becstelent!

Nekünk meg kell fognunk végre ezt a földet,
Hol egyszer emberként élhetünk:
Mert abban, mi messzi múlt - s amit megéltünk.
Nem telik dús örömünk!

És nem akarunk tovább csudát, kalandot,
Gyötrő kény-szülte, keserű bút -
S munkánk zavaró tébolyt, láncot, parancsot,
Gyűlöletet s háborút!

HARCAID EMLÉKÉRE

Fegyvereid pihennek csöndesen,
Nagy fényeik magukban alszanak;
Pihenj, neked is jó a pihenés;
Hangozzanak a kérkedő szavak.

Mit szóltál, szabtál, nyugodjon az is
A múltba-sápadt idő homlokán;
A néma érdem sebesen avul.
Ne szólj, ne hányj föl a tegnap jogán.

Mi megtéve s elmúlt, mégsem enyész,
Tanusítják vén, sárga papirok,
S a jól-tett szívnek magas nyugta van,
Büszke emlék, mi benne mosolyog.

Érdemek, aratások éljenek,
Szálljon a jutalom egymásután:
Jó, hogy élünk és megbirtuk a vést -
Mig baj volt, első voltál a csatán.

Büszkén, oktanul és vidoran,
Nem kérdezted, ki áll ellent s veled,
Mert lelkedben csak az igaz feszült,
S nem képzelted, hogy másképp is lehet.

Nagy harcaid emléke leng körül,
Szabadság vitte zengő szereid;
Érte dobnád ma is az életed,
Mit bánod a ma érdem-hőseit!

Mit tettél, az nem sápad, benned él,
- Kuruc emlék, jól vívtunk valahol -
S ha kell, még morcos vérünk felrobog,
Magányból, csöndből, vagy a föld alól.

KORUNK HŐSE

Tegnap Berlin volt, hova lestél, s Róma az eszmény,
S enyhe, kaján kedvvel nézted a durva időt.
Most Párizsba rohansz, s zászlót hord benned az új rend,
Mint izgága hívő, vallod a kor szavait.
Ám hunyorin vizslantsz már, loppal, mit hoz a holnap,
S tétként megjátszod csöndben a holnaputánt.
Férfi biztonnal az, ki szilárd és áll, rogy egy elvvel -
Ámde, silányka: a kor hőse, hitemre, te vagy.

EGY RÉGI KÁVÉHÁZBAN

Oh, régi harcaim csöndes tanyája,
Amely itt buzgott, hol már a sereg?
Fejünkön izzadság lövellt, patakzott,
Szívünk jövők hitével volt meleg.
Mint vérpezsdítő, dicső indulásban
Forrott, feszengett új, dús mozgalom,
S mint zengő izmu bajnokot a pálya,
Várt, hívott, sarkalt az irodalom.
Délutánjaink lámpás éjbe folytak,
Főttünk és forrongtunk új s új vitán,
Majd írtuk a lapot, a „mi lapunkat”,
Zsibbadt az ujj a toll víg iramán,
Por-testünk majd szétmállt a hó nyomástól,
Fojtott, rázott a lélek vihara,
Rögzíteni vágyott, izzó éber-álom -
Édes-iszonyúbb nem lesz már soha.
Itt az asztal, a sok szék, még a régi,
Be hűs csend dermed soraik felett!
De, mint nézem, visszavisz az időbe,
Elmúlt napot lebbent a bűvölet.
A társakat látom, a régi estét,
Mint villám üt száz drága indulat,
Ifjuság zsong a zug dús rejtekéből -
S egy régi asszony, ki a föld alatt.
Hol vannak a társak, hol az a lélek,
A hajnalos láz, hol van az a hit,
Oh, elmerülve, hadd érezzem újra
A húszéves fojtó izgalmait.
Elöttem rózsás fényben bérc derengett,
S a lét lent - szent, vérforraló homály -
Száz ígézet nyúlt a jövőből értem,
Álmok, mikre visszagondolni fáj.

Oh, bűvös mult, mint zeng e vén zugokban,
Hogy kortyolja fülem, issza szemem,
Milyen közel, csak kinyúlok kezemmel,
S a volt társakat sorra ölelem.
„Gyorsan a cíkkel! Most siker. Sietni!
Minden vár, az alkalom elrobog...”
Ne várjatok rám, zárjátok a számot:
Késő már, társak. Negyvennyolc vagyok.

INT AZ ERDŐ

Int az erdő
Vad illat dul,
Öreg fákról
Levél fordul.
Keserű rög
Megtelik már,
Erdők vadja
Alhatik már.
Jó lesz itten
Az üzöttnek,
Téli erdőt
Havak fődnek:
Jó lesz itten
Az utáltnak,
Bús fejére
Felhők szállnak.

Ezer szájjal,
Ezer öllel
Hív az erdő
Mélylyel, köddel.
Ezer karral
Nagy szülőd hív,
Csapj beléje
Vad, dühödt szív.
Merre lépsz te.
Merre látsz te.
Jobb lesz, hogyha
Belevágsz te.
Vadon vérlik,
Nagy fa csillog,
Csittul a dult
Költőhomlok.

Avar rőtlik,
Levél fordul,
Ősz felhőzik,
Tél azontúl.

Neked mindegy,
Ülj a földre,
Levél perdül
A fejedre.
Neked mindegy,
Kelj, eredj te,
Csakhogy innen,
Csakhogy messze,
Sűrű mélybe,
Erdő ölbe;
Avar háborg,
Gally süvölt le,
Vadon ordít,
Vihar támad.
Köd előtted,
Köd utánad.

AZ IGAZI SZABADSÁG

Bolondos sorsok közt a sorsom
Mind könnyebben, nevetve hordom.
Sej-haj,
Nincs nekem itt már semmi dolgom.

Télidőtt én tavaszt daráltam,
Ahová lőttek, oda álltam,
Sej-haj,
Megemlegetnek a halálban.

Nem bánt már hév, gond, szív, betegség,
Csak azon vagyok, rajta, tessék,
Sej-haj,
Az élet, ez a nagy gyerekség.

Se kincseim, se uraságom,
Kalapom mellett a virágom,
Sej-haj,
Igy élek én már e világon.

Bajos az élet, nagy a gondja,
Ezt pénze, azt más hava rontja,
Sej-haj,
Szabadságnak vagyok bolondja.

Harcoltam, futottam, próbáltam,
Izzadtam, féltem és csodáltam.
Sej-haj,
Hogy már megülj, csak ezt találtam.

Jó a lég, hogyha tavasz enged,
Ing-nyitni, ha a nyár melenget,
Sej-haj,
Jobb inni az álmot, a csendet.

Jó lábam, mely harcolva forgott,
Jó szívem, mely annyit kitartott,
Sej-haj,
Nyugtassátok a vén csavargót.

Tavaszföldön, tündöklő égen,
Délutánja szelíd ölében,
Sej-haj,
Van még ámulni némi szépen.

Van min megállni mély szemének,
Hálás szívvel dűlni a fénynek,
Sej-haj,
Bolondok, kik rohanva élnek.

Van min megállni, újra lelteni,
Rég-volt hangot, lángot keverni,
Sej-haj,
S mi még ölelni jön, ölelni.

Bölcs jó csendben, derűs sugárban,
Színig szívott halk életárban,
Sej-haj,
S víg, könnyű, csavargó halálban.

AVARBAN

Idő lehullik
És év pereg már,
Sárgul az erdő,
Sárgul a naptár.
Rohan a szellő,
Lombot kavár már,
Vedlik a vén fa,
Nő az avar már.

Vedlik a vén törzs,
Gyűlik alattam,
Álmokon járok,
Rendre hullattam.
Vetkőzik, zördül,
Ami maradt benn,
Ritkul a lélek,
Nő az ősz csendben.

Évek sűrűdnek,
Kedvek lehűlnek,
Régi jó ízek
Izetlenülnek.
Mit üztem nemrég,
Nem akarom már.
Mit is szeretnék,
Nem is tudom már.

Lomb csüng a fákon,
Fénylik, vereslik.
Ami mulóban
Szép színre festik.
Fénylik fám messze,
Vén levelemmel -
Lennék csak szürke,
Régi szivemmel!

Magasló ormon
Nagy tündér intett,
Hő siker-asszony -
Róttuk a rendet.
Most itt a szép nap?
Vessen, fogadjon:
Bánom is én: csak
Pihenni hagyjon.

SZENTLÉLEK HARCA

Milyen émellyel nézek én rátok,
Skatulya-kertek, rózsák, rózsák,
Kibőgő hars zene az ablakon,
„Összkomfort,” családi boldogság.
Urnőnk úszódreszt próbál és sűrög,
„Apu” lop, csal, száz téten fetreng,
Hörög a boldogság, majd megfullad
S a rádió fujtat, nyekeg, zeng.

Azt mondja, hogy „lecsó-, lecsó-, lecsó-
Lecsókolom a púdert róla” -
És még beszéljen, akinek van még
Beszélni, vagy sírnivalója!
Füll a nagy, önélvező beteltség,
Csillám-délben, vagy délutánban,
Problémátlanul, boldog-állatin,
Buta, bős háború utánban.

Mert hisz van gond, van: gyorsan táncol a
Pénz: s követni azt. Uram Isten!
De ki nem hűlén dolgozik, ülhet
Ugri-víg, hígany, csali lesben.
„Miénk a világ, a nagy vadaké,”
Kitörtek a magyar csatornák,
Rajta, nyílt szájjal, csuka, cet, vöcsök,
Most leljük mi meg csak a formát.

Tavasszal nyit a tök; s a baj: annak
Élv, ki módját leli a sornak,
Közepén dagadt toronyként ülni
Véres, kicsontozott nyomornak.
Hogy más robotján, míg szeme dülled,
Sárt se falhat már: kedvet nem ront,
Csak azt tudnánk, mi értékállóbb: és
Jó volna látni Párist, Londont.

Másik villánk is csak rendbe nyaljuk,
S szőnyeg s egyéb akad még „ingyen”,
És új autó is illenék már:
Sút a nap s a lugaló csendben
Kristály páráll, és boldog száj fujtat,
„Okos Úr” él: s így van jól, gyermek -
Hisz ezért halt meg százmillió és
Szikráztak álmok, szavak, elvek.

Mert „apuka nagy s ügyes”: mert nem volt
Veríték, harc, vad mártíromság,
Hogy ne üljön be röhhel a „komfort”,
Habzsos teltség, családi rózsák,
Fénygömb, kaccanás, villák pengése,
Boldog duruzs, játszi morajban;
Gyomorkorgást a kőfal kizárja,
S nem hallik, hogy ki sír az aljban.

Julius Caesar, vagy a nagy ördög,
Ki csinálod a történelmet -
Idetorkollnak mind a hő lángok,
Szent, hű dühök, hitek, szerelmek,
„Apuka” győz: a gyomros bitangság,
(Óh, bús tanulság kullogója!)
A röhögő, problémátlan állat. -
Szegény hitünket Isten óvja!

(1946, a pénzválság idején)

CIGÁNY, LOVÁT BIZTATVA

Mennyi baj öldös!
Tapadj a földhöz.
Fogd meg keményen
A röögöt, hol rőtlik
Vörösen az ősz.
Erős vagy te!
Eredben Ilonda
Szálfái zúgnak,
Hófényű Cibles,
Márványvállu Lápos,
Tarkabordás erdők,
Süvöltő hegyek.
Légy ura utadnak
Mint az istenek.

Dús erőd robogjon,
Intésed villogjon,
Csattogjanak a szavak,
Te, síró és dörgő,
Te, legszabadabb!
Karold, mint bátyát,
Mit megostromolsz,
A sorsot, a földet.
Vállal minden ellen!
Kacagj, míg bomolsz.
Fordulj ki magadból
Százszor százfelé,
Mi van: attól hajolsz,
A lehetetlen
A te szerelmed!
Állig, nyakig
Bele a tettbe!
Százszor ha téved,
Lábad megáll:
Im, itt a halál,
Im, itt az élet.
Vad dalunk robogjon
Föl a Napig.
Szilánkra zuzódjam -
De vad-vad kedvem
Nem nyughatik.
Légy csak erős, szép,
Talpad alatt a föld,
Nagy tűzü, termő,
Véredben az örökség.
Erős vagy, mint hegyeid,
Az otthoni erdő.
Ne félj, ne félj te,
Szemedben a cél.

Szívedben az Isten.
Bele a napba, éjbe,
A hadba, zúrbe,
Törj százba, ezerbe,
Ördög-pokol érjen
De az élet éljen,
Java, baja kél,
Mélyben, meredélyen:
Merjen, aki él!

MAGYAROK

Egy szelíd és becsületes nép,
Ki a világ ügyese nem volt,
De szenvedett, túlzó túréssal,
S ahová vitték, vérzett, harcolt.
Büszke, hallgatag és szemérmes,
Garra nem dölyfölt száján érdem,
De hűséggel a jobbra vágyott,
És elmaradt a rosszban, vérben.

Rokontalan, árva, magányos,
Testvérkéz-vágyó, és nem értett,
Prédája gúnynak, rágalomnak,
S őrzött magában annyi szépet.
A földnek nemesebbje nem volt,
Jobbakkal a legszebbnek élén,
Száz eszme, álom a szíven forrt,
Mi ott járt Európa élén.

Keletre ment el Csoma Sándor,
Juliánus ösökért égett,
És látogattuk nyugatot mi,
Iskolát, földet, messzi népet.
Étlen és fázva és eb-sorban,
Mohón, szomjan tudást kapartunk
S ha elvetélt is itt a szent mag,
Holttestünk fölé hullt a kardunk.

Halld Apácait, Bethlen Miklóst,
Martinuzzit, Nádasdyt, Zrínyit,
Martinovicsot, Sigrayt, s nézd,
Hol az aradi fénysáv nyílik!
Nagy, örök erőfeszítésünk,
Íróink elvérezve sorban,
Szívükhöz tapasztván a népet,
Mely dermedt, hallgatott, a porban.

Csodálatos nép, szép beszédü,
Szavaiból ős-igék folynak,
De megmaradt a földnek, mélynek,
Mint kihez nem szólt ma s a holnap.
Megcsalatra, magába űzve,
Kin török, német s honi szenny vert,
Mint egy elsüllyedt kút, magában
Őrízve szent ég-tükrü embert.

Hallgató, bús nép, köd és álom,
Rokont nem látott, s rossz, ha látott -
Most a szabadságot ölelné,
Mély szenvedést oldó barátot.
És kit elvittek kérdezetlen,
Nyomni nem ismert nép vidékét,
Köszöntené a vért lefűvő
Testvéri láncot és a békét.

Mint láng, repül föl a remény, hit,
Nyűtt népek riadtan feszülnek,
Egy ezredév ólomködéből
Jön hát végre, népem, az ünnep?
Szemed kérdezve szegül és néz,
Hull a befelé fordult vadság,
Mutasd meg most hát meleg arcod
Utolszor keresett igazság!

Népek szabadsága miénk is,
Ki él, mind joga van a léthez,
Csak új botlást szülhet a bosszú,
S bűnös mind, ha valaki vétkez.
Elmult az idő, hogy felhányjunk
Kétes, vitás forrásu multat,
De nem lesz öröm a világon,
Ha a megcsalt nép újra hallgat.

Népek testvérisége: szép szó,
Ne legyen szólam hiú nyelven.
Szabadság, népjog: vagy lehullunk,
Vagy győzünk végre mind e jelben.
Nem törtetők sivár győzelmét,
Mely egy népet legyűrve rugtat!
Nem gázolunk és nem vitázunk.
Igazunk várjuk, mint jogunkat!

(1946, a békekötéskor)

RIADTAN A FÖLDÖN

Megbélyegezte betűivel az

Angyal: azt mondja Ezékiel,

És vágta: ámde ezek se jobbak

Itt semmivel!

Poklosság, viperadüh, jó-aszály,

Az embernek már ember-neve fáj.

És nem hiszi, hogy más lesz a világ,

Csak reménytelenebb és ostobább.

Ime, a béke! Míly acsarkodás!

Most hült az ágyuk száján a láng,

És már semmibe hullt az okulás

S düh szava ráng.

Önzés, birásvágy, s ami rossz, veszett,

Fogja markába a kór népeket,

Erő fennvillog, álság nyí, lohol,

Csak a közös jó várt hangja sehol.

Állok a földön búsan, ámulón,

Szivemben elhülve reszketek.

Vajjon hova fut e tánc, vad jövők

Mit rejtenek?

Mikor érkezik nagy ideje már,

Hogy lecsöppen a földre a sugár,

Mely közös sorsra megvilágosít

S emberré teszi e rög vadjait?

Nézem a földet, csöndben figyelek,

Zendül a zűr, száz kúsza hang.

Talán az elnyúlt tenger rossz után

Nem is jön a galamb!

S csak áll a vész, vérvesztve elakadt -

És már tölti a fúlt tüzkutakat,

Honnan kitör pokol vad szörnyeként!

Igy lenne? Nem! Ki tudsz, még adj reményt!

(1945)

BETEGEN

Már három hete köhögök,

S idegem őrzöng: bár meghalnék!

Nem érnék több álörömet,

És már többé sohse csálnék!

Nem ölelném itt e szennyet

És élni kín, meghalni könnyebb,

Mégis vonzóbb szenvedni, mint

Menni, merre vad inger int.

Tüdőm hörög, torkom vonít,
 És kedvem keserű epét nyel,
 Mi cél volt, álom, undorít,
 S a lélek: ízetlen étel.
 Belsőm pilledt és hitetlen,
 És a szobám odvas, fütetlen,
 Körül köd és bent buta köd,
 S már únok Istent, ördögöt.
 Mint zöldfülü lelkesedést,
 S ébredt részeg tegnapi formát,
 Gyűlölöm a szót, kardnyelést,
 S a hiúság buta barmát.
 Nap hőjét, a fürge strébert,
 Eszmék mögött adást és vételt,
 Könyveket, mikben nincs öröm,
 Volt hősmagam, mely csömöröm.
 Már nincs, ami nem émelyít,
 Jóllaktam én földdel és éggel,
 Csak a bús düh, amely telít,
 Ámulni keserüséggel.
 Ördögöt ahogy ördög hajt,
 Új tolvaj mint váltja a tolvajt,
 Zűrzavar, sürgés, zagyvaság,
 Játék, min sír a napvilág!
 S ím, a bolondok, lépfenék,
 Izgalmai az államoknak!
 Válság, oldás, nagyképűség,
 Míg az életek inognak.
 Nagy hang, mely most is bolondit,
 Mit mondott Iksz, és Ipszilon mit,
 Míg ujság vakja egyre fal -
 Tikkassz, guta! görcs, fogj hamar!
 Még rongyak a szívek, falak,
 Mint ágyúcső, néznek az égre,
 Üresen: s már fönn a salak.
 Csíttulj, szív és hűlj le végre!
 S míg szemeid könnyben úsznak,
 Köhögve sírsz e földcirkusznak,
 S cafattá zúll hited s tüdőd:
 Köszönts a gyors, végző időt!

TARLÓKON

Mind hidegebben hallgat az erdő, ritkul a lomb, hull
 És a bibor bokron csillog a könnyű bogyó.
 Vén tarlókon sávot ereszt a kései szántás,
 Gőzölgön hagyván fagynak a föld sebeit.

Már iramodvást szállal a szárnyas, síkkan a csöndben,
Szelve az ingó nyom-nem-mutató utakat.
Jajdul hangjuk az éjben s aztán csönd lesz utánuk,
Hallgatom és szívem bús akadozva dobog.
Elröppen mind, hirtelen el, mi drága, vidám volt,
Sárga levél mögül a vénség halk szele int.
Negyvennyolc vagyok és mind beljebb lépek az évben,
Ámulván, hogy a mélyt értem már, s be hamar -
Míg szívemre hülő fényként, szívom le a vágyat,
S szomjan az élet szép, elsuhanó szemeit.

SÓHAJ ÜNNEP ELŐTT

A dér megreszket és a farkas
Illanó lábbal lelép a hegyről.
Isten, mentsd meg lelkeinket.
Ma minden forró káromlás, bűn
Ordasa körzi hiteinket.
Ne hagyj minket.

Betölt fülünkből hull a sok szó,
Im, legszebb hiteinkben csalódtunk,
Jóhiszemünk gúnyja büntet.
Fáj nekünk a világ, az ország,
S hogy meddő harcunk sohse szünhet.
Ne hagyj minket.

Mi lesz evvel a földdel, néppel?
S a rút bajt hozó, hogy újra moccan,
S jobbak példája se inthet.
Mert elalkudták hitük a jobbak,
Vagy gyávaságuk sújtja fejünket.
Ne hagyj minket.

Oh, régi, Máriás magyarság,
Oh, Krisztus urunk zászlóját valló,
Hordván dicső lelki vemhet.
Mi vagyunk a világ sujtottja,
S kik tennénk, csak sírjuk ügyünket,
Ne hagyj minket.

Karácsony elője a földön,
Lelebben a dér, zúz és a balság,
De csodád is szárnyat enged!
Im megszülsz nagy Megváltódat, -
S hócsillag, fagy közt még jön ünnep.
Ne hagyj minket.

MESÉSKÖNYV

Im, pirulva, ünnepedve,
Lejti-lábunk merre vetne,
Üdvünk merre vetemedne,
Tán a völgybe, tán a hegybe, -
Szálljunk tán a rézerdőbe,
Bolond világ feledőbe.

Szálljunk szárnyal tán az égbe,
Elbújjak tán egy mesébe;
Rézerdőben rézut villog,
Akár menten eliramlok.
Hol hallottam, mit hallottam,
Rézkastély ring rejtve ottan.

Mélylő mese, messze tájék,
Mélylő semmit veszve vájnék;
Hol döbbentem és lihegtem,
Hol a sárkány s törpe, hetven?
A rézkastélyt köd elmosta,
Fel nem ébred már Piroska.

Csuda csengést hol hullattam,
Hol a száj, amit hallgattam,
Bűv-csöppentő apó, Kosztán,
Eltűnt már a mese-pusztán,
„Lova fején hét szarv lángolt” -
Nem meséli már Nagy Sándort.

Holt köz-dolgok felrezzentek,
Szén-macskák, manók jelentek,
Zöld bokroknak éjes alján
Erdők lányát láttam, alván,
Estennen, a szeme holdas,
Ottan ült a mesefarkas.

Már elveszvén itt, csudálom,
Hová lett az én országom?
Hogy kószáltam bűv-vidéken,
Meseföldemből kiléptem,
Lengek itt most, kúsza vendég,
Mesehonba mennék innét.

Merre lépjek, mint induljak,
Idegenben itt ne haljak,
Mesetájra mint inaljak,
Lehetetlent híve valljak,
Már únván rideg ember-fényt,
Felnőtt-honban vert gyerekként.

Karácsonyba, képeskönyvbe,
Bebújjak tán kékbe-zöldbe,
Vén mesébe elmerülvén,
Meseutat fúlva szelvén.
Mesetájig, ős csodáig,
Meg se állok én odáig.

Már töletek elvadulva,
Csak a táját búvom, alva.
Emléke itt annyi vadnak,
Mi közöm már, holnap, tegnap,
Mit nem tettem s mit csináltam,
Nem is igaz, hogy én álltam.

Fülbecsukva, szembehunyva,
Futok immár, visszabujva:
Meserejtély, mély, nyílaljon,
Életem már visszafolyjon,
Kék varázskönyv kapujában -
Nem lohol már vissza lábam.

Hunyva szelvén mese-lombsort -
Szól a szó majd: „Volt, hol nem volt” -
Volt valaki, aki itt volt,
Tündérséget bújva titkolt
S nem tarthatta itt szép nap, hold -
Fején titkon lágy csillag volt.

(1946 Karácsony)

ÓH, JOÉL KIÁLTS...

*„Kürtöljétek Sionban és kiáltsatok
az én szent hegyemen...”*

(Joél 2.)

Mikor Joél kinyitotta a száját, a barlangok
Kiáltottak vala s az iszonyú öblök
Szökkenték a habot és a madarak
Sikkanva csaptak el, mert nagy volt, erős
A Próféta bánata s minden határon túl
Nőtt az elvetemültség. (Óh, Sion,
Szerelmem városa, mikor térsz jobbra,
Hogy ne sírjon az őrálló s ne dobja kardját
A falak őrizője s könyvét ne csukja
Az igazlító: mert rettenetes napok
Kelnek s a szívből merített szavak
Szelíd mondója a nagy, szent Anyát -
Kihez minden ideggel hajol, mint földhöz a gally,
S ki nélkül esettség tölti s inogtató üresség, mint kiszítt

Levegőben fuldoklót - fájdalmasan kénytelen
Megmarni!) - „Óh Förtelem!
Véres kezével látom a nagy Rothadást,
Mint habok apja, úszik a vad tengerben,
Izzé veri megint s szédíti a szíveket!
Kiálts, Joél, hogy jöjjön a szabadulás!
Tekercseiddel zendülj, óh Irástudó!
Fel az eszközzel, falak keverője!
Visíts, pór, mint kinek ömlő vére sikolt!
Egy perc s leszakad a szabadság Isten-épülete!

Mert az Ármánykodó megint
Összedugta orrát s leszelt
Fejével kezében jár az Igazság
S a jogosultnak támasza csonka,
S igazat eldönt a csók és arany.
Romlottság ül a szivekben,
Jaj ezért harcoltunk hát, ezért,
Hogy újból eljöjjön a gonosz.
Csaló álarcban itt kísért,
Az igaz döbbenve tántorodik,
S nem hisz már; jó-volt bajnokok,
A győző cselszövőtől gúnyoltan,
Óh, nagy Anya, tehetetlenségeden,
Magukban meghasonulva sírnak.

Üvölts, Joél, fogd meg a hegyek torkait!
Csapd fel a tengert, hogy hűnyjon a menny!
Billentsd ki szavaddal a földgolyót!
De csipetnyi ízt se hallgasson az Igazság!
Mint lángok háborgása, szálljon a szó,
A torlódó gazt vessétek félre, mint úszó habot.
Erővel, karral csapjatok a rosszra le!
Dobjátok a tengerbe a bitangokat!
Emésszétek ki föld mélyéig a bűnt!
Hogy szavát fel ne emelje mégegyszer!
Legyen tiszta a Mérleg s igaz a kereskedő,
Legyen a magas Hivatal makulátlan,
Megelégült a jogoknak keresője,
S jutalmazott kéz ölelje vígan a munkát!
Legyen így! Vagy pedig ne legyen sehogysem!
Akkor, Uristen, a föld gyomrát fordítsd,
S a záporozó lávát borítsd e népre,
Az egeket rendítsd s a sütő, olvasztó tűzbe
Kén-csillagok essenek: s míg minden jajt
Elfojt a dörömbölő, nagy mennydörgés,
Málljanak semmivé a földnek sarkai!
Emésztődjenek simává, mint a fényes tükör.
Inkább legyen a halál itt, üres üresség,
Mint szolgák háza és latrok barlangja. -”

Óh, Joél, kiálts, hogy mégis másképp legyen!

HALÁLON S ÉLETEN TÚL

Csak jól üld meg a nyerget,
Sebes a rohanás, -
Ha lebuknál a porba,
Nem jön utána más.

Fojtott lélegzet izzik,
Vert szelek habja nyög.
Nyár hajlik futásodba,
Haló levél csörög.

Amott, a rőt dombon túl
Teled int véresen,
Napod húny, mint megrémült,
Hunyorgó, báva szem.

Napod int hegy-közei már,
És feltetszik a hold,
Hadar zavart kísértet,
Árny-erdő, rémcsoport.

S rajta túl, újra élet,
Haj-tűz-fény, váll-havas,
Csak rajta, már a cél int,
Vágtass, bolond lovas.

Csak egy föld és tenger még,
S azon túl, s a hegyen,
És ami amögött még,
Int a cél hevesen.

Tengeren és hegyen túl,
S még azon, ami int,
Ott van az, amihez futsz -
Ami van, semmi mind.

Csak még egy ugratásnyi,
Csak egy föld, meg egy ég,
Csak még egy végtelenség,
A Van s a Semmiség.

Egy élet, egy halál csak
S ami van, túl ezen -
Túl egen és földön túl,
Halálon, életen.

VIRÁGÁROK...

Virágárok, virágárok,
Emlékszel még rá, a télen,
Még mikor a düh dühöngött,
Vér folyott a virágárkon,

Őrült pelyhek lengve estek,
Földközelben visszavágytak;
Mert a föld hőkölt a hótól,
Mert az ég izzott színében:
Gyílok folyt a földnek ujján,
Vérnek árja folyt az égen.

Amott a hegy ordított fel,
Lánglobogva hördült házunk,
Sívított a nagy gerenda,
Hullt a tető dördüléssel,
Fejünkre az ég hasadt le,
Lábunkhoz a föld szakadt fel,
Ezer pernye víjjogása,
Ezer ördög komor lelke,
Vágtatott a vad szelekkel.

Emlékszel még, emlékszel még,
Virágárok begyógyulva.
Ahogy megyek utja-hosszat -
S csak felreng, mi volt itt nemrég,
Ama télnék árnya borzad,
Őrült pelyhek szédült árnya,
Mintha jönne keselyűkkel,
S ami seb, mi nem gyógyulhat,
Vad kártevők torz danája -
Ördög játsszék a fejükkel,
Átkos átok emlékükkal!

ESZTENDŐK FORDULTÁN

Mit forrsz és mit gunnyadsz?
- Csak a szívem vérzik. -
Elmúlik holnapig,
Holnapután délig.

Holnapután délig,
Eszkendőig, félig,
Eszkendők fordultán, -
Lesznek, kik megélik.

Mit kushadsz, mit aggasz,
Felhorzsolva mélyig?
- Ez az én fájdalmam,
Csak még jobban érik.

Idők nem számolják,
Mutatók nem mérik,
Jaj e vad világban
Bolond, mi történik. -

Mit nyeled mi búslaszt,
Vedd ezt csak feléig.
Eszkendőre, félre
Jobb kedvek cserélik.

Eszkendőig, félíg
Holnap-látja révig.
- Nem leszek én boldog
Soha-soha-évig!

ROBOTBAN

Önzőn, bölcsen egyre nézz, barátom,
E hazard, bolond-komoly világon,
Melyhez nem bűn semmi csel -
Hogy megtedd, mit tenni kell.

Légy szorgos, szem-fül, százra-tudós te,
„Szerkessz”, fontolj, nagy gazt, irva, moss te,
Tedd ahogy a nap ragad -
És nevesd ki majd magad.

Röhhents rá, ki azt hiszi, hogy az vagy,
Minek lát: ki álnok, vig-ravasz vagy,
S ontod itt a szót, a vért -
Jobbik, méltóbb magadért.

Hogy megszüld, mi bölcsőd óta rágott,
Szolgálod e bamba, rongy világot;
S hogy szálljon, mi énekel,
Állod, mi nem érdekel.

Állod lehet száz buta pimasznak,
S mik bőrdön váltva osztakoznak;
Hogy javad csikarhatod,
Tartod a rossz robotot.

Szolgálj éjt: hogy élhessen az Isten!
Vigyázz, fény, hogy nap el ne merítsen!
Rejtett csillag, messzi jel -
Evvel élj, más semmivel.

SÚLY ALATT

Nagy, szép indulat
Repeszd szét mellemben
A gátakat,
Hogy szabad
Legyek, határtalan gondolataimhoz
Hasonló!

Óh tűz, lobogó,
Kelj, fékezhetetlen szellem,
Te büszke, szilaj, egyedüljáró, társtalan -
Óh, e nagy elernyedésben
Hívlak, te: én magam!

Te, szilaj erő, kelj fel és zengj,
Ki fakadtál a sűrű földből,
A rőt, kérgezett erdők alatt -
Még nem készült ki lelked, a vad,
Te bajgyűrő,
Robbanj ki, őshang, szívem aljából,
Kiálts ki, mint Isten a lángból,
A világ, a sors, a Minden
Hegy-súlya alatt -
Óh, fejtsd ki, lélek, Ős-magadat.

Mint Tiphon s Briareus, kit Etnák
Mélyébe zártak, tűzferedőbe
Kavarva, roppant aknák
Mellén s az egész eget
Tartó hegy - s onnan, düh-okádva,
Dacos, nagy, rendithetetlen,
Az égi szikrákat homályosítón,
Lávát köpött az égre,
Száz hegydarabbal:
Törj ki szómmal, a vaddal,
Dalom, durva bazalt-dal.

Ej, haj, síkítson a világ körülöttünk,
Zengjen a világ,
Csak rázzuk le a sujtó, hangfogó
Kimerát!
Karral, lábbal, minden tagommal
Mint az úszó lép hatalommal
A vízbe,
Úgy nyújtózzak szét egész valómmal,
A dalban, szabadon kiterjedt,
Nagy csapással feszítve -
Mint a hajóhoz hasonlatos
Hal (ahogy Jób írja) -
Kinek nagy tagjai megrendítik Atlantiszt,
És sárrá válik a mély,
S orrlyukaiból a láng,
S a lehellet mint orkán vihara gerjed - - -

AZ EMBER ÉS A HANG

Filozofikus költemény, három tételben

I

A FÉRFI ÉS A HANG

EMBER.

Im, friss velővel, robbanó erővel,
Túltölt ideggel, mint mennydörgő felleg,
Forró vérral rakva, a roskadásig,
Tervvel, mint száz lombot lövellő erdők,
Lángolva, mint földmély, mely érceket rejt,
S boldog terhedben reszkette a kintől,
Állsz itt munkád előtt.
Óh, gyarló, gyenge test, óh, nyughatatlan
Örök-lázás te: éj-nap szüntelen
Új s új rohamra indulván a jobbért,
Vagy mit tudod, miért: ám, furcsa szomjban,
Be nem telvén, csupán *attól* reméled
Szüntét leghőbb vágyadnak: s vad futóként,
Céltól célig, sohasem érsz te békét!
Mert, lángod percnyi töltén, száz alakban
Jón már a kétkedés: s hogy nyugtodat leld,
- S mely nélkül nem vagy: önigazolásod -
Száz munka szüntén az újabbra indulsz
Mely „legdicsőbb” lesz; míg, a célba érve,
Újabb kétely nem indít. Óh, miért ez?
Mi jót hoz ez valakinek? (Neked nem!)
Szebb lesz az élet? Elviselhetőbb
A szánandó lénynek, kit éh, betegség,
Természeti veszély s önmaga vesztes
Gyarlósága immár oly nyomorulttá
Fordított, hogy a földön élnie,
Egyszerű lényként is - hát még veszett
Mivoltát néző, felsőbb értelemmel! -
Rosszabb, mint a szörnyűnek hitt pokolban.
Jobb lesz munkánk által? Javul a föld?
Halad az ember? Eljut a magasba,
Az önszemlélet, büszke felelősség
Felé: ahol már rosszat nem tehet -
Magáért nem? Mikor majd a közös sors,
Közös harc, vég: és a közben megért
Szánalmas örömök sanyarusága
Tággá hangolja a testvéri jóság,
Belátás és részvét iránt: s az ősi,
Sivár, fõlszökkent állatot legyőzve,
Emberré végre felemelkedik?
Felröppen lelke addig, ahová
Szelleme szállt már, rendkívüli, roppant
Találmányaival: mik ám előbbre

Nem vitték? Tán mert fokanként halad
Az ember és előbb elméje leleménye
Idézi sokszor a Mindenható
Isten csudáit: s majd a földet teljesen
Birtokba vett s dicsőn berendezett,
Természet erőit legyűrt s a durva munka
Kényétől oldott lény végre a szellem
Rohamára indul: s odáig ér majd,
Hová döbbentő alkotásai
Szárnyaltak? Óh, jó volna! Óh, remény,
Munkánk hő értelme! Ez érdemessé
Tenné a mi gyötrelmünket, a mélyben,
Emitt, a sár legalján vergődőn,
Roppant, éjt-nappalt nyugton nem hagyó
Terhességünkkel! Poklos lázainkkal,
Éhünkkel a kimondhatatlanért,
A nagyobbért! Óh, ez szép volna így -
Az átszellemült föld ígéretében
Harcolni érdemes, s meghalni is.
Szép! - Mint (- csak képzelve is borzalom -!)
Rettentő, gyászos és felfoghatatlan
E hit nélkül! A szörnyű sejtelemmel:
Hogy minden harc hiába: s ahogy eddig,
Évmíriádok rémsora után
Lényünk nem lett jobb, nem lesz ezután sem!
S csupán a nagy lélek önáltatása
A haladás: hogy értelmet teremtsen
Gyönyörű átokként túlteli, gazdag
Belsője termő lázának, mi nélkül
Nem élhet: és a természet sunyi, kaján,
Enfolytatásáért kelt áltatása,
Mely paradicsomot ígér a szerelemben,
Célját elérni - s hogy éljen a faj,
Új s új nyomorúságra! Szörnyű, szörnyű!
S így balga lázálom a Bibliák
Szent lapja az ember nagyra teremtett
Mivoltáról: s próféciaák, hitek:
Örültek mázas koholmánya, jámbor
Agyalágyultak döresége csak!
Üres a mennyek országa; a nagyság
Eszme-kincstára: buta sár; s az ember:
Röhögnikészítő vad futó, egy isten
Bősz kedvéből, a bölcsőtől a sírig -
S az élet: vak tenyészet, célja nincsen.
Mert értelem tán: falni és rohanni
Robotba: hogy szülj, nyelhess és felöltözz -
S hinni: hogy tartsd magad csak - s küzdeni.
Mikor soha semmi sem változik?
S dús eszme, tan: csak rosszat szül, újabb
Megfojtó láncot a népek kezére -

Kik, jelében, jobb sorsért küzdenek:
S a szent Megváltó hitének himével,
Furfanggal fordítva, új századokra
Nyujtja elámított népek szívében,
Szabadság és jog szebb világaként,
A régi formában unt ősi rosszat
Álnok, s új szólamú, öreg kajánság!

HANG.

Hagyd abba a munkát, nem érdemes!

EMBER.

Ki vagy, döbbentő hang? Honnan beszélsz?

HANG.

Belőled! Szívednek mély rejtekéből!
Hősök véréből, mely hiába ömlött,
Szent mártírok szenvedéseiből,
Ezer s ezer meghíúsult reményből,
Megváltók véres és vádló könnyeiből,
Egy világ-folyamból: mely hasztalan folyt.

EMBER.

Ismerlek: te vagy a kételkedés.
Érved futamait már ismerem.
Ezerszer elmondtam magamban: én
S te egyet mondtunk sokszor. Ámde most
Ne halljalak. Cél nélkül nem lehet
A roppant múlt küzdelme, annyi tét!
Hiszek, hallod! Mert hinni akarok.

HANG.

Ha, ha, ha!

EMBER.

Tudom, mint érvelsz: hogy mit gondolok?
Mit is képzelsz a rongy ember-halandó,
Míg földi sorsában a többi lény
Küzd és meghal...

HANG.

Csak rajta, mondd tovább.

EMBER.

Hagyd átkozott fölényedet,
Mellyel magaslóbb voltunk tagadod,
Hitünket, álmainkat és jövőnket,
Mindent, amiért forrunk, izzadunk;
Amíg csak a tülekvés, sír marad,
A perccel élve s halva, mint az állatot,
Reménytelen a földhöz rögzítesz!

HANG.

Sőt! Oly magasra látom szárnyalásod,
Amelyhez képest a legszédítőbb csúcs,

Min állsz tudással, oly sekély-alant van,
Mint a legmélyebb óceán iszapja
A Naphoz képest!

EMBER.

Lehet? Mégis így van?

HANG:

Mint álom, porszem tűnik el a föld,
Csillagról-csillagra fogsz te repülni,
Zümmödtől, mellyel ma földed betöltöd,
Silány vitáid, pöreid zajától
Zengeni fog a Minden! Látom innen,
Mint terjednek ki durva harcaid,
Tudásoddal: s míg eddig államok
Potom határa közt tombolt a vak pör:
Majd csillagokat versz te egymás ellen,
S amíg az Egyetem fut, ontod el
Balsorsod iszonyú kíséretét,
A bűnt, az átkot és örületet!

EMBER.

Tébolyult agy lázbeszéde! Nem hallgatom, nem!

HANG:

Mint rúbinttarajú bőszült kigyó
Kúszik szárnyasok szüz, pihés helyéhez,
Dúlni lakóit s tajtékkal befűjni
A béke otthonát: úgy tör, az Isten
Szent titkait fertőzni, az Új Ember
Mindenség-ámító, roppant színében,
Lélegzet-állító csudái közt,
A régi féreg!

EMBER.

Nem! Nem! Nem lehet!

HANG.

S elért ormainak fönsége sem
Téríti magához lelkét: hisz eddig
Hová elért! És csak: hogy vészesebb
Legyen dühe: mert szárnyai nyomában
Nem ám emberség telje, ami nő,
Csak az embertelenség, gyilkolás.

EMBER.

Lélekdöbbentő érveid, velőmbé
Égő és vérdermesztő szavaid
Mint tűzzuhanyt, ezer tört érzem itt:
De hallom, halkán, belsőm rejtekén,
A mélyben már, hervasztó szód nyomában,
A feltámolygó, áldott érveket...

HANG.

Évezrek érv-koholóira! Halljuk
A szirupos, ömlő, vén ámitást.

EMBER.

Halad az ember, még ha lassan is!
A munka nagy, méltó és érdemes!

HANG.

Ezt most álmodtad! Lám, megjött szavad!

EMBER.

Rég-volt harcai s a mostaniak
Különbözők: ha gyilkosabbak is
Ám itt ezek. A hajdan hadrakelt:
Csupán, mert vitte a vak pusztítás-düh,
Szerzés-vágy, bosszú. Most szent jogcimet
Kíván a harcnak vágya: mert egy erkölcs
Nőtt lassan a rém esztendők nyomában,
Amely, ha gyenge is, hogy a had érvét
Elhárítsa: de legalább
Érvet kíván, igazság-látszatot,
Mielőtt az őrző kard kirobban!

HANG.

A cím semmi! A lényeg! Rajta, nos!

EMBER.

Hajdan a zsarnok-úr
Ölt: mert ölni akart. Most nép-javát,
Szent érdeksérelmet s mit hoz elő
S amit tehet, teszi a köz nevében,
És minden hadnak zászlója a jog,
A régi ököljog helyett.

HANG.

Szent mezben öldökölni s népjogon,
Mint puszta ösztönből, csak undokabb!

EMBER.

Még egy lépés, hogy az erkölcs szava
Oly fönn legyen, hogy megtiltsa a vért,
És békés szó intézze a vitát,
S a lelkek mélyén feltámadt igazság
Önként elvesse azt, mi jogtalan
Magában - s lassan egy bíró legyen
Csak a földön: a rossz-tevést magunkért,
Emberségünkért bamba-ostobának,
S képtelennek hívó, nagy öntudat.

HANG.

Úgy, úgy! Hát valljuk a szent haladást!
Még angyalok lesztek, ugyan bizony!

EMBER.

Gyarapszik az Ember és nemesül!
A látszat bármi. A család, a törzs,
Hő életérdek hajtó kényszeréből,
Nemzetté forrott: és az államok
Szelíd testvériségben egyesülnek,
Ahol bölcsesség tartja majd a kormányt;
Közös belátás az irányítást -
S rettentő évek tanulságain,
Eszmélő népek életakarásán
Méltó hazánkká épül majd a Föld.

HANG.

Ha, ha, ha!

EMBER.

Ha, ha, ha!

HANG.

Ejh, mit nevensz, ugyan?! Mondd!

EMBER.

Egy örültön, egy bolondon, barátom!

HANG.

Hogyan? mit is beszélsz? No lám csak. Eh!

EMBER.

Egy örültön, ki csak rombolni tud!
Óh, én töprengő! Óh, rossz, gyenge percek!

HANG.

Józan szó eszelősnek nem való.

EMBER.

Óh, bárgyú tagadás, gaz, vagy barom:
Mindegy! Ördög a te neved!
Hát azt hiszed, hogy komolyan veszem
Orv suspogásod, mert kissé figyeltem
Magamba: míg jól font szavaidon
Pillanatig benyelt a kételkedés -
De vége már. Nos! forró munka, föl!
Ifjú a föld még s egynapos az ember,
S mennyit elért! El! Még pár ezredév:
S hol tart a büszke, szép iram! Valóban
A csillagokban! Ám nem: rút ragályát
Elszórni örült, mindenség ziláló,
Bősz háborúban! Fel, jó építők!
Vén harcunkra, a méltó emberért!
Mártsd tűzbe szód, ne csüggedj és ne tágulj
S a kurta multhoz bús bután ne mérd
Eredményünk. Óh, hosszú a futam!
Kezedből a szerszámot fölveszik
Mások, ha majd kihull. Örök a lánc,
Az Istenig! Zengjen a kalapács,

In forrjon, és a tűz-ütés nyomán,
Mint az acéllal megvert üllő, csengjen
A világűr! Csattogjon az iram!
Miénk a föld és a nagy, nagy világ,
A tenger pálya és száz lehetőség.
Izmunk duzzadjon, forrjon a karunk -
Győzni fogunk, mert győzni akarunk!

HANG.

Jól van. Hagyjuk. Minderről még beszélünk.

EMBER.

Hiszünk, remélünk, izzunk - vagy nem élünk.

II

ÉJFÉLBEN A HAJNALÉRT

Tizenkettőt üt az óra

FÉRFI.

lemondóan

Éjfél van.

NŐ.

lemondóan

Éjfél.

HANG.

újjongva

Éjfél, éjfél!

FÉRFI.

Mi az?

NŐ.

Visszhang. Szavunk visszhangozik.

HANG.

Éjfél! Az óra vert! Az óra vert!

FÉRFI.

Megint! Be bús, visszhangos itt ma minden.

A fák árnya nyúlik, ha alkonyul.

Ahogy megyünk, nyúlik a lélek árnya.

Ki vén, ok nélkül is vert, hangtalan,

Nekünk idő előtt már este van.

NŐ.

Túlforró nyár hamar süti a lombot,

Túl-vad világ hamar nyúvi a lelket.

Viszály töri a férfit, gond a nőt,

Megaggunk mind mi itt idő előtt.

FÉRFI.

Óh, nézd, a hold! Be rótló lobbal ég!

NŐ.

Vihar jön újra? Ami volt, elég.

FÉRFI.

Hívjuk az álmod. Néma a madár.

NŐ.

Még szólnék. Bár tán elmondani kár.

FÉRFI.

Csak mondd. Nincs úgyse lágyabb vigaszunk,

Mint hogy bajunk egymás szívébe tárjuk.

Csak a szerető szóknak nincsen árnyuk.

Szívünk marad, bár meghal tavaszunk.

NŐ.

Elmondhatom hát egy gondolatom,

Régen kísért ez immár engemet.

Azon vitázom: így volna az élet,

Ilyen sivár, vigasztalan a tegnap,

Lázas a ma, pattanni megfeszült,

Bizonytalanba ködlő, rém a holnap -

S a föld, ez a kevély paradicsom,

Roppant királyi tájak Isten-álma,

Csillag-közi ékszer-sziget, a légnek

Kék fürdőjében: annyi kincs szülője -

S benne az ember, szívvel, lánggal, ínnyel.

Mint üdvözült, megnyerve benne mindent:

S ő, tenger, csordult gazdagsága mellett,

Vak, érthetetlen, bamba örületben

E dús mennyből poklot kavar magának,

Évezres jajban, dühben, vérözönben,

Szóban se férő torz útjai közt,

Sárból sárig botolva, mint a részeg,

Mintha az ördög vitte volna eddig...

HANG.

Lám, lám. Barátom, még falra se fess,

Ott termék én, hopp, ahol érdemes.

NŐ.

Szóltál?

FÉRFI.

Nem én.

NŐ.

Az a visszhang megint...

S vajjon: e rémmesébe illő játék;

Dúvad ösztönt csapraütő, garázda,

Agyatlan lakzi; vér s értékfecsérlő,

Gyötrő, haláljajos, sátáni kény

Alatt sikongó - s azt magára mérő -

Hóhérszagú, sok bűsz századon át,

Ilyen lett volna, ily sivár, kegyetlen,
Ha abban a nőt szóhoz engedik?!

HANG.

Ha, ha, ha! Svádás beszéd!
Csak ön leszerepelt már, asszonyom!

FÉRFI.

Hallod? Ez nem visszhang!

NŐ.

Valaki itt van!

HANG.

Már megmutatta, mit tud, kedvesem.
Lám, illegünk, sminkelünk, - mondja Hamlet,
Szenteskedünk, szép képeket csinálunk,
Aztán cselünk is van, nem egy, bizony!
Aprók vagyunk, szegénykéek, elnyomottak,
Óh, egy galamb pihéje sem finomkább,
Alélt-gyámoltalankább, tette semmibb:
De óvást kérő párnácskák alatt
Ott az acélnál is metszőbb karom,
S pilledt esettségek, könnyeszipakolás,
Kifordult, dúlt-fehérű szem mögött a
Győzelmet érző, sűnyi számítás.

FÉRFI.

Elég! Hahó! Hol vagy, rút hang, megállj!
Megállj pimasz! Belédfojtom a szót!

HANG.

Úraságod akkor tán önmagát
Megfojtaná! Hisz mindig mondtam én,
Mintsem asszony-pórázon függeni,
Egy férfi inkább felkösse magát.

FÉRFI.

Hol vagy, nagy hang! Elbújsz? Nos, jőjj elő!

HANG.

„Hol vagy nagy hang!” Mindott, ahol te vagy!
Mert ha magadban szerte szét kutatsz,
Ott engem mindenestül megtalálász,
Sőt, csúfabb formán. Csak: hogy hűn kimondd.
Mint érzed, tiltja a képmutatás,
Szemed épségét őrző némi gond.

FÉRFI.

Örülség! Nem értem, amit huhogsz.

HANG.

Csak másképp szólnál, kapnál te bizony.

FÉRFI.

Veríték ellep, bénít az iszony!

HANG.

Hát így, mi ketten - és mégis egyek:
Belátom én is, furcsa egy viszony.

FÉRFI.

Asszony, hallod te is, vagy álmodom?

NŐ.

Tégy, mint én. Nem hallom, amit beszél.

HANG.

Kiss pille, harmat, rejt-jel, álnokom!
Jobb is, ha hallgatsz, ezt súgja a szél.

FÉRFI.

Az ördög vagy! Tudom! Fújd csak szavad.

HANG.

Az ördög? Nyelvén szólsz csak igazat.
Jól tudja nőd is, honnan jön a dal -
De hagyjuk rá, hogy az ördög szaval.

FÉRFI.

Hogy az ember-sors másképp alakúl,
Hogyha a nő szerephez jut, hiszem!
Bűn az bizony, hogy kizártuk őt!

HANG.

Miből zártuk ki, mondd?

FÉRFI.

A főhelyen,

Az embersors intéző polcain
A férfi ült csak, ős-erőszakával,
Bősz ösztönével, mely viszályra szomjas,
Hatalomvágy vásott kalandora -
Sőt, csak azért kívánta a hatalmat,
Hogy forró, ádáz vérszomját kiélje,
S gyilkos vitákba rántson milliókat -
Kik mentek, mert egyeztek ösztönével,
S a nő keze fékül nem nyúlhatott,
Pedig világot érne befolyása. -
A férfi lénye: rút birok s erőszak,
A nőé: érv, okosság és szelídség.

HANG.

Minél gonoszabb a szegényke állat,
Annál ravaszabb gyöngeségbe rejti,
Könnye előtt a férfi meg nem állhat,
Erőnél a halk báj jobban megejti.
A férfi vitte eddig a világot,
Zsörtös tüzével elrontotta, mondd,
De a nő állt mögötte, szép barátod,
És áll ma is, ne vesszen erre gondod.

NŐ.

kitörve

Úgy! A nő robbant porral és atommal,
Gázol várost ércszörnnel, hatalommal.
Életekkel játszik, mint semmi-lommal,
Népeket forgat álcás alattommal! -
Szerencse, ördög, hogy a lég a vérted;
Ha itten állnál, megtépnék, érted!?

HANG.

Lám a finomka! Bizony tépne ő!
Ördögben s nőben ám - csel az erő!
Engem tépne: s mit hall, tudja, ki mondja -
A nő, ha kell, magának is bolondja.

FÉRFI.

Szörnyű, már nem tudom, hol a fejem.
Még azt fújnád, én szólok helyeden!
S e vitába mindjobban merülök.
Hallgass már, rút hang, mert megőrülök.

NŐ.

Beszéljen, hadd. Csak üvöltse sakál
Epéjét e bolond! - A csillagok
Ragyát ontó hatalma verje meg
A szád! A rossz, csúzosztó esti szél
Kússzon csontodba! Csak visíts, madár!

HANG.

Lám, a szelídség! Rajta, még mi vár?!

NŐ.

Mondd hát, minden jó volt e szép világon -
Vagy hogyha rossz, a nő csinálta így:
Így jó a föld urának, a hazútság
Istenének: vagyis emígy kívánja,
Kinek minthogyha szín-hű hangja volnál,
A belátásra tuskó és magát így
Nyugtató férfi lelkiismeret.

FÉRFI.

Csitulj, barátnőm. Vedd dévaj-vigan
Mit e légből szótt rém beszél. Ne bánd.

NŐ.

felzúdulva

Mint renyhe tengert heggyé felkavar
A háborult szél, úgy tornyozza fel
Lelkem e bős-lehelletű svihák! -
A langy cirmossereg, lágy macskahad,
Törleszkedő szolgálói a bűnnek,
Kik a hatalom bíborán heverték -
Aranytermék, zsarnokok rongyai,
Kéjtől velője-lágy uruk helyett
Cinkos sáfárokkal vivén a pálcát,

Udvarok poklos bűn-vásárain,
Minek kisajtott nép izzadta árát -
E fény-rímák, e holdas homlokú,
Vértől cseppenő-újjú vámpirok,
Gyémántszerű, hideg méreggel izzó-
Erő alakosok - kész társai
A cselszövésnek, undok szenvedélynek,
Nőiség-szeplőző száz múlt kísértet:
Ők hát a nők!? Mert ők vitték a sort.
Ha nők vitték: rút férfi-eszközök,
A vad ördög ügynökei!

HANG.

Vihar!

NŐ.

De hol maradtak az anya, nővér,
Remegő állú csöndes hitvesek -
Kik dolgoztak, szenvedtek és búcsúztak,
Mert a kedvest elvitte háború,
Vagy orv merénylet martaléka lett,
Rothadni fogta árnyain a börtön,
Mert nem szolgált, vagy nem rabként, uralmat
És féktelen szeszélyű, dúrva pártot.

HANG.

Az asszony szült, nevelt, kórból kiápolta,
Gyámolva vitte, adta életed,
Az egyszerű, a házi, a szegény nő,
A copfos, fürtös Margaréta, Gretchen -
S Katának kezhez nem adták a kormányt,
Böskénk kötése mellé nem kapott
Egy államot! Inci, szegény, finomka
Fodros-bodros majomka, mama-szépe
Nem döntött béke és a harc felől,
- Úgy, egy leves és egy rántás között -
Míg nagy lázak forralták a világot.
Így gondolod, derék lovag-barátom?

FÉRFI.

Ha majommá ferdült, mi tettük azzá,
A társ lelkét csak megnyerni kereste,
S gyakran síró önmegvetése árán.
Mi ferde rajta, korcs: az a mi képünk,
S olykor még szörnyé is vadult a nő,
Csakhogy idéttlen istene megértse;
De ha emberként, bátran állt elő,
Józan, derék, szívvelt, egyrangu társnak -
Hibbant ínyünknek nem ízlett az érték,
Mert játékot szívelt csupán a nőben,
S most ne bírálj, ha az, minek kívántad.

Egyet üt a harang

NŐ.

Már elmúlt éjfél, hagyjuk az egészet.
Tűnjön hát e lázas, bolond ígézet.
Csak elmondtam, amit gondolni véltem.
Mindegy. Holnap emlék se lesz, hogy éltem.
Csak sajnó, ha voltunk meddőn és hiában -
De az elmentnek jobb jön tán nyomában.

HANG.

Hűg és nővér király lesz majd, vagy elnök.
Álom ez csak, vagy nem vagyok az ördög.

NŐ.

Pedig, hidd el, Kitudja-úr, utánam
Nem úgy lesz már, mint volt. Száz bús kudarc
Megérleli a földet s a világban
Kettőn áll majd: férfin s a nőn a harc.

FÉRFI.

Óh, szép szavak! Igen, csak így lehet!
Már csüggedtem s felemelsz engemet.

HANG.

Jancsi s Juliska híg meséje ez.

NŐ.

Éjfél múlt. A világ már ébred.

FÉRFI:

Hallod? óh, hallod? amott egy madár!

NŐ.

A nap is pirkan nemsokára már!

FÉRFI.

Anyák, húgok, nővérek csontjai,
Kik harcok örlésében égtetek!
Kezdi az ész a tébolyt rontani -
Segítsetek a sírból, védjétek!

HANG.

Hó! Achilles úr! Csak nem pityereg?
Még meghatódom, macska egye meg.

NŐ.

lázasan

Új nőket látok én, új arcokat!
Kezük nyomán a víg munka dagad,
Nem bábok hadja, - finnyás, vértelen,
Erükben hév, szemükben értelem,
Szívük, mint tűz, lobog sugárzani,
Férfiak egyenrangú társai,
Játék és dac, bársonyba bújt izom,
Mint láng, mennek előttem az uton!

HANG.

Ej, ez komoly hát? Meglep, mondhatom.

NŐ.

Forr a világkohó: s tűzében ég az
Ember! Szikrát sikító érc gyanánt
A sorsnak szörnyű üllőjén verik
Roppant kezek! Mi nyers, kialakúl.
Uralmát kapja lassan majd az elme,
Száll a hazard kor, amikor az ösztön
Tombolt a drága földön s a veszettség
Kényére gázolt: vér, könny és vihar közt.
Rend, értelem, új Ember születik.

FÉRFI.

lelkesen

Új ember születik! Más ember! Ember!

HANG.

No és mi lesz a nővel?
Megy az úton, az arca izzik és -
Az új ember s a régi nő között
Az ősi játék! Nőnk gyámoltalan,
Nem kap kormányt: s mely a szilárd, örök,
Sárkányfogakból kelt emberi nép
Megválthatlan hibája, a viszály -
Mit, e játékban-társ, ön asszonyom
Épp úgy szül, mint amaz, ha nem különben:
A férfi számláját nyomja megint.

NŐ.

Új ember kél s kimúlt a vén harag,
A nemzeteknek balga versenye: -
A hatalom agyrémétől fütött,
Megszállt nagyok s a szűk karámra osztott
Népek éretlen lelkének e sarja -
S mögöttük az orcátlan, habzsos érdek,
Mely pénzt halmoz a megkavart vitában: -
(Mert mi a nép-vetély, vak nemzetesdi,
Mint hatalom-düh s üzlet szövevénye,
S gyomor, zseb, gög az álszent szók mögött!)

Új ember kél, a forró századok
Tűzpoklából, - bölcssek lassan ható
Igái - s a másképen pusztulásnak
Felszökkentő belátása nyomán,
S miközben forr belül egy csöndes érés -
(Mert láthatatlan, szent, isteni napban
Észrevétlenül érik a világ)
Sívár állat-korán túllép az ember,
S megkezdí a rá méltóbb életet,
Amelyre szellemével született.

FÉRFI.

Szent látomás, szédületes valóság!
Szók fáklyái! Tűzüknél látom, értem,
Mit eddig lopva hoztak titkos órák,
S mi csaptattunk a bűnben és a vérben!
Nő, most látom, hogy mit tud tenni lelked,
Mi részed: a mű terhes fele - vedd el;
Életet gyújt szép arcod és szerelmed
S munkánk csak egykép jó: a te kezeddél!

NŐ.

Az erő légy s én a hit, mely ragyog.

HANG.

És közben én, lám, egyre bágyadok!

FÉRFI.

Új ember jön, szűnik a szolgaság,
Berögzött bamba hit, előítélet
És minden ember ott lesz a helyén
S a földi sorsot intézi a nő is -
Nem éktelen, neméből kiesett
Formában, férfi-arcot öltve fel,
De gyöngédebb, finomabb, szellemibb
Lényét a zordabb társhoz párosítva
Hinti a szépség, szelídség hatását,
S e kétfajú erő kart karba öltve
Kél egy jobb sorsot hordó új szövetség.

HANG.

Nekem mindegy. Ha tetszik, rajta, tessék.

FÉRFI.

A férfi vad futását fogni nem volt
Érv, mentés: mert a természetre gyöngébb
Nő ősi, első rabbá ájulása
Szokásjogot nyert: és a kellem, összhang,
Életet hordó és féltő okosság
Vérgőz s kaland közt, kis kirándulás lett,
S a szépnek hordozója: konyha-luston
Vesződő állat, s vak, süket szülő-gép -
Hogy csontjaiból és véréből öntött,
Lelkéből forrott magvát oktalan
Című, cudar öldöklés hordja el,
Nem kérdezőn: s mikor az állat is
Vinnyog, ha veszti kölykét, tőle még
Bősz hősiség szólamait kívánták -
Mikor, ha rajta múlna, bárgyu emlék
Volna a kard s idétlen háború
És méltóbb oldást lelnénk a vitában.

NŐ.

Ahogy beszélsz, im, mintha hirtelen
Pirkadna! Dactelt, felszegett reményünk

Nemcsak a gondok felhőit taszítja,
De mintha ellökné az éjt magát,
Mint könnyű ponyvát. Hallod a kakast?

HANG.

Attól, hogy pár bolond fönt ügyeleg,
Ne félj, még alszanak az emberek.

FÉRFI.

Nem, nem alusznak. Vagy már nem sokáig!
Mint tűztenger, jön a reggel amott,
Lángolva ontja, hajtja a dicső nap!
Látod a dús fényt? Ott van mindig ő!
A szolgaság mögött a szent szabadság,
Csak várni kell, míg megfutja a kört -
S a tespedés mögött a büszke munka,
Csengő, tűzes, vidám. Hallod-e, hallod?

Kalapácsütések és más munkazajok

NŐ.

Hallom a döngő vas zengő zaját!

FÉRFI.

Reggel van, reggel, ébred a világ!

NŐ.

újjongva

Reggel

FÉRFI:

újjongva

Reggel!

HANG.

lemondóan

Reggel...

NŐ.

Rossz éj volt. A most-szült reggel sikolt!

FÉRFI.

Ami volt, elmúlt. Buta, szörnyű volt.

NŐ.

Reggel van, reggel, cseng a kis harang.

Harang szól

Dörög a friss szekér, csattog az út.
Mint teli korsó, csöng, csörög az élet,
Hogy csendül, csordul, buggyan, majd kifut!

FÉRFI

Hallod a tilinkót? A fürge nyáj
Indul smaragd mezőkre szaporán.
Gyöngyökkel csillog a korai táj,
Ezüst gőz száll a telt folyók során.

NŐ.

Reggel van, reggel. Reggel! Víg csaló!

FÉRFI.

Csenget a csengő, lép a kicsi ló.

NŐ.

S csak kéz a kézben együtt menni jó.

FÉRFI:

De hova lett a Hang, e furcsa báb?

NŐ.

Reggel van, reggel. Csak gyerünk tovább.

Hegyen-völgyön csak lépdeljen a láb,

Nő kapcsunk, a sors mennél mostohább.

FÉRFI.

Nem csüggedünk, jöjjön baj millió!

NŐ.

Hahó!

FÉRFI.

Hahó!

HANG.

messze elhalóan

Hahó!

III

A HÁROM EGY

ERŐ.

a földön fekszik, szinte összeolvadva a röggel

Hatalmas élet, mily nagy vagy ma bennem!

Majd szétmegy a lelkem! S milyen nyomás

Ül rajtam! Úgy tűnik, egy pillanat:

És izzé, porrá robbanok magamtól.

Határtalanság, büszke lehetőség!

Mellemben olvadt lángok ömlenek,

Mint Isten, a friss és dühödt anyagból

Tüzes, merész világokat teremtek.

Vad kézzel markolok be gyúlt magamba,

Forró ököllel és dagadt inakkal

Gyurom a nyers izzást s ezer alakban,

Formákban, képben, dús tetszés szerint

Benépesítem a kerek világot.

Iszonyatos homlok-boltu gigászok,

Föld-roskasztó lábú érc-férfiak;

Tündéri lányok lengnek, mint a nyíl!

Vagy égi gömbként forgó telt szavak,

Mik nagy suhogásán az ész leszédül -

És alaktalan ember-áramot,

Népeket, sorsokat és az időt
Varázsként hordó láng-gondolatok
Szöknek belőlem, meg-nem-férhető
Magam-feloldó játékom során.
Úr kényem égen és a föld porán!
felegyenesedik
Minden vagyok! Én vagyok az Erő!
Márvánnyá válik a virág kezemben.
Görcsös és roppanó, nyers lépteim
Ütemén ballag a szabott nehéz sors,
Hogy könnyüljek, így forrok és teremtek.
Mértéktelen nagy véremből fakad
Szín, moccanás, ember és falevél,
De nem vagyok csak ennyi én, e játék!
Nyühetlen, foghatatlan és kemény
Inamnak táncoló lendületére
Mozognak a mérhetlen csillagok.
Tüdőm fuvása lelke a világnak;
És moccanásom is, a legkisebb,
Örvényt kavar, hogy felfortyan a Minden
S önmagából kilép s a lehetetlen
Semmit veri: s mint feldult tengeren
Az izgatott hajók, az óriás
Lomha gömbök, sikló üstökösök
Rendjükben felfordulva hullanak
Horpadt örvénybe, vagy ingnak az ég
Hullám-hegyén, a tátongó világ
Szakadékába nézve s várva a
Buborék sem vető sivár halált -
Míg új csudát szeszélyem nem talált.
Ki mindent áthat: én vagyok a minden.
Én nélkülem az űr van: semmi nincsen.

ÉNEK:

távolból

Óh, lágy fények, árnyak,
Óh, halk, mély napok,
Gyöngye friss virágnak,
Gyöngéd illatok.
Bársonyos sugár, hab,
Csak simuljatok.
Durva kény kiálthat,
A szépség ragyog.
Hő reggel, hűs este,
Álmok és szivek,
Kik lánggal repesztve,
Áldva vérzenek.
Fegyvered mi röpke:
Halk szók, lágy szemek -
Szépség! s erősebb te,
Mint az istenek.

ERŐ.

Azt is mit mondanom, hogy nélkülem
Nincs semmi! Hisz e Mindenén kívül
Nincsen még egy, mely itten, szemben állva
Hirdesse ennen felsőbb érdemét!
Igy én ha csak kimondom egyszerűn
Acélból forrott, síma nevemet:
Kimondtam Istent, Halált, Életet.

ÉNEK.

a távolból

Nézd, ím, ingó, lenge szélfúttá fádön,
Mint hullámból szőtt, állhatlan, könnyü háton,
 Az átrezzenő puha borzadást,
Ahogy szürkére fordul a fölszin
A gyönyörtől, mely tul van a földin
 És megállnak az elemek
 És aki nézi, olvad és remeg,
Mint az önkivületben rezgő szirmok a szélben -
 S dúlt és istenült beteg
Lázban, árny-ingásként cserélten,
Szétfolyni vágyik a térben,
S rajong. Kiért reszket? Értem! csak értem!

ERŐ.

Ez lám, a hang megint, mit néha hallok.
Dübörgő vérem habzugása közt,
Mikor envoltom vad gyönyöre lankaszt
S dühödt tüzem magától megpihen.
Mondják, a szél szüli; vagy tán a föld,
Ahogy szökellő csírai feszítik,
És új tüzek, nedv s ásványok között
Boldog kínját lehelli föl a gőzben.
Az is lehet, hogy a friss folyamokból
Páráll, akik kristály, átlátszó keblén
Forró, mohó szomjjal rajong az új nap -
S a harmattestü víz dagadva, vágyban
Hullámszik és sóhajt. Ilyen zenét
Hallottam sokszor mély és teli nyárban,
Mikor aranyszínben a méh-karám
Zsongul, s a málló málnák, egresek
És duzzadt rózsák illat-olajában
A délután gyönyörtől nehezül
S mézként kövér dal csöppen boldog ajkán.
Vagy úgy lehet, a szférák hangja ez,
Amelyre a lágy csillámot sugárzó
Bolygó kering, míg az üstökösök
Izzásig vont gyors vonóként cikáznak
A láthatatlan hegedűn. Avagy tán
A földi szerelemnek hangja ez!
E tündérkedvű, állhatlan lidércé.

Ennek szeszélye, hogy szállás fejében,
Eget kínáljon áztatott bohóknak
S az álnok élvét percig adva, elfut -
S kinek minden volt, hogy nyűgébe essék:
Fogja a várt lánc, mint zord kötelesség.

ÉNEK.

távolból

Nincs, aki nekem ellenáll,
Sem élet, sem a halál.
A borzasztó, szikár romok
Közt száz hímmel csillogok.
S a talajtalan tengeren
Habrózsám forr szüntelen.
Ha kezem rá varázst nem ad,
Nem bírja nézni magát
A durva, vas harc-keverő.
Szolgám nekem az erő.

ERŐ.

Mesékben hallottam, öreganyók
Nyálvesztő loccsában, hogy jött a dib-dáb
Varázs és hős-uram nagy lángja olvadt.
S ím, ott rikolt a balga kérdés!
Ki az, ki lenge, súlytalan, üres
Danáival a csöndet fölveri,
Mely ült köröttem, mint hatalmas állat
Még iszonyúbb ura talpainál!
Ki meg meri bennem moccantani
Az ércnyugalmat - még ha annyit is,
Hogy egy semmi bolond szavára rezzen
És, hogy fölöttem állna, hirdeti?
Eh, ha sarkából fordulna a föld
Reám s a lét maga hányná magát
Én ellenem: mi bánthat, taposom!
Ez álság rossz varázsa, mely majomná
Rontott isteneket: bennem nem érhet
Egy szísszenésnyit. Ám e hang megállít,
Éppen, mivel hogy fel nem foghatom.
Ki vagy te vakmerő, ki esztelen,
Agyalágyult, híg és utálatos
Szókkal így mersz illetni! Állj elő!

Varázslatos jelenség lép elő

SZÉPSÉG.

A Szépség vagyok!

ERŐ.

Én az Erő!

SZÉPSÉG.

Óh, minden istenek nevére is, milyen
Öröm nekem!

Ilyen kolosszus, hegytömeg megmozgató,
Folyamkisíklasztó, dörömbölő,
Izmos, rettenetes és földrengető óriást
Kivánt hevem!

Eddig csak részben láttalak,
Mikor nagy Herkules, Mars, Jupiter
Hullott elém, leomlasztva ezer
Csellel.

De most - ilyet nem látott még, ki lát -
Igamba hajtom az Erőt magát.

ERŐ.

Már nem bírom! Szólj, míg magam fogom!

SZÉPSÉG.

A mindenségben én uralkodom.

ERŐ.

Hogy-hogy? Mit is mondasz? Én hát ki vagyok?

SZÉPSÉG.

Hódolj! Mellettem jó hivatalt adok.

ERŐ.

Elég! Hah, némbér, elhagy a türelem!

SZÉPSÉG.

Hajolj hát, jó lesz neked együtt velem.

ERŐ:

Minden pokolra! én! kinek a súlyos és vak létezést

Rettentő, törhetlen izma feszíti, és a föld

Nagy kupolás tetői alkotják a mellemet

S a hegyekben dörgő vas a szivem

S futásom a napoknak iszonyu iramodása

S a mindenség széléig érnek terjedt vállaim

És egy ujjammal összetöröm a csillagokat!

Én bőkoljak holmi ledér

Forró szájszélű najád előtt,

Kinek erője semmi,

Csak szeme forgása van, szemtelen

Húspikkelyei villogása,

Mitől lágy-bárgyúnak fülére ömlik

A vére! Huss! Egy pillanat s lefűjlak

A semmibe. Mert ahogy megvetem

A lenge élvek csemcsegő hadát,

Még jobban gyűlölöm

A kábító és olcsó pillaforogatót,

Ki művében gátolja csak a férfit.

Hess, rút! Mert, mi a szépet illeti:

Csak a kemény, szilárd erőben van a szép.

SZÉPSÉG.

Dudorgó izmok, oszlopboltozatja

A nyaknak, és visszhangos robajú

Lábak s a kapú-széles mell, amely
Mintha a teljes világot kihívná
Harcra! Hát ez való: de ám, mi tetszik
Azon, csak én formáltam, én a Szépség.
Énnélkülem ormótlan és sivár tömb.

ERŐ.

Sivár bűvész! Énbennem semmi sincs
Belőled! Én csak én vagyok magam,
S mintsem az lennék, mint te, csacska lom,
Inkább legyek sötét, alaktalan.

SZÉPSÉG.

Oh, istenek bírója, föld
Ingatója, vad vihar
Fuvallója roppant szivedben,
Mely tág, mint a világ!
Cikázó villámok vetője,
Hogyha szép kedved kitör,
Mikor elfeketül a hullám
S orditva hajolnak az erdők,
Forogva száll a lomb a szélben!
Milyen észbontó, mily gyönyör!

ERŐ.

Ha úgy tetszik, megállítom a földet.

SZÉPSÉG.

Világ nem látott nálad soha szebbet.

ERŐ.

Nem óhajtok neked tetszeni, hidd!

SZÉPSÉG.

Az óceánok a te szemeid.

ERŐ.

Mit szólsz te, mit?

SZÉPSÉG.

A Himalája a te vállad.

ERŐ.

lágylultan

Csak szólj: s rajta az eget elviszem!

SZÉPSÉG.

Csak érted lüktet igazán szívem.

ERŐ.

Ugyan. Hiszen...

SZÉPSÉG.

Te vagy a legszebb földön és vizen.

ERŐ.

Nos, szépségem, hát kedvelem, igen.

SZÉPSÉG.

kitörve

S az én vagyok: így hát hódolsz nekem!

ERŐ.

A Sorsra, ki úr az isteneken!

Nem hódolok!

Oly szent ez, mint hogy az Erő vagyok.

Az első ősi kezdetekre!

Világok dadogó gyermek-szavára,

Derengő lüktetésre, amit én

Löktem tovább, hogy a sivár, vak úr

A Mindent népesítő csillagok

Rajával telt, mik éjjel fénylenek

És nappal a sugárzó, langyos árban

Fürösztenek! Az Értelemre,

Kitől az első rezgés elnyilalt,

S amelytől hajtva, társtalan hatalmam

Elindító és hordó, büszke kény,

E nagy világ fő mozgatója lett!

S a szent kutakra: azt mondom, hazudsz!

SZÉPSÉG.

A hajnalra, mely rózsás-ködösen kél,

Míg alig tör a láng a harmatok közt;

- Mint szirmok pírja párás vitzükörben

A kristályban szétfolyt színnel ragyog -

A hajnalra, mely éltet itt halandót:

S az alkonyra, mely ég az óceánon,

Mikor a zárt vizek folyó acélja

Kinyílik s mélységig lelátszanak

A hosszú, ingó habcsepp-oszlopok,

Hova az izzadt, hő Nap tér pihenni: -

Az első színre, hangra és alakra,

Mely élni szökve formát aggatott -

Mindenre a lét büszke műhelyében,

Bukó bogártól millió virág, kő

Élő, halott és a teret betöltő

Szín, vágy, alak és hang végtelenéig: -

A nagy Teremtésre, melynek paránya

Nincsen, mi ne arányra, díszre törne: -

A Mindenre, ahol nincs árnyalat,

Melyben ne élne cél, rend, szent művészet:

Mélyben, magasban, vízen és tüzőn,

Hogy én, Szépség vagyok úr, esküszöm!

ERŐ.

Mézes zümjeid, mákhintó szavad,

Olvadt-arany fogadkozásaid,

Mérges fénytől cseppenő szemeid

Ügynök sürgése nálam nem segít.

SZÉPSÉG.

Vitázni nem lehet a durva röggel,
Mely annyi, mint a tuskó fegyveres,
Kinek feje faldöntő kos csupán,
S mint eszközt, hordja vakra-vitt parancs -
S nyögve a földhöz verné tán magát,
Ha, mit hordoz, fájna a butaság.

ERŐ.

Elég!

SZÉPSÉG.

Kinek füle vas-töltéssel tele,
Szíve helyén meredt gög ül, s hizós
Baromként csak tagjait rengeti:
Ki hinné, hogy a nagy Minden ily állati
Képmást vall! Amikor, e lenge lég
Ömlő gyémánt-folyók és illatok
Világában, ha csak magát közel
Emelné is hozzám: már meggyalázná
Az istenségnek szent épületét
És idétlen tetté kiáltaná ki
A teremtetést magát!

ERŐ.

felfortyan

A mély pokolra!
Kinek varázsát csented, hogy az élőt
Csalárd hálódba vonszold s új meg új lép
Tépje szemét, hogy ne legyen nyugalma -
És felkésztesse cinkosod, a vágyat,
Melynek nincs vége, minthogy szünne nincs
A csábnak, s így örök legyen a kín -
S míg orvosolható gond és betegség,
Ne érje nyugvás ezt, csak a halállal!
Vészes búbáj szülője, árva élő
Vad pokla, kit a megváltás ölelne.
Ha te megszűnnél, s végre pihenés:
S kit én megmentek, ím, s hálával írja
Nevem szívébe: mert, hogy gyökered
Se tengjen - ki rangom gyalázni kelsz -
És, az élőt hálás sóhajra könnyitőn,
Feltépjem a vak, iszonyú varázst;
Most összetörlek!

Nekiront a Szépségnek, a Szépség hátrál

HANG.

Borulj föl, tér! A Hold
Im, mint tör a Napra! Csillagterek,
Sistergjetek az éjbe! Buta gagyogás
Az összhang! Démonát hagyja a Lác!
Kifordult a nagy Rend! Üres lesz a világ!

HANG.

fentről

Jaj!

HANG.

a mélyből

Jaj!

HANG.

körüli

Jaj!

Mennydörgés és földindulás közben, amely a legelső

Hangnál kezdődött, felbukkan egy

ALAK.

az Erő elé áll

Megállj!

ERŐ.

Mennydörgésedre mennydörgést hozok

És viharod viharral söpröm el!

Hetvenhétszer nyúlj önmagad fölé,

Még sötétebbre izzon vad szemed

És hangod túlalma fagyassza meg

A kerengő szelet: íznyit se tart

Tőled szívem: Ki állsz dühöm előtt:

Ki vagy, hogy fogni mernéd az Erőt?

ALAK.

A Törvény.

ERŐ.

nekirontva

Nem ismerlek!

ALAK.

ráteszi kezét

Megállj!

ERŐ.

megdermed és kisodeig mozdulatlan; a következők alatt

lassan tér magához. A Szépség megilletődve szorong.

A csöndben a zajra összeverődött emberi személyek,

kik titkon ügyelték a vitát, alkotják a következő kart.

KAR.

Ki szólhat bele istenek

Vitáiba! Hiszen gyarló eszünk

Nem bírja ennen dolgainkat.

Háborúkat zendítünk, forradalmakat, s azután

Inség sújt: de a zsarnok

Csinyje ügyes és saját véres hajlamainak gyújtja megint

Új lángra

Bolond ösztöneinket.

Mert mindig van, ki jót ígér és a multat

Említi: hogy hagyjuk rossz bűneinket
S kövessük őt, a hatalmast.
De jaj, a nagyoknak utja csak a nagyobbra tör
S a végzetet kihívja
S úgy viszi új harcba, enjava ellen,
A kicsit
Megint az új hitető.
Mert az Erőnek célja csak önmaga,
Kocka-tere neki a föld
S az ember: a nagy, büszke kezében buta játék.

FÉLKAR.

Balgább az ember, bizony
A vadnál, mert az ölni nem förmed
Enfaja ellen.
S nem segít a mult, rettentő tanulság.
Nem mossa tudással
Csillogni agyát
S próféták szavaival,
Kik megmutatták, hogyan lehet
Megváltani az embert.

MÁSIK FÉLKAR.

Teljes belátásra tisztítsa magát
Minden szív, legyen becsületes,
És kívánja meg
Mástól is, fékezze minden erővel
A hatalomban a tilalmast!
Ne lépjen suta csordaképpen
Az erősnek parancsa szerint
Nagyravágyás-szülte
Durva viszályban,
De minden nép között megszülessék
A szent szövetség.

FÉLKAR.

Béke, testvér-munka, közös föld:
Nagy holtak álma!
S csak szép vetélkedésben égjen mind a nemzet,
A jobb után!
Dicséretet kell hoznunk az emberi észre,
Mely velünk született,
S a véres, nehéz világ megszüljje végre
Az igaz embert.

MÁSIK FÉLKAR.

Erre törjünk: és csak ennen utunkon mehetünk,
Nem istenek után!
Lám, itten állnak, vitában,
Melyik a főbb,
Mint a gyenge földi halandók,
Készen kezüket megmártani vérben,

Mikor pedig egymásnak testvére a
Világ ős játékában a nagy
Erő és a Szépség.

KAR.

Im, itt állnak, csínytevő gyerekként
Ketten.

Isten hordozta hatalomtól lecsüggedt
A büszke merénylő,
S mint hullámaival reszkető víz, szorong a
Szépség.

Fáj, ha, kit tisztelünk, nem nézhetünk
Reá mindig magasba.

De néha különös játékokat
Rendez nagy szeszélye a sorsnak.
Kérjük a szent Bölcseséget, nosza, jöjjön;
Intézze e nagyok vitáit,
Tanulságosan nekünk is,
Mert abból, mit ég, föld rendel és többre tanít,
Mindig csippent a halandó.

BÖLCSESEG.

megjelenik

Isteneket a földre nem rendelhet röpke ember -
S én imhol eljöttem mégis, aki a harmadik
Oszlop vagyok a lét híres épületében,
Mert testvéreimnek vitája földet ingatott
És isteneknek ember láttán harcba szállni nem szabad.

Im, üdvözlég, Erő, derék barátom a robotban
És, csillagarcú Szépség, vidáman köszöntelek.

ERŐ.

Üdvözlég. Nem hallottam még neved.

SZÉPSÉG.

Én sem. Azért ám üdvözlét neked.

BÖLCSESEG.

mindkettő felé

Dicsérem dús erőd - és szépséged, a feshőt.
Nem is foghatná elme, hogy melyik az elsőbb.

ERŐ.

Legfönn nevem ragyog.

SZÉPSÉG.

Enyém!

BÖLCSESEG.

Ha úgy vennők: a legfőbb én vagyok.

KAR.

Egyezzetek meg, óh uram!
Rettentő volna, hogyha most ti hárman
Dúlnátok egymást!

Még egy mennydörgést, iszonyú
Kiáltozást, forgatagos szelet,
Szárnyak borzasztó csapkodását és kísértetet
Mi, szegény ostrom- s háború-látta halandók
El nem birunk.
Egyezzetek meg, óh hát, drága istenek.

ERŐ.
E Bölcseségnek majd válaszolok.
No, látom, álom volt a rémalak.
Gyerünk, Szépség, most ellátlak, bizony.

BÖLCSESEG.
Ne bánts, Erő! Mit tennél, balgaság?
Nélküle fenn nem állna a világ.

ERŐ.
S tán nélküled sem!?

BÖLCSESEG.
Isten vagyok, mint ti vagytok. Mi hárman
Uralkodunk egyenlőn a világban.

SZÉPSEG.
Ugy? Hisz most láttuk egymást, idegenként!

ERŐ.
S remélem, nem sokáig lesz szerencsénk.

BÖLCSESEG.
Most hallgassatok istenek és emberek,
Fontos titokba kezdek, ím, kimondani.
Mióta forr itt e lengő, szárnyas világ,
Kiszállva Isten markából, mint lepke száll
Varázsló ujjain: a szent anyag,
Amely az istenség látható teste csak,
Három pilléren fénylik, hogy megálljon így.
Egyik te vagy, Erő, ki jólnőtt izmait
Alkotod a Mindennek, hogy rugalmasan
Táncoljon a csillag, kiterjedjen az ég,
És sokra osztva duzzasztod az életet.
Másik: Te, Szépség, ki mindennek alakot
Nyújtasz, melynek híján az Erőnek útja nincs,
S az ősz Mindenben az összhangot építed
És sokra osztva, tőled kap dísz a világ,
Hogy ujjongjon az élő fénylő szeme önmagán.
Te sem volnál az Erő nélkül, nem bizony.
Középütt, én, a mérleg, az igazgató,
Ki az Erő és a Szépség arányait
Illesztem, fontolom, hogy jó legyen
A dolgok útja s meg ne billenjen a rend,
S nélkületek én sem volnék ám semmi sem.
Mi hárman egyek, Isten hű cselédei,
A Minden három isten-elve mi vagyunk.

Ne keljen dúlni egy se hát túl önmagán,
Mert itt mindennek róvott, büszke rendje van
S ki túlteng rajta, tehetetlen belefúl
Ennen dühébe. Hát, derék barátaim
Fő-első nincs, mert a legelső mindenik:
A zengő lét három arcából az egyik,
Háromban is, a másik nagy kettővel egy.
Ezt véssétek be s higgadjatok, istenek.
Tudjátok meg, nem isteni jó a harag.

ERŐ.

Ez jó beszéd. Így mégis az első vagyok!

SZÉPSÉG.

Én is, hiszen mindenre, mondod, fényt adok.

BÖLCSESEG.

Én is legelső: elsőségben társatok!

ERŐ.

Megbillentem a földet, hogy csak úgy repül!

SZÉPÉG.

Rávillantok egy kőre s az megistenül.

BÖLCSESEG.

Erő és Szépség közt a szívem melegül.

ERŐ.

Lássa ég, föld, Isten: többet itt ki tesz?

SZÉPSÉG.

Lássa hegy, völgy, ki az, ki mindent himez!

BÖLCSESEG.

Én vagyok a bíró: méltó verseny ez!

A KILENCEDIK KÖTETBŐL: BOLDOG ZENDÜLÉS 1947-1949

ÖRÖK MÁRCIUS

Még hósáv függ fönn a hegyen,
De a mezőn nagy begyesen
 Szánt az ekés;
Mélyed a vas, nyílad a rés.
Villan a kéz, magvetve,
Bimbózik már a nyers cserés.
Habzik a víz vad kedve.

Nyílik az ut, zeng a határ,
Szökken a lé, szikkad a sár,
 Gyenge gyep ül -
De rög közül, friss úr mögül
Várom, hogy színnel forrjon,
Míg langy nap földdel elegyül
S áttör tüdőn és orron.

Ihaj, sejhaj, új március,
Érdeme-dús, vén koszorus,
 Rügyes, begyes,
Nap-láng kegyes, szél-tű-hegyes
Ifjú szél holt hamvat vág.
Madárnyelven reszket, repes
Virágnýtó szabadság!

ÚJ ÉVRE

Kösd le magad jól, ahová kötöd
És tedd le keményen a lábad,
Eb ura fakó, a lét nem örök
S ne lengjen langy emlék utánad.

Leld meg szavad, ha fú a vihar is,
Magad hű hangjára ügyelj csak,
Légy jókedvű, a gond ha csikar is,
Csak azt zúzza szét, akit elkap.

Előtted a nagy, nagy kerek világ,
Izom, ideg és erő helyben -
Játsza és vívja rogyantig magát,
S keljen, kifejezni, a szellem.

E földön nincs, mit nyögni érdemes,
Ami legrosszabb: a halál sem,
Míg bírod, mint egy isten, égj, szeress
És ha vége, hát vége, ámen.

Oh, roppant kaland és vad, vad csudák,
Telhetlen, soha-nem-eléggel -
S tán ott túl is folytatva a csatát,
Harcolni új földdel s új éggel!

MAGAMNAK, MÁRCIUSRA

Ha néha régi harcaid ragyognak,
Míg hull már rudja sebesült napodnak,
S kísérteti a dal, amit daloltál,
Még melegítsen csöndben, ami voltál.

Amit csináltál, azt, hidd, jól csináltad,
S hogy tennéd újra, nem vak hit, mi áztat,
Mert égő ösztön benned az igazság,
Mely nem hagy nyugton, jogait ha fosztják.

Ösztönből, dühvel, önként és hivatlan,
Társakkal s többször vad-bolond magadban,
Hol legelől forrt a zászló, ott voltál,
S mit bánnád most te, hogy kit zeng a zsoltár.

Melled nyugalma mondja, mint keverted,
Öreg papírok őrzik írva lelked -
S ép tudatod, mely, száz rossz vetemüljön,
Csak jobbnak él, míg itt lehel a földön.

KÖLTŐ A FÖLDÖN

Én annyira elfoglaltam magammal
Magamat, hogy már nincsen is fülem
Egyébre: ám nem rezzen fuvalommal
Perc itt, mi úgy pereg le, nélkülem.

Titkos száz úton függünk, mint a tenger
A tengerszemmel: csak megrendülök,
És már tudom, hogy bajban van az ember,
Csöndem mögött a háború örök, -

És csillag alján, hold-bámulni-résen,
Csak egyre nő és nő a szenvedésem,
Pedig én más vagyok, mint a világ:

De válhatlan, mi összeköt, a köldök,
S rángnom kell így, bár lélek, hajlam ellök,
A téboly-vitte, vad komédiát.

JÚLIUS

Első napja juliusnak,
Vénül a nyár.
Fülled a fű, fullad a szár,
Illata fut hevesen -
S buja lombnak, víg-borúsnak,
Míg a dús nap
Tüze is zsong, szeszesen, -
Bírom, vagy csak nehezen.
Ülök itt a nyári kertben,
Reszket a dél,
Csillog-villog a falevél,
Gyümölcs bólint pirosan,
Érett gömbje zöld-ölelten
Ing, betelten;
Illat-búvtól boldogan
Mohó dongó döng, rohan.
Hol van a ma, hol a voltak,
Kezdet s a vég?
Rikkants, rigó: élünk-e még,
Vagy elnyelt a mély jelen -
Hol nem érzik ma, s a holnap,
Csak a vén nap,
S a föld lélegzettelen
Alvása, a levelen?!

ÖRÖK KALAND

I

Oh, hulljatok le hárták és varázsok,
Az élet él és nagy benne a lelkem,
És vannak jók és drága látomások,
De nem lát az, ki csak panaszra serken.
És van mit hinni, vallani, csodás ok,
Im, tél tekint, majd új tavasz a berken,
És forrón buggyan, mint mélyebbre ások,
S már új játékokra kész vagy, bárha verten.

Im, hunyt szíveddel, régi lángok ölnek,
És szellők ingnak, jönnek új szerelmek -
Kimondhatatlan, mit elrejtve hordok.

Vak, földi pör közt, elveszett csatákban,
Váratlan nyílt, új, nem lakott világban.
Mélyen a színtől, boldog vagy te, boldog.

II

Nincs semmi sem, mi nem vidít, ha nézed,
Mostan-szült és friss, kissé fönti szemmel:
A testek rajza mily merész, bevégezett,
Az élet telve késszel, sejtelemmel.

És mennyi szomj, dús inger és igézet,
Titkon szem villan, szív, lép, buja íny nyel,
És jót rejt a ma, forrón furcsa mézet -
S a holnap duzzad vággyal, végtelennel.

A vak parancs s a bamba, vad nem-ek közt
Az ösztön, mint barom a járom-eszközt
Csavarva, súllyal is tápjára dobban -

S hol tiltó kény fog, büszke címek örvén,
Test-börtönét is robbantva kitörvén,
Győz a nagy élet a bolond birokban.

III

Köszönd a jót, hogy szép derült egészség
Ölel, s hogy friss karod és fürge lábad;
Hogy szíved ép, áldásaid idézzék,
S hő, hús ingert a kész ideg tovább ad;

S kristály-teljben méred Isten merész, szép
Épületét, s mit ember benne láthat,
Becsült rendjébe iktat a közösség
S munkád kiváltja tápod és ruhádat.

Víg étek, korty s derűs társ mennyi ízt ad.
Lágyan langy légben boldog bőröd izzad -
Hullám nyílik, karod szel friss erővel;

Szellős álmra süppedt fűvi párnád:
Mit vágysz te még? Vad hírt s a balga lármát?
Valóval élj, ne gözzel, levegővel!

IV

Imádom én csalárd szemed varázsát,
Élet, te rossz, hő lángod, szenvedésed,
Velőmbé bűvó titkos hang hívását,
Szód, mely ha lágy, tép, és ha csendes, éget;

Pillák ívét: szivárvány könnyü mását.
Vállak haván síkamló enyhéséget,
Sugár ujjak sziromszép borulását,
Fürtöt, mely földet ráz, mint semmiséget.

Napjaimat halk ámulatba mártod,
S bár sanda, vak perc rút gondokkal ártott,
Most-lett gyerekként a valót csudálom: -

Nap, csillagok csilláma és szeleknek
Hangja: a dolgok halk búvben remegnek,
Nappal csudás tánc: s az éj csuda álom.

V

Ki dönti, ejti, mit az elme képzel,
Ki oldja, mit köt tarka, könnyü lázad,
Mikor a bamba van-nal nem elégszel,
És isten-kézzel építsz égbe házat -

Míg száz lefojtó, földi szűk középszer
Közt, roppant izmon, mállik a póráz-had
És rút korlát s a kény közt lengve lépsz el,
Mint lélek, ejtve ennen testi vázad?

Ki fogja benned a lángot, sugalmat,
S hogy új szert, rendet szűljön szép hatalmad,
Merre a büszke, tiltó ujj nem érhet? -

Ahol a lenti vad valók fogadnak,
Erőd szerint, szabad honul magadnak,
Végtelenig tágítható az élet!

GYÖNYÖRŰ SZENVEDÉS

Mennyit fájtam e földi rögökön,
S már némán és bámulva, ami jön,
Új és új terhét csöndesen viszem,
Lázzal, mint rég, már nem zudul szivem.

Színek, szerelmek és kedves csudák,
Kevés, mit érhetsz, és nagy a világ,
Nagy a világ és a vágy végtelen -
Lemondás és bölcsesség, légy velem!

Mi szép, mint fény, s mint tünemény szalad,
Beinni csöndben szemedbe szabad,
S a lázak vad raját ha felverik,
Szenvedj, ez az élet, mig eltelik.

Bú és derű, baj és remény között,
Zsongó tüzek búvétől üldözött,
Mint mézes mérgü nyíl-heggyel talált,
Boldog kint nyelve, lágy élve-halált!

IFJUSÁGOM

Húnyó tüzek ti, régi arcom,
Mint ott vagytok a messziben,
Ülök a méla őszi dombon,
És csöndben sajdul a szívem.
Nyugodjatok, bűvös napok, ti,
Lángok, könnyek és mosolyok,
Szemem előtt a tájban lengve,
Ti, visszahozhatatlanok.

Te, tegnapi ut és bolyongás,
Tegnapi remények, csudák,
Szemem előtt, ím, mint megolvad
És reszket, táncol a világ;
A lelkem visszafoly a multba,
Míg azt átfogja a jelen,
S mi elillant, megfoghatatlan
Évek szárnyán, itt van velem.

Mind itt velem, néhány lépés csak,
Ahol az a torony inog -
Itt állok én: és ím, ha tetszik,
A volt-ba visszaillanok.
Ott, ködben ingó ház körül leng,
Elvarázsolt birodalom,
Mert semmi sem halt meg, mi élt itt,
Óvja, köti szent oltalom.

Ott a tüzhelynek édes íze,
Az örömöök, a reggelek,
A gyönyörök a kertes utban -
Tavaszi időm felhempelyeg -

És magam is, a megmeredt mult
Bűv-kristályában könnyű rab,
Csak egy kicsit virgonc-vigabb tán
És egy kicsit fiatalabb.

Oh, hangok, képek, régi házak,
Hol lábam félve átoson.
Csak ne illessem dulva csönded
Drága kisértet-városom!
A tegnap itt mint jelen él, fog,
Száz égő, kedves, tűnt dolog, -
Mi volt, ölelt, semmi se vesszen.
Kísérjen, amíg meghalok.

Ne vesszen, mert mi élve tartott,
Hogy ne legyen, már nem lehet,
S ha dúl az idő, szemlehunyva
Töltse bűvölve lelkemet,
Jelenlevő örök mosollyal
Minden, mi egykor kart kínált -

Ha kedvest, jót elvesz az élet,
Álmod legyőzi a halált.

MOGYORÓBARKÁK

Mogyoróbarkák,
Ilyenkor tarkák,
Vén hegyeim Ilondán;
Kéklik a Lápos,
Márvány, világos
Medrében iramodván;
Rá rőt levél hull,
Csillog, lefordul,
S már más jön némán, lomhán.

Öreg hegyekben
Forr az ősz csendben,
Lengenek a vén lombok;
Áznak a bokrok,
Csurgós, felkotrott
Utak, korhadt facsonkok;
Egymáson átdőlt
Fák-köze megtölt,
Símák, barázdák, hantok.

Vén erdőm hervad,
Régi levélszag
Száll hozzám ide onnan;
Nem járom én már.
Ha hív a hév nyár
Csapásait magamban;
Gombát kutatván,
Vagy bogyók hadján
Csüggve halk ámulatban.
Innen is érzem,
Fák zöreijében
Az a hang hozzám elhat;
Csuhan, Plesenyben
Lép most a lelkem,
Míg nagy Budapest ringat;
Járdán a Lápos,
Pisztráng-ficánkos,
Fákban az a hegy hervad.

Tündér homályát,
Méla csodáját,
Mint halk hálót, így vonván,
Amerre lépek,
S ősz erdők égnek,
Az a régi mosolyg rám -

S ha lomb lehamvaz,
Ama vén lomb az,
Mely ül anyámnak sírján.

VISSZATÉRÉS UTAZÁSBÓL

Egy hellyel újra szegényebb leszel,
Vidám-váróan már nem érkezel,

Hogy csöndet, írt találj.

Az új ut régi ut lett s átfutott,
És furcsa árulástól nyűtt, nyomott
Szíved már újra fáj.

Ölébe futsz tájnak, embernek: és
Nyugvás helyett csak újabb szenvedés
A mindig újra más.

Hogy szívből szívbe, térből térbe át
Mented magad, csak seb hagyja nyomát,
Bú minden állomás.

Mint kéz kezet szorít, már elmegyünk,
Örök bús hűtlenség a végzetünk;
Mért is vagyunk, ha nem
Egymásnak mindig, amig még vagyunk
Várt kedves táj ölén, míg nem rogyunk,
S a szegény szív sziven!

A BÉKE DICSÉRETE

Mily szép a béke! Gyönyörű a föld!
A rét, az erdő zöldet, rőtöt ölt,

És sugarasan

Ring a nap, suhan.

Bujt, bolyhos bokrok alján ibolyák,
És illatos megint, új a világ;

Szemtűz: lágy selyem,

Nóta, szerelem!

Megy János bátya túl, a réten át,
És húzza a nyak, nyomja a kabát,

Zsebében a lap,

De jobb ma a nap -

És lányláb csillan, csiklandó fehér,
Hej, nehéz élet, be sötét kenyér;

Sej-haj, vígalom,

Semmi nyugalom.

Duzzad a friss fa, fű bolyha repül,
Rajta ma, víg had, bamba, aki ül;
 Boldog munka, nyár,
 Szikrázó határ -
Ám vesszen a bú, s a sanda, galád,
Csak idd, szem, a hegy, szép láb vonalát;
 Élet, tömkeleg,
 A szív zsong, remeg!
Óh, béke, béke! Tündér trombitán
Zengessen versem, csengessen a szám!
 Dolgozom, eszem,
 Nyugalmam veszem -
Vagy, ha nagykedvem úgy hagyja helyén,
Táncolok ujjam s fejem tetején -
 Ki törné e jót,
 Vesszen meg legott!

DERŰSEN

Drága szép föld, úgy imádom,
Irjátok ki e világon
Azt a helyet, hol pihenek
Benne!
Lángtól, láztól lágy-betegen,
Hívó öltől reszketegen,
Hadd tegyem le a fejemet,
Mintha vége lenne.
Olyan nagy, vad mulatás volt,
Kínt, jót annyi dús varázs szórt,
Hol pokolban voltam, hol kék
Égben.
Játszva hőst és balga-bátrát,
Most hozd anyás szoknya-sátrád,
Föld: játék-únt, úgy szeretnék
Elaludni szépen.

SZÜLŐHAZÁM

Szülőházám, dohos erdő, te népes,
Gombás, vadas! A megszökött eretnek
Im, visszafordul. Gondok raja tépdés,
Ember s a város nyomnak, eltemetnek!
Pedig szemem tőled száz drága-képes,
Issza ínyem ízét a régi nedvnek -
Tört hangodért fülem vert árvaként les,
Buggyan szívem kiejtésén nevednek;

És mozdul bennem, gyermek-óriáskép,
A duzzadó vágy: másképp élni, másképp,
S hogy, kit itt fog papír, zűr, furcsa szörnyként -

Egy vad mezőbe dobja bánatittas
Terhét: vagy, hol az erdő zsong, a titkos
Mély hangját hallja csak, az ősi törvényt!

OH, UTJAIM

Oh, utjaim ti, régi utjaim ti,
Mint szálló szárnyas, hogy repül az emlék;
Utolsó lombját a fa hunyva hinti,
S már dér dereng, hol harmat hullt le nemrég.

Eljött a vég, a nagy, törvénytörő,
Még fények ingnak, mint lámpák, ha vinnék;
Az élet ünnepét, im, tűnni inti -
Az ember itt a földön furcsa vendég.

Mi régi hév volt, már csöndes, lehűlt seb,
Mi régi bánat, mind halkabb, derültebb,
Benn csönd, kinn metsző, tiszta őszi ég-kék:

S már drága lángod nem pöröl komollyal,
De nyugvás ül rá, bölcs, hamvas mosollyal -
Mint ki a harcot elvesztette végkép!

CASSIUS MONDTA CAESARRA

Mielőtt az ördög elvisz,
Elmondanék valamit,
Elmondtam már egykor, másszor,
Elnyögtem már egyszer, százszor,
Hogy míg élek, élni vagy megdöglenni
Szabadon kívánok itt.

Ez az élet nem sokat nyom,
Ha ér mégis valamit:
Nem annyit, hogy tűrve tűrjed,
Míg a rossz fejedre terjed,
S inkább vállald gyáván élni, döglenni,
Mintsem zúzzad láncaid.

Mielőtt az ördög elvisz,
Elmondanék valamit.
Mig itt fűll a láng eremben,
Lesz szer és mód szent hevemben,
S férfierő, élni, vagy megdöglenni,
Mi rosszból kiszabadít.

Ez az élet sokat nem nyom,
De ér mégis valamit.
De annyit ér, hogyha mindegy,
Hogyha minden ördögön megy,
Magad előtt dühhel küldjed dögleni
Rossz éjnek bitangjait.

KÖTÖRŐ

A nyár-hőben nézd a kötöröt,
Ruhája letéve a földre;
Csillog a kő s lángol, mint üti
És szökken a szikra belőle.
Amott meg az új ház helye, ím,
Négyszögellve, mérve alapban;
Vig gerendákká omlik a fa,
Bánya bög, szikla-tábla robban.

Rajta, föl! Harsanj, ős bányamély,
Mintha az éj istene mormog,
Válj, sziklatábla, ormótlan, új,
És illeszkedjenek a sarkok:
S hol nem illenék, kötörő, vágd
Vad göcsörtjét, zagyva recéit,
Füstölve s nyögve kongasson a
Görcs: zuzhat is az, aki épít!

Villanj a légben, bárd, kalapács,
S mig éllel lecsapsz, mint a villám,
Hasadj, kő, széppé, mint a tükör
S mint lágy gyümölcsnek magja, nyilván -
De rengjen a föld s nyögjön a lég
Ahogy szerszámoddal levágod:
Mutassa: ész, terv illeszti bár,
Erő építi a világot.

ROSSZASÁG

Bocsásd meg csúf türelmetlenségem,
De nagyon rámfeküdtek a napok,
És minthogy önvádtól legyek beteg,
Inkább hallgatok.

Be gyarló, gyenge az emberi szív,
Csak maga levegőjét bírja el,
Pedig mindenért, mit dühe kiált,
Nagyobbnak felel.

De lám, megzavart, mint vad zongorát,
Az őrjöngő tér és hobbant idő;
Még talán hoz kihíggadtabb szívet
Valami jövő.

Hisz mit ütök, a seb befelé fáj,
Míg a vonal, hit, szándék egyenes,
S mint megcsúfolt anya, sír belül a
Várt Tökéletes.

Pedig nagyság nélkül nem érdemes
Élned és hogy ne add azt, ami több -
S mint kit Isten néz minden percben, úgy
Állj magad előtt.

Az élet árny, s mi szép, csak az iram,
Túltenni keserű sár-magadon,
És a lélek kincse az egyedüli
Ártatlan vagyon.

A türelem és a nagy szeretet,
S hogy ne nőjjenek még a bánatok
Tőlem abban, kinek a földön itt
Bús társa vagyok.

Dúlt idegek, tehetetlen szeszély,
Rabok kínja, amely egymásba vág,
Dühödt lánc, mely, hogy moccansz, százba vág -
Gonosz a világ!

Ki ember lenni vágysz, győzd le magad,
Vagy nézd egy állat tiszta szemeit:
Kin nem segítenek tanok, Krisztusok,
Tán az megsegít.

VAJDA JÁNOS

*„Vegyétek a jelent, nem bánom,
Enyém a végtelen jövő”
(Vajda János: Megnyugvás)*

I

„Valaki majdan látja még, ki voltam,
És hogy nagyon magamban álltam én,
Időtlen, tiszta s nem szűk, napnyi sorban
S csupán a megnemértés volt enyém.

Nem kurjongtam, feszengetem, nem tiportam,
És baj ha jött, sem álltam ám henyén,
De szent, nagy, szép tüzelt a harci porban,
Mig en-jó függött sok sivár szemén.

S míg illegőn és szem-figyelve játszták
Csinált nótájuk a fürgenc pojják
S nem volt kis érdeknek közt sem helyem -
Sirnivaló dicsőkre még csak útan
Se néztem, s mig köpött, szemem se hunytam,
Az Ember-kép-csufja, a szemtelen.”

II

„Kivántam fényt, csudát, hírt, és kivántam
Látni, mit rejtenek a tengerek,
Fűszerek fűlltek, ízzel égve, számban,
Helyek, mikről merengni sem merek,
Amint kikoptak halk egymásutánban,
S csak, mint sebnyom, sajnak az ingerek -
S hogy itt éltem gyors szárnyu, kurta mámban,
S távol tőlem, mint ég, a szűz terek.
Nevek zenéltek, mik szava szíven szur,
S mintha azt hallanám: Hold, Mars s a Merkur,
Oly hihetetlen volt, mit mind kimond;
Csodák közt itt voltam: s mindenre-tártan
Egy szűk kis zugban kerengtem bezártan,
Mint a börtöntöltelék, vagy bolond.”

CSILLAGOK

Ha lép már loppal a leső öregség,
Ki bánja, csak a szépnek tűze tartson;
Minél fönnebb vagy, annál föbb nevetség,
Ki fűlt, kis völgyben elvérzik a harcon.
Fönn büszke felhők és boldog süketség,
Lenn szívó, szűk gőz, rút köröm az arcon,
Féltékenység, gyűlölség és veszettség -
Én már megadtam balga völgyi sarcom.
Már elhalón a lenge lenti fények.
Orv nyugjei vak gáncsnak, véleménynek,
És pillám elhúny a felhőkbe lassan -
Hol örök ábrák, csillag, ég üzennek
A már csak végsőt néző, tiszta szemnek
S isten-apák példái a magasban.

OKTÓBER

Bükkök és tölgyek
Komor szagában,
Forró és fojtott
Őszi világban,
Nézem az erdőt,
Lomb kúsza röptét,
Húzó madárrajt,
Késői lepkét.

Méla, dohadt föld,
Zűrös, nehéz szag,
Síró, tar gally-köz,
Százzaju évszak.
Vermel a nagy lomb,
Csíra bú csendben,
Hallgat az élet
Késő szivemben.

Hideg, aludt szem
Fák koronáján
Lézeng vak fennen
Fénynek apályán:
Csapzott ezer bog
Tartja még, hülve,
Mielőtt szállna,
Éjszaka dülne.

Mint kit erő font
Kemény varázssal,
Egyszerre hull az
Rém suhanással,
Fojtja a nappalt -
Az nyög és hörren:
Ha hullva, tikkadt
Falevél zörren.

EGY HALOTT MÓKUSRA

Be fáj a szívem érted, kicsi állat,
Kinek kincsét kicsenték orv kezek.
Üreg húsén a pár szem mogyorót, mit,
S hogy a vadon már télre vetkezett,
S nem koppant több mag: mondják, úgy találták
Szellős fokon felaggatva, a fán,
Mert hogy kietlenült a könnyü kamra,
Kimult keserves gondján, bánatán;

Ám fejemből nem megy ki furcsa sorsa,
 S a többieké ott körül, a sok
 Erdőzörrentő, illó szélre rebbent
 Rókák, nyulak, őzek és szarvasok -
 Reszketve bújva puskacső előtt, míg
 Bőrük sarj-rejtő hóban gémbereg,
 S árnyas nyáron csak zord halált lehelnek
 A rejtek zúgok, itatók, terek -
 S a többi még, ökör, ló, kutya, szárnyas,
 Csonttépő téli fagyba itt szorult
 Ezer lényecske, mely zúg, zörmöl és fur,
 Fut, sündörg, hogy tengjen, a nyomorult -
 A roppant természetnek szörnyü rendje,
 Feszült köröm, fog, íny, vér nyelve vért:
 Mi kínon, jajon át lenni ítelt itt,
 Én szenvedek az egész életért -
 S mindenhez bennem csak a száanalom van,
 Mit tűrhetetlen súlyként viselek,
 Köz-sorsban társatok itt: s bús futástok
 Könnyezve még - állatok, emberek!

KATÁNGVIRÁG

Katángvirág, katángvirág,
 Mélyre jár már a nyárvilág,
 Pödrődik az utnak gazza,
 Falevél is fordul, izzva,
 Hővert lábam lépve lankad,
 Szeptember már kendőt ingat.
 Katángvirág, katángvirág,
 Öreg gyepűn kékké nyíl át,
 Öreg gyepűn, rőt utszélen
 Gözlő, szikkadt meredélyen,
 Mint dacos, nyűtt költőhomlok,
 Világító lámpa, csillog.
 Katángvirág, katángvirág.
 Csillogj, kékelj, míg a világ.
 Ne bánd, hogyha rekken a hév,
 Hüvös lomb közt dérlik az év;
 Gyenge, fáradt, fakó lilák,
 Őrizzétek a szép dalát.
 Dacos, tiszta önkivület
 Ontsd a lángot, intsd a jelet,
 Jónak álma, rossz-gyűlölet,
 Lobogj tél, nyár, szék, zord felett,
 Míg a világ, soha alább,
 Szívbeli sziven, tovább, tovább!

MOSOLY

Áldott, ki, légből, lángból, lenni szőtted
Nőd: poklunk és zsongító italunk,
Örök feszültség, vágyszülő szülötted,
Izt, melytől mézzel tippan ajakunk;
Érzést, hogy egyre nagy kaland előtted,
Állunk: s egy lépés: s mennyet foglalunk;
Forró izgalma tartja vig velődöt -
S a telt, nagy, dús lázban nyugvást csalunk.

Utak közt, mik zord, bős zajjal csikorgók,
Hogy illegnek, mint könnyű napraforgók,
Illantuk dallamot mond, szín-meséket -

Mosolygó szemed könnyben, csöndben áldva,
Mi vad gondod lágy ámulatra váltja:
Egy kandi pillát, kedves semmiséget.

EMBER ÉS ÉLET

I

Az életet ne véd vad iskolának,
Hol mord nagyképpel a komor tanár lép,
És minden vak rend és komor szabály csak,
Fontoskodó, gondos és bús sivár nép -

S körül parancsok és tilalmak állnak,
Fegyelme és robot és súlyos árnyék,
Éjjel felöltő gondjaid zilálnak
És nyíló reggel kín és borzadály tép:

Mig közben, önmagát nem bírva, reszket
A szárnyas, könnyü lét, víg, gond-eresztett
Száz hang repül, és zeng az ér a fában -

S az ujjongó, szabad, nagy kedve-csordult
Tánc közt, örömtelen, engúnyra fordult
Vak ésszel őrvöng az ember magában!

II

Vésd ki kemény szavad és vésd ki arcod,
Mindenkitől külön, kerek-egészen,
Hang és vonal magad szerint betartott,
Ne térjen árny a tervtől rezzenést sem -

Mint biztos kéz pontoz és metsz ki karcot,
A teljest tárva minden semmi részben,
S ha pillád moccan, ujjad, vagy a sarkod,
Magad légy ott, ízig megszabva, készen.

Magad szerint megforrva, gyúrva, zárva,
Mindenre kész válasszal, mit se várva,
Ingástalan, nem lengve lenge vádon -

Márvány-rendet teremtve a zavarban,
Szűk, kerge nép közt szirt-magad akartan
Inalva át az idegen világon.

III

Nehéz avarba csap, csörrentve, lábam,
Lemállt a máz, mivel a nyár hivalgott,
És forró bánat ég az ősz szagában -
Oh, árny a szép, a sors egy percre alkot.

Száz álmom is levált tavasz-korában,
Avar tölt bennem bokrot, tarka sarkot;
Lágy, lenge lomjuk gúnyolom vidáman -
Dicső időm ugyan dúlón acsargott!

De álma váltán, váz gyanánt alakra,
A pusztá lélek ott áll, mint a szikla.
Csontként kiszíttan, dermedten, keményen -

Minden veszőn: ím, így lelvén magára.
Mert szépség és álom: híg, semmi lárva,
S csak eszmélni vagyunk a földi éjben!

IV

Derűs légy, mint ki csak kirándulásra
Jött el jó hontól, otthonos melegtől,
S tanulva néz zord népre, mord szokásra,
Veszett szemtől ne ríjj s a gyűlölettől -

S ha álmaidnak ez nem drága mása,
De háló, méreg, buktató, rideg tör,
És ürbe fül derék szód vallomása.
Vagy gúnyt kelt és mosolyt: ne rogyj te ettől!

A ronda és zsíros zsivajba fúlva,
Mig üresen mered rád, mint a hulla,
Az élő, mérd utad, mint túl kimérték -

S hol zűr, por szállong, jót, nagyot kicsinylőn,
Átnézve, s a sivár egy napi hullón,
Mely öl, fal és pusztul: tartsd, ami érték!

V

Letörve csüggsz? csak rossz szeszély, mi lázad,
Üres bú! Nézd, minden percben halál van,
És nem segít, csak a tűrés, alázat,
Ha látsz, nem szenvelegsz a könnyes árban;

Sanyargás, éh tép százból szörnyű vázat,
Dús, sok erő ül sok helyt néma zárban;
Laza lomb tart nem egy fölébe házat,
És tiszta fők virága lenn a sárban.

Hány új s új özvegy s anyja-hagyta árvul,
Vagy lát gyílok-fényt börtöni sugárul,
Mást iszonytkeltő kór, mint fene eb, nyelv -

S ki ínt, szint szaggat szüntelen robotban:
És nyűtt tag árán durva gondba roppan
És úgy hull. Oh, az élet tele sebbel!

VI

Csak a nem-volt, min még felgyúlok én, a
Megfoghatatlan. Gyúl bennem az árnyék,
És lelkem terhe szörnyű, mint a néma
Mindenség. Nincs már szó, amit találnék -

Mig el nem érek, hol szárny menni béna,
A Semmi-ig: s mit rejt mély, s fönti tájék,
Föl nem fogta hatalma halk szerén a
Nyűtt rím: s az úr akkor is szúrva fáj még.

Mert egyre gyűlnek, mint hullnak, a titkok,
És szóba nem font dolgok néma szitkot
Zugnak felém és új s új messziséget -

S míg lárvaként mered mind, mit elértem,
Végtelenek nyílnak mély lelki térben,
S kongó szók közt, a Mondhatatlan éget!

VII

Letelt a könnyü kor: nincs mit tanulnod,
Ím, válj, madár,- száll szárnyad, vagy lemállik;
Hő, mély erőig kell magadba hullnod -
Te légy, ki visz: mennyig, vagy a halálig!

Már lengő ágad int, kell szabadulnod,
Mi tartó, fészkes benned, íme válik;
Magadra-éh mohod, mely fényt les, ormot.
Már a felhőkben ing, elbúva állig.

Még kapcsolt kéz, kedv langy-lassan peregve,
Göggös gúnyod - még rugva a seregbe -
Uj hívú hont az időtlen üren nyit:

És húnýt tan úntán, halkán, íme, vallott,
Ős, megnyílt hangok rajját dallva hallod
Benned, belül: a mindenség zenéit!

VIII

Nincs mentés, imhol; állsz kivette, semmi
Már nem segíthet itt. Sarj éveken még
Fogtad a mások szárnyát, tápul enni
Szót, könyvet: s ím, már szűnt a kósza vendég -

És már forrón, véresen kell bemenni
Mély egyedülvalódig, mely üzen rég,
S még-nem-hallottak dús címén teremni,
Mielőtt percek e port tovavinnék.

Másként ne lépj a köz-népek tucatján,
Az áramlásból enmagad kikapván,
Az izzó, nagy Különbe, hol a hős ég -

S nyomor, gond, kínhalálnak árnya mellett,
Mint hideg vér fojtó illata terjed
Hűlt rongy körül - száll a nehéz dicsőség!

IX

Bosszant? Ne bántson. Jól van úgy, ahogy van,
S mit horzsol: csak kis-voltod, gyengeséged;
El kell merülnöd újra, mélyre, jobban,
Lám még próbán fog sorsod ujja téged -

Ám még annak se véld, hogy pár bolondban
Mint élsz, s ki mellőz, orv bosszúja végett,
S a híg kegy ál-csilláma merre lobban,
S mind több hül, honnan vársz hitet, hűséget.

Hogy mind jobban magadba hullj, ne fájjon,
Van mit keresned vén, vén, lelki tájon
Izgalmas, egyre hívóbb népeiddel -

S mind forróbbak és mélyebbek az álmok.
Csak év s év fussa - forrjon bár az álnok -
Kárpótlás vár: dús, drága munka, hidd el!

EGY HALOTTRA

D. I.-né emlékének

Te itten nem jársz többé, s kedvesen már
Nem intenek e tarka csillagok;
E bús tudat megöl, úgy fáj nekem már,
Ahogy a mély mezőben ballagok;

Reád a rejtő, néma végtelen vár,
Ki perce itt volt, holnap köd, titok,
S ha újra jön a fényben szertelen nyár,
Véred, szíved már benne nyílni fog -

S karod, mely úgy simult, mint lengve léptél,
A nyúrga szárákhoz, a könnyü kéknél,
S lábad, gyönyörrel vonva csendesen;

És szívemhez szorítva hosszú selymét
Az új fünek, mintha neked felelnék -
Csak már nem érted soha, sohasem.

DÁVID KIRÁLY KÖNYVÉHEZ

„Te látod, Isten, bizton, mit cselekszem,
Alakosságom, sok könnyelműségem;
Percig rendítve, most hozzád menekszem;
Mert csak a messzi célhoz van hűségem.

Ezért kötelmek gunyja, s a hideg szem,
S jó-nem-voltom, nagyobb kötés nyögében,
S ítéletekben itten csúnya veszttem -
Mert egy ítélet van csak földön, égen.

Mint túlhev kasznár, jussost is kimartan,
Isten, bőszt szolgád, csak neked kapartam,
S a vad Müvet szolgálni, volt az élet -

S mint árva állat, örvény-habverés-vitt,
Rém éjben, mélyben, mit se várva épít:
S milyen lesz, mennyi, Te tudod, s miért lett.”

HALOTT KERT

Ti is elmúltok lassan, ím, párás
Őszi virágok.
A pille-nyár már minden tündöklőt
Mohón lerágott.
Fül georginánk, rőtes tövére
Hullt piros könnyel,
Csonka rózsatönk kísért, hő, fájó
Tegnapi mennyel.

Mint zápor-vert nyáj, gúnnyaszt a kert-had
 Ázottan, tarkán,
Teng az őszben, mint vénség, kit nap fog,
 Időn túl tartván -
S míg bágyadt fénylést derít, erőtlen
 Csorba mosolyképp,
Hideg bütykökkel ásítóz gúnyt rá
 Sápadt koró-nép.
A kiszült rögön, mely veritékes,
 Vak dohhal izzad,
Keverve, könnyes, forró illat leng
 És szűrő sírszag.
Kalap-lehúzva nyomja a föld a
 Halotti párnát -
Fölötte csapzó késő virágok:
 Cseppenő gyertyák.

ZUGLIGET, ŐSZ

Régi bérc fenn; illanva árny árnyékot tól,
Régi, vén szem távozik a tájékoktól;
Ködben ring a Zugligetnek szép vidéke,
Ittas csöndben kéklő füst leng föl az égre.
Vén fasor közt furcsa mélység füll, sötétén,
Vén avar-gőzt holt levél hint árny ölében,
Ólompillás az öreg fák borulása,
Gally gallyt illeszt, hogy a hullást szem ne lássa.
Elmosódó vén fa-ormok, köd közében,
Mint hullámok egy lágy tenger nőtt vizében:
Zöld, piros hab felbuborog a gőz-tejben,
A mély csoda alszik ottan, az ősz csendben.
Mint hullámok, vagy imbolygó, felfutt felleg,
Mely álomként, ha megmoccansz, tovabilleg;
Olyanok a borzadt, lágy korona-bolyhok,
Mint tündér-várt sejtet leplük, tűnt házormot.
Tűnt ház-élek, mint húzódnak, hogy ne lássam,
Száz levélzet fogja, dugja, orv-anyásan,
Torlódva köröttük, szinte tovavinnék,
Mintha titkot-bontó, írigy kósza lennék.
Ne féljete, öreg fák, nem megyek én már,
Ülhet ott a tündérlány, hegy tetején már,
Szemem csak úgy nézi a szép, nem járt mennyet,
Csöndben, békén, s hogy nem övé, már nem szenved.
Ballagásban, amint mér itt sűrűt, ritkát,
Csak azt szűri örömmül már, amit így lát.
Szem-tükrében ahogy kandin, bújva lépsz még,
Távolról nyelt, könnyes, édes, méla szépség.

A BÜKKBEN

I

Már magvát rejti mind a méla parlag,
Vén, vér avarban húzom lábamat;
Már elvakult a sok kék, sárga csillag,
Hideg katáng holt csonkja fojtogat;
Majszos esők, fagyok, hők váltva faltak,
Dong az erdő, cservízben lomb rohad -
S bogyók szederj színén, mint jég ha száll
Kristály, hűlt szemre, ül a kék halál.

II

Ez régi, nagy kastélynak romja itten,
Mutatja még a tenger kőrakás;
Körül som vérlik, szeder-inda rebben,
Békés bokorba bú a pusztulás.
Tatár tiport itt, mondják erre többen,
Török taposta fel, meséli más -
Mindegy. Kővén pásztortűz füstölög:
Mit ember szült, szemét, rom, puszta rög.

III

Mint metszett kristály fénye, tiszta reggel
Az égtükör csíszolt, töréstelen
Felhő-csorbátlan; füveken a cseppel,
A nap gyémántként ing a friss szelen,
S mint ködlő, dús habból, párás üveggel,
Úgy nyel tudóm az öblögéstelen
Légből: - Oh, hús hév! Tiszta mámorom!
Bolond dőzs - részegségig-józanon!

IV

Amerre lépek, láng-lombok repülnek -
Hová suhog, hová e sok halott?
Tán túl, a légben lomb-mennyek terülnek,
Köszöntve fönn az itt elvirulót:
Dús égi erdőkön zöld, örök ünnep,
S nem hal a gally, amin tovább nyit ott -
Örök fényben, hunyt, ál-tavaszi jogán,
Örök díszül angyalok homlokán!

V

Iszonyatos nagy csönd. Amerre nézel,
Csak erdő, erdő és erdő megint; -
Zúgos kanyar újabb kanyarba vész el,
Míg fönn hegyhullám hegyhullámnak int,
Néma, nagy omlással, emelkedéssel,
Mintha láthatlan szélre lengne mind:
Hánytorgó, százcsúcsos, hatalmas ár
Táncában rendül a roppant határ

VI

Ragadjatok föl hátatokra engem,
Idomtalan, szörny, néma torlaszok,
Ég, föld közt, Isten-vívta végtelenben,
Hol csak a vad gőz lendül, szél mozog.
Vesszen el a világ szédült szememben -
S míg a bűsz mély rémsége felbuzog
S fejemre halál-párák pergenek,
Itass sötét-kábultra, fergeteg!

MINDENKIÉRT

I

Sírvunk mindenkiért: tán ez csodát tesz,
Sírj a vakért, ki látsz, vidám szemeddel,
S a poklosért: oh, szörnyű egy világ ez!
Ki élsz, hát élj rossz lelkiismerettel.
És utcák vad zűrében szörnyű vád lesz
A koldus - és mit földre dobsz kezeddél,
Mint ki silány fillérrel oldozást vesz,
Rád fintort intő, rendelt szeretettel.
S ha iszonyú klastromba lépne lábad,
Hol rém-robottól az éj lángja sápad,
Vagy sírna húsoz, vad keresztre vervén:
Nem lelhetnél a dolgok közt egyensúlyt,
S - jobb sorsoddal - egy percet, ami nem bujt:
Hogy nem lehet, csak ferdén élni, ferdén!

II

Oh, arcok, arcok, élők itt köröttem;
Oh, asszonyok, közel s távol barátok,
Akiktől jót tán nem-köszönve vettem -
Nehéz, vert szívvel nézek én ma rátok.

S kik éjbe tértek, kora-dér-ütöttek,
S mi dúlt, tán én is voltam a galád ok,
S már mód a bűnt nincs jóvátenni itten,
És utat immár csak szenvedni látok: -

A csillagokon és sír hamvain tul
Van tér reá s perc, hol lelked megindul
S oldást lelsz - tőlük - bús-boldog letörtként -

Vagy halhatatlan, vad kaini jellel
Hordod az ártatlan sebét: de nem lel
Könnyülést lelked attól, ami történt?!

III

Oh, dolgok, kik vagytok velem, ti dolgok:
Szobám, hol négy fal zord időm kizárja;
Asztal, meg ágy; ruhám, mit nyűve hordok,
Cipőm, mely utját hozzám fűzve járja;

Sok lom, amely viszed velem e boldog
S boldogtalan létet, kényemre várva,
Mig futva, sorra, gyúlt napokat oltok,
S új s új burok fed és lesz tőlem árva: -

Mint inségesre és fényesre kopva
Hordlak: úgy tépi, nyűvi egyre, lopva,
Sziv, ín, tüdő magát e földön éppen -

S ha majd nagy Őrzőm végnapomra olvas,
Együtt nyugosztok: itthagytok siralmas
Rongyok ti, az életnek börtönében.

FÉNY

Oh, világos, átlátszó látkörü,
Gyönyörü
Reggel!
Játszanak a sugarak,
Mint halak
Egy kristály-tükrü tenger
Habjain:
S mint szívemben, könnyü, fényes fejekkel,
A mély alatt,
Félig rajz, félig-inger
S árny - sejlő, surranó dalaim!

Oh, áldott élet, be mindig
Kiderűlsz!
Ime, friss fákön a hús
Lomb -

Ahogy a szellők remegve hintik
Belőlük az illatot!
Míg szívem alélva zsong,
Elhullva lágy, lélekalatti csendig -
Ölelve tárt
Vidám halált!

Béke, béke, mély
Élet!
Most hallgatom, mint a lég-elemek
A világosság fény-szövetét
Szóvik - s a mag zenél,
Sötét
Hajtásait bújtva a meleg
Földben -
S a roppant sugár
Óriás gömb-fénykörébe bűvölten,
Síkongó, ujjongó, üveghangu gyönyörben
Száll a madár!

Oh, a tavasz
Megint ébred - s ím, itt járok én,
Ittas utjait
Lépdelve, mint multam hős idején;
S a nappal nevetve sugaraz,
Vakít:
S ahogy csukom, nyítom boldog szemem,
Még ugyanaz
Vagyok -
S e zsongó, édes, vén Végtelen,
Élet és sürgés és munka a napban,
És galy és virág -
És pompa és szín; s a zengő, olthatatlan
Csodák
Kutjait ívó, mély életem!

A TIZEDIK KÖTETBŐL: IDŐK ÚTJÁN 1949-1958

FOLYAMOK

Folyamok

Feszítik a hegy keblét, folyamok
Vannak szivemben is; mit számít az
Idő! Aminek ki kell
Törnie, ki fog,
Hiába hül hó és szikla örvén
A hegy: nagyobb a Rend, nagyobb a Törvény,
Mely áramot
Fel-int,
Fakaszt, mozgat, forgat dolgokat
Maga szerint -
S ki kérdezheti és arra ki felel?
Folyj folyó, ne törődj semmivel!

Hisz ott van a föld, hol habod tapod,
És medret is ad, hol azt morgatod,
És táncoltató szelet s kedveket,
S tükrödben ringó napot, holdat neked.

Csak menj, folyó,
Menni, suhanni, szakadni jó,
Mindennel együtt, mi megnyílni való,
Maradjon az ürült mell s nyíljon a szó!

Eleget forrt a
Visszhangozó kebel
Ölén, mi hordta,
S benn dübörögve, fájt
A mélynek: mert nem kívánt utat
Ott, hol szállhatott, az űr szele vájt
Magányban, mely a semmibe függ,
S honnan mint nyílnia,
Jobb volt, ha marad
S mint űrbe loccsanni, jobb,
Büszke kebel és büszke hegy!
Dobogni a
Magadban síró isten alatt!

Büszkén elfúlni jó:
De nyílik és kell a folyó,
Mert, ami van: törvény alatt való,
Ha kérded, nem felel.
Hát folyj, folyó.
Ne törődj semmivel!

S hogy éltet-e vized?
Hát hogyne: hisz magadat viszed,
Oly buzgó már, hogy nem tartja kezed,
S meg, zúg csak: hiszed őt, vagy nem hiszed.

Mert nyíl, szakadni jó,
Nyíljon hát, ömöljön a folyó,
És zúdítsa még belső szél, nyílaló,
Csak élj, Törvény: s csüggés, fuss, gond, csaló!
Szél, nap, víz meg; s nem kér: mire való,
Élésben a válasz, s érv, taglaló,
És boldog a fogytig-nyílvá haló.

S hogy kinek kell, kinek?
Eget, felhőt víz, szél könnyítenek,
S bút, telt szemek -
S dús belső gyűl, remeg:
S szó folynak, csengenek,
És könnyül szíved s boldog, már nem beteg.

A TÖLGYEK ALATT

A bordás, nagy fákról a falevél hullt,
Rikoltott a vadlúd-had hangosan,
Mint dúlt szárnyak, iramodtak a felhők,
A tölgyek alatt ott jártam, magam.
A szélnek hangja zengett, visitott, sírt,
A táj magánkívül forrt, reszketett,
Mint rémtől-hányt alvó, táncolt a hullám,
Csillant vert könnye, mit élmévetett.

Ott jártam az úton, hol egykor Ő járt,
Zendült a tört nyár, zajdult a szívem,
Nyomó, nehéz lidérctől ülve mentem,
S nyelt fél-szavak lebegtek nyelvemen.
Lelkem forgott, majd kiszakadt belőlem,
Belsőm sírt, nyúlt, nem tudva mi után,
Mint kísértet-bolygatta sárga gyertyák
Lengtek, ingtak a levelek a fán.

Nem tudtam, mi ragad, mi az, mi úgy nyom,
Nem a konyult évszak s a sárga hant,
Nem, hogy a létből kimentem egy évvel,
S nem higgadt sok seb, mi ott ég alatt.
A gözből, a rótból, ím, egy alak szállt,
Mind sűrűdvén, mi úgy folyt szerteszét,
Mint őszi csillag, nyílt két szem a ködből,
Szél-nyomként éreztem az Árny kezét.

A felhők földig-érve hánykolódtak,
A szárnyas, mint veszett, vert, repdesett,
S nyelvemen, mint hajdan a dúlt Kiáltó,
Gyúló tüzet éreztem, sebeset;
S hangok szakadtak, mint álomban, ébren,
S mint áram, gyűrt, vitt belső, furcsa szél,
Billent tudattal nem tudtam, a lelkem
Nagy lázából szól, vagy Az ott beszél?

Mert rajtam kívül volt a kény, az ösztön,
S a Hang, mi zengett, itt benn, szívközel,
S úgy voltam, mint ki, szólni, valakit hajt,
Az unszoló voltam és ki felel:
„Ember, ne félj, nem vak rém, aki rebbent,
S amit megélsz itt, álomnak ne véld,
Ki szíveden át szól e furcsa szókbán,
Költő: Arany János volt, amíg élt.”

„Mester!” - lobbant bennem iszony s öröm fel,
Hangot nem nyert bámuló indulat:
S egyszerre mintha súlyt nyerne az árny-kéz,
S reszketnék eddig-lég terhe alatt.
„Hagyd a nagy szót! Nem csuda-tárni jöttem,
S nem ünnepre, hol fáklyák izzanak,
S unottá vált fonáksághoz. Hisz ősi:
Fojtott érdem, aztán fényes szavak.

Bár velem nem volt így. Közöny nem ült meg,
S a Hívatal becsült s a tisztelet;
Megujjongták a vert szív vérrózsáit,
S elnéztek a seb-osztó ok felett.
Mint hült holtba, leheltem bele lelkem,
Hév voltam, mely a fagyból fényt csikar,
S kísértem majd, mint ébredt, emberült, kelt,
És ha gond fájt, ült, egy volt: a magyar.

Nem fajta-önzés ám mi vezetett, nem,
Lelkem minden népért élt, szenvedett,
Rajongóan mi nagy, szép, felkaroltam,
Hisz tudja tán, ki érti könyvemet;
S magába zárt nép: példa csak a nyersre,
Mely több-volta gőzében fuldokol,
Mert érdek s cél: egyeztetni a mást s mást,
S szent álom még az Egy pásztor s akol.

Nem-fajta-gőg volt, mely vitt engem, óh nem,
Bár ősmondáid üztem, nemzetem,
Mert törvény, hogy úgy teljes az Egész, ha
Nem hiányzik egy Résznek íze sem.
Az összesért kerestem a kicsinyt, s még
Valamiért, mi túl s messzebbre néz:
Kiteljesíteni, mi bennem az álom,
Cél, vágy, mű, lét. Bár álom az egész.

De ne erről. Im, ünnepelni gyűltök,
Emlékem kelti száz száj, száll nevem,
S harsonahang, az attól irtozóra,
S nem inthet „állj”-t, ki por már ideleln.
Ám mi maradt még: a szellem sugalma
Egy élő szív kürtjén hírlelve szét:
Vigyázzatok! ha ünnep kell s ha van már,
Okulás keljen, cél s ne híg beszéd!

Nem voltam hős és reszkettem a harcban,
Nem, mint Ő, kire vak rém nem meredt,
Az Egy-gondolat szentje: ám hű gond vitt,
S kétség közt, féltő lelkiismeret;
S ki józan volt, ha hév vitte is égben,
S ha ott: a Ténnyel hív talpa alatt -
Vegyétek most szavát, mit tiszta ész mond,
S fönnről néző, táv-szűrte indulat.

Kicsinyke nép, rokontalan a földön!
Szellemben, szívben élhet csak erőd,
Művekben, több erényben: s csak a szebb, jobb
Emeljen itt, mi éltet hőst, merőt.
Egység keljen, mely felmér itt teret, célt,
Túl látás- és vér-különbség felett,
Lehetetlen álmok dühén, bűvén túl
Józan s való közt. Tűnj gőz, gyűlölet!

Nem a térben: lélekben van a nagyság,
Befelé nő örök birodalom!
S magad kimerve és teremve, éred,
Mit föld nem adhat, hiú hatalom.
Föl, égnek nő az óriás fenyő: s csöpp
Közből; s mélyebb a víz, ha keskenyebb;
S Mű tudatával vidul a szerény jó;
Ez gyógy, hol ég tán még sérv, régi seb.

Megtölteni, mely keretet a sors ad,
Feszítve, hatva, dús nyugtalanul -
Nép, amely ott ült a történet ormán,
Hulltság tév-képétől így szabadul.
Kit nem lanyhít való s vélt balkörülmény,
S teremt, küzd: ember s nép el nem veszett,
S mint méltó társ, ér ama nagy jövőbe,
Mely eggyé fon majd száz színt, nemzetet.

Halld hát, magyar! Zenebonán, szókon túl,
E nap legyen, mely lázt, viszályt temet!
Csak ki tettben éli, mit mond a költő,
Az ünnepelje az én nevemet.
Sebzett kényességem, mit bánt az ünnep,
Csitul, ha nemcsak alkalom dalom
Üres szerepre. Míg él: kürt a dalnok, -
S ha holt: intés, példa, hív oltalom.

Fel hát! A rossz szünjön s a jó maradjon:
 Rajongás, hév, harchoz kész, vakmerő,
 De nagyra menjen minden: s egybefogván,
 Csodát művel - ős tény! - egység s erő,
 Csodát a hit. Előre megy az ember,
 S az elsők közt te, magyarom, hiszem,
 Pór-sors után most más s jobb. Ez leszel, nagy,
 Méltó, derék, új, több - vagy semmisem.
 De nem. Tudom, hogy győz az ész, belátás,
 Szükség törvénye: s az Erő, mi vitt,
 Hogy itt vagy, itt vagy, annyi baj után még -
 S eszökhöz, módhoz, mi éltet, segít,
 Vedd hát szavam!" - S elhallgatott a Hang most,
 Kezem a légbe s szívemhez kapott,
 De csend volt, csend. Ködöt láttam csak aztán,
 S köd közt átfolyva, a fáradt napot.
 A tűnő napot láttam csak s az őszt, őszt,
 S az este jött, az este, sebesen,
 Mintha mindent befedni vágyna egyből,
 S oly érzés töltött, mint még sohasem.
 Szívem boldogan s fájva reszketett, forrt,
 Szemem, éreztem, orv könnytől meleg,
 Míg, mint lágy szó után jó kéz puhája,
 Hulltak rám, hulltak a halk levelek.

(1957. október)

RADNÓTI MIKLÓS KÖNYVÉRE

Újra kezembe került ma a könyved: s hirtelen itt volt
 Egy mély este, együtt -
 (Óh, mily furcsa, de mindenből emlék lehet egyszer,
 S álmot mondok el így!)
 Ott ültünk s meghánytuk emezt, azt, könyveket, írást,
 „Miklós gyöngé, sovány,
 Úsznia kellene és sportolnia” - szólt feleséged,
 És te reá, hogy: igen,
 Majd, a tavaszban. S megszólalt most, túl, egy a csöndben,
 (Ködből száll ma felém,
 Mint az az arc: abból, aki ott volt, pár alig él már!)
 „Rémhír biztosan: ám
 Azt hallottam, a németek, egy-két nap, s bevonulnak” -
 Aztán senkise szólt
 Többet az ügyről. Majd szétmentünk lassan az éjben,
 S létünk dolgai közt.
 Minket el- és megüzött a durva napok riadalma,
 Téged várt a sereg;
 Gyilkosok és rablók rántottak ronda robotra;

Oktalan ösztönü vad
Mérte reád a szuronyt, és vette el éjjeli álmod,
Vette el életedet.
Száz ezer átok a szörnyön, amely rád gyilkot emelt ott,
Haljon el élve, ha él!
S vesse a föld ki, ha holt! S oh nincs rá átok elég, ki
Költőt, dalnokot öl:
Míg abban, földön túl nőve erőben, a lélek,
Sír maga sorsa felett,
Mint te zokogtál. Óh, szebben nem sírt soha, Miklós,
Senki igaz valakin!

MEZŐ

Nézd: ici-pici szárnyakat
Bontanak
A vesszők; s a fák, mint a buborékokat
Hányó gally a vízben, olyanok
A rüggyel; és zölden ragyog
A Nap csókjától a rét - mert a föld
Pirulása: a zöld;
Zöld, zöld, zölden fut el
Az izgalom, merre a Nap legel.
És pezseg
A meleg,
Áthat földet, fát, legalja-avart,
És szerteszét
Dúgja fejét
Száz szár, mint megannyi tűhegyű kard.
Óh, barmok boldogsága a mezőn! meleg
Gőzben mi lágyan hempelygenek
A szántott barázdák és egymásra simulván
Csupa hullám,
Hullám a föld - míg mag-vetve lengenek
A karok, s egy madár egyre messzebbre tép
Énekével a kékbe:
Óh, béke!
Óh, zsongás, sugárzás, munka, annyi szép!
Add, hogy ne mozduljanak
Soha az indulat és a harag,
Dúlni, mi völgyön, halmon ma zengve éled
És városon,
Hol lágyan, lágyan búg a gép,
És milliók lába sűrögve lép
Egy dallamon:
Élet.

Szívem földre teszem: vele dobogjon,
Szemem a madáron függ: vele zengjen,
Vérem, ínam gépben, tollban lobogjon -
Békés, víg sürgés közt jobb, mint a mennyben!

EGY ELENGEDET MADÁRRA

Eridj, madár, itt a te birodalmad,
Fák font köze, hűvös avar, szabadság,
Nyúlt törzs hegyét nagy ég szelei mossák,
S varázs von itt óvó határt, hatalmat.

Meddig a tág szem ér, vagy szárnyad elhat,
Minden tiéd: s ha zárt a röpké rabság,
Hogy óvó gondok tört röptöd gyógyítsák -
Jobban nekem fájt. Most szállj! Szűnt tilalmad.

Az édes és halk, végtelen nagy élet
Zsongásában tűnj, menj. A nyárnak éledt
Tengere hív, halld, mint lágy láncot oldok -

S kezemen hagyva tollad lágy puháját,
Szívemben egy bohó bú futva fáj át,
Míg boldog tüntödnél ujjong, a boldog.

LÁTTAM A FÖLDET

Az éjszaka láttam a földet, amint forog -
(Miközben, az ürbe kinézve, mintha csak kerítésen át
Billennék, oly semminek látta, akár kiszökni is
Az Anya-mindenbe, a könnyű, mindenhol otthonos
Vad, vad szellem!) - perdülve, víg pörgettyű gyanánt
Iramodott tova a nyom-nélküli világ
Utjain: mialatt felváltva napba s éjbe borult,
Más-más felén, a fénytől elfordulva, vagy az iránt -
S azonközt láttam az alvókat is, a fele-föld
Házaiban, míg a másikon az ébrenlét ragyogott,
Harsogott, zengett: láttam, mint forog a Föld
A Nap körül! Az iszonyatos szép gömbhajó,
Hatalmasan és biztosan és lengő sarka körül
Meg-megfordulva, vad örömben kerülve a roppant Sugárt,
Játszi táncban! miközben, ím, ma éppen a napközel
Május mozzantó mosolyos övében haladunk -
S még közelebb nyomulva a nyár nyit, s nyár után
Lassan lankad a láng és hűl a hó hűvösén,
Amint legmesszebb lengünk: de már vissza is kerül
Derűnk a büszke rendben, ahogy kering újra körül
Nagy Bolygónk! - Éjten éj volt, senki sem zavart,

S én álltam a háztetőn, mint hajó fedélzetén,
Míg, homlokom előreszegve, mintha a rohanás
Szelét éreztem volna, mialatt a kezemben kibomolt
Zsebkendő lengett! Ugy álltam ott és szívem repesett,
Amint szálltunk a szélben, szelve a csillagok-közi
Tengert! s szemem az ürbe szegtem, mint büszke kapitány,
Aztán kezemmel meg-megverve a derék hajó
Hátát, kiáltottam: Csak előre! Ugy! Vigan!
Éljen nagy Utunk! Éljen a Föld! A Világ!
A hallatlan, nagy, képtelen és gyönyörű Kaland!
Az erők tánca, az örök, kifogyhatatlan öröm,
A biztos ujjongás, melyben a világ ünnepli magát:
S a nagy Rendben, táncban, mi, végtelen útu emberek!
Előre, lankadatlanul a Szépre, Nagyra! Meg nem áll
Egy percig sem a roppant roham, a beteljesülés, haladás,
S mi van, minden csak ujjongni, szebbé lenni tör,
Szemünkben a fénnel, mely körül röpke röptünk rajong,
Együtt vagyunk mi, földek, népek, csillagok, -
Bukva és kelve, forogva és csak többre törve lázasan
A nagy futamban, amelyben jobb csak jobbra vált,
S meg sem látja, mint átugrott árnyat, a halált!

ILLAN A TÜNDÉR

Cseppentsd véred, új ég! telt felleg-suhatag
Mögül, mint a bemetszett ujj begyén,
Buggy ki, langy eső; mormolva alszanak
A tejszemű csírák; nyújtsd kortyod, víz! s te, fény!

Lám, a lég nyomtalan szín-tükrét szántja már
Sok kis hajó: sikamló-könnyedén,
Szárny-evezővel gyors hadarva: száz madár -
S mint csöpp, csillan a lég tolluk mártott hegyén.

Némelyről dalt hallok. Fut, fut a kis hajó -
Megy? jön? Benne a várt, a gyönyörű, a jó -
Ő zeng így; most ujjong, majd szívbe tép.

Szökj, plánta, rög, hamar! szűnj, ólom-szunnyadás!
Alvó királyfi: föl! Perc hozza - s viszi más!
Illan a tündér, a Tavasz, a szép!

MÁRCIUS IRAMÁN

Pettyes, vad március, fele-tél
Még az év,
De már rohannak a víg folyamok,
Hallod, szívem?
Kél,

Ami él,
És a föld szive reszket, dobog,
Jön az ébredés.
A vad hárfák zengjenek,
Csak az hallgasson, aki beteg -
S ez is kevés,
Mert a szelek tengere csupa láng,
És részeg, ficánk
Fényben a fák forrnak s a rügyek rengenek.

Óh, márciusom,
Bimbóknak apja,
Fel, fel dombon, uton,
Futva, vigadva!

Örjöngenek a részeg elemek,
Ömöljön hőn mindenha volt meleg,
Rügyszakasztó szélnél vérzsendítőbb,
Mert hasad a Nap -
És forró emlékek jönnek száguldó hevén,
Nagy Március, téged hoz az ifjonti fény -
S azt, ami több
Volt nekünk, mint ima a holt kebelén:
Mert, míg nap éjre jön és télre nyár üget,
Emlék, vihar-irammal, hozza a hősokeket.

Óh, rögek, hol Petőfi járt, tapodott,
Óh, ég, melyen Bem nézte a napot,
Damjanich talpa alatt törtek a füvek -
Még hallom, dörgenek
Az ágyúk, az ágyúk, mélyen „Vízakna s Déva közt”,
S pirosuló, komor
A nap és a vér meleg -
S mint tüzek a Nap-tengerből, melyen a világ
Csügg: hozzák a csodát
Onnan, ennyi év távolain át
A forró, vad, tüzes, ifjú szelek.

Óh, emlékezzetek
Ti, kiket a ráért
Jobbágy-iga nem sujt már a porba,
És viszkettesse föl a hajdanti szolgálta
Sebei nyomát!
Gondoljon rájuk: kik a szabadságért
Kiálltak, a sok, sok derék,
S hullt a kiváltság.
Idézzétek a hős apát.
Új s új nemzedék,
Negyvennyolc hőseit, - kiknek, ha hullt
Is ügyük: taposott üszkén újra gyúlt
S élve ég -
Zászlók lengjék, szavuk kiáltsák.

Óh, Nagysarló, Isaszeg s a többi csaták,
Mikor, mellet feszülve, akár a világ
Ellen, nyomultak a honvéd rohamok!
Óh, emlékek, miktől a szív lobog
S büszke vagyok!
Átlépték Buda falát,
S kivetették a határon át
A gőgös zsoldos sereget
A mezítlábasok, rongyosok!
Óh, vér, lobogj arcunkba, vér!
Amíg nap új nap sarkába ér,
Népem, idézd
Őket, s a példát, a nagy-merészt.

S Őt, a vad lángot a szilaj
Meteor!
Óh, dicső megnemalkuvás!
Vad, gyors és csillogó, mint vízrobaj,
Mit a hegyek háta hord!
Óh, hadd nézzem szemedet,
Annyi volt hullás és bukás
Után, egünknek álló csillaga!
Óh, nézd csak népem, nézz oda,
Nézd Petőfit!
A legszebb zászlót, mit szent erő vitt,
Míg él e föld,
Min honvéd-ösöd vére dőlt
Sok év előtt. -
Mint hosszú, vészes útról érkezett
Áhítva óvja az emlékezet
Ölén, ki társa, vezére volt:
A Költőt, ki jogodról dalolt.
Óh, nép, hagyva a szolgasort -
Míg ver szived,
Tartsd benne Őt!

JÚLIUS VÉGÉN

Hol vannak a rózsák?
Színtelen picí gömb maradt
Helyükben; almák villogó bőrrel köszöntik
A nyarat.

Hamvasbőrű szilvák
És körték, mint a trombiták,
Hirdetik: elmúlt az álom, s tettekre ért meg
A világ.

Bögyös nagy barackok,
Szőlők, mik lefüggenek sután, -
Fogd meg a zászlót, kéz, és lépj vigan, előre,
A nyár után!

Habzik az erdő-szín,
Habzik a vén szívben a vér -
De a légben kard cseng, eszme, szín és szó: száz szép
Csatatér!

Borongató alkony,
Settengő árnya a láng alatt -
De nem aggul, aki küzd, remél, biztat, ég, hisz
És halad. -

Kardcsengés, víg dobszó,
Szavak, amiknek rendje vág, -
Fogadd karunkat, vérünket, mely érted pírlik,
Jobb világ!

MADÁRKÁM HALÁLÁRA

I

A kis madárkám elrepült,
Egy égi fára települt,
Be fáj a szívem, be fáj!

Egy égi fának közepén,
Ott ül, s nem látom többet én,
Be fáj a szívem, be fáj!

Feje fehér volt, maga kék,
Itt a fülemben szava még,
Be fáj a szívem, be fáj!

Tolla kék, szeme fekete,
Szememben még tekintete,
Be fáj a szívem, be fáj!

Itt röppent, játszott, énekelt,
S egy ablak nyílt s ő égre kelt,
Be fáj a szívem, be fáj!

Egy ablak nyílt ki: a halál,
S ha rés nyíl, a madárka száll,
Be fáj a szívem, be fáj!

Neszét még s hült nyomát lesem.
És már nem látom sohasem,
Be fáj a szívem, be fáj!

II

Kis bábu ül fejénél; rőt cserépben
Parány dombocska alján alszik ő;
Piros cserép, csöpp, játszi temető,
Könnyü, bohó, mint volt lakása éppen -

S a kis tündér-lélek, mi élt szemében,
A símitó, bús, édes, békítő,
Míg látta még a józan nap s idő,
Ámultató, meleg, halk csodaképpen.

S ha szellőben feküdne, vagy sugárban,
Az sem volna neki szűk, - vagy a nyárban,
Illat-halom alatt, kék légi tájon:

Ki szellem volt tán, röpke, halk ígézet
Szép bűve csak: hogy míg, nézvén, enyészett,
Megtelt szived, képét nem hagyva, fájjon.

VIRÁGOK

Virágok, virágok, virágok! édes
Tündérei a tünde bálu nyárnak,
Sárga, rőt, kék, hó, könnyü, karcsu szárnak
Hegyen; virágok: s gally közt, lány-füzéres

Víg díszletként; csudák, csillag köréhez
Hasonló csöppek: s mint a napsugárnak
Gömbje; rét-ég-dísz, ünnep: mint vasárnap
A nap közt; szebbek, mint róluk beszélhess!

Szépség halk hűgai; az anyaföldnek
Küldöttei, lágy vigaszul a törtnek;
Holtak álma; s bimbón-tört éltü gyermek

Mennybéli mása: vagy halk Szép szívében
Meggújva nyílt, és most száz csuda képben
Égve feltört, lehetetlen szerelmek!

A HALAKKAL, MADARAKKAL

A halakkal, madarakkal,
A jó futó vadakkal,
Ha elfutnék, irgalommal,
Szép nyugságban magammal!

Lám az egek sötétülnek,
Szívek bánattól kövülnek,
De jó futók mint röpülnek.
Kis szárnyasok derülnek!

Futva, nyögve és letörten
Lépünk itt mi, de a zöldben
Kis madarak szólnak, élnek,
Víg kedveket cserélnek.

Víg nagy kedvben csak repülnek,
Fáradt-zengve meg elülnek,
Kis szívükkel csak hevülnek,
Ujton ujton örülnek.

SHAKESPEARE STRATFORDBAN

1

A Megnemfoghatóba belekérde,
Állj itt, ember s idő vén kidobottja,
Állj és piheg. Lehült a láz, lefolyt a lét,
S te itt vagy, egyedül. Mert mit jelent a
Fakó rokon-kapocs unszolta pár még,
Idő s tér hosszú távján hült kezek,
S fogó, zavart tekintet, mely mögött
Ott néz az idegenség; - s szó, amely
Bizonytalan melegségével is
Nagyobb magány csak. Hidegek nekem
E hely szurdokjai, mint test, miből
Kiköltözött a láng, a táj halott,
- Ifjú napok tanúja - s domb, liget
Kedves meghitten már nekem nem int;
Festett a nyár zöldje, s a madarak
Zengése, mint elsúlyedt városok
Hangja: miket álomban láttam én
S még itt kísért; s e lég lágy csöndje csak
Fojt, mint betegség! Vak halott a báb a
Pillének; s únt az ágy, mely hordta álmod,
A nagy napban; oh vad, távolító láz
Az ős öltől! s nyílt szárny tág napja: Város!
Üres hüvelyként ittmaradt vidék,
Melyből kiszálltam! Óh vak repülés!
Vén táj, miből erőm szívtam a nagy
Tánchoz: száz arcban be kiéltelek -
S bűvös képed után, mit annyi rajzban
Idéztem, font mesém közt, messzi másod
Növelve, gyújtva még: most a valóság
Színében be kicsiny vagy! Mert koholt,

Jaj, s álmodott gyakran, mi szép; ahogy
Magunk is légből készülünk: s mi van,
Olyan csak, mint az álmok! Míg, ezer
Képzeltetésünkről, s elme, szív beteg
Színjátékáról, mellyel vert magát
Tartja az ember, mit sem tudva, folyasz,
Nyugodt, nagy élet! S lassú Avon, te, zöld
Partok közt, lágy kökörcsin s kankalin
Pásztorcsillagait gyűjtva a víg
Zarándok nyár elé: mint ama nyers,
Vak, felleges tavaszban, amikor
Születtem. Óh nap! És mi is, mi méltót,
Jót így hozott? - Születtem s meghalok.
S a kettő közt: mint forgószélben, égő
Naptól süttött por tánca: egy vad élet;
Sok harc s papír. S most? Itt vagyok. Ki voltam:
Tűnt, ment; s tán hallhatod is dobbanását,
Fül, ha figyelsz; s a bú- s örömsereg
Madárrajának zengését amott fönn,
Fönn! Vagy nem az köt hurkot, hogy a nap
Oly fojtott? Szállj le, nap! A harc, a kürtök
Már némák. Mire járnád, fénylovas?
Ha elmúltak a csaták és csudák,
Menjünk pihenni. És mit, hogy tüzed
Ködben ment - vagy tapsolva, levelek
Keltek nyomán, a szél közt: mint a lég
Lágy önkívületében! - Hogyha lenn,
S messzünnen nézel vissza járt határt,
A teljes gömbbel tárt szemed előtt:
S hátad megett a hívó, hangtalan
Méllyel: nyughatsz. Óh, William, este van!

2

Óh, lángok csöndje, csökkenő sugár,
Visszfényben csillogó ég! Óh, szívem
Halk dobjai! Halkak, hogy nem repül már
Hangotoknál az ifjú harcra! Óh, nagy
Hős lendület, mindennek akarása -
S száz-éhu lelkem roppant láza közt
Mit is akartam? Óh, hitek s erők
Bősége: s hív szolgák, szavak, szavak!
Lángléptű paripák, kéznél legelsők,
Mik készsége várta az ifjat, istent,
Gyors tette ugró kedvén! Mert mi vitt,
Mód, forma: mely nemcsak véletlen, egy volt
Sok lehető közül, könnyítve tární
Lelkem nagy zengését!? Túl sok, amit
Hordtam; s min nyílt, az eszköz szűk, kevés.
S bár (mint duzzadt gát száz csapon folyik,

S túltölt felhő) száz torkon zúgtam is
Terhem: - mint gyenge jelkép közelít zárt
Rejtélyt - amit elmondtam, annyi csak,
Ahhoz, mi voltam. Sok, sok írt papír;
Lélekkönnyítő órák; vak, szeszélyes
Játék-teremtés tűzében koholt
Ember-kép képzelt láza, szócsereje:
A nagy Lét bohó váz-mása - e roppant
Játékban játék! Gúny és száanalom!
Festett hősök locska szaván kitárni,
Mit üztél, a lélek s lét titkait -
Óh, s mi az élet?! Mit írtam: szerep,
Kedv, alkalom, parancs-kívánta szók, -
S a mélybe-hatni-vágyva, egy bezárt,
Szűk és tákolt világ szükség-hatalmán
Körben forogtam. Ám sok volt így is,
Sok! Mert mi jó annak, aki e tág
Világ száz sajgó terhét, dolgait,
S egy éjbe zárt lény kérdő, tört szavát
Nem bánva, csak mulatni vágy?! Vagy annak,
Ki ingatag hatalma szépítő
Mázát, s nép ellen hív szolgálatát
Kívánja az írásban? Én, e két
Érdek közt futva, fáradoztam adni,
Mi adható: s középúton, a véglet
Közt, ám fülekre várva mégis -
S így legbelsőm titkolva, ha a kénynek
S olcsó tömegnek nem szolgáltam is -
Nem szolgáltam magamnak. Mert ki tudja
Ki voltam én, a dörgő és patakzó
Szájú hősök közt, szerep és szerep
Szerint az épp sorost emelve mindig,
Minden erőmből; dús szó-áradással
Éltetve jót s gonoszt? Bitor király,
Fuvalkodott úr, csélcsep, híg bolond,
Tiprott erénnyel egyképp állt a polcon,
Egyforma szóveretben. Mintha e
Világ nem más volna, szerep csupán,
Hol jó s rossz játszik joggal egyaránt,
És hogy melyik minő: csak a siker
Tud különböztetést! Így hát hol a
Bíró - aminthogy e világban itt lent
Nincs - ha a költő (egy írt s magasabb
Világ teremője is) e silány
Valót másolja csak?! És hogy a színpad
Törvénye ez: közöny s a tárgyyszerűség?
S ki vitt, hogy ezt csináld? Mert van, ki csak
Magát adja, magát! irány gyanánt -
És például a jobbra: s van, ki játszik:
Színt játszik, színt! Giordanok, s Morusok -

S William Shakespeare! William! Megmondanád hát,
 Mégis, mi voltál? Szent-e, vagy gazember?
 Tiprott szegény s jó hangja - vagy a zsarnok
 Lakája? Hívó, vagy istentelen?
 Ujhitű, vagy régi? „Százlelkű ember” -
 Mondták - ki mondta? - Ám hol a tiéd,
 Tiéd? De mindegy. - Kettő vár szegényt:
 Kenyérnek tánca, vagy a pusztulás -
 Nos, ennyi csak. S ha így volt, hát legyen.
 William akart, s voltak tán álmai.
 Tudott a jobbról is, mint senki más:
 S csőrét nyújtotta a kicsiny család,
 S játszott Shakespeare, a bús komédiás.

3

Csilló, vetélt élet! Be fényben intesz
 Felém! s a köd mögül, hogy ingtok erre,
 Multamnak árnyai! Élték - vagy sohse volt
 Képek és légi semmik? - Földi hús
 Sullyal dobogva e valószerű
 Élet rettenetes és gyönyörű
 Terén - vagy csak képzelve: álmok az
 Álomban? Mert hol, mit toll alkotott,
 Az arcmás, és imbolygó holt között
 A választóvonal, vég és határ,
 Idők távjában elfolyva, a messzi
 Szemnek: mindentől messzi! Mintha e
 Lét is kívül volna, mint itten állok,
 A Semmi szirtjén! - Mik vagytok ti itt, kik
 A múlt s jelen között, a holt idő
 Tarajtalan színén, s vak úr ölén át
 Kisértve, jösztek?! A feledtnek, az
 Unott hajósnak itt: ki célt, irányt a
 Habra hagyott, s vont élete lapátját
 Eldobva, várja, díbdáb, tehetetlen
 Törzsként, mint hatja át, súlyeszi a
 Múlás törvénye. - Véresfürtű, sápadt
 Ifjú ott! Vajjon mit jelentve lengsz:
 Tél-ült szívem sirálya! Hát idáig
 Is tart figyelmed? Óh Essex! Fejed
 A régi büszke, ám szemed üres,
 S királyi ifjúságod vak, merész
 Villámát rejtő s föld-rengetni kész
 Kezed jogartalan. Óh, hatalom
 Pálcája s törtje! Mert ember-magad
 Megtartva, nem szolgálhatsz földi istent -
 Mint azt szolgálni bármi kész vagy: illan
 Az érdem, ha gyanú, csel, vagy szeszély-szél
 Játszik a kénnyel! - S te: a Nagy Palást

Törvény-súlyú pompája közt, s az elme
Nagyobb rangú fényében! A Titok
S Éj zúgait nem járta még hatóbb láng -
És példája sem volt nagyobb a pénz, rang
Csábjával a dicsőt csúf bűnbe ejtő
Ördögnek! Bacon! Mert szörnyű a gyilok,
Kény, árulás: ám iszonyúbb, s a köznap
Futó, árny-emberének legvadabb
Gaztetténél is gyötrőbb kép: a minden
Idők elé eszménynek állított
Szellem a sárban! - És ott! Koronázó
Aranyak fényével földön, lehulló
Bársony s brokát hullámából kinyúlva
Gyémánt-csipkékben! por-mély, s istenültség;
Rebbenő félés, gög - benn lárva - nagyság
Grimásza te! Uratlan Albion
Házán csel, vér, könny, s taposnivaló
Torz nőiség rángó száz görcse közt
Urkodó némbér! Erzsébet! - S amott te!
Szemmel pillogva lesván árulást még:
S nyak-fodraid közt baj-nesszel tekergő
Ónsárga arcod s nesztelen sikamló,
Majd hőkölő gyors lépteid mögött
A Rémmek árnya! Óh Jakab, ne félj!
Hallgat a Nép s a huligán Tanács
Kedved s bűd képe: s a kaosz s az éj
S a meg nem született dolgok homálya rejti
A hallgató betűt! Lázak, zavart
Hangok kelnek - s zárt ajkú, szigorú
Arcok, s a vad pokol s mély füstjeit
Idéző zord igék s hideg papok
Előtt rebben a Szép! Ne félj, Jakab!
Hallgat a szó már, - vagy mi száll, tiéd:
Révedt, meredt-szemű, újfajta üdv
Élőn s valón át hold felé futó
Vak puritán hada - s az égi Isten
Képében itt felelni nem kötött
Urát zengő bér-toll! Mert, jaj, a zsarnok
Vér- s bajtelt útján, vad kíséretül,
Van egy, gyógygyal s bűvvel gyógyíthatatlan,
És századokba belevérző, minden
Rossznál még hőbb rossz! - A földre dobott
Élő élni akar: s a kényszer, érdek,
Okos belátás s becsvágy vitte szellem
Vitéze gyakran kész eszköze lesz a
Vad hatalomnak. És ki az, ki vállal
Bajt, üldözést, börtönt vagy éhezést,
Galád vádat, gyanút, gúnyt és kicsinylést
Nyugton viselve a mindenkori, s jót
Kínáló alkalmat lóként cserélő

Fürgék fénylése közt!? - Óh, William, William!
 Ne vádolj! Hallgass! Hisz zengett a hív lant:
 S fényesre mosva kelt Henrik, a hóhér,
 A nyolcadik, lám! - s dicsőült Nyugat
 Trónjáért reszkető s vér-gyilkoló
 Ál-vesztaszüze! S óh! szonett-babéros
 Szép Pembrok! Játékkard s a hangtalan
 Mértékrelépés csillaggal díszített
 Gyöngy-ifja, főfő termekben! - A pálca
 És koronás homlok, s öldökletes
 Udvarnak szemmel bábként rángató
 Hatalma mellett, a másik: a Pénz
 Tán még sívárabb kénye! Mennyi toll
 Villámát látom innen, az aranyzsák-
 Bitangnak szolgálni vad üzletében
 Hamis cégérként! Óh jövő! Bitornak
 Cím, s szajha-csáb, s ipar-tárgy: szent betű!
 Ki kezdte? Ki? - Ég megbocsásson! Én nem!
 Túl nagy volt a csömör, s Timon dühénél
 Tépőbb a visszatorlás, enmagam
 Ellen: s mi vitt, vont! Óh sors! Óh idő!
 Baj, szükség, kény sodra! Shakespeare betört a
 Kell-nek! Shakespeare fizet! - Hát vesszen a
 Siker, víg élet, tánc s emléke mind!
 London, fény, láz, taps, ellen és barát,
 Vad öröm és bú s torz, vak szerelem,
 Pénz, kegy hajszái, vállverő, hideg kéz,
 Sörös, mord-hangú matróz-éljenek,
 Színház, te végzetes láng, átok és menny:
 S vesszen, mit írtam! - Egy vén délután,
 Nem szólva senkinek, s könyvet, papírt
 Otthagyva, mint útált jelét a bűnnek
 A vétkes, lóra ültem: s itt vagyok,
 Im itt. Mint egy, épp álomból riadtan -
 Vagy mint kire gyors szender bűve hullt,
 S az ejtő percben, tarka bódulatban
 Táncol benne a mostan és a múlt.

4

Nem sejti senki itt, minap ki voltam,
 Vagy hogy mit írtam. Gyűlölt itt az írás,
 Hacsak nem a mennyet szolgálja, és az
 Új rajongást, hitet. Jó temető ez,
 Jó lesz nekem. Bolond, nagy mulatás
 Után hideg, hideg csönd. Szükszavú nép,
 Józan napok. S legyen, leng az idő,
 Porlik, porlik a test, halkul a szív,
 Ideg s izgága elme majd megáll,
 S utána lassan jön a feledés -

S ákombákombetűjű fejfa: „Itt
 Nyugszik William Shakespeare, stratfordi polgár,
 Míg élt, a jót szolgálta és az Istent,
 Jámborságban s hív erkölcsben.” - Habot vet
 A föld: s habja az élő; és a hullám
 Száll, s új váltja: miközben a nap, ünnep
 Fényén szikrázik: él. Bús s víg a játék -
 S egy majd a csönd, világ urának álmát
 Élte a csöpp, vagy csak a percet. - Engem
 Is hogy vittél, Varázs, te! S volt, amint volt:
 Hittem a jóban, szépben - s hogy lehet
 Ember, ki hordja: s hogy a legnagyobb ez
 E lengő földön! Mint azt is tudom,
 - Érezd, vén, s nyughass! - hogy a vád s az önvád
 Kínjától s tárgyától felold a szent láz,
 Mely mindenén túl, mi hiút kimondtam,
 Vitte szívem! s a halk, felebbező vágy
 A gyarló percben, mely kezét kinyújtja
 Egy felmentő Nagyhoz, a vert, esendő
 Ember nem állt próbáin! S hogyha nem
 Méltó polgár s hívó: óh, szív, tudod.
 Hogy költő voltam! S tiszta, mint a víz
 A mélyben, - s mint szelíd, jó szemetek,
 Ökrök, lovak, a halsodró folyó
 Fűzfái közt! „Avon hattyúja” - vagy hogy
 Mondtad, Ben Johnson! Ben, öreg fiú,
 Szívbéli ellen és harsány barát,
 Mellenbökő lelkeség s dörrenő vád
 Pogány angyala! S még hogy is: Kicsit
 Tudtam latinul, úgy van, görögül még
 Ugy sem. Hiányzott nálam a szabály,
 Hármasszabály! - Óh rend, mérték, ütem,
 Idő, föld s ég, nem mérhető terek,
 Mik közt, mint megfeszítve, ültem itt,
 Nem férve hármasszabályban -
 S nem férve semmiben! S nem tudva mást, mint
 Mit ős szívem sugallt. Ben, óh Ben!
 De már mindegy. A formák és szavak
 Im, messze! s a Mindenben is szűken
 Elférő hév, vágy, fájdalom, feszült
 Bolondja itt van, itt van. Kis sziget,
 Halom, völgy. Még szóljak? Senkise hall már,
 Senki; s otthon s megjött: mily idegen
 Egymásnak. Ámde égben leng a lomb
 S lehull a földre, s kósza felleget
 Hab nyel be. - Kit törvény-sors visszavert,
 Óh, föld, lég, víz, fogjatok engemet.

ÚJ VITÉZI ÉNEK

Harcnak útja, tüzes útja,
Hajszás, aki futja,
De vitéz, ha tudja.

Lánggal ölvé, száz veszéllyel,
Csak vigan, akármit érvél,
Szép te majdan, messzi fényjel,
Ha győzve, ha bukva.

Magam szántam, erre szántam,
És meg mitse bántam,
Száz vad dühe hánytán.

Pirosan jött fel a reggel,
Hogy születtem, szép jelekkel,
S hogyha üdv a harcra nem kel,
Légy, nap, jó irántam.

De csak újra, s ha kifúlva,
Hullton sem tanulva,
Vitem, víg vadulva;
Uj bajok s korcs régi ellen,
Tiszta jóért vítt a mellem,
Szabadság, nép, büszke szellem,
Vigy, kedv, sohse múlva.

Dúlt javamban, s ha magamban,
Gúny közt, hív szavamban,
S hol nagy igazam van,
Vakság, álság, vad gyűlölség,
Rángó mérgük had süvöltsék;
Vívj: mintha jónk, min pörölsz: még
Nem állt volna jobban.

Tél ha széled, tavasz éled,
Időnk ha kifénylett,
Szép hó semmivé lett;
Rózsa, csók, szép szeme vert seb,
Szép a menny, mit fényserreg lep,
Csillag, zöld, mező: s te legszebb -
Jó vitézi élet!

EGY GYALÁZKODÓNAK

Csöndben hallom, hogy a bolondság szájal,
A kurtaeszű, a feledékeny.
A nagyra-csöppent, ím, nem bír magával,
Puskapor-szagkor járt ő más vidéken.

Nem jó neki, amit mondok s mint lépek,
S hogy elnyűtt jelszóm még a szabadság,
S mint zsoldosnak állni multban nem értett -
A harcos magának tartja ma kardját.

Hogy s mint teszek, lehet okos, avagy nem,
S ha volt, hogy szeszélyek vak dühe sodrott:
Ne oktasson ma helytállásról engem
Az, aki a balidőben megugrott.

S ne, akinek nem hallottam szavát sem,
És most egyszerre, ím, előpattant,
Keresztül fetreng címen, rangon, berken,
Nyilatkozik naponta halhatatlant.

Vén sebeink nem rázzuk, régiek mi,
Kik hűn álltunk bajt itt e hazával,
S izléssel se illik ma számot vetni,
Hány hős jön, kis dohánnyal s nagy pipával.

Nekünk elég, hogy jól tettük, mit tettünk,
S hallgatásunk bár véljék halálnak,
Már nem ugrik multunk-fűtte türelmünk
Undok zaján disznónak, vagy sakálnak.

HA MINDEN ELHAGY IS

Ha minden elhagy is: végül is itt van
A föld, a nap, a bolygó-raj s a Térnek
Minden hadja, s míg a szemek elérnek -
S azon túl, mit felfogsz a gondolatban;

S parány fű, tölgy, lomb, mely időre pattan,
Hegy, tenger, száz szökő vad, csöppke féreg,
Csillag s ég-rend, útja a fürge vérnek,
Lét-végtelen, száz s száz rendbe szabottan.

Ez itt mind, mind valakinek kezében
Forog, s egy szem tartja birtokaképpen,
S nincs semmi itt, mi markából kieshet,

S a Gazda-gondból: mely téged se hagy, hidd,
S ha senki, Ő számontartja, mi vagy, s vitt,
Rejtett jód, semmi-szód, vagy röpke versed.

MIT FÁJNA A MAGÁNY NEKED

Mit fájna a magány neked, s a vak
S Rossz dölyfe, és az ölni kész, rideg
Mellőzés: ki nem esded senkinek
Bókos szavát, s hagyta, hogy hagyjanak -

S hol rang van és érdek-láz, ál-szavak,
S tolongók, kik béren s min csüggenek,
Bújt lelked onnan, a szennytől beteg,
Mélyen, hol kürtjeik nem hangzanak.

S mit nyujtana tán tapsuk is neked:
Ki hűnyva hagysz szót, véleményeket,
S szemed, messzibb a ma köreinél,

Más tájba, korba és jövőbe néz -
Vagy égbe, ködbe! Ki ember, egész:
Magában alkot, szenved, nyugszik, él.

ANYÁM

Elgondolom sokszor, milyen lehattél,
Hogy szőke voltál és szelíd, tudom,
Mert gondjaidból túl hamar letettél
És elsiettel a sötét uton;
S milyen lehet anyásan, nem is értem,
Annak lenni, kit ilyen gond ölel.
Mint ki nem is embertől jöttem: éltem,
Nem volt, kinek a zsenge szív felel.

S elgondolom, vajjon milyen lehetnél,
Hisz élhetnél még, mint annyi öreg,
Meleg szóba s lágy ujj közé temetnél,
Ha lelkemet a bánat dúlja meg.
Milyen lehet az is, hogy panaszkodhat
Anyjának férfi, nem ismert nekem,
Lettem korán mostohája a sorsnak,
A nagy világban árva, idegen.

Szelíd magad hamar elvitted innen,
Rám hagytad telt, túlérző szívedet,
S durva az élet, nincs irgalom ebben,
S jaj annak, aki érzőn született.
Tipró baromnak öklös kénye gázol.
Ütik, ki jobb, azt, ahol üthetik,
Vagy megtörik a szív, szép induláskor,
Vagy, mint a többi, megkeményedik.

Mint egy sóhaj, mi messze száll a szélben,
Mint orkán árján a lágy lehelet,
Oly messze tűntél el az idő-mélyben
S messze hozott a sors el engemet.
Még sírod is idegen ott, a kertben,
Amerre vándor lábam nem mehet,
Élő szívedre szívem nem tehettem,
Sem most hantodra fáradt fejemet.

Azért jó kéz kinyúlt a mély időben,
S - talán küldötted - törődött velem,
Lelkem ürét, mit úgy hagytál te, sebben,
Bebalzsamozta szelíd szerelem.
Esetlen, félszeg léptem támogatva
Váratlan rám bukkant jó mostohám,
Ápolva, vert szívemre símogatva -
Fiadért most áldd meg őt is, anyám.
S akárhog is, az órák elperegnek.
Ki szenvedett és ki nem szenvedett,
Egy helyre tér a vén s a gyenge gyermek
S nőnél mélyebb kar ölel engemet.
Édes, meleg vággyal majd amaz órán
Fiad, kit karod sohse ringatott,
Ajkad érzi a rögben, mely lehull rám,
S kebled a mély, lágy földben, a halott.

TOVÁBBNÉZVE

Eléri a nép a nyugalmat egyszer,
És nem csörrennek a vad fegyverek,
És béke és rend tölti a világot -
Hiszem, ez közeleg.
Vak, ordas bosszú nem forr a szemekben,
És, mint fojtott láng, a vak gyűlölet,
S alkalma kölcsönös leszámolásnak,
Vésznek nem vár jelet.
Mert már nem ember az ember! Butulva
S alaktalanná gyúrva teng, a vad;
Zavart nézése súnnyva, arca lárva,
S örült, ha hangot ad.
Imhol eddig vitt a nem-jött igazság,
Sűrű ámítás fennen ajkakon,
Nyomor, faj-düh, rossz tanítások, évek -
S most bolyganak vakon.
Még a költők is! Zord, csukott ököllel
Zavart szókat mormol ez s félrenéz;
Mit átkoz, annak kürtje volt imént az -
Óh, ember, hová mész?!
S a súnny, és táncos, rángószemű, vig intő,
A semmiben egész, de mindenben jelen,
Igérő, sejtető: s most a honfibu ménjén, -
Nyeld, szívem, én nyelem.

Nem szólva a sötétről, - balga, vak, torz! -
Kinek célja: a visszamaradás,
Szabadság-mezben gyomros, szabad önzés -
Óh, szem, messzibbre láss!

Mert van más ember is! ki romból épít,
S, gazok, zavartak közt, rést lát, jövőt,
S hazát vall: felemelt nép földjét ám, s nem
Tegnap sarát gyűrőt.

Munkát, szellemet, észt néz, tisztaságot,
Azt, ki építhet és ki épített.
Balgát hagyva, s tudva, mind több, ki eszmél,
Míg jóra tesz hitet.

Csak erre nézz: és tedd, mit tenni tudsz te,
S ha zúg a vakság és ostobaság!
Célunk egy szebb ország: s melyben ez élhet -
Célunk egy szebb világ.

Csak ki ezért ír és agg és hevül, tesz,
S a több emberért: csak az érdekel -
Ott, kint, ki így lát: és itt, ki egy ebben
A föld népeivel.

Világ: hazám! Itten építve, innen
Rád nézek, teljes, egy-Emberiség!
Álmomban egy: s dühök s hadak letűnnek
S mi fáj ma, mint mesék.

Ezt hinni kell, s hatni, tenni szünetlen
Szerszámmal, szóval és harccal, ha kell:
Való lesz az álom, ha érte kéz küzd
S a költő énekel.

EMLÉKEZÉS DÖBBENETÉVEL

Gelléri Andor Endre emlékének

Béna asszony bicegett le a járműről hős-csöndesen,
Mint arra mentem; kedves és ismerős arc: az író
Felesége: azé, ki „bevonult” negyvennégy tavaszán
És eltűnt. Asztmás volt szegény ifjan már, és megviselt
Kora robottól, és csak a büszke, erős lélek tartotta fejét,
S az imádott betű. Óh, vén fiúk voltunk mi már
Mikor ő feltűnt; lázadó, csodás és zengő frissesség
Volt mindegyik sora; mohó, féktelen, habzsoló roham
Arra, mi szép. Írásaiban megszólalt a gyár,
Sürgő munkások kedves, víg hadja kocogott
Elénkbe. Óh, jókedvvel kevert szomorúság, pogány derű,
Mint ömöltél el az ifjú minden szaván;
Óh emberek írója, s az írás mellett versenyben dolgozó

Munkás-órák felemelője a múlhatatlan alkotás
Rendjébe: hogy elment, az álom s való siratta őt.
Ez jött eszembe, hogy az asszonyt láttam; a nőt
Megbénította lábban a légítámadás,
S barátom emlék lett. S mintha sohasem lett volna, hogy
Még hárman együtt beszélünk sétálva - a víg
Ifjú lázban, könyvtől, szótól égve, s az ép
Asszony - róla beszélünk; s mintha természetes
Lett volna, hogy nincs, s én azt súgtam magamban: örület.
Aztán elváltunk, de nem tudtam levenni szemem
Egy pontról lelkemben; mélyén ott láttam az író
Pompásan és hahotázva s ifjú-egészségesen,
Uj novellájáról beszélve és a festőüzem
Készülő regényéről. Inig, csontomig, s minden ízemig nyilalt,
Oly élő volt és oly lehetetlen, hogy nem él;
Ugy állt előttem, hogy a járműről majd kiszöktem elé,
Oly valósággal hívott, beszélt. - Pedig, óh, a vad, vad mezők
Rejtik, valahol messze, a hullt munkatáboros
Hamvait! Lehet, hogy leszűrva a már kényelmetlen rab; lehet
Hogy éhség döntötte ki, vagy a bús asztmával együtt tipró robot;
De elvitte a durva erőszak örökre őt.
A gyilkosok hadja, kiket leírni béna a nyelv,
S összefogva, amit tettek, rajtunk csak a döbbenet ül,
S az átok, amelyre a nagyságtól nincsenek szavak.
Óh, holt kedvesek! ami múlt, tehetetlenül
Hívjuk s búsulnánk: de itt van az élő, aki tanul és nem felejt,
S roskasztó élményeitől minden új rossznak megálljt kiált!
Vesszen meg, aki itt még felfordulást akar és gyilkolást,
Emberek hurcolását, öldökölni s hullni puska s fagy előtt,
S mint dolgok intézőjét, a vak, örült, mindent-tipró háborút,
Hol a szabaddá lett állat s gép öldös, s felrúgva sír az ész!
Átkozott legyen, minden pusztultat, nyomorékot siratok
Átkával ezerszer, százezerszer, aki a békét mégegyszer
Felfordítani vágnék, s nem értelemmel keres utat
Vitákban, az elme dicsőségére, mely annyi dús eszmét talált
A jóra - galád, mondani is csúf szégyenünk után,
Vég-elégtételül: hogy nem hiába pusztult annyi derék,
S ártatlan, kit füstté lobbantott iszonyú tűz,
Vagy teste a rabság poklába tört, vagy messzi mezők
Rejtik a szörnyű önkény nyomán hullt csontjait.

HALOTTAK

Szél mozgatja a füveket és alattuk, mint a párnát,
Földet ölelve
Alusznak a holtak;
És a fű reng s a cinege hegyez, cseppke csíz, el nem hallgat a madár,
S a lágy szél csókol, s ahogy keze elsimít,

A lanyhán engedő domb bolyhos hátán árny s fény vonul
Futva és harántosan,
S játszva nevet le az ég -
S mint puhán tagokat paskoló ár szelíd vize,
A földre, hullámozó füre, kicsi fákra s az egész
Térre: mely, mint lélegző lét az anyamell alatt,
Kortyával beleforrva, tüdejét
Emelve ritmusán,
Szívja: a nyárnak
Kék lege omlik.

Alusznak a holtak.
Az életet feledve s görcsös szorításukba téphetetlenül
Begyűrve a földet:
Mint aki vak álmokba merül, mert kortyfogytig itta: hogy
Többé vad, józan napra ne költsék,
Mit nyújtott a
Mély, bódító pohár.

Ha egyszer
Felébrednének! Egy órára, percre csak,
Amíg kezefognánk, megölelnénk egymást,
És szót váltanánk, egy szót: hisz legtöbb úgy ment, váratlanul,
És megkérdenénk: hogy vagyunk? szemet szembe mérítve, hű melegen,
És jót kívánnánk egymásnak, míg újra találkozunk,
Minden jót!

Szél lengeti a füveket s aranyban, fényben fut a nap,
S a madár harsog: s kik itt voltak az imént,
S kezetek fogtam: - míg egy buta perc,
Mint álmokképet, soha-nemvoltat, elvitt
Az útban - esetlenül és kérdezőn,
S mindvégig sebesen, e vak csudán
Hitetlenül, a csendben, a nagy
Szívnyitó estben, vagy a napban,
Loppal felvillanva, békében vagy a harc közt:
Vágyom utánatok,
Drága barátok!

LÉGY HATÁROZOTT!

1

Légy határozott csak, óh szivem,
Allítsd merészebben magad!
Menj csak utadon, én jó hivem,
Ha ördög, ember megtagad.

Mert nem félsz te senkitől, szívem,
S kitől félnél: csak enmagad,
S ha rém ráng hátul s elől, szívem,
S oldalt ördög fen fogat!

Csak fogd meg magad, óh én szívem,
Egyetlen fontos: csak magad,
Mint büszke törzs áll tövén, szívem,
Bár orv szél, rántó kéz szakad.

2

Nem félünk mi senkitől, szívem,
Angyal s ördög bár harcra száll,
Mert az élet víg társam, hivem,
És víg jó társam a halál.

Láttuk százszor szemben őt, szívem -
Itt az élet, ott a halál,
S nem játszottunk remegőt, szívem,
Rongy reszket, de vén törzs megáll.

Megállunk mi, ugye, jó szívem,
S ha száz ostor, vész, nyíl talál,
És rogyant légy, tört, haló, szívem,
Bátor dacunk víg dala száll.

3

Haj hó, mert itt a pokol, szívem,
Ránk fen fogat száz sanda dög.
Nyerít, kántál, nyög, dobol, szívem,
Dárdáz, döng, orv szót szúrva lök.

Sej, haj, jó magam: derék hivem,
Kígyó, nyű, tör lesz fű, fa, rög!
Hej, most feszülj, forrj te még, szívem
S neved: mert nem törzs s nem török!

Embergaz! Hát fogd, nyűdd, nyeld nevem,
Kujon s báb, lássuk, mint sürög!
Itt a karom, szám, emelt szívem,
Fel, banda! lármák, vak pörök!

Mert itt állunk, lám, itt, én hivem,
Míg szitok, átok, gúny pörög -
Állunk, nem rezzenve, vén szívem:
Ifjú harcos, bolond, örök!

„HÍDAVATÁS”

Im, újra látom lenge íveid,
Lánchíd! Karcsún, mint a madár, szökelsz,
A hullámok fölött, csillogva, lám,
S könnyen: hogy szállva, szinte énekelsz,
Amint egy parttól másig elsuhansz,
Merész néhány hullámmal mélybe, majd
Magasba ingva, lágy-játékosan,
Zenélve a szemnek: keccsel takart
Erő, vasizmú kellem, büszke Híd!
Óh, szívnyitó, óh, kedves-biztató,
Hasznosban Szépség, font acél-csuda,
Frissen-vad ihlet - és mély számítás,
Híddá bűvölt vers! A költő köszönt:
Szóból font ívek izzó ingatója,
Álomhullámok tengerén keresztül,
Merész kapocs képzet s való között:
Híd, töltsük ember s ember közt az ürt!
Simító szemmel foglak át: be szép vagy,
Széchenyi álma, büszke vasba költve,
S újjá-igézve, végveszély után,
Midőn hullámba hullt isteni arcod,
Míg urrá lett körül a pusztulás!
Sötét napok! Már egyre ritkulóbb itt
Emléketek! Rideg romok helyén
Pompáznak, szebben, büszke palotáink,
S törött pillérek, rút roncsok között
Üresen habzott hullám boldogan
Duzzad új s új híd pillére-ölelten -
S Tőled, új Lánchíd, hidak éke most!
Üdv az Erőnek, mely így újjászülte,
A kézre áldás, ínra, tervelőre,
Derék munka belső szava kísérje
A pusztulás után az építést,
A nagy műre az alkotók nyugalmát -
Miközben szárnyat bont már új teremtés
És vasban, kőben épül a jövő.
Óh, óriás-kép: új Emberiség!
Szelid béke ölében tiszta; boldog -
Hol úr a termőkéz, öröm, szabadság,
S önző, sivár, kis nép-célok helyett
Közös irány, közös testvériség,
S köztük a híd: a köz-jó, bölcs, nagy Eszme;
E célhoz légy ma, új Híd, büszke jelkép!
Erős, szilárd, hogy aki rád tekint,
Szíve e szent emberségben hevüljön,
Míg lám, gyümölcseit tárja a munka,
Az áldozat értelme igazul -
S érezze: hol kemény kar, szorgos ész,

Okos irány egy tervben összefog,
Csudák születnek köznapok során meg -
S nem költők álma a boldog világ!

EGY ROSSZ SZÓNOKRA

Hozzám nem érsz el. Ott, ahol e lélek
Lakik, más hang zeng; Shakespeare, Dante, Goethe
Véd engem, tündérek varázsa szőtte
Palástnál jobban; s ha egy tájban élek -

Külön világban; messzibb, mint a féreg
Porától a nap, hold. A fénysütötte
Homéri táj; s a Nagy Sors árnya fődte
Aischylosi éj fog. Messzi térnek

S időnek mélyei: s mit tár a szellem,
A szent múlt; és még közelebb: e mellem,
Agyam ringatta lét, a versek, álmok,

S hegy, völgy, mező. Hová, mint drága szender
Közé, vad, ámitott had hangja nem ver,
S nyelvvvel mennyet kínáló bamba álmok.

TOVÁBB

Gyerünk, szív! ez itt jegyzett, övezett föld,
Ápolt, nyesett; rétben, árny-fedte fásban,
Útban s gaz-vertben: terv és számítás van,
Mely léte-nyűtt főt, únt, szűk szíveket tölt,

Máshol vannak az álmok! ezt feledd, öld
S menj másfelé. Nézd, az ingó-csodásban
Mi vár benned! s tovább: hol nincs vitásan
Forgó szó, fült út, elv- s rend-csínja-fent zöld -

S még! rajta túl! - S hol mit látsz: még a kezdet,
Bűvös-bizonytalan, a láncá-vesztett
Létben: míg ámulón borzongsz - de jól van: -

Köd-, ingó-térben, perc- s kedv-szülte tagban,
Sohsemvolt színben, hangban és szavakban,
Magam szerinti mennyben és pokolban!

KATONA KECSKEMÉTEN

1

Hadd mondok el csak ezt itt, mielőtt
A csend elaltat. Mert szívem buzog még
S bennem az élet úgy zeng és kiáltoz,
Mint új rabban: ki tudja, hogy, míg él, már
Tart zár, börtön; de tombol a világ
Vak láza benne s álom- és öröm-vágy,
Kétségbeesve és nem nyugovón -
Mielőtt mélyén zord, vad kényszerek,
Tehetlenség, csüggedő belátás,
Szent, végtelen bőségben ami volt
Tervből, hévből, s nagyból, amelyre tört
Hős kezdetén, csöndben egymásután
Mindent megölnek. Mert nem enmagam
Szántán jöttem onnan: hol dús kohód
Forr és az élet árad és rohan
S mindennek foglalatja, mit erő, ész,
Friss lelemény teremt s a végtelen,
Egetverő mérés: - mint istenült
Álomhintáin mennyig röppenő, majd
Sivár, vak percben mély porig bukott,
Tört nyomorult, hagyta ott: bolond
Ifjúkor és száz képzelés remélt,
Betöltő, szép paradicsoma: Pest!
Magamtól jöttem: mint ki elszökött
Nagy büszke körből, fény, dal és iram
Bűvéből, melyben élni nem való: mert
Nem adhat annak ő színt - híg, csekély
Erőben a versenyre - s így kiáll: míg
Új s új próbák után, a szájalom
És hallgatásra intő gúny reá nem
Mutat majd újjal. Így ma itt vagyok.
Im itten. Mint ki, húrpengés, pohár,
Fény s ének szűnve, ott áll józanon
A mély reggelben, görcs és lelki émely
Közt, zűrös éj, bolond, vak tánc után,
Magát utálva. Hogy izzottam én!
Mint ki két vállra venné azt, mi még
Ezernek is sok. Mit rossz századok
Dúltak, vagy hullni hagytak: éj s penész
Odvából felverni a szellemet -
S a nyelvet vérrel önteni, s a mélyből
Mert ős ízzel, igazbeszédű színpad
Mindenkihez szóló alkalma közt:
Óh messze terv; hiú hév, tiszta szándék!
Hol képzelt ajkak árján dül a telt s hív
Magyar szó - gúny még és nem úr honában -

S nagy lázak lángja közt a nép beszél,
Baj, szenvedés, eddig fojtott panasz.
Őszinte, vér, hús, hú játék színében,
Tűzzel s hévvel és nem máz-szenvedéllyel -
Sors, kény vertje s nyomottja: a magyar!
Terveltem: és megírtam. S mint a kényes,
Lágy, cifra tippenésü bálteremben
Vaskos, bő láb lép, melyre rög tapad -
S mély bongásán a munka, föld, komolyság
Érzése dördül: döngetett finomka
Fülekbe itt vas-léptü jambusom,
Nem értve, nem. (Hogy a cenzort ne mondjam,
Ki, színről tiltva, tudta a magáét,
Bár hagyta könyvem.) Durva volt a szó,
Baj s bösz kín poklából ki-izzva: „nyers”,
Mondták; földnyelte szörny vak, tagolatlan
Beszéde is különb; holott az élet
Igaz szavát másoltam s nem gigászt.
De egy korban: mely cikornya, görögtűz,
Szóban vagy eszme-képben, holt dicsőség
Köd-ábráin csüggő: messze az élő
Világtól, mély valótól és a néptől,
Melyhez, mit írnak, íznyi köze nincs.
Óh tengő lét! Hol csak dicsérni illik,
Ál-fényt s -hőst festve szépcsínú szavakban,
Mik könnyű méze zsongat és elaltat,
Nem keltve már, mi bántó: mint ki volton
Csügg csak, hamis dísz még szinezve, semmit
Se várva, gyors, nagy, furcsa alkonyán.
Óh dicsbe fúlt ország! Pajzs, kacagány,
Kürtök kórsága, Álmos és Ügek: köd,
Torzonborz semmi! Óh csüggedt s beteg
Élő: mikor - sok, sok nyomásra már
Fáradtan - a képzelt múltban hever, mint
Gyönyör közt fojtó szeszben a bogár -
S hull, míg hevül. Csak a való: egészség,
Mely döbbent tán s riasztva mélyt mutat
És bajt: hogy ébredj és körültekintve,
És észretérve, még utat keress,
Ejtvén talán volt képzeléseid,
S kezdvén elől, hol rom-hely int s üres; -
Az álom elveszt: s tett, amely segít!

2

Az éjnek és a csöndnek és a mélynek
Határán, itten állva, míg a szó
Még nyelvemen - ha az utolja is már -
Terhét könnyíteni lelkemnek s a vég
Jöttét, bús-dacosan: hadd mondok el még,

Mint mondanom jön. Mint ki súlyokat
Tesz le és felsóhajt, nagy útja végén -
Törj, hang, ki, hogy szép terhem oda már,
Amielőtt - lélekben - meghalok.
Óh szók! Búcsú! De méltó s érdemes -
S van jog s alap rá: úgy köszönnöm el,
Mint múlt nagyok, kiket koruk nem értett,
Életük ormán állva (fönn a műben,
Sorsuk a mélyben!) bús-büszkén bucsúztak
A késő kort idézve?! Mint utas, ki
Tévelygve, idegenben, hol nem értik,
Túlint a környezők fején, a ködbe,
Némán s odább, hol, érzi, otthonos lesz:
Óh dús, nagy álom! Szent Titok! Mikor
Egy véletlen kegyéből most fogant szó
Ott zendül még nem létező világok
Emberének szívében, izgatóbb s hőbb
Élmény gyanánt annál, amit megél tán -
Bámulni kész! S csodát mutat, mit ott rejt
A röpké lény: múlóban halhatatlan
Művével. Ah! de merre szárnyalok!
Búcsúzva s öntudatlanul: s mégsem feledve,
Miről, a nagy színről futván, lemondtam -
A rendkívülihez méltó igényt,
Mit költő tart. De költő vagyok én hát?
A költő az, ki fejjel messze áll
A kor felett (mert azt előre vinni
Rendeltetett) s így számolnia illik,
Hogy meg nem érti őt: ki éppen azt
Emelni jött; s így lassú harccal, ám
Kitartva, túrva kell vinnie sorsát,
Művét, s erőszakolva is, ha úgy jön -
S hiún sem arra, mi nem önmagáért
Való - s nem sértve és visszahúzódva,
Ha nem kell éppen! Mert közlője mintegy
Egy Nagynak s hívott eszköze talán,
Mit állni illik. S én lám megfutottam!
Miért hát? és e csüggedés, letörtség:
Ha költő volnék! És ha nem vagyok!?
Miért e szók még akkor és e harc
Magamban? És nem lépek józanon
Az útra, hol a többi megy s örülvén,
Hogy tévelygésem elmúlt. Ah, dehát
Mi itt igaz? Isten! Vélt semmiségem,
Fűtő, merész, hős célra-nem-valóság -
S nagyzás vad álmom? Vagy a részeg érzés,
Mely bennem ült, mikor művemet írtam,
- Óh Bánk! - s elégyült és boldog szivemben
A büszke teljét érző hatalom, mint
Egy isten, tombolt! Hát lehet hazug

A hév s való, mely fönn az ormokon vitt,
 S mit éltem, éltem!? S hogy igaz sugalmat
 Rögzítve hív és méltó mondatokban,
 Miket - s ez így van, így van! - csak nagy írhat:
 Ott üljek, ím, mint többre nem való most
 Megint a porban? És végül: miért?
 S ki perdöntő a semmi és a minden
 Közt? Nagy Bíró? Ki a megfoghatatlan,
 Súllyal nem mérhető álmok, fogalmak
 Fölött mércét tart; mint egy, ki teremtő
 Fölött Teremtő!? Taglalón s bírálva:
 Miből nem tudna létrehozni íznyit -
 De, egy szokás, vak vélemény s titok
 S agg hit szerint, többet tud az egyébként
 Szerzőnek is sokszor csudás világból,
 Mint az: ki dús nagy révületben ég, föld
 Lépcsőin átfut; s színnek, fogalomnak
 A látotthoz hű kapcsolásai -
 S belső igazság egyedüli döntő
 Dolgai közt mindenttudó! S mi az, hogy
 Mű nem fed tán szabályt?! A génusz:
 A nagy természet képe - mely silányt, dúst,
 Korcsot s erőst oly játszi, könnyü kénnyel
 Teremt, milyent az ős irányító Elv
 Hordoz; és mint abban: minden igaz, mi
 A mély, hő áramból forr és magában
 S maga szerint hű és természetes,
 Való! S - a szép, erő, mérték, arány
 Östörvényén kívül - ki szűk szabályt
 Rak rád: csak más rabjává kényszerít -
 Ki úgy alkotta, önként, mely szerint
 Téged mérnének, maga is: mivel
 Más nem törvény neked s épügy boríthat
 Kényed „tant” fel, mint tette ő: kinek
 Utánzására fogna a bolondság.
 Mert - gáncsra már hült - tegnap élt nagyot
 Szabállyá kennek és le avval ütnek
 Uj jövőt ők: kiknek meddő, sivár,
 Orv mérge megrögzítené a mérték
 Fokát a végső hőssel: ki után már
 „Más nem jöhet!” S így megy tovább a játék;
 S írástudónk, a szent szabály címén s hús
 Tárgyilagosság (önmagában üdvös.
 Ha nem hamis!) mezében, így ítél, vet
 El jó művet: vagy, mely kezdésben ölvé,
 Még meg sem született! S míg keresik, - mint
 Vallják, - a méltót: fel nem ismerik; vagy
 Derék művét bölcs-elhallgatva sujtják:
 Hogy „nincs olyan”, mondván. S te itt! te! mindezt
 Látván - s műved! - miért pecsételed hát

A rossz győzelmét? hogy, míg bölcselésben
Föléjük állsz, lám, s csínyjüket kitárod,
Hogy mást vigasztalj s kelni, tenni serkents -
Gyáván megroggyansz! s a kisemmiző, rossz
Pályabírákra gúnnyal, új műveddel
Nem válaszolsz! de csak buzogsz bolondul,
Futván a térről és vad némulással
Csak sűríted az éjt! - Hiú beszéd! Vert,
Megugrott bösz ökölrázása! Balga
Vesztes szánnivaló, bus bölcsesége -
Sírból zugás! Bolond zaj! Végszavak!
Érvek, miket jókként sugall az ész,
S nem bírja az erő, nem. Tán felállnék -
De, zsibbadtan s letörve, nem tudok;
Mert bölcs szavak láncát követni már
Nem bírja ín: s míg dühhel hajtane
Mást tette itt, imhol: csak zúgok én,
S nem mozdulok. Az átok és a végzet
Minden hatalma kart feszít - a vakság
S éj társai - hogy, míg világa tart,
Még engem öljön. Ám a célbavett
Betűnek, nagynak nálam, a szerencse,
Erő s hit elhagyottjánál, s kit annyi
Más, mondhatatlan, hűtlenségbe vitt -
Lesznek különbek, bátrabbak bizonynal,
Kik megnemértés, kor s baj ellenére
Kiállnak. Mert jönnek költők, hiszem,
Igaz szó mondói, kik itt e sorsot
Vállalják majd, s e vert, nyomott, zilált
Nép gondjait méltóbban: s akik újra
S igazra törnek, mint én; s kik nyugalmát,
Becsvágyát és lelkiismeretét nem
Töltik ki a bevált fogások és szók -
S a játék: magáért való betűnek
Jogán, mit gyűlölk! s még jobban annál
A semmitmondó, torz illeszkedőt,
Ál-közönyöst: ki (vélt) magas művészet
Cimén, a ködbe néz csak; vagy a renyhe
Népség kegyét lesőn (azét, mely élni
Csak s tengni vágy s kerül vitát: ha éppen
Nem a jobb harca ellen van! s milyen sok
E balga, vagy javát féltő!) így áhít
Nevet s pénzt és mindenkoron sikert,
Gyáván a mában, vagy félvén jövődöt,
S így mit se vállal. Elfeledve, hogy ki
Nem áll a jobb jövőt vivók sorában:
A visszamaradottság papja, bármi
Zengőn hangzik, hogy: „tisztá és örök.
Független alkotás s nem alkuvás” -
Mert nincs középút; és különösen nincs

Ország s kor válságpontjain, mikor
Ezerfelől jövő szükség, sötét s fény
Csatája, lét, jelen - s nép, a vak örvény
Szélén! - ígéért s emberért kiált: s nem
Öntetszelgő kép- s forma-kergető
Hazárdért - vagy az új s merész címén
Kötéltáncos, csinált-tébolyu szókban
Vad zűrzavart táró, kergét, silányt
Kápráztató bolondért; avagy, ég-föld
Roppant rengése közt, csak nyomorult
Magán s ügyén kotló süket-vakért
És józan semmi céluért! kinél jobb
A néma: és, - kit többre becsülök még, -
A megszállt agy, vad eszme hirdetője:
Mert bárha ferdén is, de legalább ez
Hisz valamit s akar - s tán józanítva,
A jobb ügyébe fogható e hév: míg
Egyébbe sem - hacsak bénítani más
Nem - bölcs, hamis fölénye a sivár,
Záp testi gondba s torz magába zárt
Tengés dögének. Ám hadd! Semmi már.

3

A dolgok sűrűsödnek és mi itt van:
Leszámolásra int. A rend, a köznap,
S az élet szorgos elve, mely magát
Akarja - törvénye szerint - az arra nem
Valót, nyugöst eltolja, mint a fű
A régít, itt e nagy színről, kegyetlen
Kézzel rántva a játék bábjaikat,
- Mert folynia kell annak - s mig zugából
Teremt s töröl: rettenetes szemét
Im, rám vetette. Rám, ki tán nagyobb
Szerepre jöttem: zúgni és röpíteni
A vad színt s - mint képét tárom elébe,
Másul - vinnem az ember dolgait.
Bús eszköz, sanyarú játék, letört hév,
Bukott kedv! S már, ki unszolt, sem erőltet -
Mert, mely nagyot, jót, méltót hajt: az ösztön
Rántása szűnt lám és rugalma rogy: mint
Emelt bábé, mely kissé szállt, feszengett -
S most hull. Az únva rántó ujj, amely vitt:
Felülről ejtett. Ám ne zúgj s ne jajdulj.
Viseld s nyugodj meg; hisz, mi itt esett: csak
A Titkos játéka: ki népek álmán
Lépvén, lágy éjben, még sok évre ír jelt
Aggra - s rózsállva légző ifjan álljt
Int a szívdobbanásra. Mert szeszély:
Mi törvény; különben nem volna annyi

Nem érthető. Idők buknak keresztül
Egymáson, szörnyekkel zengvén; lidércek
Zördülnek és a roppant tágu égbolt
S a föld egy jajkiáltás; és, ki fönnről
Látná: mint rémtanyára nézne itt -
Hol állandón élőt kinoznak és vak
Bolondok őrzöngnek. S ki mért jelölnek,
Nagy szívlobbal s agyból majdnem kihabzó
Álmokkal s isten-lázu indulással -
Hogy jód olvasd s nagyra lódulj: s utána,
Friss, törékeny hited a bárgyu, bamba
Értetlenség szarván szétzúzva, rogyj,
Rokkanj - nem adva értőt: vagy erőt
További harcra?! Már nekem elég.
Nem lépek a balgák után: ha kell, nem -
Még boldogítsam. Vagy barom-fülek
Csak emésztést öblögve elmerült
Ürébe öntenem zenét! A mennykő
Illesse lobbal! s villámfigurás
Égzöngés! Csüggő és zűrös, kavart -
Bensőmben mint kerekedik, dagad, forr -
Ah, érzem! - egy vert emberség! s a vissza-
Rugó dac! - mely, ha nem korcs: ott feszül
Ütött kutyában! El! Mind vesszenek!
Rondák, hülyék, sunyik, sivár bitangok,
Szépelgő nyafkák, cincogó tekergők!
Ál-rimfűzők, agyatlan, vak bírálók,
Szétrágott mű csonkján tengő herék ti,
Betű mezében torz madárijesztők!
Hát otthagytam a színt! Súlyedjen el!
Patkányostul: öntelt, hiú, üres,
Tudós ítész; dugott agy, izzatag
Szövegrágó kolontos; s kit sodor
A tarka tánc, divat, népünnepély:
Nyomát lepje a tenger! vagy a tűzláng
Eméssze, mint Gomorhát: amikor
A böszült Isten rogyasztotta le
Egét rá, kátrányostul és szenestül
Minden salakjával a cimborákra
A gázságban! Hát jöttem: s nem azért, nem,
Mert nem zeng ünnepet nevemre az, kit
Le sem pökök! s ki úgy lásson miattam,
Mikor szemét én tárom: eleven holt
A vakságban! S ha bánt valami: az még,
Hogy csordáját kerengtem, udvaroltam,
Próbálva többször; hosszú, és izetlen
Búcsút morogva itt még; s mit e rongy had
Fojtott: tehetség- és tudás-hiány
Példájaként nézhettem művemet!
Óh kis hit! Szédült, kerge perc, zavar,

S vég-jóhiszem, mely még magamba-tépve
Morfondiroz lám. Ördög és pokol!
Mert én tudom: Katona, én, tudom,
Ágaskodó erőmben én tudom: ha
Bármit mond a világ - s itt bennem, itt
És ellenem, a vert, a gyáva rettent,
Tört irodalmár: - ki vagyok, tudom,
S hogy jó művem! S hogy mind amit beszéltem -
Még torz hatása annak, mit magam sem
Háríthatok: a gaz, bolond s a hitvány
Titkos győzelme. Hát eljöttem én,
Jöttem: s ez a való. Mert a silánnyal
Megúntam küzdeni; s próbálni újra,
Hiányzik már, mi vitt; a hit, hogy egyszer
Majd értik, mit irok - s a hű alázat,
Amely tart alkotót, hogy újra s újra
Kezdje, s hogy egyre bukva, udvarolja
Ujabb művel a kort, a meg nem értést,
Remélve és áhítva a sikert.
Mert ebben, (mint másban,) hogy boldogulj: nem
Elég, hogy tudj, alkoss: de alkuvás kell
S oly emberség, mely nem teljes; - hiszen
Egész ember nem hajlik, ing, szalad,
Mások bizonytalan s ezer szeszélyű
Kedvét keresve, mint a művel itt mi; -
Mint udvaronc; sőt, egy helyett (ki bár
Király: tán bölcs), megnyerni száz bolondot.
S bennem valami van, mely semmiképp sem
Ilyen, s író (mi alkalmazkodás is,
Alkú s kitartás!): de nyakas magyar,
S esetlen, mord, nehéz: ki új meg új
Páholtság-sorból porosan s megint
Leverve, már nem ugrik. Volt: s elég.
S bár vállalni kell a művet, igen,
S a küldetést: - akár, mivel kevés
Bennem s ahhoz az emberség, akár
Túlbüszkeség: de mit magam koholtam,
Nem unszalom - ördög! S ha tán az Isten,
Ki küld velem: ügynöke nem leszek!
Ha hölgy csufolt: egyszer tehettem - hát
Sikert sem udvarlok; s ha benne még
A nemzetért való tett, kötelesség
S magunk-megtagadás parancsa is van -
Nem tehetem meg azt, mit nem tudok,
S mely - hozzávetve, mit kapok, s amit
Tennem kell érte, hogyha tán kapom,
Pofont nyervén százszor - nem érdemes.
Nekem nem. Bár legyenek a hivatás
Megtagadó példája, furcsa rejtély,
Gyors megfutas csufoltja - egy valódi

Mű s tett után, ifjan, siker, jövő
 Módjával (mert beszélni fognak erről,
 Érzem, hiszem, beszélni fognak egyszer!) -
 Már itt vagyok. S amit vittem: a szép s új -
 Már ott a földön, ott! Óh küldetés!
 Cél, álmok első forrósága, élet -
 S te, te! ígésző még, bár hűnyva, fájva,
 Képzelt dicsőség! Színpad, szerelem!
 Hogy izzol itt belül ma; mint a nap ment
 S lángpírba vont tetőt: hogy gyújtasz, emlék!
 Pest! Déryné! Boldog boldogtalanság!
 Hiú láz s éjjelek szorgalma, írás;
 Teremteni s hatni s porból emelni
 Embert s magyart. Mít fájsz föl itt, vad álom!
 Hol folyt: a fénylő kezdés dús parádés
 Menetje elvonult; s mint holt, ha felkel
 S átröppen szirteken - és súlytalan lég
 Nyomán fűszál sem ing: áll itt, mi volt,
 S mit tettem, róla még jel sem maradt,
 Mi hatna itt, nem; ám valami mégis,
 Mégis: mi megzavar, szűz nyomtalanság
 Utánam. Én elmentem - és te, Bánk,
 Itt állsz te! Bérc a ködben, szörnyű ködben -
 Mig rajtad ült szemem elfordítom már
 S hátad mögött kerülve, eltűnök.
 Te itt állsz, itt (nagy ösztön zúgja bennem!)
 Kemény, zord! Állj hát, állj csak, az idő-szél
 Verése közt; majd rádtalál a fény,
 S ott csillog, ott; mig most az éjben ülsz,
 S alattad én, nem látva, egyedül.
 De Bánk, ne óvj, ne tarts, írt ne sugalmaz,
 Te büszke, vad; s te, messzi tőlem immár -
 Titok, ki innen elfordulva, nézel,
 Léttől, mától függetlenül: jövők
 Itt élő nagyja. Mint, ki szent parancsból
 Csudát szült - mely csupán e földi rendben
 Vonulva, hathat itt - nézlek te, jobb, más,
 Te: több, mint én; egy alkalom szülötte,
 S talán nem hozhatok többé hasonlót.
 S talán igen. De nem kérek bizalmat
 Tőled sem, mű: hogy énbőlőlem élsz te,
 S ki többre még s erőre, hitre zálog -
 Mindegy. Bennem, mi forrt, vitt: elpihent,
 És lelkem oly kihűlt, üres, sivár,
 Mintha sohasem írtam volna; vagy
 Elkezdtem volna valamit, mi még
 Munka-előn markomba tört. Nagyok
 Voltak hitek, hevek: már messze rég,
 S hol kezdtem - és nem többel - itt vagyok.

Ez Kecskemét. Nincs kétség, gond, talány itt,
 Nincs láz, futás. Künnről homok repül be,
 Eső esik s nap süt, míg este, reggel
 Váltván egymást, a kettő közt az élet
 Teng. Hajnalt a tülök bög, marha bődül,
 Kolomp csendül s „hej, hó”, süvölt a pásztor.
 Tyúk karicsál, éber, szemes fehérnép
 Józan, friss hangja zeng; s aztán a nappal
 Állott-víz-zümmje, csizmazaj, köhintés,
 Keréknyöször s ostornesz - s összefolyva,
 Beszéd, ebszó s tél-túl-menés, s a semmi.
 Míg este nem cseng; s bús keserve nyomván,
 A csorda zúg a por közt s éh-sikoltva
 Jönnek a disznók. Város és falu;
 Másolt lét, alvás, láрма, zagyvaság,
 S egy gond: miben test, szellem összekapcsolt
 Művéből, mely kettő együtt jelent csak
 Emberre méltó létezést: a kéz,
 Amely kapar s a száj, mi nyel s a tápra
 Futó láb, bős nyelv, csók, szitok s ivás,
 S gyomor marad csak! S ebbe itt, e víg
 Boszorkány- s laci-konyhába, e zsibbadt
 Cirmos pokolba jöttem én, temetni
 Vigan magam. Vigan! S miért, ugyan
 Miért ne? Én a táncot elprobáltam
 S mit bős fejjel kigondolok: a pályát
 Lám, megcsináltam: s ha méltó a pálya:
 Méltó a vég. - Nagy öblös szék, meg asztal,
 Tinta s papír s hasas panasz-sereg,
 Akták poklát vervén. Tilosba járt
 Barom s poráztalan kutya (s veszettség
 Zárján) és cincog a legény, ki bottal
 Kobakba vert szintén víg atyjafit;
 És születés, halál és marhapasszus,
 Pipás, bűdös tanács, hol egyre döntünk,
 Világ-nagy-kép, bajusZRágás s a hűm
 Között: s utána bős korty, pincelátás,
 Disznótor, névnap, születésnap, ömlő
 Könny közt egymás ölelgetése, forró
 Fogadkozás: hogy „nem, soha”, baráti
 Frigyünk örök. Vagy: „éljen a király”,
 Csengünk pohárral szent évfordulókon,
 Mikor a felség létrejött, vagy anyja,
 S ükanyja s mind, mind, ki valaha itten
 Uralkodott, boldogított, bitangolt,
 Honfit bezárt, ölt, szellemet nyomott,
 Vagy földesurunk patrónus-kedélyét
 Csiszoljuk még fénylőbbre szív-sikáló

Gyémánt-beszéddel: hol Katona úr majd
Pennát pendít s szorgalmazványa árján
Vidám a jobbágy; mert hogy lám, mezítláb
Járhat télvíz-tájt; hisz lába-bőrét sem
Húzatta le az ispán úr, az ifjú
Gróf költőpénzeit bővíteni Bécsben,
Tán: mert az mit sem ér; s azonkívül még
Szája is megmaradt, mivel vivátot
Kiáltson választáskor, hogyha már
Ennie nincs mit. Óh nap, óh vidám!
A nagyhangú lidércüző, sivár
Tánc s lélekhánytató csömör után
A nagy bendős semmi. A hivatal.
Menekvés s csönd, a sorstól és rugástól
S magától, óh, magától elfutónak.
Derék város! Derék tanács! Ki, mit tud,
Ad, ím: s a megszökött, messzekacsintó
Hűtlent, lám, visszahozta; ki imént
Vad, önhitt zokkal illette: milyen
Létében itt; - holott, álképzelés
Cirádáin, szókon, szép hímeken túl:
Ez életünk. A könyvek és tanok
Dús rendjei mögött, a birodalmak -
S mint itt kicsinyben: zajlik ott a vak harc,
Tápért, fényért s a balga kép, a semmi
Nagyság álmaért. Óh gyász! Örület!
Testvér testvért ölő, vad, gaz parancsra,
A rejtve mozgató pénz-éh s üres
Hatalmi álm kedvéért! - De meddig
Ugrik a nép s nép, ennen vére ellen,
S en-szánta, -java ellen?! és mikor jön
A bamba kényt lerázó ébredés már,
Mely egybeköt vert, gyötrött népeket?
Vagy - szép álm, százszor akart s bukott te! -
Mikor jön eszme, mely mind összefogja,
Uj hit, tan, elv, mely ebben majd segít?
De jön, hiszem; s nem itten ez - a Törvény:
S hogy, értelem s lélek szent lángja mellett,
Széppel, jóval mindig ellenkező, vad
Világ (s a megcsufolt ész, jó, igaz
S lét) rendjén itt csupán a tév s a gazság
Vigyen pálcát! Kalandorok, vezérek,
Világrettentő, óriás bolondok
Után száz kis bitang! Napoleon!
S a szent-szövetség! Kény és rettegés!
A nagy harcok ördög-kánkánja, majd
A metternichi menny! senkik s vakok
Császár-füzére! Láncok! börtönök!
Cenzor s a porkoláb: hogy szó, igazság
Ne moccanjon. Pedig szárnyon suhan

Az eszme - s elnyomott jajok helyett az
 Idő harcol; s mitől félnek: felállnak
 A népek. Óh, vert szív vigasza! óh kép,
 Mely még derítsz az éjben! - S még egy, egy!
 Sejtés, vigasz. Mindegy. De egy napon,
 Hogy hull a kény itt - sőt, az azt ledöntő
 Orkán első rebbent fuvalmaképp -
 Nagy Bánk kiált még! Zúg Petúr s Tiborc!
 Szavam zendít: a zsarnok, gaz s bitor
 Képe s csapása! Óh, vad furdalás, gond;
 Kétely s nagy hit; vertség és lázadás: hogy
 Jösztek megint mind! Fel nem ismerése
 Annak, mit írtam, s jó: óh, érthetetlen!
 S e bambaság mustráitól letörten,
 S tudván, kik, s mégse kelve: érthetetlen!
 És művemet érzőn s mégsem feszülvén
 Ujból, s hogy megfutottam: érthetetlen!
 S hogy nem tudtam másként! s ha visszamennék:
 Így jönne, így csak! Mert trombitahangnak
 Jelölt a sors tán: hogy zord és szikár
 Ércce, mely csak rettentőbb, ha magános,
 Sűrűltvén itt a rendkívüli bajt: úgy
 Keltsek, míg minden alszik. És a reccsent
 Rép-hang, hörgő szó szállt: de döbbenet
 Nem kelt, nem. Mint szél fül, kásás, nagy éjben,
 S ködben - milyen zsenik sírhalma közt
 Leng, míg cseppen, cseppen a feledés.
 Nagy feledés. Hát itt vagyok, a szók
 Utolsó szálát tartva már, mi még
 A múltba köt - s ahoz, mi lenni vágytam,
 S amit ha elhagyok, a csönd jön aztán,
 A szótalán, mindentől elszakadt csönd,
 S az éj. Mint vízbehányt követ, benyel - vagy
 Mint hegyre tett hegy, míg sűrűn leszáll rám,
 A nagy sötét: melyben, mint kísértet,
 Itt járok, élek még, sirok s mosolygok,
 Teszek, hatok, magamnak árnyaként;
 Mert az, ki voltam, én már nem vagyok,
 Nagy, nagy homályban: s mely hogy felderül -
 Az eljövő nap, éjszakám után,
 Mást nem lel itt, csak kúsza nyomomat.
 S a száz kérdést: mi volt, ki volt, hogy élt,
 Mért hagyta abba, még elég idővel
 És dús erővel? (Óh, szép önvigasz te,
 Elégtétel s tudat, hadd szívjalak csak!)
 És még: hogy kishitűség, gyengeség volt,
 Nem-vállalás s egyéb: s amit megölt
 Jobb lényem sírjához, tetemre-jöve,
 Tisztázzanak a sorssal: mely, e vad s bús
 Szavakban itt, kerengtetett magamban,

S nem nyújtott mégse választ. Nem, magamról -
S az okról sem; s amely, kétségben ölvé,
Vagy égis dobva - ha tennék, ha nem: már
Marjult inamban, szívben, szellememben,
Vágy s tett közé, sugalmam és a nyelvem
Közé fagyott, oldhatlan bénasággal
Reámparancsolta a hallgatást.
A jót vágytam, míg éltem e világban,
- Szó, végszó, mondd - s rossz dúlta ügyemet,
S mit jövő nem lát s képzel, én se láttam -
De rontón úr, ki dac s gőg közt temet.

M. G. HALÁLÁRA

Az ég elkomorult s villámok esnek
Sűrűn; akit szerettem, rendre meghalt.
Hány s új s új megy, s a víg kort, könnyeteg dalt
Már elhagytam, rőt küszöbén az estnek;

S a gondtalan, bő lét, s a sürgő testnek
Tánca, mely végtelennel hitetett, csalt,
Elmúlt, s komoly, nagy, szék-lét tár rideg kart,
S lázak s délceg, hős kedvek nem keresnek -

Vagy vétve már. Ólom-, nehéz vidéket
Értem, hol az kísért csak, ami tépett,
S mit nem látott a rég friss-mámorú itt:

S hogy a lány láng-tavas, az arany ünnep,
Mely lombot, mély mezőt oly gyönyörűn lep,
Csak a múlásnak fonja koszorúit!

SZEPTEMBER

1

Fénylő, pöttyös és tarka, mély idős
Nyár-vég; a hegy mögül már int az ősz,
Int az ősz.

Ordas és napszítt, barna a hegy,
Vérszínű bogyó itt-ott, nem egy.
Az ember sóhajt és tovamegy,
S azt mondja: oda a nyár,
A szélben holt szirmok hamva jár
S a zöld, zöld közt sok a sárga már.

2

Hol vannak harcaid, harcaid?
Hol van, ami vitt, az a hit?
Ifju pir, mely bolond szíven virít -
S ifju bükkök színe, a zöld selyem,
S fényes virág, mit látsz még hirtelen,
De csak belül, ha behunyod szemed,
Míg felrebbent a lágy, bús rettenet,
S kint az élet kacag, s temet, temet.

3

Valami nyom, nyom belül,
S mint ujj nyomán a nedv kiül
Értt gyümölcsön: elönt a bú,
Titkos és nem mondható szavú,
Csak azt érzed, fájásban lépsz, igen,
Mint aki lágy, lágy anyagban megyen -
S a könnyű nyom, mit lába váj,
Valahogy szívig ütve, neki fáj.

4

Hol vannak harcaid, harcaid?
Fizesd a sorsnak a vert sarcait!
Nincs javad, s ami vár: iznyi rög?
Szakits, a fákon levél csörög,
Vedd, s lábad lenn mennyit tovalők:
S fizess; a földön csal, aki él,
Csalj egyszer te is, bolond, örök,
Ki nyugvást így semmiért cserél:
„Fogd a holt pénzt, sors, s halál, te dög!”
Hej, piros levél, piros levél!

5

Nyög a táj, nyög: és mint lázasan
Fujt, gyors lélegzete, a fecske suhan,
Mint vég-sorsu párája, síppal elegy:
S nem soká tovamegy, tovamegy,
Tova, merre a dél és a nyár -
Sipol a lég és táj s elszáll a madár:
Rebbenő, röpke lelke - s hűl a határ.

6

S valahol, az ifjúság! Halld, odaát
Messze! s nem hagyta itt lába nyomát,
A lég-kristályban elmosva sebesen -
Mint a madár, mit nem érsz el sohasem,
Amint repül lágy fény-ködű Indián,
Mig billentése nyomát nézed a fán.
Mely remeg és leng még, az itthagytott:
Mint reszkető szív őriz szállt-nap-nyomot.

7

Zúg-búg a határ, gally gomolyog,
S éh-szemmel még vén-zöldet falok,
S hol sávós rőt: gyümölcsök rengenek,
Nagy, lágy, kék, ömleteg szilvaszemek,
Nehéz körték lóbált harangja lejt,
Kristály-lég-mélyben, mely hangot elejt,
S vidám piros alma-arc-gömb ragyog. -
Rög-, gally-, s ős-életek, ti boldogok!
Lét, mely él: és ha száll -
Csak tarka, könnyű bál!
S fák, fák: száz mennyezet
Mit titkos kéz vezet,
Hol csengők csengenek -
Mint a boldog-beteg
Lét fölött fényben áll
S ministrál a halál.

8

Gyémánt és arany és a vad
Barnák önkívülete, mely
Fellobban lassan, hogy szavad
Nem is birja már: csak terelj
El búvvel s ne lássuk, hogy a szép
Fut, fut! Égj, képre kép,
Tündök, lágy álom és bűvölet,
Moss mézedbe, míg méla, tárt
Szememmel szántom a határt,
A még dúst: de már hol, józanon,
Mint zord pap, kit bus látás terhe nyom.
Holló ráng s károg fejem felett.

9

Oh hév-szítt bokrok zegzúg-odva,
Hol csillogó dalt szórt a csalít
És édes gőz száll ráncsapódva,
Mondd, hogy a lomb most is virít,
Csak másképp: s a sárga sárga még,
Bár a kankalin oda rég,
S a kék s rőt s fuldokló bibor
A víztől csillagot szórva forr,
S pírlik, pírlik a rózsabokor:
Tavaszlón, hogy hordtam, valamikor!

10

S a nagy hegyek mögött megy a nap,
Megy a nap és az este leül -
És, mint nappal nappalra terül,
Mind hamarabb!
Lemegy a nap és eljön az éj,
Eljön az éj: de te ne félj -
S kora csillagok tündöklének:
Csillagok: az ég-meredély
Mélyén, túl nyár, kín, szenvedély
Fölött, boldog halott-szemek!

PLÁNTÁK ALTATÓJA

Már leplezi a tél a könnyű hóval
A földet, fát, bokrot; nincs tér, sziget,
Hová ne érne puha gondja, mint ki
Alvó kedvest óvón begyűröget;
S fehérben, csöndben álmodik a gally, mély,
S mint ki lefekve, félve rejti, mit
Hús érhetne, gyökérig zárt a törzs s a
Plánta, elbújva, őrzi magvait.
Őrzi a lágy éjben, hű rög között, hol
Csontbordájukat langy, zsongó meleg
Csókolja s a jó föld: miközben édes
Vére álmukat óva hempelyeg;
S mélyükig üt a nagy föld-szív, az oldó,
Bűvös, létreszökkentő, dús-közel,
S csírák karja feszeng lassan. Míg ez jön,
S új, karcsu szárat ifju nap ölel:
Plánták, aludjatok jól! Néma lábbal
Most csend vonul mezőn, erdők alatt,
Ejtvén, mi lomb leng még: mint templom-őr jár

Későn s felejtett gyertyát oltogat;
Aztán nincs semmi. Éj, tél és fehér csak,
Bokor, fa, mint ki sohse élt, meredt -
S hóban s kilátszó avar-rongyban itt-ott,
Pihegés nélkül alszik tér, liget;
Mint ki örökre holt. Nyugszik a nagy Föld,
S erdő; száz törzs kinyúlva, mozdulat
S nesz nélkül, pusztán, síma-csillogón mind:
Mintha nyúlt fejfa volna, mely alatt
A lét pihen; s hol még a némaság is
Fagy, és lélegzeni is fél s megáll,
S fog szinte: hogy ne lépj, szűnj! - Puha csönd, te!
Erők nyugalma! játékos halál!
Plánták, aludjatok jól! Kicsi bokrok,
Tőkék, kiket porhanyó sírba rak
Hű gond - s kik majd pólyás-zsengét vidíttok,
Zengvén fölötte: kicsi madarak!
Bogarak, s száz más szorgos kis erők, ti,
Fáradván a nagy évnek menetén -
S vizek, ezüst bugyogású kebelből
Élet kortyát adók! - Mit látok én,
Most mind halált mutat; de fű, fa, erdő,
Szem-csukva, rögjén: maga temetett
Magván nyugodt! Mint gazda, vetve, hagyja
Útján a halhatatlan Életet.

SZAVAK NÉLKÜL

Ne várj tőlem verset: mértékre véve, a szó
Nem bírja, mi mérték és határ nélkül való -
És ahogy bennem te élsz, vagy: te kedves, te jó!

Ahogy bennem élsz te - mint vérem foly eremen.
Lélegzetem, amely fenntart, és szív-melegem:
Lélegzetem és a vérem vagy te: életem.

Életem - mely néha úgy forr s repes itt belül,
És néha csöndesen, tudott-mély frigyben megül:
De közös-egy, ami fűzi, téphetetlenül.

Kezem érve: mintha kezéd fognám, kezedet,
S magam lüktetném, mit küld csengő ér-meleged -
S mintha magam zengném, röstell szót a szeretet!

Te, anya, s testvér: te, hit-, s erőm-tartó barát,
S mit meghitt szív, ész, szó, társ-szellem egymásnak ad -
Egymásba zsongó vágy ízén édesítve át.

Mélyen egybeforrva, lenn, mint mély lét-gyökerem,
Te, érben, vérben, agy-, szív-ütemben egy velem -
Mi is ez: ha viszont-nyert érzés már szerelem!?

Lelkem, te, s bizalmam, mivel nézem dolgomat -
Hogy is mondjam, mi szón túl már! - Ahogy símogat
Ujjam - s mély-valómból olvasd már csak szavamat!
Mély, egész valómból - s mi szememben mosolyog:
A csöndes, nyugodt Szót, mit meg csak így mondhatok -
Hogy: milyen jó, hogy vagy! és - érted - jó, hogy vagyok!

ESTE

Csókoks, csókoks ti, puha simítások,
S szóks, a szívből kitörvén fúlva-gyorsan,
Megindult belsők közt: hogy folytok el mind
A nap nagy árjában, mely tovaharsan,
S az éj tavává mélyül - vele-hordva
Mindent, mit forgat az emberi játék,
Színt, édeset, búst! és honnan legörgött,
Fáj az üres hely, vagy mint néma vád, ég.
Csókoks, csókoks ti: de én dús napomnak
Drága csudáit - s lány szavad, s te gyöngéd
Sok simításod nem hagyom az árnak,
Amint sodorná percünk annyi gyöngyét -
S hogy száll a nap, s vele az Alkalom: hűn
Fogom még szálán a font képzeletnek,
S szívre fűzvén: szód, szód - s rá az örömben
Gyémántló fényét tündöklő szemednek!

KÉZ A KÉZBEN

Mért nem ülhetünk így, kéz a kézben
Mindíg, testvérek hű párjaképen,
Örömben, mint madarak az égben.
Mért nem ülhetünk, mint pár-fa, szépen;
Túl-nagy-telve már, hogy szánk kinyílna,
Kiugró szívünkkel kénye bírna -
Mely ha mostan szóban folyna, írva,
Szívünk talán víg-szakadva sírna.
Ily nagy dúsban egymást töltve, fogva,
Forró szemmel a szembe csapódva -
Mert ha belsők ebben sem nyitódna:
Bizony, bizony meghalnánk a Sokba!

Igy ülvén csak, túl a szón, a Mind-en -
Mert földinek mód megfogni nincsen,
Mi, csókon túl, ott feszít, meg itt benn,
Mindent adva: s még telibb a kincsben;

Olthatatlan venni-adni-éhben,
Csüggő vágy friss, örök örömében -
Egy tövön nőtt, szép, hú pár-fa-képen,
Mindig, s mint hú gyermek, kéz a kézben.

VÁGY

Mi hozza, hogy minden más színtelen,
Létben, rímben Te játszol csak velem!
Mint bűvölet,
Töltsz engemet.

Járok a föld szellős, szép zöld terén -
S vágyom lenni szép Magad közelén.
Szemed, a tág,
Csak: a világ!

Mint a táj, ha tavasz-sor hempelyeg,
Úgy olvasztja belsőm a lágy meleg,
Ha bűn forog -
S rád gondolok.

Mi is nekem e lét, mint annyi csak,
Hogy fogjalak, tudjalak, lássalak!
Csak szód, mi kell,
S hód zsongat el.

Szívem bennem megfordul, bánkodik,
En-valómból Hozzád kívánczik!
Csak ott nyugodt.
Hol ott vagy, ott!

ELVÁLÁS UTÁN

Egy perc: és arcod tova már!
Hidegen fut a Most s Előbb közt
Az est: mint két-parton levők közt
A víz: óh, bús, napi-halál!

Óh, hogy nem vagy! oly hirtelen!
Még kezéd melege kezemben,
S egész mellemben-teli, zengem
Lényed: s csak árny, mi itt velem!

Óh, hogy hangod, szemed simult
Lelkemre! Most csak! - s önfeledve
Zsongtam, te-jódtól áldva, lepve:
S meleg, lágy hang, szem: íme, mult!

Óh, édes álom, bűvölet!
Boldog perc, amelybe fonódtam:
S már itt vagyok, messze-dobottan -
Hogy ilyen gyorsan!? hogy lehet?!

Kezem kinyúl, belsőm fülel:
Talán egy foszlányt még elérhet
Belőled, s egy hangot - az élet,
S nap sodra így ragadva el!

De csak az Úr néz, s este rám:
Amelyben, valahol a mélyben,
Ott ül, mi szép - s hiába mérjem,
Nem hatolhatok át falán!

S e csöndből nem izenhetem:
Hogy úrron, távon oda forr át
Belsőm - s éj-, tér-emelte korlát
Kényén túl, csak veled szívem!

ELÉGIA

1

Még itt vagy, itt vagy. Mint csuda, vagy emlék,
S mint bomló tenger habjából a mentett,
Kinek lábát, mik mást öltek, emelték
A sodrok, bár egy toppot érte nem tett,
S míg kockán tart még a lét, vagy a nemlét,
Tompán ér csak, mi ront, vagy jóval inthet,
S a zűrbe bukkanva, nézem, csodálom
Mi fog: - félig valóság, félig álom.

2

Még itt vagy, itt. Szemed nyitod, csukod csak,
Szívedben vágy, öröm, láz, furcsa bánat,
S pergő tánccal tájak, képek forognak,
Ez elfut, és amaz már újra támad,
Mint multat visszarajzol éjbevonat vak,
Karom kinyúl, szó nyomja nyílni számat -
S már itt állok, míg a raj szerte rebben,
Üres kézzel az ingó tömkelegben.

3

Te is, te is, születtem-föld vidéke,
Mint fel-feltörsz, zengőn, vagy fojtva-halkan,
Míg visz az út, amelynek köd a vége,
És itt kísérsz még, hűn követve sarkam,
- Óh, szellős csönd, kristály-varázsú béke -
Árnyként, mély, hívó vágytól visszacsaltan
Tikkadt-mohón, mint vándor drága enyhet,
Ölelem hús, magábazáró mennyed.

4

Ott van a hegy, nem hirtelen az oldal,
Csak mintha hullám lejt a lanyha szélben,
S kígyó gördül gömbölyű ficamokkal,
De reng a lágy vidék, mint menve éppen;
Innen nézem, s fülem halk surramot hall,
Mélyen a rosszban, s évekkal a mélyben:
Hegy, s kis falú lenn, hogy szemem bezárom,
Elém reng, mint délibáb a határon.

5

Gyors-szökkenőn lendül a kert a hegynek,
- A kert, ahol serdültem - majd kifúlva
Hanyatt esik: mint csínyje jár gyereknek,
És színe vész, gaz, cserje rejti, durva,
De ím, amott sátras fák integetnek,
Bólongó gally mintha emelni nyúlna,
S hang kondul - mely ott nyit elédbe tágan -
Koronás bükkök kongó templomában.

6

Tiszta, redőtlen, sima ott a hegy benn,
Vágyad mint vonna moha-vánkosára,
Vagy, hogy puháját ízeled tenyeredben,
Míg szemed lágy hajlatait bejárja,
Mélyből holt lomb s a föld illata lebben,
S be jó, ahogy lépsz, fától nézni fára;
Ritka, száz agg törzs, orma fönn: selyem-folt -
Mint száz vasoszlop, melyen függ a mennybolt.

7

Ősvízi mélyben, vén, zöld, szürke árban
Lép így, kit abba kincsleső gyönyör lök,
Szörny árnyát vélvén surranó madárban,

S hullámnak: szélkavart lomb bodra öblög,
S állandó suttogás hab-hangja jártan,
- Míg gally-rém int s, gyöngyül, rőt-gomba-tört rög -
Im, ing az éj, zöld árja visszacsappan,
S lélegzel, érzed, újra szabadabban.

8

Ott fönn a sík, kerek domb enyhe kúpja,
Könnyült melledre dús szél és nap árad,
Táncát a szem a lankán messze futja,
- Mely száz fát borzaszt, mint száz tüskeszál -
S hol csillámlón lejt a Szamosnak útja,
Míg a látás erője s kénye járhat,
S szürkébe folyva, hegy köd-rajza illeg:
Szürkébe folyó hegy: vagy szürke felleg.

9

Hol az a táj és hol van az a vándor? -
Szép napja száll, mély délutánba görnyed,
De álma közt fény kel, s a régi láng-bor -
S friss jobb iránt még látja azt a völgyet;
Szedres sűrűből lassú víz-sugár forr,
Játszin rémlík sötétje, mit a zöld vet,
Aztán elfoly, hűse-színezte füben,
Mint éjszín felhő szivárvány derűben.

10

Hol az a kor már és hol az a gyermek? -
Honnról a völgy már kaland-ízű távol,
Huzó barmok nyomot ott nyomra vernek,
Mély, zárt lég-tájt kondák illata sávol,
És mint lágy zsémb szava, s nincs-vége-pernek,
Csengve s rá mély hanggal - ki mondaná hol? -
Kolomp zenél: vagy csönd-oldotta tágan,
Vén erdők lelke zeng, mereng magában.

11

Óh, vérző világ-szív! lágy hangba olvadt
Ömlő; méla, édes-zenéjü bánat -
Szelíd kolomp! szavad még ide elhat,
S szemhúnyva, szomjan, úgy mennék utánad,
Év-sűrűn-vissza, s át - mely rejtve torlad -
Keresve, hol búv-szód siráma támad;
S bármint: már túl szólsz, új s új messziségben,
Álom-volt-ifjúságban, messzi égben.

12

Tovább, tovább, szívünkkel néma vágyban, -
Vékony szál-út, mint gyertya lángja, reszket,
Lomb-éjben; lenn hegy-víz küzd szirtes ágyban,
Mint ifjú hév, gátak közt szárnya-vesztett;
Függő kőszálból ott fal-síma ág van,
Jaj, ha szemed, túlhajlón, elereszted! -
Ám függöny-zölddel vont a bős igézet,
Mint véstelt ember-sort fed sűrű végzet.

13

Lombok és égbolt! Friss, lágy, légi játék,
Égő-zöld erdők szellős, könnyű kéken,
Mint itt-ott ing, szédítő-fönn, az ág-vég,
S hol elfúl, hol nagyobb tág nyíl az égben -
S míg függeszkedve nyúl s nyúl mennyi iránt még
Lombbal a hegy: küzd, s újra nyílt a lég fenn:
Mintha a nyárban, mely víg-zengve zöldel,
Írigy versenyben állna ég a földdel.

14

Be jó elveszni új meg új kanyarban,
Föld és a menny közt, mást nem látva, semmit,
Mint visz az út - míg benned halk zavar van,
Hogy nyílt táj, rés a lombfalon nem enyhít;
Ám fel! bérc-, s bérc-gyűrűt cserélve, sorban.
Tágast a zárt kör már csak odafenn nyit!
Égig érő hegy ormán égi vár van -
Ott élni jó lesz; mi volt: lenn a sárban!

15

Óh, nyers, dús áramok! hogy leng a lomb, mint
Éji esők gyúlt csöppjét csengve hányja -
S fülelsz: - vagy más e friss gally-mozgalom: kint
Áll tán, míg itt lépsz, az erdők leánya!
Szád nyíl, s gerinceden halk borzalom hint
Gyöngyöt - ám kandi kedved mégse bánja:
Mert ifjú szívben már vén láza tép s ég -
Nyugodt-unottnál jobb a vész, s a szépség!

16

Amott! benn! hosszú teste, mint ezüst-köd,
A nap sávján csillámot ontva reszket,
Nyúlt fürtje gözként göndörödve röpköd,

Hogy ott ál - s most meging, mint aki neszt vett,
De, villámként, míg mindent tompa zöld föld,
Érzem, belém két szem gyors lángja metszett -
Két szem: - vagy csak nap-csillantotta csöpp volt,
S az erdők lánya: - álom, csalfa ködfolt.

17

Nem! Ő volt! Ő volt! Kit emberi szem nem,
Nem érhet, ám a szó így festi éppen,
S a vén, ki látta, esküdözve fennen, -
Titok: de néha, néma éj-középen,
Dalát hallod, mint felzeng, onnan-innen;
Hallgattam én is: vont, vont csodaképpen:
S felelt az éj rá méla, mély varázsban,
Vágyó, száz hangban, bús ebvonításban.

18

De nézd, derül! Lejt a lomb-vonta fal, lám,
S - mint mélybe nyúlt gát máll nyílt-hab-törésen -
Ág-résén átsap a fény-szötte hullám:
Majd, eldöntvén, mindent elönt egészen
Az ég: mig, a határtalanba nyúlván,
Mint víz-ölelte ormon állva, nézem -
Világ-vég-partot verve, mint morajlik,
Felhőt-habzón, menny-aljtól messze aljig.

19

Az ég! a langy, lég-vízü, tiszta tenger,
Megfoghatlan, könnyű! Be játszva hint meg,
- Szelek ingásában - mint ide felver
A nagy, kék mélyből; mintha szólna: menjek!
Nyílt, nagy lapjára engedett, kezemmel,
Ússzak áttetsző tükrébe a mennynek -
Felhők völgyén ringva, s hab-hegyein fenn,
A gyöngy pezsgés közt, mely úgy bűvöl innen!

20

De vissza! lám, megint a föld, a tér: s mint
Mondhatlan-lágy habokká hült meleg dal,
S röggé vált lég, mit tündér bűve érint:
Könnyű dombsor! Száll a szirt görcse, meghal -
S mint zordon dölýf, ha hívó, jó tenyér int,
A halk láncha hajlik a meredek fal:
Mint népben, hogy a vad jusst ne vitassák,
Egybekarol a mélység és magasság.

21

Hol az a föld már és hol az a gyermek?!
Lankák, mik lejtőit friss lépte rója,
Völgyek, csurgók, odvas, szirt-közi vermek -
S ő: új s új titkok szomjú faggatója!
S táj! Óre dús, rejtek, száz mese-szernek,
Mint távlatait dombról dombra tólja! -
Nézd az orom! amott ni! Arra lesz szebb!
De nem, mégsem! Amott még - arra, messzebb!

22

Óh, távolok tündér, titkos hívása!
Világ: bűv-rózsa, még burka-nyilatlan!
Magas torony, mosott-szín távba vásva,
Falút rejtő, köd-ülte messzi katlan.
S túl! dolgok, arcok nyüzsgő látomása,
Száz menny, mi ottan, a határ alatt van; -
Hol a föld hajlik, hol az ég bemélyed,
Ott vár a nagy, csudás; A szép - az élet!

23

Derengő kor te! Álom, sejtelem, hit,
Érzések bokra, még friss, illetlen,
Harmatgőzös nap, lég, mely fojtva zsendít,
Szív, mely enteljétől ujjongva retten!
Öleltem, nem bírván magam, a semmit.
Minek nevét se tudtam, azt szerettem -
Szelíd táj közt révülve, ébren-alván,
Zsongó világnak boldog sokadalmán.

24

Domb mellett domb; hol homorul, a mélyben,
Kékesbe színlik hosszú füve zöldje,
S őrzi, mi hullt a halk-ködlésű éjben,
A nedvet, s húst fuvall rád csöppke völgye,
Játszi kaland-uton; s ha szárhoz érsz benn,
Hallod, mint koppan, csöppenve, a gyöngy le:
Mint kincsét dús, - kit orvnak lep csapatja, -
Hogy alsóbb népe rejtse: dobja, hagyja.

25

Zöldellő dombok! hogy vagytok ti még, hogy?
Világ-éhű gyermek kicsiny világa!
Int még a baljós erdő, hol a rét fogy, -

S száz ösvény, annak futva, s vissza-vágva:
- Mint friss merés, előbb hogy célba ért, rogy -
S nyugtatva, túl, a vén vadkörte ága?
Görcsös fa alján, vert-gyümölcs-esőzten,
Víg ott még gyermek piros, arany őszben?

26

Hogy vagytok még, hogy én ott nem vagyok már;
Hű hitetők, óvó, szelíd csalók, ti!
Rótt mélyetek rejtéllyel nem ragyog már
Mint mikor lázam kellett cselbe fogni,
- Lágý altatók: - hogy mindent árnyatok zár:
S titkuk lesvén, s hívé, tudjak nyugodni!
Fosztott szentély! világa pusztá, töppedt -
Álmot adott: s mely jött rá, az se többet.

27

Mint boldog kézzel illetünk szelíd, jó
Állat-puhát, hajló gerince-aljig,
Szemem símája úgy követ, von, ingó
Domb, völgy - s a lágý mámor szívembe rajlik:
Oh, halk hullám, amelyre durva szín, szó,
S mely, hang helyett, érzést verve morajlik -
Míg mélyén száz kép felbűvölve rebben,
Mint víz vet száz színt rezzenő szelekben.

28

Ott van a hegy, völgy, a halk-titku, kedves,
Minden kis zúg, zöld: játszi-ismeretlen,
Bogárvó szemed indát, levelet les.
Füvet hajlítva siklik tenyered lenn,
Orrodba méz, inger árad inyedhez,
S piros gyümölcs, sisak-bevont, nyeletlen:
- Mintha látnál csöppent vért, s hullva, meggyet -
Íztől fakadt eper rőt gömbje biggyed.

29

Óh, dús öröm! dúlni fű puha fészket,
Hosszú szálak fült alja csupa balzsam,
Gőzét nyelni, s míg zengve csap a hév szét,
Édes, szelíd szagát beszívni lassan,
Mint ingen át hevült test víg verését,
Érezni, mint lenn a föld vére harsan:
Vagy - hogy lágý gondod elringva feledd el -
Mellére bújni boldog-bús fejeddel!

30

Óh, drága föld! párák meleg zamatja,
Fű szálló lelke, szívig érő, édes!
Fény, mely a lelket altatva itatja,
S csönd, mit a révült vándor visszaérez -
Mint itt zsong még a táj lágy lege, napja
És újra-szítt íztől a fej nehéz lesz:
Mint akkor, a szív induló sorában,
Minden előtt álló láz dús korába

31

Mint ködbe-messze-bújt harang ha csendül,
Mit távozó vándor áhítva hallgat,
Hangot hallok ide - s feszül a szem, fül,
Ám hozzám csak mint álom-hozta dal hat:
De lám, dereng a lég, lágy kékbe enyhül,
S hogy áthatóbban nyer a szem hatalmat -
Bongása közt a dús zengésű dalnak,
Nyáját látok, amint, legelve, ballag.

32

Szelíd nyáj! mint örök lét utazója,
Lágy, bolygó lábbal lépve száz határon,
Hol csak kékjét az ég tengere szórja,
Ott - s ott: amint szemem képzelve tárom:
Állandóság halk, játszi mutatója,
- Míg lét léten hal, mint virág a száron -
Vén ballagtodban, mit új s új ma hall, lát,
El-nem-múlásnak hozva nagy nyugalmit.

33

Hogy ködlesz föl, hó-vitorlás hajókként,
Mint rég, ott úszva a nyár zöld vizében,
Mely arany szomjjal nyelte be a sok fényt,
- Füvekkel: a föld ingó habjaképpen -
Majd árny rejt, s csak a hang tár ott buvó lényt,
Mely cseng, cseng: mint jel szól, tűnt messzeségben,
Parti népnek, hogy - mit benn köd lepett el -
Fut a hajó, víg, jó-útu szelekkel!

34

De nézd, az erdő boldog zúga, zöldje,
Mély-titkos erdő, ott gubbadva, csöndben
Pompázó közönyt s mord nyugalmat öltve,

Mintha nem tudná, mit bő árnya föld benn;
Ám lépj: s lapúl a csel, a titka-törte,
Mert, hogy közelgsz, fuvás halk hangja röppen -
S gőzlő barom-száj int, fű-habja-telten:
Mint leplezett csíny játékos kebelben.

35

A sűrű, ím! mély fű, lapú, s a cserje,
Lonc s lonc, mely rádnyit, mint megannyi hű szem,
Föld, mely besüpped, léptedtől teperve,
S illatát küldi édes-keserűen,
Inyed gyúl, orrod tölti bújja terhe,
Övaljig lépsz a bokrosban, a fűben:
S körül s fönn zöld s zöld száz hulláma lebben -
Öblöt tárván gally-közi levelekben.

36

Éljen az út, a szép vándor-nap, éljen!
Be a zordba, a zúrbe, egyre messzebb!
Erdők fült-zúg-szívéig bújva, mélyen,
Hol az éj, forrás fényén gyúlva, lesz szebb:
Omló lejtőn, gyökér-font meredélyen,
Míg fű-, s lomb-nyom pötytyöz, mint játszi, vert seb -
S hajad, a vad, vidám rohamban oldott,
Friss pírbel csíp képedre üde foltot.

37

Zöld lomb és zöld köd! mélyén, mint a tejben
A sűrű rész, levél vastagja alvad,
Az álló és színig gyúlt pára-teljben,
Melyben látásod erőt vesz s hatalmat,
Hol minden úgy csügg, nem moccanva, helyben
S csöndben, mely int és főt bénítva altat -
S erjesztő vágy tölt, tompán, lágy csudák közt:
Rögök közt rög, s fának lenni a fák közt!

38

Ott fürödni a cseppben, mely telin csüng
A bokron, kis bogárként! - s lenn, a fűben,
S mint gyors madár, mely zengve szítja könnyünk,
S férgecske, a föld keblén bújva hűen:
Honnan egy kény vert, futni, nyögni jönnünk,
S nem a lét gondján, boldog ős-derűben
Élvén, jó-rög-közelben, büszke nyárban
S hús télbe húnyva, nem-tudott halálban.

39

A mélybe bújtan, hol az ősi zsongás
Méze altat s csitít, egyként a földdel,
S hol, dús csöndedbe dúlva, nem zsibong más,
Csak ha a nagy Természet lángja tör fel,
Rovarka zöng, szárnyas kúszó csapong, ás,
Lélegző száz bokor, boldog fa zöldel -
S mint túltölt szív, nem bírva annyi terhet,
Lágy zajgón az erdő mozgalma erjed.

40

Vén erdők, új lomb! - mint anyám köténye
Szárnyát, még érzem, mint illeti arcom,
S enyves, most-költ, erőtlén zöldje fénye
Int még, s gyöngéd szagát őrizve tartom -
S fölvert fű rendje még szívemig érve
Üzen, illat-vitájú, drága harcon:
Míg rá a felsóhajtó földkebelnek
Erős, édes, vad párái felelnek.

41

De nézd! amint a gőz-derengte mélyből
Hirtelenül kiérsz, mi vár amottan?
Fák font gomollya ring-leng, mint a szél dől,
S alatt falú, levél-fátyolozottan:
Mint tündér-álmú nép, boldog regéből,
Függöny mögött pihen, bűv-zárt titokban -
Bűv-zárt titokban, mély, hegy-közi tájban,
Árnyak rengette csöndben, zöld homályban.

42

Odvas, vak utcák, vén kő, moha-kockás,
Lapján zöld, száz rovasban dudva szökken,
S állandó nedv susog, mély-fedte mozgás,
És gally kocog lomb-bolyhú ág-közökben -
S fa-bolt fa-boltra: mit látsz, nincsen ott más,
Csak néha - mintha szem néz eltűnődten,
S képet vél sebtén, csak *benn* intve félig -
Ház kandit itt-ott, vagy csak lopva rémlik.

43

Ne törd meg álmát, maradjon magában
Rém-víg szendere, nedv orv csobogása,
Bűvös csönd-ólma, egy vad, hév világban -

Kristályba állt tavasz-kép néma mása.
Óh, itt megállni! Lomb-öv, nyílj ki tágan!
Ház, rejték ablak! Tüntöm szem ne lássa!
Rém s gond elől, mely int már a homályon,
Örökké-zöld csöndedbe fonj be, álom!

44

Ott, rejték rács mögött, a nyugalom van,
Ott a felejtés és ottan a béke,
Ott a ki-állás az örök rohamban,
Fáradt láb és sebes szív menedéke;
Egy perc: és múlt a láz, holnap s ma, nyomban:
Valaki jött, itt volt - s köd nyelte, vége!
Kint lomb és bent csend - csend s a béke kint s bent -
S egy, meg se halva, szűnt, lerakva mindent.

45

De csitt, rajongó! Még az út előtted,
A sors, a rend, a szenvedés, az évek!
Pálya, mi hajt, cél, mely szívet erőltet,
Váltság, mit ittlevők rónak, míg élnek,
Terv, álom, üdv, mi csillag-tájra fölvet -
S hullás, gond s nyilai a rossz dühének:
Még vár az út, - de hagyd. Mi jön: amott még,
S a gyermeket most csak te fogd: nyugodt kép!

46

S már messze ez, lám! - mint reggel az álom,
Mint távozottnak lelkében az emlék,
Mint ős-menny képe földi zord siváron,
S barát, s jó, ki kezét nyújtotta nemrég -
Már messze is! - Felhőben, árny-határon
Az erdő: fogyva is tartja a szem még:
És aztán vége! - mint kedves ha meghal:
Míly-voltod dolga, mit kezdesz magaddal.

47

Óh, fényből, illatokból és szelekből
Szótt emlék! lég-mult áttetsző üvegje:
S éh-szem! - Mint víz-szint tűnve, ott remeg s dől,
Mit mély rejt: jősz, új, tündök táj, nevetve!
Hegy könnyű vonala! mint friss idegből
Röppentve, hogy száll játszani meredekje -
S irt csúcsán, ingva, szellős remegésben
Hogy húz, hajolni-lankadón: de mégsem!

48

Mint ki szél-ívnek ormán állna, fönнен -
Bűvös talppal, melytől a lég se billen,
Bodrát hágván - míg szédítön köszön lenn
A völgy-világ, s minden oly semmi innen, -
Egy ugrás: s lábad égbe érne könnyen,
Másik: s mi lenn, karodba fogva minden:
Égben fürdő hegy síkján, míg szem elhat,
Látás, ujjongj! lélek, érezd hatalmad!

49

Szabadság! Míg az ég-kör tágja terjed,
Rengő határ-raj a végsőben elhal,
S foltta fogy az orom; míg ejtve-ernyed
Szárnyon jut a gyors sas, s nézvén, a szem csal;
Míg lég, szél száll, nem tudva terjedelmet,
S villám, alatta a hajtott viharral:
Szív, tágulj! Mit fogsz, most mind a tiéd itt -
Verten: már ég, föld új szerelme szédit!

50

Szabadság! hol az vagy, mi büszke lelked;
Szabadság! hol ott szállsz, amerre vágyad;
Szabadság! hol lator kény nem terelget,
És hol minden tiéd, mit ott a tág ad!
Szabadság! - Oldva nap- s a test-kötelmet,
Öleld víg percedet, mely zengve áthat!
Szél, lég, határ s fény, mely kábítva lobban -
Szív, éld magad: nem lesz tán soha jobban!

51

Rejtekek zugokból: - hol fészkén lapúlva
Ül száz virág, mézes méh ing s a rét zeng,
S vad, víg erők, illattal, szabadulva
Zúgnak, mint ár habbal, mely tengve lézeng,
Míntha maga a boldog menny zudulna.
Robbanva, nagy kedvben: - lenn, körben és fent,
Tündöklés közt a tág sík lelke lebben,
Határtalanból szárnyaló szelekben!

52

Édes, szelíd fű-illat, enyhe-égett,
Langy légben oldva, szűrt méz, puha kellem,
Mint lágy ital, hol, hű aránya végett,

Száz íz keverve, hogy túl egy se teljen;
Fanyar üröm, vad szegfű s égi kéket
Hullt ibolya: mint bús vágy, fogva mellen; -
Szaga a rétben: mint ruhán a nemrég
Hült drága test után halk illat- emlék.

53

Ittam a csöppjét ittasan a fényben,
Lángoló víg kor ifju mámorában,
Míg forrt a Nap, a forgó tünemény fenn,
S mint lég-emelve, lépett könnyü lábam,
Vitte a vándort: mint, hajh, viszi régen,
Forrón és árnyban, ormon s út porában -
Lánggal és hüssel,hev s fogyóbb ütemben,
Új, s bús csudákkal, mely vénül, a szemben.

54

Mint láng-madár, szikrát röppentve, pelyhül,
Száll, int a Nap: ne félj! csak arra! messzebb!
Tovább, még, még! Míg a szem szomszja enyhül,
S dús, szép után a még dúsabb ölel, s szebb.
Tág fönnsík, fény! Szívedbe büszke telj ül;
Fönn: ég, ég! s lenn: a sík, mit pára, szenny lep -
S közbul: te. Mint ki, pór-közt hagyva lassan,
Lép magabizton, kiharcolt magasban.

55

Tovább, a tágban, térben, ért mezőben!
Óh, mély mező s feszingő, könnyü lélek!
Alig birom! ha nem fogom, kiröppen,
Hogy elhempergjen. - Hát hullj, gát! Letéplek!
Lélek, fuss! nézd: a zöld! - s a zöld fölött, fenn:
Határtalan! Rád hagyni szinte félek.
Tán meg se térsz! Visz e szép - s még csalóbb hit!
De nem: megjősz! Érzem, tudod: ma jobb itt!

56

Jobb volt! Tudtad - nem: ám messze repültél,
Messze a hegytől, messze amaz égtől,
Hívó világ lázálmmain hevültél,
Honi madár szavánál hőbb zenéktől:
S mentem veled. Arany nyár és ezüst tél
Húnyt s hány: - s ma lám, fölé a régi kék dől!
S hajló hegy ing: amely, mint mélybe ugrott
Nagy víz, habot: vet lenn száz-bodru bokrot.

57

S már lenn haladsz: s a szép magas amott int!
Mint tűnt nagyság, bukottnak, büszke álom,
S fönség, isten-szép lobogás, s mi volt, mind,
S mint eszme-rongy, homály-ült agy-határon -
És szemköröd már szürkét ölt, fogyott színt,
S míg szűk-köz nyom, lég- és lomb-puha járom:
Rád száz fa néz, s - mely, percre, bajt idéz, kényt -
Zárt mogyoró, zord sisakos vitézként!

58

Mogyorófák, ti! vándor kedves-álnok
Mulattatói! Mint gyermek, nagy útban,
Mord népet ér - zárt képe rosszra zálog:
S már körbe mind - futni ha résnyi zúg van -
S ő elhúl, arcán veriték szivárog -
S már itt a vész! s ím, - nem hinnéd, de úgy van:
Sisak mögül, bajt játszva csalfa szörnyül,
Rejtett bogyó fényes jutalma gördül!

59

Mogyorófák! Gyermek bűvő csalitja:
Mint most e tegnap, melybe visszarebben,
Innen, hol arcát por s csömör fakítja,
S már már alél, magát elejtve csendben -
Óh, könnyű kor! im, enyhed bűve nyitva:
S már éledek, mint lankadt tiszta cseppek -
Hogy szám veled, visszaálmodva, töltöm,
Smaragd homályban ülve, régi zöldön.

60

Óh, jaj, már onnan messze, hova tértem,
Hány rosszban égve, szík, zord sivatagban!
S már elrekedve teng, mi forrt a vérben,
S bús bágyadás a mind fogyóbb szavakban.
Még én vagyok? titkon csodálva kértem -
Mi torz, gonosz dül a törött inakban,
S szívben, melyből - száz széppel viselős rég -
Ily messze már a könnyűség, a bőség!?

61

Hát vissza! fuss! A rossz varázst nagyobb s jobb
Igázza: hol a régi szél-ütemben
Ég még a láb, s a szív, e vad, piros lob:

S már ott vagy, ím! - Bolyhos lomb méze lebben;
Gond-ette lelked durva terhet eldob,
- Mint a bűvölt bajt-kórt, híg, szent elembe -
S már ormon állasz, lágy hegy-szakadásban,
S amott megint a dús nem-várt, a más van.

62

Mily tündér völgy közül folyt az a víz lenn,
Mely kék-szürkén lejt, dús-lomb-közi medren,
Itt-ott eltűnve, hogy rá újra intsen,
Míg, hinnéd, áll csak, csöndes-rezzenetlen,
Hol öblöt tárván, elborulva színben,
Hol, mint zöldön ezüst, csíkja szegetten,
Csillog s rohan, játszván víg kényt, hatalmat -
S teng, hol gyökér-tájt a mély éje alvad?

63

Patak csöndje, csüngő fák fűrtje, bodra,
Itt víz szint verdes, suttogó gyönyörben,
Ott árt nem érve, ernyőz a habokra,
Baljós foltot vetvén a holt tükörben -
Hol víg csob hangja csendül, majd ugorva,
Hó-sávot hagyván, hal szánt tova, zölden:
S míg a halk rengés a nyúlt lombokig hat,
Orrodra ér az édes, enyhe víz-szag.

64

Égerfák közt szűk köz: s alatt a víz ment,
Áttetsző, mély, rezgő arany-fövényen,
Melynek forgó futását láttad is lent,
Néma, bűv táncsal a vízalji fényben,
A frissben: mintha a föld-mélyi szív szent
Kristály kútjából most forrt volna éppen,
Átlüktetni - amik abban remegnek:
Lázait a létnek, a vén betegnek.

65

Óh, friss tükör! hab-hímű, gyöngye leple
Mint omlik el a hőben, óva, rajtam,
Híg gyöngy-ágyába bukva, és fejem le,
A pezsgésbe rejtven, gyűrt-vízi zajban -
Míg kortyog a vén, vájt fa-aljak öble;
Majd víz-szint nyúlva, a hullám-tarajban,
Ujjhegyről csengő zsákmányt dobva: cseppet,
A pókhálóba, mely túl, függve, reszket.

66

S amott a part, domb könnyű meredekje;
Víz forr le a fűből, pár nyurga szálon,
S behull; zöldebb kör jelzi, hol, repedve,
Enged a rög, hogy a bő nedv kimálljon,
S úgy rejtse a fű játszi rengetegje,
Míg célhoz ér, elringva a nagy áron:
Szerény életként, mely halk-észrevétlen
Foly el, titkon élve s hatva a létben.

67

Kicsinyke domb, csupa hajlás, redő, lap,
Az éleken szűk, benn nagyobb növénnel,
S mint feketébb sáv, mit mély víztükör kap,
Szín-gyenge itten, ott meg zöldes éjjel;
Teljébe dongó, hulláma büvölt, csap,
Láng pille incseleg játszi veszéllyel -
S mint hős álmát - ha majd bajt, győzve, hágott -
Látsz inteni ott sok piros virágot.

68

Domb, lejtő, s völgy lenge cseréje, rőt s zöld,
Vad s édes szag zenéje, légi játék,
Mely nyűtt szívet zsongít, szomjú tüdőt tölt,
Pettyes hant s rét: szemem mindegyre lát még!
Szemem lát - s mennék: de közénkbe rög jött,
Rög, hárító gát, mit hiába hágnék -
Vágnék, feszítnék: foghatlan kövének
Csak nőnek, míg rontsz, falai - az évek.

69

És fönn az út visz, messze kicsi út visz -
Mint sápadt vézna, kit felper az álom,
Hogy elfusson e csöndből, lomb s aludt víz
Tengéséből, túl a távol határon,
Merre hev vágya vonja s melyben úgy hisz:
S leső baj, rém, nem késztheti, hogy álljon;
Hegy dől elé, fás ing, szirt nyúl, amíg tud:
S ez pörg, kúszik, vész - s már amarra int, rut!

70

Azúr-, arany- s hő-fényben mi az ottan,
Mint csillaggal az ormán, ahogy ég fenn,
Mig rá a Nap tűz? Színné olvadtottan

Égő zene? a Szép szobra a kékben?
Testté vált Tisztaság, kristályba róttan?
Lélek reménye: hogy van, él a létben
A szebb, amely felé sóhajtva reszket -
S melynek képén most dús szemed mereszted?

71

Hogy száll az út, kanyarg, kigyóz felé: Lám,
Ez a nagy álom! erre forrt, vonult, vitt! -
Tündér Cibles, gyémánttal tűzve, néz rám,
Úszni hagyván pára-haj-koszorúit;
Tündöklő bérc! föld s ég közt tünde-némán -
Látás csudájaként, mely fönn kaput nyit,
- Mint írva - míg láng-lépcsőn föl- s lejárnak.
Szem-, fül-nem-érve, szent, fény-hangu árnyak!

72

Ott fönn a hó van, tiszta égi hó van,
Örök csönd és magasság és fehérség,
Az Emberen-túl, az Igaz, a Jó van,
S mit földi álom soha el nem ért még!
Hol ég s föld üdve összeolvadóan,
S csupán a Szép és a Való a mérték -
S míg forgat itt a perc száz torz, silány kényt:
Ott ég az, cél, vágy, szent, tartó Arányként.

73

Ám arra nincs út - ormait elérd bár,
Csak a szemnek felfoghatót ha látod;
Elég, hogy: van - hogy álmod büszke célt tár,
S azt tudva, járod a roppant világot,
S hogy kényes, szép, beteg szívedre vért már,
Látatlan intő, tartó nagy barátod:
Míg árva útid elhagyatva léped,
Keresve a nagyot csak és a szépet.

74

Ott a magasság és ott van a szépség -
Jó, hogy van! álljon és égjen magában:
S ború és éj közt, hogy van, hol az ég kék,
S nyugvás, jó, az ember-nép vadonában,
S Fenség, Igaz: derűs csöndjében ép még,
Ha álom is a vad nap gyúrt sarában -
S míg itt a por, vak agy homálya, bűn lep:
Mély a világ, s él az isteni ünnep.

75

Jó, hogy van a szebb, jó, hogy van a méltóbb,
Mit kény, szem, elme soha el nem érhet!
A messzi-több, a soha el nem ért jobb -
S betöltetlen, örök szerelmű élet!
Létforgatag, mely habként, célra célt dob -
S a Nagy, mihez tetted, ítélve, méred
(Mely álmom volna csak, s agyrém, s vigasz): van,
S Élet - mert életet tart a magasban.

76

Hát csak menj, gyermek! tág, bámész szemedben
A csúcstal ott, a csillámló sugárban,
Csak menj: s ha még nem is, mint írva itten,
Vert, vén-bölcsen, de új öröme tártan:
S számodra ott legenda sem remeg fenn,
- Hő visszaképzés a bús sivárban -
Gyermek, hát menj! Kaland, kedv útja-hosszán,
Bármerre lépj: csak ideérsz te, hozzám.

77

Villám- s ég-szépbe hogyha belevesztél,
Mondd: csak utban táj, melytől messzeválnod
A perc hív; - mint tűnt tündérségű estnél,
Lágy, drága cselként, elhagyod az álmod,
Mint annyi mást: míg benn száz pici seb kél -
S mész, a Szép mártírsága- s jele-áldott,
A húzó, halk és rejtelmes seregben,
Azt lesve csak, mi itt nem látva rebben.

78

S már tűnt a hegy. Jobbra térülve, sík van -
Köznapi: de, mint hős példa- s képzelem-vert,
A táblák, ím, sárgás hullámaikban
Hogy játszanak imbolgó sodru tengert!
És, mint vér-lobbú jelzőtűz ha sikkán,
Piros pipacs mimel vészt, s bűsz-elem-nyelt
Élőt: míg a mély száz tarajban erjed,
S habként hány hars-búzavirág-szederjet.

79

De túl a zajgáson, fent, odafent, nézd,
Pacsirta szól - mint vész-hánytnak a bajban
Magas vigasz: röptén gyűjtva a zengést,

Mint robbanás, száll, boldog, dús zsvajban:
Víg dal-rakéta! Hogy tölt száz teret, rést -
S még nézd! ott! a fény-szötte pára-rajban!
S már eltűnt - nincs - az ég-mélybe fonottan:
De ne csüggedj! figyeld a hangot: ott van!

80

Ott, a kápráztató csillámu kékben,
Ott, ahová a hang nem ér, a földi,
S szem, csak az ég zeng, kristály-özönében,
Mint a lég leghígabb azúrja tölti,
S hol a felhő is torpanva alél fenn
S csöppé-rogyón, dörgő kínját üvölti:
Míg a titkát óvó kéz, mennyre-félte,
Villámot ont utána le a mélybe.

81

Szállt a madár, míg hallgatta a gyermek;
Mintha a testté vált hang szállna égnek,
Szólt az - vagy mint, kit lét láncai vernek,
Szállna, hogy földről szabadúl a lélek!
S állt a gyermek, míg szíve zengve telt meg -
S túltelve, a dalok szemébe tértek:
S ez földre szórta, el nem bírva többet,
Könnyként, a fényes hangot, tiszta csöppet.

82

Majd megy, megy. Hová térjen itt a földön
Ily oktalán, nagy, édes, tiszta bánat,
Mint most lepi? - Óh bérc, völgy: kicsi börtön!
Óh nyelv: csak kis kinokra nyitva számat! -
Csak menni, menni. Nézd, hogy int a zöld fönn,
S lomb-ormokból ki hegy s hegy sora támad: -
Hegy-élről-élre, át vad-zöldü háton,
Mélytől döndítve, nagy búm úgy kiáltom!

83

Csak menj, gyermek, nyugodj. Szűnik ez is majd -
Mint annyi még, mi forr, átsap ma rajtad,
S te rángsz, forogsz, amint vad árja visz, hajt,
De várj: hül ingerünk, mi annyi bajt ad -
S kedvre s kínra, érv bár száz alkalom-rajt,
Nyugton mosolygysz, míg a perc tova-hajtat.
Nyugodt a táj is, mit vész dúlt a nyáron:
Forró nyár, hév nyugta: tél, hideg álom.

84

De menj, gyermek. Mit érhetnél te itt még,
Kinek fényét és visszáját az élet
Még nem mutatta: mely vagy ifju szépség -
S láz és kín; vagy csönd: s vén kor, halni érett!
Csak menj. - Nézd, vissza a kis út miként lép,
Kanyarg: betelt hát száz álom-igéret?
S ki csudát hajszott friss, vad vágya-verten,
Közjóra lejt most, halk, szerény mederben!

85

Vissza, az úttal! vissza, vissza, csöndben;
Fű-prémezett lejtő lágy-lankatag nyúl,
Nagy erdő láb-tövén; vén mélye zeng benn:
Mint óriás mély sóhaja - s, hogy elfúl
Roppant csudán, néző nép nesze rebben:
Zeng az erdő; - vagy: mint e zord teren túl,
Hová vad, vak lármái sohse vágnak -
Zeng, rejtve, telt szíve az ős világnak.

86

Fönn őz, amott; szelíd fejét emelve,
Reám néz; mint az első, ősi kezdet
Gyermek-friss sarja - ki, emberre lelve,
Testvér-bizton, csak tárt szemet meresztget,
S tovább mereng. A lég, alig lehelve,
Visszafojtódik, mert zavarni reszket: -
Aggó izgalma - mint félt tárgyat ejt el
Túl-óvatos - tárul pár hullt levéllel.

87

Megint a víz! Kicsiny híddal szegett víz,
Fönnebb a zöld tükörbe bókoló fák,
Színén kis ág, mit a mély-ár-menet visz,
Míg gömbölyű bodrok falják, karolják;
Mért nézed, míg csak láttának szemed hisz,
S fényét a tolongó habok befonják.
Mért nézed úgy s merengsz: Míg hang felel bent -
Ott, messze már! Valami - ami elment!

88

Fut a kis út, térül, kanyarg. Olyan jó
Ott lépni lassan, vén kerék-nyomában,
Míg jobbra a hegy húz, - mint visszahajló

Álom kísértése a szürke mában, -
Balról a víz: Sűrűn körötte rajló
Sás mutatván csak, hol a tört hab-ár van: -
Mint hős, ki vad szabályt sért, s kényt, rideg-bőszet,
A vég felé lép, fegyveres sereg közt.

89

Emitt ház. Kis ház, messze falu-végen,
Mintha kockát dobálsz, s elgördül egy szem,
Piros, kék, barna kockát, játszi hévben,
Oda se nézve, únt, dús, könnyü kedvben, -
S a többi, nézd! Félénk, száz gyöngé-képpen
Kik összebújnak, aggó, dúlt seregben,
S fülelve: mint zúg félelmes-magában
A Rém, túl, vén erdők vad vadonában.

90

S mi ház ez itt? Magas kapúja őrt áll -
S mint karlendítésén gyors körbe rebbent
Vitézek: nyúlik száz palánk-cölöp szál -
S mögötte! rémítőbb, mit lát a szem bent!
Az est-ködben oromló váll fölött váll,
Száz óriás légben hadarva döbbsent! -
Ám csak mosolygsz. Mert mi ott fönn ködöt vág,
Tudod - csak gally, és a szörnyek: fenyőfák!

91

Játék-vár! És a zord kapú-alatt, lám,
Vének s merengők hívó nyugtatója,
Kicsiny pad. Éj neszén, nap alkonyatján
Jó ülni ott, míg száll a fény folyója -
S túl, a hegyen pásztortűz lobja gyúlván,
Lágy búját egy furulya panaszolja: -
Mintha, sírmécsnél, már Nap-kedvesét nem
Látván, sírna a föld, talpig sötétben.

92

Jó ülni ott, míg fojtott széna-szag száll,
Az oldott s hűlt Napként telt levegőben,
S por-illat: és a közel út-kanyarnál
A hazatérő konda hangja röffön,
Sír és visít: - mi rém, kín, gond, harag, kár
Nyög, búg, sikolt, hegyes, s mély hang-körökben!
S - honnról verten, s lám, azt nem veszve mégsem -
Lejt a jaj most, felengedt rőfögésben.

93

Megvan a hon, száműzöttek ti, megvan!
S helyébe, mely kiver, jobb gond jeléül,
Kapú nyit ím, s a dúlt csapat berobban,
Az egy-folt és -por kondást hagyva végül -
Ki veletek ment, világgá csapottan.
Kiver zúgolódóknak hű vezérül:
Verdett rongya zászlóját szélbe tártan,
Együtt tengvén: szűk táskán, szík kopárban,

94

S béke, mi benn int! Im, eléd vonulva,
Tárt körtetfák, rogytig rakva, kínálnak,
Erőlködéstől lombban elpirulva -
S hány hullt gömb sárgáll még, tövén a fának!
Némely magig hasadva, vagy a durva
Rög közt roncsolt - míg méz-nedvei mállnak:
Mint forró könny, mit sebzett arc iránt tép
A sujtó kézzel viszonzott ajándék.

95

És itt a ház! Kiugró, hosszú tornác -
Mint vendég elé hajlón lép a készség,
A Gazda képét hordva: kit amott látsz,
Ódon, nagy hús csendjében hogyha lépsz még;
Köszöntő jelt vadszőlő s fürge lonc ráz.
Míg szíven üt s zeng benned a mesés Rég -
Mit, halk jelével száz futott jelennek,
Mélyítnek mind, kik jönnek s tovamennek.

96

Óh, régi ház: árnyból, fényből szövött mult
Lég-tengerében úszva, mint egy álom -
Álom, amelyre visszanéz a rőt, dúlt
Nap: az vagy csak? gőzkép húnyt-szem-határon?
Nem! látlak! látlak! - Mint, amire köd hullt,
Mindent - mi ott függ, emlék-fonta szálon:
Máig, ki voltam, ott reszketve abban -
Üres lidércként állván itt magamban.

97

Óh, árny és felleget és köd mása, képe:
Élet! s ember, ott pergve az időben:
Mely a te szótted! Ülve, hatva, lépve,

S bármit tégy: új s új szál csak, mely leröppen
A múlt-gomolyba, vont emlékbe, éjbe -
Bolond orsó! s ott állsz, mind vetkőzőbben:
Kínnal, kedvvel, lázzal, s vak légre váltott
Vérrel szövén a semmit - a világot.

98

Ott van a ház - ha zord idő lemosta -
Szemem mögé húzódva, benn, a mélyben
Jelek s álmok között! - Ház, sors-taposta:
Be ingó tájra szöktél, bús cserében,
Lelkembe itt! Hisz napja mérve-osztva -
S majd nyomtalan eloszlik, mint te éppen:
Légre szótt, szép! De - hol szív szívre épül: -
Lég épít légre itt, vélt menedékül!

99

De vissza, bú! Még ott révül, ím, ott van,
A régi táj, ház, jólismert terem, kép -
És árad a csönd, illattal rakottan,
Ódon, nagy csönd, mint a láb, íme, benn lép,
Vén almaszag, s virágé, mely múltóban,
S mi torkot elszorít még és szíven tép -
Mig szellemként, kit volt üdv híva kerget,
Árnyék-kortyára visszajár a lelked.

100

Árnyék és csönd. Mi nyugszik, ám nyugodjon -
S ki várta akkor, s most a kert ölében
Fekszik: óh, büszke ékű, örök otthon!
Mert fejtől a hegy ül, nyúlt fejfaképpen,
S méltó emlékjelül: Hiszen, kit ott nyom,
Erdők fia volt mind - s hogy lenn, a mélyben,
S lelkes képéből elhullt néma röggé:
Lomb-koszorúsan őrzi most, örökké!

101

Nyugodjanak a vén fák is fölöttük,
Bolond tavaszban s levél-hímes őszben,
S a madarak, dallal lendítve röptük,
Pillék lobja s rovar, mely ott köröz, fenn,
Lengő füvek, a kitűnt sírok közöttük:
Mint tárt mell, gyász-dúlt pihegése közben -
Mit a szív viharától kúsza szárnnyal,
A bontott haj kiburkol és beárnyal.

102

De nem - nincs szenvedés. Csöndes a vén holt,
Csöndes a holt és csöndes, aki itt még,
A gyermek: s már nem, mint hős idején volt,
És útjai már onnan tovavitték,
Más - s más tájt - lombként, mit a szél ölén hord,
Míg szem elől elnyeli fönn a nyílt ég: -
Sors-szél szakasztván, táguló körökben,
Csüggve a fán még, melytől messze szöktem.

103

A vén utat járván, lám, vége, vége!
Kicsinyke út, nincs benne különös sem,
De jó volt álma lomb- s ég-szövedéke,
Mint bennem él még, játszi-ismerősen -
Míg megy a Nap és árny takarja végre,
S nem látja már a késő, reszkető szem:
Mint, végső szirt tüntén, a baj- s elem-vert
Nem lát mást, mint a felleget s a tengert.

104

Hanem azért, míg nem zárul az égbolt,
Tűnő utak vándora néha játszik,
Friss tájt idézve mélyén - s mind, mi még volt,
És még hűn őrzi léte benn, a másik:
Mely emlékként tart kedvest, s ami rég holt -
Alig árnya képe is borongva vászik
A szív színén, mely lassú-szürkülőben
Ejti napját a százfodrák időben.

ÓH, ISMÉT ITT AZ ŐSZ

Óh, ismét itt az ősz, de milyen ősz!
Mint lázálom, szakadt ránk ez az évvég,
Szorongás és baj iszonya: s mi ér még
A ködből, hol a rém s halál időz?

A víg madár hallgat és kergetőz
A száraz lomb, mely fönnről húnyni tért rég,
Éles zenéjén zeng, sír minden érzék,
Míg dúlt szíven hőbb, szörnyű gond redőz.

Óh, régi őszök, húnnyó-év homályok,
Óh, régi fájás: és szenvedni lágy ok -
Hulló levél, halk fény, könnynél puhább!

De most más ősz jött ránk. A tűz, a vér s vas
Vitája, mik közt rángva, riadalmas
Nyögéssel kérd a szív: mi lesz tovább?

(1956. október)

FEKETE KÓRUS

Óh, süvöltő erdők, óh reszketve csörgők, óh szélverte felhők: dúlt ég-rongy-gomoly,
Óh, csüngő, mély égbolt, gőz, köd, hol a kék volt s száz suhogás, zengés, mely összefoly,
Óh, trombita-hangok, viharban sikongók, fojtott száraz orkán, mely száz neszt kavár,
Óh, bukó madárhaj hangja, tört, sivár jaj, szélverdeste torkon síró tompa kar,
Óh, fények villáma, mint bolyongó, árva vertnek idegenben messzi, furcsa láng,
Óh, árny váltott tánca: szál-gyertya vihanca: mint nyílt ajtók közt ott leng, kapkodva ráng,
Óh, lenn szántó élet, mint lőtt sas, vég-érett, mely fölleng, majd, esve, földre visszatér,
Óh, tüzes nap, estre térve, mintha vére volna a sebes hullt létnek: mennyi vér!
Óh, rőt bogyók alvadtt vércsöppje, s a hervadt fény, mint szertefoly: vad, rőt, esti vizen,
Óh, zugás, bugás: mint küldött varázs, mellyel nekünk, óvón, egy Nagy Nagy üzen,
Ég, föld közt taposva, folyton futó posta: s a vágatából mitse fogsz, csak a szelét,
Mint tátongó, üres vak száj rettenetes hívó, roppant hangja szállana feléd,
Óh, borzongó szív, óh vak, elforduló dac: „nem hallom, te szólhatsz” s: „hozzá mi közöm”,
Óh, bíbor s a barna lengése: kavárva, felindult lég habja, szín, lomb- s lomb-özön,
Óh, futás, elmenés, óh lét, mely olvad, és bomlik, mert megindult valahol s szakad,
Óh, lélek sirása, mint ki mélybe ásva, míg, mindent elejtőn, nem bírod magad,
S bujdosnál a ködbe, bukdosnál a rögbe, csak megállni célnál, mely pihenni vár -
Óh, gomolygó égbolt, gőz-köd, hol a kék volt, mi vont csuda még:

holt - s nem jön semmi már.

(1956 őszén)

VIHARBAN

Két napja vetődöm, mint szélben a tört
Falevél
S vihar habja, s mint ki oly gyöngé, hogy
Már alig él.
Kint csörögnek a puskák s mélyhangú ágyúk
Morganak,
S a piros földre piros vért szórnak a
Zord hadak.
Véres az ősz, de az ember vad színe még
Véresebb,
Seb földön, fán, testen: és harca-tört szívem
Csupa seb.
Egy nagy fájásban élek s körül száz
Rém és dühök,
Fenn az égben dübörög a lég, s lenn
Dübörg a rög.

Kinn az erdőn hullás, csend és ősz -
S benn a halál,
Két vég közt verdes a lélek, szegény,
A szív megáll.
Az életünket vad, vad gyom verte, óh,
Vad bünsereg -
S mint zord ítélet, vak bíró, most szólnak a
Fegyverek.
Óh, ember, ki jót vársz még s nagyot akarsz,
S mást, szépet itt,
Okulj e vérből s engeszteld, gyógyítsd a
Ma sebeit.
Óh, jobb út és rend: s mit a remélt, hitt
Jobb holnap ad! -
Békült legyen végre s boldog e vérző
Nép és szabad.
(1956. október 25.)

POKOLBAN

Az utcákon vér folyik
S az ablakok
Zörrennek, mint kísértetek vert láncai
S mint folyammá folyt mennykövű villám
Arad s apad a szörnyű dörgés.
Budapest vérben,
Csinos, épp kimosdott
Házak közt magukból kikelt, éktelen
Rémek forognak,
Szemükben ölés
S hű szolgálók versenyt zengnek: a gépek.
Óh, hová lehetsz, hová lehetsz,
Mert állni, menni, szólani nem
Tudsz s csak dadogsz,
Világnak éktelenje,
Mult vádjával s e vadság tetteivel
Teli: Szörny nap!
S kívül-belül a meghasonlás,
Az ember útja a rémbe tért,
És kint az ősz, ősz
És halál,
Őrjöngő dörgés: és szívem tört, szomorú.
Óh, ha e lángnapok válaszfalán
A lehetetlennek tűnőbe már
Átugrasz: az életbe, rendbe még,
A csöndbe, valóba megint: hogy

Öleled meg,
Dédelgetve reszkető ujjal,
Mint ki a semmiből menekített
Reménytelenül vissza, csodaképp
S hihetetlenül újra ittlevőt!?
Óh ember!
Ha már csend lesz, újra csend
Lesz még
És holnap -
Becsüld meg
Az igazságot s az életet!
(1956 november)

TÉTOVÁN

Vascseppek cseppennek az égből,
A szív, mint ütött vad, vonít,
Megint itt állok, Uramisten,
Keresem elvert karjaid.
Az éjszakák, mint fáklyák, égnek,
Mint máglyatűz a nappalok,
S az elkóborló itt áll újra,
Agyam dúlt, szívem vert, balog.
Mint harangok, ütnek a felhők,
Mint vészkiáltók, a szelek,
Mihez magam kötöttem, elvert
És magamra nem ismerek.
Mint vadon erdő, a barát-szív,
És rém, ellenség a világ.
Mi vár már: csak mitől futottam,
Mik segítnék: csak a csudák.
Keserű hangok fagya sujt meg,
S idegen szem, mint zord ököl.
Én nem nézhetek semmit itt már,
Hadd nézzek, ég, szemedre föl -
Utamban: mely méltóbbra szántabb
Nem volt még: és nem volt hiúbb,
Míg fönny bezárulnak a felhők,
Mert hullás sem volt szomorúbb.
(1956. november)

SZÁMVETÉS

Nekem lassan már mindegy, ami jön,
Élek-e, vagy halok.
Kárognak rajtam bús hollók, avagy
Sírnak szép angyalok,
Utam szomorú volt, sebtén csinált,
Amit tettem, balog.

De, mit tettem, jó, rossz: nem az a fő,
Ám ahogy hangzik itt;
Rosszat tesz ez: s jó; mert tettet a köz-
Silányhoz igazít,
S jót tesz: s rosszként csengenek zavart
Világban szavaid.

Ám belsőd tán, mi mérleg és irány,
Tán ki mér, lelked az:
De jaj, mikor zeng benned is a zok,
S magad ellen panasz!
S minél hübb vagy: csak csöppen benn a vád,
Bánat és köd havaz.

E világtól itt elfordultam én,
Követtem vélt irányt,
Sok csend után, míg meddő nem-tevés
Lankasztó szele hányt; -
Majd tettem: s most hűtlenséget sírok,
Buktatót, vak silányt.

Tettem: s kit kérdelek, mást nem néztem én,
Csak igazi magam,
Jaj, de mi való és egy mindenütt,
Te vert boldogtalan,
Mikor százhangú a hang, csönd, igaz,
És nincs úgy, ami van.

Csak egy van: a köd, vándorút, zavar,
Élet és kúszaság.
December, éj, s nap, napra buktató.
Végző év, puszta fák,
Talány ködje, kín, változó remény,
S megoldatlan világ.

És zúgó vér s vak magát-akarás -
Míg célját nem tudom -
Vad gög, erő, enmagáért dacos,
Mint önkényét futom,
Bár mindegy már, ha, mint kilőtt lovas,
Bukom el az uton.

Nekem mindegy és messze igazam,
Amiért éltem én,
Messze, más előtt és itten belül,
Szívemnek bús terén,
S mi igazolna mindent, munka, tett,
Mint csillag int felém.

Mint csillag, int és mint távoli, él:
Harcok, dicső rimek,
Élők mutatott útja és a jobb,
Mit várnak emberek -
S mit hoztam, vertség, és mi fáj: hogy e
Szív nem is tört, beteg.

Nem is tört, csak kavart: hogy még mi jön,
Csönd, avagy új iram,
És az se várt: szód; csak ott légy, ahol
A napi síp rian -
S nekem nem kell több tév: ki tudom, azt
Üzünk mindannyian.

Hát hozz magammal egységbe, te Jó,
És add időd, tered,
Ha van mód és kell vinni még, amit
Már e szív nem szeret,
Óh élet! botlás kínja: s oldó, bús
Tárt lelkiismeret!

(1956. december)

EMLÉKSZEL, RIGÁBAN

Emlékszel, Rigában,
Vén fiú, magában,
Tenger habja rengett,
Szél rázta a csendet,
Halk morajba zsongót,
Sok sirály sikongott.

Ültél ott a parton,
Nagy tengeri parton.
Nézted, hogy a habnak
Nagy halmai ingnak,
S mint estére vált át,
Vén napnak leszálltát.

Nap pihenni ment el,
Ültél ott, a csenddel,
Rengő nagy habokkal,
Lengő madarakkal;
Nagy hab verve rengett,
Mint kit gond nem enged.

Mint kit rém nem enged,
Sóhajt égre zenget,
Dúlt, felforrt szívében;
Tenger közepében
Síró, bús sirály-had:
Nagy, kiáltó bánat.

Kékbe nyúlva, tágan,
Tenger, nagy jajában,
Mint vad gond-igában,
Kék vidám Rigában,
Míg forrt, dúlt a zordon
S ültél ott a parton.

Hab ment s újra támadt,
S benned kósza bánat,
Ok nélküli, kedves,
Mint madár ha repdes,
Vagy álmot szeretnél,
És sírnál s nevetnél.

Nézted ott a tengert
S mit a fövényen vert;
Habot gyúrve, morgott,
Titkot, csuda dolgot;
Mint lested, figyelted,
Vitte, vitte lelked.

Vitte, a Nagy Áldott,
S lelked sírt, kiáltott
Benned, ringatottan,
Benned - s messze ottan;
Mindenből kioldott
Víg lelked sikoltott.

Táncolt a merész, vad,
S rengett tenger és pad,
Víz, föld egyberengett,
Mintha vész üzenget;
Habok bölgve bongtak,
Sirályok sikongtak.

Zúgva, zengve, torlón,
Puha partba porlón,
Kelvén és simulván,
Sok tengeri hullám,
Játszi, víg magasban
S völgybe hullva lassan -

S mintha jajra kel seb,
Feljebb, egyre feljebb,
Türelmen ha túl van:
Immár kiborultan

Szörny tornyot emel, vet,
Eget nyelni, földet!

S mint kin nagy varázs van,
Áll, vak kábulásban,
S képek váltva fognak -
Nézted a haboknak
Táncát, mint letűnnek,
Szállnak, sohse szűnnek.

Mint láz, olthatatlan,
Jajból forró katlan,
Hang a föld szivéből,
Vád, mely ég felé dől,
Jobbért szüntelen per,
Lét siráma: tenger!

Minden buta rosszért,
S mit jókra gonosz mért,
S mi fáj valahol, sért,
S létért, suta sorsért,
Nyögve, dúlva döbben,
Nagy keserű sebben.

Forrva, nyögve, törten,
Fojtott, néma pörben.
Izgatott rekedten -
Vagy égig vetetten
Vad rettentő habban,
Nagy, roppant haragban.

Csak sohse nyugodtan,
Mint te, vele ottan,
Tenger nagy bajában:
Vén kettő, magában,
Kék, vidám Rigában,
Szent, örök igában.

Mert seb sohse lelhet
Nyugvást s kósza lelked,
És hab, szél ha serked,
Nyögvén béna vertet
Nyelved dal-jajában,
Nagy tenger zajában.

ALMÁK PIRULNAK A FÁKON

Almák pirulnak a fákon és
Ragyognak a levelek;
Tegnap Kievben néztem, ahogy a
Dnyeperbe a lomb pereg,
Néztem és hazagondoltam én
S mondtam: az ősz közeleg.

Idegenben másképp jön az ősz,
 Nagy s elnyelő a világ,
 És fészket keres ősztájt a szív,
 S nem takar a furcsa tág,
 És meleget keresnél, szokott valót
 S hűlnek a drága csodák.

Pedig a Dnyeper kék volt, a mély
 S az ég színe tiszta kék,
 És nevetett sok jóbarát szeme,
 Mint napban fürdő vidék;
 Arany-jó hangjuk nem feledem,
 De mondtam: csak jön a vég.

És fájt nekem az idegen ősz -
 És fájt az, hogy elmegyek,
 S holnap lelkemben úsznak, mint a könny,
 Drága barátok s hegyek,
 S mondtam: kék Dnyeper, súgj nyugovást,
 Hogy holnap bús ne legyek.

Mert jön az ember, jön s azután
 Megy és nyoma sem marad,
 De küld utána még drága barát
 Kísérő szemsugarat,
 Aztán elfordul a szem, s szól a szív:
 Sírj, mert nincs, ki nem sirat.

Aztán némul a szem, s szól a szív:
 Nincs, mi ne menne tovább,
 Mert az ember rögződne, a vert,
 De sors szelén semmi-báb,
 Mert az ember maradna, szegény,
 S míg pillant, hordja a láb.

Messzi nép és táj, s meghitt meleg,
 Mert mi messzi s itt: közös,
 Mert míg szem s szív ér, egy a világ,
 Elfuss éppen, vagy kiköss,
 Egy-sors néptől, tájtól telt valód
 S méla szemed, a ködös.

S így ringatsz merengve két csudát,
 Mi itt van s mi odabenn;
 Piruló lombot a fákon és
 Messzi lombot néz szemem,
 Lágy kéz fog - s mosolygva ring a táj.
 Tűnt barát a szívemen.

ÉPÍTÉS PORÁBAN

Tél közén, friss tavaszban
Fürödnél rút panaszbán?
Agyargó mája mérge vessze,
Hiába forrt lépje epossze,
Valahány vak, pimasz van!
Ki lát s megért: barátom,
Ki más: már únva látom.
Súnyi, szederjes arcú ordas,
Mosolyt pillogsz, hogy túl vicsorgass -
Ki nyílt: legény a gáton.
Szót talpalt, sürge felcser,
Fürgenc, ki él a perccel -
S bős most: hogy, min szállt, csalt a hullám
S nem csilloghat, sunyin simulván,
Új s új nagyhoz a testtel.
Feszült száj, suta görcsök,
Orv farkas, buta hörcsög! -
Forrt az idő, szót várt, ziláltan:
S ha tetszik, jó, ahogy csináltam,
S ha nem, vigyen az ördög.
Súnyi száj, ronda, mérges,
Nyomoru düh: s miért vesz -
Nem is, hogy sértsz tán vélt nagy elvet,
De: mert lenni mersz! - Rossz kilelhet,
Torz te, hogy engem érhesz!
Nyüzsgés-kórtól csikartan,
Falkán, hív, lesi sorban:
Volt csal-ürüd nézd csak - amint volt -
Állok, s ha kell, mint rég, s a piszkolt,
S egyedül a viharban.
Hamis, ál-sérve dúlt, vak,
Mint lakzóján a multnak -
Táncodtól távol, s vele szemben,
Bábként rángó! - szerény szivemben -
Maradjak külön, úrnak.
Sok gondban, kis örömben,
S hol tévben: jóhiszemben,
De ha van szem, ki látna: láthat!
Igazat míg tisztult világ ad,
Tudatom, óvj meg engem.
Hű szív te, régi társam,
Fogj, ha állok vitásan,
S dolgom, mit büszkeség takar, lásd,
S hogy - mentséggel ki nem csikar mást -
Magam nyugodva lássam.

Mi visz, vagy hogy mi történt -
Mindegy, ki lesi, örként,
S vigyázza, en java szemén át,
S hol álnok mér, szab: legyen én hát,
Ki szab magára törvényt.
S ha ül még, ég a kétség,
S gyöngeség néha tép még -
Izzó, ősi heved, mi fogjon,
S mi régi táp, oltalom, otthon:
Az igazság s a szépség.
Szél-, fagy-, hév-mérge vágott,
S kín közt szód nyögve rágod:
Hő- s hűsben s por s nap szennye verten,
Bölcs, büszke, nagy-palléru tervben
Építs szebb, új világot.
(1958)

A NÉVÁNÁL

Ott álltam a Névánál; folyt a hab, folyt,
Lélegzett a lágy víz, a tiszta, tág,
Türemlett és sikamlott és morajlott,
Kék ég és víz, két oldalt paloták.
Emitt a Téli Palota. Mi vont úgy,
Hogy egyre néztem: mily gyönyör s iszony?
Azt: és mi szemben állt, amott a parton -
Komor fal és közén magas torony.
Magas torony, véres arany hegyével
A napban, mint szuronyvég, csillogott,
Mintha egy roppant rém döfölne égre,
Hogy éh-dühére tápot nem kapott;
Nem: zsákmánytól üres a kőgyomor már
S kísértet csak, min ég az esti rőt,
Az esti rőt s döbbent szemem sugára:
Az szemben ott a Péter-Pál erőd.
Álltam a nagy víznél, míg folyt a hab, ment,
Kék délelőtt, béke, ég, kék idő,
S szemben a kettő: Gála-, ünnep- emlék -
S gyötört-jaj, még, mint hallva, rémítő!
Fényes napok pompája, hamis és vak,
S dőzs, mely a bús nappalba vert lobot:
És hogy ne szűnjön a zene, a tánc túl,
Arról itt az Erőd gondoskodott.

Ott nyúltak a kőszirtbe vágva, láttam,
A vermek, hová zsarnok dühe vitt
Szipolytól rogyant nyögő nyomorultat
S azt nézni nem bírt bátrát, hazafit.
Ott voltak az írók, s kiknek a kény fájt,
S gyúlt a rab, gyúlt s a felleg terhe nőtt,
Gonoszság-duzzasztva: s kitörni, jönni
Készítve már az ítéletidőt.

Gyúlt a gonoszság! Jártam ott a mélyben,
Irtózva száz rab s rémnapok nyomán;
Volt ki fejét a szirtbe zúzva vált meg,
Más tébolyban bújt, üres ostobán.
Szólt a sortűz, kötél szisszent s a jaj szállt.
Fehérlő arccal járt a Rettenet:
De nem ölhetette a magot, mit annyi
Vér-tett, hív holt s szó, kelni, elvetett.

Mert nem tanult a telt gög és butult agy,
Melynek, míg villám nincs, vigalma tart,
Mint szent törvényt vevén: hogy nyögje nyűgjét,
Arany-, s vér-izzadón, a vert, csikart,
És mint lobbant a jel a népben, éjben,
Intő hű szók: csak fegyvert szánt nekik -
Míg, zene, zaj közt, fúlt a nesz az aknán,
Mely, hogy nem indult: várt csak, percekig.

Ott álltam a Névánál, folyt a hab, folyt,
Türemlett, morgott, el- s visszacsapott;
Néztem némán: piros, izgalmas éjek
Nyomát kerestem s a roppant napot.
Mert megmozdult a mély. Kitört az orkán,
Tűz-sujtva nyíltak a kazamaták,
Földrengés, égdörej közt: mely után már
Nem lehet többé, mint volt, a világ.

Nem lehet többé: súgtam ott a víznek
És még néhány szót mondott ott a szám:
Verje a sors meg, ki még igazat, jót,
Néphez hűt láncba fűz, e nap után!
S gúny legyen s emlék: mint szemben a kettő
A zord erőd s a nagy palota ott
S jöjjön a nap, mely büszkét, szabadot lát
Immár csak, s többé nem gonoszt s rabot.

Jöjjön a nap; a szellem, szép igazság
Napja: s mi volt annyi hős álma rég,
Rend, hol úr, szerte, a néphozta törvény -
S egy célra néző Nagy Testvériség:
A közös Jóra. Ember, erre törjünk,
Mint int a nap, melynek emléke tölt -
Kik munkáljuk, szépítjük és emeljük,
Mind: fogjuk kézbe. A miénk a Föld.

DADOGVA

Annyi hang és annyi vers után,
Itt állsz újra, verten és sután,
Kedved gyöngé és hited esett,
Mint az új rímet, szót keresed,
S mintha most próbálnád, kezdenéd,
Balga minden akarás, beszéd.
Hol a méltó végre, hol a dal,
Mely hevednek képe, diadal,
S hol a szó, mely mindent fed, kinyit,
Mit rebegnek szorgos álmaid?
A legszebb, míg fognád, elfutott,
Magad, mint vagy, adni nem tudod.
Ámde ránt a perc, a sor pörög,
Hajt az érzés, az új és örök,
Mely riadna, mint tág trombitán -
S míg illesztve billedgeti szám,
Érzem mégis, bár sok jót hagyok,
Hogy míg szólok, magam nem vagyok.
Nem vagyok, e világ éjjelén,
Melyben annyi rémség int felém,
Mint gyermek, ha sötétben fütyül,
Képzeli már, nincsen egyedül,
S míg szipogja vak trillák sorát,
Titkon őrzi száz közel barát.

Hát ha máshogy, ha többnek nem is,
Legyetek jók, versek, nekem is,
És ha csonka, félszeg így dalom,
Legalább zsongat, míg dúdolom,
S lesz tán, ki szűkből is többet ért
S befogad, jobbra szánt szívemért.
Hát csak folytatok, hív, hős sorok,
Régihez mint újat takarok,
S búsongó gond közt, vagy boldogan,
Így fogom rímbe futó magam,
S - bennmaradt többhöz ha mérhetem -
Ha szűk is, szerény: az életem.

SOK BUKDOSÁSOD

Sok bukdosásod mentse Isten,
Hisz jót akarsz te tettben, hitben,
Bár, rángatva ezer iránt, tép
Szép csel-lobja, vad tüzü játék;
S hogy vélt jobbra fölránt a szellem:
Pártot ütsz már valaki ellen,
Nem lehetsz jó s hős egy vonalban

Szándékban, tettben, tiszta dalban.
Jaj, nem akart célt hozta vadság,
Hol a jobb út, hol nincs riadtság
S kül-vád és bel-viszály se tép szét,
Ki szépet üzöl csak s a békét -
S rossz-száj-szél sem verdes alattom,
Sem magadban, sem földön otthon,
Míg lelked sír, enlénye vágyván,
A fölsértő lét véres ágyán!
Óh, bolygó út, új s újra vert seb,
S több kúszaság, hogy egyre messzebb,
Mind forróbb kín, s lét durva láza
S gyúlt számadás, újból odázva!
Óh, visszanyúlt gond, mely szíven tép,
Rossz tavalyokból régi rémkép,
Hogy: bel-vitáid ám vitassák -
Életed csak merő hamisság!
Mit Isten, ember ám rosszaljon,
Rímbe, ha fojt, így igazuljon,
Igy adva jobb vágy tiszta képét,
Vádló gyónás hús menedékét;
Sok verdett álca közt, mezítlen,
Dobván, mit véltem, vallva hittem,
Mind-valómban oldva, iziglen,
Együgyű, gyermek, régi hitben!

(1956)

MILTON

*„...fallen on evil days...
In darkness, and with dangers compassed round
And solitude...”*

(Milton: Paradise Lost)

1

Ezek voltak csak az idők! barátom -
Messze a ködben, kit nem ismerek!
Ki meg se születettél, s nézed e verset
Majd, mint én most, míg tollamból pereg,
S kezem egyre lehull: minek is írni!
Mert nem lehet, amint van s nem tudom,
Óh, messzi ember: mi volt ezt megélni! -
S mi vár ránk! - Még itt vagyok az uton.

2

Sárgult könyvekben olvastál a Rémről -
Háborodott égből villám-patak
Szelték az Őrt és nézte a kövült nép,
Kristálytestű lovasuk merre vág:
S csillag lobbant kezéből - neve Vész volt,
Ítélet és halál és gyötrellem,
És zsákká vált a nap s a holdra vér folyt
És jaj sikongott földön, tengeren.

3

Ez volt a Nagy Sárkány kora. A mélyből
Kitört, mit zárt a poklos Rejtelem -
S minden, min ült a törvény, rend s igazság
S itt állt a Csúf, láncától meztelen -
Ember-harapni: sőt! Maga a Törvény
Ő volt! A fordított erkölcs; a vad
Ökö! - Sirtunk nagy álmok durva sorsán
És irigyeltük a halottakat.

4

Ki érti majd, ki érti! Szóm lecsügged;
Legjobb volna hamut szórni, hamut
Mindenre, s csöndbe fúlni, nem kívánva
Tollam itt jajt rögzíteni s tanút;
Tanút: De zárt mélyén felsír a lélek
S az eddig néma szájnak kínja nyom -
S lefojtó éjt felold és görcsöt enyhít,
Ha magában nyög is, a fájdalom.

5

Legyen tanú hát itt e toll, e versek,
Fáradt-csikartak, árvák és suták,
Mint jó ügy pártján pár szegény - mig ott túl
Mindent megvett a nagy Rossz, e világ:
S mint tört sóhaj szól, bamba, csúf zshivaj közt,
Hol az örült gonosznak nyujt kezét -
S hamu s cserép-özönből, tűz-viharból,
S ledőlt világból dúlt emlékezet.

6

Mikor ezt írom, már körül az ősz int,
Nem zendül a rigó s a csalogány,
Vere pontokkal tarka mind az erdő,

Vérfür a szőlőn, lombja halovány,
S a színeholt gyepről, ahol utam visz,
Nem is tudom, melyik az, vagy a por -
S a fojtószagú, forgó légi örvény
Száraz, gyűrött leveleket sodor.

7

Zúg, zeng a szél, céltalanul kerengve,
Gomolygó ősz, köd, az ég hófehér;
Magába gubbadt tájra szürke éjben
Gyémánt csillámmal leesett a dér;
Dér hullt. Vagy a táj száz tündére sírt tán,
Hogy hervadt a föld, meghalt a liget -
S reggel szakadt pára-fátyluk leled csak
S megfagyva, a tündöklő könnyeket

8

Mint messzi utazónak tarka csokrot,
Hiába nyujt már, vidámítani,
Piros, sárga szép lombokat a földnek
Október: míg benn ott fáj valami,
Egy mondhatlan; s hogy fel-felnyög - a szélnek
Hangján - kitörő könnye csepereg,
Meleg színnel elfolyva szürke, hervadt
Arcán: mint hullanak a levelek.

9

Én a tavaszt nem láttam, tompa ködben
Ülvén, mint fénytől elfordult beteg,
Míg benn szorongva vert a szív: mi jön még,
Mily rémségek, korcs, új örületek -
Mi vad, torz lelemény, mit kieszelt egy
Gonoszon túl gonosznak láza itt:
S legfőbb gonoszként: hogy embert igázó,
Vad-menny-vitt lángja embert boldogít.

10

Óh Ember! gyarlóságból s gyengeségből
Magára-ostor! - mint nyög és szorul
En-társától, kit rához az erőszak,
Vagy méz-szaván hajolt meg botorul.
Óh Ember! Vak tenger! Hogy Szörny erőd - csak
Magadban forrva - e vérig-csikart
Láncban ful: mintha Isten vinné, mely fog,
S nem balgaságod a gaz átku kart!

11

Óh, Szellem! s mire vagy! Te, fény, irány; te,
Szent Ösztönzés! Ha arra árny erőd,
Hogy villámként csapj át a vak velőn, holt
Ín is szökkenve nagy lángod előtt!
- Nagy út te, egyetlen! - s hogy aki pillant,
Vad-képtelennek vélje: hogy legyen
Itt, ami színed előtt meg nem állhat,
Mint Mózes Isten előtt a hegyen.

12

Szabadság! S te, vérünkbe iktatott jog,
Anyánk vérével! hogy fojthat e föld,
Ez eredendő-bűnnel bús - te, ember
Lelke tápja, a léttel örökölt!
Hogy egyformán lett s egy-vég-sorsú élő
Kényt és szeszélyt ráerőltethet itt
Földi társra, mint felsőbb, más nem: és kit
Az önfeledt had hozzá istenít!

13

Óh, nem rend ez! Nem ember-sorsul írva -
Kit eszméltetni jöttek Krisztusok,
Martírok, bölcsek! Nem a Rossz: a Végzés
S nem fönnről mindegy: lét, halál, titok -
S az emberben felemelődni él szebb
Lángja s a Nagy sugalma, mely való;
De száz példán túl újra rogy az ember
S lidérc-álom csak az Igaz, a Jó!

14

Silány faj! s hogy rángja a csuda táncot,
Amelyben sem mérték, sem értelem -
Mint pár sürgő „fontos” ott int az ormon
S a többi bárgyun járja odalenn!
S ha gaz s bolond sáfárja háborút hoz,
Vagy elmét és kart szolgaságba ejt:
Tűri! - Poklot is zendithetne! Így csak
Szánalmat érdemel, vagy bús röhejt.

15

Csüggedt szavak. De tán a mély időben,
Mely szörny napokkal oktatón vonul,
Lábat vet még az Ember! és nem úgy megy,

Mint ki szirten hág s egyre visszahull:
S tán szavamat se érti majd, a Jobb-ban,
Ki lelkének itt tárom lelkemet,
Mig tompul benn a tépő szenvedés - vagy
E tenger-éjnek árja eltemet.

16

Úgy írok, mint ki az Istennek ír csak,
Nem másnak! hisz e kény szoros közén
Mi férhet át, mi ahhoz nem szabott: s így
Emberhez szólni nem remélek én,
Mig élek. S aztán? - Idő szélbe szórja
E verset itt, mint ősz a levelet:
S önáltatásként, mi kiváltsa szóm csak,
Szólok így, képzelt emberem, veled.

17

Mint ki nagy út előtt mindent kaparna,
Hogy éri - vad lomot, mit összeszed,
S nyög: „nem fér” és „elég” - de hajtja láza
S ragad, dob, gyűr, rak, az eszeveszett:
S kint hang: „megy a szekér” - a dúlt iramban,
Hogy ne maradjon rés - gond, szenvedés
Teljén! - e fült, messzetolongó versben:
Hordok mást s mást még: míg minden kevés!

18

Mindegy, beszéljünk: s hogyha az egyensúlyt
Tartani is csak tett s parancs között -
Mit lelkünk így hozott! és ha a vers nem,
Mi szülte azt, tuléli az időt -
A lélek: mely mindentől fosztva itt, mi
Serkent, s miben igazolásra lel
E földön: önmagába nem lerogyva,
Végzett dolog érzésével felel.

19

Az Időn és Téren tul, ott a mélyben
Tán mindennek, mi méltó, nyoma van:
Tett és szó mása! s méltó fül s a Mérleg,
Tartván s mérvén: mig itt minden rohan.
S földi fokon tul - hol vakság, csel, érdek
Dönt jól, emelve semmi-érdemet -
Maga-szinében ott van az Igaz, Szép,
Hol szent Rendben a gyúlt Szellem nevet!

20

Legyen jó így s írjunk! s ha senkinek bár,
Ki él, vagy lesz, nem kell vigasztalás:
S ha több se jön; s a tiszta mérleget sem
Veszi majd ügyre sem Isten, se más!
Legyen bús örömünk, hogy jobb magunkért
Üzünk nagyot, nem bántva gond, jelen:
S dolgunkra néma a - tenger-napot, mint
Egy porszemet beszívó - Végtelen.

21

De nem lehet csak így! Nem gúny az erkölcs!
Dolgok tündér-törvénye és a Szép!
S nem szívszorító bús játék a Nagy, mi
A semmiből jön és semmibe lép,
Bősz tréfaként - s jósló próféta-álom
S hit: gőz csak, mit eszelős agy kohol,
Sugalmára fogván Annak, kinek vélt
Mindenség-hordó volta nincs sehol!

22

S ha nem az Emberért - hát hidd magad nagy
Megváltását, hidd! Száz eonon át
Mint rög-ruháit ejtve, száll a lélek
Láng-szenvedésben tisztítván magát -
S többre s többre gyűlvén, önveritékén,
Bűn és munkáin át gyötrődve: míg
Méltó-magában teljesülten, ér a
Mind szebbig, többig - tán az Istenig!

23

Óh, szárnyon illant szebb idők, mikor még
Ott növeltem az Úrnak seregét,
Szavammal küzdve, s tartottam a szent Jót,
Mint ostromolt szülötte-hant rögét!
S hittem, hogy kard a szó, s mi kell, kivívja,
Győz a méltó, derék ügy vértelen -
S nem öncsalók szép vígalma az ének,
De küldetés, erő és értelem.

24

Szabadság! Mikor jöttöd énekeltem
Az állott és ónos fél-rab időn -
S hívó szavam hagyta a magahitt rend

S hangom nem hűlt még a nagy temetőn!
Óh, versek! Mint madárraj első jöttje,
Köd és fagy közt jelentve a tavaszt: -
Sugalmán gyűjtva megcsalt a dal-isten
S a forgó évszak meg nem hozta azt.

25

Szabadság! Nem volt élő, aki jobban
Kivánt s hívott! Ember s nép, mely beszél -
S kit más nem fog, csak ön-kiszabta törvény
S rend: hol egymást tartva, s emelve él!
Szabadság! Kürt te! Szó, min lángra lendült
Hű férfi szív, mint szent titkú jelen -
Varázs, mely éltet; zászló, mit emel, zúrt
Szántó nagy útján a történelem.

26

Ha perc volna ez is csak az Iramban,
Perc, mi ma fog - s az inghatlan, konok
Erőt látnánk, melynek sarja az élet
S dicső nyomán hullnak a zsarnokok!
Erőt, amely a földből füveket hajt,
Tengő gallyt zölddel gyujtva látogat
S éj-mélyéből vitte magas hegyén az
Embert s mozgatja a csillagokat!

27

Hisz nem lehet több, nem, csak perc az Útban
Ez itt: de egy perc emberéletet
Jelent a nagy Időben. Hullám is száll -
De előbb árja-leptet eltemet;
S kórság is fut: de holt marad utána,
Amint sötét honába elrepül -
S ez is megy majd: de, mint álmodta tájat,
Nézem a jót csak vad felhők mögül!

28

Be szomorú vagy, be szomorú, lelkem,
Határtalan magános és nehéz,
Szárny-hagyva csüggvén holt szemmel a csendbe,
S tolongó köd, sivár, bármerre nézz!
S már a Nap is siet, - s korai estbe
Burkolja a halkuló lét magát:
Mikéntha paláستtal fedné fejét el
E tájt - tudván, csak bús, mit szeme lát.

29

Gomolygó ködben hangok árja reszket,
Húnyó égből jajos hollósereg.
Szárnyuk fekete zászlóit kibontva
Közelgnek, mint vész-felhők, baj-jelek. -
Zord hír-hollók, mit mondtok?! - Hisz tudom jól,
Tudom: hiszen közétek tartozom:
Húnyt nyár nyomán keserű gyász-kisértet -
S húnyt Szép ködén kiáltó fájdalom.

30

Bús táj - s bús élet! És csak szomorúbb még
S kiáltóbban képtelen, hogy, amíg
Eddig a rossz: rossz volt, a szörnyű: szörnyű -
Most az öröm színébe öltözik;
S míg menetében megtorpant az élet,
S jaj és sohaj tör, meg nem szűnve, fel -
Soha-nem-volt szebb életről rajongva,
A durva Álság tombol, ünnepel.

31

Balság, nyomor nem első itt e földön
S nem először rab, amióta áll,
De vígság nem zengett a szájon érte
S nem számított életnek a halál!
S elnyomó: elnyomó volt s nem kívánta,
Hogy rabja, lényéből kivetkezett
Bárgyú-bolondként, ujjongjon s a láncért
Hála-nem-bírva csókoljon kezét.

32

Erőszak! s még abból is a legalja,
Fennkölt-álarcos, sunyi és sivár!
Más az erőn állt s hirdette, ahogy volt,
Nem mint az orv, ki szemforgatva jár -
S a Kényt vállalni nem meri magáért,
Mert férfi karra fél hogy férfiak
Felelnek - s biztosabb s reája méltóbb
A tettbenítő csel s hazug ajak.

33

Mi férfias - s ha átkos is - de méltóbb,
S még hódolat övez kockázatot,
Milyen sokszor nyílt mellel állt a síkra,

S nem rettenve, világot ingatott!
Fejjel fedezve szörnyű dicsőséget,
Büszke-merészen - és nem mint ez itt -
Ki mint élősd, bú óvatlanul: míg
Nem zárt lomot irthatlan megtelít.

34

Uj „hóditók!” Kikhez mérvén, dicső kép
A Krónikák sok réme s a hadak
Legvadja! Mert azok dultak, vagy öltek,
S a holt: hullt - és más nap jött, higgatag,
S ki vért nyelt: most szerényebbel elégtelt,
S termelt, működött az alávetett,
Hódolt az úrnak: ki gőgölt, adót vett,
De nem igazta le a szellemet.

35

Iszonyu sors! és az iszonynál még
Éktelenebb: hogy a szellem, a dal
Szárnyaló-álmu emberét vakondok,
Véresszemű-vak mérje, „Hivatal!”
S mi világot moccanó gondolatnak
Jött volna tán: létre nem kelhetett,
Ha az agy-szörnyhöz nem talált: mi, „Felsőbb
Faj-üdve”-ként, fojt álmod, életet.

36

Sötét a dolgok útja - és az Ember
Honnan van itt, s mivégre sanyarog:
Köd, köd! s mi éjét oszlatja s deríti
Pár hírnök az, kit elküld a Titok -
Akik szava a Fény, Irány s a Törvény,
A Mindent-mozgatótól hordva itt -
S e pár rovar lenne, ki Isten-írta
Végzést megmér, szab vagy megsemmisít!?

37

S mit bánni már, hajh! Mindenki magában
Hordja mennyét, vagy minden rosszra kész
Rongy lelkét; s itt lesz számadás, avagy túl:
Öl, lop - s megy mind: s tán ennyi az egész;
S hogy búcsú percén még nyögésemet sem
Érdemelje, csak arra jó: - Kopott,
Szent jelszavak fönn: s lenn vér, gőg, bitangság
S Isten rá még mennykövet nem dobott!

38

Vizözönt, Isten! s még jámbor Noéd se
Maradjon, továbbvinni ezt a fajt!
De mégse, nem. Az ősi bamba vadság,
Száz új móddal, ugysis kiirtja majd
Helyetted ezt a falkát! E csudáid
Csak maga ellen fordító veszett
Farkast: - s csak méltóbb önjutalma végett
Hagyja be nem avatkozó kezéd.

39

Ez így megy, így. S ha már belékerültél,
Ahogy jön, vedd. Nem te vagy a szabály -
De ezek itt: e hangos, fürge többi -
S kivétel, korcs te csak: ne kiabálj!
S elméd se háborítsa, ami van: hogy
Testvér husba rut testvéri fog ás,
S vért megállít a durvaság, a csel: - Hisz
Ez itt a föld - s a földön így szokás.

40

Zenebonás bitangok, bárgyu senkik
Között hogy szépet gondoltál, nagyot -
Ha meddő is, ne bánd. Hisz nem te vagy csak,
Kit álmával a sors pőrén hagyott,
De nézd csak! Példa földi életét a
Jobbra egy Isten maga tette föl:
S mi történt? - Rossz az élet, mint előtte
És úr csak a hazugság és ököl.

41

S még hála tölthet el, hogy a szabadság
Egy tincse jut és itt élhetek én,
Szabad, tág erdőim közt s nem bezárva,
Mint annyi más, szűk börtön vak legén!
S hogy - egy vadállat szemén át tekintve -
Sorsom jó: s a kegy még rám is esett:
Meghagyván a szabad éh- s fagy-halált - s még
Mi légzéshez kell, azt a keveset.

42

Ilyen még nem volt - s az Ember megállna,
Ha így maradna ez! s messze tűnő
Álomként futna, ami nagy s a tengő

Vizekként megrothadna az idő -
Ember-idő: megfúlna benne, mit szent
Vég-aratásra az Örök vetett -
Ha rá nem hozná, ki mindenben ott áll
Örként, a nagy Isten-ítéletet.

43

Eljön a nap! Hiába zeng heroldja
A rossznak, a sok cinkos és bolond,
Ki, bárki is jöjjön, csak zsoldját adja,
Hitvány készséggel érvet, rímet ont -
Hogy kézdörzsölve ujjongjon a Gazság:
Ál-pénzén lám a szent-szellem-veret -
Mindenkitől vallt érvényét hazudván
A bérelt, olcsó lelkiismeret.

44

Szánnivalók! Kik a pénzért, babérért,
- Milyen babérért! - mit odadobott
A híg becsvágynak a vig Dőzs, eladják
A legtöbbet, mit ember kaphatott:
A Szó becsületét! Szó: fény, igazság, -
Melyre nézvén, az ember lépte jár!
Fáradt fej, szív kristályfürdője tegnap -
Ma förtelmes, mint a büzhödt mocsár!

45

Óh Szó! teli birodalom te, melyben
Mozgok! Álmok, valók úgy állanak
Elém, ahogy hivom! Mint légi lábbal,
Szállok, kelek s vagyok, száz szín, alak -
Homer, Shakespeare birodalma! Kivül lánc:
Csillag, nap, hold, forgó világ belül -
A test: mint könnyü por. Fény zeng. Viharban
Szánt elmém s forr, mint Isten, egyedül.

46

Szó boldogsága, mell-olvasztó menny te,
Lélekindító láz, dús révület!
Be jó benned feloldódni őszintén,
Mézeddel megtelve, s menni veled.
Igaz szó telje, vállalt jó, igazság,
Csak rád tapadva hűn, mély Sűgalom -
Hűség nyugalma árasztván jutalmát
Az elégyült szív ízlelte dalon.

47

Nagy Nyugalom! Mindené, mi helyén van:
Órállás, munka és állt hivatás!
Utolsóig megtéve, ami kell, és
Mindenen át az vonván, semmi más -
Jutalmat nem várva, nem bánva gáncsot,
Mellőzést s ál-hőst, aki fönn nevet:
S ha jobb sorsa vele pusztul s az élet,
Így tenni csak, mert másként nem lehet.

48

Az élet meg nem éri, hogy silánykép
Éld! Napi tápod, fekted és ruhád -
S mind, amit adhat, e szánandó lom s rongy:
S csak az méltó benne, mit lelked ad,
A rendkívüli: - És hogyha magán túl
Nem nyúlik, egy szent lángban izzva el -
Barom-sor csak, vak tánc, hol száz láb egymást
Rántván kavarg. Semmi a semmivel.

49

Por, füst és hamv csak! Mint a tünde nyárnap,
Mely tegnap ontott zengést, sugarat
S most viaszhalvány fény és sír-világként
Tengő üres sugár-rémlés maradt -
S mi bimbós ék volt s hívalgó virág: ma
Terült avar, mit a láb únva tól -
S maradt a vén Gyökér, a mély, az élet,
Mely, új sort verni, s újra, zakatol.

50

Most október, nagy ősz. Imént tavasz volt -
Mi rebbenés-köz a kettő között!
S néhány ilyen együtt: s ez már az élet,
Fut az idő, mint rémtől üldözött.
Egy ujjnyira tőlem még ifjuságom -
S utam már az években mélyre jár -
Elindulás, remény, hit: messze álom,
Hül a szív és kedv, fogy, fogy a sugár.

51

Sárga erdőben írom ezt a verset,
Sárga az erdő, ősz rikolt a lomb,
Megtört szeme a nyári arany égnek,

Hunyó-bogár-szárny gyász-zenéje bong;
Futó levél mint szellemraj suhint meg,
Gyöngéd erővel fogja tollamat:
„Keserű ember, hagyd a szót. Mi bánt itt,
Csak árny - s az élet, lásd, egy pillanat.”

52

Esővert erdő szálló szaga, édes
Esővert alj, mély, keserű, fanyar,
Orrom, tudóm betölti, számon ömlik,
Málló lomb méze, erjedő avar -
Mint gombák szaga, dús! Vizes levél-gőz,
Torkig szivom, mélyén tartva viszem -
Keserű-édes bomlás szaga kortyán
Itatva boldog-keserű szívem.

53

Levélhalommal elzárva az ösvény -
Az tán az ősz birodalma amott!
Sárga fák égnek néma, lassu lánggal
S fényt látsz s e sok sok gyertya-csillagot -
S ott alszik Ő. Csöppek, mint könny, repesnek:
Bucsúzva bennük az élet üzen,
S varjak vén gyászban jajgatnak. A halvány
Ősz haldoklik amott. Lépj csendesen.

54

Egy dúltkertű kis semmi háznak árnyán,
Úgy élni ott már, rejtve, mint azok,
Kik bujdosnak a földön: s mosolyogni!
Ha hadjaival ez zeng és mozog -
És mosolyogni, hogyha jön az ősz és
Hasadt lomb-felhő levelet szítál -
Vagy a halott év szelleme fehéren,
A tél - hó-csöndben halk-ezüst halál.

55

Madárnak lenni, repke könnyű szárnnyal,
Fölkerekedni szép nap hajnalán -
S a boldogságot megkeresni: hisz ha
Emlegetik - valahol van talán;
Vagy csak költők koholták, hogy az ember
Ne legyen oly reménytől elvetett -
S mint mindig hívó délibáb ragyogjon,
Szépíteni a sivatag életet?!

56

Legendás tegnap! Tervek, ifju vágyak,
Száz képzelés, cél, száz nagy szerelem!
Mint ki dús szenderből szökött: szemem még
Dörzsölve kérdem: ki játszott velem?
Kezek, hangok, meghitt, hű szorítások.
Szív-közei arc, szó - még imént meleg!
Vagy nem is volt talán? - Üres sóhajjal
Szél indul s lomb hull. A tél közeleg.

57

Ágak zeg-zúgján megakad a sok lomb,
Dohos, fakó arccal már rég levált;
Elfolyva ág-végéig, áll a nagy fa,
S reszketve tartja a zsufolt halált -
Mint anya holt szülöttét. - Fa, ne bánkódj:
Ád Isten majd holnap uj levelet
Helyettük - és ezekre rá se gondolsz:
Kegyetlen az élet s feled, feled!

58

S tán nemsoká üres lesz majd az út is,
E rejtek-út, rőt bokros közepett,
Hol rímeim rovom, a céltalanba,
S nézem, a táj mi sok színnel lepett -
Üres: s jövő képét idézve, látom,
Mint lábam itt rögtön már nem teper
S - sóhajaim játékaival - a csöndbe
Nagy Rendezőnk e színről elseper.

59

Hajh, élet, hajh! Két perc közé szorítva,
Kimondani egy gyötrő Végtelent:
Vad sors, nehéz! Rekedt szó, zord anyag fojt,
Vertség, s a gond, mit hoz a földi rend -
Jó földi rend is: hát ha még egy önkény
Nyom - s maradt hód is mélybe ölte itt
S úgy hordod az Isten-parancsu szülés
Olthatlan-élü, meddő görcseit!

60

Óh, boldog emberöltők! hol a Szent Vágy,
E földi sorban, mely por, rög-tetem,
A sírból, új pört kérve, égre szökhet,

Magas művében, túl az életen -
Elégtételként! Hogy e röpke forma
Bús, vak rendjén ha porrá is pereg -
A méltón nyílhatott szellem, lehántva
Azt, fölleng, él, hat, mint az istenek.

61

Nekünk nem adatott így. Rab a szellem,
S még rosszabb. Hol nyílt láncon sanyarul -
Hallgat: s így szól! Am itt, a vak-bigott, bölcs
Hímén, egy ál-szellem teng hazugul -
S valóként! Mint gaz, mely kihajt a romból;
Mint bűzös torzs, gyom, holt tarló felett -
S mártír síron, hol a Jó hűl, lobogva
Írígylés, torz, sárga gyűlölet!

62

Szent Robbantód, amit bennem ledobtál,
Isten, így elfúlt, fojtó földbe forrt!
Majd megtalálják egyszer: mint kiásnak
Rög-szántók rekkent, régi meteort;
S mint tört, szórt fejfát lel, ki ott barangol
Holt temetőn, feledt sirok között,
S tünődve nézi: csavargó bitang tán -
Vagy költő volt, magányos, üldözött.

63

A halott: csöndjében enyész; az élő:
Sebeivel és bánataival
A sírba tér. Ki tett: a tette őrizi -
De kétszeres ám ott a ravatal,
Hol lassan fúl a szó: Avagy dühödten
Fojtja mélybe a nagyraszületett,
A vad táncot látván - s mérték gyanánt a
Hamist, s istenülni a szemetet.

64

Ha angyal hull le, csillagok jajongnak,
Fény is felhőz és a Minden inog -
De íznyit sem moccan a törpe dolga,
S hogy a rossz ügy, amelyhez állni fog!
És kinek kellenének más időben,
Mint abban, mely jót dúl s félretesz itt?
Rút üzemük csúf csak magában: ámde
Lehulltukkal a Szellem nem veszít.

65

Nem is abban nagy bűnk, mit tilt a Kény: a
Főbb átok: az „ezt kell”, „méltó”, „lehet!”
A „Tilos” közt még sok fér: ámde nem, hol
„Szabad” - dicsérni a nagy ünnepet!
A roppant „még nem volt jól” s mit e „szent” hoz
S nem lelhet szót bú, balsors, vagy halál:
Mert út csak ez, min át a köz-örömből
Elvágó orv, szökvén, más mennybe száll!

66

Mit bajjal hurcolunk, e föld, e test itt,
A sok sok perc, e lomha szárnyverés,
A dolgok monoton rendje, a súlyos
Nap, és únt egymásra következés -
E robot még a csöndben is, ez ólom-
Értelmetlen csak úgy cél: ha alap
S táp: hol, nyügén, meggyúl, forr, gyúl a szellem
S hamvából, mint hő láng, az égre csap!

67

Óh boldog kor! hol fojtva bár, de áttört
A Szó - s a vele vést vállalt nehány,
S nem olt nemtetszöt suttyom csöndbe, titkon,
A csak magát zengeni túrt parány!
Ma a szónak nincsen mártírja: mert nincs
Hang, mely e rács-közt átröppenve száll;
Óh kor! vállalhatott veszélyű élet -
S bizton nyelt szenny ma, torz élve-halál!

68

Ők könyvet írtak ellene: s mi jött - jött!
Vagy kardra keltek a jobb oldalán,
S ronthaták a Rosszat! Minket baromként
Tart tétlen itt egy rése-sincs karám -
Leget is hurkolón: hogy hír se szálljon
Csak mit a mételyes száz énekel -
A köz-korus, bérelt szó korcs vigalma
E földön itt, hol „élni, halni kell!”

69

Hogy nem sárgul, süllyed egymásra nézve,
Vagy önutálva nem veszi magát
Ily ember-csúfja! mint ott ül a rajban,

S száj-mocska dűl, mint nyílt csatorna-gát!
Hogy nem merül nyakig, míg szem a szembe
Sunyván, ovatlan, azt olvassa ott,
Orv, fondor-cinkos és fagyott sugár közt,
Tolvaj pillantásban: hogy hazudott!

70

Ember-gyász! hol utolsó morzsalékban
Is holt az erkölcs! hol csak a salak-
Élvezés fűt, bár, mint dögben a pozsgó
Élődsi had, vele rothadjanak!
A korlátolt, agyatlan báb, akit csak
A perc s a gyatra dics gögje feszít -
Mint két szín közt törpe toporg, a Nagyként
Pattintva, a görcs, satnya izmait.

71

Még annyira se méltók, mint a légy: hogy
Rakáson irtsák: bár, mint dög-tetem,
Szaglik tőlük a Szép s utáltatóan
Ülnek meg a berajzott szellemen -
Szorgos, hó szorgalomban rágva, vésve
És forgatván ki, maguk arcaként,
A hőst - kiknek világa a sötétség
S kik éjszakának hirdetik a fényt!

72

Majd az idő! Ami nagy: nagy tovább - s mi
Rossz: hull. A holnap habja lemarat
Szennyet, silányt - s mit rótt a nyüzsgő, szürke
S híg önhittség, emlékként sem marad!
Elvész a láz-korral, melyben tenyészsze
Torz díszül rikittatta a jelen,
Mint az élődsi tűnik, ott tapadva
Az őszi szél sodorta levelen.

73

Óh, szó bús sorsa! Eddig áru volt itt,
S bohóc-tánc, mely tapsot és pénzt csikar
Az alja-népből: s most mákonnyal olesó
Főt a zsarnokhoz zsongító ipar:
S ez rosszabb! Mert, míg ha amaz bomolt is,
Attól a tiszta szót nem fogta gát:
Cudar csinyjében minden mást kiirt ez.
Egyedül méltónak zengvén magát.

74

Óh, ormok ott, egymás mögött, az űrben
Mint óriások, vagy roppant habok
Meredt, nagy tengeren! - ti égben élők,
Fogadjatok közétek, itt vagyok!
Elemben fürdők, tiszták! Hogy - kit innen
A jobb ösztön kivert, rossz-gyűlölet,
Sárnyelte nép idegensége - társul
Ne érezzék, csak felhőt és szelet!

75

Mit érted ezt te, mit: ki felé ím most
E lázas, kúsza sorokat vetem,
Messze, míg hallgat köröttem a visszhang
És írok itt, magamtól süketen,
S nem mérve már: hogy! - csak kiöntve belsőm,
Mint túltölt korszak zuhantva ürül,
Alélva csüggyvén a vad számadáson,
A roppant éjszakában egyedül.

76

Mit értenéd! Úgy fáj csak, ha te vérzel
S legenda már, mi nem történt veled!
S szökkent jajom, mely szavamban feléd tör,
Vers lesz csupán, mit szült a képzelet,
És annyiban vonz csak, amennyiben szép,
Tetsző csínnal zengnek fájdalmain -
S így tán bűm majd hozzád sem érve, hull a
Mindent mérő jövőnek partjain!

77

Mindegy! ha csak magamnak s a kimondás
Bús bosszujáért, melyben könnyülök -
Különben szétszakadna e feszült szív
S izekre törne e rossz testi rög!
Üdv volna bár! - De nem! Legyen megírva,
Bár soha senki nem olvassa el -
Mint a minden-igazával bukó: ki
Tébolyig üzten, a léggel perel!

78

Csak a szép tart, igen! S mit az igazság!
S egy mindig a „még így nem volt”, a „más” -
Mint új sanyargó véli! Kínja: közhely,

És mindig volt nyomor, csel, árulás;
S gyilkolás és tirannus dühe, vértó
S had lángja, csak leírva: únalom -
S mi itt fojt, öl s mint lehetetlen ámit:
Egy jelenés csak a nagy Színpadon.

79

Mégis, zúgj csak! Hisz mi lenne, ha hallgatsz!
Az, hogy a rossz: a Törvény; s önfeledt
Bolond s gaz üzelme: a Rend - s lidérccláng
Az Isten, jó s a lelkiismeret!
Mégis: csak zúgj! S ha úr itt a hamisság -
Nem szünt uj s új hévvel mutatni fel,
S álljon, mint ember-álláspont, zok és vád -
Bárha a földön senki sem felel.

80

S ki mindenünnen kiszakadt már: annak
Útja-dolga nem unszolt, egyenes
S kort nem szenvedve s kényszert, torzító mást,
Utát már csak maga szerint keres!
Magános fa így nő erdők között, kint:
Benn ág s ág küzd: ám misem fogja őt
S harcra híván az ég-tág-mellü Mindent,
Száz karral zeng gyürt viharok fölött.

81

Óh, nagy határ! Lelkem felszabadulva
Táncol benne, szökken és hempereg
S pattan minden rejtett zugom és árad
A szabadság! Kerek, tág, nyílt terek:
Belsőm roppantra nyílik, - hogy, amint ott
Vagytok, magába fogjon. Völgy, mezők!
Szédült szívvel, be-nem-telőn, mint egymás
Váratlan láttán szédült szeretők.

82

A Káosz és Titok s a Köd s az Éj nagy
Nyugalma, hol a múlás és levés
Pillátlan szemmel húnyt - s a szirt, amelyből
Istent a márványt-keltő kénye vés -
S a rezzenet-kényes zöldbőrű báb, hol
A hold- és árny-szín pillangó terem -
Mutatja, mit zárt: s a-hab, gyöngye-rejtő,
Selyem- s lég-türemlésű tengeren!

83

Hidd hát rosszban a jót! Mint én, e mélyben,
- Idő-utas, kit mord vész elkapott -
Hogy, míg baj görget, tenger, szörnyű hab: túl
Mán s holnapon a béke kéklík ott!
Zsibbasztó rémek közt, az éjbe nézve,
Kábító és ezer örületen
Csüggvén, a kín kortyai közt, alélón
Szívemet a Nagy Törvénybe vetem!

84

Valamiért van ez, hidd! s jóra fordul -
S Ő fogja mind, ki e dolgok megett
Ott áll s az életet ránk borította
Mint ködbe rejtő, rémes felleget.
Zűrös, vad látomások szörnyű mélyén
Szemünket nyitva-csukva, kérdezünk,
Magunk ejtve: s a por közt, drága-titkon
Eszmélve már: nagy kezében ügyünk.

85

E kérdésre-felelni-néma Minden,
E mértékkal nem mérhető arány,
Száguldó csillagok írt, büszke útja,
S mind, melynek képe e lenti parány -
Mutatja, hogy egy Rend úr a világban
Mi nélkül e Roppant szétrobbanó
Zűrbe hullna: s mi mindent, hordva áthat,
Szent, dicső Elv: az Értelem, a Jó.

86

Óh távoli vigasz! Mint meztelen, ha
Dús dísz idéz, mezők lilomát -
S hajléktalan, kinek fölébe sátort
Bús lázában a nagy menny-templom ad -
S rab, ki az ég kékjén könnyülve issza,
A vad, szabad felhő hogy robog ott
S koldus, ki lángpattantig érzi: nézvén
Gémberítő éjben a csillagot!

87

Legyen mentségül, hogy míg dúlt a Rém - e
Legkisebb világon túlnéztem én
S nem olvastam „minden-reménytelen”-t a

Szédült embernek száz örületén -
S míg körül őrzöngött az ősz, s a tegnap-
Lombos sok hit csörögve vetkezett,
Te, minden mögött biztos Cél, Tudat, Terv,
S végső Jó: csöndben fogtam meg kezéd.

88

S mit, hogy hangom e vad-világ-időben
Ájult, mint hajótörté vak habon,
S torony-tenger kábító mélye ásít
S nyomom sem int új, lágy-tükrű napon,
S hogy mentést nem tárt semmiféle Isten,
Kinek hadját vittem s a hű hitet: -
Bús örömöm több csak: a jót így állni,
Árván, míg a hullám eltemetett.

89

Pedig voltak, igen, példák, kiáltók,
Egetzendítő tettek, nagy igék
S csudák: óh, könnyház tisztos, régi lomja!
Iskolás-únt kényszerű szürkesség -
S önkény másított bábja! - Kelt a hős, szép,
Példázatul, méltó új utakul:
S minden után is csak rossz, vad az ember
S a bolondító zsarnok boldogul.

90

Óh, múltak ékei! könny s vér: hiába!
Óh, hosszú út, dús példák és tudás
Káprázatos tere! Gyúrt titku mélység,
S magasság, hol még nem járt senki más;
Szellem s kéz glóriája! istenült láz:
Nagyságod nézve csak mélyül a seb -
Külsőd dagálya mennél égbe erőbb,
Balsorsod annál szégyenletesebb!

91

Sohsem hordott nagy szellemet a zsarnok,
A legtöbb szürke, törtető, sivár
Kalandora a percnak, alkalomnak,
En-lelkében s vérben bármi az ár;
Üres bolond, jobbra értéktelen: mint
Pöffedt öntetszését s mást kábitón,
Képzelt nagyság farsangi mámorában
Előbb vagy később veszni a bitón!

92

Mennyi csalás, szólam, feszült erőszak,
Had, készenlét, prés, s vér a vér után,
Min áll a Kény! Páncél-, zárt kocsi, -termek,
S őrség-rakva rossz, pállott éjszakán: -
S miért? Tán többet falhat, ihat így, mint
Ember?! Vagy nyűgje, mi vérünkbe váj,
Hírt szül? - Más-éhén-dús falatja: átok -
S vak vértömlő, undor csak a nadály!

93

A zsarnokról ennyit. De hol a szó, mely
Nem szürke, semmi, híg, elnyűtt, öreg,
Rád - e rongyhoz eszközül kezesülő,
Torz, nyomorú, bárgyú, silány sereg!
Hol tehetetlenül teng a művelt korcs,
Hit- s tettelen báb, ember-siralom -
S, agya vak éjében, csak tápja gondja
Közt, a korbácsot csókoló barom:

94

S mit tud egy ember tenni: hogyha nincsen
Kezes kor hozzá és kezén a had,
Mely, csak fizessék, hordozza a fegyvert
S mindegy, ha kell, anyát öl, vagy fiat -
E gép-merev-szer, bamba gyilok-állat,
Élethengerlő vad vassal rakott:
Csak azt kapja, mit érdemel az alj-nép:
Az alkalom szüli a zsarnokot.

95

Óh, szomorú, keserves! Vagy nem is már!
Futnak a percek, az év elpörög,
És porlik a remény s lassan nem int más,
Csak az, mit még tár a hús síri rög -
E végső, hú mentő. Röppen a nap s fogy:
S ki úr e rossz, sivár játék felett,
E nyomorult földön: nyitja a zárt majd,
Elküldvén a feloldó levelet.

96

Ez a jó föld mindenkit eltemet s óv,
S jól fekszik lenn az ember. A bolond
Szív nem sajog többé s a tört-hit, -álom,

Parazsunkra a hullt hant húset ont,
S alszol a föld alatt. - Mint fejed alján
Párnád begyűrvén, húzol édesebb
Rögöt szemedre; s holnap gondja nem bánt,
Sértett lélek, láz, vágy: sok buta seb.

97

Tavasszal zsong az új lomb s fürtösen ring
A száz virág szép vadonon, gyepen,
S csillog a friss patak s újulva zeng a
Zene ingó fák ághegyeiben
S rebben a sok szárny: s mind, mit úgy szerettem
Bolyongva, majd nézze s hallgassa más: -
Mint szájba dugott méz fájós gyerekek,
Könny közt: jó volt, áldott vigasztalás.

98

Tavas - hogy intsz! menvén a méla erdőn,
Mikor a fák lágy lombja már lehullt,
Hamvas avarban hosszan húzva lábam,
Tündér-kort híván, mely így tovamúlt,
Míg furcsán megcsap a fák ürje: - Mintha,
Ünnep után, holt termék, díszletek
Közé botlón - a bontó, seprő nép néz
Idegenül rám: itt mit keresek?

99

Hív majd az út, hová nem ér a zsarnok,
A törpe gaz, irígy, sivár bolond -
S rossz lelkek gőze, min a lélek elfül,
Kény csínyje, mely álmot, szárny-tépve, ront!
Hív majd a nap: s mit forrva, tehetetlen
Túrtem, s terveltem, vagy tettem ezen
Az árnyteli rögön - mint számvetést a
Szolga, nagy Küldőm elébe teszem.

100

Hóhérok földjéről, hol érző mélyed
Durva kénnyel dúlhatja a gonosz,
S cinkos, silány törtető, félrelökve
Az érdemet, zsákmányt, babért oroz:
Be jó lesz ott, hol a nyers, kába vadság
Dermesztve nem markolhat a sziven -
S a Meg-nem-vesztegethető előtt színt
S álfénylést nem forgathat senkisem.

101

Én hív akartam lenni mindig és jó
S berántott sokszor rossz kényszer, anyag -
S ha ütöttem, lelkem a másikért fájt,
Mint a szentnek a reálított nyilak:
S magammal szemben nem volt soha ellen,
Mint én, hőbb: s mely lerántja testemet,
Áldom percem: mint szenvedő nagy orvost,
Ki róla rontó, rossz ragályt levet.

102

Isten! e föld szurdokjaiba hullva,
Hol köz-fő-gondunk tápunk és ruhánk,
Az ösztönök kényszere közt, s a sárban
Bukdosván - mely létünk kép mérve ránk -
Be bús, vad sorsokban senyved e lélek!
Zűr, vak harc, szenny, bűz, élve-sírverem
- S egymás férge: ember! - Mélyrendű részem
Tört röstellőn, remegve viselem.

103

Végső Igazság! Ki nem látsz hamisképp
S tudatod küldöd nyugtatón felém,
Mint hulltig érve a mélység fölött, itt
Reszketve csüggök a hit kötelén:
Végső Igaz! - s míg már nem hajtva másra,
Nagy számadásom tartván az uton,
Belsőmbé nézek: hogy a jobbra tört az -
És hogy nem voltam méltatlan, tudom.

104

Nem voltam az: s ha, mit hoztam, kevés is,
Abból, amit hajdan akartam én -
És annyi álom, terv hullt s elfoszolt a
Nehéz idők szörnyű tömkelegén!
De gyenge számvetésemet megérte
Ő, ki előtt nincs rejtve akarat -
S ítéltetés szégyenéből kiment: hogy
Nagy volt, ami elmondatlan maradt.

105

Már embertől javam nem várom én, csak
Belsőmtől, mit ennek békéje ad,
Jól tett munkám után, és hogy nyugodva

Menjek, ha eljön a Nagy Pillanat:
Hogy megtettem, amit tudtam - s feloldva
Már láncomtól, érzem, mily jó dolog
A hűség: míg köd-ült útjára lelkem
Tört nap-szemmel még visszamosolyog.

106

Óh, végzett-dolgú lét! dús, sárga évek,
Vén lombok közt arany-gyümölcsösen,
Telire szíva tikkadt, lassu nyárban
Míg gyűlő pírján mosolyog a szem -
S ért húsából, földből s égett levélből
Észrevétlenül az ősz meglehel,
Édes fájást rezzentve - míg betelten
Bólint a szív boldog terheivel!

107

Lázbetegnek fel-felszökkenő álma,
Körül zajok, fények és emberek,
Hangok, futások, összevissza rémek,
Míg pillog: éber-e, vagy szendereg:
Ez az élet? - Meg nem szokhatva, embert
S ég- s föld- s en-arcom nézve: mik ezek?
Valószerű lét rettenetes álmát
Fel-felszakítva, forgok, kérdezek.

108

Jó lépni lassan lanka, vén idődön,
Míg lány nap ing a halvány halmon át,
S szemed begyűlt rendeiden legelve,
Szívod be a halk elmúlás szagát:
Mint a roppant Számvevő közeledtén
Nyugodtan néz, kit e rém nem zavar -
Megjárt hegyén jól végzett munka telje,
Mosolygó ősz és mélyülő avar.

109

Jó menni így. De rossz sors engem ettől,
Gonosz vakok világa elvetett -
Ám mérje Az, ki mindent mér: jutalmul
Nem viszek el ember-gyűlöletet.
Eredendő-magát tartsa a lélek -
S ha hadja-vesztett, dúlt hajótörött:
Magában meg nem sötétülve álljon
Legalább, mint jött, az Isten előtt.

110

Mit is lehet gyűlölni a mulandó
Por csöppjén! Kelsz, sarjadsz: s már zsugorít
A perc: s halódva is szennyben forr ez - s az,
Kínnal tákolva képe rongyait,
Még pávázik és bajt kever. - Ha benne
Vagy: legalább hordd méltón, emberem:
Óra te, a vér kiszámolt homokját
Pörgetve csak! Fúrt bárka, tengeren.

111

Magában hozza, viszi hosszú sorsát
Az ember-rend, e rejtett végtelen -
Ha nem láttatja is tán jussa nyertét
Zsarnoknak-rossznak a köz-ideleenn!
Mi rád tartozik: hogy utad ne ingjon
Kényén - ha önt rád pusztulást, zavart: -
Mint ősszel fád virít, fogytig - s a féreg,
Míg lüktet: küzd. Akard a jót, akard!

112

Élet, ne bánd, ha fájtam benned! - És föld
Annyi jóval hívó dús melleden,
Terhükkel hajló fákkal, friss vizekkel
És magvaidd dugdosva teleden,
Hogy éthetted a rossz embert! Ti: lelkeim
Hú tápja, vándor földi éveken -
Szerettelek. De belsőm néha felsírt,
Mert idegen voltam itt, idegen.

113

December zordon szele süvít és nyög -
Lúdbőrzik a víz, holt ág nyikorog,
S vad felhők futnak össze-vissza, mint nyáj,
Mit tépve úznek bős komondorok,
S a drótok élesen szisszenve, mint a
Kés, metszik a seb-nem-járt levegőt
S tört madárhang sikolt. Vagy tán az élet,
A tél előtt és a halál előtt!

114

Sok sok kereszt egymás mellett - egy erdő:
Nagy-messziről, mint sok sok kicsi bot,
Felmeredve, fehérén - s mindegyiknek

Alján egy ember: por, csont, rög, halott.
Kis bot, fehér. Vak-jelző vak szegénynek,
Uj világ zúg-végteleneiben -
Hogy ne bukdosson többé, mint emitt: - Ős
Gond, igazítsd őt, őrző égi szem!

115

Az iszonyatos Minden-úri mélyben,
Szem-emésztő távolok közepén
Ég egy csillag. Milljom év, míg eléri
- Mely, míg pillantsz, földet kerül - a fény
A többiről. Sorsába zárva, vad, vak
Magányba - s mi ülhet tört, vert felett:
Erőszak, vér, veszett nép és örült agy
Uralma, zsarnok. - Isten, ne feledd!

(1949)

MIT CSÜGGSZ?

Mit csüggysz? Hisz fenn a fény és a madárhad,
Tárulva vár a völgy, a rét, a szikla,
Uj bimbót tűznek a fák gallyaikra,
S te: még te vagy. S magad fogván: ki árthat?
S mért lepne gond, mi dolgodban zilálhat,
Hidd, cseppen majd, mi léthez kell, a szikra,
S ki könyvnek él: hogy gyarló itt, e síkra,
S pénz-harcra: tudja az, ki éjt s sugárt ad.
Te csak művedre nézz; s hogy sohse szólj mást,
Mint amit érzel s vallsz, s e földi bolygást
Használd jól; s bár ott függj a meredélyen:
Ne félj! Csak gyarapulva, növe, telljen,
Mint zsákmány-út hős vándora, a szellem, -
S ki nagyra néz, mit bán, haljon, vagy éljen!

CSEND

Szabó Lőrinc halálakor

Csend, alig mozdul a vén lomb a fán,
A gally alig inog,
Tán a világ alszik s a gond talán,
S a sors, a rossz, konok.
Lágyultan csügg a lélek, szendereg,
Mosolyg, néz s megbocsát,
S mint ágyból kelt, éli a lágy, meleg,
Késő nap vigaszát.

Mert hánykódik az ember, furcsa, tört,
S úgy teng, bolyg néhanap,
Pedig szív, test ép és kedves a föld,
De titkos bú harap,
S egy édes omlás, mint kin nagy seb ült,
S zsong s hal, hogy leveszik,
S mint gally, lombbal, gyümölccsel terhesült,
Könnyül, mint vetkezik.

Mert elszed az élet ezt, azt, - sebj!
Motoz, siet, emel,
Gyérül a kedv, tánc és gyérül a haj,
S fogysz, fogysz valamivel.
Imént hullt egy, közel - mily egyszerű! -
Holnap követi más,
Majd, kit e langy nap süt ma, halk derű.
Mész te is, mint szokás.

Ám mit se bánd, nézd: hull s hal a levél,
S mily piros és vidám,
Mert merjen, izzón, zengjen, aki él,
Mint szép, bolond csatán.
Nyílj és pirulj, amíg vídít erőd,
Jőjjön, mi közeleg,
Éld a friss, friss tavaszt s késő verőd,
Mint itt e halk meleg.

A halk meleg, a bohó fény-vihar,
Illatos, puha, hév,
Málló levél, mely bánatot kavár,
Kedves, kései év,
Könnyű idők, halk gondolattalan
Séták, dús ízeik,
Mik közt feledve és vigan suhan,
Hogy mi következik.

OLVADÁS

Mért ez a rossz kedved?!
Olvad a hó,
Ballagni jó,
Jég, a fakó,
Ereszti a nedvet;
Ringanak széles szelek s ütemben
Könnyült madarak víg raja rebben.

Mi ez a seb ott benn?
Hisz nyit a tág,
Kék a világ,
S álom, mi rág,

Képzelés kínod benn,
S minden lágy kézzé válik, mi rosszon
Sebzett szíveddel új jóba hozzon.

Nézd, ott egy csatorna!
Fényes iram
Közt víz rian,
Fut boldogan.
Hó, fagy fénné folyva,
Fénné, csillámmá, réme a télnek -
Nézd, szívd, eszmélj csak, ébredj, te lélek!

TAVASZI DAL

Neked nincs gondod, kis madár,
Tiszta a rét, tiszta a rét,
A tiszta rétben rovar-ár,
Édes a lét.

A tiszta rétben kis bogár,
A szárnya arany és sugár,
Ahol megy, látni száz színét,
Amerre jár.

S ha felszáll, hallasz züm-zenét,
Mint pici szárnyát bontja szét;
Arany-öröm, arany-bogár,
Mert jön a nyár.

S neked nincs gondod, nincs, madár,
Mert szép a rét,
Szép lábbal szántod fű színét,
Fű, könnyü szár.

Könnyű kedv és könnyü madár,
Jár, lejtve jár.
Nézem s fáj: hogy kedv, csoda már
Száll, oda már.

TISZTA TÉL

Óh, gyógyító tisztaság,
Hóborította utak, hegyek,
Segítsetek, s ti néma fák,
Hogy, aki voltam, legyek.

Megint elborított a lét,
És elzárt attól, aki vagyok;
Indulat-torlasz, szó-szemét -
Óvjakok szelek, fagyok.

Dércsipkék, kis madarak,
És kristályhangú ősz rengeteg,
Állatnyomba hullt csöppke mag,
Mély barlang, ködös, öreg.

Csak itt vagyok itthon én,
Erdőn s vaddal, mely félve suhan;
Az ember közt, vak harc terén,
Tört vagyok, otthontalan.

Gonosz az ember és bolond,
Szeme gyilkol és lelke hideg;
Önts el hó, lég, fuss, buta gond,
És ne fájj, szív, senkinek.

Völgy, zúg, lágy dombba-haló.
Gally-hó, mely suppanva hóba száll;
Lelkem vágyódva nézi: jó
Volna most itt a halál.

BÉKE

Hó-hagyta földek feketesége,
Tél-közi csönd, lágy, néma béke,
Béke és némaság,
Alszik a kis virág.

Alszik a föld, a lágy rögbe-zárttal,
Alszik a csöndben a madárdal,
Halk csőr, hideg torok,
Némák a gally-sorok.

Néma gally sora, rég lombja nincsen,
S csüngő madár, zöld-fonta tincsen;
Gally lombja, kis madár,
Óh, nap, hozd vissza már!

Ág-csörrentve a lomb-hagyta fákon,
Nagy, tárt szél vág át a világon. -
Mit hoz, mint közeleg?
Szívem reszket, meleg!

FÉNYBEN

Boldog vagyok, mint egy bolond,
Hó június hev lángot ont,
Fölengedett im végre,
Nyílik az ég-szem kékre,
Aranymező mézébe vont,
Fényben futok völgyet, vadont,
Nézek a tág vidékre.

Duzzadó domb, Hármashatár,
Megtöltő fény, parttalan ár,
Pillám itt s fönna a kéken,
Nincs az örömben végem -
Széllábú vad s szárnyas madár:
Szemem száz tájat szelve jár
És elhal a kék égen.

EGY RIGÓRA A TAVASZBAN

Öklét rázva, a bamba és veszett
Némber hogy mocskolt, mint a téli fán
Gubbadtál; mert, benn túrva táp után,
Vödréből földre szórtál keveset.

Most, hogy tavaszt hozott, víg-kieset,
A forgó év, ott látlak újra, lám,
Míg ég, föld olvad torkod új dalán,
Mit ott fújsz, hol rád bőszt szitok esett.

Ha a szemébe hányt kis falatot
Is bánta s baj közt csak átkot adott
A vakság s dolgot félő kényelem:

Te csak zengsz! Lágy madár-szíved feled,
Míg az tölt, mi itt forr, s a föld felett,
Szárnyat rebbent a vízen és szelen!

BÉKÉS KERT

A kertben ott békés füst. Szembe lobban
Egy ásó; lassú, lomha mozdulat
Viszi: s buggyan, bodroz a láb alatt
A rög s olaj-lágy fénnel fül a napban.

Békés munka: s csöndben, telt nyugalomban,
S bizton, ahogy, mint en-kedvén, halad,
Mintha maga a Lét volna, mi hat,
Tesz itt, s csak játszi báb az ember abban.

Békés kert! - S néha mintha egy ütem
Kihagyna, míg a kéz függ könnyeden,
Mint aki gyors, nagy eszmélésre döbben: -

A délben és font fényen, fákon át,
Mint felszakadt álmon, a Lét magát
Kérdőn, bámul a hallgató időben.

SOROK ALKONYATKOR

Mielőtt mennék, el kell mondanom,
(Mert elfelejtem s csak itt izgalom,
Lemondó halk kedv szép alkonyatán,
És kész hálát, sóhajt rebegni szám)
Hogy szép volt, amit láttam itt, e föld,
Kicsi madár, mint csitri dalba tört
S lelkes szíve begyén át remegett;
S kelő s leszálló nap a hegy megett,
S lány-mosoly, mint zord éjben láng ha gyúl,
S a domb, hogy lejt lágy-mondhatatlanul;
S rét, s mint olvadt sugár, futó patak,
S fény, lomb közt sávot vetve, ingatag,
S világ-mell nagy lélegzete, szelek,
S ég, ég domború szemtűkre, meleg;
S mint élet-unta mord: szirt, vad kemény,
És rajongás, vertség, hit és remény,
Újjongó láz, keserű számvetés -
Óh szép volt az öröm s a szenvedés,
És szép a pihenés és a futás
S józan nappal s a szender, a csudás;
Bukás, s hív szó, mely érdemért emel,
S mit nyertem, vagy mit sohsem értem el;
Képzelt száz jó, távoli, idegen,
Mi fényben tartott, vágyva, melegen;
Bolondságok, tévek, álmok, hibák -
És szép volt a nagy, az álnok világ;
És szép, hogy látta símitó szemem,
S hogy átrezdült száz zengő idegen,
S mennyek, poklok, lázak végtelenén
Hogy örültem, sírtam, éreztem én -
És szép volt e rejtély, az ég s a rög,
A por, a baj, zűr, s hogy nagyra török;
A kényszerek, gondok, s dalok, dalok,
Örökbe tört láng, és hogy meghalok;
Meghalok s mi úgy vont, vitt, ittmarad,
S megy a világ, tavasz hint, nyár arat;
Ám mély-alant is visszaérzek ott,
Áldva boldogtalant és boldogot -
S száz forró képét még ölelve lent,
A megfoghatatlant, a képtelent,
Avval, mi volt - s mit kéz nem érhetett;
Az életet, az édes életet.

A TÉKOAI PÁSZTOR

Költemény, dialógusokban és kórusokban

1951

SZEMÉLYEK

ÁMÓS, pásztor és próféta
ENAN, UZZIEL tanítványai
PÁSZTOROK KARA
TISZT, KALMÁROK, VÁNDOROK,
UTASOK, KÜLDÖTTEK
IDŐ: kb. 2100 évvel ezelőtt

*„Ámósnek beszédei ezek, ki a
Tékoabeli pásztorok közül való
vala, melyeket látott Izrael országa
felől, Uzziásnak Juda királyának
idejében, és Jeroboámnak, Joásnak
az Izrael Királya fijának idejében,
két esztendővel a földindulás előtt”
(Ámós próféta könyve I. Rész. 1.)*

SZÍN

(*Tékoa*. Sivár fennsík fácskákkal, háttérben Ámós kunyhója, messze hármass hegyláncolat, a hegyek hajlásán keresztül víz látszik. Oldalt út. A pásztorok kórusa önkénytelenül verődik össze, olykor egyik-másik eltűnik, juhot terelget. Ámós is háza körül tevékenykedik közben, egy-egy új jövevény szavára jön az előtérbe.)

ÁMÓS.

Im, itt, e vad, sovány fügének ösztövére
Hűsén, - mivel sovány vigaszt kínál csupán
Ami szegény, - pihenj, Ámós. Pihenj, hiszen
Nehéz az út, amely mögötted, és lefolyt
Egy élet. Túl, amott, zihálja csak bolond
Futását a világ, te szűnj. Hiszen rohant
Soká e láb, és sohsem állva, e torok
Ugyancsak áradt. Űlj te most. Amit tehet
Egy élő: tetted; és füledbe nem hatott
Magas parancs, hogy szád ne zúgta volna bős-
Pörölve. Hagyd. Miként a vész lecsap: s fejét
Megingatón, a lomb lerázza terheit
S mosolyg megint: úgy elsüvöltött szód nyomán
Maradt a régi. Fáj a láb és fáj a szó,
S - a sok kudarc után - nyugalmas változást

Tán Isten sem akar már. Fulladoz tudód
S, a késő korba érve, ing földön a gyér,
Ősz lomb. Elég. Pihenj; s mint felhő, ha kizúg
Viharja, megszakadt szivednek árjait
Kiontva, tűnj. - Ragyog, remeg virág, sugár
A víg esőn: de szádnak zápora nyomán
Nem int öröm. Szavad komor, verő harag
Özönje volt csupán: s közöttte, mint ököl
Ütése, átok-mennykövek; az emberen
Elkeserült Isten rivallt le benned a
Világra. Mert, amint sugott, beszélted itt
Bátran; s ki mondaná talán, hogy semmi volt
Ez az egész - azt mégse, hogy nem voltam én
Hú! ki az üldözést, nyomort, gyűlöletet
Im, álltam, s a szelíd barom közül, a zord
Parancsra, talpraszökve, szembeszálltam a
Világgal. Elmúlt; és, ha buktam: újra mást
Nem tennék. Mert, míg in, szó bírja, égni kell
A jobbért; és ki csak magának él: sivár
Szerény az. Enjavunk s a nap futó, silány
Vitáiért vítt harc nem éri meg, hogy álld
És küzd; s miért deréknek élni érdemes:
A Tett, az Eszme. S én kardként lobogtam az
Isten kezében! Ám elég. Fogjon verőbb
Acélt a Nagy; törődve és homályosan,
Már félreállok. Únt szidalmak, únt hibák:
S új tárgy kerül elő a nappal, új beszéd,
S nem él a régi. Vagy talán: ha a becsült
Ügynek homályba hullt, derék hősei közt
Idézi példa! És mit érne, ha tovább
Buzogsz s az új napok és új nagyok között
Sűrögve unszolod magad azokra, kik
Csupán a tisztos múlt címén köszöntenek,
S nem mert szavad kell? És ha joggal is kívánt:
Volt-érdemet becsülni, s ez csak ékesít
Ifjat: ki, tengeni, ezen kohol igényt,
Inkább nyugodjon! Év, csapás ha lassan olt
Erőt, reményt, ám egy maradjon égve még:
A büszkeség. És így - ki jött, százszor, s nehéz
Haragja rengetett, ragadt: - ne szólj Te sem
Immár nekem! Ne szólj. Becsült palást a kor
A vénen, s tisztelése ős kötelmeit
Isten se dobja: s így szavad, tudom, csupán
A vénnek cseppenő kegyelmes áldozat,
S - még érdememmel tartó - áltatás. Ezért
Nem hallgatom tovább. S ha százszor is kiáltasz,
Fejem lehajtom és csak folytatom utam,
Mint ki süket. Eressz! Bátran, ahogy magam
Ejtem magam. Minek tovább az ámitás,
Mint túrt s szánt társ felé? Ha vége: vége. Egy

Istenhez nem méltó, kinek kezén a tág
Mindennek rendje függ, így csüggni: elmenőn,
Kit Ő se tarthat. Az Egésszel számvető
Nagy Polc hőseinél a cél: az érzelem
Bírója - s egy világ kesergi meg talán,
Ha, hullani megért ejtése kényszerén,
Isten jajong. Elég. Engedj. Mint hagylak *én*
Téged! Mert halld, e bús és gátaikat vető
Percebem: únlak! Únom szent hűhód; dühök
Csinált, bőszen meny-tüzét, mit eldörögtem - és
Nevettek! Így tárván magad ki: mily hiú
Híres, hős kapcsunk - s hogy sugalmad: áltatás,
Tréfa! S ki szökne így tovább, bolondított
Gyerekként? Ah! elég! Ha a kín és halál
Nehéz ár a szóért: a semmibevevés
Rosszabb! Bősz-nagyzolón a jobbra hívni - vagy
Vész: s csak vígabb a Gaz: alázó ez! Alább
A pornál! S még hagyod! S ha tenneved kopik -
Hisz Általad szólunk - mi az Neked? Hiszen
Isten vagy. Ám nekem kell kis önbecsülés,
Ha élek. Így lazult és lenge láncaim
Lefejtem ím - s ha nem kívánod is Te: nem
Kiméllek. Mint magam se nézem én: ki, hő,
Vad negyven év után, így rántom el magam
Szívemtől: a Szótól; s kegyed magadban únt
Nyugétól - mit megtenned fájt a vén iránt -
Feloldalak. Legyen a Nagynál a kicsi
Nagyobb itt: mint illik, mikor visszaadunk
Számunkra juttatott s túlosnak bizonyult
Kegyelmet! S nincs tovább. Ülj, Ámós, ülj. A nagy
Futamnak vége. Vége! - Csöndül a kolomp -
Míg csúfolt látás üszke még szemem mögött
Forr s füsttel öl! - Óh! olthatatlan iszonyat!
Csukott pillák pokolkapúi, mik mögött
A Mondhatatlan int! Tán évezerre - tán
Jövőre. Mindegy. Őrzöm én, amíg csak ég,
Mint gúnyra tárt, de élő képzeléseit
Az örült. Éj ha jön: ezektől illan őz
Álmom - és tőlük láng napom, míg kérdezem:
Hogy volna, ha szavát Ő végbevinni nem
Gyáva - s a Rossz felől tettel is retteget? -
Küldött: ám igazolni nem jött engemet!

KAR.

Jól hallok? Vagy téved e fül?

Óh!

Ámós, nem ismerek rád,

Ámós!

Miféle bűvölet

Rántotta orv hurokba lelkedet,

Hogy leterítsen a dicső

Úton!
 Óh, Ámós, szenvedők ügyének embere,
 Megtiprottak szívét magadba fogva, roppant
 Rohama a forró hévtől feszülő jobbnak,
 Véled, jaj, be letört!
 Álom-e, vagy bolond
 Lidérc ez?
 Nézd, a rettenetes
 Sziklagörgető szavak
 Bajnok-erősét,
 Kinek világostromló melle legkisebb
 Fuvalma
 Égiháború
 Volt: íme, nézd a Nagyot, mint
 Nyárvég fellegeként csüggve, csepergi el holt
 Zivatarát
 Lankadt lelkének, mely a tegnap
 Gyúlt erejében, a Rossz
 Fülébe, mint a Mennydörgés iszonyú istene zengett!
 Való ez, Ámós, óh Ámós?
 Remény kötele, melybe a mélység
 Fölött fogódtunk,
 Hitető
 Állandó hangú istenközelben -
 Óh, özvegyek gyámja, s nyomorult
 Szószólója, félelmetlen peres,
 Szegényeid védője, hitünk
 Harmatja:
 Szavad élet -
 Mely ha elhal, lecsüggünk
 Mi, mint
 Fény az estben,
 S harmattalan az esett
 Virág, virág.
 Ezért bármi szeszély, vagy bántalom,
 (Hozzád miképp is érhet?)
 Mely csüggedésed hozza, vesd
 Vissza. Hogy te hallgass: örület!
 Hangom, erőm nem is leli
 A döbbenésben a szavakat
 Erre!
 Mintha valaki másképp nem is gondolható
 Dolog
 Rendjét rengette volna
 Meg: természeti törvényt!
 Az nem lehet, nem lehet az, hogy Ámós
 Ne szóljon,
 Mint nem lehet, hogy ne repüljön

A madár,
Ne szálljon
A szél,
A nap
Ne süssön! Miféle érthetetlen, vak vihar
Fordított régi magad
És a Hang
Ellen, amit
Íme, megtagadsz?
Ha gyökere ellen zendülne a fa,
A kéz
A szív ellen, mely itatja: nem
Volna vadabb, rendkívülőbb
És meg nem foghatóbb!
A bős idők járása, mely félre csap elmét,
Fontolást,
Ennél iszonyúbb hasonlást nem teremtett

Isten, s enmagad és a sors s a világ
Ellen zavart vitában,
Hol leled, hol helyed immár -
Kinek eddig talpa alatt a rög:
A Hívás volt,
A Lélek,
Amelyre feszülve, szembe kihívtad a Rosszat -
S most elrúgva sarkad alól,
Mi tartott
S a harcot,
Talajtalan,
S közönyben minden iránt, mi büszke egyensúlyt
Adott, nagy erőt -
Mint árama-vesztett szárny, széllebegtette levél
S lenge felleg pelyhe, kerengsz:
Terelt
Semmi
A semmiben.

Mert ami a mindennapok kicsi emberében
Elfáradás,
Huzamos, anda sütéssel
Tarkult, kései évek
Únt hevü, néma nyugalma -
Árulás az
Tenálad:
Mert nem hallgathat a próféta, ameddig
Szája szól, szíve ver,
A Küldött
Számára nincs pihenő! -
És nem is
Értem:
Hogy a halálradúlt, ezersebű Ember szörnyeit

Látva, miként
Hallgatnál te: mikor
E rettenetes, sok-kínú világ
Jajjait csak úgy
Bírja a jó,
Ha menteni önmagát dobja a sorba;
S a részvét okozta szenvedést: hogy
A végsőkig csikart
Mindent feltevő harcban
Feszülve, a gyötörttel
Egyenlőképpen maga szenved.

KARVEZETŐ.

Im, elzúgott, özön-hab-érveid után
Beszéld ki végre hát, mi bánt, hogy értsem én.

ÁMÓS.

Ki érti? - Mondhatatlan úrben rebben a
Szél - s indul ég, fa, víz, remegve. Szenvdünk.

KARVEZETŐ.

Loboghat szél, fa, víz: nyugodt-erősen áll,
Kemény gyökérben az, ki tettben egyenes.

ÁMÓS.

Fenyő nagy ormait mutatja - hős fejét:
S vész indul erdő és szív orv útjairól!

KARVEZETŐ.

Minden viharban épen álltál a tetőn,
Acélhatalmú hitbe nyujtva lábaid.

ÁMÓS.

Óh, kétszeres kínom! Győzött a látszat, ím!
Üres csöndbe fúl a hires, a vak kaland!

KAR.

Nem értelek. Isten hívott küldöttje vagy.
Hittel-hívott: - s hittel teli beszélt a szád.

ÁMÓS.

Rászedtem én az Istent, Ő meg engemet.
Hitetve-szólni hítt - s hitetve szóltam itt.

KARVEZETŐ.

Szavad hű volt, igaz: tanú e nagy világ.

ÁMÓS.

Szavam hamis, hiú: tanú e némaság.

KAR.

Mohó, ezer szív itta, mint barázda, szód.

ÁMÓS.

Szavam a szél-barázda itta, lenge lég.

KARVEZETŐ.

Borul s gomolyg az év: s feszeng szád sarja, zöld!

ÁMÓS.

Már negyven éve vár kalászba tört vihart!

KAR.

Óh, Ámós, int időd, s mielőtt jönne, ím,
Pihenni térsz te már: villáma ellobog!

ÁMÓS.

Húnyásom intené maga után a vést:
Pihenve ülne rég lelkem, e tört vihar!

KARVEZETŐ.

Villám hiába int: míg telje nem gyülöng,
Záport nem ont az ég. Te a kívánt jövőt
Siettetnéd mohón. Ez annyi, mint bolond
Ujjal nyúlnod a fába, hogy idő előtt
Terejjen; éj közén kakasként zengened,
Kelésre - s esztelen kar-indító gyanánt
Pálcát suhintanod, míg nincs együtt a kar
S zajonghat a zene. A dolgok rendjeit
Ki nem erőlteted, míg a szükségszerű
- Melyben magad is ott vagy - meg nem érleli:
S a sors nem orv kölyök, hogy engyümölcseit
Letépje zölden. Oktalan, veszett roham
A jóra: így lesz ennek ellentéte: és
Hit és szabadság - éhe féktelen hevén -
Több szolgaság; mert a türelmetlen kidőlt
Reménytelennek tárja harcod. A szavak
Küldöttjén fő teher s próba: nem a kemény
Beszéd, s állni a bajt kény s balgaság felől -
De a reménytelen, hosszú napok során
Megküzdeni a csüggedéssel! Míg a hős
Nem lép a színre: nyög - s remél az elnyomott;
S ha jön: s lecsügg csúful, mint a kicsik: nem él
Többé nekünk remény! A föld gonosz gödör -
S az élet bús férgek robotja, harca a
Nyomorult falatért, mit meghagyott nekik
- Enhasznáért - a rajta nagybővelkedő
Henyék hada: kik birtoka e tág világ
Színe s java, és ősi, homályos jogon
Fennülnek, mint az inghatatlan istenek.

ÁMÓS.

Mi meglepő szóár! Elönt a bölcs özön!
Tudósok a tékábeli pásztorok.

KARVEZETŐ.

Együgyüekből is teremt bölcsset az Úr,
Mikor, tanáccsal élni, együgyű a bölcs.

ÁMÓS.

Hiú szavak! Derék, köz-ajku bölcseség!
Ha érveken forogna minden és a szón;
Igy volna. Ám valóban: itt a nyűtt ideg -

Szív: únt mocsok; s hit- és reménnyel-töltözés
Betelte, s mind, ami az Eszme és Való
Között különbség. - Lám, nékem is vannak ám
Szavaim, vannak! - Hogyha két gyerek vitáz,
Harmadik nem tudós ott sem: mert ki tekint
A látszatok mögé? Hát hol próféta és
Isten áll harcban! A titkot nem oldja meg
Közhelyek árja. - Hallom, hős vagy; s egyszer éh-
Párduc s kivert juh reszkető, reménytelen
Vitájába vágtaal, bottal, s még idején
Megűzted a vadat. Nos, ha e tág világ
Szökkentő percén, a nagy Rend, ember s titok
Rebbentekor ott állsz - s kezedbe markolod
Mindennek nyitjait: bizonynal még merőbb
Vagy, s bölcsőbb! Ám a nagy Istennek foga közt
Visongó, vagy abból igyekvő áldozat
Sötét, nehéz, külön vitáját, érveit,
Vérző vállalását ügyének - mint noszolsz
Engemet itt - vagy a - tán éppen úgy veszőn -
Menekvő igazát, bűnét: ha százszor is
Vagy minden évrre és titokra hős-tudós:
Csak enmaga s az Isten: ő vitatja meg.
El

KAR.
Lelkem remeg
Érted és magamért,
Döbbenve, óh, hivatásnak, parancsnak unottja. Milyen
Példa, milyen kéz
Hívhat az Útra,
Ahonnan
Látásodban, ím, megzavarva, ragadt a
Türelmetlen indulat
S nem vártad be napod,
Amely szavadat igazolja,
Közel,
Közel,
Vérforró lehellete érinti az arcom,
De - a várva-várás önkívületében vakon -
Kiállsz te,
Mikor
A színeig telt idő pezsegve forr
S a bűnnek habja,
A bosszuló Istent felindítva, kicsordul.
Igazság embere!
Tehozzád
Nem tapadt a pénzvág, az öröm
S a hiúság hajszolása s a többi bolondság,
Mi hordja az embert
S néha ölésre vadítja, hamar

Magafeledkezésre,
Fejedhez
Az élet szennye sívársága nem ért fel -
De boldogan-szomorún s jóllakhatlan a szóval,
Vitted a rendelt utakon rohanók
Magaelég
Életét
S mosolyogva és zivataros keserűn,
És tombolva, s örülve és magasan,
Mint Istennek kiválasztottja, a kemény
Látások titkaiban,
S alant,
Mint a gyermek, egyszerűn.

Nem szeretem én a cifra papot,
Kinek ruhája fény, álma a fény,
De legyen az Istennek embere,
Mint Mózes és a szent, többi nagyok,
Szegény,
Kinek java csak az Istennek kenye,
Kicsiknek üdve s ártatlanoké
És nem hízelgi a hatalmast
És az aranybért,
Mint a hamis, mímelt szent,
Világ bolondja,
Ki a pompáért, hivalgva, hagyja
Szent hevületét
És a többivel futja a versenyt
A rangért.

Ámde te, Ámós, sarutlan s durva mezedben
Jártad utad -
És éhesen, hogy a csontja kirítt
Napszíttá, izzó, sóvár, csak a szóra mohó
Orcádnak; sebe-tört
Lábad remegő léptét nyurga boton
Gyámolva, ott voltál te, amerre a baj hada
Van!
És már nem is tudom, hogyan
Bírja majd a nyögő
Sorsaütött,
Ha nem látja a Jót,
Kinek szavai gyógyítanak és ölvé vernek: -
Óh, mint a szomszagtól tikkadott,
Ha elrántod a száján a kortyot -
S mint a mellől idő
Előtt
Elválasztva a gyermek!
Két vándor jön

1. VÁNDOR.

Tékoa földje ez? Mondjátok emberek.

KARVEZETŐ.

Az, ha való, hogy ő, ki szól, ím, pásztor itt.

1. VÁNDOR.

Az Isten emberét, Ámóst, mondd, hol lelem?

KARVEZETŐ.

Akárhol is, ha szája többé nem beszél.

2. VÁNDOR.

Mit! Tán halott? Óh, jaj! Ne szólj! Hadd sírok én!

KARVEZETŐ.

Sírhó jobban, mint különben: kiről szóltam, él.

2. VÁNDOR.

Hogyan? Sírhó az élőn, jobban, mint ha holt?

KARVEZETŐ.

Halálnál gyászosabb az élve némulás.

Ámós visszajön

ÁMÓS.

Nevem csapott imént fülembe. Mit kívánsz?

1. VÁNDOR.

Túl mélyre nyelt előbb a nem várt döbbenet,
S még levegőt faló tudóm, szám hangtalan.

ÁMÓS.

Jó vándorok, talán bizony e város itt -
Vagy e kórus, amely ilyenmód megbüvölt?

1. VÁNDOR.

Előbb hallott szavak s kívánt ígéd között
Óh, még titok-kavarva forgatom fejem.

ÁMÓS.

Titok köszönt elég. S ha fogyhat eggyel is,
Mi lábad erre hozta: tárd ki titkodat.

1. VÁNDOR.

Hová a tél köszönt, megy onnan a madár!

ÁMÓS.

Hogy úgy van, itt, felénk is így beszélnek ezt.

2. VÁNDOR.

S honnan megy a próféta, télbe hull a nép!

KARVEZETŐ.

Hogyan? Való? Mondd! Ez Ámósnek még titok.

ÁMÓS.

Vén szóbeszéd: egy fecske nem terem nyarat!

1. VÁNDOR.

Hol fáj a súlyos élet, ily szó nem vigasz.

2. VÁNDOR.

Égzengő szent vihar: mily vén-szó-csöppbe halt!

ÁMÓS.

Látom, példázó bölcs vagy. Nó, segítsen ég.

Menni készül

1. VÁNDOR.

Óh, Ámós! Izrael tiportja sír feléd!

Judea nyújtja vert, atyátlan karjait!

2. VÁNDOR.

Kiáltja emberét, ki a nagy istenek
Ellen is kelt, ha kellett! Ki az elnyomott
Gerince, vágya, karja, szíve, lelke volt,
Síró szeme, vad ajka. Ki bátran feszült,
Népe egyetlen karba forrt hatalmaként,
A bős bitor ellen - s mint roppant atyja, nagy
Keserve napjain, csitítva, térdein
Ringatta Izraelt. A nép kiált, aki
Nem hallja már, akit imént: és így füle
Nem issza gyógyító reménye énekét;
Nem látja, kit figyelt: s szemébe így vakon
Tekint a nap. Ütött, üzött, vad-elhagyott,
Porig tiporva hullt és teste-, lelke-tört,
Kiáltja az övét, a félelemtelent,
A jót, erőst, kinek hatalma a szegényt
Karolta: s most rogy az, karótlan indaként.

1. VÁNDOR.

Rogy és nyöszörg: ugyan mi szörnyű bűn miatt
Ragadják el utolsó tápját, a reményt,
Szilaj kezek! Eddig robotja-róttan is,
Remélte, hogy - kinek kemény beszéde hullt
Gonoszra, gőgre - az Igének embere
Kiküzdi még ügyét: s vihar, jaj és halál,
Amely száján süvölt s fenyítve int a kény
Felé, kikényszerít szegényre, nyűttre egy
Emberibb életet. S most néma, ím, a Pőr;
S a roppant asztalon, - amely maga a Föld -
Csupán az úr dühöng, s mit szolgál-barma hord,
Szivéig elgyötörve, rakja zsebbe, mint
Vesztett ügy sarcait! Dehát miféle szó,
Váratlan, vad parancs, micsoda gyors, nagy érv,
Átok, ijjedelem, varázs hagyatta el
Az árvák és kicsik hű képviselőjét,
Hogy a szóló helye üres, s a lelkeket
Emelt ajak néma, s az Isten embere
Magába bú, sorsára hagyva, mit viselt -
S a gyöngé és szegény nem nyer ítéletet?

2. VÁNDOR.

Vagy úgy lehet talán, hogy, kit senkise hord

Szívén, az árva nép - s kihez mint hívatal-
Utalta védőt, az Isten jelölte rég
Enemberét - immár törődni nem való?
Megváltozott az ősz igazság útja, s az
Erő, a Rend; s ki porban ül: viselje úgy,
Mint büntetést - avagy tiporjon fölfelé,
Ahogy tud: mivel már csak az ököl a jog,
És a siker: törvény? És így taposhat a
Sivár erőszak a gyöngén, amint kíván -
Mert a legmélyebb lét isten-szívébe nincs
Beírva az erkölcs, kicsik védelme, s az
Emberség? S a szegényt segélő ujja közt,
Mint harmat, olvad el papírja - és maga,
Mint nemtelent óvó, a bűnnel cinkosul;
Vagy, holmi furcsa és divatjamúlt jogon
Vitatva juszt, beteg rajongóként derít -
S mint híg bolond, ki sohasemvolt, vagy feledt
Címen igazt, nagyot gagyogva, álmodik?

1. VÁNDOR.

Különben mely jogon hagyja el őrhelyét
A szónak embere? Kit Küldője azért
Hívott az útra, hogy nagy és kicsiny fölött
Védje a Törvényt - és a rab s erőtelen
Szája legyen, ha dúl a Kény: miközben a
Forgó szabályon túl mér, ama Legnagyobb
Szerint, mely: az Örök! És mint önös-dühödt
Peres nem inthet félre nem kívánt ügyészt,
Bíró, kit arra szánt a Rend: úgy bős, bolond
Érdek, panasz, vagy enszeszély sem mentheti
Fel őrhelyétől azt, kit a roppant Parancs
Kirendelt - s ki a megbízást, amit kapott,
Csak küldőjének visszaadni tartozik.

KARVEZETŐ.

Nincs szólni-rendelés, amely nem Tőle jön.

ÁMÓS.

S szólni-hívott, ha néma: mi nem Tőle jön!

KARVEZETŐ.

Talányok útján lép ma lábad és szavad.

ÁMÓS.

Nem, hogy segíts, hív el: csak hogy gyötörjön Ő!

KARVEZETŐ.

Döbbszent szavad megint! Talányra új talány.

ÁMÓS.

Ha szólsz: kín öl. S ha nem: szenvedsz, hogy nem beszélsz.

KARVEZETŐ.

Hát szólj, bizony! Ha szűnsz: méltán gyötör a vád.

ÁMÓS.

Mint izzó vas, gyötör az immár, hogy vagyok!

KARVEZETŐ.

Csak azt ne véld, Ő az, ki e vad kínba dönt!

ÁMÓS.

Ő ül, már érzem, ott, hol azt hiszed: te vagy!

KARVEZETŐ.

Mi hozta rád e bajt oly gyorsan, nem tudom.

ÁMÓS.

Ó, mit tudod, mi az, mikor a Szó nehéz,
Hosszú, kemény, feszült - s künn vad közönybe fúlt
Vitái közben, ellenállhatatlanul,
Egy hang azt súgja: „Hagyd”! (S vajjon ki az megint,
Ha Ő nem, Ő! Ki most levert szivedbe ül
S cibál: hogy a szavak kapaszkodó, konok
Kövén zuhanva, a mélység iszonyait
Megismerd?) - Mit tudod, mi, a reménytelen
Beszédre, a nem várt, üres, reménytelen
Csönd? A dugottfülű, vak falakat süket-
Visszhangtalan verő hars ércdala után -
A hullva hallgató s homályba elvesző
Holt test-tömegje! Mit tudod, mi: a gyülölt,
Únt szótól némaságba futva - a gyülölt,
Únt némaság! Nyugalmad álmodott java
Nyomán új nyugalanság; fölös semminek
Tűnő magad s napod; s a furcsa árulás
Ürömje: Mintha nem rendelése szerint
Hagynád a Rendelést - hogy új győzelmeit
Mutasd csak: amikor, kezére kötve, víg
Futásod ál-szabad pórázon engedi:
S csak szökkenőn, tudod, - míg belső görcsbe fúl
A rántáson, mit láthatatlan ujjá von:
Hogy rab vagy s elszaladnod Tőle nem lehet.

KARVEZETŐ.

Óh, láz szavak! Mint lengék könnyű frigye! Lásd:
Most ölelted - és már vered a hallgatást!

1. VÁNDOR.

Óh, Isten az Istennel küzd lelke terén!
Hol így nagyok vitáznak, már hallgatók én.

ÁMÓS.

Parancsolja, szaladj; aztán nyögd vissza: hogy
Hívalgva mondja: lám, nélküle nem lehet
Élned! S így játszik Ő kegyelmes perceket,
Amint a menni késznek tárva-kényre int,
Szédelgjen, ingjon: hogy a megszökött bohót
Megint nyügébe nyomja, - melynek ernyeteg
Bűvében ína víg rugalma rég letört

S erőtelen, hogy szembenézni tudjon, és
Ne vessen, ha kiált; s ne, mint ügyefogyott
Szerelmes, égjen a rossz kötelék után,
Melytől feloldta egy jó perc! Óh, nem erős
A próféta, azért, hogy erővel süvölt -
De gyöngeségből ám: mivel nem tud a bőszt
Parancsnak ellenállni; vagy a zendítő
Haragnak, mely szemizzva nézi gaz nagyok
Ügyét s a meggyötörtek kínzó könnyeit -
Kikért birkózni: jó s derék vele-hozott
Kötelme - halljuk. S így kísért Ő most is, im -
Panaszokon riadni! Mintha szent dühét
Csak emberajk tudná méltón kiontani,
S nem volna mennyköve, (ha tényleg is kíván
Büntetni bűnt és nem bőgetni itt csupán
Néhány bolondot!) mellyel úgy csaphatja meg,
Amint akarja, a bitangot, rongy királyt,
Eb bírót, rossz papot, szent cégérű pimaszt,
Népámítót, zsebest! Vagy mintha Sodomát
Nem volna még, bizony, megismételni mód,
Hogy - míg gőgöl, bajunkra áltörvényt kohol,
Dőzsöl, vagy vért vadász, fennen hetvenkedik -
Cikázva tűz sugára essen és a mély
Kinyissa éh száját, s míg vérszín nyelvet ölt,
Tátongó tágjain letölva, rémesen
Dörgő rengés között, úgy tűnjön el a Gaz,
Hogy anyja, ki vetélte szörnyű sarjaként,
Esküt álljon, hogy sose látta - vagy ha volt
Ilyes szemében egykor is, csak álmodott,
Oly hirtelen repült tova és nem is élt.

KARVEZETŐ.

Ég, csillag, hold zuhog szádon, jajong a föld,
S viharadúlt lelked kába zavart süvölt.

1. VÁNDOR.

S mi mit lesünk? Óh, fordulj, vándor, és köszönj!
Hol a Minden tépi magát: szűnj, kicsi könny!

ÁMÓS.

Különben jajotok, mivel - igazni - költ,
Visszavetem Reá! Elég volt a beszéd,
Amellyel negyven évig itt sivíttatott -
S nem indított a nép bajában rezzenést,
Mely szopta szómból a beléndek önvigaszt,
Hogy minden jóra fordul. Mert hiszen, ha az
Úr nem meneszt prófétát, maga a király
Jelöl bizony: hogy ámító „ellenbeszéd”
Kortyain zsongulón csak izzadjon a nép,
Reméljen, és maradjon minden, ami volt.
Míg, ha próféta nincs: düh-enyhitő szelep -
S olcsó remény nélkül szakad le, meztelen,

Rá a nyomor: hogy többé ne csaló szavak
Bűvében bizzon, mely emberré rántja a
Nem-embert: ám eszméljen rá, hogy karja van,
Mellyel, robotja-törte hantjain kívül,
Éppúgy fel tudja ő hasítani kemény
Gyötrői rög-szívét; s hatalma van, s ezer-
S ezer-ezerszer több ő, mint ki rajta ül,
Erét köpüli, nyomja-szívja: mondd nekik.
Ne jajgatózz, eredj! Ne lessenek futó-
Bolond próféta-szót, Isten- s egyéb verést,
Álbalzsamot, csudát: de fogja meg kiki,
Mivel vesződik, a kaszát, ásót, kapát -
S ki árva életét emésztve istenült,
Kergesse a pokolba! És ragadja a
Kezébe sorsát, mit eddig bolond s betyár
Kaland, kény és szilaj szeszély vitt - mintha a
Rút ördögöt magát ültették volna a
Nyakukba, hogy gyötörje - és erővel és
Ésszel javítsa dolgát. Mert aki magán
Segíteni nem tud, azt a nagy Isten maga
Is veszni engedi, bizony: mondd meg nekik!

Menni készül

1. VÁNDOR.

Mint égi kő szilánkját, viszem el szavad -
Míg az dörögve, izzva, fut tova, a vad.

2. VÁNDOR.

Óh, s messzi tűnsz te már nagy útadon nekünk!
Csak enmagad meglelnéd, ha mi veszítünk!

ÁMÓS.

visszafordul

Tán éppen még haszon nektek e veszteség!
Meddő szavam helyett majd jobbat ad az ég.

KARVEZETŐ.

Óh, már nem új nekem, hogy szóltod rejtelem -
De, mint imént, megint nem értve hall fülem.

ÁMÓS.

Nohát erőlted, s könnyű értelmére vét:
Lohad a kény, ha többé nem szítom dühét!

KARVEZETŐ.

Óh, kétségbeesés, önvád-csikart szavak!
Esett vígasza: ha rendjén túlment a vak!

ÁMÓS.

Ugyan, s mi ugrat újra szómra oly nagyon!
Higgad a rossz s javul tán, ha csöndben hagyom!

KARVEZETŐ.

Ha hátrálsz: el nem ül, de nyomon űz az eb.
A zsarnoktól húzódsz: ő jön csak közelebb.

1. VÁNDOR.

Óh, nagy szív szent bizalma! Óh, gyermeki szent!
Meglátod még te: jód nem jobbít nemtelent!

Vándorok el

ÁMÓS.

A nagy Isten frigyében fősz: hogy másra vígy!
Ember, ha megcsináltam: ez már így van, így!

El

KARVEZETŐ.

Isten elől menekülsz s hivatásod elől menekülsz te!

KAR.

Bármi uton ki fut így: zsákba fut, az bizonyos.

KARVEZETŐ.

Mert, ami törvény, azt soha nem futhatja halandó,
Benne ül, izzva, az és mélyen, mint a halál.

KAR.

Hát kit a lét roppant röpitő kerekébe bekapcsolt!
Nem pihen az, míg nem szűnt menetében a lét.

KARVEZETŐ.

Fut, forog, örvend, vagy bút hord a köz, napi ember,
Nyugszik, sír vagy örül: gondja csak enmaga itt.

KAR.

Mint kis hangya sűrög ma s holnap nyomtalan elvész,
Éli, mit oszt neki, nem nyomja külön e világ.

KARVEZETŐ.

Legkevesebb engondja, miben fő, forr a nagy ember,
Könnye, vigalma: a köz; s élete semmi külön.

KAR.

Élete példa, öröm szava, tette messzi időkön -
Ám amig él, idegen, hontalan itt s nyomorult.

KARVEZETŐ.

S futna szegény, a kicsik csöndjébe bújni a sorstól,

FÉLKAR.

Ám új harcra kiált - hívja, kié: a Világ.

KAR.

Óh, emberi élet!

Araszra beéred

A bölcsőtől a sírig: s a kettő

Közébe bezárva, mennyi

Izgalom, rohanás,

Bűn, nyomorult tett és buta verseny,

A falatért s az önteltség beteg álmaiért,

Gőz-örömért:

S amikor

Lezsappan a koporsó

És a rögök lezuhognak
Durván, dübörögve a mélybe:
Szégyen-ölelve kérdi, ki ott
Áll - mialatt
Átméri a kúsza futást,
Mint nagyhangú játékot, melynek a vége nem várt
Csönd s buta fintor: -
Hát ezért
Volt az egész?
Miközben
Mintha hallaná, amint
Hátul, a hajszoló,
Pillanatig sem nyugtot adó, kaján, vad,
Irgalomtalan
És érthetetlen, s iszonyú démon hogy nevet!
Döbbersz, sóhajtsz - s azután
Futsz te tovább;
És tehetetlen vívása a kába-reméltnek,
Munkád hiába-volta, tiport
Hit, semmibevett érdem,
S csömör, levertség
Meg nem állít -
Mert a továbbtevés: kötelesség,
Míg ki nem
Kapja az eszközt
Kezedből
Ő, aki azt mondja, elég.

Minek kötelesség, s miért -
És mire jó az Egész:
Köd.
Ám a megállás boldogtalanság,
Mint szavadon olvasom én,
Isten embere, oh,
- Hiába a tűz s a makacsság! -
És rettenetes az élet rejtelve bizony:
Kicsik szegény, vak, semmi léte, s a bamba halál -
Vagy a nagyok fennlobogó szava, tette - mely mennyire jobb
Ki tudja:
Mert annyi hőse után is
Áldástalan és szomorú az ember.

Ám kegyetlen
Sorsa-üzve,
Futnia kell kicsinek, meg a nagynak,
S tenni, vagy hullani: mint
Titok-ült robotosnak -
Ki a Mindennek fogadott - fel nem fogott javú
S célját jutalmát bús-engedve reáahagyó,
S tán a halállal
Váltott s értett szolgálatot.

A furdalás s a gond: csak ennek
A kötelemnek unszolója,
Ha felejtí eszünk;
S néha a balga erőszak
Hajt - maga érdeke ellen -
Ráriadni, mit csüggedőn,
Csöndben hagynál: s íme, most kiderült - a célba
Talált
Szavad,
Ha már
A kény így szüntetné: s te eképp
Térsz újra magadhoz - daccal és felismerőn
Állva kint
Bajt - és
A jobbért, szebbért, igazért
Harckeverőn,
Hősök örök fénye-jelölt
Útra megint.

Mert ha homályos is az Egész, az Egész: de Valóság
A megfogható: -
Kicsik
Könnye, s a vertnek siralma, nyomott
Nyögése, és a bilincscsörgés, a robot-
Gyötört
Nehéz veritékén dőzsölve dúlongó,
S a szegény -
Valóság az emberi szenvedés!
És szent, akinek
Élete célja: ezt enyhíteni, és a
Szabadság;
Neve fényhelyen áll, a dicső -
Emberség bajnoka!
Mint
Te sem pihensz, csüggyve - nem pihen
Soká a lelked,
Isten embere,
Óh,
Tudom én!
S már érzem is az útra indító csuda sorsot.

Mert, ha nem
Tévedek
- De jól lát, jól, ez a sást a
Kékölü ég mélyéből is kihalászni derék szem,
Az Agyarast,
Örvest -:
A Nagynak védőjét látom amott,
Acélban, aranyban,
Erős-zömöken,
S dárdája hegyén,

Ragyogó fogain
Fénylik a nap:
Vagy a tüzes düh, mely tán téged emésztene, Ámós,
S orrán fú a harag, a harag! Készülj, íme hát, hogy
Vad szeme szörnyű hegyére szemed szikrázva csapódjon,
S tág melle meggyült felleg-indulatát orkánhangu tüdőddel
Lefújd s a kihívást:
Semmibe sodorva,
Süvöltőn,
A büszke orcátalant!

Dagadva tart
Ím, erre már,
A nagy Pap tisztje közelg,
Bősz szeme vizslat -
S bármivel is jön: tudom én, hogy
Duzzadt-bő teste vérzsákját kioldva
A száján,
A szómag-
Zenében,
Mint abból özönölve kiömlik,
Nem csöng felénk a barátság.

A bétheli nagy szentély tisztje jön

TISZT.
Üdv, jó kanászok! Látom, nem fül a dolog,
Hogy így danáztok itt, derék időben! A
Cipellőtök csikar? vagy holmi zúzmarás
Vénségöröm bizserg: pénz, sikerült csenés
A dézsmán, orv, zsíros falat, meg iszonyú
Tág torkotokba korty? - No, hol az a bolond?

KARVEZETŐ.
Ilyenről nem tudok. Hacsak - tisztesség a
Vitézi dísznek, mely magas hivatalod
Idézi, s mód reá, hogy bátran elgyalázz
Jámbort - nem úgy véled, hogy az bolond, ki egy
Gorombát válaszig becsül. Mert eszerint
Vedd úgy bizony, hogy nem felelt itt senkisé.

TISZT.
Te zsémb tanyája! Kor- s ital-dühödt öreg,
Hát értsd a szót. Nem hergelődni jöttem én -
De úticsigázta hévnek röffen habja ám,
Hejehujázni hallván öblös, vén kujont,
S dübögni táncban: s közben nyelvem öltöm, ím,
Loholva egy veszett után, ki itt sunyít,
- S ki tisztos fülre gyász, s finom erényre - míg
Cimbora-hadja kar-karolva kárhozik.

KARVEZETŐ.
Habzik szavad s heved! - S ki e veszett nevén?
Ámós a vita közben visszajön

TISZT.

Valami Ámós. Hogyha jól hallottam én.

KARVEZETŐ.

Oly nagy vad, hogy ráindulsz: s nem tudod nevét?

TISZT.

Nem nagy vad ő, ugyan! Csak becsstelen nagyon.

KARVEZETŐ.

Csodálatos! Tán még rámondod, gyáva is.

TISZT.

Gyáva sakál. Hisz hallgatón, lám, hogy lapúl!

KARVEZETŐ.

Tartotok tőle mégis ám, ezek szerint.

TISZT.

Az ily bolond jó, ha nem sért többé fület.

KARVEZETŐ.

Dehát mit is kívánsz, ha mondod, elvonult?

TISZT.

Rárontok, hogy többé ne is pisszenjen ő.

ÁMÓS.

Kurjants, röffögj, nyeríts: talán reszketni fog.

TISZT.

Hát te, szörzsák, te ronda vén kas! Hé! Mi lelt?

ÁMÓS.

Noszollak, hogy ne rogyj, ha véle szemben állsz.

TISZT.

Mit! Sértesz? Nem látod rangom s fegyverzetem?

ÁMÓS.

S hozzá kerek fejed s képed; ki vagy, tudom.

TISZT.

Csak megrázom fejem - s avval sujtlak agyon.

ÁMÓS.

Óh! Szép fiúcska! Karddal és istránggal a
Vállon, s a dárdadísszel, - aztán meg az íjj
Sem hiányzik, bizony, s a lábvért és a mell-
Véd, csöngő, szallag, patkó! Kis katona, hát
Ez mind roppant hatott: de rajta, most pedig
Mondd leckéd is hamar, hadd teljen be a fül -
Bömböljön hangod és vadul rángjon kezed,
Szemed forogjon és irtóztasson hajad,
Külön külön: s ha elsoroltad mind a sok
Vélelmet, szörnyű bűnt, szidalmat, meghagyást,
Ahogy papod szájadba tömte, a bitang,
Sötét, alávaló, bolond, istentelen
Ámósról - és rárakta mind, ami csudát

Erőltetett száj, ész és rokkantig feszült
Képzelet ont, s eszelhet, apja, anyja és
Cudar maga felől - mondom - s ki nem maradt
Egyetlen egy betű belőle, mily silány,
Pimasz, kötnivaló: szedd össze magadat,
Töröld meg szájad is, ha netalán a szó
Hevén kinyálazott - és menj szépen haza,
Hol jöttél; ám vigyázz, közben el ne hibázd
Majd az utat - s a dárdát, kardod, íjjadat
El ne veszítsd, s a vértet, csengőd, szallagod,
S a patkót: és tiszteltetem otthon papod.

TISZT.

Milliomadta! Hah! Galád, orcátalan
Bitang te! Elhagy az eszem! Még mire nem
Merészkedsz! A király s a főpap emberét
Böködni! Száz pokol! Valóban, nem tudom,
Mit is tegyek veled! Silány cseléd-anyád
Jó percben szült, te gaz, hogy így tartom magam -
Másként nem élsz! Tán Ámós ronda nyelve ült
Lepcses pofádba, hogy így őrvöngsz. Hé! Ki vagy?

ÁMÓS.

Ámós nyelvével szól itt Ámós önmaga.

TISZT.

Úgy! Hadd nézlek meg. Aztán elsöpör szavam.

ÁMÓS.

Nézz meg tehát nyugodtan. Azután söpörj.

TISZT.

Eljöttem, hogy szemtől meglássalak: ki vagy?

ÁMÓS.

A vak, vadat félvén, odvába így botol.

TISZT.

Ne tedd be Izraelbe többé lábadat.

ÁMÓS.

Nincs szándékomban mostanán az utazás.

TISZT.

A prófétáló nyelvöltögetést pedig
Hagyd abba! Nem próféta még, aki a kos
Farán ótvart fereszt - s azt ránk kiköpve, bösz
Jahvét üvölt. Irástudóra tartozik
A tudomány, hallod, nem szolgára, s irigy-
Böszültre, ki, a tompa elme, túnya kéz
Okán, sanyarg: s mi van, rossz hát - s magára nyírt
Uj tant gagyog. Mi van, az változhatlan és
Fönnről való: s mi méltó, már megírva áll
A könyvben - s az igaz javának útja csak
Ez és a szertartás. Ki hát a Rendelést

Csepűli-csűri, s holmi csácsongó, csalárd
Címen hitet, törvényt, rendet, erkölcsöt és
Nép-jót tipor: letörjük ám a lázadót!

ÁMÓS.

Úgy, úgy. Szakasztott, mint apja, a szó! Ha nem
Látnálak is, tudnám, dölyfös, dagadt papod
Dohogta. - No, de van még hátra, gondolom.

TISZT.

Halld csak. Ha lábad még Beera tövisein,
Sok-útu Sikkem, Somron dombja, Beersheba,
Szent Bethel ormán ott barangol, mint bolond
Bika, mely bömböl, s bök: nehéz, véresszemű
Poroszló dobban majd, izzadva, kötelet
Vetvén reá, hogy: megcsapva, tajtékosan
Ne fújja habját a gyülekezetre, de
Lankadt nyakkal lógassa földre szarvait.
Így rendeli ezt nagy papunk, Amasia!

KARVEZETŐ.

Magukba térnek! - Ámós, így mondtad imént?

ÁMÓS.

Ám jók kardja, míg nem pattan, a türelem.

TISZT.

Már pattan is! Jó, ha megszívleled, bizony.

ÁMÓS.

Hogy nyúl az ostoba a harca-szünt derék
Dobott ügyéhez - s így ráunszolja megint -
Mivel fél! Isten-szó drága zsákmánya, mit
Kiengedett a szám - únt, fanyar falatot -
Mint gyűritek be abba vissza, amikor
Igy húztok, hogy eresszem! Avval lesz becsült
A rossz is, ha az Ellen reszketve kapar
Kezedre: hogy ne tartsd! Tengő tüzeimet
Csapdossátok mohón; de bökve ingerelt
Hamv vér-lánggal kitör; és forrongó pörön -
Hol Isten s ember ég a bőszt vitán: hagyod
Ügyed, ha ördög áll mögéd! Ki fölteszi
Rá életét: hogy zord valót süvölt nagyok,
S trónok felett: biztos társul fogadta a
Roppant bizonytalant. Rugótlán nem repül
A nyíl; s a tetterő pattanó íjja: a
Feszes „tilos”; veszélynek ingerén becses
Az ügy. Így nyomná, ím, enérdekét, veszett-
Nyaklótalan: s így üt magára vissza a
Túl buzgó zsarnok! Mit ejtettem: ím kívánt
Megint - s a hallgatás gyűlölt! - S különben is:
Ha ti akartok valamit, úgy azt magam
Már nem akarhatom - s egy-léptem nem lehet
Avval, kit csöndben-ültöm nem eszmélni int,

Csak öntelibb rosszra; mint a békén hagyott
Szelindek mérgesen, végemvető-mohón,
Szakad nyakamba. Egy küldöttnek: ki a Szót
Elhagyta, becsületből - mert nem állta, hogy
Azt csúfjára veszik - ajándék, ím, ha a
Szóért, mely újból üldözésre méltatott,
Elesni hív a becsület! - Így mondd tehát
Önhitt papodnak, hogy fenyegetése: árny,
Gőz, semmi! És ha erdőt ont elém kivont
Fegyverből: csak oda megyek, hová ragad
A Lélek - még az őt fűtő ördöggel is
Dacolva! - Mondd: ha hegy dőlt volna, hab kiönt
Elembe, száz szélvész közt - s tomboló tüzét
Rám ontja a zengő mennyég, hogy szűnjek a
Vad hallgatásban: meg se moccanok bizony,
Nem én! S mit el nem ért volna szava tüzes
Viharával nálam maga az iszonyú
Isten sem: egy senki, egy sárfaló silány,
Követjével, egy fajankóval, így vadít
A Nagy Porondra vissza: Durva, magahitt
Üzengetése vélt hitem, hibás utam
Villantván és viszályos érveim zűrét,
- Vak akaratlan - s érdemesnek tárva ím
Holt tüzeim, lobogni újra: mint bitor
Hatalma gőzétől fűvódva, pöff-szavak
Pimasz fuvallatával, tengő lelkemet
Tombolni kelti, az ostoba, szemtelen!

Indul

KARVEZETŐ.

Fordult a szél! Jól hallok? Hallok s ámulok!

TISZT.

Ámós felé

Részegetől is sok volna, amit itt hadarsz.

Te vértetű, te agy-dög! Szájjal fűtt kelés!

KARVEZETŐ.

Tán lábujjadra léptek? Úgy hiszem, sziszegsz.

TISZT.

S te, itt! Kutyák bitangja! Köpd a nyáladat,

Dagaszd májad, dagaszd! Cinkos gyülekezet!

Az égre! Csak ne szánnám kardom rút paraszt-

Hússal gyalázni, szétmetélnélek bizony,

Oly vígan, mint ki táncol. De üssön beléd

A marhavész s tüzes rüh, mely koszos juhod

Szügyén dúl! s míg mocsok szád így rám kaptatod,

Hasadj meg! - Csak próbáld betenni lábadat

Határainkba, hé! Örülj, hogy itt vagyunk,

Különben megcsapolná rossz savód e kard.

KARVEZETŐ.

Úgy dölyfölsz, mintha más sem volna itt, kinek
Velője, marka van - és abban fűtykös is.

TISZT.

Hah! Szavadon foglak, nyikorgó szélkelep!
Rozsdás eresztékedben hadd lám, hogy forogsz.

Kardot húz

KARVEZETŐ.

Hó! Pásztorok! Ide! - Fiú, e löccsel itt
Már rég lesem fejed. Boldog végén a göb
Viszket, hogy megkólintsa bóbitás bubod -
S ha moccansz, megkapod, meg ám! - Még hogy mit is
Rak ránk! s mintha saját szemetjén állna, zúg
Ennen tagunkon! Hallod! Egy-kettő, gyerünk!
Lódulj, mert meglódtalak, hogy úgy útra kelsz
Egy perc alatt, hogy tudom, valamennyi pap,
Kántor vár odaát és versenyben szalad,
Hogy megragadjon aztán, mind utól nem ér,
Ahogy, sebten sietve, szelvén az utat,
S kapudban meg sem állva, mint villám repülsz!

Pásztorok botokkal körülveszik a tisztet

TISZT.

Megyek, megyek, no! - Rátok majd még gondolok.

KARVEZETŐ.

Szégyen a futás, nemde: ám hasznos dolog. *Tiszt el*

KAR.

Óh, Ámós! Mennykövek, sugarak
Nyilalnak belém, velőm világa bomlik,
Lábam táncol és reszketek
A láztól: micsoda öröm,
Oh!
Fúdd a trombitát, a trombitát,
Remegjen a csend -
Mert Ámós megjött, Ámós újra a miénk: nagy viharon
Át enmagával és mással, a zavart
Tegnap után visszakerült
A Szóra -
Mint
Forog az óriás ostor, s aztán megrántva zeng -
Isten kezében
Karikázva szélesen és vissza megint, a
Bűnt iszonyítva dörren.

Csodálni-, csodálnivaló

Ahogy a Nagy keresi az Igazat -
S vélnéd: éppen Az ellen;
Mert tekerülve kerül fel a csúcsra az út,
És a sas
Kanyarogva kering

Ég iránt,
 Hogy, aki futton nézi, azt hiszi, messze repül -
 De őrzí belül
 A Jelt, a magas
 Célt: s amikor nem sejti senki sem,
 Leccsap sebesen -
 Mert rejtélyesek, szemre-csalók
 Fiai a szárnynak s a gondolatnak.

Szent-bolond
 Változás!
 S ha hallana csak: ki hihetne ilyent! De
 Örvényes a lélek és fordulása merész -
 És utakat kell únnia, hogy üljön s otthont becsüljön
 A nyugtalan -
 S a Hivatott
 Száz kusza változatot
 Ráng: hogy nagyobb erővel fusson a jóra, feledve
 Vélt
 Bántást -
 S a bamba bohóság imígyen
 Hívja magára elült ellenét:
 Mint rossz játékos, aki
 Zenét zendítne - és zúrt, siketítő riadalmat
 Szít a szeren: mert
 Ki nem
 Számíthatod a váratlant: az Embert!

Ezért nem csügged a szívem
 Bósz, szájtépő, hars parancson,
 Mellyel kitiltva amonnan
 Lábad, Ámós,
 Hisz Juda még a tiéd:
 S a napnak elég egy
 Pont, ahonnan árja szerteszét
 Árad
 És eltiltható a láb, de nem
 A szárny, a szó, meg a fény,
 S hurkot eressz -
 Meg nem fogható az Igazság.

Mert a világon egy marad meg, egy csak: Az, ami
 Törvény,
 S népen, jogon s a közjón tartja magát:
 S hol az él, nem félt az igaz szó -
 Mert az alapja ez neki éppen,
 S a zsarnok
 Tilalma így: önmaga ellen
 A vád.
 S a világnak a rendje nem az éj s nem
 Győzhet más, csak a rend, az öröm,
 Csak a fény!

S tiltsd: Mint a világ
Lelke, terjed -
És ki tüzét nyilazza:
A küldött! -
Már dereng,
Bár az éj kemény,
Mert már feszül a szó, -
Mily öröm, óh! -
És lángol, ím,
A rossz ködjein,
Ámós,
Szívhajnalító, csuda nyelved!
Enan és Uzziel izgatottan, jönnek; Ámós meglátva őket, visszajön

KARVEZETŐ.

Im, új jövők! - Milyen csudát jelent e máai csődület?

KAR.

Nagy csattanás előtt küld ég így rezge fényhírnököket!

ENAN.

Enan vagyok, és ez prófétatársam, Uzziel, emitt. -
Ujulva ittuk egykor, Ámós, bő igédnek vizeit.

ÁMÓS.

Hitteli zöldből állsz elem, mint társ után röpiült madár. -
Mi vész visong a berken ott, hogy ím, vertebb mezőmre száll?

UZZIEL.

Harapnám ketté, mit hozok, s adnám felét csupán: elég
Volna, hogy megfúljon tőle a becsületes és derék!

ÁMÓS.

Hadd nyelnem hát. Óh, volna a Gázság maga:
Hogy holtomon csak áldjon a könnyült világ.

ENAN.

Óh Ámós! Elragadták földtől a Napot!
Talpad alól a földet, min lábad tapod!

UZZIEL.

Levegőtlenbe löktek, láng-sas, hol loholsz?

ÁMÓS.

Mit félhet, ki halálnál is hőbb bajra szánt?

UZZIEL.

Van baj, mihez halálthozó vész semmi csak!

ÁMÓS.

S mi kín lehet, mely így túlzengi a halált?

ENAN.

A Küldötté - ki némán tölti életét!

ÁMÓS.

A fül készen csügg: oldd meg a példázatot.

UZZIEL.

Óh Ámós! Többé nem zúghat égvitte szád!

KAR.

Mit mondsz? - S mi tilthatná az Istennek szavát?

ENAN.

Az ősi törvény: mit így forgatott a Pap.

UZZIEL.

Ördögösök, kuruzslók, titkos mágusok,
Jövendölők, szemmelverők, kézingató
Gyógy-áltatók, habos szavú halotthívók,
Dúlt álomnézők, poklos-páraforralók,
Boszorkák, bűvölők, hamisterv-cinkosok
Átok-tilalma mérve rád, előidők
Halálparancsán, ha igéd még hirdeted!

ÁMÓS.

Ég! Így fizetsz megtérőt, hogy gunyolva ejtsz
Most, íme, - avval, hogy lehetetlent kívánsz?

ENAN.

Urím s Thummím díszében a magas
Béthel nagy papja; s a sáfrán-szandálu szent,
Gilgál főajka; s Isten-látta Beersheba;
S Micpa; és Kedron és Ben Hinnom völgye közt
Tündöklő tűz-Sion; s ég ittas kékjein
Toronyló Tábor, s Penuel: s kék köntösű,
Roppant Efod hatalmát hordó többi pap
Rettentő érvvel és bizonynyal írt parancs
Gyanánt rendeli, hogy: „Vesztett és sanda eb,
Magános próféta Juda és Izrael
Szentélyeit ne járja többé! És, ha van
Láng a törvényben és nemcsak betűje teng,
Mint tömött vad - ijesztett gyermek gúnyja - : még
Habos tengerben, vagy vadonnak közepén,
Sőt enmagában se szóljon a révület -
Kifordított szem és habbal fővő ajak
Gyökereken dühült mérgű, vagy ámitó
Ingertől indított bösz szájzivatara,
Melyben, szent Szóként, lázszülött agy-szörnyeit,
Vagy ég-rendelte rang, vagyon és hivatal
Ellen fondor dühét álszent ármányosan
Süvölti sunyin a sötét istentelen!”

KARVEZETŐ.

Óh, ég! - Hol szállt a szárnyad még imént, öröm!
Szállt: s, mint siró ijjból szíven nyilalva, hullt!

KAR.

Óh, dönteni, dobott szó: Kelj, vagy ülj, henyén?
Hantot vethetsz fölédbbe: már döntött a Kény!

UZZIEL.

S a gyors hadjárású Jeroboám, s a bölcs,
Bő gazda, Uzziás, Juda és Efraim
Ormán, pecséttel élesíti a parancs
Kivont veszélyét - pihegést sem engedő
Győzelmeként a hírben nagy Amásia
Főpapnak, ki Béthelben úr, s lassú szavát
Szentséggé nyomta így Dán-Símeon között,
Merre zsidó él - hála-buzgalom gyanánt
Jahvé iránt: s az Ős Törvényhez térve, mint
Mondja, a győző fegyverért. Mert lám, meleg
Syria kincstárunkba hullt; s Amon, Moáb,
Hamath, Kír - s a szemhiúsító messzeség,
El a Holt tengerig! S míg így kel Izrael,
Mint gyors kerúb, görög elő tűz-Uzziás -
S roppan habos Joppé, Jamnia, Askalon,
Gögös Gáza: s mint forró viadal után
Vesztett váron új zászló diadalma leng -
Áll sikerük ormán hős-lobogva a Pap:
S a versenyes győzők, mint hoppra szállt ebek,
- Szájban a vítt céllal - ülnek lába előtt.

ÁMÓS.

Isten! Isten! Hogy visszatért: zsémbelsz talán
A vén prófétán - és nem is kívántad így
Új fordulásom?! Tán örültél volna, hogy
Veszteg megülök én már s könnyül terhed az
Öregtől: s mostan, ím, csalódva, keserű
Cseleddel így törsz: hogy tán visszariadok
Az úttól, vissza? - Táncos bábót nem csinál
Szél-járó percem vén-magamból! Ha bolond
Volt szöktöm: itt vagyok, itt. Ám, ha most az a
Rossz, hogy szólok, már engem hátra nem dobol
Új kedved, Isten! - Ha lényünk lég és anyag:
Hord valamit, mi Rád vall: és ezért, ha az
Isten hagyná bennünk elveszni önmagát -
Ne engedhesse hullás nélkül a muló,
Mivel a benne-isteninek tartozik!

ENAN.

„Jahvé kívánja így”: s Jahvé nagy papja ő,
Béthel! Sunyít, Siloa-menti Sallum, az
Isten-ládának őre - s mint cukorba hullt
Darázs, dülöng a dicsben és verdes vakon
A két király; s mint csal-lepellel ejt vadat
Leselkedő-ügyes: lélek-meghurkoló
Nyelvgöngyöleg színes szálaiban szorong
Az ina-mállt Nagyság. S gazdátalan a nép.

UZZIEL.

Aranyba fúlt a törvény, nem jajong a jog -
Mint szem a kába lángba: buta fénybe halt.

ÁMÓS.

A légbe lökve hát? - Hol a lélek egész,
Ha szél hátán is: egy darab föld - egy világ!

ENAN.

A bálványok aranyt zabálnak, szinte hogy
Hasadnak és a kincset ívó templomok,
S ámbrát pihegnek, melynek pöffenése: hús
Pór-nap robotja, - s türkiz, ónix és rubin
Hengergőz a részeg fényben, mint önmaga
Vérében elvérző boldog örült: mig a
Fal szín-merő ezüst, s mint villámban a menny,
Izzik; s amily bolond pompával bélelik
Bér-zsoldosuk termét, tíz- s tízezer szegény
Holtig laknék abból: viszont csontjára is
Adót ró érte a rang-rázó, ünnepén!

UZZIEL.

Uj s új palota nő, márvány, cédrus, bibor,
Réz fénylik, zendül a templom, az áldozat
Fölleng, nyerít a kürt, sívó elsőszülött,
Nyög s hull - s pezsg, ing a vigalom: És, mintha csak
Ész-rúgta bolondok volnánk mi itt, akik
Nem értjük s döbbenünk, foly a világ tovább -
Vagy kórosok, kik, ennen dúlt vérük szerint,
E fény-csudákra baljós árnyat ejtenek!

KARVEZETŐ.

Jaj néked, Elbizakodott, s te durva Nagy!
Jaj, ki a vert szegény hátán túr, aranyat
Csikarni - és árvát sikíttat, özvegyen
Pénzt sarcol! Jaj, ki elcsavarja az igaz
Pörét - s itélni készülön, a gaz felé
Mutatja markát. Jaj, annak, ki álnokul
Forgó nyelvén Istent rajong, s bérelt ígét:
Vér-rakta nagyra, hogy fedezze csúf bűnét -
S acsargó, görbe szájjal vádakat rikolt
A prófétára, hogy beléfojtsa a szót!

1. FÉLKAR.

Jaj a gögnek, mely, mint csapongó, vak bogár,
Őrjöng a fényben! És akik cinkos kupák
Öblét ürítgetik, öröknek-hitt öröm
Mámora közt! Kik szemkimerítő kocsik
Pompájában húznak, kevély lakáj-sereg
Nyomukban - és, kik kürtök, éljenek között,
Nem hallják a jajt és sóhaj: s a mélybe nem
Nézvén, örök lakoma nékik e világ!

2. FÉLKAR.

Óh, az eszelősnek hiába intenek
Jelek! Vaksággal sujtja azt az Úr, akit
Elveszt. Im, kába rajban mint keringenek,

Hő kedvben, morgó felhőt észre nem vevőn,
Mint déli szúnyogok! - Óh, vad sors: hogy csupán
Hulltán tanul az élő: és amit okult,
Mesének nézi már a jövő nemzedék!

ÁMÓS.

Világítélet! Gyűlsz? Feszülsz? - Már rút a tánc!

ENAN.

Mint óriás vonót, vonja vigan a Pap
A világon kezét s húzza: és járja rá
E lelkek-lakta Föld. S kiket hő- s éh-pokol,
Egyiptom dögje, bot s Farao hadja nem
Emésztett: megteszi egy kerge, görcs, bolond
Ámító - ki kerúb-háton szóló, tüzes
Istenként, hajló vállak s füstölők között
Forgatja sírjában az Őst: s leesküdünt
Szentek szavával így ítél, kor-nyűtt ígét
Csigázva: mit ha rájaolvasol - a Kegy maga
Se mentené a kőhaláltól csontjait!

UZZIEL.

Önmagyarázta törvényt így riaszt a Jó
Ellen: és szó nem élhet más, csupán, amit
Ő mond, az ökörképmásu isten arany
Ülnöke; s Ős-Parancs-idéző álcimen
- S hálából, mondom, a nagy győzedelmekért -
Igy fojtaná az Úr élő üzenetét:
Hogy enhatalma tartó, égre-gúny cselét
Hallassa gögje Jahvé nagy szava gyanánt!

ENAN.

Igy hullna a nagy Isten ím hát önmaga
Hálóiába! Jót nyújt - embert emelni: és
E kegy címén lehull a jó! - Kis csínytevőt
Elér a törvény. Ám, hol hatalom feszül
A rosszra, ki maga a törvény: az Egész
Roppant Lét indul harcba a megingatott
Rendért. Ha tett s torlás tulér a föld körén:
Tettre robognak maguk a nagy Istenek!

Ámós Ennannal és Uzziel el

KARVEZETŐ.

Óh, láng- és vihar-szó emberei, ti, rettenetes
Szélben felhőkként futók, a tágöblű terek
Utjain szünetlen üldözött-
Üzők - s a vadtorkú lélek hangjain
Hangokat hallók,
Miket nincs mód megállítani, nincs, mert a világnak telje függ
A Szóban: kimondani,
Kimondani -
Egymásután ott lépve a nagyra-lelt férfiak
Sorában, kiknek lelke nem remegett

Gonoszt -
De, mint a gyerek, félelemtelen
Iramodtak a Rémnék,
Szívüket kivilágította az öröm
S útjukon a látás: s mint aki nagy
Munkára, a mezőre megy, fogták meg az Ember
Dolgait,
S mint földönlépőt a kemény rög, vitte a hit!

KAR.

Im, Thot és On földjén nézd a Nehézajakút -
Őt, ki a sarcolót
Hívta ki kölcsön szájjal de saját
Hatalommal:
S hátrált a piramis-rakattató
És csúfjára veszett a vad sereg -
Mikor a pusztai nagy szél sáskákat lendítő
Poklos fuvallattal tengerbe lesújtott,
S összezsapott a hullám,
Mint ellenség-szorító, szörnyű ököl,
És zörgő bajnokok, tíz- és tízezer,
A semmibe tűntek alá -
S az újra kitérült mély, fekete és kék csipkeparázst
Sziszegve, táncolt,
Önkívületben, örülve, hogy így
Hullt a zsarnok.

És mikor éj s iszonyú
Fény közt robogott a mennykő és Sinai
Hegye rengett
És villám ömölt és a szünetlen
Ragyogásban
Zengett a kürt -
S a népnek remegése közt
A Törvényadó leszállt
A hegyre, mely mint a kemence tüzelt
S átadta a Táblát
A Küldöttnek! Aki
Nebo hegyéről ott látta azután
Jerikhót,
Jerikhót,
Mint zöld, vad halmait ködlötte Kánaán
Ám lába nem ért oda: mert
A Hírmondónak, a Hírmondónak csak a nagy sors, csak a nagy út pora telt:
Lánggal vezetni, szenvedve, itt a parányt
Értetlen mennyi iránt -
S zavart nyugalma dühétől érve veszélyt
Vagy halált.
Láz-sorsa kései példa: de azért
Mártir új mártirt hiába, s újra hiába vált.

Vagy Sámuel, Sámuel, Siloa
 Éjjén, a viharos iramú, a vad,
 Bő köpenyben, mint zsákmányra rohanó
 Szárnyas: hol felütötte fejét a rossz -
 Ám nem szárnyas-hanggal, de mint a nagy ég, ha hatalmas
 Szava harsant,
 Füstölgő száján harsant a szó,
 Mint meghasadt a lángban a vajudó-hegynyi lélek,
 És ontotta sziklaigéit,
 S óriásként állt
 A magavilágította éjben,
 A népnek
 Szólván: -
 Támasz, erő, vád és irány,
 Pálya s a kormány.

 És szólt a nép:
 Királyt akarunk.
 S királyt adott -
 S mint a jog őrszelleme,
 Cafat, únt díszként tépte le azután
 A hatalomtól tántorgót
 S dobta, a félelmetes-markú, a mélybe -
 Mert a népnek a kincse a zord hatalom,
 És aki bírja: mint
 Számadó viseli csupán,
 Közjóra
 És nem isteni kegyelemként.

 Óh, vagy a szó s tett iszonyú
 Robotszentje, a Thesbites,
 Ki, mint magára vett bős munkateret,
 Ökölrel gyúrta a világ-mezőt,
 A rosszal roppant birokban -
 Vad dobbanású lába új meg új
 Helyre lecsapva, jégsűrűn
 Váltván:
 Majd, mint isten-ítélet,
 Tombolt a Kármelen,
 Vérszomjú Bál-papok tiport test-fővenyén -
 Majd sebes kerekek küllőiként sebesen
 Peregve repesett
 Lépte, amint
 Jezabel előtt
 Futott hevenyén:
 Mert ölték a prófétákat sorra mind
 S az Urnak
 Embereiből
 Maga maradt meg.

Óh sors-útú ember! mint rettenetes csattanást
Magában fojtó felhő, fekete s remegő, kék-ideg-
Tűzekkel rebbenő,
Már robbanni telt, rogyganva cipelt,
Lánghevű
Lélek!
Ég-szakadva nagy melléből mint dörgött Ákhábra alá
S vágta szája vad záporával,
Haj-fellege lombját homloka nagy boltján rengetve viharzón
Míg mögötte, mint
Villám, lobogott
Fény-szeme: és ín-ingva állt a zsarnok,
Józanító özönt falván, az önittasodott -
S a szegény szíve derült,
Vert ügye védjét,
Lelke apját figyelve,
Dús erejében.

És ti többiek! Szentek, dicsők! -
S te, Ámós,
A forró
Lélegzetű Tekoa
Szülötte, Ámós, óh!
Sorsodon ég a szívem!
Válaszútra vetett e két nagy:
A Lélek és a Tilalom!
Választásod: a szörnyű vég, vagy
Szörnyű nyugalom.
Ki látott iszonyúbbat, többet,
Választanod-lehetetlenebbet!

Poroszló hadja tipor meg,
Halálos, görgő kő szór meg,
Hogyha - derék szavad közt -
Az önkény keze fog meg.

Vagy szűnik a próféták
Árama, szód némulván,
S veled
Robban a mélybe -
Roppant robogású hullám
Gyanánt nagy hegyek ormán,
Ha tavaszi víz siet? -
S ahogy nézlek, hallak, ím,
Szád szava: tajték,
Az ürbe bukó rohamban -
S mint göztlő robajja köddé
Porlik: büszke kanyarú
Utad nem látom soha többé?

Emberi - s isteni törvény
Kiáltja most: Némulj! Szólj!

S közel az emberi kény
S lassan közelít az Isten,
- Türelmek, sorsok beteljesedése közt -
S maradsz magadra itt,
Ha szabad így mondanom, szabad,
A világ ellen.
Óh, élni nem, nem
Méltó a kicsit:
De iszonyú a nagyság
Próbájának gerinccsikorító
Pillanata!
Most
Egy világ ügye száll
Jobbra, avagy
Balra. Neked: élet, vagy halál.

Ha halál neked: úgy él
Az Eszme. S ha élet: meghal itt,
Amiért
Élned jött. Mi jobb? Szavam félve kérd. -
Óh, bölcsesség, erő, cél, hit: te légy
Mellette, amint a magáért
Rendelt-gondú, kicsi lét
Döntésre jut - s a rendkívülit
Váró alkalom
Isteni bíróként
Ül, magukon túltenni kívánt,
Reszkető, por, földi perceinken!

Ámós visszajön

KARVEZETŐ.

Óh, Ámós! Unszolod, még röpke nap se szállt -
Aggódva kérdem én: melyik utat veszed?

ÁMÓS.

Melyre unszoltál - s győztél -: hogy, hogy kérdezed?

FÉLKAR.

Karvezetőnek.

Hisz hallhattad imént a dúlt révedezőt!

KARVEZETŐ.

Győztem? - Győzzek még! - Válaszd az ellenkezőt!

ÁMÓS.

Mint álom ágyából felébredve - s nagyot
Álmodva, sajgunk szürke, balga gond között -
S hűnynánk továbbra is: úgy a szebb ragyogást
Választom én a gyáva, vak tengés helyett,
Mi életet láttat; s csak álom a halál.

FÉLKAR.

S mint birtokban szilárd, vad úr, vagy durva társ,
Mind leplezetlenebb a lét, hogy ne imádd!

ÁMÓS.

A Nagy Sors szörnyű léptén döng a föld, dülöng
Az ember! Óh, barátaim, vannak, akik
Szerény időkre jöttek: s vannak olyanok,
Kiknek naggyal kell szembeszállni. Hát vegyük
Elő erőnket, ha már kiszemelt a Kegy;
Legyünk méltók a több megtisztelésre, hogy
Ne mondják: semmire lettünk, s hogy idetett
Az Isten, tévedett. - Van, kinek csend a lét,
Csend. Minket a vihar időszak a hozott,
A nagy zengés. Tán, hogy lerójunk valamit,
- Feledt kötelmeket: - vagy látni vágyik a
Végzet: hogy, túl a próba legnagyobb fokán,
Mire képes az ember? Nos, állja tehát
Ezt is a lelkünk! És ha a test összerogy:
Rögén úr nem vagyunk. De lássa ám az ég -
Ha végtelen valónkkal versenyt szállna e
Por: mik lennénk! s ha nem gyűrjük le a halált -
Azért csak, mert nem lettünk halhatatlanok.

KARVEZETŐ.

Óh, Ámós, nem bűn az, ha a hév ajka hőbb -
De „mily szóár”! - nem így zúgtad reám előbb?

ÁMÓS.

S tán hőssé hajtó hangod nem volt így erős?

KARVEZETŐ.

Ugy, úgy! - De, emberem: sokarcú ám a hős!

ÁMÓS.

Csak egy: hol méltó emberére lelt a tett!

KARVEZETŐ.

A hős addig az, míg a tettnek célja van -
De örület, ha nincs már abban értelem!

1. FÉLKAR.

S hősebb, aki megáll - s nem fél, hogy nem veszik
Annak: mint az, ki hull, egy balga hit szerint.

ÁMÓS.

Bölcs! - Ám a jóban fojtón és függetlenül
Veszélytől, érvtől, ég a küldő hivatás.

KARVEZETŐ.

Tartsa magát a Jó, mire hasznos lehet -
Hivatása mellett evvel is tartozik.

2. FÉLKAR.

Van zűr a természetben is: tél, fagy, halál -
S nem dobja, veszni, föl mélyből magát a mag.

ÁMÓS.

Érvek döreje! Szóm elnyomni mint zuhog!
Míg hallgattam: „beszélj!” zajongták e habok.

KARVEZETŐ.

Hallgatni nincs jogod bolond-szeszélyesen,
Óh Ámós! Ám vak-esztelen beszélni sincs.

1. FÉLKAR.

Van füre, fára, égre, földre rendelés,
S főfő szabály itt. A miénk: az Értelen.

KARVEZETŐ.

Próbára hitt a nagy Sors nagyra szánt merőt,
A legnagyobbra, - mondod, - mely ledönt kicsit.

ÁMÓS.

Próbára hitt a nagy Sors, egynapos parányt,
A legnagyobbra, hogy - s ha hull! - megállja azt.

2. FÉLKAR.

Hát álld próbád, amely a legnagyobb: azé,
Ki bős kisértés közt legyőzi önmagát!

ÁMÓS.

Nem semmi szók! Nézz rám! Vergődve vajudok. -
Két kény között inkább meghalva omlanék!

KARVEZETŐ.

S e tilalom: dacod kihívni, sanda lép!
Árny a halál neked? - Árvád nyögi: a Nép!

ÁMÓS.

S árva-vígasz, hogy élek! - Mint ostrom, szorítsz?
Szivem töröd? - Jó. - Hát a csend barlangja rejt!

1. FÉLKAR.

Óh, van, hogy több a csend, mint dörgő szó-roham:
S követ, mely hull, mielőtt szólna: céltalan.

ÁMÓS.

Adom-veszem a szót, mint könnyű szajha, ím,
Mit mondtam az imént, visszára majmolom!

KARVEZETŐ.

Óh, szép az ifjú álma, kezdő lendület -
S menetben ébredünk: hogy fele alkuvás.

ÁMÓS.

Hívjátok a tisztet, hogy mennydörgésemért
Megkövessem: s „szájhős”-t köpjön rám a kölyök!

2. FÉLKAR.

Csitulj, szent háború! Lesz még szavadra mód -
Mi van: vinnünk kell addig, a szükség szerint.

ÁMÓS.

Vesztett kor! Nem hogy öl: de hogy, szükség szerint,
Bolondot játszik benne a becsület.

KARVEZETŐ.

Óh, nem, ha néma. S nemcsak ember kényszerén:
Világdöntő szó hírnöke sokszor a csend.

1. FÉLKAR.

Szoltunk mi eddig, szoltunk: most helyet adunk.
Nagyobb Szóló beszél tán, míg mi hallgatunk.

Két utas jön

KARVEZETŐ.

Nagyobb szóló beszél majd! Fül, gyüldög az ég -
S új felhők, im! - Mi szél repít felénk, mi sors?

1. FÉLKAR.

Zuhantsd fülünkbe, mi oly terhesen feszít!
Meglátszik messze, ha a vándor nyugtalan.

1. UTAS.

S ti álltok itt? és kérdelek, mintha semmisem
Esnék? - Im, halld: felkelt és megindult a föld!

2. UTAS.

Felkelt a föld s megindult: hogy elnyelje az
Embert, - ez örült port, mely dúlja álmait.

1. FÉLKAR.

Szemed villám ütése, hangod égmoraj -
S mit önt szád: vész a földre, érzem; csupa jaj!

ÁMÓS.

Lefogta ajkam: hogy most Ő szólaljon, Ő -
Nos! Mit mond hát a lázas, eszelős idő?

1. UTAS.

Béthelt kerültük: hol Kelet és Naplement
Lakója nyüzsg, a nagy szentélynek árnya közt: -
Kik Orontest szelik: s, zöld Zábon át, Iránt,
S Banne kicsiny kapú-közén Ekbatana
Havát; és Ister, Girgird és Aksibuna
Láb-ritkánrótta rétjét; s Ellibi s Elám
Madár jajongta zöldjét, hol nagy Ulai
Vizárja indul, s bő Judánk gyapja s Moáb
Selyme vetélyben vált helyet, vas és arany,
Agát, réz, karneól, teve és elefánt-
Cserén: - Béthelt, mondom, ahol a büszke és
Utakban ősz kalmárok és zarándokok
Szája - s a többi, kik lába nyugtalan
Jó, megy - mint zsák, mely férhetetlenig tömött.
Szakadva ont messze-zugó hírt, rémülést!

2. UTAS.

A hős Assur - ki eddig, mint alvó, avagy
Kór-ült állatkirály, tartotta talpait
Lazán előbbi zsákmány-birodalmakon -
Ébredt: s mint ugraszülve, szökken, iszonyú

Szemében vész! A nagy Kalakhban zendülés;
A jámbor úr, Assurnari, kardütve hullt -
Sírján, isten gyanánt, e vén világnak új
Arcot teremteni, kelt a hadat-szopott
Pilézer! - S mint tűzvész hevére, mielőtt
Beér a láng, máll fák ruhája fonnyatag:
A hírre már ledől előtte Babylon;
Majd - mint beront a vész és roppantva tarol
Szálérdőt - rendül és rogy rőt dühe előtt
Száztörzsű Kaldea; Elám, Bit, Jákim, a
Porban; vad Namri, Kilikia, Szíria
Reszket és Tyrus, Gargamis, Kommagene -
S adót hoz; nyög Eufrates, a nagy hadak
Nyomottja - s mint növény, fővő, rettenetes
Vihar-veszélyt, kémli Damaskus északon
Szekerek felhőit s az ércruhas lovak
Zörgését - s, szekerekben, vont állú, merev
Lovagok nyílhegyét s szemükben a hegyes
Lángot, mint sujtás előtt a villámokat.

ÁMÓS.

Hah! Ember! Tán látásom könyvét olvasod!
Míg - gúnyra - nyílt: fájt! Most, hogy így van: jaj megint!

KAR.

Olvass kint és halált: csak enyhe semmiség
Ahhoz, mit enkezünk hoz! Több ez, iszonyúbb!

1. UTAS.

S a Nap, mintha csudát bámulna, áll a nagy
Emberrengés fölött, míg szeme összegyűlt
Hevével földre csap s nézése tűzaszályt
Hord! Mint átok-ütötte gyermek, sorvad a
Bimbó, gyümölcs, s halálra válva, színlik el
A lomb. A lé felfő a fában s füstölög -
S mintha pokolban ülne gyökere, kisül
A mélyben, mely izzó parázs. Sustorg a víz,
Gőz-ülten, s nem látja magát benne az ég -
Majd csappan, mint ember szeme, amely kifolyt
S rőt árka ásít. Cserepes szájjal liheg
A rög s könyörg csöppért, míg arcát réz-bozót
Veri - a hő növénye - s olvadva kiforrt
S keményre égett tályogok: mint rút beteg
Bőrén pokolvar. S csak szakad szünetlenül
A szent, bomlott tűz - s míg ragyogó, rémítő
Szép fényhalálban hamvad a sikolytalan
Föld lelke: fönn a gyilkos anya mosolyog.

2. UTAS.

Láng leves Szíria, Naftali, Zebulon -
S kemence-szája hő-beteg zöldükre csap!

KARVEZETŐ.

S így torpan, teng Assur tán, hogy nincs régen itt:
Küld ránk, előre - rá-haláltalan - halált!

ÁMÓS.

Betelt szavak siralma! - Én, én zúgtam ezt!
Ég, gúnyolsz: hogy gyenge vagyok elbírní most?

KARVEZETŐ.

Mit látás, forró fej s örület ajka szólt,
S rémálom: megszokott lesz itten, igazolt!

2. FÉLKAR.

Szegényre sujt a baj, amely a Nagyra szánt? -
Mert túri: s hogy előbb levesse a silányt!

2. UTAS.

Halld, íme még, óh halld! - Moáb és Haurán
Íránt - s ahol az arab pusztá-tengerek
Homok-holt habja terjed szerte, zajtalan
Lábbal leget verve, rettenetes sereg
Reng, millió és millió! - mint szélfuvalt
Fellegetem, szórt szikraraj, amint ezüst
Szárnyán csapong a nap! Nyomán felnyög a menny;
Tompán dörög, dohog: s a földekre, a zöld
Mezőkre és szőlőkre, mik bogyója telt
Aranyban ing már - és az ifjú, íntalan
Gallyra, míg tejfehér nedvei álma közt
Korona csillog: ráköszönt a pusztulás!
Sír Ammon, Gileád s az Isten-vívta ő
Réve, nagy Jabbok, s Gibboa, Hanadrimon,
Riadván: mert a déli láng mezőiről
Bő sávban, zöld Jordán terét megütve, tűz-
Ostorként Tyrus-, Yanoah- s a tengerig
Szörny-sáskahad dúl. Miriád és miriád
Zúgó fog őrli, zúzza Izrael szívét,
Javát, reményét: míg, loppal s letörve, még
- Szűkre szorított szemmel égre kémlelőn -
Új s új hadaktól aggva, retten és kiált!

KARVEZETŐ.

Jaj, jaj nekünk! Ezer jaj! Már ne szólj! Elég!
Az ember ellen, ím, az ember, föld s az ég!

1. FÉLKAR.

Kikelt a természet magából, imbolyog,
Mi van: hogy, dülve, szűnjön - vagy másképp legyen.

2. FÉLKAR.

S a gaz: mint dúlt vizen kincsét a vad fukar -
Csak még jobban szorítja bűne görcseit.

1. FÉLKAR.

Javul a baj között a jobbra érdemes -
Óh, s csak mélyebbre száll a hullani ítélt.

2. FÉLKAR.

Fájással jelzi élte veszélyét a test -
S hol, ütve, nem riad: segíteni nincs remény.

KARVEZETŐ.

Pusztul az Egy a béna életösztonön -
Őr-érzetük ha teng: meghalnak nemzetek.

1. UTAS.

Óh, felriadt az őrtag, rándul az ideg:
A testet menteni kiált bizony a Pap.

ÁMÓS.

Óh, óh! Jól hallom-e? Való? No, mondd! Ugyan?

KARVEZETŐ.

Igy hát enyészti mind, mi hozta ránk a bajt?

ÁMÓS.

Mitől az elemek böszülnek, mert igaz
Rendjük el nem viselheti - s az isteni
Erők felzenditik hadjaikat, hogy így
Büntessék a gonoszt, melyben dül, s vesszen az,
Vagy észretérjen! És eképp szünnék tehát
A dözs, a pompa, kény; éhbér-robot, gyötört
Kicsik siralma; pénzleső biró, hamis
Törvény- s pap, ál-ima, s csak-szemre-áldozat;
S a gög, harács, s a rothadás, a rothadás -
S mind: mely miatt az átok éri e veszett
Földet; s ezek helyébe az jön így, ami
Messze ma innen, messze: az űzött igaz
S derék, nagy; bölcs és jó király, szerény tanács;
Önzetlen úr, nemes biró, szabad, becsült
Nép; tisztos díj-övezte munka, tiszta pap
S erkölcs s fohász, amely való, nem forma, füst,
Hivallgó külsőség, üres szív és csaló
Száj ámitó beszéde: Mert pokolba vesd
Templomod, hogyha benne csak hazug beszél
Hazugnak s cicomáit tárogatja ott
A híg ledérség, vagy tápjára kancsalít
Az üzlet és bűn! és valódibb templom az
Igaz szív önmagában a nagy ég alatt,
Mint Micpa így és Dán, Sión! - Tehát emelt
Hit jön s magas emberség, jóra érlelő,
Nagyra hívó hang, gond, veszély között vigasz,
S lélek próbáin - és a gyenge test ezer
Ínsége közt támasz, erő: így gondolod?

1. UTAS.

Bajt orvosolni felriadt a Pap, igen -
Amely miatt, mond, Isten karja ránk feszül.

KARVEZETŐ.

Szertartás, áldozat: s mögötte a gyilok,
Bűn, genny, hazugság! - ezt gyógyítja hát a Pap?

2. UTAS.

Az Ég dühére ily okokról nem tud ő -
Az ok: a nem elég szertartás, áldozat!

ÁMÓS.

Villám, mennydörgés! - Eh, de mit fortyansz, te vén!
Ha másként tesz: ki feddtem, én volnék bolond!

KARVEZETŐ.

Amit beszélsz, tréfának szántad, úgy hiszem.

1. UTAS.

Együgyű gyermekészből rég kinőttem én.

KARVEZETŐ.

Hitetlen kérde: ilyet mégse hittem ám!

2. UTAS.

Sok hihetlent hisz lassan, ki hosszan él.

KARVEZETŐ.

Óh, gazság, mely felülmúl minden képzelést!

KAR.

Ember férge a Rossz? Túl vannak ők azon!

1. UTAS.

Hát áldjon ég! - Itt zúgni már csekély haszon!

Utasok el

KARVEZETŐ.

Láttam olyant én,
Ki őrzöngve csapta a földre magát
S metélte kerge dühhel
És tépte fejét,
Mint fene ellen,
Életét emészttve: olyan ez a nép,
Ez a nép már;
És feneketlen nyavalyáiban mintha versenyt
Futna a külső rosszal: melyik veri jobban -
Felrúgja az intést: hihetetlen, hihetetlen
Volna, ha nem állana itt
A példa, a való,
Becsületes szájból tudomás,
Mit elgondolni halál,
Tombolásig gyötörtető -
És nem tehetsz, íme, semmit:
Mert a sötét-cselű Nagy
Javára csavarja
A bajt - s a lélekindító
Célzású csapás nem hozza meg, amiért
Jött:
A sujtó-kivánta okulást.

KAR.

S csak nő a kény eként,
Csak nő a piszok!
Javitani csordult csuda vészt
Indokul kerekíteni a még nagyobb
Csúfra?
Ember el így nem vetemült még!
Istent ügynökeként
Forgatni: nézd a merészt!
Így zord intést ég csak azért szán:
Hogy ez itt - címén - rosszabbítsa a rosszat -
S a bűn s a szolga-kín miatt keserűn
Lázadt szent, nagy düh: csak azért
Döng, hogy a bűn
S a szolgaság mélyebb legyen tán?

Óh, hogy szerte, körül
Törvénynek örül,
Mi van!
Hajlogatott vessző visszasuhog
S mi ferdén
Függ, lezuhan -
S minden szabálytalan és félszeg egyensúlyt
Keres:
És nincs erő, mely vissza-folyasson
Folyam-árt - s letepervén,
Fogna le tél- és nyár-forgást: csak az ember
Él, a rendellenes,
S szörnyű körében: mintha nem is természet volna, mi táppal
Nő, s a közös Rendben kél és oda húny csak - ám, buta gúnynak
Az isteni Rendre,
Külön világot
Teremtett volna az emberi szívben
- S mely mindennek visszája! - valami
Kaján, iszonyú ördög-isten!

Vérben borong az ég,
A nagy had Izrael ellen
Lovagol -
És vak érdek a láncot edzeti még!
Hiszen reá is
Vészt visz e forduló:
Így hát ez a rossz mire jó? Mire jó?
Óh, ha az elme
Ébresztve kelne:
Melyre képtelen
A szív! - De én nem hihetem, nem,
Hogy válaszuk a bajra csak ennyi!
Tán mélyre villan a kényszerű bölcsesség
És riasztva
Int

És hoz javulni-
Ösztönt, keserűbb kortyot, szerény
Szívet, s ingert az Igazra: mint
Illik az éjbevonat
Időhöz. - E két vándor, mely sebesen közelít -
S mintha akarva hordozná valami
Kéz ma (miként játékban, a nagy szerepet vallani,)
Itt ez utashadat éppen -
Hírt hord szemében.
Remegek, remegek hallani, mit
Mond!

Két vándor jön

KARVEZETŐ.

Talán parázsba ért, hogy így aprózva lép!
Egy röpké szóra tán megállna lábatok!?

1. VÁNDOR.

Mézes füget falass bár: az se tart nagyon!

2. VÁNDOR.

Ma látni vágyjuk azt, mit látni üdv, vagyon!

1. VÁNDOR.

Nem alhatunk - s nem foghat itt ma locsogás!

KARVEZETŐ.

S e rém-borús időn mi vonhat, oly csodás?

1. VÁNDOR.

Az ünnep, ember! Tán nem otthonod e táj?

KARVEZETŐ.

Már hatvan éve lépem itt e földi port.

1. VÁNDOR.

Ha nem hallottad hát, barátom, íme, halld:
A nagy Jeroboám pecsétjével a fő
Béthel úr-papja szent gyülekezetre hív
Minden hívőt. E roppant, büszke alkalom
Hírere az isten-közelben remegő
Város már zeng és csillog. Tízszer tízezer
Szem kémli a szentélyt, hol Jahvét képezőn
Bénít a szent Barom, s a szomszjától lángoló
Oltár mohón lesi a rettenten bőgő
Állat dús rendjeit s a nyíló-ér-özön
Ömlését öblein. A lélekizzító
Ünnepre száz és száz fehér ruhás, arany-
Rakott pap harsonáz, harsog: míg kidagadt
Torkuk miként a víg végítélet előtt
Fuvallna próbát! A várakozás-feszült
Légben félős a szó, a száj elé vetett
Tenyér közt: mintha minden forróbb hang hevén
Robbanna a világ; s a lélek táncol és
Erőin bámul, hogy magát tarthatja még -

Mint kin bérc billen, vagy bírhatlanul nehéz
Próbatevő teher - a minden tarthatót
Fölülmúló roppant várakozás előtt!

KARVEZETŐ.

S mit hoz a nap, amely hírével így nyügöz?

2. VÁNDOR.

Csudát! Nagy fordulót! Min félhallomra már,
Mint szélben egybefűjt, suttogó falevél,
Minden nyelv összefut. Eddig, mint síma víz,
Nyúlt Izrael, kinccsel dús mélyek örömét
Rejtvén holt fénnel. Most moccantja az idő:
S mi hivalogni hív, szem-ingert lázba gyújt,
Kitűnve ég e zajló király-ünnepen.

KARVEZETŐ.

Zúg az idő, s megcsobban a csöndben fedő
Nagy nyugalom-tükör - s felszínlik a harács
Dugott pompája: és, amit röstelne más
Napon, csillantja véle most az alkalom,
Erényként: míg mélyebbre bú csak a nyomor,
Mely szülte e fényt! - Éjben él a gyöngybogár,
És küzd és pompát izzad.

KAR.

Ám ünnepe nincs!

KARVEZETŐ.

De napra ráncigálják, hogyha újra kell,
Bőréből díszet csikarni! Mert nyög, vérzik és
Fizet a szolga egyre, míg mulat az úr:
S történelmet zajong! - Nagy vonulás, beszéd -
Lakomák és hadak - király megüz királyt -
Jelszó vált jelszót! s gyűl, foszol, felhőzik az
Örök csoda-ünnep; dob döng, hős istenül -
S lelép: és e sivár, izetlen és bolond
Játékot, mint világ-nagy-vállú óriás,
Földig lerogyva már s a döngő, dobbanó
Cudar komédiához élő deszkaként,
Tartja csikorgó csöndben, s reszketve, a nép!

1. VÁNDOR.

Igen, vagyis - ne éljek, ha úgy nincs! Az ám!

ÁMÓS.

Hah! s meddig? - S fájó csontjait kinyujtani,
Ugyan mikor taszítja végre fel fejét
A mélyből és tekint körül e szörnyeteg
Silány nyomóin: akiket aranyba vont
Egymást segélő, cinkos ál-cimboraság -
S a semmi-had, mely udvarolja a sikert,
S ügyest, ha aljas is - és a Történelem,
Halott gazok e glóriája, gyilkosok,

Zsarnok-fosztogatók, - mint írva: - „hódítók”
Díszmenete, kiket - ezt igazolva - zeng
Késői Nagy deákja s fest, mint hősokeket.
Amíg egy szót se kap a nép: e föld való
Építője, a hős: - Mikor tekint körül,
Mikor - s e bamba és cudar komédián -
S évezrekig csufolt, boldogtalan fején
Eliszonyulva, rántja rogyant vállait
E kerge handabanda, csődület alól -
S amíg a cifra szinpad ing s bomolva hull,
Roppan s megáll: a roppant, izzadó marok.
Emelkedett, derék s végre hangját lelő
Ajak víg riadalma közt, markolja meg
Az első „hős”-t, papot, kötélháncos királyt,
S csapja a többi avval, mint a bábokat
Lesöprik eggyel, ha a játszma végetért -
S mint dob - ha nem szól, vagy bután nyiszorg - hogy a
Kóc dől, nyivák játékot a dühödt gyerek!

1. VÁNDOR.

Ah! Jól imádkozol! Mondják, Ámós süvölt
Ilyesmiket. Nem hallottam, de gondolom.

2. VÁNDOR.

No! Még a végén is annak hiszed magad,
Apánk! - Olyan pásztor nem mindenütt terem!

1. VÁNDOR.

Óh! De lapul bizony, hogy ráhörrent a Pap!
Ne szólj, szám, nem fáj fejem: ő is tudja, lám.

ÁMÓS.

Ördög s pokol! - Mondd már, miféle ünnep az?
Mint macska forró tálat, úgy nyalod körül!

1. VÁNDOR.

Be furcsa ember! - Mondom, hogyan mondanám;
Hisz te csaptál szavamba. Im hát, röviden
S velősen a való - mert nem kedvelem én
A sok himelt szót, mint hallottad - és mi nagy,
Pazar, rendkívüli: az önmagára dísz,
Miként a nap s a hold, s - szóval, ez ünnep itt -

2. VÁNDOR.

Engesztelés dicső ügyének áldozat.

1. VÁNDOR.

Ezért a forró készülék; az óriás
Gyűlés nagy riadalma; észt s minden erőt
Feszítő munka, sürge láz és a sanyart
Föld száz javát utolsó csöppig, falatig
Igénylő áldozat - mely még a váz-nyomort
Is végsői kiontására hajtja: hogy
A rettentő dühű nagy Istennek szívét

Puhítná: ki nehéz kezével küld e vert
Világra száz csapást, duló hadat, nyomort!

2. VÁNDOR.

Ezért e párjára példátlan pompa, fény!

1. VÁNDOR.

Hét álló nap tüzel a krizolit, zafír,
Smaragd, berill, arany, papi mellvértéken,
Sulyos fény-harcban - és csendül a kábitó
Csengő a kékszinű s veresellő selyem-
Köntösök prémjén, az égnek mereszkedő
Kürtök harsama közt. Hét álló napon át
Lángol az oltár és lobog az áldozat,
Mint olthatatlan szerelem. A hús szaga
Kássia, nárdus és ámbra illatba fül,
S a bor verseng a vérrel. A szem szédül, és
A szó szárnyat bont: s mint a sas, szűken szabott
Rekeszben, repdes a rengő boltozatig,
S a márványló mélynek megint, s veri magát
Visszhangja! Majd utána - mintha istenek
Ülnének ünnepelni egy most-alkotott
Világot - int a lakoma! A büszke kedv
Nem fér a szívben el, mint a tűzben a láng -
S messze lobog s rózsát hint. A Látó, ki a
Királyi asztalnál jósol, sugár jövőt
Igér Jeroboám magvára - s a magas
Vigalmu rend, dülledtre rántva a szemet
A tálalás csudái s ín্যüket az íz
Olvadtt-élve, éljent habog, ami alatt,
Mint jégcsap, ha ereszt, dül fogán a zamat.

KARVEZETŐ.

Óh! Ugy mesélsz, mikéntha ez mult volna mind!
A lélegzetet is előre olvasod!

2. VÁNDOR.

Betűt se hallasz ám, mi nem szemig való!
Ki mozgató amott, mondta, bizomra, mind.

ÁMÓS.

Nyugodj meg. Így van - s lesz! Anyját se temeti:
Hogy bort ne nyalna, ünnep közt, Jákob fia!

1. VÁNDOR.

S a pompa-hét után, mintha a tűz kiég,
A szén: marad a fekete papi tanács:
S a tizenkét sereg fejedelme, s a had
Nagyja, s az Isten-háza kincse-öre, s a
Király sáfárja, a deák s az udvari
Népek, s nemzetségek és minden művesek
Elöljárói városon, vetett mezőn,
Ranggal nyomják az asztalt. Fő mélyén az agy -
S bordás nagy homlokok mögül a bő ajak

Törvény forrását önti. Így, egyéb között:
A büszke ünnepély, bor, illat, lakoma,
Hű markokba kapcsolt királyi adomány,
Messzünnen jött urak szállása, s rang szerint
Méltó diszelgésük fedőjeként - s az új
Márvány királyi lak költségei gyanánt,
Rovassék új adó! Mi majd pedig a hő-
Rém-, sáska-dúlta pór keservét illeti:
Hogy - üdvéért - e láng-napok szerint szabott
Iramban izzón itt a szent, nagy áldozat,
- Több papi dézsma közt - : olajra, magra, len-,
Gyapjú-, szőlő- s egyéb hozamra, valamint
Juh-, kecske- és bögő-baromra vetni kell
Uj tizedet! - S így csitul, csillapúl a bösz
Jahvé haragja s ér a nép derűt megint -
S lapul a locska zsémb, melynek semmire jó;
S a mindig sértődött: s marad hazugnak a
Szájas bolond, kinek gúny az oltári füst,
Ima, s Kegye, s zagyva népjogot s mi mást darál,
S törvényt - vagy vész-t: és nem történik semmisem.

ÁMÓS.

Jeroboám! Jeroboám! Halált hörög
A diadalkürtök hangja - s a megrakott
Asztalok dús paradicsoma: ravatal!
A szél, mely ünneped hírét viszi: ragályt
Hord vissza, tompa jajt! Alélt nép átka ül
A légben és a vak zajongók torkait
Tömő, tört inség sóhaja! Őrült király!
S még önkívületén tülökkel süketít
Az ész-csapó, zseb-fosztó Bűn! Óh, éj-pecsét
Az arcokon! - s a harsonás zsivaj mögött
A síri csönd! Szemem árnymozgást lát csupán
Már itt, s - még percnyi - esztelen veszett futást
A vérbolondító rémért: - óh hír, arany,
Rang! - és amit hallok: tánc és kisértetek
Csont-játéka! - Özönként omlik Izrael
Nagysága ormán! És ki vetne gátakat!
Szóm elhúny, mint vihar előtt a láng. - Elég.

KARVEZETŐ.

Óh láz és szent harag, hogy vered az eget!
S lehullsz ím: bús kényébe hajt a földi sors.

1. VÁNDOR.

Ámóshoz

Ej, jó öreg! azért ne vedd szivedre így!
Leróvod még azt a pár pénzdótot s juhot!

2. VÁNDOR.

Hisz kuporgat, ki vén, persze, megértem én -
No meg: kis bor, asszony - nem mind vén, aki vén!

KARVEZETŐ.

Ember! - de mondd csak - hisz, ha jól tudom, sietsz! -

1. VÁNDOR.

Hát - röviden -: s az izzószomjú, napszopott,
Vagy sáskafalta föld inségében, barom,
Zöld vetemény, gyümölcs, bor- és szövő-növény
Hiján, a forró ég dühén tönkig tiport,
S tizedre képtelen: azt pénzen váltsa meg
- A pénzdón kívül, - mint az kirovatik:
Vagy vettessék rabnak. - Mint mondom: ezt komoly,
Tudó ajak beszélte sor s idő szerint -
Mert nincs gyűlöltebb, mint a hírharang s hazug.

ÁMÓS.

Halljátok! Halljátok! - Pihensz, dögvész? Ugorj!
Siess, végezz! Másként ő áll beléd, a Pap!

1. VÁNDOR.

S az udvari sereg hadnagya - iszonyú
Szemmel kísért, s a legnyomósabb eddig
Kegyek kiáltó nagy parancs nyomán - halált
Liheg minden nyögésre, kit e nagy napok
Roppant javú, s a köz kívánta rendje még
Zsörtig is vetemít! Nem is beszélve a
Rosszvéru nyugtalanról - s orv hiénaként
Sivalkodó merésről: ki, míg nagy Papunk
Ülésben ég, izzad - önkény markairól
Kiáltoz s a palást uralmáról: minek
Csak leple a gyűlés, s köz-mázú, zsarnokibb,
Vasnyomatéka - zúgja. - És ha volna is
Ellenbeszéd - zajong - tolongó vélemény
Száz okkal épített érv-kártyávarait
Egy pöccenésnyi szóval ontja el a Pap:
Hogy Jahve súgja azt - ki csak neki jelent
Jót és valót: s eképp, az isteni tudás
Trónjáról, dölyföli, ki mást hoz, mint amit
Ő ejt s kíván: s hogy így csak játék a tanács
- Szól még a furcsa vád - s a szenthevű Ige,
Mellyel hitelve, száz sulyos határozat:
Ennen visszája s a nyomor és elnyomás
Marka: amely, másítani-kész kezek fölött,
Isten külön akaratával kérkedik.

2. VÁNDOR.

Igy volna bár: illet beszélni mégse bölcs!
Üljön a gyöngye csöndben; jőjjön, ami jön.

1. VÁNDOR.

Igy zajlik, ím, az ünnep, Izrael arany,
Nagy napja, s elhal; ám nem úgy, miként ami
Egyszerre hull, de - mint a szárnyas szárnya száll
Fönnről, leérteig repes, ha halkul is

Ütése: úgy, az égcsapongó nagy csudák
Esése közt, még új s új esemény-verés
Kereng, leng, az utolsóig: s eképp, a csönd
Szinéig, mozgó és dús minden mozzanat.

2. VÁNDOR.

S a büszke záró nap zengő zúgásu kar,
S méltó ütem gyanánt kicsendíti, amit
A nagy, merész dallam egészben alkotott!

ÁMÓS.

Merész dallam, merész! s a méltó vég! - figyelj!
Az angyalok zenéjén is túlzeng, bizony!

KARVEZETŐ.

Szorongok én: mit hoz tovább e lelemény!

KAR.

A képzelet, követni, már letört szegény!

1. VÁNDOR.

S az udvari próféták, kiket rangra kent
A nagy király, papunk, magas Amásia
Becsült tanácsán - és kik tápjukat s mi kell,
A fölségtől nyerik, hűség jutalmaképp -
Fennkölthevű, de jól latolt szavak során
Köszöntik a fő Rendeket az Ünnepeért,
Mely Izrael nevét új fénnel hinti meg,
S a sápadt írást forró vérrel tölti: hogy
Bővült a szent tized, a forma, hivatal
Hatalma, s - ehhez a káromló ajakú
Kóbor prófétát is vesztegre késztető
Tilalmat sem feledve - már szűz folttalan
Sugárzik a való erkölcs, hit, tiszta rend,
Emberre üdv s az Úrnak édes áldozat,
S nyugodt a szentség: hogy dicső papunk kezét,
Mely nyújtja azt, fertelmet freccsenő agyar
Hab-förmetegje már nem undokítja be.

KARVEZETŐ.

Mit mondhat itt a szó? - Kifúlt és megrekedt!

KAR.

De újjal s újjal tesz túl önmagán a tett!

1. VÁNDOR.

S a küldöttek sora s messzünnen jött urak,
Díszben, kigyúlva - s ezzel, íme, földet ér
Nagy ünnepünknek büszke íve! - rang szerint
Szólítva, sorban, ildommal köszönti a
Királyt, főrendeket, törvény-kezű Papot,
Dicsérve a gondoskodást, amit a vész
Had-árja, hő-aszály, s a sáska és egyéb
Felől hozott a bölcs tanács, a köz javát
Figyelve messzenéző ész, s a fontolás

Lázában: s amiért a nép - harangoz a
Nyelvét hálamisére rántó díszkövet
Ünneplőn, nyelt ital dús ámbraillatát
Füstölve - könnyű szívvel él, tesz ezután,
Hogy légbe libben, ím, a rém-okozta gond,
S kívánt a párna, ét, ital - s a nyugtalan
Hírholdót, lázbeszédűt is kitepte bölcs,
Atyás parancs: - És, így, az áldott könnyülés
Között, bizalmafüttve a király s a hit
Sáfárjai iránt - emelkedik a dísz-
Szóló igéje: mint előre írva, mert
Ezért jöhet ki számon, el sem mondva még,
Meghidd! - a harsogó, ezernyi ajku nép
Az ő szaván, mint egy torok, ajánlja meg -
Ha, mely imént kimondva, nem fedné talán
Az Úr-vezette állam büszke céljait -
A még újabb tizedet, dézsmát és adót!

2. VÁNDOR.

S így zárul a nagy ünnep: mi pedig megyünk!

KARVEZETŐ.

Menjete is! - Gyorsan!

ÁMÓS.

Még több adó! - Halál!

Még állsz? - Dús szó-csörömp! - Fuss! Ne is lássalak!

1. VÁNDOR.

Megyünk! Megyünk! No nézd! - Mi lelt? - Izgága vén!

2. VÁNDOR.

Hiszen ő kérdezett! - Ilyet se láttam én!

El ketten

ÁMÓS.

Hallottátok? Figyeltetek? Óh! Óh! Eszem
Nem mái, sem szemem. Láttam annyit, hogy a
Pokol zsufolt volna! S hallottam én olyant,
Mitől, ha hallaná, utjából a vihar
Kitérne! Ám ilyet nem álmodott eszem,
Szemem se látott. Óh! Emberi fül, ajak,
Hang! Hogy nem oszlik s hull a száj azon, amit
Forgat - s a légbe lökve, a szűz levegő
Szinte mállik! S a fül süketre nem dugul -
Vagy hány, mint döggel jól-zabált test: és a hang,
A hang kimondja - mellyel az isteneket
Imádjuk! Óh! Pezsgő-, forró, víg-eleven,
Közrothadás! Méregbe mártott almaként
Poklosul itt az is, mi jó! Beteg! Beteg!
Hajh, nyalka dög! Ég-arcú bűn! Hajh, cifra szenny!
Izrael! Júda! E világ nagy szőnyegén
Pőrén hentergő cédák! Óh! Szemem kisül -
S lelkem, nem bírva a gyehenna dolgait

Könnyülni dobja nyelvemre: s ez - ez pedig
Dadog csak! Átok! Óh, hogy a leg-, legmaróbb
Kimondanivalón, mely öl, vagy zúgni kel,
Nyög, elakad a szó! És elakad a test,
Ha tenni kell - és tenni, tenni, tenni kell!
Elég a hallgatás! És már elég a szó!
Mi már a szó itt - s mi egyéb itt! A pokol
Minden hatalma harsog, ordít bennem és
Tombol, s velőm tépve, s szivem szaggatva hajt;
Menni, rohanni, szállni! Merre? Merre? Hah!
Ottan teremni! Ott! S amíg tolong-szorong
A semmi falka, kit csődít a csábitó
Játék; s a pár, akit e csalba-falni hajt
A jóhiszem s az üdv - de hív hit égbe ér,
Ha ördög is miséz! - s az indító jel int -
S a mennyre hahotázó harsonák között
Az Urnak ősi, szent oltár-helyén emelt
Márvány- s arany latrok-barlangja csillogó,
Hivallgó lángja leng - és, bújja illatok
Között, sátán-vidámitó ál-ünnepén,
Káromló torkán épp ígére kezd e gaz
Pap: orron, szájon, fülön, torkon fogni a
Cudart! e fosztó, gyilkos, orv, silány csalót -
Kirázni a palástból, ott taposni, lenn
A porban! és vele a cinkos fajzatot,
A nép-szipoly, garázda, vér-bűnös kufárt
S herét: s a rettentő Istennek bús harag-
Viharzó lelkétől fütötten - e szerény
Hüvely csodás eszközként győzve-hatva, jót
Emelve, törve bünt - rendet teremteni,
Rendet! - S csak állok, állok itt, mint lebüvölt -
Vagy mint nehéz hevével forró két vihar
Között, mely egyberont, a felhő - és amely
Rekkentve, s forrva, s úttalan, s az ide- és
Oda kényén tépve: csak hangját ontja, az
Esőtlen, meddő, fülhasító harsogást!

KARVEZETŐ.

Fékezd a tengert, fogd meg forró habjait,
Ha orkán őrzöng! - Ó, Ámós! Még halld szavam!

ÁMÓS.

Csak halljam, halljam, halljam, halljam szavadat!
Olyat mondj, hogy ne halljak többé: s hallgatom!

KARVEZETŐ.

Elment s jön lelked ifja, Enan s Uzziel -
Mit hír nagyol tán: innen várjuk a valót.

KAR.

Arról, mi lesz, kavart amaz vad hírszelet:
Ám, ami lesz, nem annyi még, mint ami lett!

KARVEZETŐ.

S hadd lássuk, ím, e szélre mily esőt kapunk -
Talán reményt derűre még csikarhatunk!

ÁMÓS.

Reményt! Milyen reményt? Mihez? Mi enyhül és
Fordul, míg én - bohóknak olcsó élc gyanánt,
S magamra kínnak - állok és toporgok itt,
S mi omlik, ím, e vad nap, ördög-postaként,
Küldöttön csüggök, izzva újra s újra még,
Mint vén lotyó, ki mézként falja a mesét -
S mint kinek háza ég, avagy rossz dülja el
Javát, szeretteit, s ő szörnyű híreket
Nyel, nyel - nem mozdul: mint ki gyáva, vagy bolond,
Vagy ittas-bamba! Fuljon így fülem tovább
Veszteg a rémtől? Halljalak még, emberek?
Sivár beszéd! A sűnyi csöndben sunnyogók
Nyúl-jelszava: kinek a mindenáron is
Élés az üdv! Óh, hallak én! - túl régen - a
Tébolvig rég! - S mást is hallok! - Ég Izrael!
Reng Juda! Gerendái rengenek a dúlt
Honnak; asszony jajong, gyerek rí; vért zokog
A jók vert homloka; üvöltő, vad pribék
Korbácsa őrvöng; törvény öl, talár rabol;
Kiált a kín, a könny cseng, átok égre zúg -
S a föld, a föld megindul, bosszuért kiált,
Lánggal, jelekkel int: míg a nagyhangu, „hős”,
„A népnek apja” itt ül, itt, s a hírre les -
S reményt vár! S még? - mondod - még? - Eh, váljon a hír
Tűzzé fülemben, melyre én még figyelek!
S mintsem percig-lesnem reményed: jójjön a
Hétszeres vész akár - avagy önmaga a
Reménytelenség, tátott oroszlántorok
Dühével: régi lelkem ösztöne szerint
Ugrom elébe - s inkább úgy morzsoljon el
A balkörülmény, mint, e bárgyú fontolás
Során, a légbe lesve, mi jön új meg új,
S meddön magát emészttve váljon semmivé
Az erre-arra tánc, s üres szavak között,
Önundor és a tévely kínjait faló
Lelkem, mely lassan már felejtí önmagát!

KARVEZETŐ.

Nehéz, nehéz! A vertnek égő kínjait
Magamban érzem én - s mit tenni int a nap
S a tisztesség. Kelő sugár szab oly tudón
Reggelt, miként e nép s e rög szíven verő
Öreg szív érzi azt, mi ésszerű, jogos,
S kívánt a jóra. Ennek érvein hevült,
Hogy hallgattál, szavam; s megint, e változás
Kemény parancsa hajtva, szólt ellenkezőt,

S ma így bővíti, halld: Hiába-hullt derék:
Remény apadta; és ha Istennek nevén
Hiányt nem ejthetett, mikor e nagy Világ-
Mindent idézni kelt, a messze-fontolás:
Így az ember fia se veszt, (ím, vedd e dús
Példázatom, ki zúgsz, hogy enszavam fog itt
Helyén!) ha döntő tette szánva, mit a köz-
Baj, s lelke sarkal: méltón mérlegel előbb!

ÁMÓS.

Óh, zárulnak az utak - s minden út elér
Egyszer valahová! Fa ejti lombjait -
S akármi csínján is vigyed: befut napod
A perchez, amikor - lehetsz kimért, szilaj -
A rendkívüli vár: mert bárhogy is csináld,
Állnod kell egyszer az ünnepi, nagy halált!
De addig is, e mindent zárlaló napig,
A földön itt nem egyszer bölcsőbb a bolond-
Ösztön parancsa, mint - amely a rossznak így
Készülni nyújt időt - a bölcsen fontolás;
S a baj között, ahol - megülve bölcsen - a
Remény már semmi: ott az örület a bölcsesség.
Mely valamit hozhat! - S így, úgy: mit alkuszunk!/?
A játszma kész. A kör bezárt. A hallgatás
Vad napjai jöttek. Akartam: és amit
Akartam, azt tömi Isten ajkamra most -
Hogy, kínjain, kiáltva e nyűg ellen: így
Kiálljak: s mit megöl talán a nyúgalom,
Elvégeztessék! Eddig könnyű volt az út -
De, mint nagy szélfuvás növell nagy szárnyakat,
Csupán a lehetetlen szüli a Nagyot,
S - bár hull! - a hivatást-betöltő örömét.
Az igazi nem az, ki csüggve porba dől,
De az, ki bénító fagyán nem lankadón,
Daccal legyőzi az élet rossz álmait!
S mit sejtitek! Mikor a lélek úgy jajong
A szörnyűn: nem vigad vad kedve titkosan:
Hogy - melyre született - meghozta a vihart
Az Isten? Csillagot nem pillantok soha,
Ha nincsen éj. S bizonynal így rendeltetett
Meglátnotok: mert látnunk kell egymást, amíg
Szolgálni nem szólít a rangos, nagy Halál:
Ki volt, bár öntusái közt gyakorta hullt
Maga előtt, e vándor, Tekoa fia: -
Mint földi jártán, csöndje mélyeig ható
Idők vihanca közt, az égve szöktető
Bűnnek csipésén, hirtelen a vad vihar
Hátáról ordít és dönt ég-, föld-indulás
S a Mindennek nyögése közt, rongy trónokat
S tört gazokat gördít alá, mint köveket,
Száján robajjal: s enszavát hallja a nép

Zendülni végre, mint az Istent; hő s igaz
Ítéletül a rosszra! - Óh, barátaim,
Aki az Utra tér, csinálja végig azt,
Akármilyen is köszöntsön - és nem menthető
Az érv, amely halálvesztéllyel mérlegel
Tettet és nem szükséggel! Ezt mondja a vén,
Ki Istentől kavarva, e vad napokon
Lelke örvényébe került. De tiszta szél
Csap ki a forgatagból, új és tiszta lég,
És vércseppentő tűz. - Tolong a megrekedt
Ár: és mit tenni kell, méltó maga-szerint
Végzi e kéz már. Árny a tegnap és a gond -
S mellem telijében, az áradó erők
Zúgása közt, nem lát szemem, nem ért fülem,
Amint, elsüketítve belsőm, szól a kürt
Lelkemnek, s mint a kész paripa, horkanok,
Nem értve féket, intő, ingó gátaikat,
Csupán: hogy menni zeng a nagy Parancs megint
S lábam iramra áll, a jelt lesőn remeg,
S már csak sebes utam zenéjét érzem én,
Mint elragadt valóm nem rezzenve robog,
S a vérem ég, fejem forr és fülem körül
A magas ég szélárjai süvöltenek!

Elindul, majd a szókra visszafordul

KARVEZETŐ.

Óh, szárnyas, izzó lélek, büszke, szertelen!
Mulók közt, mint a tűz, szél! nem ember: Elem!

KAR.

A gyarló testből úgy szöksz, élve! Benned itt,
Porban, már a Halhatatlan uralkodik.

KARVEZETŐ.

S mint rab, vered e Minden csillag-léceit,
Nyughatlan! E világ, mint szűk karám, feszít!

ÁMÓS.

Fejem hideg, a lelkem, mint kristály, csukott.
Imént izzó tüze bezárt, kemény, nyugodt.

KARVEZETŐ.

Zárt ajkkal szorított szót gyűrsz ki, mint vigaszt.
Amit nyugtod beszél: csak még jobban riaszt.

KAR.

Míg zúg a szenvedély, meggyőzni vélem én:
Óncsöndü mélyein a Rém ül, feketén.

ÁMÓS.

Vad víz hajót: csak csöndbe-, mélybe-érve visz.

KAR.

De tenger, s vég közelg, hol néma, mély a víz.

ÁMÓS.

Megjön - mondod - hamar Enan és Uzziel.

KARVEZETŐ.

Megjön - való. - Mit rejt e kérdés, nem tudom.

KAR.

Örüljek én? Tán ez még fontolásra jel?

ÁMÓS.

Lássak most már mindent! - Itt állok az uton.

KAR.

Egyre kevesebb, kevesebb

A szó, amit lelek riadalmamban s a sors

Szorítása közt, bár a hitem

Végvárába szorulva,

Zászlóként tartom én a reményt,

Dúlt-selymesen

És sebesen -

Míg körülöttem a baj csörög,

A nagy halálnak diadalma,

S a jó, mint csüggő had tántorog,

S jajgat a hír eszelősként:

Ám én, felmeredve, hitemben, semerre se nézve falán,

Lengetem ím

Még szavaim:

Ne adjuk meg szívünket önként!

Dacunk állja, amíg lehet -

S ha elnyom a durva hatalma talán,

Igaz vitéz hulljon a tornyon.

Mert e világon nincs semmi merész, csuda tett, amit

Meg ne tehetnél,

Hiszen, ami érhet: csak a halál -

S Nagy Gazdánk ennek is, ennek is ura, hidd!

És ha kitartsz s úgy

Dönt le a vész:

Bevált kapitányként ülsz majd nem-ingó tornyon,

Te még -

Időtlen időkig bátyatartója: derék

Példának, a vitéz-

Halálnak rangján.

Óh, fönnen becsülöm én a merészt: ám majdnem egyenlő

Dicséret

Illet bajban-okost, eszest,

Ki kerüli a vészben

A szükségtelen kihívást;

Mert nem játszótere ez a világ

Szemtáttató, meddő bajnoki-csíny-mutatásnak -

A cél: a magasabb, jobb, igaz élet;

S csak ami ezt

Szolgálja: derék -

S ezt víva-védve kór, elem, s önfeledt tengés, vak örület
Ellen: nagy és kívánt a büszke tett
S a szív merészsége így erkölcs.

Ezért reményt
Kiáltok én -
Bár támasztott a sors zengést, rettenetet,
S mind szűkülőbb, szűkülőbb
A kör már,
S a szükség előtt visszavonulóban, egyre jobban
Némul a pör már
Számon: és lassan magam sem látok egyebet, csak amit
Födött eddig fontoló eszem: a magahitt,
Vakmerő kirohanást -
Ám utolsóig állja a harsanó habot, szelet és gőzt
A roncsan az úszó,
Míg rémmel, reménnyel teli,
Billenő, illanó deszkát, ugorva, eldob -
S kerge-kavargó száz lehetőség közt
A tenni-szorult,
Míg bírja, mérlegeli,
Melyik lehet jobb.

Mert lassan, lassan dobog, dobog
A tettek perce, érzem én,
A Nagy Riadás közelít,
Felhők, mint seregek száguldanak,
Óriás villám az oldalukon,
Robognak mind mennydörgőbb morajok
S Észak s Dél elüvölti a jelt -
És trombiták és jajok közt
Megindul a világ
És megállnak a vizek és futnak a fák
És bőgnek a szelek és nyögnek a szárnyasok
S az egek sírnak, mint a gyermekek
S a mélység megnyílván süvölt -
Mert Isten leszámolásra kelt
És elítéltetik a föld,
A beteg
És bűnös és poklos és hazug -
S a vertek, a jók közt, ölt hadu sok közt
Mint tanuk
Hivatnak a kulcsolt-ajkú proféták.

És tarthatsz juhot, kost, szamarat,
És tarthatsz házimadarat,
S ami hív, hogy, tartani, zárd -
De nem tarthatod társul a sast,
Mert várják az egek árjai,
A felleg utána kiált,
Az idők nagy vizébe hajtja a Lélek.
Óh! s ahogy néz, néz még a szemem,

S még szól a szád, a jóra őrként,
Mely úgy zeng itt, sohse szundít,
Mindjobban eltűnsz, mint Rejtelem, -
Óh Ámós! - S bocsáss meg a bohó vénnek!
De ha parancs, hogy tenni futunk:
A szív parancsa emberi bűnk,
Mikor megy a Jó, betölteni a Törvényt!
Mert más világért vagyunk itt,
Kisajtol és tapos a szent Kény -
S társa itt, e földi mellben:
Ég a belső, mint sebes tűz,
Lehántva a húst is, ha szembe szegül,
Minden ellen, magad ellen -
Megigazulni a jövőnek
Magad is vívta, szebb, messzi rendjén; -
Kegyetlenül
Hajt a lélek e földön!
Nem fogsz meg szelet, nem fogsz meg eret, szent emberhevet, mit örök, örök útja von!
De nézd, de nézd!
Mint kit hátul hajtó ver s űz,
Egyedül
- Ne fojts meg, izgalom! -
Emberünk iramodva amott jön!
Uzziel sietve közeledik

KARVEZETŐ.

Uzziel! - Óh! - Nevetni fogsz e vén fejen,
Ha mondom - ez - de mégse - tán még jót jelent!

KAR.

Száguld, mintha elkapni szállna, irígyen,
A hírt: mely előzné, hogy ő lepje fölünk!

KARVEZETŐ.

Mi az, mit hő parázként oly sebbel hozol,
Hogy, rázva, mintha dobni vágnál lelked is?

UZZIEL.

Óh! Szörnyű! szörnyű! óh, jaj! - láttam! - iszonyú!
Hogyan - nem is tudom - ti is - nem bírom - óh!

KARVEZETŐ.

Ember! Beszélj! Mi az? Mért állsz meg hirtelen,
Mint ki csudát figyel, rettentő jelenést?

KAR.

S mi villám-kéz szegzett a semmi-légre: hogy
Szád elhal, s mint két szeg, mered halott szemed?

ÁMÓS.

Mondj bármit! - hogy haddal jön az ördög maga -
Mosolygok s így szólok: mondj már ijesztőt is!

UZZIEL.

Ördög s pokol jöhet: s jó férfiszív vidul -
S mint lányszem, cseppen el, ha drága társa hull!

KAR.

Hisz társ hulltán szenvedjük - élve - a halált! -
Bús nem-levés: nincs annak számára, ki nincs.

ÁMÓS.

Bölcs példaszó - ha lesz idő ilyenre még
És kedv reá. - De mit beszélsz te? - Hol Enan?!

UZZIEL.

Ott, hol amaz, kiről előbb a példa szólt -
Melyhez ég, hajh, időt hoz, ha kedvet nem is!

ÁMÓS.

Reszketsz s dadogva raksz titokra új talányt!
Lelkem feszít s e nap. Szólj végre érthetőn!

UZZIEL.

Halld hát: káromlóként, kőszítva hullt imént -
Óh Ámós! szód-nevelt hű társad, mint fiad!

KAR.

Óh!

ÁMÓS.

Enan!

KARVEZETŐ.

Eldobtad tűz-híred: jaj, hogy ütött szíven!
Bárgyú remény: bolond vén álma! Hullj, hitem!

ÁMÓS.

Enan!

KARVEZETŐ.

Válj porrá, föld, amíg fúltig nem nyel a szenny!
A Mindenben, így még szánó híred marad!

ÁMÓS.

Hivalgtam: érc vagyok a bajra - de az, ím
Lel résre, ahonnan megingat! - Óh, Enan!

KAR.

Hajh! hogy tudjuk a törvényt - lelkünk nagyra-szánt:
S reszket a rög bennünk, mint az beteljesül!

ÁMÓS.

Enan! Világomlás! Óh! Első elgurult
Kő te! Utánad trónok jönnek, istenek!

UZZIEL.

Poroszló fogta el - s úgy verte ott agyon
A vad, bérelt sereg. Alig futottam én.

ÁMÓS.

Enan! Trónok hullnak, sorsok és csillagok
Veled! S Isten szája dörgéssel mondja majd
Igazad - s egy világ vad pusztulása közt
Idézik reszketőn elölt ajkad szavát.
Süket, vad zsarnokok iszonyú vérbűnét,
Kik szüntük percéig, kihíva vakmerőn,
Hű prófétavérrel vélték elfojtani
A tetteik nyomán száguldó végzetet!

KAR.

Megáradt az idő, s jaj, vér van a habon!
Igy gyujtsz most, holtan! - Élve: lágy szó, fájdalom!

ÁMÓS.

Óh, próféták vére! Óh, Ábrahám igaz
Vérének vére! - Ó, Mamré mezői! Nagy
Béthel, roppant Horeb, óh, zengő Sinai
Szentje! Megtört szövetség! Óh, hiába-út!
Isten nagy lángjai, Egyiptom letörött
Zárja! Óh, nagy csudák, jelek, szent oltalom,
Nép és cél! Óh, Juda! Óh, Efraim! - Mi bős
Átok feküdt rád, mily vakság, vad bűvölet,
Hogy a mocskot, mely öl, mint társad, enszived
Szorongatod: míg Ő, ki tart és nőttödöt
Akarja, mint hajtó vadonban a vadat,
Úz hasztalan, javaddal, s mint reménytelen
Szerelmes! Sőt, a jót, ki - nem hagyván a Nagy
Magadra mégsem - féltő, szent üzenetét
Kínálja, csüggve: mint örült a tápadó
Kezet, azt is bolond-dühödve zúzod el!

KARVEZETŐ.

Jaj az elvetemültnek! És jaj, jaj nekünk!
Nem nézünk aratásra, mint bűnt s bűnt vetünk!

ÁMÓS.

Jaj, Samária! Jaj, Juda! Jaj néked, óh,
Ki üzöd a prófétát, s azt mondod, valót
Ne zúgjon, csak ami derít! Jaj, amikor
A szót nem értő gög rovása túltelik
S a küldöttét hiába küldő türelem
Fölzendül, s a haragnak zörgő fegyverét
Kirántja! Jaj, Zakariás vére! s szelíd
Enan! Tüzes pecsét a levelen, amely
A nagy Sorsot zárja! - Bár még jön üzenet,
Gonosz, te, jön: Ám azt a vágtató halál
Hozza - s a száj, melyen szól, a kardvillanás,
S amin száll: magvaid is elsöprő hadak
Viharja! Mert ég, föld megrendül s nyomorult
Polcod reccsenve dől - s míg bűnöd éktelen
Förtelme közt heversz: rab- s szolga-kéz rakott

Palota pompáid s gőg birodalmadat
Emelve helyből s megkavarva csúfosan,
- S magaddal, rongy gyanánt - semmibe fújja a
Szélvész hangján süvöltő Szó, mely a szelíd
Küldött száján füled se mozdította meg!

KAR.

Jaj az elvetemültnek! És jaj, jaj nekünk!
A bűnt nyögtük - s mint annak társa, szenvedünk!

ÁMÓS.

Óh, választott föld! Szentje-vére-ítt rögök!
Istennel zúgó templom: rút bálvány-pokol!
Óh, vért csitítani szánt: vérívó pap-sakál!
Nyűtt inség végső csöppjét tékozló nagyok!
Elvetemült zsoldos, istentelen király!
Óh, intő multak, óh, hit ősi ormai -
Mint zajló hangyaboly, csúf bűnnel hemzsegők!
Óh, próféták, jelek, hiába-szólt dicsők,
A rettentő Isten haragja viharát
Hatalmasok fülébe bátran harsogók!
S óh Efraim! Óh Efraim! - S maga e kéz,
Utolsóid közt is szerény, hányszor kívánt
Összébbterelni, féltve, mint szárnyas raját,
Ha baljós jel lobog: de gőgöd nem figyelt -
Hogy kedve töltve, jobban dúlhasson a vad,
Ki elbízott tüzében így kitört megint:
S a kedves, áldott, drága, hű fiak közül
Im, ott fekszik a legkisebb, akit megölt!

KAR.

Ott fekszik a bátor, tiszta és derék!
Hitvallók véréből mikor lesz, jaj, elég!

ÁMÓS.

Hogy száradjon a vér, melyet a született
Föld első szemrebbenése óta a Kény
Ontott a jók szivéből, mind, mind fejedon,
Prófétagyilkoló! Rút emberförtelem!
Pokol dúvadja, mely kibújt: hogy - a Gonosz
Cseléből - büszke-fönn, maga a címeres
Igazság őreként, tiporja itt az Úr
Hű szentjeit! Enbűnöd legyen gyilkosod!
Kifolyt vérük dagadjon alva torkodon
És fojtogasson! s a sikongó félelem
Riasszon enfiadtól s űzze álmodat,
Mit hagyna a hiányzó lelkiismeret!
Óh, átkozott a kéz, amely a hű, igaz
Kiáltót irtja: hogy növelhesse a bűnt!!
És átkozott a föld, hol hull a gyógyító -
Hogy poklosságában heverjen a beteg!
De mit az Éj koholt: reggel kitárja azt -

És nem marad a rossz, akármi fogja, nem:
Mert, hol dögén fetreng a bűn, hogy égre csap
Bűze, s kéz nem segít: ott Isten angyala
Zendül a vadra: ki, a sárt ölelve, és
Magát rohasztva, zúz emelni nyúlt kezét,
Bolond-gazul! Közéig orvosod, Izrael!
Napod jön, amilyent nem értél soha még!
Sorsod: melyen könnyez a düh is, amikor
Pillantja, mint riadva üzött látomást -
S ahogy rettenve nézi rebbenő szemem,
A forró messziből suhogva vágatón,
Mint fővő vést, amely, kialvó fényű nap,
S rémarcu felleg éjén mindjobban dübörg -
A rádközelítő isten-ítéletet!

KARVEZETŐ.

Az idő táncába-zúrébe hulltam, ím,
S már fül a szó, a szó! Kinyujtom karjaim!

KAR.

Óh! Percnyi csöndet! csak míg egy fohászt sugok -
És elnyelnek kába zúgással e napok!

*Egy bétheli ember, nem oldalról az út felől, hanem Ámós háza irányából, a háttérből
váratlanul berohan*

BÉTHELI.

Emberek! Szerte! Gyorsan! Ki amerre! Mind!
Fussatok! El! El! El! Percig se várjatok!

UZZIEL.

Ah!

KARVEZETŐ.

Mi ördög állt beléd, ember, hogy így süvöltsz!
Fussunk? Mitől? - Mi ez? Miféle örület?

BÉTHELI.

Az Isten emberét - szólj, - hol lelem - beszélj!

ÁMÓS.

Itt áll, ha Istenünk e szóval hívja még.

BÉTHELI.

Óh, Ámós! Sorsod int amott! Halál! Halál!
Poroszlók pora, mely fönnngöndörül s közelg!

ÁMÓS.

A sorsom int! Ugy, úgy. - Sokáig késtem én! -
No, s mondd, mi az, mire a végzés így dörög?

BÉTHELI.

Füled gyalázza szóm? Óh, Ámós, ne kivánd!

ÁMÓS.

Hisz félig vádat, ki tőlünk titkolja ám!

BÉTHELI.

Halld hát! - Istentelen, templomtörő beszéd
Vádja - s törvény-, szokás-szentelte áldozat,
Szertartás, rend, kegyes hit ellen kapdosó
Körmös szók vétke; nyílt és izzó lázítás;
S az Isten-szó bitor igénylése, koholt
Vad elme-rémeid hittetésére: hogy
Prófétának véljen a könnyű hit - holott
Csak nyugtalan, kóbor s a feltűnést leső
Dologtalan vagy, és az olcsó szenvedélyt
Semmittevők erében felverő bolond -
S képzelt jogok örvén, s a főpap és király
Ellen acsarkodó hatalmi szomjban és
Hiú dühben, melynek erkölcs, gátja nincs,
A falkát véres - óh! - de int a perc! - Elég!

ÁMÓS.

Nézz félre, hogyha int! - Tehát: „véres” - no még!

BÉTHELI.

A falkát véres ármányodra forgató
Zsarnok merénnyel, a trónig leső cudar
S népáruló -

UZZIEL.

Hagyd! - Hogy nem foly sárrá a Nap!

KAR.

Óh!

ÁMÓS.

Latrok hajszojják az igaz szegény fiát -
S a jót szent célba űzni, így zihál a bűn!

BÉTHELI.

Ámós! - - -

ÁMÓS.

Óh, zengő csahosok, ti! Körbe, körbe! - Mit
Szorítsz? Ugyis feléd csapok - egyetlen Ut.

UZZIEL.

Szédülök! És - honnan - ki jön? Szólj te - beszélj

BÉTHELI.

Béthel, Sion tisztje, s a fegyveres tömeg.

KAR.

Béthelnek tisztje! Oh! A bosszú lába gyors!

UZZIEL.

Hiszen nem Izrael: Judának földje ez!

BÉTHELI.

Egy abban Judea és Samaria, egy -
Hogy Ámós vesszen. - Ember! Nincs idő! Eredj!

ÁMÓS.

Óh, tűzbe öltöznél! s aranyba, mint a nap,
Sorsom hirnöke te! s kürtként riadna száz,
Míg velőm táncol és zúgó fülem reped,
Hogy menni intsz! A fényes Isten hangja szód,
Mely zűröm éjéből, ím, tette, tette költ.
Hallod, vén szív? Ó! Ó az! A Nagy Szó süvölt!

BÉTHELI.

Önkívület ragad. Hisz értem. Ám elég!

KARVEZETŐ.

Vérem dermed - s te állsz! - Itt várnod esztelen!

ÁMÓS.

Most, most kísértsd, te, vén kar, - és te, újra hív
Sugallaton feszült száj, s a Mindenható
Hatalmán izzó lélek, élet-és-halál-
Kihívó végpróbádon: melyik az erős:
Az élők nagy törvénye, az isteni rend,
Erkölc, igaz, jó, mely visz, te roppant Világ,
S emel a porból egyre, óh, emberi sors -
Vagy anyja, a sötét-foganta, durva Kény,
Hazug hit s butaság, miben csak teng a lét,
S pusztul? - De harcunk égi végzést nem kísért,
Csak ensorsot - s ha győzünk: az isteni győz;
S hullván: nem a jövő s a szent, nagy Élet - ám
Ámós csak egymaga - ki bukik a csatán!

BÉTHELI.

Hallod! Fegyver csörög, zörög! Fuss! Ég veled!

El

KAR.

Isten!

KARVEZETŐ.

Veled halok - dehát ez az egész? Eredj!

ÁMÓS.

Megyek. Ne félj! Megyek. Ha tábor állana
Lángokból is élém s nem hús, mely születik
S meghal. Türelmem ína reszket. Rohanok.

Indul

KARVEZETŐ.

Ember, megállj! Óh! Itt Bethelbe tart az út!

Megfogja

ÁMÓS.

Eressz, hallod! Hogyan? Bethelbe? Jól tudom!

KARVEZETŐ.

Halál les ott reád, Ámós! Emerre menj.

ÁMÓS.

kitépi magát

Megyek. Ne félj, megyek. Hagyjatok! Megyek én!
Halál les ott? maga? Hát jó, kihívjuk a
Sárkányt! Megyek. - Szavak vak vihara alatt
Csüggttem - s dörgött a száj s dőlt belsők zápora:
S fõm szennyel mosdott. - Ámós! Itt vagy? Még te vagy?
Megyek. Hogyne! Megyek! - De merre lépek én,
Koporsók ugranak, mint kő nyomán a hab -
S csobbanásul sikoly, mely a beteljesült
Sorson süvölt. - Megyek! - s lábam nem fogja már
Intés, emberi szó, - mint hegyről leszakadt
Köszirt, rohan. - Megyek. - Oh indulás-idő!
- Mint vízeké, mikor kürtöl az olvadás
S a próféták rohannak. - Hallod?! dobog az
Istennek dobja - s a rettentő számadás
Terén állnia kell ott a sáfárnak is:
Hogy, mint tudó, intsen gazok bűnére, kik
Szavát fittyentve vették - s a vádpontokat
Látása-szagatott szívvel hitelje meg,
Ha kérdezik! - Megyek. - Nem harc ez már! - S ha az
Imént csukott ajak zuhog ma: tovatűnt
A prófétaidő! - Básán szüretje ez!
Sión rőt napja! - és duzzadra telt nagyok
(Kény-ólma-nyomta s kintől izzó nyugalom-
Nyarán) csontig kiszítt szegénység nedveit
Halál kádjába öntik! - Óh, megyek, megyek! -
Vérragyogású, lázas ünnep! vak-kevély! -
Hajnalt vár a dőzsös bolond: s lehull az éj!
El

UZZIEL.

Ámós! Ámós!

KAR.

Óh!

A kar kis ideig zavartan bámul Ámós után. A távolból hallatszók fegyvercsörgésre szétfutnak. Kis idő múlva fegyveresek csörtetnek be; körülkutatnak aztán elszélednek. Egy idő múlva a kar óvatosan, egyenként beszállingózik és összegyűl, Uzziel is köztük.

1. PÁSZTOR. *Óvatosan előjön.*

Elmentek. -

2. PÁSZTOR. *mögötte*

Psz! Csak csendesen -

3. PÁSZTOR.

Talán -

4. PÁSZTOR. *suttogva*

Itt lappanghat egyik.

1. FÉLKAR.

Körül, körül, óvatosan
Figyelj körül.

2. FÉLKAR.

Amarra, amarra! Benyelte a köd
Valamennyit!
Hajh, lélegzeni, lélegzeni
Megállj, te láb
Egy keveset. Sok volt a
Sok volt a rohanásból.
Óh!

1. PÁSZTOR.

Csönd!

2. PÁSZTOR.

Csak a csengő csöndül, amott
Messze -

1. FÉLKAR.

Mint beteg élet, mely lefelé, lefelé hajlik a földhöz
És magánkívvül, mélán mereng,
Bucsút mond félboldogan s fél-könnyben itt e világnak,
Amelyre
Nem vágyik szíve mégegyszer.

2. FÉLKAR.

A szív-megölő tánc, mondhatatlan örület
Után, amiben éjt-nap gyötörten remegett
S amelynek végén, mint anyakéz oltalma, áll
Elébe a lét görcseit elsimító halál!

1. FÉLKAR.

Mert könnyű-csekély a halál, ha nincs más, csak a te
Ügyed, ügyed!
Leszámoló,
Nevető-józanult, gúnyos-szájú búcsúzás!
Óh! de bekapcsolt a nagy
Sors: s azokból, kiket itt csüggve-remegve féltsz,
S kinjaikon szíved csupa seb:
Te vagy
A legkevesebb!

2. FÉLKAR.

Óh, láb, mint óvakodsz!
Azt mondanám: állj ki elébe a vésznek,
Mit csörögve, kígyóként, a homály bokraiból hoz a kard
Feléd:
Ha nem tartana létben az érted nyugtalan
Szív: Isten szentje, akit benyelt a
Rettenetes terek csendje. Óh, a jövő iszonyú, s ami van
Sötét!

1. FÉLKAR.

Érbe, vérbe kötözve, belé - s mint
Lábához zsinegeit ideg, mely,
Lépteivel, szaggat, jajdítva tagjainkat
S szívünket a vad rohamával rántó véggel -
Míg láza kihívja az Ismeretlent,
A háborult vér iramában, az Isten-
Fuvallta indulat szelei közt, a Jók
Harcán: hová - mint bús, agg oroszlán nagy, utolsó
Prédájára - forró éhén a szent zsákmány-ragadozó-
Lánggal üldözött
Elment!

2. FÉLKAR.

Mellem zihál s az előbb ijedelme-emelte szív, s megáll,
Mint ki szemet
Mereszt hirtelenül előtte jelent rémre. Elment: s vele
Valami
Elkezdődött! Mint vízgyűrűk, kavarnak a vad áramok;
Karjai
Felkapván kábán - viszi végnélküli tengerre ki
Tört lelkemet
A rettenet!

KAR.

Jaj, elment, egyedül, előre, előre, vad-gondtalan,
S elnyelte a bizonytalan
És megnőtt a vész itt és emelve minket, sodorva lohol,
Part, hajó sehol.

1. FÉLKAR.

Miféle szörnyűség robog, szakadoz le még: hol ez csak a kezdet!
Iszonyodom.
Hátamon
Érzem, s a térdem, ím, rogyadozva reszket,
Mint fa a szélben,
S agyamon a döbbenet;
Valami jön,
Megindult: s aki tartana, tovalett.
Meghalt a világban a remény, hit, bizalom, csuda-tett
S az öröm.

2. FÉLKAR.

Túl az önkívületen
Táncol és bódul eszem,
Gerincemen a borzalom,
És a riadás ráz, mint előlte előtt, rökönyült állatot
Oka-nem-tudott
Rém: minden ízemben
Fut tova bennem!
Óh, hogy bírom ki! mi jön, mi szakad ránk: milyen iszonyú
Hatalom?

KAR.

Óh, emberszív s elem,
A föld s rejtett-magunk
Szövetkezett,
Túllátva e valón,
Vajúdva s majd elhalón,
Mitől, nem értve, riadunk:
Valami vad, veszett
Titokban!

1. FÉLKAR.

Vészt érezve, vészt! -
Szívem hűl, inam elhal alattam!

2. FÉLKAR.

Óh, nézz oda! Nézd!

1. FÉLKAR.

A nap!

2. FÉLKAR.

A nap!

KAR.

Kilobban!

1. FÉLKAR.

Mohó sötét harap
Belé:
Hogy ne lássa többé bűnös szemünk!

2. FÉLKAR.

Vagy húny a borzalomban -
Nem bírva nézni, ami jön, s ami itt van.

KAR.

Jaj, jaj nekünk!

1. FÉLKAR.

Vörös tállyog bolyong, majd semmisem.
Elmerült, mint buborék a vizen!

2. FÉLKAR.

S mint akinek, viharban, sátrát viszi a szél,
Alél
S reszket a mindene-hagyta lélek, meztelen.

KAR.

Óvj, Istenünk!

1. FÉLKAR.

Az ég nem bírja és mi kibírjuk íme hát?
Isten nem küld halált,
Mely mosolyogva vált
És pihenés és nem büntetés:
Hogy élve szenvedjük át

Itt: mit a nagy Lét maga sem nézhet már: a Csudát
S az Ítélet iszonyatát.

1. FÉLKAR.

Óh, vakon kavargunk a porban!

2. FÉLKAR.

Éltünk? Volt a tegnap? A ma? Hol van?

KARVEZETŐ.

Az ítélet eljött.

KAR.

Az idő betölt.

KARVEZETŐ.

Hullunk szanaszét!

KAR.

Az ég elfödte szemét.

KARVEZETŐ.

Szívünkben a félelem.

KAR.

Erőnk, velőnk nyugalma tűnt dúlt.

1. PÁSZTOR.

Óh! A föld!

2. PÁSZTOR.

A föld!

3. PÁSZTOR.

Megindult!

KAR.

Jaj! Kegyelem! Kegyelem!

3. PÁSZTOR.

Táncol, inall, remeg, ing, tova fut velem,

Dől, imbolyog!

4. PÁSZTOR.

S feltűrődik, hasadoz, szakadoz, mint a habok!

5. PÁSZTOR.

Örvény tátong mellettem! Zuhanok!

6. PÁSZTOR.

Mordul a mély!

1. FÉLKAR.

Urunk, segélj!

2. FÉLKAR.

Gyámunk a vészben!

KARVEZETŐ.

Hogy feszül, reszket a hegy

Rettenetes remegésben -

Mintha egy
Óriás nyomná iszonyú mellét kifelé, kifelé s szétnyitott
Karjait,
Szabadulni - miközben
Rendül a rengetett
Föld - s a pattanón kifeszült s menekülni bősziűt erő
Nyomásain
Szétrepedő burok börtönnyilasain át
Sivít
Heves lehellete s vérlánggal felgyűrűz,
Mint a tűz!

1. FÉLKAR.

Élünk mi még? Vagy rémálom? Élhet az, ki ilyet él?

2. FÉLKAR.

Hullámzó föld visz, rőt éjben, égő hab fényeinel!

KARVEZETŐ.

S mind vaditobbban hórren a mély -
S a kifordult hab-orom
Meredélyén,
Mint kiborult edény vize, ömlik a
Ház, szálfá, barom,
Ember alá
A hirtelenül nyilaló réseken átütő-haló-
Láng-
Kivilágította, vad éjben,
Míg hajlik, zajlik a föld föl és le
Remegőn -
Mintha a tenger-elöntötte, végitélet-nyelte világ
Néhány élője menekülne a végidőn
Iramodva, égő hajón -
S nem lelvén menedékre -
Csak mit a szisszenő, zizzenő, hadaró habözön nyit -
Hátrahagyva a tomboló semmit!
Óriási dőrejjel meghasad a föld

1. PÁSZTOR.

Kezedben vagyunk!

2. PÁSZTOR.

Irgalmazz, Urunk!

KARVEZETŐ.

Le a földre, a földre! Mind! Ki amerre van!

3. PÁSZTOR.

Lapulj le! Bujj le! Szorosan, szorosan!

4. PÁSZTOR.

Óh, itt a mély!

5. PÁSZTOR.

Ott az éj!

1. PÁSZTOR.

Itt a baj!

2. PÁSZTOR.

Láng- és tűz-meredély!

TÖBB HANG.

Jaj!

Csend, azután lassan feldereng

1. PÁSZTOR.

Óh! Amott ni!

2. PÁSZTOR.

Kicsap!

5. PÁSZTOR.

Mi?! - Óh! Mi?

3. PÁSZTOR.

Nézd! Nézd! Ég Kelet!

4. PÁSZTOR.

A fény! A fény!

KAR.

A nap!

1. FÉLKAR.

Töröld meg szemed, töröld meg szemed,
Mint ki letörült valamit színén,
Ami volt.

2. FÉLKAR.

Nem lehet.
Holt a holt.

KARVEZETŐ.

Jaj, ha a szent harag láncot old!

KAR.

A föld meghervadt. A ház sorba omolt.

KARVEZETŐ.

Pusztá minden.

S a csendben

A vész: -

Mint örült anya, ki láza-hülve, kimerülve pihen
Gyermeke mellett, akit

Megölt,

Hirtelen -

Alszik, alszik, a pusztított

Házak, kiborult fák, szaggatott ölü föld

Mögött, - s magad, magad: ki álmodva jársz,

Beszélsz:

Hogy vagy itt, még élve és szólsz: nem tudod!

1. FÉLKAR.

Nagyra hívta, ím, Isten, nagy próbára szívünket,
És mi a zord vérszből érdemtelenül kiverődtünk,
S most álmodva megyünk s nem merjük hinni, hogy élünk!
Szívünkön hideg ül és szánk kérdezni se bír még,
Mit végzett keserű kedvén e lidérc-tüzes éjjel,
Háborodott elemek dühe közt: mit ránk hoz az Isten,
Hogyha az embernek kicsi jóhoz már füle nincsen.

2. FÉLKAR.

S mint iszonyú árból eszmélni hivottban az emlék,
Éjbeborult percekre legelső kép a világból,
Im, te merülsz fel mélyemen: Isten szentje, te, hol vagy? -
Óh, ki palástod rántva futottál száz sereg ellen,
S mint ki hajóra ha lép csak: a szél s tenger hada indul -
Megmozdult teutánad a roppant hangú világ is
Mint haragos társ: hogy kelteddel húzva a kardot,
Áradjon ki, nehéz kézzel pártolva a harcód.

KARVEZETŐ.

Minden megváltozott már, a
Hangom, a hangom
Is: mint ami újjászületett élve-halálban,
És szívem a rémek után reszketve, s keserűn is, ujjong,
Mert megszólalt az
Elrendelés -
Melybe látva, zúgta itten Ámós, égve, szavait
Egyre: és
Hahotázott a bolond: s mi igazolja, itt van, itt,
A porban!
S a többi még?
Óh!
Ne ámulj, ha aképp
Állok itt, mint diadalban -
S verten bár és szoruló
Szívvel, a Hatalmas kezétől, de titkon
Itt nyom: -
Valami szent-rettenetes robbant e világrendítő-szavu szitkon!

1. FÉLKAR.

Gyors-nyilalva, élve-halva,
Halva-élve:
Hajh, miféle változást
Végzett a Titok velünk
Hirtelen,
Hogy szavadra szót cserélve,
Nagyot várva ébredünk -
Bár a mélyre
Térve, élve bennem, ott ül, ott a félelem!?

2. FÉLKAR.

De nézd: ember! ébredés! - Mintha elmúlt volna, és
Ujrateremtve látnám:

Üzenetet
Küld, íme, a világ!
Ott jön - amott ni!
Hát az élet élet megint
S az ember, a most született -
Im, jön, szétekint,
Szemmel ragyogni
Ujdonat új tereken! -
Vándor! Mi hír, messze, közel? mondd sorra, el
Mind
Nekem!

Vándor jön

KARVEZETŐ.
Köszöntlek! Óh, mi hord itt, e roppant időn?
VÁNDOR.
Rokon gond. - Alig hagy szólnom a döbbenet!
KARVEZETŐ.
Nem mondsz újat, mi tölt. Mi is megértük azt.
VÁNDOR.
Nem! soha lény, mióta áll e régi föld!
KARVEZETŐ.
Hogy nap húnyt, nyílt a mély: ez nem kis ritkaság.
VÁNDOR.
Ahoz, mit értem én, ez olcsó semmi még!
KAR.
Csudákba fúlt szívem bámul: mi több jöhet?
VÁNDOR.
Meghalt Jeroboám, s Béthel nagy Papja, halld!
KARVEZETŐ.
Nagyot mondsz, ember! - Óh, de hal más ember is.
VÁNDOR.
S Izrael minden főbbje! Egy csapásra mind!
KARVEZETŐ.
Óh! és hogy vesztetett annyi erős együtt?
VÁNDOR.
Az Isten embere, Ámós keze nyomán.
UZZIEL.
Álmodsz te! Ember! Ámós! Hogy? Ő ölte? Szólj!
VÁNDOR.
Nem ő és mégis ő. Szememmel láttam én.
KARVEZETŐ.
Szavad talány. És mint esett e csuda, mondd?

VÁNDOR.

Tegnap indult Béthel nagy ünnepe, tudod.

KARVEZETŐ.

Tegnap? Nem is tudom. Tegnap s ma összefolyt.

VÁNDOR.

Ott történt. No de halld, amielőtt megyek.

KARVEZETŐ.

Folytasd: - miből előbb ébredtem - a mesét!

VÁNDOR.

Bizonnyal hírre kelt, mint zendül ott e nap,
Pompában s büszke célban. Napfény soha még
Forróbb és fénylőbb készületre nem süttött,
Mint e napon: s hacsak még sosem álmodott
Forrásra nem botolt a lét, a születés
Eddigi kútja mellé, százszorozva azt -
Másképp nem érthető, honnan szakadt, ömölt
Ily népözön! A szentélyt, mint könnyű hajót,
Majd fölemelte, míg tódult, dagadt körül,
S hullámozott: s mint gyűszűbe mérsz ki folyamot,
Hogy meg se látszik: annyi fért beléje csak -
A többi kinn dobálta rőt, kék hajjait
Rengő ruháinak. Én benn szorongtam ott,
Íródeák címén viselvén hívatalt,
S szolgálatot így. Nos: kigyúl, a kegy, szokás
Szerint, az ünnep; illat, égő áldozat;
Forognak a papok s a szentség lelke leng -
Miközben az arany-izzó Isten-közel
Hatalma fog: s a nagy király, verő sugár
Alakjával - ki, mint önmaga szobra, ül
Nagy szentélyében, s mint csillag csillagra süt,
Hívja ki díszben a gyémántfényű Papot.
S a perc telik: s mind lassan és fullatagon
Vonul, a súlytól, mit a szó, szín, illat, íz
Rakott rá - (merre torkollik, tudom, nyomot
Hagy majd az örökkévalóban -) ám a fül,
Szem, száj úgy nyelte csak, elő-falat gyanánt
Ahhoz, mi jön: s mit majd a nagy Pap ajka oszt -
Mert, a különben is szárnyalló szón kívül,
Egyébre fült ma még az éh várakozás:
Uj törvényekre, rendre, mit jelentve zeng,
A templom, áhitat köz-dolgain kívül,
A nagy időkre nézve, e sors-hordozó
Beszéd. S haladt a sor: és az ékes karok
Füzére közt, amint ráhullt az alkalom
Villáma: fénylőn kiemelkedett a Pap!
Száján égő nyomor folyt s arra gyógy-eső;
Szólt a nehéz verésről - és arról, mivel
Hárítani véli a forró Isten-dühöt:

Több áldozat, ima s szer, szent adók felől -
S a pár veszettről, kik fondor-fenekedőn
A trón s palást iránt, másban lesik a zord
Körülmény titkát és reá a balzsamot,
S kiket a rend-ovó kéz a törvény szerint
Markol s fenyít: s míg itt szól, fegyveres sereg,
Judával köz-gondban, vonul az iszonyú
Zendülő s bős cselét most csendben forraló,
Pokolfi Ámósért! - mikor: - mikéntha csak
Irott játékban volna: mint a többi mind,
Mit tár e nap még -

UZZIEL.

Ámósról szóltál. Tovább!

VÁNDOR.

Hogy is beszéljem így, csak köz-szóval: amit
Egyszer szül, mint csudát, maga a nagy világ!

KARVEZETŐ.

Csodák vetése ért! Óh, nyujtsd, mit aratott
Szemed: s ahol a szélén böngésztünk mi csak!

VÁNDOR.

A népsűrűn, amely - mint ős Látónk előtt,
Hogy botjával rásujtott, a tengerözön -
Kettéhasadt előtte, az ember-habok
Meredt falként állván mellette kétfelől,
Tompán remegve, a tátongó közepén
Biztos lépéssel az ormolló papi szék
Felé haladt egy ember: s mint nehéz uton,
Melynek minden arasza, perce száz halál,
Vállalkozó merészt rettenve figyelő
Szem s hang kísér: úgy rebkent száz s száz ajakon,
Fojtottan és maga előtt is reszketőn
Ez a név: „Ámós!”

KAR.

Ámós!!

VÁNDOR.

S ez lépett, haladt,

A vállából, melléből áradt nyúgalom
Erőivel - mintha a Természet maga
Volna, ki nem ismer halált: - és, mint aki
Kisértetet lát, míg beszél - vagy hirtelen
Elrántja szó-erét a benne elrogyó
Lélek: tátongó szájjal csak megáll a Pap,
S bámul. És már előtte, ím, az óriás
Agg, lánggal megrakott hegyként, ezüst feje
Ormával, míg szeme a Papra rálobog,
Mint hó mögül a tűz! S mintha e szemsugár
Hevén lemállott volna, mi kötözte azt -
Teljes torokból dült ki most, meggyűlve, a

Pap hangja: „Ott áll! Ott! Fogjátok meg! Hamar!”
 S int: s rettentő szava zengése el se leng -
 S örök állnak körül! Ruhák mögül a kard
 Kisiklik, mint kigyó, érc-ínnal, könnyedén,
 S szisszen, Ámósna szegve nyelvét. Csendesen
 Áll ez s csak néz a Papra, - mint ki egyedül,
 Vadonnak közepén, nyugodt-zavartalan
 Mereng. Robban a Pap megint: „Mit álltok ott!
 Fogjátok el!” Moccan Ámós és körbe néz
 A tűző fegyverekre, - majd kezét emel
 És szól fojtottan: „Emberek!” - s rájuk tekint,
 Márványkemény, rezzenthetetlen nyúgalom
 Fehér fönsgében. Döbbennek amazok,
 Karjuk lerogy. S most, - mint a tűzhányó, ha kezd,
 Előbb mordul, majd mindent megrázva, dörög,
 Roppant gránit-páncélját szétvetőn, a hegy
 Dörömbölő hangja - százszoros csattanást
 Visszhangozó robajjal hördül föl az ősz
 Hő száján: „Emberek! Mit akartok ti itt?
 Gyilkost kötni? Árulót? Szentségtörőt?
 Népszaggató, hamis, álszent, dühödt ebet?
 Rút nyomorultat? Nos, fogjátok meg a gazt!
 Testvéretek, apátok, ennen véretek
 Bajára nézzetek most! Arra, ki nyöszörg,
 Szenved, sanyarg s lehull: a sokra! Rajta hát!
 Csak álltok itt, meredten? Bámultok reám?
 Tán kérditek: ki? Szívetekbe nézzetek!
 Ott írva van: s ha nem mertek: megmondom én -
 A latrok latra ott van!” - Erre odalép
 A paphoz: ki makog, szemet tát, integet,
 S megfogva mellén - míg tüzellő díszei
 Csilingelnek, zengnek - lerántja azt hanyatt,
 Mint nedve-hagyta, vén falombot tép a kéz,
 Oly könnyen - s hogy puffan s a kövön elborul,
 Nyakára rakja talpát. Ráng, vonaglik ez,
 Míg szakálla lefoly, s rőt tóvá terjed el
 Alant: mintha szavai ömlenének ott,
 Vérként, ahogy száján csuklón, buggyanva dült
 A szívrepesztő düh hangja. Majd szóttalan,
 Mint zsákmányát vető vad, otthagyván a tört,
 Megháborult papot: miközben a tömeg,
 Mintha a végtelen Isten hatalma ült
 Volna az aggba, lélegzet se ejtve állt
 Körül: most fordult csöndesen, s nyugodt kemény
 Lépéssel: - míg amaz (mint rosszat álmódó
 Erőlködik s gyötörve nyitná szemeit,
 De fogja a varázs, s nyögnie kell tovább
 Révét!) nem moccan: - a döbbenete-nyomott
 Jeroboámhoz lépett.

KAR.

Óh! szent hatalom!

VÁNDOR.

Félig felállt székében ez, keze kinyúlt,
Elhárítón. S ím, most talpraszökik a Pap,
Futást kezd s „lázas!” - rikoltja, „lázas!”
Fölkapja más a hangot s az lobog tova,
Hang lobban hangon: és e forró pillanat
Oldó hevén a még imént bénult csapat
Riad! - Kard zörren, s mint szúrta, riad a láb
S dobog, s a merevült arc izzik és a hűlt
Ajkakon - mint kiket nem is ennenmaguk
Tüze feszít, de úgy vinné egy hatalom,
Mint szélvész a felhőt: - „Le a Pappal!” - süvölt
„Le a zsarnokkal!” - és amíg pillantanál -
S mire dörrent Ámós: „El itt a kardokat!”
Vérében rogy a Pap! - Kél most Jeroboám,
Látván, helyéről - és előre bukva hull,
S hármát pörögve görg a lépcső fokain
S nem mozdul. Majd csikorduló foggal, forog
S ugrik, bosszús lélekként, mely halál után
Pusztítani jön - s „Fegyvert! hej! Zendülés!” - kiált.
Egy percig döbbszelve fogott a látomás
Mindenkit - mint ellenkező szelek között
Áll és remeg a víz - majd fegyverek zaja
Hallik kívülről. „A királyi seregek!
Utat! Fussunk!” - kavarg az összevissza hang:
Meg a vitézeké benn: „Állj! Vesszünk, ha kell!
De drágán!” - s döng a láb a visszhangzó kövön
S reszket a templom, mint kiben lélek lakik,
S rémül attól, mi jön. De - mint ki e világ
Tájain túlról nézne vést s nem volna, mi
Halhatna még benne - int Ámós íme most,
S szól csöndesen: „Igazit kérni jött a nép
Követje, óh király! és te reá megint
Fegyvert kiáltasz, fegyvert, nem ítéletet.
Ítéljen Isten!” - „Hát ítéljen! - szólt a Nagy,
A földre csapva botját. - Vakmerő botor,
Ki fölmentjére kelsz! de már ítéleted
Itt van!” - „Nincs itt, Jeroboám! - felelt az agg
Nyugodtan. - Az embert ítélnél, de az
Élő Istennek lelkét, mely hordoz: s a Jót,
Igazit, jövőt, el nem ítélnél, király!
Csak az Örök ítéli majd: betöltve azt -
Egy jobb Emberben, hol csak álom lesz a kény
S a zsarnok!” „És álom leszel te is!” - rikolt
Egy tiszt hangja: ki most, kinn haddal megnövnő,
Dagadt árral, lándzsák berzenő ágait
Hordván magával, ömlött zúgva, befelé,
Mint egy folyó. És már reccsent, omolt a véd -

S mohó érc nyúldosott előre, mint a hab,
Mely már az óvó zúgba föcskend villogón -
Míg örülteként, ki vészt hív, bömbölt a király -
S zúdult a nép, mint lököár visszája, kifelé,
Zajlón - s forrott a főrend a király körül,
Örvény közepeként - s itt Ámós, réveteg -
Mint ki, ezen túl, másra néz - s már ím a had!
Mikor: - ki hinné, ki csak olvasná, ekép
Leírva: s nem vetné el, mint koholt csudát!

KARVEZETŐ.

S e két napot papíron, hogy ne mondja rá:
Álom! - Mától potom semmik csak a mesék!

VÁNDOR.

Mikor - s ezt már futtomban értem, az özön
Tömeg közt: benn csak az első urak s a had
S a királyi próféták, Ámós s a papok -
Éj hullt le hirtelen, mit a szent-gyertyafény
Kisértetibbé dült még! aztán csöndesen
Menni kezdett a templom, mint hajó, velünk,
Majd zökkenve megállt. Mint árboc áradó
Szélben, billentek, ingtak a nagy oszlopok:
S mintha egy láthatlan erős, nagymélyre nyúlt,
Roppant karót von erre, arra, iszonyú
Rántás előtt. Mindez csak pillanat - nem is
Tudom - s most: mintha a mozgó cölöpfá az
Azt tartó óriás-föld érző idegét
Sebezte volna, szólt a mély! - A borzalom:
Játék; s az égszakasztó mennydörgés: szelíd
Sóhaj, ahoz, mint dörrent a rettenetes
Szörny, s rázta testét, észkioltó zaj között
Lökvén a légbe az oszlopokat: mire
A súlyosan rájuk rakott márvány, arany
Nagy templom úgy szakadt le, gyorsan, mint tenyér
A légyre csap, száz s száz életet oltva el
Egy csattanással! S tán csak álom, hogy fülem
Hallotta még, kiérve, - hol úgy rogytam el,
Mint egy halott. Majd, fölzavartan a dobaj
S hangok zajától, néz, néz rebbenő szemem
S ámul. Hol a templom volt: háborgó romok -
S egy fél oszlop mögött, mely tört hegyén fogott
Leroppant boltívet, állt Ámós, egyedül!
Állt, csüggő karral, és fejét lehajtva, ott,
Talányként, némán; csak szakállá reszketett
És ajka mozgott. Majd ránézett szomorún
A népre - mely rettenve bújt szeme elől,
Mint ki Istent lát - és megindult csöndesen
A holtak és romok közt - s most megállt megint
S szólt: „Emberek! temessétek el a királyt,
S éljetekek békén!” S tovalépett az uton,

De, félelemben, nem követte senkisé.
Ez volt: ha istenit elmondhat emberajk.
Hogy ezt megéltem: én veszélyt már nem futok.

KARVEZETŐ.

Csoda hírnöke szód: s az vitte szárnyait.

VÁNDOR.

S unszolt beszélni: hogy, mi hord, felejttem itt!

Vándor el

KARVEZETŐ.

Kevés, amit

Mondani tudsz még, óh szavam,

Kevés!

A dolgok túlnőttek, tova rajtad, mint tavalyin

Az új

Sarj virít,

Minden lázunk, ijedelmünk leszakadt

S úgy állok ím

Az új nap előtt,

Mint aki számára semmisem történhetik

Már, ami vad,

S jöttén a szívek riadva szöknek -

Mert láttam, ami

Örökké avat jövőknek

Iszonyú dolgoktól rengetett időt!

KAR.

Óh!

Nagyot értünk mi, nagyot!

S ezután már csak némán állva kísérik,

Lesikló szemünkkel síma-

Szikla, roppant felmeredő alakján,

Az Óriást,

Kit vezetett, unszolt gyarlón, és háborított

Hűségvitte szavunk, míg a gonosz vad dühe bomlott -

Óh, az örök világban ha ér még erre hasonlót

Ember!

De földi alakban így csal ím a Dicsőnek

Nagy Rendeltje: s amíg tartja kezünk -

Szárnyai szöknek; s forró szemünk kapcsaiból és a szorongó

Kéz szorításából, futó-hirtelen

Hatalmassá iramodó léptei a tértelen

Mindenbe s időtelenbe nőnek.

Zárjuk, zárjuk le a szót,

- Mit szólnánk ezután még! -

S nézzük a kicsi nap szokott

Dolgait

Már mi: kiket úgy rökönyített a szemcsaló,

Ám törvény vezette Nagy játéka s arra vitt:

Illetni idétlen igével a Tudót,
De Isten előtt a szándék. -

Hadd folyjon tova hát
Utjain a sors, és, amerre való,
Menjen a Nagy, a Jó!
Örök hangra felel ő, mint a folyamok szava gerjed,
Mik partjai mellett,
Csöndes titkuk erejét, dagadó tudatát
Kutató
Szemmel áll és bámul az ember.

Nyugodt
Remegéstelen állj hát, s vidd utad ezután,
S várd a jövőt.
Biztos kézben van a Sors,
Mert a Nagyobb szolgálja ő csupán -
És amikor nem hiszik: ott
Áll!
S mi futna ujja közül s szolgálatából tova: nincsen.
Fő, s kicsi, jó, gonosz,
Bármint ragadoz
A Rendben,
Mely a mind jobbra, nagyobbra fogott:
És kicsivel, naggyal, jóval s rosszal, s az élet s halál
Lázaival: egyre növebb
És szebb játékba cseng fel, mint száz hangból egy ütem ver,
Az Ember,
A Minden.

Ámós közeleg

De ott jön, amott!
Óh, pásztor, fogd szavad,
S indulatod,
Mely ömölne özönnel -
Híg szót ő nem szeret.
Óh, öröm, örööm szilajulva tör fel,
S mellem dagad, dagad!
Isten szentje! Ki mondaná, mint dörgött imént, s lobogott
A Mindenható viharán zúgó-fellegű hévben -
Ki látja éppen,
Hogy jön, jön szelíden, mint máskor, munka után,
Végezve a napot.
Fát metszett, vagy tévelyedett, kósza kos után eredt -
Beszélni ment a Hanggal egymagán
Istene-bezengte mező
Mélyeiben. - Derűje szememnek, ballagva érkező,
Béke veled!

ÁMÓS.

És veled, kit örömmel lát e szem megint.

KARVEZETŐ.

Nagy próba áll mögötted: s ép e kar, derék!

ÁMÓS.

Ki bizakodva küzd: karjához áll a Jó.

KARVEZETŐ.

S felhódnak vésze nincsen már, csak árnya van.

ÁMÓS.

A Gazda átvette háztája dolgait.

KARVEZETŐ.

Sokat forgattak itt menteddel az idők.

ÁMÓS.

Munkának állunk; lám, házam is összedőlt.

KARVEZETŐ.

Jó a dolog, ha nyugtot ad hozzá a sors.

ÁMÓS.

Óh pásztor, elhulltak Izrael nagyjai!

KARVEZETŐ.

Vihar közén ha szólsz, tompa, mi máskor üt.

ÁMÓS.

Jeroboám s mind, mind. - Uzziel, jó fiam!

UZZIEL.

Most ébredek még! - Ámós! - Erre tartanak.

Négy küldött jön

1. KÜLDÖTT.

A nép köszönt! Ámós, jöjj, szabj utat nekünk!

ÁMÓS.

Él Jehu negyedíz sarja. Menj, kend fel őt.

2. KÜLDÖTT.

Nem kell többé király! Légy a bíránk. Vezess!

ÁMÓS.

Megindult az idő. Már az vezet tovább.

1. KÜLDÖTT.

Javítani kívánjuk lábunk útjait.

ÁMÓS.

Javít s tanít, mi jön, s még kell: a szenvedés.

2. KÜLDÖTT.

Mi az, mi ingó léptünk gyámolítja így?

ÁMÓS.

A Törvény és Erkölc. Ennek a népe légy.

1. KÜLDÖTT.

És meddig a nagy út, a harc, a bús futás?

ÁMÓS.

Béke jön majd s a jó. Egy-testvér lesz a föld!

2. KÜLDÖTT.

Így a zavarra, éjre, hajnal születik?

ÁMÓS.

Ezt vívjad, hidd: és élsz, nép. - Béke veletek.

KÜLDÖTTEK.

Béke veled, óh Ámós!

El

KARVEZETŐ.

Néma már a szó.

UZZIEL.

Munkába állt a Sors!

KARVEZETŐ.

Idők új útja jött.

ÁMÓS.

Óh! Emberek, rakjunk tetőt eső előtt.

Munkába fog a romok körül

A TIZENEGYEDIK KÖTETBŐL: ORSZÁGUTAK ÉNEKEI 1958-1959

VIDÁM INDULÁS

Gágogva és zajongva mennek a vadludak,
Száradt sárnak porától fehérek az utak,
Ahol feszülve lépek s erővel néz szemem,
Innen még a halálon, s túl a nagy életen.

Túl az élet zömén, de dacosan s könnyedén,
Bajon, gondon, vesztetten nem ejtek könnyet én;
Míg bírja lángom: égek, s míg a lábam: megyek,
Víg pályáim: az álmok s a nagy utak, hegyek.

Pedig nem síma semmi, s gáncs ért, hány akadék,
Görccsel szorít a bánat, föld reng, rám roppan ég;
Fejem behúdom erre, s majd túl leszek azon,
S mi nem jött rám: szerencse, s mit szenvedtem: haszon.

Mert hogy ne napnak éljék, de méltóbb lángban én,
Földi utam, jóm, rosszam egy nagyra szántam én,
Mint ki viharban termést hord: s nem néz, vesz időt,
Baj közt, begyűjtsem én csak, mit elmondani jött.

Mit elmondani jött, és mit elmondani kell,
Mihez minden egyéb jó csak egy a semmivel -
S ha szél viszi el azt majd, vagy elnyeli a föld,
Örök ízében él a hű, álma-megbűvölt!

MÁJUSI DAL

Virágzó május enyhe zöldjei,
Most kezd a szép hérics tündöklenni,
Szép hérics int, meghal a hóvirág,
Szép ünnepükre fénylenek a fák.

S fátylakkal, pírral hab-pihés begyen,
Asszonyok húznak völgyön és hegyen,
Szellő hordja száz édes énekét,
Mézzel vegyítve május kék legét.

Oh, víg zsongás, hang, merre indulok,
S már telt szívem zajlásain fulok;
Oh dal, fogj, hogy lágy hőmben nem hülök,
S emlékezés, min forrok s enyhülök.

Oh, ömlő lét, és rámáradt világ,
Serkenjete csak, bokrok, büszke fák.
Szellő, dal, lomb, mely andalít, susog,
És májusok, ti, régi májusok!

Fény, ifjúság, s múlt, messze rettenet,
Poklok, bajok, s hős, szüntelen menet,
Bilincscsörgés, átok s víg harsonák:
S győz május, mert nem áll meg a világ.

Az élet, a szép, a nagy, szertelen,
Oh, májusom, tűz, dal, harc, szerelem,
Rendedben izzon, míg bírja, e láb -
S ki majd utánam jön: tovább, tovább!

KÖLTŐ

Előre megyek én mindig. Még akkor is, ha nem
Döng a szavam. Zászló vagyok én
Még meg sem szültek előtt. Kard, pálca vagy trombita
Messzi kezekben.

Pajtás, gyere velem. Jól tudom az utat,
Akár az erdőkön, és a síma, csillogó, kemény
Országuton. Vagy, ha tetszik, a vízben vagy a
Könnyű szelekben.

Jól látom én. Engem egy Géniuszt vezetett, amikor
Betűt se tudtam. Vagy ott voltam, a mélyben; ami
Megöl vagy elnyel; s a küzdő, nyűtt szürkéekkel együtt
Tűnsz, feledésben.

Én küzdtem, szívósan. Mert egy Erő vitt: amely
Többre sarkall, mint lenni, tengeni. Bajok közt
Egy erő vitt. S ha néha hulltam s elfult a láng; nem
Szűnt heve mégsem.

Már sokat tudok én. Szenvedtem és örültem
És láttam és tanultam. Az embert ismerem,
S a bölcseket, könyveket; s hogy mi a nap, vagy az éj,
És az igen s nem.

Láttam az örületet kitörni a rácsból. Láttam én
Népeket vadulni s hullani. Ölt, tiport jókat, és
Ujjongani, győzni a rosszat. Szivemben tör hadart,
Rém a szememben.

De nem csüggedtem. Nem hiszem, hogy a rossz nem javul!
Kínos a küzdelem, de hosszú a világ:
Ráér nagy térben játszani. Bár sietne szent hevünk,
S kurta időnk itt.

De nézz tovább. Összefornak a nemzetek,
Győznek a jó eszmék. S a győzelmeken túl,
Új s új szép jön! Ha a Nagy fűt, derék, szent, igaz:
Nincs ami gyengít.

Hát jöjj velem. Énekeljük a haladást,
A gondolat, a hív szók emberét, s a munka hőseit,
Kik izzanak a gyárban; a földeken, házakon építenek:
Zengd te utánam.

Időtlen idők elmúlnak; de nem mulik el
Példája, tette annak, ki a nagyra szánja szavát,
Szívét, izmát. Jöjj: zászlód legyenek, a jóban: s ne csak szó legyen a Szó
Ünnepe számban.

Bár büszke nem vagyok. Ki legkisebb is: vihet
Hős, nagy jelszót. A n a g y: csak ami e z t
Teremti, áthatja: Dicső idők, s a Jobb törvénye! Mihez csupán
Eszköz az ember.

Hát jöjj. Költöm, ne csak magadról halljak. Vedd a világ
Dolgát magadra. S te, festő, zenész, s te más,
Napok közútján. - Oly természetes, hogy a jobbért futok,
Mint a szívem ver.

Nem érint baj, zűr. Vagy annak gögje, ki a Célt
Magában látná. Holott csak eszköz (hallod!) a hatalom,
S dal, tett: a T ö b b é r t. Sem az, kit a vakság vagy szépre-rideg
Ész merevít meg.

Engem látnak a jövők, s szívébe zár
A derék. S amit írtam, róttam itt, élni fog,
Pajtás. Jóknak támaszul (s ki lát s nem) mint kürt, s hű szívbeli
Kútja a hitnek.

EGY KÖLTŐ HALÁLÁRA

R. Gy.

Mennyit fürkészted, milyen a halál, s majd
Mi jön, ha jön.
Értelmet tár, vagy csak vak tánc e lét itt,
A könny s öröm?
Izzó napjaid kórja s láza közt, mint
Epedt szemed
A Valóért: mely válaszul borít most,
Hogy föld temet.

Mennyit kérdeztél: s mi felelt, akármí,
Nem nyugtatott,
S most hallgatsz; mi furdalt, a szörnyű titkot
Immár tudod.
Mint kétség, hit táncán felváltva ingtál,
Bízó s tepert.

Nagy oldás jött: mely száz kérdést, továbbit,
 Im, elsepert.
 A feleletben nyugszol. Jó-e, vagy rossz?
 Még elmerült
 Figyelmed benne, s még szót nem talál tán
 Ajkad, a hült?
 Hogy úgy hallgatsz, míg itt járok, körödben,
 A vén uton -
 Ki tudod a titkot már, mit kutattunk,
 S én nem tudom.

 De nem szólsz, nem. Vad csendbe burkolódzol,
 Rejtő, rideg,
 Mint nem mondták, míg még együtt vitattuk,
 A többiek,
 Kik előttünk mentek. Szavamra választ
 Im, nem hozol.
 Óh, más törvény a holté: s aki túl s tud,
 Nem válaszol!

 Óh, néma lenézés! Oly más, mit ott hát
 Szemed arat -
 S bénító a különbség aközött és
 Mi itt maradt?
 S szódra sem méltó, idézni, mi volt, már,
 Lázt, érveket?
 Óh, barátom! Nem mondok ellent, sem mást
 Már én neked.

 Ki mindent tudsz, s hogy könyv nem tárta azt, mi
 Van, s vigasz itt -
 Halállal váltottad a nagy tudást meg,
 Az igazit.
 Hallgass csak. Új s új jön, s egymás nyomába
 Kérdezve, hág:
 S marad a néma válasz, a titok, csend,
 Néma világ.

HÁLÁS VERS A SZERETETÉRT

Be nyúltok értem, tarttok, míg megyek,
 Mézes szívek, meleg szók, szép kegyek,
 Tapasztva az élethez, mely szalad,
 S már itt velem, hol állok, perc alatt -
 És álomszerűen és badaron
 Visz, láthatatlan, a bűvös karom,
 Afelé, mit kimondok: s ámulok,
 Míg egyre közelebb e köd-dolog;
 Elnyelte ezt is, azt is körülem,
 Óh illó élet, furcsa rejtelem;

Be sajgok, élek, forrok, izzadok,
S mily halálos szép láz, mi itt lobog;
Sovárgás, kín, öröm és gyötrellem,
S be jó, hogy más szív játszik itt velem,
S a létben, még mint egy, teszek, vagyok;
Száz inger, szép, melytől szállok, rogyok;
Óh, vonzás, hév, közelség, jó szavak,
Csak jöjjenek, szívvel simítsanak;
Utánam villant pillák és kezek,
Miket hálával ölelek, viszek;
Láz, részeg élet, csak símogass,
Szavak becés hangja, szem, sugaras,
Áramló láng, száj-, vér-, s élet-közel,
Lágy tapadás, hű, ne eresszen el;
Csak nyújtsd, élet - nézd, mennyi int, csal ott! -
Karod még, fogd a messze indulót;
Szemek, szívek, arcok, szavak, szavak,
Támolygó belsőm, boldog, kúsza, vak;
Életnek gyűrűi, lágy, fűlt napok,
Késő forró fénylés, mit így kapok:
Üzenem mind a jóknak (üzenem,
S kedvem küldi, szívem, hálás szemem
S idegeim, a boldog zsibbadók,
S életben, hévben fürdők itt, e szók):
Köszönöm mind e lángot, lágy szelíd
Örömet, hév valót, mely úgy telít,
Tartó áramba fogva szüntelen,
Uj, értt, dús ízt éreztetön velem,
Míg vén utam halk esti pírba vág,
S hogy furcsa bár: mély, szép, szép a világ!

BÁTORÍTÓ

Kemény karral fogd össze, ne hadd
Magad!
Ezerfelől bénító befolyás,
Ál-barát, ellen s a többi más,
Mit hoz a sorsod s a kor,
Jó vagy rossz lég s a rajtad bitor
Vad hangulat,
Szürke baj, mi rádtörve, nagy
Képet mutat:
Hogy, lám, most jön e kicsi világ
Vége, szív, agy,
S lelked bomlása: a bolond
Lét s a gond ha száz szörnyet ont
Is le reád,
S percre se hagy:
Légy, aki vagy!

Csak nagyra törj te,
Sok semmit háritva; mint hírrel teli
Küldött, kétfelől könyökkel szeli
A dőre,
Híg vásár tömegét, a buta zajlást,
Gyöngéden és erővel, s meg se hall mást,
Míg, célját tenni előre
Lép,
A konok,
Süketen, némán, zártan, vakon,
És árny neki, gyors útján, ellen, rokon,
Vak gáncs, közöny, vád, száz kerge nép,
Bajok.

Minden percben elvérzel,
Ha mindent mélyen érzel.
Isteni, nagy világod, ott belül
Egy röpke szóra elül.
Felszívsz egy rossz tekintetet -
S dús, szép lázad már szünteted.
Lábad a légen lengve jár -
És porba húz a sivár,
Ki agy-szükös, vak börtönén
(Nap dolga él csak kis körén
S ilyféle sár!)

Bamba-tudatlan, nem sejti, mit öl!
Halk, fél-nesz, röppent arc-rezzenet:
S már szisszened,
Sebződsz (s mint vont pillá pöröl,
S orv üzenet
Szemén):
Nem én!

Ki tudja, mit hordasz, s hogy forrva, nyögve, belsőd
Be véres -
Nehogy, mit szólni forgat, elásd!
S vonszolódva a dolgok között,
Jónak lenni, hogy, kinn s benn, vádat ne érhesz -
Óh, szent-láz-üldözött!
Ám, mihez közöd:
S ha száz más int, fon át -
Nézd az alkotást,
Mint legelsőt!

S kicsiny, teremő cinkosát
- Hogy választás kell hirtelen
S (en-jón túl is) könyörtelen
Visz egy *többért* hőbb szerelem,
Minden felett,
S ki lát, ért, tán senki veled -
Egy Nagy megérti, s megbocsát.

MINDIG TETTBEN

Világhírt zengő mese-messziségek,
Mind, miknek nem szűnt mámorában égek,
Álmok, szerelmek és kedves csudák,
Te, szép világ!

Még él a vágy s még zsong, teli a lelke,
Még hív a várt, amit meg sohse leltem.
És ép a szív, s amint forog körül,
Sír és örül.

Elment, hány év ment, s még von, hív az élet,
Fenn vitt a hév s lenn, s kedvem sohse széledt,
S valami, túl száz volton, mindenben
Még int nekem.

Rímben, örömben, messze vagy magamban,
Izgalmas, új, más, sohsevolt kalandban,
Valami - s hogy mi, és mint, nem tudom -
Vár az uton.

Perceim dülva, s mi van és fog: éget;
Különbet várok, még nem volt ígéket,
S alkalmat, jót, mást, száz szomjam, hevem
Hol megpihen.

Már láttam én, mit ember szeme láthat,
S éltem, mi mást, emelve, törve, áthat;
És nyugszik sok, míg szíve teng, henyén -
Nem az enyém.

Óh, nem szűnt hév, oh, hívó ismeretlen,
Óh, vén iram, még nem alélt, töretlen,
Láz, s drága kín, mely, mint ifjan, harap,
Bár hull a nap.

Óh, szálló fény, lágy, estbe, csöndbe hülve -
S még nálam hőbb, mi volt, mind egybegyűlve,
Mint utolsót, nagyot játszik velem
Harc, szerelem.

Óh ifju láng, hágott út veritéke,
S fönнен évek izzó és rőt vidéke,
Még tartsz: míg lángunk rántja, túl, hanyatt
Az alkonyat.

Ám mindig tettben, szebben, hevesebben,
Bizsergő édes, vagy százkínu sebben
Csak égj, friss tűzzel füllt, vén mélyeden,
Óh életem!

A BÉKÉÉRT

Jaj, hogy víz, fény, langy levegő,
Ártatlan szárnnal remegő
Madár, szivárvány-játszi nő,
Húrja a szél-zenének,
Zafír rét és arany gyümölcs,
Borok bödöne, ősz, a bölcs
Nem inthet: hogy tűnne a görcs,
Jaj, jaj árnya a Rémnek!

Lepke-láng és bongó bogár,
Húvös szirten friss, boldog ár,
Kertek vemhe, vendalu nyár,
Hullámsáv lágy lapályon;
Térnek tág távja, esti ég,
Szemzsongató köd- s fény-vidék
Büvölne: s egy hang, mint a jég,
Mereszt, fog: s fut az álom.

Kedvek árama felbugyog,
Lángoló tervek, hős-nagyok,
Dús életíz, mint nap, ragyog,
Véredben víg ütem ver;
Élnéd a föld, nap életét,
Tett tánca von, dal, víg beszéd -
S már setteng, kérd egy orv sötét:
Jaj, jaj, mit hoz az ember!?

Menny és föld fénye, hév csudák,
Ámultató, boldog világ,
Szemnek nagy útja, büszke tág,
Röptén bármerre vágjon;
Szépség száz éke, s ész, pazar,
Mit elme szótt, s emelt a kar -
Jaj, újra forr a vak, badar,
Dúlni e szép világon!

Erdők, kik zsongtok, tengerek,
Szárnyas, szellős felhősereg,
Szálló vad, bérc, havas, öreg -
Nézd, nézd, a Rossz hogy éled!
Hatalmak, hív jók, még valók,
S éj árnyán embermilliók;
Hogy ne legyünk bután halók
Megint: int, sír az Élet!

Ember, elem, és föld, s te lég,
S Minden: s mi megtölt, forr, hat, ég,
És érv lehet, tám, menedék,
Ha hül erőnk, ha megvert:

Mi él, van: fogja még az észt -
Békén oldván, mi ölni kész,
Békózva gazt, cinkost s a Vészt,
S a vak iszonyt, a fegyvert!

ZSENDÜLÉS

Nyugalmas, sugaras, mély, mély napok,
Mi messze, hadd felejtem el.
Nézd, ott a nyáj; elhúzva a mezőn
Halk konda teng, legel.

Még tompa főm, és még valami ül,
Nyisd, nyisd, szívem, az ablakod;
Bocsásd be a falut, csöndet, tavaszt,
Bocsásd be a napot.

Mi nyomna még, majd, oldódik, derül,
A bússal a víg váltódik,
Nézd, a föld éled, s oly szép; nézz körül -
Mint aki álmodik.

Zöld táblák tündér sávja, út-szegett,
Egy ember lassan ballag ott;
Mozgó piros bokrok: lányok emitt -
Kép, festői, nyugodt.

S áttetsző, gyöngéd csipkeként, a fák
A hegy lejtőn, friss-gyapjazók:
Hogy lebben a domb, s mint szemed nyeli,
Vaskosak rá a szók.

Március vég, új ébredés, tavasz;
Még friss minden, szegig, közig;
Boldog összevissza: s holnapra az
Élet beköltözik.

S hogy füttyöng száz madár: mint ifju, víg
Asszony, ki háztájat kapott -
S keble nem bírja már, mig tesz, sűrög,
Szívét, a boldogot.

A halk földek, mezők, tarlói tűz,
Mely ott nyújt hosszú üstököt;
S a vidám úr, várakozás: tudott
Zengés a csönd mögött.

S az ott, ki szánt! majd nyugton megy haza,
Mint a rögbe magot vetett: -
Oh, vesd munkád a létbe, s hagyd reá
Hited, reményedet!

ÉNEK, MÁRCIUSBAN

Óh meleg dombok, óh szép dombok ti, és ti,
Csöpp madarak;
Frissen harsan a szél, csillog a lég, csípnek
A sugarak.

Buggyan a tavasz, tört szántók szaga szállong,
Édes, fanyar;
Ünnep-íz a rögben, forró láz, s bensőnkben
Vidám vihar.

Csengő torkú szárnyas száz sípját fuvallja
Új kedv teli,
Bokrétás szép napok eljövő, dús sorát
Így hírleli.

Fenséges, friss kakas víg nagy hírt kukorít
Hars-élesen,
Locsogó szép vizek zengnek, hogy a télnek
Már híre sem.

Hát fel, márciusra! mint régi iskolán
Könnyed fiak;
Röppenjenek, mint a friss madarak, itt a
Nem-tört szavak!
Óh, mennyi forduló! Mert hős volt, s nem haló,
Tunya e nép;
Már bizserget, hogyha nézed: mennyi szép tett,
Fényteli, szép!

Csácsongó trombitán zeng pinty, rigó a fán
Serkent tavaszt;
Rög gőzölög, görög, s új magot nyel, mi majd
Zöldet fakaszt.
Csüngnek a friss rügyek, miken télvíz, börtön
Doholt elébb;
Gyönyörű új idők fűtsenek: s - mely ragyog
Száz példa, kép.

Felhők vízzel úsznak, s földet ömleteg, jó
Permet telít:
Nyílj rá mi szívünk is, ha nagy emlékkal dús
Nap közelít.
Ragyogó mezőkkel, lombbal-legyezőkkel
Derűs tavasz;
Keljen a virág: - s hős múlthoz méltó tett még,
Bátor, igaz.

Hajnalban, keltemben egy madár szólt ott kint
Méz-édesen;
Csuromig folyt a lágy, ömlő hang, s én vártam
Még, éhesen.

Mondtam: ím, kikelet, kél a nap meleggel
A szép egen -
Hát szánk nyílván folyjon, s csak örömről szóljon
Kis énekem.

HEGYEK DALLAMA

Gally-bolyhos, lágy, meleg hömpölyű hegyek,
Mik lépcsőzve, langy-lengve hempelygenek,
Rengnek a térben,
Hol táblák száz cikk-cakkja: mint víztükör,
Mit haránt szél más s másféle színbe tör,
S tarajba ér benn!

Ám nem borzaszt mély halállal: de szelíd,
S mint dallam-hang lankadt hulláma, telít
Csönddel a csendben.
Fák bodrozta, víg felgyűrt-föld vonulat,
Mely magát hab-rémnek ormozva, mulat -
Zengj a szivemben!

Óh, énekelni tudnám, míg itt megyek,
Hogy száll (mily kéz inti és milyen jegyek?)
Le az ütem, fel,
- Óh, mondhatlan lágy, lenge hegy-dallam ott!
Mint, képpé fogva, nézem az illanót,
S hallom, szememmel!

DERŰS VÉG FELÉ

Csak te ragyogj, nap,
Tükrözz az ablakokon;
S te szív, dobogj csak,
Minden jóval rokon.

Járom a földet,
S egyszer majd nem leszek itt -
De, látni, szépítem
Eljövők szemeit.

Szeret, s ki: már nem
Tudom számba venni én.
Mint hálás kisgyerek,
Csüggök a föld szivén.

S verve, de boldog
Voltam - mondom - ha halok,
S helyettem egyre szóltok,
Dalok, kicsi dalok.

VERSES LEVÉL

G. G.-nak

Kórházban fekszel, lázasan, barátom
S mennyi a teendő! Füttyös, üres
Szelek süvöltenek a torzsa és csonk
Kóro felett, mely termést ingatott,
S most tört szárral, vagy gömbje hűlt nyomával
Mered a levegőbe. Ámde hangos
Az éktelen magas. Nappal a szürke
Légbe veszön, s éjjel a csillagok
Fényét el-elfedve, vad madarak
Vonuló rajja zeng. Már mély az ősz.
Mély, végleges. Ilyenkor bújjon összebb,
Ki egymáshoz való; s a nyár, a villám -
S rontó, teremő zűrzavar s a repke
Kapkodó percek, tűz és víz között
Rántva pirult s ért dús tervek után
Nézzük a méltó és új tetteket.
Hogy kell most a fontolt ész, ép erő;
Szó, melyet nem lotyó hirtű fészít,
Tengetve hosszan, semmitmondva, míg
Petyhítve száll belénk az únalom,
Ajzott-hév renyhitő. Szód kell, barátom!
Óh, hogy hiányzol! Metsző, fényes, éles
Érved, a csontpedző, magvat kibontó,
Míg, száz imboly közt, fölhámlik a lényeg.
A helyzet, út. Mit három év előtt,
Mindent kuszált vad, vak napok után,
Ösztönből, hitből s bölcs tanács nyomán
Taposni kezdtünk: mint vigyük tovább
Méltón a cél, rend s jobb idők szerint.
Mert sok történt azóta, tényben, agyban.
Esett porából felrepült az ország,
Ezer módján a szebb, több, jobb felé;
Gyár, bánya zsong, bűg és messzemutatva,
Új terv nyomán zendül s terem a föld,
Mesgyék mosódva lassan, (mint határok,
Ha egy köz-föld-hont laksz majd, boldog ember!)
És a szellem, mely örvényből kilábolt,
Meglent útján várja a folytatást.
Hát fel, barátom! Űzd a kórt. Nehéz, szép
Új próba vár! Míg ész, kar, rög s a gép
Illeszkedőn így munkál, egy ütemben,
A toll vivőin ne muljon az összhang.
Mert harci idő még ez; (és a mindig
Messzibb törőnek az, míg a világ!)
S míg tett hív, nem nyugszunk. Kell az okos szó,
Erély, s bölcs és bevált, hú társ a sorban,
Indulni, mint rég. - Akkor friss tavasz volt,

Most ránk piros gyümölcsök integetnek:
S talán jelkép is, mint fakadt eredmény
Megtett utunkban. Hát tovább, vigan!
Jól végzett munka int, szívet erősít;
S ha van, ki nem lát még, vagy félrelát:
Mind jobban igazolt sok régi, hős hit,
S kísér nem ismert, új s új jóbarát.

BÖLÖNI GYÖRGY EMLÉKÉNEK

Háza felé már nem visz az út nekem,
Telefonja hallgat zordon-hidegen,
Nem látom a meghitt és meleg körön;
Hol a régi esték, a régi öröm?

Egy nap, egy, a végső együttlét között -
S egy-nap-köz tátongó úrré öltözött,
Nem szöki át röppel száz nekifutott,
S a Mindennel rakd: eltönni nem tudod.

Egy nap-köz csak, s te ott túl, drága Alak -
S már nem hallod, bárhogya is kiáltalak.
Hangod még, a kedves, a szívembe vág,
Szemed ég: s már messzibb vagy, mint a világ.

Mily vad játék ez!? Te halk, jó, egyszerű,
Mit tettél velünk, hogy néz, repes a hű,
S nem lát? S száz zugot hiába kutat át, -
Megtöröd szívünket. Óh hagyd e csodát!

Fáj! Úgy vagyunk, mint ki szörnyen elesett,
S érezzük hiányod, a keserveset:
Hogyha ezt vártad. Hisz bántottunk sokat -
Bölnünk, bocsáss meg, és mutasd magad.

Mert szörnyű e tréfa. És hogy jön az est,
S nem lehetünk veled, szívvel, öröme, -
S a másnap, a tett, a munka, vita még.
Úgy reszket a szívem, hogy üvölténék.

Hideg-fagy borzasztva átfon szörnyű kar,
Szúró jég-körmökkel szívembe kapar,
S mint gyilok hang réme, mélyembe talál -
Hogy: jönnél te, jönnél, de fog a halál!

Jönnél te, jönnél, e baj-dúlt tájakon
Küzdeni tovább és lobogni, tudom,
De a kar béna, jaj, s az út megrekedt,
Nekünk árvaság jött, nyugalom Neked.

Közted s e világ közt már űr, némaság,
Míg sajgunk s lábunk az útnak nekivág,
Ismét - s mint álom ül a vad döbbenet,
Bús magunkban hordván őrző, jó szemed.

(1959. szeptember 11.)

SZENTGYÖRGY FELÉ...

Szentgyörgy felé szalad a vonat,
Szentgyörgy felé ragad,
Óh üdvözlöm mind, kit itthagytok,
Élőt és holtakat.

És üdvözlöm mind, aki szeret,
És azt is, aki nem,
Három lepel ül öröömön,
Hat ül sok sebemen.

Három lepel rejti öröömön,
Bánatomon hat ül,
Szentgyörgy körül, vén hegyek körül,
Jó lesz ott egyedül.

Isten veled, kedves jóbarát,
Ég veled, ellenem,
Nyakam körül még lágy kar ölel,
Tíz seb a mellemen.

Szívemben cseng a víg, víg öröm,
S ajkamon keserű,
Óh nincs bánat, mi ne múltna, nincs,
S kedv, mi hű volna, hű.

Bánat és öröm, méz s keserű,
Így táncol a világ,
Jó a szív, kar és jó, jó a csönd,
Erdő, szép, szép faág.

Erdő reszket és lomb lelebben,
Szép, szép a csend körül,
Szentgyörgy fokán és vén év szakán
A lomb vállamra ül.

Mert fut a vonat, gyorsan szalad,
Kicsi, ahol időz,
De bárhogy futok, messze futok,
Elér az ősz, az ősz.

Elér az ősz és hull a levél,
Meghal a szép virág.
Rikoltó szárnyas harsan ott fenn,
Bús égnek nekivág.

Isten veled, szól a madár fönn,
Ég veled, szép vidék,
Fut a gőzös, és a madár száll,
Nyel, nyel a messzeség.
Én egy kicsinyke pihenőt s ő
Keres egy tűnt nyarat,
Tőle fut honi, kicsi fészek,
Tőlem jó s rossz marad.
Elöl piros, hátul aranyszín,
Szép, szép nap útamon,
Kedv s könny közt megtörve ül bennem
Szivárvány bánatom.

GYÜMÖLCSÖK

Hirdették: elfagy a gyümölcs. De lám,
Zsufolva apró gömbökkel a gally,
Piros, meg sárga. Vér-cseresznye, mint
Pezsgő víz nyüzsgő buborékja, sűrűn;
S a gömbölyű, meleg arany-barack,
Bőrén lágy rózsapírral: melybe hogy
Szemmel harapsz csak: drága íz telít,
Inyed csordul. S nézd, a ribizke pontnyi
Szemű csöpp fürtjét: száz kis zuhatag
Hangtalan omlik, csüng a zöld között,
Mit a vidám raj pírral elborít.
Amott az egres: erezett smaragd;
De már sárgállik, vagy szederjesül
Édes-fanyar húst rejtő bőre, min
Fehéren láthatod a pelyheket.
Lám, mennyi kincs! S a kora körte, mint
Árasztja mondhatatlan illatát -
Dús tömjén s frissen pergetett viasz;
S a szürke-bolyhos, érdes levelekben
Vad-zöld alma; görcsbehuzó levét
Lágyítja lassan majd a hosszú nyár.
Gazdag az év, ezer gyümölccsel, ím;
Orv, mérges csillaggal hiába rontott
Gyors áprilisi dér; és az erőtlen
Idője-múlt hó borzadó virágra
Ál-tél leplet hiába rengetett;
Alélt, hullt pár korcs: s a többi maradt.
Hiába dúlt gyász s tapsolt a kaján jós:
Hogy: „nem lesz termés”. S künn a tér-mezőn, lám,
Kalászkok száraz, orrcsípő szagát
Szívón, arat az ember. És a szőlő
Duzzadó, telt bogyóival amott

Hogy int, permettől foltos levelek közt;
Pedig hallottuk: mint hullt, „tönkrement”
A zúzó jég gyors csépjei nyomán.
De így van ez. Hisz jön kór és csapás,
Idők bolondulása. Ingatag
Szerencse fordul; jóból rosszba, majd
Rosszból a jóba lendül, változik,
Hintáz a föld- és az ember-világ.
Gyengék sikonganak s ujjong a Rossz,
Orv célját lesve bajban, gyengeségben,
Örömmel verve föl, mely sújt, a kárt -
Vak bamba! - A jó hisz, remél; kezén a munka,
Nem csüggedés belül. Mert az igazság
Azé: aki nagyot akar, jövődőt,
Derék boldogulást: az életet.
Fagy és baj ellen: míg a hit jutalmaz
Tájbán, tettben és ennen dolgainkban;
Merés, hős dac, hívők összefogása,
Egység s erő. Gyümölcsén csügg s arat
A véstpróbált: s csak jobb hitét növelte
(Láttuk) nem-törve gyúrt, vak fordulat.

DÉLI EMLÉK

Egy madár dalolt Shelley sírhelyén,
Egy szép madár,
Cestius temetőjén, fény delén,
Tündér, csöpp hangja hogy csengett felém,
Míg jártam ott, mint ki álmodva jár,
S Rá gondoltam, kit a szirt odva zár,
Örökzöld hant ölen.

„Cor cordium”: olvastam a jelet,
S be furcsa volt -
Tegnap álom-név, messzi bűvölet,
S most nézni, zord kő, mely azt viseled:
„Óh szívek szíve”, költő, drága holt,
Míg révült fõmre halk árnyad hajolt,
Álltam hamvad felett.

És amott Keats: ő, ki „a vízre írt” -
S mit írt, im áll.
Kristályrímével annyi év se bírt,
Sugárzó frissen árasztva a hírt,
Pedig lágy verse, mint itt a halál.
Mely mély bűvével a vándorra száll,
Mint nézi ott a sírt.

Körül a fény forrt, lélegzett a csend,
Zöld, puha zöld,
Zöld lenn és kék sugárzás odafent,
S béke, mely áldott hamvakból üzent,
Mint derű, és illat, mely lopva tölt;
És vont, vont a száz-szent-emplékű föld,
Míg lábam tovament.

Cestius kertje, vén, mállt falperem,
Ősz, dél-heves;
Kicsi madár, ki torkán dal terem,
Két költőjén, kit rejt a szirtverem:
Mert ott Ő, a csalogány énekes,
És itt, ki dallal, mint a fény, repes.
Túll időn és teren.

Óh forradalom lelke! Áriel!
S te, dús, szelíd!
Ki rímeknek telt mézeivel,
Be jó volt csendben ott merengnem el
Közeletekben, mint perc arra vitt -
Kit álmatok: a Szép s Igaz hevít,
Míg csak él és lehel.

(Róma, 1958. október 25.)

CINKESZÓ, CUMAEBAN

Cumaeban éppúgy énekelsz, a gyöngéd
Vergilius sírja felett, a zöldben,
Mint itt szövöd szavadnak puha gyöngyét,
Ha hűl a nyár, s a lomb pereg, letörten.

Hol lonc s rög rejti vén márvány göröngyét,
Hallottalak, pálmák közt, buja kertben,
S mint ömlő méz, folyt bennem az öröm szét,
Míg ismert hangok árját üdvözöltem.

S ott, a Tirrhéni tengernél, a parton,
Míg idegen szépség, dús, szinte zordon,
Szállt meg, szibillák völgyén, mély berekben -

Ím, nyelved szólt, hol hűst örök levél hint:
S éreztem, bennem oly valami kél, mint
Lágy honi emlék messzi-tért gyerekben.

(Cumae, 1958. ősz)

ÉRÉS IDEJÉN

A piros szép idő jön el földünkre mostan,
Halkuló és szelíd fénnel aransugár;
Bólintó, fényes almák rótlombú magasban,
Láng-napja örökét hagyván bennük a nyár.

Piros, víg arccal állsz a futó iramosban,
Mert fut, fut az idő is, lám, mint a madár,
S a Mű is ott már, mint gyümölcs a vén lugasban.
Sárgája, pírja jelzi, hogy későre jár.

Ám itt-ott még nyílás, ért gömbök rőtje közben,
Piros álom-szirom a kezdő kora-őszben -
Termésbe ér még, vagy lehull, kék-deresen? -

Ha fogy már a sugár s későre int az ág ott,
Teremtő, friss kedvvel hozz, hozz csak új virágot,
Örökké szomjú élet, én szerelmesem!

FUTAMOK

1

Hegyek, völgyek, tengő mezők: az új
Télnek készüllete; se bús, se víg
Egyformaság és elnyugvás a Sorsban -
Mely számba sem foghatva, képtelen,
S fogalmakkal nem mérhető idők,
Léttartamok óta viszi e Minden
Kerekét: s melyben öröm, szenvedés,
A mozzanatnak a parányban érzett
Jó vagy bal útja - semmi az Egészben -
A nagy összhangba elsimul. Miközben
Kereng a föld, a bánattal s örömmel,
Szülőhelyekkel és vén temetőkkal,
Sóhajjal, nevetéssel, gyötrelem
Görcseivel s a boldogság jajával,
A csillagok közt. Mely mind úgy rohan
Élő terhével, vagy üres menettel,
Fagy-hordva, vagy lángban: mint gyors iramtól
Láthatlan géphez láncolt s velerántott
Bolond szekér az űrnek úttalan,
De roppant kénytől feszesen szabott
Rendű kietlenében. Fut s pihen majd;
Mint vérnek cseppje, ha elcsügg az érben,
Míg zeng, robog a többi: s az is elhűl,
Mint itt, hogy tél jön, elhalkul a föld.
Mert minden megpihen. Mint te elülsz,
Ki égő szemmel méred itt e tájat,

Hogy, lázad hűtni, idd be a nyugalmat,
Mely a halálé. Ám múlik az is.
Völgyek zenebonájával s a sűrűk
Ágbogának üres keretjeit
Belombozó levéllel eljön újra
A tündöklés, a szép kísértetes láng,
Mely tág lobbol bűvölt szemedbe villan,
Hogy káprázik és boldogan bezárul,
Miközben máglyás illatát beszívod
Isten-tüznének. S izzó vérrel, aggyal,
Olvadva nyujtod a kezed, hogy érezd,
S életfelejtő nagy, nagy ölelésben
Tartsd, fogd a tündért: s szívedig hatott
Gyermek-örömben mint karod kitárul,
Tarlott tájon már csak hűlt helye árvul,
S illatot érzel, fojtott illatot.

2

Utak, utak ti, kedvesek a tegnap,
Nagyok, simák, mint vont üvegtükör; vagy
Göbbedt kanyargók rétövezte nyomban,
S horpadt hegyek közt végtelen kerengők,
Hol zökkentett szekerek nyikorognak;
S mély erdőkön, hol fenyvek, mint a lámpák,
Kisérnek ösvényt, menve-elveszettet;
S törtek s hosszúk, mindenféle utak ti,
Töppedt falvakban, hol borong az élet,
Magába csüggve; s zengő városokban;
Európában és messzebb a földön,
Mind szerte, néphömpölygető kevélyen,
S magános léptektől koppanva, itt s túl,
Kuszán s nyíl-suhanón mind, mind igyekvők,
Hegyen, völgyön, tűnve s felkanyarulva
Megint, míg hátatok kígyózva csillog;
Szorgalmasok, sűrűk s világbejárók,
Párhuzamban s eggyéfutva: de mindig
Menők, menők, tovább s tovább, a Nagy Szív
Hajtó nagy dobogását szertehordók,
Szűk s tág ereken: s büszke buzgalomban
Vizekre átrepülve, víg hajókon;
S a légbe lengve: mint határtalan, hős
Utján a földön már nem fér az ember;
Egen, rögn, habon, a véghetetlen
Futam sok íve: s fönk a messzi testek
Hátán futó nagy nagy utak sorában
Nyilallók: s még külön-külön a csillag,
Millió s millió, útja a roppant
Rendben, a végtelen rettenetes, szent
Világ-szív ritmusán. Óh minden út,

Mi zsong, fut, legyen áldott. Tengeren
Rengő, s az égen; csöpp pettyes bogár
Pöttöm nyomok, s özönlő óriás
Utak, e telt világ kibírhatatlan
Feszülő árama vad tódulásán
Hempelygők. Minden út és minden élet.
Utak futamló hadja szerteszét -
S ember, kicsi s nagy. Ki szerény terében
Lüktet a dús ritmusba; s ki a napnak
Körén túl alkot, s terjed szellemével,
Ható erőként. Üdvös egyaránt mind.
S mellettük e nyüzsgő Minden lakói;
Állat, madár, rögtúró rovarok;
S csirák, nedvek ti, fákat építők;
Szinek, szagok, ízek s mind e világnak
Töltői, éltetői: a nagy útnak
Száz futamában részesek. S ti, versben
Sem mondható rejtelmek. Gondolat;
Irott, vagy még nem mondott szók, s te, álom,
S ahány csudából áll e Tartam itt,
S új s új csudák, miket nem ismerek,
S mit rejtenek tán a többi utak még,
Ha kedves földi útjaim köréből
Majd lábam nem-volt új utakra lép -
De dús kalandból álljon, gondból, éjből:
Itt tedd vigan, mit tenni kell, elébb.

3

Most vonaton futok. Ring, száll a táj;
S őszi vagy tavasz legyen, egyképpen illan
Gőz-szárnya szelt közében. Int a hegy, völgy
Száz ismert képe a szokott utasnak,
S mint üdvözölt: búcsúztat, hogy megyek.
Megint megyek. Mint jöttem, nyugtalan
Idegeimmel, földet váltva, embert,
Hogy megnyugodjam az osztott időben.
Igy teremtvén fájást minduntalan;
A lét izgalmas fűszerét; búcsúzva,
S megint köszönve, éber éltetésben
Igy frissítvén, mi kedves a szívemben;
Mert fáradt lángot óv, ha váltsz, a tájék.
Igy távozón, szívfájva, új szemektől,
Míg méla vágy-telin várom a régít,
S emlékekkel int sok visszapergetett hely,
Mint zsongó képeim izzok, borongok.
Óh drága, víg sajgás! Elégtelennek
Kirándulása, az élmény kegyéért;
Mert mint cserélve új s új ház s a gazda
Közt, hosszú ünnep adta lakomákon,

Hányódunk. Óh sok-kortyú, gazdag élet!
Gazdag, mikor fáj is tán. Mert ki tudná
Keverni úgy az árny ízét s az édest,
Méz-csöppenésű jót: hogy készen álljon,
Nem tompulván, friss változatra folyton,
S örökre szomjan. Mint bucsúk között
Mindíg újként köszöntve meg a kedvest.
Hát vigy csak, út! Majd vissza, ős, tavasz közt,
Otthon s a messzi - és a ködszerűbb,
S tán egy világekorszaknyi fordulóval
Visszahozóan távoli, talányos
Utú halál közt. Mert hol vannak ők?
Kik annyi új s új indulás, gyakorlat
Után, csak útrakeltek: és a néma
Rettentő csöndből nem jött vissza egy sem.
Nem jött. De valahol tán számbaírják
E sok vándort. Mert nem lehet, hogy ennyi
Legyen csak. Lenn a márvány, s agg keresztek
Alatt, kő-álmok közt, a csillag és hold
S ür fagyaként némák: csak leplek, ábrák.
Mert tovább megy az út. Mint minden út.
És nincs úton túl. Semmi sincs, mi zárul.
Ne félj, Vándor. Hát jól készítsd cipődet,
Ruhád s inad, mert hosszú, mi előtted.
Ám, mi könnyítsen: az, hogy legalább
Annyi mögötted: s itt vagy, teljes útban,
Vigan s erőben. Mint visz a vonat most.
Holnap mi? Mindegy. Csak előre folyton,
Tiéd: a tett, s magáé a titok.
Nem kell oldás. Mert nincs szebb, mint a hév, mely
Feszítve, ismeretlen utakon visz,
Új s új meglepetéssel. Mi tudott: únt,
S nem-ismertben vidul csak a merészség.
Mint szóban, tettben mindig újra tör
A nyugtalan, s teremtó. S mibe vág -
S nem győz? mindegy. A munka a gyönyör,
Mely harc, merés, míg világ a világ.

4

A bibliák, legendák és az álmok
Homályban elvesző s a képzeletnek
Legszárnyalóbb verését elhagyóan
Merész tájain túl, ahol a szellem
Csapongva alkot még nem volt világot,
Külön szabállyal: - ércben és aranyban
Sugárzó hősök hadjait (az ember
Szűk keretét túllépő büszke tettek
Mintáit!) - még a révület se rajzolt
Tájak varázsával, milyent az alkony

Épít fellegből, mint az áldozó nap
Rá visszaizzik; s hallhatlan zenékkal,
Miket a lélek ért csak, hogyha nyugszik,
Szelíd örömben, túl a földi dolgok
Vitáin: s mind e szürke földi sorból
Hatalma száz szerével játszi tündér-
Bűvként e létben egy másik, mesésebb
Valóba rántó, írt s dalolt csudáknak
Szóban sem férő rendjével együtt, mi
Minden, mit ködlő multban és jelenben
S álomban vagy ébren lát, él a lenn s fönn
Futó sok sok uton kívül a Vándor! -
Óh árnyas Ogygié, fényözőn, csönd!
Türkíz- s zafír-hab közt mi az, mi izzik?
Arany Kalypso, szép hajnalsugár!
Óh világ hajnala! Homér világa.
Örök te, szép! Oh, tarts! De hív a távol,
S ím hosszú útra kél a Leleményes -
Mert semmi sem tapaszthat, úgy-e, ember?
És hol bolyong, teng messze, Menelaos?
Egyiptom-tájt, ibolyaszínű parton,
Tündök szép vértje még ott ég a térben -
Mig Karnak s Ón kódébe fény sugárzik,
Gunnyaszt Gizéh, a Nagy Titok: vad álom,
Márványlik Théba, Memnon még, a néma -
És csöndben porlanak az istenek.
Mert képek szövédéke közt, az ihlet
Jelképszülő hevében (és regék,
Száz hittel telve, büszke birodalmak
Köztünk mint élvén élő, s mégis árnyék,
Tapinthatatlan sok alakja: képzelt
Mása csupán egy kergetett valónak,
Melynek más s más színét cserélve, lépünk
Tovább az útban) így teremtet, magát új
Képpel s hittel ösztönözőn, az élet,
Mig múltja száz színén ámul a Vándor. -
Óh gyors Akhilles, pálcás Agamemnon,
Ilium lángjai! S te, vad titokkal
Terhes föld s ég, min roppant Oedipus!
Mert borzasztón a sors jött; mély-remegve,
Rázkódva lenn: a szent dörgés kiáltott,
Átkot zengvén. Óh Rém-látó Sophokles!
S Aischylos torladt nagy szava; a forró
Végzet, mint vér-habbal kél, zendüléssel
Telvén, mell-mellnek rengetőn az embert.
S te ott! Kinek kezén a gőgös ég-láng
Csöppent, köz-hasznu ember-ügyre: mindig
Példája a törhetetlen küzdelemnek -
Prometheus! Te hősök fénye, jelkép.
Máglyára, kínra szállva, láng-ujultan

Titán-lobbantónk a nehéz futamban -
 Óh minden szenvedés, szükség, dicső cél
 Teljével telt szív-szülte messzi eszmény! -
 S Ó: ki a térbe már nem fért, s hatalmas
 Hő vágyban még nem volt tette tüzellő
 Lelkétől vitt léptén csillagra csillag
 Szállt - s a mindenséget bejárva szemmel,
 Látott, okult, mert s szent bölcsek ígéit
 Latolva, mérve: írt, muló viszonylat
 Példáin át, örök Törvényeket!
 Szikár Dante! Tűzkínra elitélt, te!
 Nagy álmodért, mely a jobb volt: az Egység,
 Kis despoták közt, vak-meddő viszályban,
 Hol egy kézben izzón a jog s a törvény. -
 S ki könyvbe írtad az emberi Mindent:
 Mintha roppant parancsra és a tollnak
 Mindenható erőivel: királyok
 S bolondok, csöppnyi szürkék, vagy a földet
 Megrázó hősök élén, mint az élet
 Teremtő, új hatalma: óriás
 Shakespeare! Akár a forró szenvedélynek
 Határtalan vad lángján, vagy a csendes,
 Szelíd örömben. - Óh, titok, varázs!
 A lábbal, géppel, földön, vízen, égben
 Cikázva látható, vagy nyom-se-jelzett
 Utak mellett - (óh szem-nem-érte, ember
 Nem-lépte ország, légnél, semminél is
 Foghatlanabb szövésű: ám a márvány
 S acél alkotta tornyok, sziklaszirtek
 Csudáinál kitartóbb, halhatatlan)
 A szellem útjai: s terük - a könyvek
 Világa! Unhatlan s az égbe szántó
 Szárnyénál könnyebb s fáradást nem érőbb
 Száz út még! Üdv nekik mind! Kik az ember
 Kalandja nagy terét a lég s a vén föld
 Határán túl vitték - s hol sas se száguld,
 Vagy üstökös s villám-planéta: szültek
 Egy új Valót. Óh szent szavak csudái: -
 S a tündökölve fénylő és sötét,
 Mennydörgő és halk, víg s rettenetes
 Rémmel nyomasztó vagy kínban feloldó,
 De mindig egy fensőbb örömben, édes
 Nyugvást adó összhangban s egy zenében -
 Ennyelvemnek zenéi! Drága költők!
 Minden vad és szép, hősi és merész út
 Terén vagy képzelésén túl, legégőbb
 Örömmel bennetek bolyong a Vándor;
 Szavak, s nagy álmok! - Ám vallván az útnak
 Minden pályáit: óh hangok, színek ti;
 Szoborba írt látás; s a könnyü, majdnem

Repülni kelt kő-álmok; vagy - a roppant
Hegysúllyal torló, elnyomó időnek
Ellentállni, - gránitba, vasba tömbölt
Gigász-dómkok rakói! S tudomány, te!
Álom s való, szellem s tett kapcsolója,
Egymást vivén repülve, szédítőn: -
Óh jóra menjen mind! s egy célba rója
Utját e földön, s át teren s időn.

ASZÚ MEZŐKÖN

Gerlicék gyerekes hangja, árny és sugár
Közt ment, támpont nélkül, észrevétlen, a nyár;
Mert a tájt úgy látod, mint ha mi sem mozog,
A lágy surranásban, hely, arcok, fák: azok -
Hisz az időben mész: mint áll (bár illan) ott
Az óra, mely nem tért fogyaszt, csak tartamot.

Hát messzi értem - bár nem messze az uton,
Honnan indultam - és már más vagyok, tudom,
Fanyar, ádáz, bölcs, bús, és még egész sereg,
Ki nem látta, mint vált, íznyin, és lesz öreg;
Egy rezzenet, árny, rossz: érzed - s már semmisem,
Csak mintérés a fán, gyúr, lágyít csendesen.

Keserű, vén fű közt késő, korcs kikelet,
Csikart ősz bolondság, pörzs, barna szik felett,
Izzó mély hónapban, mely már asszúra tért,
Még zsongjon kedved, ha másért nem, a napért;
Tarka felhők tánca, szép, jó lesz még néhány,
Könny és zsákba-játék, élet, bolond talány! -

Sárga, zord homokon piros rózsavirág,
Vas közt arany; hóban láb, mint virulva, hág;
Zűrben zene, metsző fényben meghitt homály;
S víg jóban túltelt szív, mely mosolyogva fáj: -
Szép mind - mint kellő kedv, kellő betelt körön,
Nyárban, szédítő láng, őszben szelíd öröm.

HÁZAK A HEGYBEN

Itt is, ott is egy marék falu,
Hol mind ember küzd, forr, szenved, él;
Mennyi láz, gond, sürgés, indulat -
És mind fontosabb mindenkinél!

Ott lapulnak, a nagy Ősanyán,
Vén hegyaljba nyomja drága szomj,
Mint kebelre rácsüggő gyerek,
S jó vénként, vigyázza a torony.

Mennyi nyüzsgő, apró ház-rakás,
Ide hallik a tengernyi nesz,
Míg róvom utam: mint számadó,
Ki, körül, mindent lát, számbavesz;

S összeszedve, kis sorokban, ím
Egy nagy Gazda, fő elé vetem;
Hisz, mit lát, gondot, bajt: írja mind,
Mert ő a költő az életen.

ELŐRE CSAK

Előre csak, bátran, keményen
És most már tudd, hogy mit csinálsz,
Túl még hiún, öröm-reményen,
S még úgy is, ha magadban állsz.

Fönn az ég és körül a tenger,
A roppant tág, terjedt világ;
Fenn az örök és lenn az ember,
Bús és vidám komédiák.

S már könnyűt, semmit ne remélj te,
Magadnak kedvest ne akarj,
Csak a tettnek, a szónak élj te,
Emelni jót, s hol kél a jaj.

Amit elértél, eddig értél,
Vedd, és nézz többre ezután;
Szép a kedv: ám jobb, ha elégnél
Magadon túltevő csatán.

Fáj a szived? erre ne érh rá.
Örülsz? óh, sok a rettenet;
Merevülj, íz, szív, ín acéllá,
Kicsin túl vesd a szemedet.

Vert az élet, lágy, füllt korongot,
Hajlítottak a vak napok,
Csillag alatt tévedt bolyongott -
Most nézd csak azt, mi fönn ragyog.

Egyébre lestél: elmerült mind,
Kart kerestél: mint köd, hajolt;
Szivedbe szívj vágyat, derűt, kint,
Magadban, mint a nap s a hold.

Vitt az élet és szerte oldott,
Futottál árny és gőz után;
Gög - a jobbért! - s út, egybe-tartott:
Te légy már istenem, csudám.

Szerelmes szóm: szél ott a fákon,
Mely a csillagok közt susog;
Irgyeltjeim: e világon
Túl, ti örök hatalmasok;

Költők, s példák, a nagy Vitában,
Ha véres és ha vértelen;
Hogy megfussam, csak tarts ki, lábam,
És vígy te, tiszta Értelem.

AFRIKA

Halld, zeng, bong a világ! Merre tekintsz,
Új s új láng. Ős Typhon a föld alatt -
A vén fojtottság veri iszonyú
Nyügét már. Döng a mély. Nép s nép riad.

S im, nézd amott! Kaland- s meseízű
Álmok földjén a had dúl, vér csorog.
Afrika mozdul, ég. Szabad legyen
A nép: zúg száz láztól rekedt torok.

Elég volt a játék! Fehér s színes
Különbsége - s mit rabló, rém idők
Pántoltak rá, a fegyverek jogán:
A szolgasors! Mint ember, kelnek ök.

S embernek joga nincs elnyomni azt,
Ki élni tör: s mert nagyra néz s halad -
Nem bír láncot. Hiába gáncs, erő,
Hol erkölcs nincs: nád az ágyú s a had.

S a gyámságból messze nőttek ki, im,
Mely védni tűnt: már nyomja a palást.
És egy tudás, cél, emberség jogán
Kívánnak enjogot, szabadulást.

Óh Európa! mellyel több magad
Hirdetted a vadság felett (s ami
Hódítanod cím volt rég): hát siess
Hited, szavad tettel beváltani:

Győzd le a barbárt benned s hódítót!
Mert nincs cím már ülni a népeken,
Kik, mint te, olyanok: s múlt tánc után
Gyarmat-fogni, ős-„jog”-tól részegen.

Hadd menjen a világ. S mit jód nevelt:
Emelje most lelked. Messze, mi volt.
Jog a jogosra visszahull. Figyelj:
Ember-magáért az ember sikolt -

Ne győzz te ott, fehér! S ha fog a mult, -
Eszme szabja a lét új útjait,
Nem fegyver. Győző kény percig siker
S győzelem az, mely embert szabadít.

IDŐTLENÜL

1

Üss be a húrba, szilajul, erősen,
Rossz a középszer, szép csak az erő,
Mi volt, ne bántson, vad szó, gáncs, idő sem,
Időtlen te, vidám és vakmerő!

Sem ha sűrűd ritkítja a rideg szél,
Ne rezzenj, s orv, hiéna-ősz aszal;
Zord erdő volt ott, szirt, ahol születted.
Füstölt a hab, s nagy csúcs, mint gőzkazal.

De a tömött vadonban, óriás árny
Övében, a vad pattanva szaladt,
S ha láttad: csak mint álmot, arra járván,
S szélrázta ág-mást, gyors villám alatt.

2

Szép, száraz nyaram ropog szívemben,
Rakjatok máglyát alám,
Hogy égjek jobban: s ha est-korán -
Lángban lobogva szakadatlan!

Mi van, úgy tölt, mint régi hevemben,
Mi hűlt: gyúlni vágy reám.
Hát hamvadj, ha kell: de szép harc során,
Óh, szív, nyughatlan, csuda katlan!

BURNS MÓDJÁN

Csak enszivem vitt álságba, bűnbe,
Csak jó szivem vitt bele, óh,
Mert mást néztem csak, jóm messze tűnve,
Ha nyugtom is ment vele, óh.
Csukott volt szám, szóm, ha szólt barátom:

Mért nem víg arcom, szemem, óh,
Gondoltam: égjek a kín-zsaráton,
De ne ríjjon senkisem, óh.
S az áldozat sem hozott, nem, oldást,
Hiába hagytam javam, óh,
Kiért tettem, vert volt újra, folyvást,
S én tovább boldogtalan, óh.
Mondtam: elbújok tettben s a dalban,
Vesszen bolond sok dolgom, óh -
S mint eddig égve, bármint akartam,
Csak vén bajom nem oldom, óh.
Hát ímhol, Isten, vagy a nagy Ördög,
Fő kasznár, nagy hatalom, óh,
Nézd a bajt, miben izzadva fürdök
S nincs út, futás, oltalom, óh!
Mit ideadtál, hull, vész kezemben:
Rendezd, fogd, elédvetem, óh,
Vagy vess el, mennybe, pokolba, engem,
S víg tréfád: az életem, óh!

EGY HEGYRE VISSZANÉZVE

Óh, messzi, nagy, öblös, boldog utak,
Napok, a multat hozva, számvetést;
Emlékek, mézzel folyva, volt szavak,
Mik illatozzátok a szenvedést!
Milyen kedvtől karolva jártam ott,
A tüneményes halmok közt, meleg
Életem bálján: hogy ízzel teli
Lelkem, s a szellő, mit belehelek!
Óh, régi szavak, töredék zene,
Légben oldódva, túl, a messziben;
Be honvággyal ülitek a menőt,
S mélyből kiválva, ott, ott leng szívem -
Hol lány órák ködként terült során
Átlátszón, lejtve, egy asszony halad:
S a táj bűvös-borzongva zeng, s a lég
Füll még egy régi áramkör alatt.

MÉLY ÉRÉS...

Mély érés boldog ritmusán
Hajlongáló szép almafa;
Széllel szerelmes víg tusán
Ingó körték horzs-jajszava;
Ruhán tört térd, mely nyílván gyúl,
Mint villámok fehérledek;
Mell pírja, szemnek balzsamúl,
Fátylon villanva, vér-meleg;
És áldott bőr légzése, mint
Gyümölcs küld értt áramokat,
És érzel könnyü, drága kint,
S melled füll, nyelved leragad;
S karok lágy tömbje, mint ölel,
Míg a száj dús nyílván mozog,
S illatban boldog zűr lep el;
Haj-mély, mint dús, fojtó gazok;
És szellők rebbent irama
Fojtott, halk szoknya-rebbenés,
Mely tompa mézzel ül, sima
Bájjal füledt szivedbe vés;
És ömlő, lágy, arany szavak,
Ajk, arc, százfodru gömbölyeg,
Hol inger és csók mállanak,
És a szerelem incseleg -
És mind, mi, perc játékaképp
Átfut bennem: hogy szent, kevély.
Nagy lángját így zsongítsa szép
Font csellel a hő szenvedély -
Mind Rád néz: Mert, mit képbe fog,
S mint játszi inger, tölt, ragad -
A minta hozzá, alak, ok,
Egy csak, csak egy: kedves magad!

MÁJUS KÖZEPÉN

Óh, ha itt volnál! Zsong a sok bogár,
Méz bővével dagad minden kehely,
Mély lombfüggöny, s évszak, dús, mint a nyár,
Üzemben már rét, kert: száz szent műhely.
Hőtől átfüllt kezedet nyújtva, mint
Jönnél itt, a régi uton, velem,
Hol a ciklámen holt s a rózsá int,
Mint, halk sejtésre, hőbb, nyílt szerelem.

Szikrákkal telt szemed hogy égne, míg
Zsibbasztaná belsőnk, mely zeng, rian,
Az őrző gond, mely sohsem alhatik,
Hogy lépünk, kábán, álmodva, mi van;

S mint kit a nagy Sors kézbevett: s zavart
Lelke száz hangja közt visz boldogan,
Bolond útján, nem tudva, merre tart,
És hogyha érkezik: hová, s hogyan.

GYÖNYÖRŰ

Szivem, e vén, sokat megélt már,
Búban sírt, szépben csillogott,
De ily lágy élményt sohse élt tán,
Ilyen váratlant, boldogot.

Ilyen földöntúlit, sugárost,
Ily mondhatatlant, kedveset;
Ilyen betöltőt, hirtelent: mint
Valamit, mely égből esett.

Ilyen villámként átlövellőt,
Örömost és fájdalomosat,
Mitől az agy kigyúl, felizzik,
Belsőd nevet és meghasad.

Ilyen ölt, s ilyen virágost, -
Lelkem zeng: s dús, nagy hevemen
Elrogyva, vad, vad mámoromban
Dalolva vérzik el szívem.

NYÁRKÉNT

A hegyből a te szemed
Int rám. Nincs más értelem,
Csak hogy te játsszál itt velem -
Dolgokon és bölcseken át,
Mint így hozza szebb, főbb magát,
S nevet, nevet
Lelkem: e szerelem.

Ha virág-gömb ing felém,
Csuklód az, a gömbölyeg;
Rozs közt tested, az értt, meleg,
Illatoz: s mint ki otthonos
Korttyal, ízzel, messze tapos,
Nagy nyár delén -
Veled, veled telek.

Bölcsőm vagy szemfedőm,
Csak ez, ez rengessen itt,
S hozza szomját, lágy éheit:
Mint száz dolgon így buggyan át,
Lüktetve létem otthonát,
Öleltetőn,
S életem kedveit.

TÁVOLRÓL

Aranyszivem, távoli édesem,
Hogy töltsz ma be, gyönyörűségesen!
Mint illattal rétet virág telít,
Nyíló képed úgy áld, a dús, szelíd.

Szem-hunyva, mint a boldog vezetett,
Érzem kezem szorítani kezedet;
Lágy-ödöngőn, oldalad simogat,
S halk borzongva egész, egész magad.

Mint réteken, hajdanvolt réteken,
Hogy bolyongtunk, fult szók közt, részegen,
S egymást ért ujjunkon át tűz ütött,
Míg szédülve jártuk a rőt ködöt;

S bimbó-rózsa ajkad, mint megfakadt,
Csöppentett szív-mézelő szavakat -
S olvasztó perc forró vér-áramán
Harmat enyhhel hullt majd szemed reám.

Mint akkor, ott, halk vágy úgy fog, emel,
S küzdök egy kép lágy ingereivel;
Szivemben, ott bujva, hogy melegít,
Mig tőled már oly messze megyek itt!

Oly messze - és mégis oly dús közel,
Hogy itt vagy, itt: s mint levegőt veszel -
Egy gyöngéd, lágy szélnek sóhaja nyom,
S ajkad ér, mint itt légzik, ajkamon.

ÜDVÖZLET

Te is elmész, mint kedves annyi más,
Többé nem látlak, úgy lehet,
Angyal-szív, víg szó, tavaszos varázs,
Milyent csak költő álmodhat, hihet.

Édes gyerekség s értt, fontolt belül,
Külső szép s mély, gazdag szelíd;
Be jó volt nézni, csöndes gyönyörűl,
Arcod, mely lágy fényt hint s mézzel telít.

Ember nem volnék, ha nem fogna dús,
Halk bűvöd, s egy lágy fájdalom,
Mely boldogsággal tölt, míg vinni bús,
És mély örömmel áldva, sajkva nyom -

Tündér jelenség! - s hálával, mi vitt,
A percnek, s hogy megleltelek,
S e durva földön ily valaki itt
Lététől lesz szívem mindig meleg!

ÜNNEP UTÁN

Elmult a víg, kedves ünnepi zajgás,
Üresen ásitnak a tág napok;
Bármerre nézek, már semmit se látok,-
Mert, ki itt voltál, a vak messzi fog.

Nem sugározza szemed át a tájat,
Sem belsőmet a lágy, áldott meleg,
De veled telt még minden, és mi itt van,
Ébren vigyáz, hogy ne feledjelek.

S még fojtott, néma, hangtalan a tájék,
Mint ki csak sejt még valamit s figyel,
S még nem jutott mélyéig, ami történt,
Hogy, ki imént itt, így elment, így el;

Mint lelkemben se zárt, kész, ami van, csak
Nyugtalan voltom hozom és viszem,
S bár jól tudom, hogy nem vagy itt, s mit állít,
Még csöndben mondja s nem hiszi eszem.

S csak lassan nyílik bennem a való: hogy
Már nem lellek, sem aztán s nő a seb,
S üres lesz a szép, szép tavasz, s a kedves,
Lágy lég csókja bús ősznél hűvösebb.

ŐSZI TARLÓKON

A gólya, mely ott lépkedett a tegnap,
Hol jár vajjon? Tán messze Afrikában,
Hol a Zambézi zöld vize özönlik;
Vagy Cape Townban, hol, tova a tenger
Kék távolába néz egy messze költő,
Mélán idézve valakit, ki elment.

Mert minden megy. Minél vénebb a Vándor,
Annál több régi jelenést idézhet,
Időkből, ködből és kedves helyekről;
Mint én, ki itt e tarlókon bolyongok,
Rágondolok a nyárra s egy madárra,
Ki szárnyra kelt, s eltűnt az őszes égben.
De nemcsak arra gondolok. Az álmok,
Miket ringattam, hol vannak? Az arcok,
Miknek letűnt sugára még melenget;
S a hangok, mik még zengenek szivemben,
Ömlő, meleg, simító régi hangok,
Miknek drága arany pohara rég-tört.
S még máson is merengek itt az estben,
Amíg körül a perc tolongva illan
A tél felé és egyre nő a csend még.
Azon, hogy már holnapra messze járok
Majd én is: s e nap is emlék lesz. Emlék.
Mint a madár, ki ott van, messze innen,
Uganda lángterén, tán Kamerunban,
Arany Oranban, s lágy Nilus mezőin,
S hol a Kékhegy sok ágbog víze szökken,
Fényesen, mint a fény. Oly messze lesz már.
De messzebb is még. Ott, ahol a hangok
S az arcok vannak és a régi álmok;
S az ifjúság, mely egy nyárvégi reggel
Szivünk meleg fészkéből útnak indul:
Mint a madár, ki itt lépett imént még,
S egyszerre ott, már túl a honi tájon.
Ám nem oly messze, mint az ifjúság ment,
S az álmok mind, miket idéz az emlék -
S mint itt a perc: holnapra furcsa tegnap:
Mely ott lebeg már, hol az ifjúság száll
S a sok meg nem fogható régi kedves -
Túl Afrikán és szárnnyal s képzelettel
Már nem követhető dús, szebb vidéken,
Tájontúli mezőkön, vagy az égben.

RITKA VIRÁG

Szeretem én ezt a vékonyult tájú őszt;
Ritka virág;
Madár villan, az ág hervadt kontya közé
Szél ujja vág;
Fosztja, s szétfújja, mint gyerek tép pitypangot,
Majd szétereszt;
Száll a haj, s magában ég az ékszer fején:
Gyümölcs, gerezd.

A szagban s a színben jó ödöngeni, bár
 Beteg, mi ég,
Nem élet szépsége a kiszítt, lázas, rőt,
 Ordas vidék;
És a füst, suhanva, mely avarvést árul,
 Ősz-tüzeket,
Égő nyár-játék-dísz: jel, hogy tűnt a játék
 Neki - s neked.

De ünnep után, lom, s bontott sátrak között
 Bolygani jó,
Míg visszatekintve, még tűnt fényt idézget
 Az álmodó.

Így, ami van, neki csak játszani, remegő
 Vázlatu kép:
Arra, mit rögzítsen. Mert versben, álomban
 Tart csak a szép.

ESTI BADACSONY

Oh, rózsás, esti Badacsonyhegy,
 Szálló sugárral homlokán!
Oh, állj meg, láb, ne menj tovább: hadd,
 Ámuljak még e halk csodán.

Oh, alkony, csönd, lágy január-vég,
 Lankák, sík, ég, bodros szelíd;
Játék-csúcsok, szőlők, tar erdők,
 Langy lég, mely békével telít.

S a kis templom, a hegy-vonalban,
 S túl, csak csúccsal ki, Szigliget!
Borzolt-sün-dombs, s kis ház alatta,
 Mind álom-világot hitet.

Álom-világot, lenge tájat -
 Egy tündér hozta hirtelen:
S reszket szívem, hogy elrepül, míg
 Csukom és kinyitom szemem.

ŐSZI FÉNY

Mennyi bogyó, barna, sárga,
Mord makk, szűrő-kék kökény!
Tordán kisdíák be várta
Mint már jött az őszi fény.

Nyurga fáknak árnya kókkad,
Régi sűrűk, nem nagyok, -
Ám vér-som pírral sikongat,
Galagonya-gömb ragyog.

Izzik vad szaggal a bodza,
Hunyor rém-fürttel kinál,
Tüdőd gomba-doh kínozza -
Búcsú-tárta mennyi tál!

De én csak a szín vad árnyát,
Illant lomb lesén, lesem.
Húzza száll sok lassu szárny át,
Jaj szól fönn keservesen.

ÓH TARTS MÉG RAGYOGÁS...

Óh tarts még, ragyogás,
Rubin szín, vén, nyűtt tájak éke,
Mézes fény, ősz, füllt hangú darázs,
Merengő, lágy, megnyugvó béke.

Csak töltsd, töltsd még szemem,
Varázsod szívjam önfeledten,
Mi mögötte ott, nem tudva, nem,
S hogy megy, megy sorra, kit szerettem.

Ritkul a lomb, rikít,
Hol, ha fáradt röptöm, megálltam,
S mi társulni, újulni csal itt,
Elnyugszik lassan a halálban.

Fut a kedves, a jó,
Váltódik, hull, sarjad az élet,
S barátság, öröm, új, millió
Új másé, mint egykor tiéd lett.

Hát nyugodj, szív, ne bánd,
Hisz ez a rend, vedd úgy, ahogy van,
S mosolyogj, mint e táj, vég iránt,
Ragyog a szép, szép sugarakban.

Mi volt, emléken él,
S új vár, mint utad tova léped,
S értten az évek fényeinek,
Sokat tehetsz még, annyi szépet.

Vén, lágy lomb-rokkanás,
Varázs, mely felemel s sziven ver.
Mi volt, az van csak, semmi más:
Hull a levél és hull az ember.

Fű magzik, toll repül,
Holnap fénye rejtett csírákon,
S mi jön, bármi is, mind ünnepül
Zeng e lengő, büszke világon.

Jó és rossz egybefoly,
Egy nagy, legfelsőbb értelemben -
Barátság, kedv, víg, fesható mosoly,
Vagy a búcsú könnye a szemben: -

Benned, út, csuda cél,
Melyért annyit a harc, hit éget -
S újban és újban, nem szűnve, él,
Bár ér az ember buta véget.

BERZSENYI ALKONYA

Agg fáival itt, öblösen, az udvar,
S amott a kert. S a kettő közt, középen,
A hosszú ház, rekeszbe osztva, zordan -
S itt lakom én. Villám s napok tanyája,
Forró, termő tegnap, kedv, szomorúság -
S a kertsövény, ház börtönén belül
Magánya a magánynak. Itt vagyok.
Ballagjak el tág héthatár terén, hol
Javamra görnyed a paraszt: robotnak
Izzadt gyötörtje, néma szenvedésnek,
Szűk, durva gondnak és szegény örömnak,
Sivár állatként; vagy rójam a kertet,
Hol nyári teljben fáim rogyva ingnak,
Vádolva béna lelkem; vagy a könyvek
Polcát kutassam, meddő mulatásért,
Enmagamat feledni: egy van, egy csak:
Az ég, kis fénynek is áttörhetetlen;
A föld, hol minden út egykörbe tér meg,
S az oldhatatlan ólom lelkemen.
Az érthetetlen, végtelen s a gyilkos,
Mely észrevétlen, mint finom nyirok, köd,
Betöltve lassan, s mint orv, iszonyú
Kór, mit poklos mocsár vad gőze ont,
Megölte belsőm. Oh, hajdani láng!
Célok s erők! Oh, óriási, mellem
Tágjában el se fért, nagy indulat;
Szavak merész ágaskodása; ész, szív
Duzzadt hatalma; ín, vasizmok és váll;
Zúgó, forró tüdő; együtt feszült hős
Birokban, roppant ívű, büszke gyémánt
Mondatba gyúrni a Mindent. Az égnek
Kék, szörny tömbjét fogtam volna e mellnek
Dombja közé, ha kell; s a Káosz és Rém

És zagyva örület-hemzsegte mélynek
Világát izzé nyűttem volna, mint a semmit,
Uj Herkulesként! Oh, harc! Messzi már.
Mennyet vivó dac! Szent, örök poézis!
Nemzet-fűtő láz! Fényes seregek
Ódái; hősök, istenként sugárzók,
Szóm arany lángjában! Mint egy emeltebb
Had Tirteusza, zugtam, buzdítottam;
A nyelvünk-serkentő tüzet, s az Eszme
Magas, szebb útját zengve, mely közös jót
Hint, égi fényt; s a tespedés puhán
Rakott párnáin nyugvót, vak kiváltság
Vadját feddön: ki enjót néz, nem embert -
Emelni vágytam én a nemzetet.
Mert vész a hon, mely dölyfös nagy néhánynak
Szolgál csak eszközül, mint holmi végzet
Rendelte úrnak: kik jogban s javakban
A nap kis köz-népén emberfölötti
Lényként ülnek (gyakran parányok!) s ész, kar
Nekik szolgál: hogy tengjen a nép, élve
Holtként. Ám, kinek nincs szava a rendben -
Nem bántja annak gondja sem, s nem áldoz
Vért érte, lelket: sőt tiporni zendül
Ha mód int. Így bukott, züllt Róma, s annyi
Nagy. Mert mi tart: egy jótól vitt közösség,
Magunk alkotta törvény és szabadság -
S mi támasz és talpkő: a tiszta erkölcs.
Ezt mondtam. Most már hallgatok. Sok év ment,
És hányja új s új fodrát az idő-ár -
Száz történet - s ki mérte és ítélte:
Berzsenyi néma. Vagy ha feltolul még
Egy hang talán a fűlt, túlteli mélyből -
Oh, rántja már a hiábavalóság
Érzése, s szóm, mit fog: mindent elejt.
Ez lettem én. Véletlen átka? Vad kór,
Mi döntött? Restség? Vagy a furcsa, porló
Halk unalom, mely csöndesen szítál ránk,
Vad, zord hazákban, hol néhány derék küzd
Állott közönnyel? Hisz maga az élet,
A cammogó órák pora is elfed,
Szürkít szívet, varázst, fakít szerelmet,
Tűz-álmot. Oh, piros, szilaj, vidám
Volt lelkem! Kar, víg ér, min mintha a
Vad folyamok futottak volna, vérként,
S e nagy föld minden árja: oly tüzes volt
S élő! Puhány álkört nem nyögtem én.
De vannak, kiket óriásra szült
A nagyracélzó lét; kiket, a törpe
Rendből emelve, példának teremtet -
Hogy arra nézve, szürke, nyomorult, vak

Magán túltenni törjön itt az ember.
Nagy tanítók, bölcsek, szentek, s a tettnek
Gigászai: mint fákat sátraz, égbe
Nyúló tetőt tömör, vas, bús, roppant
Törzsön: hegy fenségét emelni. Ám mit
Nem ronthat vész, láng, fagy, vagy birodalmat
Dúló orkán-erő: egy szürke semmi
Emészt. Oh, királyi nagy fa: s őrlő
Férge! S az alkotó izom, hatalmas,
Dús elme rostját a gyökérbe állott
Féregnél is iszonyúbban kirágó
Kétkedés! Mikor a sürgő, meddő,
Korcs irodalmár orv, boszús, irigy,
Ál-tárgyas szava - vagy a merev, zord,
Sivár, fagyos-tudós merő szabály, rend,
Középszer-vitte mérlege valóbb
Neked, mint a hév, büszke sugalom, mely
Száz szárnyalás között hallatta benned
Azt, hogy: ki vagy! Tudod és nem tudod.
Az évek mélyéről, a csüggedés, csend
Rádhullt sok-sok tömbje alatt, az éjben,
Mint tört innal, ha tán kilépni vágysz: sem
Tudsz már üres panasszal itt csapongva
Mit dulsz hát? Fult szót felgyötörni még -
Azt lesnéd? Rom, te: hullj a többi romba,
S legyen szóm, mint a többi, töredék...

(Nikla, 1959. november)

EGRI KÉPEK

1

Szeptember higgadt lángja árnyal,
Mélyít szép pír a barna dombon,
S a borok koronája csillog
A könnyű lankákon, s a Várnak
Verőjén: hol, mint gyült, erős hő,
Messze a hír sugára fénylik -
S régi, tüzes vitézi szomjat
Oltott vértől, s hegy-adta kortytól
Fojtott hangot halló füledbe
Még forró mámorok dörögnek!

2

Óh, napsugár, mint a füstölt arany,
Vén napsugár! Mint becs és ritkaság,
Mit, félt fogyasztán, óv a bölcs kímélet,
Milyen kimért vagy! Fény-tájtól kopásig

Szerény már az idő: s közben be édes,
Pazar! Gyümölcs, szín ontja drágaságát,
Hogy, mi huzamban és hévben hiányos,
Verdett, mással pótolja. Minden érett.
De a betelt szépségben, melyre több nincs,
S önfosztó adomány közt, mily közel
Az örömben a bánat. Szép kegyed
Ontod, óh év, nem mérve, pirosan,
S takarva: (hogy szeressünk) mily beteg,
Beteg vagy, szép csaló: s hogy nemsokára
Meghalsz. S én ott ülök, a tarka tájban,
Mellyel magad kendőzted: és a zord szél
Sóhaj-fuvalma s hamvazó levél közt,
Tudom, siratlak. Ám még itt vagy, itt!
Hevedtől fénylő szájjal ízlelem még
Lágy, szép napod, színeid holt virágát,
És a sok-foltú, vén tökén a sárga,
Piros szöllőt, finom pelyhes barackot,
Szilvák darázs-csáb mézét, vérszín almák
Csattant, hars nevetését és a körtét,
Mely gallyán úgy billen, mint a harang,
Ha lassú szél leng, s fényes és feszes
Bőrét bemetszve, buggyadoz leve,
És fogaid elöntve cseppen el.

3

Omlékony márvány ez a tó, kockázva gyüremlik,
Mint még őrzi a nyár víg-meleg áramait;
Hány gyönyörű, friss test lebegett benn, s hány nyomorult, nyűtt,
És tovatűnt már mind, csillog a mély üresen.
Hányat az iskolapad, vagy a gyár nyelt, s mennyit egyéb más,
S gyógy-húst, drága hatást vitt el, ahogy tovament!
Óh, hív munka közében a hív természet így éltet,
Szent kútfőin a tört újra emelve magát!

A NAGY ÁLOM

Csörgő levelek, borszín dombok, méla évvég,
Im ünnep jött, rengő napi hajónkra rév még,
Mint rég, mikor jöttek a nagy három királyok,
S csengők közt, láng közt, nyílt a tél szemén a hályog.
Óh Uram, mennék én is, hol vár a nagy álom,
Hol csillag int pásztor-szememnek a homályon,
Ha Babilon hangja, pénz, rossz vad-keserűn lep,
Óh mennék, zengnék én, hol vár a jó, nagy, ünnep.

Lengetnék tömjént, szólnék: légy üdvöz te, Béke,
Harsonám fújnám: ha jót vársz, ne nézz csak égbe,
Óh, csengőm csengne, mint áhitatom kitöltöm,
Mondván: a menny nem álom s köd már itt a földön.

Népek testvérisége, béke, jog, szabadság,
Hogy fújnám, hogy megjött, szájak szájra adassák,
Miért oly sok feszült s teltek bitók s a vermek,
Ihol az új világ, áldassék, itt a Gyermekek!

De addig menni kell, pásztor, sok csuda harcban,
Nem csüggni, ha ahol jót vársz, a baj s kudarc van.
Ám csengd csengő, hang zúgd: pénz, pogány, rossz orozzák: -
Megszületik, mit vársz, a földi köz-, nagy Ország!

(1958. Karácsony)

HOLLÓK

Már lengenek a hollók odafenn
Lomhán; borongó tájon és sziven
Átzúgva, hangjuk hűlt tarlók felett
Hírlél telet.

Kerengő holló, kései madár,
Színben és sorsban egyhangú, sivár,
Éjszínű rajban már itt vagy megint,
S hozod a kint.

Szomoru szárnyas, éj-hadú, szegény,
Halkul a lét már és halkul a fény,
S epesztő éhed már csak azt arat,
Ami maradt.

Kihalt mező, kert, gyatra hulladék,
S mulik az is, min éhed múlna még,
Mint hull a rögre, mely rég elpihent,
A hó, a csend.

S te ott vagy, ím, tarlón, jeges uton,
Vagy égbe csapva, büszkén, szabadon,
Míg hangod a viharba és a holt
Létbe rikolt.

Szabad madár! Potom gond, baj között
Okulva nézlek, fagy-, éh-üldözött -
S zeng bennem vissza, mint gyűr vészt, havat
Kemény szavad!

HEGYEK ÉNEKE

Durrogás döng, hogy megrendül agyam,
Akna repül, és fúr, berreg a gép.
Tátong Gulács mély, sebzett oldala,
Reng Badacsony és sír, reszket a Szép.

Rezzen a rögben a szőlőgyökér,
A hő-termő, édes föld háborog,
Mellén a sok kis ház félve lapul
S lenn nyögnek a dúlt jegenyesorok.

S egy hang kél a hegyen. Nem tudni, hol
S miként. Még halk, s most zengve szétfeszül,
S ezt hallom vén december mély szakán,
Ősz Badacsonyról, sűrű köd közül.

Ezt hallom: - „Óh, mért bánttok, emberek,
Kik csendesen nyulunk az égre itt?
Ha már a tisztaság szépség semmisem,
Hagyjátok a múlt hű emlékeit.

Hánytorgott a föld, folyékony rögök,
Gőzben sistergve, keltek, s dőltek el;
S itt állunk mi, egy forróbb tűzü lét
Bennünk-tanú, kövült jeleivel.

Fejünk hideg bazalt, vak csillogás,
De keblünk mélyén még dús ősmeleget,
S a régi hőit éltető tápba szűrt
Búvással futnak zugok, aknák, erek.

Nézd a sok kunyhót. Mint lapult kicsiny,
Lel lakója áldást, mely elemünk,
S a szív komor fagyát, ér görcseit
Oldja, lágy kortyba bújva, szellemünk.

Itt várost és falút, művest, tudóst
Egyként vár a víg, ifjító pohár,
S néző szemének, nyílt, nagy távlatot
Szegőn, összhangzó bérc, ha erre jár.

A szépség és haszon: ím ez vagyunk,
A szív üdül bennünk, a szem pihen,
S most oldalunk bontjátok, kövekért -
Hidd, nem bölcs ez, jó emberfia, nem!

Óh, elmúlt a föld lázdús korszaka,
A roppant láng, az első, elfogyott,
S kimért, számolt erő jót hoz, nemest,
De nem szül többé legendás nagyot.

Mi vagyunk az utolsó maradék,
S mi is porlunk; eső, szél, lég temet;
S lesz termő sík, köznapok üdve, jobb,
De nem, mi szívet rendít és szemet.

S már tűz-nedvem se issza a derék,
Hogy baj, zűr elszáll, mely ma ölve rág -
Mert más jön, hol nem kell majd feledés,
Tudom: ész-vitt, új, emberibb világ.

Egy kor, mely sutba vet száz múlt vadat,
Min ma vidulni gyúl szived, szemed,
S közhasznu erkölcs, jó, nevelni üdv
Tart még és fűt álmod, költészetet.

Az Ember játék-kora száll. Mesék
Láza, száz had, kaland, bős vadregény -
S váz lesz, mint mi, mely őrzi is, a kép,
S más, nagy jön, s hős, igaz: másféle fény.

De addig éld javunk, mi van, becsüld,
Álljon Gulács, s én, Badacsony, legyek
S ártatlan szép, szívnek gyógy-mámora,
Regék, álmok, boldog kortyok, hegyek.

Az élet szent; s nem törvény, hogy, mi itt
Emel, s üdít, épít még, félrevesd -
Mert támasz, kar, lépcsőfok az uton,
Mint kín közt, célzod a Tökéletet.

Míg sarkal, oktat, táplál, ösztönöz,
Műnek, múltnak óvó, hű fia vagy;
S ha nem haszon többé: igaz, derék
Előtt tisztos emlék, s példa a Nagy,

Rendkívültre intő!” - Szállt a köd,
És, mint zengő zenének intsz jelet,
S egyszerre hallgat az: megszűnt a Hang,
Bús, forró hang, vén Badacsony felett.

És keserűség ült rám, gyors, nehéz;
Mormogtam: a lét balság, gyilkolás.
Ember embert, állatot, szépet irt,
Ám te ne hallgass! mert mindenki más!

Szólj, ha visszást látsz, ha szód semmi is,
S ha bamba, vak sok: lesz egy, ki figyel.
Hallgat, hallgat a ködben, vén napon
S már jobbra szántan, tünődve megy el.

Mint Badacsony bérce alján mentem én,
S hallottam, mit itt elmondtam neked -
Hogy mondd te is, kétes haszon között
Pusztuló Szépről ezt az éneket.

A TIZENKETTEDIK KÖTETBŐL: EMBERSÉG TANÚJA 1960-1961

ÚJ CÉLLAL, ÚTTAL

Szikrázz reám, tűz-száju nyár!
A régi harcok már halottak,
Új céllal, úttal int a holnap.
Nincs vég, megállás és határ -

Sem bennem sem rajtam kívül;
Láz, erjedés, had, merre nézek,
S mit tettem, írtam, únva, részeg
Lelkem másért forrong, hevül.

Bomlik, nyít, int az új világ,
S csattogva kél, feszül a régi,
S a jobbért karral, szóval égni,
Fel! Aki méltó, belevág;

S ki tudja: hull, mi nem terem
S megállva, nem hoz mást, nagy oldást
És küzdve csügg, nem szünve, folyvást
Új szón, időn, új emberen.

TERMÉS ÉNEKE

I

Száraz szél sárgít a mezőn,
Gólya madár húz odafönn,
Szárnyait edzi csöndesen,
Neszelő, néma ősz-lesen.

S egy-egy lomb lejtőz, leng amott,
Nem bírja a halk áramot;
Nappal jóllakva, értt-sután
Gyümölcs ring, édes hév után.

Vég-augusztus, őszbe száll,
Lustos, víg, gyümölcsös halál.
Cifrától, lomtól vetkezem,
Gyümölccsel, tettel telt kezem.

Kar-tárván, mint mély ág közül, -
Míg mellem rántva nehezül,
S pilléz száz álom, lejt, remeg, -
Érett, rőt versek rengenek.

II

Termés a csürben s a kéz pihen?
Nem állhat meg a tett soha! Nem
Ért még a Csucsra, ki hegyre ér;
Onnan csak új ormot tár a tér.
Vad távlattal: s a legföbbit érd -
Messze, túl, új ormokkal kísért
Már az álom s forró képzelet
Fest benned új távot és teret,
Melyhez minden semmi. Végtelen
Az út és izzik az értelem,
S a lélek forró és nyugtalan,
Mert szomszár örök s kevés, mi van,
Tettben, szóban: s túl a verseken
Az Egy kell, a Végső: amiben
Minden zeng: mint hangszer egybe fog
Száz hangot! Benne a Sors, Titok.
S a valón, meglévőn túl: ami
Még lehet és képét ingani
Látja szép hitünk magunk előtt: -
Nép, mely csak jóra szán ínt, erőt;
Béke, egy-cél, egy-emberiség,
Rend (hol a múlt: mint rossz, vad mesék),
S versengve jót csak jobb váltogat. -
Sokat kell vívnunk! Világokat.

MINDEN ELÉGTELEN

I

Óh belsőm, árny, láng, izgalom,
Inger, rejtelmek úttörése,
Nevezhetetlen: fogalom
Nem tárja, nyelv feszült merése.

Igy lesz minden elégtelen.
Szavak alatt, vádlón, a mélység.
Ha úgy nyílna, mi odabenn,
Hogy szűk szokvány-szavak ne véssék!

Egy új, szűz nyelv-jelben, ami
Azt villantja ép, hű alakban -
Megfoghatatlant vallani
Új, még soha nem volt szavakban!

II

De a követhetőt ne hadd,
Az értelmet; túl a határon
Ne lépj. Benn ép a villanat -
S mit kivetítsz itt: zagyva álom.

Benn pontos minden, kép, vonás,
Akár illetheted kezeddél -
Bár pillants, s más jön, s újra más:
Ezt tárd, merész, bűvöleteddel.

A mozgót, frisset, elevent,
Formák alatt az őst, kötetlent;
Mint hegy, völgy, felhők rajza: lent
Kerengő, játszi, ám örök rend.

KÖLTŐK

Ahogy az írást fogjátok, ahogy
Reszket ujjatok a levonaton,
Míg a lélegzet nő és váltva fogy,
Láztatokat be érzem, tudom.
Ahogy keményen elétek mered,
Mit játszi perc tárt s könnyü kéz leírt
Mint tettenérő lelkiismeret
Néz, hogy fogjátok a papírt.

Mint valami, még oly dús, szép belül,
Kelő-foszló, boldog és szertelen -
S íme, komor betűkbe vésve ül,
Az ömlő álom, lágy lég-elem.
Mint lepke árnya, vasba öntve, mint
Felhők tánca, mint ott fönn lengenek,
Rögzítve zordan. Mi szállt: kötve int;
Könnyű kéznyom: vak sor-tömeg.

Fogjátok a papírt s a szív nehéz;
Mit láng koholt s műgond nyesett körül,
S hitted hazárdul, így jó lesz, egész -
Most néz rád, rideg-kegyetlenül.
Csak ennyi vagy, itt nyílsz, e pár jelen,
Hiába pótlék, foltok, cicomák,
Mi száz gomolygó, forró végtelen:
Kicsiny, betűkbe zárt világ!

Ez vagy te! E pár ábra, furcsa kép
Abból, mit néma, mély belsőd temet,
Feszítő, fojtó, nyögő csudaképp -
A Mindenből pár tört üzenet.

Mint tartod a papírt, levonatot,
S reszketnek ujjaid közt a lapok,
Míg tágitnád a rést, villanatot,
Mit ott nyit a Titok, Titok!

ŐSZI ALMAFÁK

Roggyantok, rakva, rengő almafák,
Az áldó, gazdag év teljig zsufolt.
A még sötétzöld levelek között
Márvány-kemény gömbökön rózsafolt.
Értek már, almák, duzzadón, telin,
Pirosan, sárgán, mint az év halad,
S hogy lépek ott, lágy, dús szag csap felém
És jó íz buggyan el nyelvem alatt.

Érik a gyümölcs és érik az év.
Talán valami jó felé forog;
Érik a belsőm, termése pirul,
Fáim fokán még új és új sorok,
Érik a föld, hevek és fagy között,
Nagy buktatókon lép a nép, idő,
És minden rosszon át int a remény,
S újulás, benned, ősz, szép temető.

Roggyan az alma, még zöld a levél,
S megpirosul, majd lassan rozsda lesz,
S a héj alatt a zamat egyre gyűl,
Bor-méz- s száz-árnyalatú drága szesz.
Pezseg és roppan, mint beleharapsz,
Főd könnyű, halk mámorral elborul,
Tátog, habban fürdik az almahús
S fröccsent lé friss ezüstcsillaga hull.

Érik az alma, érik a gyümölcs,
Villámlik gömbje, ringanak a fák,
Érik az év és termése fakad,
Érik az idő, érik a világ.
Hő villan és fagy és majd újra hév,
Gyümölcsök a nagy-buggyu kerteken.
Viharban, tűzben fordulj, életünk
S a mindig-termést valljad, életem.

A mindig egyet, s mindig újra mást,
Míg huppan az ért, s vert haraszt zenél,
És új köszöntsön újabb áldomást,
Termést, amely szebb az előbbinél.
Almák, dúsak, pufókan ragyogók,
Vihar-hányt, hány fagy csipdesett körül:
S itt vagytok, itt. Győz, mi termő, erős,
S száz vészen túl él az élet, örül.

ÖRÖK ÚT

Tolsztoj halálának 50. évfordulójára

Óh, hajthatatlan! Vad hívó igazság
Lidércével a szemben. Óh, s a görcs
Szorongatása benn: az élők útja;
Cél, értelem s jobb élet módjai,
Külső s belső emelkedés: együtt
Méltók. Az ember megváltása! Óh, nagy
Álom! S az ensors. Képzelet világa -
S teremtdésért gyötrő. S múlt s jelen
Roppant terén kavargó annyi kép,
Alak, törekvés és gond, szenvedély;
S örület mélyei: melyek fölött a
Szinpad zajlik - s néha egy-egy lehull -
A földi Színjáték: s ezt összefogni,
E bús, vidám, e künn (s belül) kavargó
Rettenetet! Óh, roppant hivatás!
Ettől üzetve, ellenállhatatlan
Lázban. Víg bú! Iszonyu kegyelem!
S neked ezt írta sorsod: e világ
Képét adni, Mester. S e tág, egy istent
Is meggörnyesztő múnél még nagyobbat:
Nem ábrázolni csak, nem. Mit lerajzolt
Mindent tudó tollad: a jót s a szörnyűt
Emelni még, másítani! Kín, baj izzó
Poklaiból kimenteni az Embert.
Megmenteni! Dicső, szép, nyugtalan, szent
Hősök álma: s Tebenned legemésztőbb,
Legforróbb! Mint ahogy szebb tévedésed,
Mint egy emberiségnyi vélt „igazság” -
Mely szürke. Óh Nagy! Száz-ember! S magányos.
Magányos mindenütt. Társak, család,
Nem értő értők s nem látó barátok!
Óh jaj, mikor a lélek úgy zihál, küzd
Egy szóért, mely mindenkinek világos!
Tettért, mely társad s a Nagy Kötelesség
Között a nyugtató arányt teremti.
Arányt, mely az űző, hatalmas álom,
Jól vitt út érzése, s hívek, barátok
Megértése közt sarkall, fűt teremtet:
Hogy mégtovább! S jaj, nem talált szövetség!
Csupán a messziben, mikor nem élsz.
Elmenekültél: hogy megleld a csendet,
Nem értő társ, szédült hívő elől,
Ki végletbe hajt bölcsét és prófétát.
(Magában összehozhatatlant s hídja-nincs
Válságot szülve az - s ez, vélt igazban,
Gőgöt tán, hol belátás nem javít.)
Elfutottál, hogy csak magadra hallgass

S magad szerint tégy. Végső, tiszta ösztön: -
S már új utadhoz megszűnt a világ.
Megszűnt, kívül. Óh izzó Kereső, Te!
Ám itt vagy, itt vagy! Jó példád előttünk,
Mindíg-küzdő példád. Új dolgainkban,
Világunk új lüktetésében élsz,
Örökbe törő, nyugtalan! Parázs!
Rajtad gyúljon a lelünk, hogyha altat
Enelégültség. Csüggő, dúlt, menekvő -
S tökéletes, erős. Mint senki más.

A KÖLTŐ OTTHON

Én már nem leszek idegen,
Elhagyott semmi tájakon,
Ha elhagy minden s mindenem,
Verseim, bennetek lakom.

Könyvemnek háza, zárt, kemény,
Könnyen vagy kínban épített,
Bújhatok bátran rejtekén,
Sok mélye otthon és sziget.

Hű otthon, véd, ingó világ
Tanyái közt váró, nyugodt,
Engem nem érhet árvaság,
Barát tölt ott minden zugot.

Barát, mely húbb, mint önmagam,
Mert száll az idő, fut velem,
S mit vesztek, ott int boldogan,
Legszebb perc, legszebb szerelem.

Mind, mi belőlem vész, pereg,
Kész rendben részévé csatolt,
Csak nő, bővít a hullt sereg,
Mind ami voltam, ami volt.

Óh biztos bűvó, víg vadon,
Lábbal bármerre lépjek én,
Tetőt fölém dús íve von,
Bárhon otthon e földtekén.

Engem hiába hagynak el,
Árva nem leszek, kegy-hagyott,
Mert örök otthon rejt, ölel,
Magamban, művemben vagyok.

Óh, furcsa hon, bűv-épület.
Irt jelben mondhatlan anyag.
Hű, zárt, s nincs tágabb kívüled,
Idők, szók, szívek tartanak.

Engem hiába hagynak el,
Mélyben, zúgban arcom, jelem,
Látszatra árván, senkivel,
Ezer szív, arc itt van, velem.

Bénultság úzhet, csüggeteg,
Hol nem sejtet, kezem van ott.
Kívül kísértsen ősz, hideg,
Vagyok szívekbe bújtatott.

Óh én-házam, mely addig él,
Míg szép, szó, szív, virágos ág,
Két tábla közt zárt kicsi tér
S házam az emberi világ.

Két tábla közt kis s nagy sorok,
Csak legyetek még énvelem,
Rejtő, hű jók, míg itt forog -
S ha nem vagyok: az életem.

GELLÉRI, HALLOD?

Még a szemed szememben, hangodat
Hallom! Milyen kísérteti üresség
Állott közénk!? Még tegnap volt, a tegnap: -
Széles mozdulatokkal jössz, esetlen
Szeles suhanc; szemedben a vidám dac,
S láz csillámlása; ajkadon a félszeg
Mosoly-tánc, a bizonytalan, de mélyben
Játszó tudattal: hogy nagy mégis az, mi
Váratlan kincsként rádköszönt - a Szó,
A mese bűve: s mit, im írva, ott tart
Kezed. - Novellát hoztam - szól az ifjú
S nyújtja Mikesnek. (Ifjak mentora,
Jó szerkesztőnk!) Néz ez kíváncsian:
Csapzott vad ifjunc, ki előtte ott áll,
Széles, gyúlt képén gyermekes zavar,
S rátarti: félszeg angyal! - S mit csinál még? -
Kérd Mikes. - Páncélszekrényt szállítok -
Huzza ki magát ifjunk s domboru,
Széles mellén feszülve, szinte robban
A munkásöltöny. Bólint és derül
Szerkesztőnk: s arca mint árnyul komolyra,
Míg olvas s pillant a gyerekre! Aztán
Feláll: - Nézzék csak! - és nyújtja az írást.
Faldossa a két költő, ki elébb ott
Csöndben vitázott. - Uj Rimbaud! - rivalg most
Szabó Lőrinc. - Hozom a Pandorában! -
(Oh ifju lap! Tövén tört hősi kezdet!
Vig indulásunk, nagyhitű kaland!)

S én fogom az ifjú kezét: hatalmas
Marok, mely a dolgokat megragadja,
A gyúrt szót, mint a páncélt - s a bozontos
Hajerdős nagy hegy-homlokon kiugró
Sziklás dudor alatt a szembe nézek,
Mely rámtüz, míg kézben pihen a kéz: -
S mesél az ifju már, megnyílt örömben,
Kuszán, hadarva, lázasan, bolondul,
Bizonyosság-várva még, mint aki nem hisz
Hallott szavaknak: Jó mit irt, valóban?
S folytassa is? - Mit irtál, szép, igaz.
Gyönyörű új, nagy! Gelléri! Barátom!
Hallod? - Vagy már nem hallod? - Nem lehet!

EGY PESSZIMISTA KÖLTŐRE

I

Se így, se úgy? S hogy oldást nem találhat
Kényed, tetszön e szép, s iszonyu Rendben:
Vak, céltalan, gonosz s üres a Minden
S a lét silány? Te vagy a beteg állat;

Vagy vak hazug, kit ál-, csinált utálat
Fűt, fittyet vetni, démon-pózu rímbe
- Külön-istenként - annak, ami ring fenn
S körül - míg képzelmed egébe szállat

A hordott embersorsnak? Vad bolond! Egy
Végtelen zsong, van itt, amely szerint megy
Minden; és hangya-szurdokodban, átkot

Köpvén, ha az Örökhöz mérve néznéd
Magad: sírnál! - Mi rossz: jobbítsa részvét,
S vak gőg, gúny, vád helyett építsd világod!

II

Árny és sugár, álom s való: egy isten
Mértékén mérve is szép! Én a földet
Bátran jártam s mit perc alkalma fölvet,
Öleltem s jóm, bajom, nem gyűrve, vittem.

Tettben, tájban, könyvben s nagy-álmu hitben,
Mi gyújt, betölt, öröme, kínra költhet,
Kerestem, s éj-bút és fényes szerelmet -
S mindent nyelön, állok még, várva itten.

Terek, távok, lég-láncu kerítések
Mögött bújt titka izzó sok mesésnek:
Tudton s elérten túl mind mi lehet még?!

Csodás világ! Minden céllal, mi fut, van,
Jönnék-mennék, tettben, örömben, útban -
És szólni minden szájjal szeretnék!

EGY ÁLKRITIKUSRA

A nagy sváda az itt: ám hol van a mű, melyen állasz,
Mint íly garral ítélsz holtakat és elevent?
S míg megbújva szerénykedik, él, hat a tiszta teremő,
Szüntelenül szem előtt dongsz te a nyílt piacon.
Itt is, amott is üres, semmitmondó neved int rám, -
Nyegle s százszorosán únt, buta közhelyeid!
Ámde ezenközben feddesz, sújtsz, dúlva biráskodsz -
Bölcsök bölcse te és istenek istene vagy.
Tárca, regény, vers arra van itt csak, hogy te bírálhass,
S minden azért, hogy láng-ostorodat gyakorold.
Emberek és dolgok bírāja, tudós, csuda-biztos,
Büszke-merész voltod, lám, hogy irigyelem én!
Hogy, míg más száz mű tetején sem ítél, kavár ostort,
Játszi-henyén, minden nélküli, hogy belevágsz!
Mérsz, felemelsz, dönts, mintha az isten tudja, ki volnál,
S a legutolja-szerény, kit leteremtsz te, különb.
Mert, ha akármilyen is, valamicskét tett legalább ez,
Míg nincs sornyi műved: bár neked épp ez erőd!
Igy készíthet el az nyugton, hol nincs, amit üthetsz,
Tagbaszakadt nagyot így dúlhat a szürke parány.
Ám amiképp semmicske rovar csíp hirtelen orvul,
Messzetörő s csendes jó, te csak annyiba vedd.
Láttam ebet, ki jegyével tisztelt meg csuda tornyot,
S csendben emelte tovább az fel az égbe fejét.
Tartsa, becsülje magát, törjön mind többre az ember:
Mint műve nő, gyarapúl: víg maga, lelke nyugodt.

A KÖLTŐ A ROSSZAKKAL PEREL

Vesszetek meg, rosszak, ahányan vagytok!
Nem leszek én szelíd,
Ki hordozza, mint egy szent birka, egy jó
Isten vert sebeit.
Emberem az ember, aki, ha bántják
Gazul, hát visszavág.
Tisztelem a csendet, nyugvást, a békét,
De tett, harc a világ.
Vitt a lágy, langy türés, lapultam, ültem,
Fogott a kényelem;
Voltam ál-bölcs, -szent, vén, tűrő, megértő,

Nagy jóság volt velem;
Földig hajlítva le hátam s a vállam,
Hogy majd ráüljenek,
Míg lassan fájtak fel bennem a mérgek,
Hig, gyáva „éljenek”.

Mint egy, ki feladta magát, hevét, s mind
Aminek született,
Képemre hágott sok sanda, ripők, rám
Rézsút-szemet vetett;
Vak, páva senki, gonosz és felfújt, kit
Felvert divat, jelen,
Míg a rúgás forrott bennem: Oh, bölcs láb,
Már nem mérsékelem!

Rosszul csináltam mindent s magam ellen,
Voltam, mi nem vagyok.
Nem vagyok jó, bölcs, szelíd s amit adtok,
Mindent visszaadok.
Százszor vissza! Sok ál-jó, híg, gazember,
Ki méreggel kinált;
Vesszen minden rosszal szemben tűrésem,
S mosolyom, a csinált.

Legyek, ami vagyok! Kemény, szilárd, vagy
Ha kell, ördög legyek.
Ne nyeljek le semmit többé, miközben
A lelkem dúlt, beteg;
Robbanjon csak ki! és üssek le bátran
Arra, aki ütött,
S inkább hússzor, mint egyszer! bosszuld meg szív,
Ál-tűrő múlt időd.

Az ember legyen az, ami és vallja
Magát annak, milyen,
Elég volt az álarc, muszáj, szokás, nyűg,
Takart láz, szerelem;
Gyűlölet, düh töltsön, s akármilyen is visz,
Vallván: van, ami van
Természetadta, való és hű, törvény,
Bármily: de önmagam.

Nem hazudok már s ami álcáz és rejt
Még, mindent ledobok,
Csak a tett éljen, nagyra szenvedély, friss,
Hő, szép láng, mely lobog;
Ember, aki új, nagy utakra, tette
Kél, zászlót bontogat
S dühöngve vet le, - volt régi, rossz magával, -
Tapadt, vén rongyokat.

EMLÉKEIM LOBOGNAK

Hős hajdanvolt időm fuvalma, ma szállj meg engem.
Izzott a kéz és száz szép álma izzott szívemben.

Új világ, rend, öröm, lét: valami, ami nem volt;
Tombolt erőm s a víg kedv, tettek friss láza tombolt.

Az élet nem fért már bennem és telje a hévnek;
Hajdanvolt-tüzű magam hozzátok vissza, évek!

Nem csüggedve, csak mint ki mind-újra vívna, mondom.
Rosszra, kicsi gondra nem volt, csak hős-nagyra gondom.

Óh, hogy s mint lennék még oly könnyű, merész, töretlen!
Mint had dobban, ha kürt szól, lelkemet úgy követtem.

Belsőmben rég-holtak újra friss szavuk riadták;
Dacos szájjal mondtam az éjben: Élj hit, szabadság!

Óh roppant képe bennem egykori májusoknak!
Szívem vágyva izzik és emlékeim lobognak.

Csípő napok, friss íz, kürt, zaj, amely ideharsog;
Mosolyogjatok még rám emlékek, drága harcok!

Nem-alkú, bolond, szép hév, hogy izzasz itt, a csendben!
Víg merés, erő, kedv, harc, ne hagyjatok el engem!

EMBERSÉG TANÚJA

Csak arra gondolj, hogy megírd,
Akármint fordul is veled,
Ujjongj, vagy már a bajt ne bírd;

Könyved legyen gyónód, jeled,
Csak csüggj, csüggj rajta, görcsösen,
Mint éh-száj, lakj a kín felett;

A gond ne tűnjön sohasem,
Rabold Örök-ké bánatod,
Mint sajdul lelked sebesen;

Ne fusson perc, hogy nem fogod,
Bajod, vagy örömöd öleld,
Ott álljon, túlélvén, napod,

Mit érző hord vagy elviselt:
Ember-tanú, hív számvetés -
S óh, belsődből nyílt, furcsa kert;

Keltője öröm, szenvedés,
Dobogva, forrón élve, mit
A hulló perc hint: s mind kevés;

Óh sarj, mely kertjét ölvé nyit,
Mi jön, jó s rossz, szívem, csak áldd,
S csak oszd, hozd, élet, szörnyeid,
Szép örömet s élve-halált,
Legyek mindennel áthatott -
S te, nyelv: mi fűt, rá szód találd;
Hogy majd ki nézi írt lapod,
Könny közt forgassa s boldogan,
Hogy sírhat és könnyülhet ott -
Azon: ki úgy fájt, élt, mi van,
Minden jót s minden bánatot.

ÖRÖK SZERELEM

Hideg, nagy erdő árnya váltva rebben
Kis ház falán; benn hétszer hét magány;
Fakó képek, sorok ódon keretben,
Közöttük ott, magában, egy leány
Bűvös bánat még nem nyílt soha szebben.
Oh, bú, melyhez minden öröm silány;
Nézem s szívem lágy kínban, puha sebben,
S nem hagy, megül egy nagy titok, talány.
Rózsa, mit szépről legszebb-álmu éj fest,
Tündér, lány-arcban, mely bújt, hogy elérhesd
S lebbenve néz el szenvedélyeden.
Költő: Hogy új s új rímbe űzd, perelj,
Fájó parancsra, hév, merész szerelmed,
Örök szerelmed, túl az életen.
(Vál, 1961. május 7.)

EGY-KÉT LEVÉL

Egy-két levél
Csügg a fákon; azt is elviszi,
Mig zajlanak a jég, hó mezei,
A durva tél.
Gőzös lehelletét már érzem
Kemény csöndben, a rosszra készen.
Mi jön, szívem nyugton veszi,
Már nem alél.

Vég-lombja száll,
És könnyel ing, bólint a fa,
Mint hull, rügy-pólya lágyán bujt fia,
Mig állt a bál,
S plántás kertek bő sarja serkent -
S kikben csengő fa-vére vert: lent
Most zörgetve, hogy viszi a
Buta halál!

Hullt lomb forog -
Vajjon nem fájt válni, hogy emitt
Nyelje árok - mord szél mint sivit -
Por, út, sarok?
S nem fájt a fának? - oh ridegség!
Vagy bölcs csönd ez, mély, néma egység,
Mely azt mondja, hogy: menni, hidd,
Nem nagy dolog?!

Ember s levél
Kél, csillan, s fut e nagy szinteren,
Aztán elnyeli köd, mély verem
S hordja a szél.
Ejti s hajt a vén terebély fa,
Élet s törzs: ősi és hősi példa -
Hogy nem mert él, de hogy terem,
Boldog, mi él!

Sem lombja, sem
Gyümölcse, bólong a fa amott,
Termőn átizzva dús nyárfutamot,
Halk tél-lesen.
Óh úgy álljak én, ha kimondtam
Mind, mit itt hordok kinteli gondban,
S nézzem, élet, vén alkonyod
Víg üresen!

ÁPRILIS FELÉ

Mikor kezd a tavasz s tengő hó tűnésén
Cserdül a lé,
Veszem az utamat a könnyült hátú, szép
Hegyek felé,
Míg haránt fú a szél s táncol tőle szivem,
Mint röpke láng,
S ujjongok: a soros évszak mint hoz megint
Uj jót reánk!

Bokros csokor lesz itt minden bubos favég
És csöppke gally,
Dongó döng, dáridóz, nagy-dőzsölve a méz

Közt, mint tavaly,
S nem győz lélegzeni tüdőd a gyönyör közt,
Mit jó szag ad,
S ínyedben érzed, mint jó bort, míg fejed zsong,
Nyelved ragad.

De mindennél szebb a friss szárnyasok szava,
Mint zeng, kotyog,
Hogy tűnt a bamba, vad tél s szép napjuk megint
Lám, felragyog;
S mennyi jó hónap, mi előttünk! öröm csak
Számolni is,
Hogy csak kora-tavas-z-nyitó ez, s amott int
Még április!

Víg április, gyorsan váltott fény s árny hava,
Vad évszakom!
Fát himbáló hegyen, szél áramai közt,
Friss utakon
Mint jön: s mit (farejte-mélyből szökve) száz rügy
Burka fogott,
Bont ki s lenget a föld elébe millió
Zöld lobogót.

Erdők sok zászlaja! még finom göngyöleg,
S hogy kész legyen
Ott már, mind, s majd bomlik az ünnepre, ingó
Ág-rúd-hegyen,
S robban a sok virág: dísz-tűzként, mit a kedv
Föl, égre vet, -
S hangját nem hallod, csak mint lágy, lágy rendülést
Érzi szived!

VIRÁGUTÓ

Hogy perdül, ing a dús cseresznye hamvadt
Virága már! s a körte, alma fest még
Csudát a kertben; majd vak, pörzs üresség
Int, hol fűrtökben ült a bő szíromhad.

Mi úgy lángolt imént, lám hűlve lankad
A sok bolond, szép lobbanás, a lepkék
Díszéhez méltóan pazar: de nem vég
Ez, nem! s csak többre vár utána szomjad.

Tenger kocsányon, hol szírom helyén folt,
Mint tályogos seb, ég - mohó hevén holt
Nyílása nászán lágyan dúlva sértett -

Gyümölcsök gömbje ing: mely ízre mennyet
Igér s képzelve is, elönti ínyed
S málló méz-gyönyörén zsibbad a térded!

MINDIG CÉLBAN

Mindíg friss visszatükrözője a világnak,
Állok, nyiladra érző-meztelen;
Minden mást hagyván, hogy célt csak számodra tárjak:
Ős Szép, hogy vívsz velem!

Mást fog a nap dolga, komoly és buta játék,
Rólam vad kegy mindent mint háritott,
Hogy csak rád tárulva, hathass reám, hazard, szép -
Élet, únt, áhitott.

Nőben, csodában, mindenben, mit nyit a szépség,
S mire az ösztön vágyva visszacsap,
És ingerrel olvaszt és mállaszt, zsongit és tép:
Vágy láncán béna, rab!

Egy könyörtelen nagy lét-rendben, hol a Minden
Mindent-áhitó lángja egybeforr: -
A hő habbá olvaszt gyúlt ereimben
S elomlok, mint a por!

SZÉPSÉG RAPSZÓDIÁJA

Be szép vagy, természet! fény-, alak-, szín- és tájöltözet,
Mikor váratlanul egy dús perc csak úgy elémbe vet;
Nő, könnyű, mint cédrus, szemében éj-gyöngy és ibolyák,
Lélegző, hajlongó, méz csorduló és bűvös virág;
Varázs bőrét ölelve a gerjedt levegő remeg,
Villámló íriszén át gyémánt-por-szikrák tetszenek,
Vágyak világa. S még körül, csak úgy, elszórva: táj,
Fölötte felhő, hol mennykővek zengenek, s fényuszály
Leplez csillámban és kékben fürdőző tündéreket;
És fákat látsz, a szélben és az égben lebegtetett
Lombokkal, s ha hallgatsz, tudod, a falevél mit susog:
Legyetek nyugton, ti fájó fejek, forró homlokok,
Jöjjetek, hadd árnyalom be beteg, vad szíveteket,
Hogy az zeng, mint az angyal, olyan éneket,
És megkönnyül nektek a mulandó világ;
Hegyek borongatói, szirt-köz bélelői, ti fák;
S ti, dombok, aligbujt lány mellként, mely nem bont vonalat
A blúzon; s csücs, mely a föld-ing-felhőt áthatva halad;
S völgyek, miknek lágy, mély süppedékében alszik a szél
Vad kölyke, dús bürök fojtóan édes gőzeinél, -
Völgyek, miket befogni szem nem lehet elég tág, kerek;
És szín és szín, amely olyan szép lehet, hogy már beteg
A szív, ha nézed, mert beinni nem tudod;
S a hang, a hang, mely akkor fáj, ha elfutott,
Oly szép; és a többi; a többi! mit tudsz mondani még!

Tengerek, szigetek, messzik, mindannyi vágy, menedék,
Hova fut a láb, az álom és behúnyva néz a szem,
S elring, míg (minthogyha bűvös, édes, rejtett hangszeren
Isteni játék szólna - oh nem várt, oh dús pillanat,
Alkalom, milyet a lét csak legszebb mélyén nyílván ad -)
Egyszerre rebbent jelenésként a perc elédbbe vet
Egy nőt, tájat, fényt: s belső, mint gyermekszáj, boldog, nevet.

DÉLUTÁN

Hogy fontok még, fontok be engem,
Sorsok, sorsok, sorsok, a csendben,
Hogy lábam és lelkem ne álljon;
Zűr a tavasz s a föld egy álom.
Hol pihenek, mely menedékén
Az Útnak, egyre futva még én,
Mind sodrottabban, hevesebben,
Míg szememben a béke rebben?
Zöld völgyesség, könyvek nagy nyugalma,
Ott nyájas csengő csenget, alva,
Párás vizek, hús hegy-redőkben -
Oh, attól én már messze jöttem.
Nagy, vad bűvtől fogva, csapongok,
Míg hívnak a hű, messzi hangok -
Mint ki lágy anya-szókra nyög benn,
Forgó vizekbe súlyedőben.

PACSIRTA

Aranyba kapcsolnám a szád,
Folyékony mézbe szived!
Fönn az égben lenne hazád,
Ott fújd, fújd az éneked!
Te, édes hangot gyöngyöző,
Te, szívet-nevettető!
Alattad a fél-zöld mező,
És fönn, fönn a kék tető!

HOVÁ TÚNT

Hová tűnt a röpke, a gyönyörű?
A levegő még zeng nyomán körül,
S árama, a forró, a láng-körű -
Elment, képét itthagya gyönyörül,

Hogy izzón rajta még szivem, a hű,
Mely mindennek, mi szép, dús, úgy örül -
Mint felbukkan itten, a száz-terű
Világ útján, s fájdtva elmerül.

KÉSŐN

Óh kertnek meleg öle, óh kicsiny
Kert! Ott ülni, egy szilvafa alatt
És olvasni vagy ringani a rím
Árján, míg a nap lassúdan halad.

Óh színjátészó meleg füvek s ti fák,
Miknek nyűtt gallya terméstől pihen,
A nyugtató, szép, késő sárgaság
Csendjén, míg bámul és bolyong a szem.

Óh jó fáradtság, mely úgy fog, hogy a
Gyepre leülj és fejedet letedd,
És mosolyogj: mily lágy alkonya
A létnek, míg kedv tölt, halk szeretet.

S óh csendes nap! A felleg árnya is
Hallik s amint egy szárnyas lába lép:
S boldog vagy, holnap elmegy bár az is -
Mert szép a harc, s a csönd, az este szép.

JÚNIUS

I

A hőben gözt vet a lomb, szemlátomást
Duzzad a dió, és rózsálló palást
A cseresznye sűrűje, ott a hegyen,
S ráng a körte, hol a forró szél megyen.

De a kristály-permetű, acélja-kék
Szőlő hús ellenérzést ont, mint a jég,
Dér-por-látszatú, vad leveleivel,
S hol elcsöppen az: világos szín delel

Az ál-fagyban: míg orrodon, ínyeden
Eprek képzete kél - és már odabenn
Érzik mézlő teljük, a mállt-buggyatag,
S ízt gerjeszt és lánggal tölt a bújá szag.

II

Mikor a nedvek megerednek,
És fűtőt ereszt a tőke: be jó
Kék-rebbenésü
Levelek közt
Járni a porhanyban! Mint mélyed a sárga, aranyszín
Rög és a veriték-verő, forró napban
Fanyar, maró, jó illat ing
A ráncos, érdes, göndörödő gőzü földből
S orrod tele, s tüdőd, és szomj fog és szelíd vágy
Így élni csöndben!

Azonban
Az estbe-hajló órán villan a fényben
A kancsó, s a még ott-maradt-hőjü verandán
Terít a barátság. Oh, szöllős délutánok,
Poharazók, feledhetetlenek, merengők -
Miközben lassu bú száll
A fákra
A fényes
Hegyre, s a völgybe -
S már csak a váltott
Szavak mély dongása él még, a koccant
Kristályok fel-felcsengő öröme közt, az árnyban:
Míg halk vágy kél benned, az elfolyt
Hegy vonalán túl, s odább,
Az édes
Messzi,
Soha el nem ért élet után!

RÉGI CIKKEIM OLVASÁSAKOR

*„Életes drága jó fiúk
Oh halottakként ébredők”
(Ady: A halottak élén)*

Nem kedvesek
Neked és neked? -
Jól van.
Hiszen a te érdeked
Néztem száz s száz pokolban,
Mikor a harsogók is szélütöttek
Lettek s a trombiták hörögtek,
De szegény szavam rebegett -
Míg napra nap istenítéletet
Ráztak a felhők: ám, ami
Jó volt, becsületes, szállani
Kél. Im a sok elfeledett!

Sáros sapkákkal a temetőkből,
Vérző kezüket emelve,
Jönnek a harcosok.
Régi szavak -
Idültek, sárgák, divattalanok,
Még torzan a véstől: mint amikor
Feszült a sor
És látták, hogy reszket, aki él
És nyögni fél
És a föld rémtől és hadaktól inog.

Szavak, szavak, a vad időkből,
(Óh, az volt a nagy riadás!
Ki visszanez: döbbenve hőköl!)

Óh, dúlt, verdett, kopott ruhás
Szavak! a hangjuk éktelen,
Repedt (viharba harsogott!),
S mezük: mint kit a küzdelem
Árja vár, elmerülni lenn,
S magáról mindent ledobott.

Kapavágással tollaitokon,
Hogy felhantoltalak,
Rémületes
Szemmel, hasadt arcúak, sírjelű
Lázárok iszonyaival rokon
Szavak, föld alatti szavak,
Ottan bukva a romokon,
Mikor rettenetek és vad csudák
Közt alámerült a világ!

Szavak, szavak ti,
Maradt, maroknyi,
Kikkel vívtuk a reménytelen mindent,
(Túláradtak körülöttünk a rosszak
S csapkodtatok, mint ki bolond, szent!)
Hát itt vagytok, lám, eldadogni
Emlékeket,
Mit éltetek:
Mint nagy próbáknak idején
Vad példákkal a jóra intve,
Hantja-vetett
Halottak dúltszavu ajka rettent.

Zöldeken, sárosan, véresen,
Mint álltok itt most, kedvesek,
Híveim egykor: s ma mintha más
Sort követnétek, törvényeket,
Arcotok zárt, szemetek idegen
Rémként kísért,
S mintha nem lettetek volna sohasem
Társaim, sok szavam -

És magam
Mint aki sohsem harcolt, nem is élt.
Hát egy kicsit megcsillantok itt:
(S mentek újra,
Ujdon sírba, könyvbe fúlva),
Emlékezőt
Irtóztatva, vén, unott szemeket
Vagy értetlent rátok: más ma fiait;
S ha hűlt rossz, múlt viszály
Hánytorgatása bűn: könyvközi-táj
S rebbent-ijedt,
Halk öntudat rejtse az ócska,
Furcsa, avítt, vén hősöket.
S ha az emlék visszajár,
Zárt kapujára a szívnek s a szemnek,
S verne új harc kedve már -
Ha rátok letek láza, a csendnek
Éjén, hozzátok eldobog -
Óh vének, csak jól aludjatok.
Szép hevetek
Nyomjátok le, ha űz még,
Csak nyúljatok ki mord-egyenesen,
Mint amikor, mint hadisten előtt,
Álltatok a szükség
Parancsán: nem kérdve, támaszt
Erőt
Mi ad? Gyúlt, nyílt mellel csak mentetek:
Hajrá! Már újra kelnetek
Nem kell; már buta rém lett a beteg,
Sok szörnyü tegnap: nyugodt hideg
Legyen álmotok. (Mint ami volt:
Éj, zúr után a jó csöndbe hajolt
Hagyja már azt!)

Ha még egyszer
A kor élén,
Nyakra főre
Ütést cserélvén
Ott kellene állni, gyönyörű-dőre
Harcosul ismét,
Akár egyedül -
Ki állna előbb, ha nem ti:
Ám ment a sors már, a szörnyű, hős, szép
Vad alkalomtól: a tűzbe lépni
Reménytelen: -
Ám intelem
Legyen, mi már legenda csak,
E (kicsit töletek is kivívta)
Jobb-ban,

A kiáltások, borzalmak és hadak
Multja, a hősök - és szavak:
Ti és a többi.

Legenda: nem élettelen!
Buzdító, ha int a jelen
Ujakat: védni, ami van
Jó - s ha a pokol megrohan,
Száz reménytelen rettenet,
Menteni, mit van mentened,
S állni, vagy hullni, rangosan!

SZEPTEMBERI KÉK

Az ég egyforma kék,
Egyforma kék,
Fényes és tiszta egyszerűség.
Olyan, mint valami sima tükör,
Beharapdált szélű, száz-öblű kör,
Óh folttalan, makulátlan gyönyör.

Óh végtelen
Kék tágu szem,
Fenn a kék és a piros ideleln,
Piros a bogyó, piros a bokor,
Ami van, csöndben pirosba forr,
Zöld volt, óh zöld volt, valamikor.

Szép ez is, ez az egyszerűség,
Ez a piros és ez a kék,
Lenn a tiszta ősz, fenn a tiszta ég,
Szenvedélytelen és lassu táj,
Száz szín nélkül majd, mi a szívbe váj
Lágy csöndben: s mely még édesebb, ha fáj.

Hová nézel, boldog szemem,
Ki a boldog, ki, ha te nem.
Nézz csak, nézz, idd a csöndet csöndesen.
Mert lágy a világ, lágy a világ
És lágyul lassan, ami rág,
És szépek a fák,
Szépek a fák.

Minden, mi bimbós volt, megtelik,
Mi láz, csöndig forr, est-közelig,
S ami voltál: alig érzed, alig.
Csak a piros van és fönn a kék,
Óh tükörtiszta egyszerűség,
Óh fényes, szép föld, óh fényes ég,
Száz szín, hang elmúlt. Messze. Rég.
(Jó volna még!? Jó volna még!?)

KERTJEIM, KERTJEIM

Kertjeim, kertjeim, bucsúztok,
Épek s már hamvazó virágok,
Utolsót lobogva a hullt, sok
Levél közt, mint virítottok, áldtok;
A méz napban, a vén megérettben,
Cukrát még gyűjtvén a szüretre,
Míg új s új lomb röppen le, vérben,
A dohány és porszínű kertre;
Körték giling-galangja közt, a
Muskotálnak nehéz szagában,
S majdnem betegítő gyümölcsfa-
Édesség közt, szag, szín lakában;
S a szinte megrogyasztó gazdag
Iz-tárban (lábaim inognak)!
Mint kisajtolatlan viasznak
Szirupja közt, vég-nyári jóknak;
Pettyes tavaszt festők, sok-ékü,
Teljesítést hirlők, virágok:
S most boldog, szép estjük ölén - hű
Kisérőkként - hogy álltok, álltok,
Kertjeim, kertjeim bucsúján,
(Mint hantot gyertya halk-sűrűn lep)
S gyümölcs-sarjuk körültolulván,
Áll a piros, víg síri ünnep!

FÁK A VÁROSBAN

Kemény fatörzs a szík közt s izmosan
Beléfogódzó roppant gyökerek,
Kérgek duzzadt domborúja s a rög
Mélyéből tört természeti meleg;

Nyers, vad, víg, ősi lét: s mellette az
Út, izzó, rengő és fulladt beton;
Sivárság, por, meddő, élettelen -
S ujj-közre csak e friss fiók-vadon.

Dús, zöld élet; s mint kinek birtoka,
Nem megkötője e kő- s fém-világ,
Büszkén nyúlik s tenyész rovar s madár
Rajjaival. Itton vannak a fák!

A barnák, rőtek, símák, ráncosak;
S az ifjú sarj, virgonc vagy csenevész,
Rekkentő szirt közt, ízig-körömig
Küzdvén, zord tömb-pattintva, égre néz.

Az ősi, mély, hús, édes, indító;
Az élet: hogy míg lázad messze vitt
Az anyarögtől, itt legyen veled -
Testvéred, társad, hű, hű közelid.

Érc s gránit városokon át, hol élsz,
Nagy, zengő, sodró, forró fény-beteg
Utakon, hogy követ! Néz, int szemem:
Mint vén barátok, egyetértének.

S mosolygok, hogy nyit itt, e cifra zűr
Közt, víg-vadon, mint kit misem zavar, -
S közelgve, mint ül, hús csókként, reám
Orv illata, az édes és fanyar.

HEGYEK KÖZÖTT

Hogy mint uszályt hajó, leraktál
Most itt zápolok csendesen,
Nem fűt a gőz, lám írni sem,
Mint elmentél az esti napnál,
Ringva, gyorsan s magamra hagytál,
Mig halkán sajdul a szívem.

Itt lágy kupok hegy-kupra kelnek,
Hőt hideg erdő borogat,
Emléket lebbent fel sokat;
Képeken csüggök, mint a gyermek!
Oh, jó volt akkor! Most levernek
A dolgok. Kedvem rossz, szakadt.

Milyen zugok közt, melyik ormon
Léptél? Epedve néz szemem.
Hegy hegy-hullámra végtelen;
Hangod a csucsról egyre hallom
S még, mint vonulsz, a régi dal von
A messzi völgyben, odalenn.

RÉGI HARCOS, ÜNNEPKOR

Emlékszel még víg kezdeteinkre,
Öreg barátom? Vad, hős időszak
Friss társ-merője! Velünk a bős, vak
Nem bírt, sem alkú. Nyílt szemeinkre

Nem hullt a fátyol: ál csúf ígézet
Rabul nem ejtett. Láttuk a rosszat,
S jót zúgtunk. - Tűnt a vak kor, gonosz had,
S hogy büszkeség fog, ha vissza-érzed: